Wyrestaurował introligator Jan Wyżga w r. 1935. Dano nowy grzbiet, nowe wyklejki i karty ochronne. Tylną deskę okładkową, która była złamana, zastąpiono tekturą. Wyklejek dawnych nie było. Na początku i na końcu były wprawione pergaminowe karty ochronne (objęte starem liczbowaniem, jako str. 1-2, 479-480), zawierające fragment Metafizyki Arystotelesa (Bekker 992^b 11-1000^a 12) w tłumaczeniu Wilhelma z Moerbeke; karty te odjęto podczas restauracji i utworzono z nich osobny rękopis. (obecnie B.J. 7187).

325

N. Inw. 325

AA1
8

pos[t] [illegible]

Sup[er]fl[uit]us quod [illegible]
Sed ordinis [illegible]
Tertia religios[orum] [illegible]
[illegible] Cista placeb[it] [illegible]
Vita securitat[is] [illegible]
Et virium [illegible]
Ad prima p[er]fectio[n]e tenet [illegible]
Ad secunda in [illegible] co[n]stitut[i]
Ad tertia religio[si]
Ad quarta plati
Ad quinta o[mn]es debe[n]t tendere s[ed] no[n] obligant[ur] ea [illegible]

[illegible] xiij [illegible] tredecim [illegible] et q[uod]

Sanctus thomas in scripto super lib[ro] [illegible] in p[rim]o canonis sacerdos tres cruces inmissa reputat[ur] [illegible] ad designandu[m] trina tradicione [illegible] a deo a iudeis et [illegible] hec dona [illegible] tres alias cruces [illegible] vendita [illegible] facit [illegible] Secundo item facit tres [illegible] sacerdotibus scribis et phariseis / et a iudeis [illegible] Deinde facit duas [illegible] tribus [illegible] mysterium incarnationis [illegible] venditorem et venditum [illegible] postea ad designandu[m] [illegible] ad [illegible] venditorem [illegible] calice consecrando. Ad significandum [illegible] hostiam et vinum [illegible] altarium [illegible] facit duas unam super hostiam [illegible] ideo cum elevat hostiam cum calice [illegible] ad salutem [illegible] et corpus [illegible] manducari [illegible] manducauit [illegible] et pendendo [illegible] in memoriam [illegible] verba consecrationis ad [illegible] repetat [illegible] complementum [illegible] in medio ponit ad [illegible] effigiem [illegible] ad [illegible] et ad effectum [illegible] quam in fine [illegible] verba canonis ad [illegible] reuoluendum.

[illegible] ad hystoriam [illegible] ad reputandum [illegible] plagas. Deinde [illegible] hostia pura [illegible] ad reputandum [illegible] et flagella [illegible] facit [illegible] cruces [illegible] et [illegible] facit quas [illegible] et addit [illegible] tres [illegible] facit tres [illegible] Ultimo facit tres alias [illegible] a militibus [illegible] tres cum [illegible] ad reputandum [illegible] Deinde addit duas [illegible] et aqua [illegible]

[illegible]

Inclinatus ad [illegible]

[illegible] et [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] alterā [illegible] i mate [illegible] mast[illegible]
[illegible] la p [illegible] [illegible] nō audebat
[illegible] [illegible] [illegible] die et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] ve
[illegible] quiquid [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et qui
[illegible] et [illegible] plus [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] plus nō dat[illegible] alicui
[illegible] etiā [illegible] [illegible] [illegible] devocione [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et ad [illegible] quid [illegible] [illegible] a deo [illegible] et instituti [illegible]
[illegible] canonice [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] i qua nō laudet[illegible]
deus ut [illegible] plus attrahātur ad devocōne [illegible] [illegible] deo vivo

Decretu [illegible] ne dormiat [illegible] epulet[illegible]
[illegible] [illegible] villana [illegible] achilles plato [illegible] [illegible]
[illegible] decretu [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] appellant

[illegible] infirmitas [illegible] [illegible]

316

Ex veteri teſtamento nonnulla
excerpta, poſita, et explicata
ſed per quem non fertur.

Iste Esdras primus et
est locandus post ieremiam ~~[illegible]~~ 2

Aliqui ponunt hunc ante primum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Et fecit iosias pascha in ierusalem domino et ymolauit phase quarta-
decima luna primi mensis. statuens sacerdotes per vices diurnas ve-
stitos stolis in templo domini et dixit leuitis sacris ministris israel
ut sanctificarent se domino in positione sancte arche domini in domo quam edi-
ficauit salomon filius dauid rex. Non erit vobis tollere eam humeris. Et
nunc seruite domino deo vestro et curam agite gentis illius israel secundum
pagos et tribus vestras secundum scripturam dauid regis israel et secundum magnificenciam sa-
lomonis filii eius omnis in templo et secundum particulam principatus patrum vestrorum
eorum qui stant in conspectu fratrum filiorum israel. Immolate pascha et sacrificia
parate fratribus vestris et facite secundum preceptum domini quod datum est moysi. Et dona- ii Capitulum [illegible] alia distinctione
uit iosias plebi que inuenta est oues agnorum et edorum et caprarum
xxx milia. vitulos tria milia. Hec de regalibus data sunt secundum promissionem
populo et sacerdotibus in pascha. oues numero duo milia. et vituli
trecenti. Et ieconias et semeias et nathanael frater et asabias et ozi-
elus et iorama in phase. oues quinque milia. vitulos quingentos. Et cum
fierent decenter. steterunt sacerdotes et leuite habentes azima per
tribus. et secundum partes principatus patrum in conspectu populi offerebat domino
secundum ea que in libro moysi scripta sunt. et assauerunt phase igne. sicut opor-
tebat. et hostias coxerunt in eneis et ollis cum beniuolencia. et attu-
lerunt omnibus qui erant ex plebe: et post hec parauerunt sibi et sacerdotibus. Sacer-
dotes enim offerebant adipes. usque finita est hora. et leuite parauerunt
sibi et fratribus suis filiis aaron. et sacrificatores filias offerebant se-
cundum ordinem secundum preceptum dauid et asaph et zacharias et ieddinus
qui erat a rege et hostiarii per singulas ianuas ita ut non preteriret
quisque viciam suam. fratres enim eorum parauerunt illis: et consummata sunt que pertinebant
ad sacrificium domini in illa die egerunt phase. et offerebant hostias super
altare domini secundum preceptum regis iosie. Et egerunt filii israel qui inuenti
sunt in tempore illo phase. et diem festum azymorum per dies septem. Et non est cele-
bratum phase tale in israel a temporibus samuelis prophete. Et omnes reges israel non
celebrauerunt tale pascha quale egit iosias et sacerdotes et leuite
et iudei et omnis israel qui inuenti sunt in commoratione ierusalem. Octauo decimo
anno regnante iosia celebratum est phase. Et directa sunt opera iosie
in conspectu domini dei sui in corde pleno timore: et que circa illum gesta
conscripta sunt in prioribus temporibus de eis qui peccauerunt. quique irreligiosi fu-
erunt in dominum pre omni gente. et qui non senserunt verba domini super israel. Et post iii c
omnem actum hunc iosie. ascendit pharao rex egipti veniens ad
charchamis super eufraten. et exiuit in obuiam illi iosias. Et
misit rex egipti ad iosiam dicens. Quid mihi et tibi est rex iude. Non sum
missus a domino deo. super eufraten enim bellum meum est. festinans descende.
Et non est reuersus iosias super currum suum sed pugnare eum conabatur. non atten-
dens verbum prophete ex ore domini. Sed constituit aduersus eum bellum in campo ma-
geddo. Et descenderunt principes ad regem iosiam. Et dixit rex pueris
suis. Amouete me a prelio. infirmatus sum enim valde. Et statim amo- Deperiit
uerunt eum pueri eius de acie. et ascendit super currum secundarium suum

Magistri Johannis de Kanthy

suo. et ploraverunt iosiam iuxta funeratus est et sepultus est in patrio sepulchro
Et in tota iudea lugebant iosiam. et qui psallebant cum uxoribus lamen-
tabantur eum usque in hunc diem. Et datum est hoc fieri semper in omne genus israhel
autem conscripta sunt in libro hystoriarum regum iudee. et singula gesta actus
iosie et gloria. et intellectus eius in lege domini. que quidem gesta sunt ab eo. et
que non sunt ... sunt in libro regum israhel. et iude. Et assumentes qui erant ex
c iiii gente iechoniam filium iosie: constituerunt regem pro iosia patre suo cum esset
annorum xxiii. Et regnavit super israhel mensibus tribus. Et amovit eum rex
egipti ne regnaret in ierusalem. et multavit gentem argenti talentis centum
et auri talento uno. Et constituit rex egipti ioachim fratrem eius regem
iudee et ierusalem. Et alligavit magistratus ioachim. zaracheleum fratrem suum
apprehendens quem reduxit egypto. Annorum erat ioachim xxv cum regnaret
in terra iuda. et in ierusalem: et fecit malum in conspectu domini. Post hec autem ascendit
c v nabuchodonosor rex babilonis. et alligans eum in aereo vinculo perduxit in ba-
biloniam. Et sancta vasa domini accepit nabuchodonosor et tulit et consecravit in
templo suo in babilonia. Que autem de immunditia illius scripta sunt in libro
temporum regum. Et regnavit ioachim filius eius pro eo. Cum autem constitutus esset erat
annorum viii. Regnavit autem mensibus tribus et diebus x in ierusalem et fecit ma-
lum in conspectu domini. Et post annum mittens nabuchodonosor transmigravit eum in
babiloniam simul cum sacris vasis domini. Et constituit sedechiam regem iude
et ierusalem cum esset annorum xx^ti unius. Regnavit autem annis xi. et fecit malum
~~coram domino~~ in conspectu domini. Et non est veritus a verbis que dicta sunt ab ie-
remia propheta. ex ore domini. Et adiuratus a rege nabuchodonosor periurans
discessit. Et induravit cervicem suam et corde suo. transgressus est legitima
domini dei israhel. Et duces populi domini multa inique gesserunt. et impie
egerunt super omnes immunditias gentium: et polluerunt templum domini: quod
sanctificatum erat in ierusalem. Et misit deus patrum ipsorum per angelum suum revocare
eos propter quod parceret illis. et tabernaculo suo. Ipsi vero subsannabant in angelis
suis. et qua die locutus est dominus. Erant illudentes prophetas eius. qui
usque ad iracundiam concitatus est super gentem suam. propter irreligiositates suas
precepit et ascendere reges chaldeorum. Hii occiderunt iuvenes eorum in
sci gladio in circuitu templi eorum. et non pepercerunt iuveni et virgini. et
seni et adolescenti. Sed omnes traditi sunt in manus ipsorum: et omnia sacra
vasa domini. et regales apothecas recipientes tulerunt in babiloniam.
et incenderunt domum domini. et demolierunt muros ierusalem et turres
eius incenderunt in igne: et consummaverunt omnia honorifica eius. ad nichilum
redegerunt et reliquos a gladio in babilone. et erant servi illius usque
dum regnarent perse in repletione verbi domini in ore ieremie. quousque beneplacite
vi c agerent terra sabbata sua. omni tempore desertionis sue. sabbatizavit in applicatione
Regnante cyro rege persarum in consummatione verbi domini / Lxx annorum
reg 2 in ore ieremie. suscitavit dominus spiritum cyri regis persarum. et predicavit
in toto regno suo simul per scripturam dicens. Hec dicit rex persarum cyrus. me
constituit regem orbis terrarum dominus israhel. dominus excelsus et significavit
michi edificare ei domum in ierusalem que est in iudea. Si quis est ergo vestrum

Alia translatio sicut magister Esdras

Quod in iudea et edificet domum domini dei israel ipse est deus qui est in ierusalem et omnes reliqui in circuitu locis ubicumque habitant

Sit dominus eius cum eo. Ascendat in ierusalem. Quotquot ergo circa loca habitant adiuvent
eum qui sunt in ipso loco in auro et argento in dationibus cum equis et
iumentis. cum aliis que secundum vota apponuntur in templum domini quod est in ierusalem
Et stantes principes tribuum pagorum iude et tribu beniamin et sacerdotes
et levite quos excitavit dominus ascendere et edificare domum domini que est
in ierusalem. Qui erant in circuitu eorum adiuvuerunt in omni argento et auro et
et iumentis. et votis quam in plurimis multi quorum sensus excitatus est. Et rex
cyrus protulit vasa sacra domini que transtulit nabuchodonosor ex ierusalem et consecravit
ea in suo ydolo. Et proferens ea cyrus rex persarum tradidit mitridato qui
erat super thesauros ipsius. Per quem autem tradita sunt salmanasaro presidi iu-
dee. Horum autem hic numerus: libatoria argentea duo milia quadri-
gente. acthyste argentee triginta. phiale auree. Item argentee duo mi-
lia quadringente. et alia vasa mille. Omnia autem vasa aurea et argen-
tea quatuor milia quadringenta [illegible] Et evacuata sunt salmana-
saro simul cum hiis qui ex captivitate babilonie in ierusalem. Artaxersis
autem regis persarum temporibus scripserunt ei de hiis qui inhabitabant in iudea et in ierusalem
balsamus et mitridatus et sabellius ~~scriba et reliqui curie tue iudi-~~
~~ces in celen iudices in coelen~~ et rathimus balthemus samelius scriba
et reliqui inhabitantes in samaria ~~et ceteris~~ locis subiecta exemplum regi ar-
taxersi. Domine pueri tui rathimus ab accedentibus et sabellius scriba et re-
liqui curie tue iudices in coelen. syria et phenice. Et nunc notum
sit domino regi quoniam iudei qui ascenderunt a vobis ad nos venientes in
ierusalem civitatem refugam et pessimam edificant foros eius et statuunt
muros eius. et templum suscitant. Nunc si civitas ista et muri consummati fue-
rint tributa non sustinebunt prestare sed et regibus resistent. Et quoniam agitur
circa templum recte habere arbitrati sumus non despicere hoc ipsum sed notum facere domino
regi ut si videbitur rex. queratur in libris patrum tuorum et invenies
in memorialibus scripta de hiis et scies quoniam civitas ista fuit refu-
ga et reges et civitates concutiens et inde refuge et obsidia construen-
tes in ea ab evo. Ob quam causam civitas ista deserta est. Nunc ergo noti-
ficamus domine rex quoniam si civitas ista edificata fuerit et huius muri e-
recti fuerint descensus tibi non erit in coelen syria et phenice. Tunc
rescripsit rex ad rathimum qui scribebat ante accidentia et belthimum et
sabellio scribe et ceteris constitutis et inhabitantibus in syria phenice. ea que
subiecta sunt. Legi epistolam quam misistis michi. Precepi ergo inquiri. et inventum
est quoniam civitas illa est ab evo regibus resistens. et homines refuge
obsidia in ea efficientes. et reges fortissimi erant in ierusalem dominantes et tributa
exigentes a coelen syria et phenice. Nunc ergo precepi homines illos edi-
ficare civitatem et providere nequid ultra fiat sed ne procedat in plurimum
ex qua possunt mallicie ita ut regibus molestia importentur.
Tunc recitatis hiis que a rege artaxerxe scripta fuerant rathimus et sa-
bellius scriba. et qui cum hiis constituti erant. iungentes festinantes
venerunt in ierusalem cum equitatu et turba et agmine et ceperunt
prohibere edificantes et vacabat ad edificationem templi in ierusalem usque secundo

Secundo anno darii regis [illegible] Rex darius fecit cenam magnam omnibus
vernaculis suis et omnibus magistratibus medie et persidis et omnibus pur-
puratis et pretoribus et consulibus et prefectis sub illo ab india usque e-
thiopia cxxvii provinciis et cum manducassent et bibissent saturati
revertebantur. Tunc darius rex ascendit in cubiculo suo et dormivit
et experrectus est. Tunc illi tres iuvenes corporis custodes qui custo-
diebant corpus regis dixerunt alter alteri: Dicamus unusquisque nostrum unum ser-
monem qui prevaleat et cuiuscumque apparuerit sermo sapientior altero dabit
illi rex darius dona magna purpura cooperiri et in auro bibere
et super aurum dormire et currum aureo freno et cidarim byssinam
et torquem circa collum et secundo loco sedebit a dario propter sapientiam
suam et cognatus darii vocabitur. Tunc scribentes singuli suum verbum
signaverunt et posuerunt sub cervical darii regis et dixerunt
cum surrexerit rex dabunt illi scripta sua et quemcumque iudicaverit rex
et tribus et magistratus persidis quoniam verbum eius sapientius est ipsi dabitur
victoria sicut scriptum est. Unus scripsit fortius est vinum. Alius scripsit for-
tior est rex. Tertius scripsit fortiores sunt mulieres super omnia autem vincit
veritas. Et cum surrexisset rex acceperunt scripta sua et dederunt illi
et legit. Et mittens vocavit omnes magistratus persarum et medorum et
purpuratos et pretores et prefectos et sederunt in concilio et lecta sunt
scripta coram illis ipsis. Et dixit: Vocate adolescentes et ipsi indi-
cabunt verba sua. Et vocati sunt et introierunt. Et dixit illis: Indicate
nobis de his que scripta sunt. Et cepit prior qui dixerat de fortitudine vini et dixit:
Viri quam prevalet vinum omnibus hominibus qui bibunt illud: seducit mentem
itemque regis et orphani facit mentem vanam item servi et liberi pau-
peris et divitis et omnem mentem convertit in securitatem et iocunditatem
et non meminit omnem tristitiam et debitum et omnia precordia facit hone-
sta et non meminit regem neque magistratum et omnia per talenta facit loqui
et non meminerunt cum biberint amicitiam et fraternitatem: sed non post multum eva-
ginant gladios et cum a vino evigilaverint et surrexerint: non meminerunt
que gesserunt. O viri non prevalet vinum quod sic cogit facere. Et tacuit sic dicto.

Et incohavit sequens dicere qui dixit de fortitudine regis. O viri non
prevalent homines qui terram et mare obtinent et omnia que sunt in eis
rex autem super omnia prevalet et dominatur eorum et omne quodcumque dixerit illis
faciunt. et si miserit illos ad bellatores vadunt et demoliuntur
montes et muros et turres iugulantur et iugulant: et regis verbum
non preterierunt nam si vicerint afferunt regi omnia quecumque predati fuerint et
omnia alia. Et quotquot non militant neque pugnant sed colunt terram iterum
cum fuerint metentes afferunt tributa regi. Et ipse unus solus si
dixerit occidere: occidunt. Dixit remittere: remittunt. Dixit percutere
et percutiunt. Dixit exterminare: exterminant. Dixit edificare: edificant.
Dixit excidere: excidunt. Dixit plantare: plantant. Et omnis plebs
et virtutes eum obaudiunt. Et super hec ipse recumbit et bibit et dormit

hii autem custodiunt in circuitu eum: et non possunt ire singuli et facere opera sua
sed et in dicto audientes sunt ei. Et ille quomodo non precellet rex qui sic domi-
natur. Et tacuit. Tercius qui dixerat de mulieribus et veritate hic est
Zorobabel: cepit loqui. Viri non magnus rex. et multi homines: neque vi- Cᵖ
num precellit. Quis est ergo qui dominatur eorum? nonne mulieres genuerunt regem
et omnem populum qui dominatur mari et terre. Et ex illis nati sunt: et ipse
educaverunt eos qui plantaverunt vineas. ex quibus vinum fit. Et ipse fa-
ciunt stolas omnium hominum: et ipse faciunt gloriam omnibus hominibus: et non possunt homines
separari a mulieribus. Et si congregaverint aurum et argentum. et omnem rem
speciosam: et viderint mulierem unam bono habitu. et bona specie omnia
hec relinquentes in eam intendunt. et aperto ore conspiciunt. et eam alli-
ciunt magis quam aurum et argentum. et omnem rem preciosam. Homo suum
patrem relinquet qui enutrivit illum. et suam regionem: et ad mu-
lierem coniungit et cum muliere remittit animam. et neque patrem meminit
neque matrem. neque regionem. Et hinc oportet vos scire quoniam mulieres dominantur
vestri. Nonne doletis. et accipit homo gladium suum. et vadit in viam facere
furta et homicidia. et mare navigare et flumina. et leonem videt. et
in tenebris ingreditur. et cum furatus fuerit. fraudes et rapinas aman-
tissime sue affert. Et iterum diligit homo suam uxorem magis quam patrem aut
matrem. et multi dementes facti sunt propter suas uxores. et servi facti
sunt propter illas: et multi perierunt et iugulati sunt et peccaverunt
propter mulieres. Et nunc non creditis mihi quoniam magnus est rex. et in potestate sua.
quia omnes regiones verentur tangere eum. Videbam tamen Apemen filiam
Bezathis mirifici concubinam regis sedentem iuxta regem ad dexteram
et auferentem dyadema de capite regis. et imponentem sibi. Et palmis
cedebat regem de sinistra manu. Et super hec aperto ore intuebatur eam
et si arriserit ei ridet. Si autem per indignata fuerit ei blanditur do-
nec redeat aliter ei in gratiam. O viri cur non sunt fortiores mulieres. Mag-
na est terra et excelsum est celum qui ista agit. Et tunc rex et purpurati
intuebantur in alterutrum. Et incohavit loqui de veritate. O viri nonne
fortes sunt mulieres. Magna est terra et excelsum celum. et velox cursu
solis. convertit in gyro celum in locum suum in una die. Nonne magnus est
qui hec facit: et veritas magna et fortior pre omnibus. Omnis terra veri-
tatem invocat celum et ipsam benedicit. et omnia opera moventur et
tremunt eam. et non est cum ea quicquam iniquum. iniquum vinum iniquus rex iniquae
mulieres. iniqui omnes filii hominum. et iniqua omnia illorum opera. et non
est in illis veritas. et in sua iniquitate peribunt: et veritas manet et in-
valescit in eternum: et vivit: et obtinet in secula seculorum. Nec est apud
eam accipere personas neque differencias. Sed que iusta sunt facit omnibus iniustis
ac malignis. et omnes benignantur in operibus eius. et non est in iudicio eius
iniquum et fortitudo et regnum. et potestas et maiestas omnium evorum. Bene- verum
dictus deus veritatis. Et desiit loquendo. Et omnis populus clamaverunt et dixerunt

Magna est veritas

ver Magna est veritas et prevalet. Tunc rex ait illi: Pete si quid vis amplius
quam que scripta sunt: dabo tibi secundum quod inventus es sapientior. Proximus et proximus
michi sedebis: et cognatus meus vocaberis. Tunc ait regi: Memor
esto voti quod vovisti edificare Ierusalem in die qua regnum accepisti
et omnia vasa que accepta sunt de Ierusalem remittere que separavit Cyrus quando
intran vovit incendere Babiloniam et voluit remittere ea ibi. Et tu vovisti edi-
ficare templum: quod incenderunt Ydumei quando exterminata est Iudea a Chal-
deis. Et nunc hoc est quod postulo domine et quod peto: hec est maiestas
a te quam postulo ut facias votum quod vovisti regi celi ex ore tuo.
C. xi. Tunc exurgens Darius rex osculatus est illum et scripsit epistolas ad
omnes dispensatores et prefectos et purpuratos: ut deducerent eum et eos
qui cum illo erant omnes ascendentes edificare Ierusalem: et omnibus prefectis qui
erant in Syria et Phenice et Libano: Et scripsit epistolas ut traherent lig-
na cedrina a Lybano in Ierusalem ut edificarent cum eis civitatem
Et scripsit omnibus Iudeis qui ascendebant a regno in Iudeam pro libertate: omnem
potentem et magistratum et prefectum non supervenire ad ianuas ipsorum et
omnem regionem quam obtinuerant esse in munere eis: et Ydumei
relinquant castella que obtinent Iudeorum. et in structuram templi dare
per singulos annos talenta xx usque dum pereedificaretur. et super sacrarium
holocaustomata hostiarum cottidie sicut habent preceptum alia talenta x.
offerre per singulos annos: et omnibus qui procedunt a Babilonia condere ci-
vitatem ut esset libertas tam ipsis quam filiis eorum: et omnibus sacerdotibus
qui procedunt. Scripsit autem et quantitatem et sacram stolam qua deserviunt. Et
Levitis scripsit dare precepta usque in diem qua consumabitur domus et Ierusalem
construetur: et omnibus custodientibus civitatem scripsit dare eis sortes et
stipendia et dimisit omnia vasa que separavit Cyrus a Babilonia Et
omnia quecumque dixit Cyrus Et ipse precepit fieri et mitti in Ierusalem Et cum exisset
ille adolescens: elevans faciem in Ierusalem benedixit Deum celi regem et dixit
Abs te est victoria. et abs te est sapientia et claritas et ego servus tuus
Benedictus es qui dedisti michi sapientiam: et tibi confitebor domine patrum nostrorum
Et accepit epistolas et profectus est in Babiloniam. et venit. et nunciavit
fratribus suis omnibus qui fuerunt in Babilonia Et benedixerunt Deum patrum
suorum. qui dedit illis remissionem et refrigerium ut ascenderent et
edificarent Ierusalem et templum ubi nominatum est nomen eius in ipso et
7. C. xii Post hec autem electi sunt principes Exultaverunt cum musicis et leticia
pagorum domos per tribus suis et uxores illorum septem diebus
et filii et filie eorum. et servi et ancille eorum et pecora illorum Et
Darius rex misit una cum eis equites mille. donec deducerent
eos in Ierusalem. cum pace et cum musicis et cum tympanis et tybiis
Et omnes fratres erant ludentes et fecit eos ascendere simul cum eis Et
hec nomina virorum qui ascenderunt per pagos suos tribubus et partes
principatus ipsorum Sacerdotes filii Phinees filii Aaron Ihesus filius
Iosedech. Ioachim filius Zorobabel filii Salathiel de domo David.

de progenie phares tribu autem iuda qui locutus est sub dario rege per-
sarum sermones mirificos In secundo anno regni ipsius mense nisan
primo. Sunt autem hii qui ex iudea ascenderunt de captiuitate transmigrationis
quos transmigrauit nabuchodonosor rex babilonis in babilonem et reuersi sunt in ierusalem
et reliquam partem iudee unusquisque in ciuitatem suam qui uenerunt cum zoroba-
bel et ihesu neemias. arozeas. elimeos. emanio. mardocheo. beel-
sarus. methsaroth. oliora. eroma unus de principibus eorum. numerus ab
gentibus eorum et prepositis eorum: filii phares duo milia centum lxxii. fi- lxxii
lii ares tria milia lvii. filii phemo c. xlii. in filios ihesu et ioabes
mille trecenti duo. filii dorini duo milia. quadringenti lxx. filii cho-
zaba ducenti quinque. filii basma clxviii: filii bebeth ccc iii. filii ar-
chad ccc xxxviii. filii chan xxxvii. filii zozoath duo milia lxvii
filii adimus ccc. lxi. filii azaroet cviii. filii tyaso et zelas cvii
filii azozach ccc. xxxix. filii iebdarbone c. xxxii. filii ananie c.
xxx filii azon. filii marsar ccc xxii: filii zabarus nonaginta quinque. fi-
lii sephsolemon c. xxxiii. filii neropas lv. filii hecthanacus. clviii
filii bethamus c. xxxii. filii carcarpatros qui euocthadies et modie
ccc. xxii qui ex gramas et gabea c. xxi. viri ex basclon et ceag-
ge lxv. qui ex bastaro c. xxii. viri ex bethonolies lv. filii liptis
clv. filii labonum ccc lviii. filii sicem ccc lxx. filii suadon et dio-
nus ccc lxxviii. filii erichus duo milia c. xlv. filii anaas ccc.
lxx. Sacerdotes filii ieddus filii enthien filii eliasib ccc. lxxii. fi-
lii emmerus cc. lii. filii sapurii cc. lvii. filii carec cc. xxxvii. leuite
filii ihesu in caduel et bannus et serebias et odias lxxiiii. omnis
numerus a duodecimo anno xxx milia ccc lxii. filii et filie et uxores
omnis computatio quadraginta milia cc. lxii. filii sacerdotum qui psallebant
in templo filii asaph c. xxviii. hostiarii: filii esmenun filii asser et
filii amon filii acubatoseba. filii topbi et omnes c. xxxix. sacerdotes
seruientes in templo: filii sel. filii gaspa. filii tabaloth. filii caric
filii su. filii helu. filii labana. filii acmatha. filii acub. filii uta
filii cetha. filii agab aggab. filii obai. filii anan filii channa. filii
giddu. filii au. filii radin filii desanum. filii neroba. filii case-
ba. filii gaze. filii ozui. filii sinoc. filii areu. filii basten. filii asa-
na. filii manei. filii naasin. filii acusu. filii agista. filii aria. filii
faneri. filii sasalon. filii meedda. filii fusa. filii caree. filii agis-
barchus. filii carec. filii dosi. filii naseth filii agisti. filii peden
salomon filii eis. filii azopheth. filii pharida. filii celi. filii dedon
filii gadahel. filii sephei. filii aggia. filii sacareth. filii sabathan
filii saronet. filii malsith. filii ame. filii saphin filii addus
filii suba filii eura filii raboris. filii saphath. filii malmon omnes
sacri seruientes et pueri salomo ccc. lxxx duo. Hii sunt filii qui
ascenderunt a thermel et thersas. principes eorum. carmellam et
charath. nec poterant edicere ciuitates suas et progenies. quemadmodum
sunt ex israel. filii dalarii. filii tuban. filii necodaici ex sacerdotibus

qui fungebantur sacerdocio et non sunt inventi filii obia filii achisos
filii addin qui accepit uxorem ex filiabus fargelei et vocati sunt nomi-
ne eius. Et horum quesita est generis scriptura in inquisicione et non est inventa et ex-
hibiti sunt sacerdocio fungi. Et dixit illis neemias et esdras ne par-
ticiparent sanctis donec exsurgat pontifex doctus in ostensione et veritate. Om-
nes autem israel erant xii milia preter servis et ancillis xlii milia
ccc lx. Servi horum et ancille septem milia ccc xxxvii cantores
et cantatrices ducenti xlv. Cameli ccc xxxv. Equi vii milia
xxxvi. Muli ducenta milia xlv. Subiugalia quinque milia xxv
et de prepositis per pagos dum venirent in templum dei quod est in ierusalem
voverunt suscitare templum in loco suo secundum suam virtutem et dari in templum
thesaurarium operum sacrorum auri minas undecim milia et stolas sacer-
dotales centum. Et habitaverunt sacerdotes et levite et qui erant ex ple-
be in ierusalem et in regione et sacri cantores et hostiarii et omnis israel in
regionibus suis. Instante autem septimo mense cum essent filii israel unusquisque
in rebus suis convenerunt unanimes in atrium quod est ante ianuam
orientalem et stantes iesus filius iosedech et fratres eius sacerdotes et zo-
robabel filius salathiel et huius fratres paraverunt altare ut offerrent super illud
holocaustomata secundum que in libro moysi hominis dei scripta sunt. Et convenerunt
ibi ex aliis nacionibus terre et erexerunt sacrarium in loco suo omnes
gentes terre et offerebant hostias et holocaustomata domino matutina
scenophegia — Egerunt scenophegia et diem sollempnem sicut preceptum est in lege et sacrifi-
cia cottidie sicut oportebat et post hec oblaciones institutas et hostias sab-
batorum et neomeniarum et dierum sollempnium omnium sanctificatorum et qui-
cumque vovebant domino a neomenia septimi mensis ceperunt hostias offer-
re deo: et templum domini nondum erat edificatum. Et dederunt pecuniam lapi-
dariis et fabris et potum et pabula cum gaudio sydoniis et tyriis
ut supervehant illis de libano trabes cedrinas ad ioppe portum
secundum decretum quod scriptum erat eis a cyro persarum rege. Et secundo anno
C. xiiij — venientes in templum dei in ierusalem mense secundo inchoavit zoroba-
bel filius salathiel et iesus filius iosedech et fratres eorum et sacerdotes
et levite et omnes qui advenerant de captivitate in ierusalem et fundave-
runt templum dei in neomenia secundi mensis secundi anni cum venissent in
iudeam et ierusalem et statuerunt levitas a xx annis super opera domini
Et stetit iesus et filius eius et fratres omnes levite conspirantes et exe-
cutores legis et facientes opera in domo domini. Et steterunt sacerdotes
habentes stolas cum tubis et levite filii asaph habentes cymbala col-
laudantes dominum et benedicentes secundum david regem israel et cantabant
canticum domino quoniam dulcedo eius et honor in secula super omnem israel. Et om-
nis populus tuba cecinerunt et proclamaverunt voce magna collaudantes dominum
in suscitatione domus domini: Et venerunt ex sacerdotibus et levitis et presi-
dentibus secundum pagos senioribus qui viderant pristinam domum
et ad huius edificacionem cum clamore et planctu magno et multi
cum tubis et gaudio magno clamantes ut populus non audiret tubas

prae planctu populi. Turba autem erat tuba canens magnifice ita
ut longe audiretur. Et audierunt inimici tribus iude et beniamin
et venerunt scire que esset vox tubarum. Et cognoverunt quia qui erant
ex captivitate edificant templum domino deo israel. Et accedentes ad
zorobabel et ihesum et prepositos pagorum dixerunt eis: Edificabimus una
vobiscum. Similiter enim audivimus dominum vestrum et ipsum inquirimus a diebus asba-
careth regis assiriorum qui transmigravit huc. Et dixit illis zoroba-
bel et ihesus et principes pagorum israel: Non est nobis et vobis edificare
domum dei nostri. Nos enim soli edificabimus domino israel secundum ea que precepit no-
bis [cyrus] rex persarum. Gentes autem terre incumbentes hiis qui sunt in iudea
et levantes opus edificationis et insidias et populos et adducentes pro-
hibebant eos edificare. et aggressuras concitantes impedierunt ne con-
summaretur edificium omni tempore vite cyri regis et protraxerunt structuram per bi-
ennium usque ad darium regem. Cap. 6

In secundo autem anno regni darii persarum
prophetavit aggeus et zacharias filius addin prophete apud iudam et ierusalem
in nomine domini dei israel super eos. Tunc stans zorobabel filius salathiel
et ihesus filius iosedech inchoaverunt edificare domum domini que est in ierusalem
cum adessent eis prophete domini et adiuvarent eos. In ipso tempore venit ad
eos sisennes subregulus syrie et phenicis et sathrabuzanes et soda-
les eius. Et dixerunt eis: Quo precipiente vobis domum hanc edificatis
et tectum istud et alia omnia perficitis? Et qui sunt structores qui hec edificant?
Et habuerunt gratiam visitatione facta super eos qui erant ex captivitate a domino se-
niores iudeorum. et non sunt impediti edificare donec significaretur
dario de eis et responsum acciperetur. Exemplum epistole quam miserunt
dario Sisennes subregulus syrie et phenicis et sathrabuzanes
et sodales eius in syria et phenicie prepositos regi dario salutem. Om-
nia nota sint domino nostro regi quia cum advenissemus in regionem iudee et introissemus
in civitatem ierusalem invenimus edificantes domum dei magnam et templum
ex lapidibus politis magnis et preciosis materiis in parietibus et opera illa
instanter fieri et prosperari et perparari in manibus eorum et in omni gloria qui
diligentissime perfici. Tunc interrogavimus seniores dicentes: Quo permittente
vobis edificatis domum istam et opera hec fundatis? Ideo autem interrogavimus
eos ut notum faceremus tibi homines et prepositos et nomina scripturam prepositorum
populi illorum. At illi responderunt nobis dicentes: Nos sumus servi domini qui fecit
celum et terram. et edificabatur hec domus ante annos multos a rege israel
magno et fortissimo et consummata est. Et quia patres nostri exacerbantes pec-
caverunt et prevaricaverunt in deum israel tradidit eos in manus nabuchodo-
nosor regis babilonis regis chaldeorum. et domum istam destruentes in-
cenderunt et populum captivum duxerunt in babilonem. Primo anno reg- C. xvi
nante cyro in regione babilonie scripsit cyrus rex domum istam
edificare et ea sacra vasa aurea et argentea que transtulerat na-
buchodonosor de domo que est in ierusalem et consecraverat ea in suo templo rursum

edificant

protulit ea cyrus rex de templo quod erat in babilonia et tradita sunt zoro-
babel et salmanasaro sub regulo. et preceptum est eis ut afferrent hec
vasa et reponerent in templo quod erat in ierusalem et templum ipsum dei edifi-
care in loco suo. Tunc salmanasarus subiecit fundamenta domus domini
que est in ierusalem. et exinde usque nunc edificatur et non accepit consummationem
Nunc ergo videatur o rex et requiratur in bibliothecis cyri regis que sunt
in babilonia. et si inventum fuerit consilio cyri regis cepta esse struc-
turam domus domini que est in ierusalem et iudicabitur a domino rege nostro scri-
bat de hiis nobis. Tunc rex darius precepit inquiri in bibliothecis et
inventus est in ecbathanis oppido quod est in media regione locus unus
in quo scripta erant ista. Anno primo regnante cyro rex cyrus precepit domum
domini que est in ierusalem edificare ubi incendebant ignem assiduo cuius
altitudo sit cubitorum x et latitudo cubitorum lx quadratum in la-
pidibus politis tribus et meniano ligno eiusdem regionis et me-
niano uno novo et impendia dari de domo cyri regis. et sacra
vasa domus domini tam aurea quam argentea que extulit nabuchodonosor
de domo que est in ierusalem ubi erant posita ut ponantur illic. Et precepit
curam agere sisenne subregulo syrie et phenicis et sathrabu-
zane et sodalibus eius et qui ordinati erant in syria et phenice
presides. ut abstinerent se ab eodem loco. Et ego quoque precepi in totum edi-
ficare et prospexi ut adiuvarent eos qui sunt ex captivitate
iudeorum donec compleatur templum edis domini. Et ab occupacione tributorum
syrie coeles et phenicis diligenter dari quantitatem hiis hominibus ad sacri-
ficium domini zorobabel prefecto ad thauros arietes et agnos similiter
autem et frumentum sal et vinum et oleum instanter per singulos annos
secundum sacerdotes qui sunt in ierusalem dictaverint consumi cotidie si-
ne ulla dilacione ut offerantur oblaciones deo summo pro rege et pu-
eris eius. et orent pro ipsorum vita. Et denunciet ut quicumque transgressi
fuerint aliquid ex hiis que scripta sunt aut spreverint accipiatur lignum
de suis propriis et suspendantur. bona ipsorum regi ascribantur. Propterea
et dominus cuius nomen invocatum est ibi: exterminet omnem re-
gem et gentem; qui manum suam extenderit prohibere aut malefacere
domum domini illam que est in ierusalem. Ego darius rex decrevi quam diligentissime
Tunc sisennes sub regulus coelen syrie ¶ secundum hec fieri
C xviij et phenicis et sacrabusanes et sodales obsecuti hiis
que a dario rege decreta erant. insistebant sacris operibus dili-
gentissime cooperantes cum senioribus iudeorum principibus syrie: et prospera
facta sunt sacrosancta opera: prophetantibus aggeo et zacharia prophetis: et
consumaverunt ea per preceptum domini dei israel et ex consilio cyri et darii
artaxersis regis persarum. et consumata est domus nostra usque ad tertiam et
vicesimam diem mensis adar. sexto anno darii regis. Et fecerunt
filii israel et sacerdotes et levite et ceteri qui erant ex captivitate qui appositi

scriptum ea que scripta sunt in libro moysi Et obtulerunt in dedicatione
templi domini thauros c arietes cc agnos cccc et hedos
pro peccatis universi israel xii secundum numerum tribuum israel Et steterunt
sacerdotes et levite amicti stolis per tribus super opera domini dei israel
secundum librum moysi / et hostiarii per singulas ianuas Et egerunt
filii israel cum hiis qui erant ex captivitate illud phase xiiii luna primi
mensis quando sanctificati sunt sacerdotes et levite: et omnes filii captivitatis non sunt
simul sanctificati quia levite omnes simul sanctificati sunt Et immolaverunt phase omnibus
universis filiis captivitatis et fratribus suis sacerdotibus et semetipsis et manduca-
verunt filii israel qui erant ex captivitate omnes qui segregaverant ab omnibus abomina-
tionibus gentium terre querentes dominum Et celebraverunt diem azimorum vii diebus
epulantes in conspectu domini quia convertit consilium assiriorum regis in eos confor-
tare manus eorum ad opera domini dei israel Et post hec regnante artaxerse rege
persarum accessit esdras filius azarie filii helchie filii salome filii saduch
filii achitob filii ameri filii azaci filii filii bocce filii abysue filii
filii phinees filii eleazari filii aaron primi sacerdotis Hic esdras
ascendit de babilonia cum esset scriba et ingeniosus in lege moysi que
data est a deo israel dicere et facere et dedit ei rex gloriam quia invenit
graciam in conspectu eius et desiderio in conspectu eius Et ascenderunt cum eo de
filiis israel et sacerdotibus et levitis et sacris cantoribus templi et hostia- C viii
riis et servis templi in ierusalem Anno vii regnante artaxerse quinto mense
hic est annus septimus regni egressi de babilonia novilunio quinti
mensis venerunt ierusalem iuxta prosperitatem illius itineris a domino ipso
in hiis enim esdras magnam disciplinam obtinebat ut nichil pretermitteret eorum
eorum que erant in lege domini et preceptis et doceret universum israel omnem iusticiam
et iudicium Accedentes autem qui scribebant scripta artaxersis tradiderunt
scriptum quod obvenerat ab artaxerse ad esdram sacerdotem et lectorem legis
Rex artaxerses esdre sacerdoti cuius exemplum subiectum est 8
et lectori legis domini salutem Humanior ego iudicans et bene-
ficiis precepi eis qui desiderant ex gente iudeorum sua sponte et ex
sacerdotibus et levitis qui sunt in regno meo in ierusalem Si qui igitur cupi-
unt mecum conveniant et proficiscantur sicut placuit mihi et septem
amicis meis consiliariis ut visitent ea que aguntur secundum iudeam
et ierusalem observantes sicut habetis in lege domini et ferant munera domino
israel que vovi ego et amici ierusalem et omne aurum et argentum quod inventum
fuerit in regione babilonie domino in ierusalem cum illo quod donatum est pro ipsa
gente in templum domini eorum quod est in ierusalem ut colligatur hoc aurum et argen-
tum et thauros et arietes et agnos et hedos et que hiis sunt con-
gruencia ut offerant hostias domino super altare domini eorum quod est in ierusalem
Et omnia quecumque volueris cum fratribus tuis facere auro et argento perfice
secundum voluntatem secundum preceptum domini dei tui et sacra vasa que data sunt ti-
bi in ierusalem et cetera quecumque tibi subvenerint ad opera templi dei tui da

bis de regali gazophilacio cum volueris cum fratribus tuis facere auro et
argento perfice secundum voluntatem domini. Et ego quidem rex artaxerxes
precepi custodibus thesaurorum syrie et phenices ut quecumque scripserit es-
dras sacerdos et lector legis dei diligenter detur ei usque ad argenti ta-
lenta centum similiter et auri usque ad frumenti modios c. et vini
amphoras c. et alia quecumque habundant sine taxatione et omnia secundum legem
dei. fiant deo altissimo ne forte exurgat ira in regno regis et filiis
et filiorum eius. Vobis autem dicitur ut omnibus sacerdotibus et levitis et sacris canto-
ribus et servis templi et scribis templi huius nullum tributum neque
ulla alia indictio irrogetur: nec habeat quisquam potestatem obicere eis
quicquam. Tu autem esdra secundum sapientiam dei constitue iudices et ar-
bitros in tota syria et phenice. et omnes qui legem dei tui noverint
et qui transgressi fuerint legem diligenter plectantur. sive morte. sive cruciatu
sive et pecunie multatione aut abductione. Et dixit esdras scriba
C xix Benedictus dominus deus patrum meorum qui dedit voluntatem hanc in cor regis
clarificare domum suam que est in ierusalem. et me honorificavit in conspectu
regis. et consiliatorum et amicorum eius. et purpuratorum eius. Et ego con-
stans animo factus sum secundum opitulationem domini dei mei: et congregavi
ex israel viros ut simul ascenderent mecum: et hii sunt prepositi secundum suas
patrias et principatus portionales eorum qui mecum ascenderunt de
babilonia in regno artaxerxis et filiis phares. gersonius. et filiis
ythamar amelius filiorum david. attus filius sechenie. et filiis pha-
res zacharias et cum eo reversi sunt viri centum quinquaginta: Ex fi-
liis ductoris moabilionis zaraci et cum ipso viri ducenti quinquaginta /
ex filiis zathues iechonias zetheli et cum ipso viri ducenti quinquaginta
ex filiis salamasias gotholie et cum ipso viri lxx Ex filiis zaphatie
zarias michel et cum ipso viri lxxx Ex filiis ioab abdias iezeli
et cum ipso viri ~~centum lx~~ ducenti xii Ex filiis banie salimoth
et cum ipso viri c. lx Ex filiis boer zacharias bebei et
filii iosaphie et cum ipso viri c. lx Ex filiis apathiochannes zacharie et cum
cum ipso viri ducenti viii Ex filiis adonicam ipsi postremi: et hec sunt nomina
ipso viri centum x. [illegible]
eorum eliphalat filius iebel et semeias et cum ipso viri lxx Et congregavi
eos ad flumen quod dicitur thia. et morati illic sumus triduo. et re-
cognovi eos. et ex filiis sacerdotum et levitarum non inveni illic
Et misi ad eleazarum et ecelon. et masman et maloban. et
enaathan. et samea. et ioribum natan ennagan zachariam.
et mosollamum ipsos ductores et scientes. et dixi eis ut venirent
ad luddeum qui erat apud locum gazophilacii: et mandavi ei ut
diceret luddeo et fratribus eius: et illis qui erant in gazophilacio. ut mit-
terent nobis eos qui sacerdotio fungerentur in domo domini dei nostri. Et
adduxerunt nobis per manum validam domini dei nostri viros scientes. ex
filiis mooli filii levi filii israel. sebebiam. et filios et fratres qui
erant xviii asbiam. et annum. Ex filiis filiorum chananei et filii eorum

vii xx. et de eis qui in templo serviebant quos dedit David. et prin-
cipes ad opera levitarum templo servientium ccxx. Omnium nomina sig-
nificata sunt in scriptura. Et vovi (predicavi) illic ieiunium iuvenibus in conspectu Domini
ut quererem ab eo bonum iter nobis. et qui nobiscum erant filiis et pe-
coribus propter insidias. Erubui enim petere a rege pedites et equi-
tes. in comitatu tutele gratia contra adversarios nostros. Diximus enim
regi quoniam virtus Domini erit cum eis qui inquirunt eum cum omni affectu. Et C xxx
iterum deprecati sumus Dominum Deum nostrum secundum hec. quem et propitium habuimus
et compotes facti sumus Deo nostro. Et separavi de plebis prepositis et sacer-
dotibus templi viros xii et Sedebiam et Asaniam et cum eis de
fratribus eorum viros decem. Et appendi eis argentum et aurum et vasa sa-
cerdotalia domus Domini Dei nostri que donaverat rex et consiliarii eius
et principes et omnis Israel. Et cum appendissem: tradidi argenti talenta
c. l. et vasa argentea talentorum c. et auri talenta c. et vasorum
aureorum septies xx et vasa erea de bono eramento fulgentia xii
auri specie redolentia. Et dixi eis et vos sancti estis Domino. et vasa
sancta et aurum et argentum votum est Domino Deo patrum nostrorum. Vi-
gilate et custodite donec tradatis de plebis prepositis et sacerdotibus
et levitis et principibus civitatum Israel in Ierusalem in pastoforio domus
Dei nostri. Et hii qui susceperunt sacerdotes et levite aurum et argentum et
vasa que erant in Ierusalem intulerunt in templum Domini. Et promovimus a
flumine Thya: die xii mensis primi. usquequo introivimus in Ierusalem. Et cum
factus fuisset tercius dies. quarta autem die ponderatum aurum et argentum. tra-
ditum est in domo Domini Dei nostri. Marimoth filio Iozi sacerdoti. et
cum ipso erat Eleazar filius Finees. Et erant cum ipsis Iosabdus filius
Iesu et Medias et Banna filius levite ad numerum et ad pondus universa
et scriptum est pondus ipsorum eadem hora. Qui autem venerunt de cap-
tivitate. et obtulerunt sacrificium Domino Israel. tauros xii pro omni Israel
arietes octoginta sex. agnos septuaginta duos. hircos pro xii
et pro salute vaccas xii. omnia in sacrificium Domino. Et relegerunt precep-
ta regis. regalibus dispensatoribus. et subregulis Coelen Syrie. et Phe-
nices: et honoraverunt gentem et templum Domini. Et his peractis accesse- C xxxi
runt ad me prepositi dicentes. Non separaverunt genus Israel et principes
et sacerdotes et levite. et alienigene gentes et nationes terre im-
munditias suas a Chananeis et Cetheis et Pherezeis. et Iebu-
seis et Moabitis et Egyptiis et Ydumeis: conventi sunt cum
filiabus eorum. et ipsi et filii eorum: et commixtum est semen sanctum alieni-
genis gentibus terre: et participes erant prepositi. et magistratus ini-
quitatis huius: ab initio ipsius regni. Et mox ut audivi ista
conscidi vestimenta mea et sacram tunicam: et lacerans ca-
pillos capitis et barbam. sedi dolens et mestus. Et convenerunt

ad me quotquot tunc movebantur in verbo domini dei israel me lugente super
iniquitate ista et sedebam tristis usque ad vespertinum sacrificium et
surgens a ieiunio conscissa habens vestimenta et sacra tunica inge-
niculans et extendens manus ad dominum dicebam domine con-
fusus sum et veritus sum ante faciem tuam peccata enim nostra multiplicata — reveritus
sunt super capita nostra et iniquitates nostre exaltate sunt usque ad celum
quoniam a temporibus patrum nostrorum sumus in magno peccato usque in hunc diem et
propter peccata nostra et patrum nostrorum sumus traditi cum fratribus nostris et cum sacer-
dotibus nostris regibus terre in gladium et captivitatem et depredationem cum
confusione usque in hodiernum diem Et nunc quanta est quod contigit
nobis misericordia abs te domine deus derelinque nobis radicem et nomen in — al's
locum sanctificationis tue detegere luminare nostrum in domo domini dei nostri — prefectoros
dare nobis in tempore servitutis nostre et cum serviremus non sumus derelicti a — in cibum
domino deo nostro sed constituit nos in gratia ponens nobis reges persarum da-
re cibum et clarificare templum domini dei nostri et edificare deserta syon
dare nobis stabilitatem in iudea et ierusalem Et nunc quid dicemus domine ha-
bentes hec transgressi enim sumus precepta tua que dedisti in manibus puerorum
tuorum prophetarum dicens quoniam terra in quam introistis possidere hereditatem eius ter-
ra polluta est coinquinationibus alienigenarum terre et immunditie eorum
repleverunt eam tota immunditia sua Et nunc filias vestras non coniungetis
filiis eorum et filias eorum non accipietis filiis vestris et non inquiretis pacem
habere cum illis omni tempore ut invalescentes manducetis optima terre et heredi-
tatem distribuatis filiis vestris usque in evum Et que contingunt nobis omnia fi-
unt propter opera nostra maligna et magna peccata nostra et dedisti nobis talem
radicem et rursum reversi sumus transgredi legitima tua ut commisceremur — al's indicare
immunditie alienigenarum gentium terre huius nonne irasceris nobis perdere
nos quousque non relinquatur radix et nomen nostrum domine deus israel — volens
verax es derelicta enim est radix usque in hodiernum diem Ecce nunc sumus
in conspectu tuo in iniquitatibus nostris non est enim adhuc stare ante te in his Et
cum adorando confitetur esdras flens humi prostratus ante templum con- — al's confiteretur
gregati sunt ad eum ex ierusalem turba magna valde viri et mulieres et iu-
venes fletus enim erat magnus in ipsa multitudine Et cum clamasset
iechonias iecheli ex filiis israel dixit esdre nos in dominum peccavimus
quoniam collocavimus nobis in matrimonium mulieres alienigenas ex gen-
tibus terre Et nunc hoc est super omnem israel in huiusmodi ergo sit insinuatio a
domino expellere omnes uxores nostras que ex alienigenis sunt cum filiis
earum sicut tibi decretum est a maioribus secundum legem domini consurgens
explica ad te enim spectat hoc negocium et nos tecum sumus viriliter fac
Et consurgens esdras adiuravit principes sacerdotum et levitas
Et iuraverunt Et surrexit et omnis israel facere secundum omnia hec
9 Et surgens esdras ab ante atrium templi abiit in pastoforium
ionathe filii nasabi et hospitatus ibi non gustavit panem
nec aquam bibit super iniquitates multitudinis Et facta est predicatio

in iudea et ierusalem: omnibus qui erant ex captivitate congregari in ierusalem
aut quicumque non occurrerit biduo aut triduo secundum iudicium assidentium iudicium
seniorum: tollentur facultates sue et ipse alienus iudicabitur
a multitudine captivitatis Et congregati sunt omnes qui erant de tribu iuda in nono
et beniamin in tribus diebus in ierusalem hic mensis ... Et sedit omnis mul- vicesima mensis
titudo in area templi trementes propter hyemem instantem Et exurgens die xx
esdras dixit illis Vos inique fecistis collocantes vobis in mat-
rimonium uxores alienigenas ut adderetis ad peccata israel Et nunc date
confessionem et magnificentiam domino deo patrum nostrorum et facite voluntatem
eius: et discedite a gentibus terre et ab uxoribus alienigenis Et clamaverunt
omnis multitudo: et dixerunt voce magna: sic quemadmodum dixisti faciemus Sed quoniam
multitudo magna est: et tempus hibernum: et non possumus stare in
subdiali: et hoc opus non est nobis unius diei nec biduii: multum enim
peccavimus in his Stent autem prepositi multitudinis: et omnes qui nobiscum inhabitant
et quicumque habent apud se uxores alienigenas: assistant accepto tempore
et omnis loci presbyteri et iudices usque solvant iram domini negotii huius cum illis
Ionathas autem filius azeli et ozias thechani susceperunt secundum hec Et boza- alii
ramus et levis et sabbatheus conscripti sunt cum illis Et steterunt secundum fecerunt
hec omnia omnes qui erant ex captivitate et elegit sibi viros esdras sa-
cerdos principes magnos de patribus eorum secundum nomina et conse-
derunt neomenia decimi mensis. examinare negotium istud Et determina-
tum est de viris qui habebant uxores alienigenas usque ad neomenia
primi mensis. et inventa sunt ex sacerdotibus permixti qui habebant alieni-
genas uxores ex filiis iosedech et fratribus eius. maseas. et eliezerus
et iozibus et ioadeus Et iniecerunt manus ut expellerent uxores
suas: et ad litandum in exoratione arietem pignorationem pro ignorantia
Et ex filiis semmeri masseas. et esses. et iecelus. et azarias Et ex
filiis fosore lymoasias. hysmaelus. et nathanael iusio iecdus
et thalsas Et ex levitis iosabdus. et semeis. et colius. et chal-
litas. et facteas et colvas. et elyonas Et ex sacris cantoribus elia-
sibus. zaccurus. Et ex hostiariis. sallumus. et tholbanes
et ex israel Ex filiis foros. hieremias. et ieddias et melchias
et michelus. et eleazarus et iemmebias et bannus Et ex
filiis iolamani chamas. et zacharias. iezrielus et
iobdius. et erimoth. et elias Et ex filiis zathoim. eliadas. et
heliasimus. et othias et iarimoth et zabdis et thebedias
Et ex filiis bebe: iohannes et ananias et zabdias et emethis
Et ex filiis banni. olamus et collamus. et emalluchus et ied-
deus et iasub et asabus. et ierimoth Et ex filiis addin. naa-
thus et moosias et calcerus. et nanas. et besseas. ma- ex filiis
thathias. et bezeleel et bonus. et manasses Et ex naacnomas

et Asseas et Melchias et Sameas et Symon Beniamin et Mal-
chus et Marias. Et de filiis Asom Charraneus, Mathathias
et Bannus et Helifalath et Manasses et Semei. Et de filiis Bani Bani
Ieremias et Moodias et Abramus et Iohel et Baneas et Pe-
lias et Ionas et Marimoth et Eliasib et Mathaneus et Elya-
Dielus sib et Ozias et Dielus et Samedius et Zambris et Iosephus. Et
de filiis Nobei Ydelus et Mathathias et Sabadus et Zecheda Se-
thin et Yesse Baneas. Omnes isti coniunxerunt sibi uxores alienigenas
et dimiserunt et dimiserunt eas cum filiis. Et inhabitaverunt sacerdotes et levite
et qui erant ex Israel in Ierusalem et in tota regione una neomenia
mensis septimi. Et erant filii Israel in commorationibus suis. Et congregata est
Cap. xviij omnis multitudo simul in aream que est ab oriente porte sacre. Et dixerunt
Esdre pontifici et lectori ut afferret legem Moysi que tradita est a
domino deo Israel. Et attulit Esdras pontifex legem omni multitudini coram a
viro usque ad mulierem et omnibus sacerdotibus audire legem neomenia mensis
septimi. Et legebat in area que est ante sacram portam templi a prima luce usque
ad vesperam coram viris et mulieribus. Et dederunt omnes sensum ad legem.
Et stetit Esdras sacerdos et lector legis super ligneum tribunal quod fabri-
catum erat. Et steterunt ad eum Mathathias, Samus, Ananias, Aza-
rias, Urias, Ezechias et Balsamus ad dexteram et ad sinistram Fal-
deus, Misael et Malachias, Abustas, Sabus, Nabadias et Za-
charias. Et assumpsit Esdras librum coram omni multitudine. Presidebat enim
in gloria in conspectu omnium. Et cum absolvisset legem omnes recti steterunt. Et bu-
dixit Esdras dominum deum altissimum, deum sabaoth omnipotentem. Et respondit
omnis populus Amen. Et elevatis sursum manibus procidentes in terram ado-
raverunt dominum. Ihesus et Bananeus et Sarabias et Iadinus et Acu-
bus et Sabatheus et Calithes et Azarias, Iadus et Ananias
et Philias levite qui docebant legem domini. Et proferebant singuli eos
qui intelligebant lectionem. Et dixit Atharathes Esdre pontifici et
lectori et levitis qui docebant multitudinem dicens: Dies hic sanctus est domino.
Et omnes flebant cum audissent legem. Digressi ergo manducate
pinguia queque et bibite dulcissima queque et mittite mu-
nera hiis qui non habebant. Sanctus enim est dies domini. Et nolite
mesti esse. Dominus enim clarificabit vos. Et levite denunciabant
in publico omnibus dicentibus: Dies hic sanctus est. Nolite mesti esse. Et abi-
erunt omnes manducare et bibere et epulari et dare munera hiis
qui non habebant, ut epularentur magnifice. Cum enim sunt exaltati verbis
quibus edocti sunt. Et congregati sunt universi in Ierusalem celebrare leticiam
secundum testamentum domini dei Israel. Explicit

Incipit prologus Esdre

Primus Esdre cum prologo postquam statim debet poni Neemias
Utrum difficilius sit facere quod poscitis an negare, necdum statui.
Nam neque vobis aliquid imperantibus abnuere sentencie est et magnitudo
oneris impositi ita cervices premit ut ante sub fasce
ruendum sit quam levandum. Accedunt ad hoc invidorum studia
qui omne quod scribimus reprehendendum putant. Et nonnumquam contra se

Deinde post Neemiam debet poni Esdre secundus quod hic erronee est positum

repugnantes publice lacerant et occulte legunt intantum ut clamare
compellar et dicere Domine libera animam meam a labiis iniquis et a lin-
gua dolosa. Tertius annus est quod semper scribitis et rescribitis ut Esdre
librum et Hester vobis de hebreo transferam quasi non habeatis greca et
latina volumina aut quodcumque illud est quod a nobis vertitur non statim
ab omnibus conspuendum sit. Frustra autem ut ait quidam niti neque aliud
fatigando nisi odium querere extreme dementie est. Itaque obsecro vos
mi Domnion et Rogatiane karissimi ut privata lectione contenti librum
Publice non efferatis in publicum nec fastidiosis cibos ingeratis vitetisque eorum
supercilium qui iudicare tantum de aliis et ipsi facere nichil noverunt. Si
qui autem fratrum sunt quibus nostra non displicent hiis tribuatis exemplar
admonentes ut hebrea nomina quorum grandis in hoc volumine copia
est distincte et per intervalla scribant. Nichil enim proderit emendasse
libros nisi emendatio librariorum conservetur. Nec quemquam moveat quod
unus a nobis editus est liber nec apocriforum tercii et quarti libri sompniis
delectetur. Quia et apud hebreos Esdre Neemieque sermones in unum
volumen coartantur. Et que non habentur apud illos nec de xxiiii senibus
sunt procul abicienda. Si quis autem lxx vobis opposuerit interpretes quorum ex-
emplaria varietas ipsa lacerata et eversa demonstrat nec potest utique verum
asseri quod diversum est mittite eum ad evangelia in quibus multa
ponuntur quasi de veteri testamento que apud lxx interpretes non habentur velud illud
Quoniam nazareus vocabitur. Et ex egipto vocavi filium meum. Et videbunt
in quem transfixerunt et multa alia que latiori operi reservamus. Et querite ab
eis ubi scripta sint. Cumque proferre non potuerint vos legite de hiis exem-
plaribus que nuper a nobis edita maledicorum cottidie linguis confodiuntur.
Sed ut ad compendium veniam. Ecce quod illatum sit cassum non est. Ec-
ce ... quid
de aliis quod non habetur in greco vel aliter habetur quam a me versum est. Cumque lectoribus transla-
interpretem laniant. Interrogent hebreos. et ipsis auctoribus transla-
tioni mee vel arrogent vel derogent fidem. Porro aliud est si
clausis quod dicitur oculis michi volunt maledicere. et non imitantur
grecorum studium et benivolenciam qui post lxx translatores iam christi evan-
gelio coruscante iudeos et hebionitas legis veteris interpretes aquilam
videlicet et simachum et theodotionem et curiose legunt et per origenis
laborem in exaplis ecclesiis dedicaverunt. Quanto magis latini grati esse
deberent quod exultantem cernerent greciam a se aliquid mutuari. Primum
enim magnorum sumptuum et infinite difficultatis exemplaria posse habe-
re omnia. Deinde et qui habent et hebrei sermonis ignari sunt magis erra-
bunt ignorantes quis e multis verius dixerit. Quod et sapientissimo
cuidam nuper apud grecos accidit ut interdum scripture sensum relinquens
unius cuiuslibet interpretis sequeretur errorem. Nos autem qui hebree lingue saltem
parvam habemus scientiam et latinus nobis utcumque sermo non deest ut de aliis
magis possimus iudicare. et ea que ipsi intelligimus in nostra lingua exprimere.
Itaque licet excetra sibilet victorque sinon incendia iactet numquam meum
iuvante christo silebit eloquium. Et precisa lingua balbuciet. Legant qui volunt. qui
nolunt abiciant. eventilent apices. litteras calumnientur. magis vestra caritate
provocabor ad studium quam illorum detractione et odio deterrebor

p. 24.

In anno primo cyri regis persarum ut compleretur verbum domini ex ore ieremie
suscitavit dominus spiritum cyri regis persarum et traduxit vocem in universo
regno suo et per scripturam dicens ¶ Hec dicit cyrus rex persarum ¶ Omnia regna terre
dedit michi dominus deus celi et ipse precepit michi ut edificarem ei do-
mum in ierusalem que est in iudea ¶ Quis est ex vobis de universo populo eius? Sit
deus illius cum ipso ¶ Ascendat ierusalem que est in iudea et edificet domum dei israel
ipse est deus qui est in ierusalem ¶ Et omnes reliqui in cunctis locis ubicumque habitant adiu-
vent eum de loco suo argento et auro et substancia et pecoribus excep-
to quod voluntarie offerunt templo dei quod est in ierusalem ¶ Et surrexerunt principes
patrum de iuda et beniamin et sacerdotes et levite omnis cuius suscitavit
deus spiritum ut ascenderent ad edificandum templum domini quod erat in ierusalem. Uni-
versi qui erant in circuitu adiuverunt manus eorum in vasis argenteis et au-
reis in substancia et iumentis in supellectili exceptis hiis que sponte optu-
lerant ¶ Rex quoque cyrus protulit vasa templi dei que tulerat nabuchodono-
sor de ierusalem et posuerat ea in templo dei sui ¶ Protulit autem ea cyrus rex
persarum per manum mitridatis filii gazabar et adnumeravit ea sasabasar
principi iude ¶ Et hic est numerus eorum ¶ Fiale auree xxx ¶ Fiale argentee mille
cultri xxix ciphi aurei xxx et ciphi argentei secundi quadringenti decem
vasa alia mille ¶ Omnia vasa argentea et aurea quinque milia quadringenta
universa tulit sasabasar cum hiis qui ascendebant de transmigracione babilonis in ierusalem

2 Hii sunt autem filii provincie qui ascenderunt de captivitate
quam transtulerat nabuchodonosor rex babilonis in babilonem et reversi sunt in
ierusalem et iudam unusquisque in civitatem suam qui venerunt cum zoroba-
bel ihesua neemia saraia rahelaia mardocheia belsan mes-
phar beguai reum baana numerus virorum populi israel ¶ Filii pharos duo mi-
lia centum lxxii ¶ Filii sephatia ccc et lxxii ¶ Filii area septingenti lxxv
¶ Filii phaathmoab filiorum iosue ioab duo milia dccc xii ¶ Filii zachai he-
lam mille ducenti liiii ¶ Filii zethua dcccc xlv ¶ Filii zachai septingenti
lx ¶ Filii bani sexcenti xlii ¶ Filii bebai sexcenti xxiii ¶ Filii azgad mil-
le ducenti xxii ¶ Filii adonicam sexcenti lxvi ¶ Filii beguai duo milia
lvi ¶ Filii adin quadringenti liiii ¶ Filii ater qui erant ex iezechia xcviii
¶ Filii besai ccc xxiii ¶ Filii iora centum xii ¶ Filii asom cc xxiii ¶ Filii
gebbar xcv ¶ Filii bethleem c xxiii ¶ Viri netupha lvi ¶ Viri anathoth
c xxviii ¶ Filii azmaveth xlii ¶ Filii cariathiarim cephira . . . et beroth
septingenti xliii ¶ Filii rama et gaba sexcenti xxi ¶ Viri machmas c
xxii ¶ Viri bethel et hai cc xxiii ¶ Filii nebo lii ¶ Filii magbis c l vi ¶ Filii
helam alterius mille ducenti liiii ¶ Filii iarim ccc xx ¶ Filii lodadid
et ono septingenti xxv ¶ Filii iericho ccc xlv ¶ Filii senaa tria milia dc
xxx ¶ Sacerdotes filii ydaia in domo iesue dcccc lxxiii ¶ Filii emmer mille
lii ¶ Filii phassur mille cc xlvii ¶ Filii arim mille xvii ¶ Levite filii iesue
et cedmihel filiorum odovie lxxiiii ¶ Cantores filii asaph c xxviii ¶ Fi-
lii ianitorum filii sellum filii ater filii thelmon filii accub fi-
lii aritha filii sobai universi c xxxviiii ¶ Nathinei filii siha filii asupha
filii thebaoth filii ceros filii siaa filii phadon filii le-
bana filii agaba filii accub filii agab filii selmai filii anan filii
gaddel filii gaer filii rahaia filii nechoda filii rasin filii gazem
filii oza filii phasee filii besee filii asenaa filii munim filii nephusim
filii bocbuc filii acupha filii ~~assur~~ assur filii neslith filii mauida filii

[Marginalia: ~~protulit~~ ; ascendunt ; filii arethi de thavia filii gasaphara ccc lxxv ; lvii ; alias filii ioiada et ono dcc xxv ; alias ezechia ; alias bethel ; alias servituti ; asaph]

Arsa. filii berkos. filii sisara. filii thema. filii nasia. filii atipha. fi-
lii servorum salomonis. filii sothei. filii sophoreth. filii pharuda. filii la-
la. filii dercon. filii geddel. filii saphatia. filii athil. filii phecereth
qui erant de asebaim. filii amim. omnes nathinnei et filii servorum salomonis
ccc.xcii. Et hii qui ascenderunt de thelmela athelarsa cherub et don
et mer. et non potuerunt indicare domum patrum suorum et semen suum
utrum ex israel essent. Et filii delaia. filii thobia. filii nechoda sescenti
lii. et de filiis sacerdotum. filii abia. filii accos. filii berzellai qui accepit
de filiabus berzellai galaaditis uxorem et vocatus est nomine eorum. Hii
quesierunt scripturam genealogie sue et non invenerunt et eiecti sunt de sacer-
dotio. Et dixit athersata eis ut non comederent de sancto sanctorum donec
surgeret sacerdos doctus atque perfectus. Omnis multitudo quasi vir unus xlii milia
ccc.lx. exceptis servis eorum et ancillis qui erant vii milia ccc.xxxvii
et inter ipsos cantores atque cantatrices cc. Equi eorum dcc.xxxvi. muli eorum cc.
xlv. Cameli eorum cccc.xxxv. Asini eorum vi milia dcc.xx. Et de principi-
bus patrum cum ingrederentur templum domini quod est in ierusalem sponte obtulerunt
in domum dei ad extruendam eam in loco suo. Secundum vires suas dederunt
impensas operis auri solidos lxi milia et mille argenti mnas quinque
milia et vestes sacerdotales c. Habitaverunt ergo sacerdotes et levite de
populo et cantores et ianitores et nathinnei in urbibus suis universusque israel
in urbibus suis.

Iamque venerat mensis septimus. et erant filii israel in civitatibus suis. Congregatus est ergo populus quasi vir unus in ierusalem et surrexit
iosue filius iosedech et fratres eius sacerdotes et zorobabel filius salathi-
el et fratres eius. et edificaverunt altare dei israel. ut offerrent in eo holo-
causta sicut scriptum est in lege moysi viri dei. Collocaverunt autem altare super ba-
ses suas. deterrentibus eos per circuitum populis terrarum et obtulerunt super illud
holocausta domino mane et vespere. Feceruntque sollempnitatem tabernaculorum
sicut scriptum est. et holocaustum diebus singulis per ordinem secundum preceptum o-
pus diei in die suo. Et post hec holocaustum iuge. tam in kalendis quam in universis
sollempnitatibus domini que erant consecrate. et in omnibus in quibus ultro offerebatur munus
domino. A primo die mensis septimi ceperunt offerre holocaustum domino. porro
templum dei fundatum non dum erat. Dederunt autem pecunias latomis et ce-
mentariis. cibum quoque et potum. et oleum sydoniis tyriisque ut deferrent
ligna cedrina de libano ad mare ioppen iuxta quod preceperat cyrus rex
persarum eis. Anno autem secundo adventus eorum ad templum dei in
ierusalem mense secundo ceperunt zorobabel filius salathiel et iosue filius iosedech
et reliqui de fratribus eorum sacerdotes et levite. et omnes qui venerant de cap-
tivitate in ierusalem et constituerunt levitas a xx annis et supra ut urgerent
opus domini. Stetitque iosue et filii eius et fratres eius cedmihel et filii eius et filii
iuda quasi vir unus ut instarent super eos qui faciebant opus in templo dei
filii asaph. filii eorum. et fratres eorum levite. Fundato igitur a cementariis templo
domini. steterunt sacerdotes in ornatu suo cum tubis. et levite filii asaph
in cymbalis ut laudarent deum per manum david regis israel. Et concine-
bant in hymnis et confessione domino quia bonus quia in eternum misericordia eius
super israel. Omnis quoque populus vociferabatur clamore magno in laudando dominum
eo quod fundatum esset templum domini. Plurimi etiam de sacerdotibus et levitis et
principes patrum et seniores qui viderant templum prius cum fundatum esset et

Fundati

als stetitque

asaph

et hoc templum in oculis eorum flebant voce magna et multi vociferantes in
leticia elevabant vocem nec poterat quisquam agnoscere vocem clamoris
letancium et vocem fletus [illegible] ipsi commixti enim plus vociferabantur clamore magno et vox audiebatur procul
Audierunt autem hostes iude et
Beniamin quod filii captivitatis edificarent templum
domino deo israel et accedentes ad zorobabel et ad principes patrum
dixerunt eis edificemus vobiscum quia ita ut vos querimus deum vestrum ecce
nos immolavimus victimas a diebus asaradon regis assur qui adduxit nos
huc. Et dixit eis zorobabel et iosue et reliqui principes patrum israel
non est nobis et vobis ut edificemus domum deo nostro ~~sed precepit nobis cyrus rex~~
~~persarum~~ sed nos ipsi soli edificabimus // sed precepit nobis cyrus rex persarum. Factum est
igitur ut populus terre impediret manus populi iude et turbarent eos in edifi-
cando. Conduxerunt autem adversus eos consiliatores ut destruerent consilium
eorum omnibus diebus cyri regis persarum et usque ad regnum darii regis persarum
In regno autem assueri principio regni eius scripserunt accusacionem adversus habita-
tores iude et ierusalem. Et in diebus artaxersis scripsit beselam mitrida-
tes et tabeel et reliqui qui erant in consilio eorum ad artaxersem regem
persarum. Epistola autem accusacionis scripta erat siriace et legebatur sermone
siro. Reum beelteem et samsai scriba et reliqui consiliatores eorum di-
naei et apharsathachei therphalei apharsei erchuei babilonii susan-
nachei dievi elamite et ceteri de gentibus quas transtulit asenaphar mag-
nus et gloriosus et habitare eas fecit in civitatibus samarie et reliquis
regionibus trans flumen in pace. Hoc est exemplar epistole quam miserunt
ad eum artaxersi regi servi tui viri qui sunt trans flumen salutem dicunt.
Notum sit regi quod iudei qui ascenderunt a te ad nos venerunt in ier-
usalem civitatem rebellem et pessimam quam edificant extruentes muros eius
et parietes componentes. Nunc igitur notum sit regi quia si civitas illa edifi-
cata fuerit et muri eius instaurati tributum et vectigal et annu-
os redditus non dabunt et usque ad reges hec noxa perveniet. Nos ergo
memores salis quod in palacio comedimus et quia lesiones regis videre
nefas ducimus idcirco misimus et nunciavimus regi ut recenseas in libris
hystoriarum patrum tuorum et invenies scriptum in commentariis et scies quia
urbs illa urbs rebellis est et nocens regibus et provinciis et
bella concitantur in ea ex diebus antiquis quam ob rem et civitas
ipsa destructa est. Nunciamus nos regi quia si civitas illa edificata fuerit
et muri eius instaurati possessionem trans flumen non habebis. Ver-
bum misit rex ad reum beelteem et samsai scribam et ad reli-
quos qui erant in consilio eorum habitatores samarie et ceteris trans flumen
// dans salutem et pacem. Accusacionem quam misistis ad nos manifeste lecta
est coram me. Et a me preceptum est et recensuerunt inveneruntque quia
civitas illa a diebus antiquis adversus reges rebellat et sediciones
et prelia concitantur in ea. Nam et reges fortissimi fuerunt in ierusalem qui et
dominati sunt omni regioni que trans flumen est tributum quoque et vectigal et
redditus accipiebant. Nunc ergo audite sentenciam ut prohibeatis viros illos
et urbs illa non edificetur donec si forte a me iussum fuerit. Videte
ne negligenter hoc impleatis et paulatim crescat malum contra reges.
Itaque exemplum edicti artaxersis regis lectum est coram reum beelteem

Margin notes: "x" (beside "Audierunt"); "// domum domino deo nostro"; "alii habent et c. scripserunt"; "+".

et Samsa scriba et consiliariis eorum et abierunt festini in Ierusalem ad Iude-
os et prohibuerunt eos in brachio et robore. Tunc intermissum est opus 5
domus domini in Ierusalem et non fiebat usque ad annum secundum regni Darii regis Persarum
Prophetaverunt autem Aggeus propheta et Zacharias filius Addo prophe- Prophet
tantes ad Iudeos qui erant in Iudea et Ierusalem in nomine dei Israel
Tunc surrexerunt Zorobabel filius Salathiel et Iosue filius Iosedech
et ceperunt edificare templum dei in Ierusalem et cum eis prophete dei adiu-
vantes eos. In ipso autem tempore venit ad eos Tatannai qui erat dux trans
flumen et Starbuzanai et consiliarii eorum sicque dixerunt eis Quis de-
dit vobis consilium ut domum hanc edificaretis et muros hos instau-
raretis. Ad quod respondimus eis que essent nomina hominum auctorum illius edificationis.
Oculus autem dei eorum factus est super senes Iudeorum et non potuerunt inhibere eos
placuitque ut res ad Darium referretur et tunc satisfacerent adversus accusationem
illam. Hoc exemplar epistole quam misit Tatannai dux regionis trans flumen
et Starbuzanai et consiliatores eius Apharsacei qui erant trans flumen ad
Darium regem. Sermo quem miserat ei scriptus erat. Dario regi pax omnis.
Notum sit regi isse nos ad Iudeam provinciam ad domum dei magni que
edificatur lapide impolito et ligna ponuntur in parietibus opusque illud
diligenter construitur et crescit in manibus eorum. Interrogavimus ergo senes illos
et ita diximus eis. Quis dedit vobis potestatem ut domum hanc edificaretis
et muros instauraretis. Sed et nomina eorum quesivimus ab eis ut renunti-
aremus tibi et scripsimus nomina eorum virorum qui sunt principes in eis. Huiuscemodi autem sermo-
nem responderunt nobis dicentes. Nos sumus servi dei celi et terre et edificamus templum
quod erat extructum ante hos annos multos quodque rex Israel magnus edificave-
rat et construxerat. Postquam autem ad iracundiam provocaverunt patres nostri
deum celi et terre tradidit eos in manum Nabuchodonosor regis Babylonis Chaldei
domum quoque hanc destruxit et populum eius transtulit in Babylonem. Anno autem
primo Cyri regis Babylonis Cyrus rex proposuit edictum ut domus dei edificaretur.
Nam et vasa templi dei aurea et argentea que Nabuchodonosor tulerat de
templo quod erat in Ierusalem et asportaverat ea in templum Babylonis protulit Cyrus
rex Babylonis de templo. Et data sunt Sassabassar vocabulo quem et principem
constituit. Dixitque ei. Hec vasa tolle et vade et pone ea in templo
quod est in Ierusalem et domus dei edificetur in loco suo. Tunc itaque Sassabassar
ille venit et posuit fundamenta templi dei in Ierusalem et ex eo tempore usque
nunc edificatur et necdum completum est. Nunc ergo si videtur regi bonum
recenseat in bibliotheca regis que est in Babylone utrumnam a Cyro rege
iussum sit ut edificaretur domus dei in Ierusalem. Et voluntatem regis super hac re
mittat ad nos. 6
Tunc Darius rex precepit et recensuerunt in
bibliotheca librorum qui erant repositi in Babylone. Et inventum est
in Ecbathanis quod est castrum in Medena provincia volumen unum. Talis- Darius
que scriptus erat in eo commentarius. Anno primo Cyri regis Cyrus rex decrevit
ut domus dei que est in Ierusalem edificaretur in loco ubi immolent hostias et
ut ponant fundamenta supportantia altitudinem cubitorum lx et latitudinem
cubitorum lx. Ordines de lapidibus impolitis tres et sic ordines de
lignis novis. Sumptus autem de domo regis dabuntur. Sed et vasa templi
dei aurea et argentea que Nabuchodonosor tulerat de templo in Ierusalem et attu-

28.

lem et in babilonem reddantur et referantur in templum ierusalem in locum suum
que et posita sunt in templo dei. Nunc ergo tatanai dux regionis que est trans flumen
et starbusanai et consiliarii vestri apharsachei qui estis trans flumen pro-
cul recedite ab illis. et dimittite fieri templum dei illud a duce
iudeorum et senioribus eorum. domum dei edificent in loco suo. sed et a
me preceptum est quid oporteat fieri a presbiteris iudeorum illis ut edificetur
domus dei scilicet ut de archa regis id est de tributis que dantur de regione trans flumen
studiose sumptus dentur viris illis ne impediatur opus. quod si necesse fuerit
et vitulos et agnos et hedos in holocaustum deo celi frumentum sal
et vinum et oleum secundum ritum sacerdotum qui sunt in ierusalem detur eis per
dies singulos ne sit in aliquo querimonia. et offerant oblationes deo celi
orentque pro vita regis et filiorum eius. A me ergo positum est decretum ut omnis
homo qui hanc mutaverit iussionem. tollatur lignum de domo ipsius
et erigatur et configatur in eo. domus autem eius publicetur. deus autem qui
habitare fecit nomen suum ibi. dissipet omnia regna. et populum qui extenderit
manum suam ut repugnet et dissipet domum dei illam que est in ierusalem.
Ego darius statui decretum quod studiose impleri volo. Igitur tatanai
dux regionis trans flumen et starbusanai et consiliarii eius secundum quod preceperat
darius rex sic diligenter executi sunt. Seniores autem iudeorum edificabant
et prosperabantur iuxta prophetiam aggei prophete et zacharie filii addo. Et edi-
ficaverunt et construxerunt iubente deo israel. et iubente cyro et dario
et artaxerxe regibus persarum. Et compleverunt domum dei istam usque
ad diem tertium mensis adar qui est annus sextus regni darii regis. Fecerunt
autem filii israel sacerdotes et levite et reliqui filiorum transmigrationis dedica-
tionem domus dei in gaudio. et obtulerunt in dedicatione domus dei vitu-
los centum. arietes ducentos. agnos quadringentos hircos caprarum pro peccato totius israel
duodecim iuxta numerum tribuum israel. Et statuerunt sacerdotes in ordinibus suis
et levitas in vicibus suis super opera dei in ierusalem sicut scriptum est in libro moysi.
Fecerunt autem filii transmigrationis pascha quartadecima die mensis primi.
Purificati enim fuerant sacerdotes et levite quasi unus omnes mundi ad
immolandum pascha universis filiis transmigrationis et fratribus suis sa-
cerdotibus et sibi. Et comederunt filii israel qui reversi fuerant de transmi-
gratione et omnis qui se separaverat a coinquinatione gentium terre ad eos ut quere-
rent dominum deum israel. Et fecerunt sollempnitatem azimorum septem diebus
in leticia quia letificaverat eos dominus. et converterat cor regis assur
ad eos ut adiuvaret manus eorum in opere domus domini dei israel.

I. artarxerses

Post hec autem verba in regno artarxersis regis persarum esdras filius
saraie. filii azarie. filii helchie. filii sellum. filii sadoch. filii achitob.
filii amarie filii azarie filii maraioth. filii zarie. filii ozi. filii bocci.
filii abisue. filii finees. filii eleazar. filii aaron sacerdotis ab ini-
tio. Ipse esdras ascendit de babilone et ipse scriba velox in lege moysi
quam dominus deus dedit israel. Et dedit ei rex secundum manum domini dei eius
super eum. omnem petitionem eius. Et ascenderunt de filiis israel et de filiis sa-
cerdotum et de filiis levitarum et de cantoribus et de ianitoribus et de na-
thinneis in ierusalem anno septimo artarxersis regis. et venerunt in ierusalem mense
quinto ipse est annus septimus regis. Quia in primo die mensis primi cepit

ascendere de babilone et in primo mense quinti venit in ierusalem iuxta manum
dei sui bonam super se. Esdras enim paravit cor suum ut investigaret
legem domini et faceret et doceret in israel preceptum et iudicium. Hoc est autem
exemplar epistole edicti quod dedit rex artaxerses esdre sacerdoti scri-
be erudito in sermonibus et preceptis domini et cerimoniis eius in israel. Arta-
xerses rex regum esdre sacerdoti scribe legis dei celi doctissimo salutem.
A me decretum est ut cuicumque placuerit in regno meo de populo israel et
de sacerdotibus eius et de levitis ire in ierusalem tecum vadat. A facie enim
regis et septem consiliatorum eius missus es ut visites iudeam et ierusalem
in lege dei tui que est in manu tua. et ut feras argentum et aurum quod rex
et consiliatores eius sponte obtulerunt deo israel cuius in ierusalem tabernaculum est
Et omne argentum et aurum quodcumque inveneris in universa provincia babilonis
et populus offerre voluerit et de sacerdotibus qui sponte obtulerunt domui dei
sui que est in ierusalem. libere accipe et studiose eme de hac pecunia vitulos.
arietes. agnos et sacrificia et libamina eorum. et offer ea super altare
templi dei vestri quod est in ierusalem. Sed et si quid tibi et fratribus tuis placuerit
de reliquo argento et auro ut faciatis iuxta voluntatem dei vestri facite
Vasa quoque que dantur tibi in ministerium domus dei tui trade in conspectu dei
in ierusalem. Sed et cetera quibus opus fuerit in domo dei tui. quantumcumque necesse
ut expendas. dabis de thesauro. et de fisco regis Et a me ego artaxerses
rex statui atque decrevi omnibus custodibus arche publice qui sunt trans
flumen: ut quodcumque petierit a vobis esdras sacerdos. scriba legis
dei celi absque mora detis usque ad argenti talenta centum et usque ad vi-
ni bathos .c. et usque ad frumenti choros .c. et usque ad bathos olei .c.
Sal vero absque mensura. Omne quod ad ritum dei celi pertinet tribuatur diligenter in
domo dei celi ne forte irascatur contra regnum regis et filiorum eius
Vobis quoque notum facimus de universis sacerdotibus et levitis. cantoribus. ianitori-
bus nathinneis et ministris domus dei huius ut vectigal et tributum
et annonas non habeatis potestatem imponendi super eos. Tu autem esdra
secundum sapientiam dei tui que est in manu tua constitue iudices et presides
ut iudicent omni populo qui est trans flumen his videlicet qui noverunt legem
dei tui. Sed et imperitos docete libere. Et omnis qui non fecerit legem dei tui et
legem regis diligenter iudicium erit de eo. sive in mortem. sive in exilium.
sive in condempnacionem substancie eius vel certe in carcerem. Et dixit esdras scriba
Benedictus dominus deus patrum nostrorum qui dedit hoc in corde regis ut glorifi-
caret domum domini que est in ierusalem. et inclinavit in me misericordiam suam co-
ram rege et consiliatoribus eius et universis principibus regis potentibus Et ego con-
fortatus manu domini dei mei que erat in me congregavi de israel principes
qui ascenderent mecum

Hii sunt ergo principes familiarum et genealogia eorum qui ascenderunt mecum in regno artaxersis regis
de babilone. De filiis finees gerson. De filiis ythamar da-
niel. De filiis david arcus. De filiis sechenie. et filiis pharos za-
charias et cum eo numerati sunt viri centum quinquaginta. De filiis phet moab elio-
enai filius zaraie et cum eo ducenti viri. De filiis sechenie filius ezechiel et cum
eo trecenti viri. De filiis adan abeth filius ionathan et cum eo quinquaginta viri. De filiis
helam ysaias filius athalie et cum eo septuaginta viri. De filiis saphatie

nomen (margin)
nota (margin)
8 redeunt (margin)

Zebedia filius michael et cum eo octoginta viri. De filiis ioab obedia filius
iethiel et cum eo ducenti decem et octo viri. De filiis salomith filius iosphie et cum eo centum
sexaginta viri. De filiis bebai zacharias filius bebai et cum eo viginti octo viri. De filiis
azgad iohanan filius ezechan et cum eo centum decem viri. De filiis adonicam qui
erant novissimi et hec nomina eorum eliphelech et iehiel et semaias et cum eis
sexaginta viri. De filiis begui uthai et zachur et cum eo septuaginta viri. Congregavi
autem eos ad flumen quod decurrit ad ahava et mansimus ibi tribus diebus.
Quesivique in populo et in sacerdotibus de filiis levi et non inveni ibi. Itaque
misi eliezer et ariel et semeiam et elnathan et iarib et elnathan et
elnathan et nathan et zachariam et mosollam principes et ioiarib et
elnathan sapientes et misi eos ad heddo qui est princeps in casphie loco
et posui in ore eorum verba que loquerentur ad addon et ad fratres eius nathin-
neos in loco casphie ut adducerent nobis ministros domus dei nostri. Et ad-
duxerunt nobis per manum dei nostri bonam super nos virum doctissimum de
filiis mooli filii levi filii israel sarabiam et filios eius et fratres eius decem et octo
et asabiam et cum eo isaiam de filiis merari fratresque eius et filios eius viginti.
Et de nathinneis quos dederat david et principes ad ministeria levitarum
nathinneos ducentos viginti. Omnes hii suis nominibus vocabantur. Et predicavi ibi
ieiunium iuxta flumen ahava ut affligeremur coram domino deo nostro et
peteremus ab eo viam rectam nobis et filiis nostris universeque substancie
nostre. Erubui enim petere a rege auxilium et equites qui defenderent nos
ab inimico in via quia dixeramus regi manus dei nostri est super omnes qui querunt
eum in bonitate et imperium eius et fortitudo eius et furor super omnes qui derelinquunt
eum. Ieiunavimus autem et rogavimus deum nostrum per hoc et evenit nobis prospere.
Et separavi de principibus sacerdotum duodecim sarabiam et asabiam et cum eis
de fratribus eorum decem. Appendique eis argentum et aurum et vasa consecrata
domus dei nostri que obtulerat rex et consiliatores eius et principes eius universique
israel eorum qui inventi fuerant. Et appendi in manibus eorum talenti
argenti sexcenta quinquaginta et vasa argentea centum auri centum talenta et crateras
aureas viginti que habebant solidos millenos et vasa eris fulgentis optimi
duo pulchra ut aurum. Et dixi eis vos sancti domini et vasa sancta et ar-
gentum et aurum quod sponte oblatum est domino deo patrum nostrorum. Vigilate
et custodite donec appendatis coram principibus sacerdotum et levitarum
et ducibus familiarum israel in ierusalem in thesaurum domus dei nostri. Susce-
perunt autem sacerdotes et levite pondus argenti et auri et vasorum ut defer-
rent in ierusalem in domum dei nostri. Promovimus ergo a flumine ahava duodecimo die
mensis primi ut pergeremus ierusalem et manus dei nostri fuit super nos et liberavit
nos de manu inimici et insidiatoris in via. Et venimus ierusalem et mansimus
ibi tribus diebus. Die autem quarta appensum est argentum et aurum et vasa in domo
dei nostri per manum remoth filii urie sacerdotis. Et cum eo eleazar filius
phinees. Cumque eis iozabed filius iosue et noadaia filius bennoi levite
iuxta numerum et pondus omnium. Descriptumque est omne pondus in tempore illo. Sed et qui
venerant de captivitate filii transmigrationis obtulerunt holocautomata deo deo
israel vitulos duodecim pro omni israel arietes nonaginta et sex agnos septuaginta septem
hircos pro peccato duodecim omnia in holocaustum domino. Dederunt autem edicta regis satrapis
qui erant de conspectu regis et ducibus trans flumen et elevaverunt populum et domum dei

Postquam autem hec completa sunt accesserunt ad me principes dicentes non est se- 9
paratus populus israel et sacerdotes et levite a populis terrarum et de abho-
minationibus eorum chananei videlicet ethei et pherezei et iebusei
et ammonitarum et moabitarum et egipciorum et amorreorum. Tulerunt
enim de filiabus eorum sibi et filiis suis uxores et commiscuerunt seme
sanctum cum populis terrarum manus quoque principum et magistratuum fuit in transgressione
hac prima. Cumque audissem sermonem istum scidi pallium meum et tunicam
et evulsi capillos capitis mei et barbe et sedi merens. Convene-
runt autem ad me omnes qui timebant verbum dei israel et pro transgressione eorum qui de cap-
tivitate venerant et ego sedebam tristis usque ad sacrificium vespertinum. Et
in sacrificio vespertino surrexi de afflictione mea et scisso pallio et tunica
curvavi genua mea et expandi manus meas ad dominum deum meum et Ora
dixi. Deus meus confundor et erubesco levare faciem meam ad te quia
iniquitates nostre multiplicate sunt super caput nostrum et delicta nostra creverunt usque
ad celum a diebus patrum nostrorum. Sed et nos ipsi peccavimus graviter usque ad diem
hanc et in iniquitatibus nostris traditi sumus ipsi et reges nostri et sacerdo-
tes nostri in manibus regum terrarum et in gladium et in captivitatem et in rapi-
nam et in confusionem vultus sicut et die hac. Et nunc quasi parum et ad momentum facta
est deprecatio nostra apud dominum deum nostrum ut dimitterentur nobis reliquie
et daretur paxillus in loco sancto eius et illuminaret oculos nostros deus noster et da-
ret nobis modicam vitam in servitute nostra quia servi sumus et in servitute
nostra non dereliquit nos deus noster et inclinavit super nos misericordiam co-
ram rege persarum ut daret nobis vitam et sublimaret domum dei no-
stri et extrueret solitudines eius et daret nobis sepem in iuda et iherusalem.
Et nunc quid dicemus domine deus noster post hec quia dereliquimus mandata tua que
precepisti in manu servorum tuorum prophetarum dicens. Terra ad quam ingredimini
ut possideatis eam terra immunda est iuxta immundiciam populorum ceterarum-
que terrarum abhominationibus eorum qui repleverunt eam ab ore usque ad os in
coinquinatione sua. Nunc ergo filias vestras ne detis filiis eorum et filias eo-
rum non accipiatis filiis vestris et non queratis pacem eorum et prosperitatem eorum
usque in sempiternum ut confortemini et comedatis que bona sunt terre et heredes habeatis
filios vestros usque in seculum. Et post omnia que venerunt super nos in operibus nostris pes-
simis et in delicto nostro magno quia tu deus noster liberasti nos de iniquitate
nostra et dedisti nobis salutem sicut est hodie ut non verteremur et irrita
faceremus mandata tua neque matrimonia iungeremus cum populis abhominatio-
num istarum. Numquid iratus es nobis usque ad consummationem ne dimitteres nobis reliquias
et salutem. Domine deus israel iustus es tu quia derelicti sumus qui salvaremur sicut die
hac. Ecce coram te sumus in delicto nostro non enim stari potest coram te super hoc.
Sic ergo orante esdra et implorante deum et flente et iacente 10
ante templum dei collectus est ad eum de israel cetus grandis nimis viro-
rum et mulierum puerorumque et flevit populus magno fletu. Et respondit
sechenias filius iehiel de filiis helam et dixit esdre. Nos prevaricati
sumus in deum nostrum et duximus uxores alienigenas de populis terre et nunc
si penitencia est in israel super hoc percutiamus fedus cum domino deo nostro ut proiciamus

universas uxores alienigenas et eos qui de hiis nati sunt iuxta vo-
luntatem domini. et eorum qui timent preceptum dei nostri. secundum legem fiat. Sur-
ge tuum est decernere. nosque erimus tecum. confortare et fac. Surrexit ergo es-
dras et adiuravit principes sacerdotum. et levitarum. et omnem israel ut fa-
cerent secundum verbum hoc. Et iuraverunt. Et surrexit esdras ante domum dei
Et abiit ad cubiculum iohanan filii eliasib. et ingressus est illuc panem
non comedit et aquam non bibit: lugebat enim transgressionem eorum qui
de captivitate venerant Et missa est vox in iuda et in ierusalem omnibus filiis
transmigrationis ut congregarentur in ierusalem Et omnis qui non venerit in tribus diebus
iuxta consilium principum et seniorum. auferetur ab eo omnis substantia eius: et ipse abicietur de
cetu transmigrationis Convenerunt igitur omnes viri iuda et beniamin in ierusalem
tribus diebus ipse est mensis nonus. vicesimo die mensis Et sedit omnis populus in pla-
tea domus domini trementes pro peccato et pluviis Et surrexit esdras
sacerdos et dixit ad eos Vos transgressi estis: et duxistis uxores alie-
nigenas ut adderetis super delictum israel: et nunc date confessionem domino
deo patrum vestrorum. et facite placitum eius: et separamini a populis terre et
ab uxoribus alienigenis Et respondit universa multitudo. dixitque voce magna
iuxta verbum tuum ad nos sic fiat. Verumtamen quia populus multus est. et tempus
pluvie: et non sustinemus stare foris: et non est opus diei unius vel duorum
vehementer quippe peccavimus in sermone isto Constituantur principes in universa
multitudine. et omnes in civitatibus nostris. qui duxerunt uxores alienigenas
veniant in temporibus statutis. et cum hiis seniores per civitatem et civitatem: et
iudices eius donec avertatur ira dei nostri a nobis super peccato hoc Igitur io-
nathan filius azael. et iaazia filius thecue steterunt super hoc et mo-
sollam et sebethai levites adiuverunt eos Feceruntque sic filii trans-
migrationis. et abierunt esdras sacerdos. et viri principes familiarum
in domos patrum suorum. et omnes per nomina sua Et sederunt in die primo
mensis decimi ut quererent rem Et consummati sunt omnes viri qui duxerant
uxores alienigenas usque ad diem primam mensis primi Et inventi sunt
de filiis sacerdotum qui duxerant uxores alienigenas De filiis iosue
filii iosedech et fratres eius maasia et eliezer et iarib et godolia
Et dederunt manus suas ut eicerent uxores suas. et pro delicto suo
arietem de ovibus offerrent / Et de filiis emmer anani et zebedia Et
de filiis arim. maasia. et helia. et semeia et iehiel et ozias Et de
filiis phessur helioenai. maasia. et ismahel. nathanael. et ioza-
beth. et elasa. Et de filiis levitarum iozabeth. et semei et celaia.
ipse est calitha phataia iuda et eliezer Et de cantoribus eliasib. et de ia-
nitoribus sellum et thelem et urim Et ex israel de filiis pharos remeia
et iezia et melchia et miamin et eliezer et melchia et banaia Et
de filiis helam mathania et zacharias et iehiel et abdi et ierimoth
et helia Et de filiis zethua helioenai eliasib mathania et ierimoth
et zabeth et aziza Et de filiis bebai iohanan anania et zabbai atha-
lia. Et de filiis bani. mosollam et melluc et adaia iasub et saal et
ramoth Et de filiis phaath moab edna et calal banaias et maa-
sias mathanias beseleel et bennui et manasse. Et de filiis herem eliezer

~~Singunt~~

iosue melchias semeias symeon beniamin maloch samarias
Et de filiis azom mathanai et mathetha azabeth eliphelet ier-
mai manasse semei. De filiis bani bani et maaddi amram
et huel. banaias et badaias chelau. bani amarimuth et eli-
asib mathanias. mathanai et iasi et bani et bennui semei
et salmias et nathan et adaias mechnedabai sisai. sarai
ezrel et selemau. semeria. sellum amaria ioseph De fi
filiis nebin haiel mathathias zabed zabina ieddu et iohel. ben
nai omnes hy acceperant uxores alienigenas explicit esdre

· Incipit neemias

Hucusque est notum de quinta translatione
Et scriptum per neemias ipso quarum translatione

Verba neemie filii helchie. Et factum est in mense casleu anno xx°
et ego eram in susis castro. et venit ad me anani unus de fratribus
meis ipse et viri iuda. et interrogavi eos de iudeis qui remanserant
et supererant de captivitate. et de ierusalem. Et dixerunt michi qui remanserunt et
derelicti sunt de captivitate ibi in provincia in afflictione magna sunt et in
obprobrio. et murus ierusalem dissipatus est. et porte eius combuste sunt igni. Cumque
audissem verba huiuscemodi sedi et flevi. et luxi diebus multis et
ieiunabam et orabam ante faciem dei celi. et dixi. Queso domine deus
celi fortis magne atque terribilis. qui custodis pactum et misericordiam cum
hiis qui te diligunt. et custodiunt mandata tua fiant aures tue au-
scultantes. et oculi tui aperti ut audias orationem servi tui. quam ego oro
coram te domine hodie nocte et die pro filiis israel servis tuis: et confiteor
pro peccatis filiorum israel: quibus peccaverunt tibi. Et ego et domus patris mei pec-
cavimus vanitate seducti sumus: et non custodivimus mandatum tuum. et
cerimonias et iudicia que precepisti moysi servo tuo. Memento verbi
quod mandasti moysi famulo tuo dicens. Cum transgressi fueritis ego dispergam
vos in populos. Et si revertamini ad me et custodiatis mandata mea. et
faciatis ea. etiam si abducti fueritis ad extrema celi. inde congregabo vos
et ducam in locum quem elegi ut habitaret nomen meum ibi. Et ipsi servi
tui et populus tuus. quos redemisti in fortitudine tua magna. et in manu
tua valida. Obsecro domine sit auris tua attendens ad orationem servi
tui. et ad orationes servorum tuorum qui volunt timere nomen tuum. et di-
rige servum tuum hodie. et da ei misericordiam ante virum hunc. Ego enim eram pin-
Factum est autem in mense nisan anno xx° ar- cerna regis 2
tarxersis regis: et vinum erat ante eum. Et levavi vinum et dedi
regi: et eram quasi languidus ante faciem eius. Dixitque michi rex. Quare vultus
tuus tristis est. cum te egrotum non videam? Non est hoc frustra. sed ma-
lum nescio quod in corde tuo est. Et timui valde ac nimis. Et dixi
regi. Rex in eternum vive. Quare non meret vultus meus: quoniam civi-
tas domus sepulcrorum patris mei deserta est: et porte eius combuste sunt igni.
Et ait michi rex. Pro qua re postulas? Et oravi deum celi et dixi ad
regem. Si videtur regi bonum: et si placet servus tuus ante faciem tuam. ut
mittas me in iudeam. ad civitatem sepulcri patris mei. et edificabo
eam. Dixitque michi rex et regina que sedebat iuxta eum. Usque ad quod
tempus erit iter tuum: et quando revertaris? Et placuit ante vultum regis
et misit me. et constitui ei tempus. Et dixi regi. Si regi videtur
bonum epistolas det michi ad duces regionis transflumen. ut traducant
me donec veniam in iudeam. Et epistolam ad asaph custodem saltus
regis ut det michi ligna. et tegere possim portas templi domus. et
muri civitatis. et domum quam ingressus fuero. Et dedit michi rex iuxta
manum dei mei bonam mecum. Et veni ad duces regionis transflumen
dedique eis epistolas regis. Miserat autem mecum rex principes militum et equites

Et audierunt Sanaballath oronites et Thobias servus amanites et contrista-
ti sunt afflictione magna quod venisset homo qui quereret prosperitatem filiorum israel. Et
veni in iherusalem et eram ibi tribus diebus. Et surrexi nocte ego et viri pau-
ci mecum: et non indicavi cuiquam quid deus dedisset in corde meo ut
facerem in iherusalem. et iumentum non erat mecum nisi animal cui insedebam. Et egres-
sus per portam vallis nocte. et ante fontem draconis. et ad portam stercoris
et considerabam murum iherusalem dissipatum. et portas eius consumptas igni
Et transivi ad portam fontis. et ad aque ductum regis. et non erat locus
iumento cui sedebam ut transiret. Et ascendi per torrentem nocte et con-
siderabam murum. et reversus veni ad portam vallis. et redii. Magistratus autem ne-
sciebant quo abissem. aut quid ego facerem. Sed et iudeis et sacerdotibus et optima-
tibus et magistratibus et reliquis qui faciebant opus usque ad id locorum ni-
chil indicaveram. Et dixi eis Vos nostis afflictionem in qua sumus. quia iherusalem
deserta est. et porte eius consumpte sunt igni. Venite edificemus muros iherusalem
et non simus ultra opprobrium. Et indicavi eis manum dei mei quod esset bo-
na mecum. et verba regis que locutus est michi. Et aio Surgamus et edificemus. Et con-
fortate sunt manus eorum in bono. Audierunt autem Sanaballath oronites
et Thobias servus amanites. et Gosem arabs: et subsannaverunt nos
et despexerunt dixeruntque. Que est hec res quam facitis? Numquid contra
regem vos rebellatis? Et reddidi eis sermonem / dixique ad eos Deus celi
ipse nos iuvat. et nos servi eius sumus Surgamus et edificemus / vobis autem
non est pars et iusticia et memoria in iherusalem Sequitur capitulum tertium

3 Et surrexit Eliasib sacerdos magnus. et fratres eius sacerdotes: et edi-
ficaverunt portam gregis ipsi sanctificaverunt eam. et statuerunt valvas
eius et usque ad turrim .c. cubitorum sanctificaverunt eam usque ad turrim
ananehel. Et iuxta eum viri iericho edificaverunt. et iuxta eos edificavit
zachur filius amri. Portam autem piscium edificaverunt filii asnaa ipsi
texerunt eam. et statuerunt valvas eius et seras et vectes Et iuxta
eos edificavit marimuth filius urie filii accus. Et iuxta eum edifi-
cavit mosolla. filius barachie et filius merezabel Et iuxta eum edificavit
sadoch filius baana. Et iuxta eum edificaverunt thecueni optimates autem eo-
rum non supposuerunt colla sua in opere domini sui. Et portam veterem edifi-
caverunt ioiada filius phasea et mosolla filius besodia ipsi texerunt
eam. et statuerunt valvas eius. et seras et vectes. Et iuxta eos
edificaverunt meltias gabaonites et iadon methanatites
viri de gabaon et masphia pro duce qui erat in regione trans flumen. Et
iuxta eum edificavit ~~anani~~ filius eziel filius araia aurifex Et iuxta
eum edificavit ananias filius pigmentarii Et dimiserunt iherusalem usque ad mu-
rum platee latioris Et iuxta eum edificavit raphaia filius hur
principis vici iherusalem. Et iuxta eum edificavit ieiada filius aramath con-
tra domum suam Et iuxta eum edificavit attus filius asebonie. Mediam
partem vici edificavit melchias filius herem. et asub filius phaeme-
ab et turrim furnorum. Iuxta eum edificavit sellum filius alohes principis
medie partis vici iherusalem ipse et filii eius Et portam vallis edificavit anum

et habitatores zanoe ipsi edificaverunt eam et statuerunt valvas eius
et seras et vectes et mille cubitos in muro usque ad portam sterquilinii
Et portam sterquilinii edificavit melchias filius rechab princeps vici
bethacharem ipse edificavit eam et statuit valvas eius et seras et vec
tes Et portam fontis edificavit sellum filius colozai princeps pagi mas
pha ipse edificavit eam et texit et statuit valvas eius et seras et vec
tes et muros piscine siloe in ortum regis usque ad gradus qui descen
dunt de civitate david Post eum edificavit neemias filius azboch
princeps dimidie partis vici bethsuri usque contra sepulcrum david et usque
ad piscinam que grandi opere constructa est et usque ad domum fortium post
eum edificaverunt levite et post eos reum filius benni post eum edificavit
asebias princeps dimidie partis vici ceile in vico suo post eum edifica
verunt fratres eorum bethui filius enadad princeps dimidie partis ceila
Et edificavit iuxta eum azer filius iosue princeps maspha men
suram secundam contra ascensum firmissimi anguli post eum in monte edificavit baruch
filius zachai mensuram secundam ab angulo usque ad portam domus elia
sib sacerdotis magni post eum edificavit merimoth urie filius
accus mensuram secundam a porta domus eliasib donec extenderetur domus
eliasib et post eum edificaverunt sacerdotes viri de campestribus iordanis
post eum edificavit beniamin et asub contra domum suam et post eum edi
ficavit azarias filius maasie filii ananie iuxta domum suam et post eum edi
ficavit azarias filius maasie filii ananie contra domum suam post eum
edificavit benni filius enadad mensuram secundam a domo azarie usque ad fle
xuram et usque ad angulum phalel filius ozi contra flexuram et turrem
que eminet de domo regis excelsa id est in atrio carceris post eum phadaia
filius pharos Nathinnei autem habitabant in ophel usque contra portam aquarum ad
orientem et turrem que prominebat post eum edificaverunt thecueni
mensuram secundam e regione turris magne et eminentis usque ad mu
rum templi Sursum autem a porta equorum edificaverunt unusquisque
contra domum suam et post eos edificavit sadoc filius emmer contra domum
suam Et post eum edificavit semeia filius sechenie custos porte orientalis
post eum edificavit anania filius selemie et anon filius selon
sextus mensuram secundam post eum edificavit mosolla filius barachie
contra gazophilacium suum post eum edificavit melchias filius aurificis
usque ad domum nathinneorum et scruta vendentium contra portam iudi
cialem et usque ad cenaculum anguli inter cenaculum anguli et portam
gregis edificaverunt artifices et negotiatores Factum est autem cum audisset fi. c. x falos
sanaballath quod edificaremus murum iratus est valde et motus nimis
subsannavit iudeos Et dixit coram fratribus suis et frequentia samari
tanorum Quid iudei imbecilles faciunt numquid dimittent eos
gentes numquid sacrificabunt et complebunt in una die numquid pote
runt edificare lapides de acervis pulveris qui combusti sunt Sed et

thobias amanites proximus eius ait edificent si ascenderit vulpes transi-
liet murum eorum lapideum. Audi deus noster quia facti sumus
despectio. converte obprobrium super caput eorum et da eos in despectionem in terra cap-
tivitatis. ne operias iniquitatem eorum. et peccata eorum coram facie tua non de-
leantur quia irriserunt edificantes. Itaque edificavimus murum et coniunximus
totum usque ad partem dimidiam et provocatum est cor populi ad edificandum.

.2. Factum est autem cum audisset sanaballath et thobias. et arabes et
amanites et azocii quod obducta esset cicatrix muri ierusalem et
quod cepissent interrupta concludi irati sunt nimis et congregati sunt
omnes pariter ut venirent et pugnarent contra ierusalem. et molirentur
insidias. Et oravimus deum nostrum. et posuimus custodes super murum die ac
nocte contra eos. Dixit autem iudas debilitata est fortitudo portantis
et humus nimia est. et non poterimus edificare murum. Et dixerunt
hostes nostri nesciant et ignorent donec veniamus in medium eorum
et interficiamus eos. et cessare faciamus opus. Factum est autem venientibus iudeis
qui habitabant iuxta eos. et dicentibus nobis per x. vices ex omnibus locis quibus ve-
nerant ad nos. statui in loco post murum per circuitum populum in ordinem
cum gladiis suis et lanceis et arcubus. Et perspexi atque surrexi. et aio
ad optimates et magistratus. et ad reliquam partem vulgi. Nolite timere a fa-
cie eorum. domini magni et terribilis mementote. et pugnate pro fratribus et
filiabus et uxoribus vestris et domibus vestris. Factum est autem cum audissent inimici
nostri nunciatum esse nobis. dissipavit deus consilium eorum. et reversi sumus omnes
ad muros. unusquisque ad opus suum. Et factum est a die illa media pars
iuvenum eorum faciebat opus. et media pars parata erat ad bellum et lan-
cee et scuta et arcus et lorice et principes post eos in omni domo iu-
da edificantium in muro. et portantium onera et imponentium una
manu sua faciebat opus. et altera tenebat gladium. Edificantium
enim unusquisque gladio erat accinctus renes. Et edificabant. et clange-
bant buccina iuxta me. Et dixi ad optimates et magistratus. et ad re-
liquam partem vulgi. Opus grande est et latum. et nos separati sumus
in muro procul alter ab altero. In loco quocumque audieritis clangorem tube
concurrite illuc ad nos. Deus noster pugnabit pro nobis. et nos ipsi
faciamus opus. et media pars nostrum teneat lanceas ab ascensu au-
rore donec egrediantur astra. In tempore quoque illo dixi populo unusquisque
cum puero suo maneat in medio ierusalem. et sint nobis vices per noc-

Ego autem et fratres mei et custodes. tem et die ad operandum
et pueri mei qui erant post me. non deponebamus vestimenta nostra. unusquisque
tantum nudabatur ad baptismum. Et factus est clamor populi. et uxorum

.5. eius magnus adversus fratres suos iudeos. Et erant qui dicerent filii nostri
et filie nostre multi sunt nimis. accipiamus pro pretio eorum frumentum. et come-
damus et vivamus. Et erant qui dicerent. agros nostros et vineas nostras
et domos nostras opponamus et accipiamus frumentum in fame. Et alii
dicebant. mutuo sumamus pecunias in tributa regis. demusque agros nostros

et nunc sicut carnes fratrum nostrorum sic carnes nostre sunt. et sicut filii eorum
ita et filii nostri. Ecce nos subiugamus filios nostros et filias nostras in ser-
vitutem. et de filiabus nostris sunt famule. nec habemus unde possint
redimi: et agros nostros et vineas nostras alii possident. Et iratus
sum nimis cum audissem clamorem eorum secundum verba hec. Cogitavitque cor meum
et increpavi optimates et magistratus: et dixi eis Usuras ne singuli a
fratribus vestris exigitis. et congregavi adversum eos contionem magnam et dixi eis
Nos ut scitis redemimus fratres nostros iudeos qui venditi fuerant gentibus secundum
possibilitatem nostram et vos igitur vendetis fratres vestros: et redimemus eos. Et si-
luerunt nec invenerunt quid responderent. Dixique ad eos Non est bona res quam
facitis. Quare non in timore dei nostri ambulatis. ne exprobretur nobis a genti-
bus inimicis. Et ego et fratres mei et pueri mei commodavimus plurimis pe-
cuniam et frumentum. Non repetamus in commune istud. es alienum concedamus
quod debetur nobis. Reddite eis hodie agros suos. et vineas suas. et olive-
ta sua et domos suas. Quin potius et centesimam pecunie frumenti vini et olei
quam exigere soletis ab eis date pro illis. Et dixerunt Reddemus et ab eis
nichil queremus. Sicque faciemus ut loqueris. Et vocavi sacerdotes et adiu-
ravi eos. ut facerent iuxta quod dixeram. Insuper et sinum meum excussi
et dixi. Sic excuciat deus omnem virum qui non compleverit verbum istud
de domo sua. et de laboribus suis. Sic excutiatur et vacuus fiat. Et
dixit universa multitudo. Amen. Et laudaverunt deum. Fecit ergo populus sicut
erat dictum. A die autem illa qua preceperat rex michi ut essem dux in terra iu-
da. ab anno xx usque ad annum xxxii artaxersis regis per annos xii
ego et fratres mei annonas que ducibus debebantur non comedimus
Duces autem primi qui fuerant ante me gravaverunt populum. et acceperunt ab
eis in pane et in vino et in pecunia cottidie siclos xl. Sed et mi-
nistri eorum depresserunt populum. Ego autem non feci ita propter timorem dei. Quin po-
tius in opere muri edificavi. et agrum non emi: et omnes pueri mei con-
gregati ad opus erant. Iudei quoque et magistratus c. l. viri. et qui
veniebant ad me de gentibus que in circuitu nostro sunt in mensa mea erant. Para-
batur autem michi per singulos dies bos unus. arietes vi. electi. exceptis vo-
latilibus. et inter dies x. vina diversa et alia multa tribuebam. Insuper
et annonas ducatus mei non quesivi. valde enim erat attenuatus populus.
Memento mei deus meus in bonum. secundum omnia que feci populo huic. 6.

Factum est autem cum audisset sanaballath et thobias et gosem arabs
et ceteri inimici nostri. quod edificasse ego murum. et non esset in ipso
residua interruptio. usque ad tempus autem illud valvas non posueram in
portis miserunt sanaballath et thobias et gosem arabs ad me
dicentes Veni et percutiamus fedus in viculis in campo ono. Ipsi autem cogita-
bant ut facerent michi malum. Misi ergo ad eos nuntios dicens. Opus grande
ego facio et non possum descendere. ne forte negligatur cum venero et de-
scendero ad vos. Miserunt autem ad me secundum verbum hoc per quatuor vices et re-
spondi eis iuxta sermonem priorem. Et misit ad me sanaballath iuxta verbum
quinta vice puerum suum et epistolam habebat in manu sua scriptam hoc modo. In gentibus

Prohibet usura a fratribus

auditum est. Et Gossem dixit quod tu et iudei cogitetis rebellare et propterea
edificas murum: et levare te velis super eos regem propter quam causam et prophe-
tas posueris qui predicarent de te in Jerusalem dicentes Rex in Iudea est. Auditurus
est rex verba hec: idcirco nunc veni ut ineamus consilium pariter. Et misi ad eos
dicens Non est factum secundum verba hec que tu loqueris: de corde enim tuo tu com-
ponis hec. Omnes enim hii terrebant nos cogitantes quod cessarent manus
nostre ab opere et quiescerent. Quam ob causam confortavi manus meas. Et ingres-
sus sum domum Semaie filii Dalaie filii Methabehel secreto. Qui ait
Tractemus nobiscum in domo dei in medio templi et claudamus portas
edis: quia venturi sunt ut interficiant te et nocte venturi sunt
ad occidendum te. Et dixi Num quisquam similis mei fugit: et quis ut ego
ingredietur templum et vivet? Non ingrediar. Et intellexi quod deus non
misisset eum sed quasi vaticinans locutus esset ad me. Et Thobias et Sanaba-
lath mercede conduxissent eum. Acceperat enim precium ut territus facerem
et peccarem. et haberent malum quod exprobrarent mihi. Memento mei domine pro
Thobia et Sanaballath iuxta opera eorum talia: sed et Noadie prophete et ceteros
prophetas qui terrebant me. Completus est autem murus xxv die mensis Elul quin-
quaginta duobus diebus. Factum est ergo cum audissent omnes inimici nostri ut time-
rent universe gentes que erant in circuitu nostro. et conciderent intra semetipsos
et scirent quod a deo factum esset opus hoc. Sed et in diebus illis multe
optimatum iudeorum epistole mittebantur ad Thobiam. et a Thobia veniebant
ad eos. multi enim erant in Iudea habentes iuramentum eius quia gener erat
Sechenie filii Ioseph et Iohanan filius eius acceperat filiam Mosollam filii
Barachie. Sed et laudabant eum coram me. et verba mea nunciabant
ei. Et Thobias mittebat epistolas ut terreret me. Sequitur

1. Postquam autem edificatus est murus. et posui valvas eius et recensui
ianitores. et cantores et levitas precepi Ananie fratri meo et
Ananie principi domus dei de Jerusalem ipse enim quasi vir verax et
timens deum plus ceteris videbatur. Et dixi eis Non aperiantur porte
Jerusalem usque ad calorem solis. Cumque adhuc assisterent clause porte sunt
et oppilate. Et posui custodes de habitatoribus Jerusalem singulos per vices
suas unumquemque contra domum suam. Civitas autem erat lata nimis
et grandis. et populus parvus in medio eius. et non erant domus edifi-
cate. Deus autem dedit in corde meo. et congregavi optimates et magistratus
et vulgus ut recenserem eos. Et inveni librum census eorum qui ascende-
rant primum et inventum est scriptum in eo. Isti filii provincie qui ascenderant
de captivitate transmigrationis quos transtulerat Nabuchodonosor rex Babylonis. et
reversi sunt in Jerusalem. et in Iudeam unusquisque in civitatem suam. Qui venerunt cum Zo-
robabel Iosue. Neemias. Azarias. Raamias. Naamani. Mardo-
cheus. Belsar. Mespharath. Beggai. Naum. Baana. Numerus virorum populi
Israel. Filii Pharos. duo milia centum. lxxii. Filii Saphatie ccc. lxxii.
Filii Area sescenti lii. Filii Phaeth Moab filiorum Iosue et Ioab duo mi-
lia dccc. xviii. Filii Helam mille dcc. liiii. Filii Zethua octingenti xlv.
Filii Zachai dcc. lx. Filii Bannui dc. xlviii. Filii Bebai sescenti xxviii.
Filii Azgad. duo milia ccc. xxii. Filii Adonicam. dc. lxvii. Filii Baggo-

oplat

Duo milia sexaginta vij. filii adin. dc. lv. filii ater filii ezechie
98 a. xcviij. filii azom ccc. xxviij. filii besai ccc. xxiiij. filii a-
reph. c. xij. filii gabaon xc. id est nonaginta v. viri bethlee et neth-
upha. c. lxxxviij. Viri anathoth. c. xxviij. Viri bethamoth xlij.
Viri cariathiarim cephira et beroth dcc. xliij. Viri rama et gabaa
dc. xxj. Viri machmas c. xxij. Viri bethel et hai c. xxiij. Vi(ri)
nebo alterius lij. Viri helam alterius mille cc. liiij. filii arem ccc. xx
filii iericho ccc. xlv. filii lodadid et onon septingenti xxj. filii senaa
tria milia nongenti xxx. Sacerdotes filii iadaia in domo iosue dcc.
lxxiij. filii emmer m. lij. filii phassur m. cc. xlvij. filii arim mille
xvij. Leuite filii iosue et cadmiel. filiorum oduia lxxiiij. Cantores
filii asaph c. lxxvij. Janitores filii sellum. filii ater. filii thelmon. filii
acub. filii atita. filii sobai c. xxxviij. Nathinnei filii soa. filii asupha
filii thebaoth. filii ceros. filii sia. filii phado. filii lebana. filii aga-
ba. filii selmon. filii anna anan filii geddel. filii gaer. filii raaia
filii rasin. filii necoda. filii gezen filii aza. filii fasea. filii besai-
filii minim. filii nephusim. filii betbuc. filii acupha. filii assur. filii
besloth. filii meida. filii arsa. filii bercos. filii zyzara. filii thema
filii nasia. filii athupha. filii servorum salomonis. filii sothai. filii sophe-
reth. filii pherida. filii iacala. filii delchon. filii geddel. filii saphacia
filii athil. filii phoereth qui erat ortus ex abaim filio amon
Omnes nathinnei et filii servorum salomonis ccc. nonaginta duo. Hii
sunt qui ascenderunt de thelmela thelarsa cherub addon et emer
et non potuerunt indicare domum patrum suorum et semen suum utrum
ex israel essent. filii dalaia. filii tobia. filii nechoda dc. xlij. Et de sacer-
dotibus. filii abia. filii accos. filii berzellai qui accepit de filiabus
berzellai galaaditidis uxorem. et vocatus est nomine eorum. Hii quesierunt
scripturam suam in censu genealogie sue. et non invenerunt. et eiecti
sunt de sacerdotio. Dixitque athersatha eis. ut non manducarent de sanctis
sanctorum donec staret sacerdos doctus et eruditus. Omnis multitudo quasi vir unus
xlij milia ccc. lx. absque servis et ancillis eorum qui erant vij milia ccc. xxx
vij. et inter eos cantores et cantatrices cc. xlv. Cameli eorum ccc. xxxv.
Asini sex milia. Nonnulli autem de principibus familiarum dederunt in opus.
Athersatha dedit in thesaurum auri dragmas mille
fialas l. tunicas sacerdotales d. xxx. Et de principibus fami-
liarum dederunt in thesaurum operis auri dragmas xx m. et argenti mnas.
duo milia. et tunicas sacerdotales lxvij. Habitaverunt autem sacerdotes
et leuite et ianitores et cantores. et reliquum vulgus nathinnei et omnis
Et venerat mensis septimus. filii autem israhel erant in civitatibus suis. 8
Esdra et neemia. Et congregatus
est omnis populus quasi vir unus ad plateam que est ante portam aquarum
et dixerunt esdre scribe ut afferrent librum legis moysi quem pre-
ceperat dominus israheli. Attulit ergo esdras sacerdos legem. coram multitudine legit

42.

8 Ad neemie congregatio coram populo

virorum et mulierum omniumque qui poterant intelligere in primo mensis vii. et
legit in eo aperte in platea que erat in porta aquarum a mane usque ad
mediam diem in conspectu virorum et mulierum et sapientium: et aures omnis
populi erant erecte ad librum. Stetit autem esdras scriba super gradum
ligneum quem fecerat ad loquendum. Et steterunt iuxta eum mathathias
et sema et ania et uria et elchia et maasia ad dexteram eius
et ad sinistram phadaia misael et melchia et assum et asepda-
na et zacharia et mosollam. Et aperuit esdras librum
coram omni populo. super universum quippe populum eminebat. Et cum
aperuisset eum stetit omnis populus. et benedixit esdras domino deo
voce magna. Et respondit omnis populus Amen. Amen. elevans manus
suas et incurvati sunt. et adoraverunt deum pronis in terram.
Porro iosue et banany et serebia et iamin accub sephtay. ~~sepha~~
odia maasia celita azarias iozabeth anam phallaia
levite silentium faciebant in populo ad audiendam legem. populus autem
stabat in gradu suo. Et legerunt in libro legis dei distincte et aperte
ad intelligendum: et intellexerunt cum legeretur. Dixit autem neemias
ipse est athersata et esdras sacerdos et scriba et levite interpretantes
universo populo. dies sanctificatus est domino deo nostro nolite lugere et nolite flere.
Flebat enim omnis populus cum audiret verba legis. Et dixit eis. Ite et
comedite pinguia. et bibite mulsum. et mittite partes his qui
non praeparaverunt sibi. quia sanctus dies domini est. Et nolite contristari.
Gaudium etenim domini est fortitudo vestra. Levite autem silentium faciebant
in omni populo dicentes. Tacete quia dies sanctus domini est et nolite dolere. Abiit
itaque omnis populus. ut comederet et biberet. et mitteret partes et faceret le-
ticiam magnam. quia intellexerunt verba que docuerat eos. Et in die secundo
congregati sunt principes familiarum universi populi. sacerdotes et levite
ad esdram scribam. ut interpretaretur eis verba legis. Et invenerunt
scriptum in lege praecepisse dominum in manu moysi. ut habitent filii israel
in tabernaculis in die sollempni mense vii et ut praedicent et divulgent
vocem in universis urbibus suis et in ierusalem dicentes. Egredimini in montem et
afferte frondes olive. et frondes ligni pulcherrimi frondes mir-
ti et ramos palmarum et frondes ligni nemorosi ut fiant ta-
bernacula sicut scriptum est. Et egressus est omnis populus. et attulerunt fecerunt-que
sibi tabernacula unusquisque in domate suo et in atriis suis. et in atriis
domus dei. et in platea porte aquarum. et in platea porte
effraym. Fecit ergo universa ecclesia eorum qui redierant de captivitate taber-
nacula et habitaverunt in tabernaculis. Non enim fecerant a diebus io-
sue filii nun. talia filii israel usque ad diem novissimum. et fecerunt
sollempnitatem septem diebus et in die octava collectam iuxta ritum.

9 In die autem vigesimo quarto mensis huius convenerunt filii israel in ieiu-
nio et in saccis. et humus super eos. Et separatum est semen filiorum

semen ab omni filio alienigena / et steterunt coram domino / et confitebantur pecca-
ta sua. et iniquitates patrum suorum. Et consurrexerunt ad standum. et le-
gerunt in volumine legis domini dei sui. quater in die et quater in nocte
confitebantur et laudabant dominum deum suum. Surrexerunt autem super gra-
dum levitarum iosue et bani. cedmihel sauani abani sarebias ba-
ni et clamaverunt voce magna ad dominum deum suum. Et dixerunt levite / et di-
xerunt levite / iosue et cedmihel. bonni asebia. serebia arabia o-
duia sebnia fataia. Surgite et benedicite domino deo vestro ab eterno usque
in eternum. et benedicant nomini glorie tue excelso in omni benedictione et laude.
Et dixit esdras. Tu ipse domine solus. tu fecisti celum et celos celorum et omnem
exercitum eorum terram et universa que in ea sunt mare et omnia que in eis sunt. et tu vi-
vificas omnia hec. et exercitus celi te adorat. Tu ipse domine deus qui elegisti
abram et eduxisti eum de igne chaldeorum et posuisti nomen eius abra-
ham. et invenisti cor eius fidele coram te. et percussisti cum eo fedus
ut dares ei terram chananei ethei. euei et amorrei et pherezei
et iebusei et ~~gerge~~ gergesei ut dares semini eius. et implesti
verba tua. quoniam iustus es. et vidisti afflictionem patrum nostrorum in egypto
clamorem eorum audisti super mare rubrum. et dedisti signa et portenta
in pharaone et in universis servis eius et in omni populo terre illius. Cognovisti
enim quia superbe egerant contra eos. et fecisti tibi nomen sicut et hac
die. Et mare divisisti ante eos. et transierunt per medium maris in sicco
persecutores autem eorum proiecisti in profundum quasi lapidem in aquas validas
Et in columpna nubis ductor eorum fuisti per diem. et in columpna ignis
per noctem ut appareret eis via per quam ingrediebantur. Ad montem
quoque synai descendisti et locutus es cum eis de celo. et dedisti eis iudi-
cia recta. et legem veritatis. cerimonias et precepta bona et sabbatum sancti-
ficatum ostendisti eis. et mandata et cerimonias et legem precepisti eis
in manu moysi servi tui Panem quoque de celo dedisti eis in fame eorum
et aquam de petra eduxisti eis sitientibus. et dixisti eis. ut ingrederentur
et possiderent terram super quam levasti manum tuam ut traderes eis. Ipsi vero
et patres nostri superbe egerunt. et induraverunt cervices suas et non au-
dierunt mandata tua. et noluerunt audire. et non sunt recordati mira-
bilium tuorum que feceras eis. et induraverunt cervices suas et dede-
runt caput ut converterentur ad servitutem suam. Tu autem deus propicius clemens et
misericors longanimis et multe miserationis. non dereliquisti eos. Et quidem
cum fecissent sibi vitulum conflatilem Et dixissent Iste est
deus tuus qui eduxit te de egypto feceruntque blasphemias magnas
Tu autem in misericordiis tuis multis. non dimisisti eos in deserto Colum-
pna nubis non recessit ab eis per diem ut duceret eos in via et co-
lumpna ignis per noctem. ut ostenderet eis iter per quod ingrederentur. Et spiri-
tum bonum dedisti eis qui doceret eos. et manna tuum non prohibuisti
ab ore eorum. et aquam dedisti eis in siti. xl annis pavisti eos in deserto

44.

runt et eis defuit / vestimenta eorum non inveteraverunt et pedes eorum non sunt attriti
et dedisti eis regna et populos . et partitus es eis sortes et possederunt terram seon
et terram regis esebon . et terram og regis basan . et filios eorum multiplicasti sicut
stellas celi . et adduxisti eos in terram de qua dixeras patribus eorum ut ingre-
derentur et possiderent . et venerunt filii et possederunt terram et humilia-
sti coram eis habitatores terre chananeos . et dedisti in manus eorum reges eorum
et populos terre ut facerent eis sicut placebat illis . ceperunt itaque urbes munitas
et humum pinguem et possederunt domos plenas cunctis bonis . cisternas
ab aliis fabricatas vineas et oliveta et ligna pomifera multa
et comederunt et saturati sunt . et impinguati sunt . et habundaverunt in
deliciis in bonitate tua magna . provocaverunt autem te ad iracundiam
et recesserunt a te . et proiecerunt legem tuam post terga sua . et prophetas tuos
occiderunt qui contestabantur eos ut reverterentur ad te . feceruntque blasphe-
mias magnas grandes . et dedisti eos in manu hostium suorum . et
afflixerunt eos . et in tempore tribulationis sue clamaverunt ad te . et tu de
celo audisti . et secundum miserationes tuas multas dedisti eis salvatores . qui
salvaverunt eos de manu hostium suorum . cumque requievissent reversi sunt
ut facerent malum in conspectu tuo . et dereliquisti eos in manu inimicorum suorum
et possederunt eos . conversique sunt et clamaverunt ad te . tu autem de celo
exaudisti et liberasti eos in misericordiis tuis multis temporibus . et contestatus es
eos ut reverterentur ad legem tuam . ipsi vero superbe egerunt . et non audierunt
mandata tua . et in iudiciis tuis peccaverunt que faciet homo et vivet in eis
et dederunt humerum recedentem . et cervicem suam induraverunt . nec audie-
runt . et protraxisti super eos annos multos . et contestatus es eos in spiritu tuo per
manum prophetarum tuorum . et non audierunt . et tradidisti eos in manu populorum
terrarum . in misericordiis autem tuis plurimis . non fecisti eos in consumptionem
nec dereliquisti eos . quoniam deus miserationum et clemens tu es . nunc itaque
deus noster magne fortis et terribilis . custodiens pactum et misericordiam . ne aver-
tas a facie tua omnem laborem qui invenit nos reges nostros . et prin-
cipes nostros . et sacerdotes nostros . prophetas nostros . et patres nostros . et omnem
populum tuum a diebus regis assur usque in diem hanc . et tu iustus in omnibus
que venerunt super nos . quia veritatem fecisti . nos autem impie egimus reges
nostri principes nostri et sacerdotes : et patres nostri non fecerunt legem tuam
et non attenderunt mandata tua et testimonia tua que testificatus es in eis
et ipsi in regnis suis bonis et in bonitate tua multa quam dederas eis
et in terra latissima et pingui quam tradideras eis in conspectu eorum in conspectu
eorum . non servierunt tibi . nec reversi sunt a studiis suis pessimis . ecce nos ipsi
hodie servi sumus et terra quam dedisti patribus nostris ut comederent panem eius
et que bona sunt eius . et nos ipsi servi sumus in ea . et fruges eius multiplicantur
regibus quos posuisti super nos propter peccata nostra . et corporibus nostris dominantur et
~~pervenit~~ iumentis nostris secundum voluntatem suam et in tribulatione magna sumus . super
omnibus his ergo nos ipsi percutimus fedus et scribimus . et signant principes nostri levi-
te et sacerdotes nostri . Signatores autem fuerunt neemias
10 Athersata filius achelai et sedechias saraias azarias ieremias
~~signant~~ phassur amaria . melchia . attus sebenia melluch

Obdias daniel genton baruch mosolla abia miamin maazia belga
semeia hii sacerdotes porro levite filius azanie bennui de filiis
enadad cedmihel et fratres eorum sechenia odevia celita phalaia
anam micha roob asebia et zacur serebias sabania odias
bani baninu capita populi phetos phaeth moab elam zethu ba
mani angad bebai adonaia begoy adin ater athe
zechia azur odenia asum besai arei anathoth nebai
methpia mosolla azir mesabel sadoch ieddua pheltia ana
nia osee ananias asub aloes phalaem sobech reu asebina maasia e
thaia anam neem hellu charim baana et reliqui de populo
Sacerdotes levite ianitores et cantores nathinnei et omnes
qui se separaverunt de populis terrarum ad legem dei uxores eorum et
filii eorum et filie eorum omnes qui poterant sapere spondentes pro fratribus
suis optimates eorum et qui veniebant ad pollicendum et iura
mentum ut ambularent in lege domini quam dederat in manu moysi servi
domini ut facerent et custodirent universa mandata domini dei nostri et iu
dicia eius et cerimonias eius et ut non daremus filias nostras populo
terre et filias eorum non acciperemus filiis nostris populi quoque terre qui important
venalia et omnia ad usum per diem sabbati ut venderent non acci
peremus ab eis in sabbato et in die sanctificata et dimittemus annum septimum et
exactionem universe manus et statuimus super nos precepta ut demus
terciam partem sicli per annum ad opus domus dei nostri ad panes propositionis et
ad sacrificium sempiternum et in holocaustum sempiternum in sabbatis in kalendis
in sollempnitatibus et in sanctificatis et pro peccato ut exoretur pro israel et in omnem
usum domus dei nostri Sortes ergo misimus super oblationem lignorum inter
sacerdotes et levitas et populum ut inferrentur in domo dei nostri per domos
patrum nostrorum per tempora a temporibus anni usque ad annum ut arderent super al
tare domini dei nostri sicut scriptum est in lege moysi et ut afferremus primo
genita terre nostre et primitiva universi fructus omnis ligni ab anno
in annum in domo domini et primitiva filiorum nostrorum et pecorum nostrorum
sicut scriptum est in lege et primitiva boum nostrorum et ovium nostrarum
ut offerrentur in domo dei nostri sacerdotibus qui ministrant in domo dei nostri
et primitias ciborum nostrorum et libaminum nostrorum et poma omnis
ligni vindemie quoque et olei afferemus sacerdotibus ad gazophi
lacium dei nostri et decimam partem terre nostre levitis ipsi levite de
cimas accipient ex omnibus civitatibus operum nostrorum Erit autem sacerdos
filius aaron cum levitis in decimis levitarum et levite offerent
decimam partem decime sue in domo dei nostri ad gazophilacium in do
mo thesauri Ad gazophilacium enim deportabunt filii israel et filii le
vi primitias frumenti vini et olei ubi erunt vasa sanctificata et
sacerdotes et cantores et ianitores et ministri et non dimittemus domum
domini dei nostri

46.

11 Habitaverunt autem principes populi in ierusalem optimates absque sorte in medio
[illegible] habitabat Reliqua vero plebs misit sortem ut tolleret unam
partem de decem qui habitaturi essent in ierusalem civitate sancta decima pars populi ci-
[illegible] ut habitet in ierusalem quia urbs vacua erat novem vero partes in civitatibus
Benedixit autem populus viris omnibus qui se sponte obtulerant ut habitarent in ierusalem
Hii sunt itaque principes provincie qui habitaverunt in ierusalem et in civitatibus iuda
habitavit autem unusquisque in possessione sua in urbibus suis israhel. sacerdotes levite
nathinnei et filii servorum salomonis. Et in ierusalem habitaverunt de filiis iuda
et de filiis beniamin. De filiis iuda athaias filius aziam. filii zacharie
filii amarie filii saphatie. filii malelehel. De filiis phares. amasa
filius baruch filius colozaia. filius azia. filius adaia. filius ioiarib. filius zacha-
rie. filius salonitis. Omnes filii phares qui habitaverunt in ierusalem cccc lxviii
viri fortes. Hii sunt autem filii beniamin. sellum filius mosollam. filius ioiedi
filius phadaias. filius colaia. filius masia. filius ethiel. filius isaia. et post eum gabai
vigenti sellai dcccc xxviii Et iohel filius zechri prepositus eorum et iudas filius senua
super civitatem secundus Et de sacerdotibus idaia filius ydina. filius ioarib. ioachim
saraia. filius elchie. filius mosollam. filius sadoch. filius meraioth. filius achi-
thob. princeps domus dei. et fratres eorum. facientes opera templi dccc xxii
et adaia filius ieroam. filius phelelthi. filius amsi. filius zacharie. filius phassur
filius melchie et fratres eius et principes patrum ducenti xlii Et amasia filius
azriel filius azi. filius mosollamoth. filius semmier et fratres eorum potentes
nimis c. xxviii Et prepositus eorum zebdiel. filius potentium Et de levitis seme-
nia filius asub. filius azarica. filius asabia. filius boni et sabathai et iozabed
et super omnia opera que erant forinsecus in domo dei a principibus levitarum
Et mathania filius micha. filius zebdai. filius asaph. princeps ad laudandum
et confitendum in oratione. Et bethecias secundus de fratribus eius et abda filius
samua. filius galal. filius ydithum Omnes levite in civitate sancta cc lxxxiiii
Et ianitores accub thelmon. et fratres eorum qui custodiebant hostia c.
lxxii Et reliqui ex israhel sacerdotes et levite in universis civitatibus iuda
unusquisque in possessione sua. Et nathinnei qui habitabant in ophel et siacha et
gaspha de nathinneis Et episcopus levitarum in ierusalem azi filius bani. filius asa-
bie. filius mathanie. filius miche De filiis asaph cantores in ministerio
domus dei Preceptum quippe regis super eos erat. et ordo in cantoribus per
singulos dies. Et aphathaia filius mozezehel de filiis zara. filii
iuda in manu regis iuxta omne verbum populi. Et in domibus per omnes regio-
nes eorum De filiis iuda habitaverunt in cariatharbe. et in filiabus
eius et in dibon et in filiabus eius. et in capsel. et in viculis eius et in
iesue et in molada et bethphelet et in asersual. et in bersabee
et in filiabus eius. et in siceleth. et in mochone et in filiabus eius. et in re-
mon et in sara et in iarimuth zanoa. odollam et in villis eorum
lachis et in regionibus eius. azecha et in filiabus eius Et manserunt a bersa-
bee usque ad vallem hennon filii autem beniamin neba mechmas
et haia et bethel et filiabus eius. anathoth nob anania asor rama ie-
thaim adid seboim neballath et ono valle artificum. et de levitis
portitores iuda et beniamin

Hii autem sunt sacerdotes et levite qui ascenderunt cum zorobabel filio
salathiel iosue saraia ieremias esdras amaria melluch accus
sechenia reum merimuth addo genthon abia miamin ma
dia belga semei et ioiarib. iadaia sellum amoch elchia idaia isti prin
cipes sacerdotum et fratres eorum in diebus iosue et berecthia. Porro levite iesu
bennui cedmiel serebia iuda mathanias super ympnos ipsi et fratres
eorum in diebus iosue et berecthia atque hannu fratres eorum unusquisque in offi
cio suo. Iosue autem genuit ioachim et ioachim genuit eliasib et eliasib genuit
ioiada. et ioiada genuit ionathan et ionatha genuit ieddoa. In diebus
autem ioachim erant sacerdotes et principes familiarum saraie amarie ieremie
ananie esdre mosollam amarie iohanam et milico. Ionathan
sebenie ioseph arcmedna manoth elchi adaye zacharie genthon mo-
sollam abie zethri miamin et moadie phelthi belge samma semeie
ionathan ioarib. olchi mathanai iadaie azi sellaie cellai emacheber
olchie asebie ydaie nathanael levite in diebus eliasib et ioiada et io-
hanan et ieddua. scripti principes familiarum et sacerdotes in regno darii per-
se. Filii levi principes familiarum scripti in libro verborum dierum et usque ad
dies ionathan filii eliasib. et principes levitarum asebia sebia serebia et
iosue filius cedmiel et fratres eorum per vices suas ut laudarent et confiterentur
iuxta preceptum regis david viri dei et observarent eque per ordinem. Mathania
et bethethia obedia et mosollam thelmon accub custodes portarum et ve-
stibulorum ante portas. Hii in diebus ioachim filii iosue filii iosedech et in
diebus neemie ducis et esdre sacerdotis scribeque. In dedicatione autem
muri ierusalem requisierunt levitas de omnibus locis suis ut adducerent eos
in ierusalem et facerent dedicationem in leticia in actione gratiarum et in cantico et in cym-
balis et in psalteriis et cytharis. Congregati sunt autem filii cantorum et de cam-
pestribus circa ierusalem et de villis nethophati et de domo galgal et de
regionibus gaba et azmaveth quia villas edificaverunt sibi cantores in circuitu
ierusalem. Et mundati sunt sacerdotes et levite et mundaverunt populum et por-
tas et murum. ascendere autem feci principes super murum et statui duos mag-
nos choros laudantium. Et ierunt ad dexteram super murum ad portam sterquil-
linii et ivit post eos osaias et media pars principum iuda et azarias
esdre esdras et mosolla iuda et beniamin et semeia et ieremia et
de filiis sacerdotum in tubis zacharias filius ionathan filius semeie fi-
lius mathanie filius michaie filius zathur filius asaph. et fratres eius
semeia et azarel galalai maai nathanael et iuda et anani in
vasis cantici david viri dei et esdras scriba ante eos in porta frontis (fontis)
Et contra eos ascenderunt in gradibus civitatis david in ascensu muri super
domum david. et usque ad portam aquarum ad orientem. Et chorus secundus gratias
referentium ibat ex adverso et ego post eum et media pars populi super murum
et super turrim furnorum et usque ad murum latissimum. et super portam
effraym. et super portam antiquam. et super portam piscium et turrim anane-
hel et turrim emath et usque ad portam gregis et steterunt in porta custodie
Steteruntque duo chori laudantium in domo dei. et ego et dimidius

migrantium meorum et sacerdotes eliachim elchathim maasias mia
min michaa elioenai zacharia ananias in tubis et maasia
cantica et semeia et eleazar et azi et iohanan et melchia et elam
et ezer et clare cecinerunt cantores et iezrai prepositus et immolauerunt
in die illa uictimas magnas et letati sunt deus enim letificauerat
eos leticia magna sed et uxores eorum et liberi gauisi sunt et au
dita est leticia ierusalem procul Recensuerunt quoque in die illa uiros super gazo
philacia thesauri ad libamina et ad primitias et ad decimas ut intro
ferrent per eos principes ciuitatis in decore gratiarum actionis sacerdotes et leui
tas quia letatus est iuda in sacerdotibus et leuitis astantibus et custodierunt
obseruationem dei sui et obseruationem expiationis et cantores et ianitores
iuxta preceptum dauid et salomonis filii eius quia in diebus dauid et asaph
ab exordio erant principes constituti cantorum in carmine laudantium et
confitentium deo et omnis israel in diebus zorobabel et in diebus neemie da
bant partes cantoribus et ianitoribus per dies singulos et sanctificabant leuitas
13 In die autem illo lectum est et leuite sanctificabant filios aaron:
in uolumine moysi audiente populo: et inuentum est scriptum in eo quod
non debeant introire ammonites et moabites in ecclesiam dei usque in eternum
eo quod non occurrerint filiis israel cum pane et aqua et conduxerint aduersum
eos balaam ad maledicendum eis: et conuertit deus noster maledictionem in benedictionem
Factum est autem cum audissent legem separauerunt omnem alienigenam ab israel et
super hoc erat eliasib sacerdos qui fuerat prepositus in gazophilacio domus dei nostri
et proximus thobie Fecit ergo sibi gazophilacium grande: et ibi erant ante eum repo
nentes munera et thus et uasa et decimam frumenti uini et olei par
tes leuitarum et cantorum et ianitorum et primitias sacerdotales In omnibus
autem his non fui in ierusalem quia anno tricesimo secundo artarxersis regis
babilonis ueni ad regem et in fine dierum rogaui regem et ueni in ierusalem
et intellexi malum quod fecerat eliasib thobie ut faceret ei thesaurum in
uestibulis domus dei et malum mihi uisum est ualde et proieci uasa do
mundauit mus thobie foras de gazophilacio precepique et emundauerunt ga
zophilacia et retuli ibi uasa domus dei sacrificium et thus et cognoui
quod partes leuitarum non fuissent date: et fugisset unusquisque in regionem
suam de leuitis et cantoribus et de his qui ministrabant et egi causam
aduersus magistratus et dixi quare dereliquimus domum dei et congregaui eos
et feci stare in stationibus suis: et omnis iuda apportabat decimam frumenti
iiio uini et olei in horrea et constituimus super horrea selemiam sacerdotem et
sadoch scribam et phadaiam de leuitis et iuxta eos anan filium zacchur
filium mathanie quoniam fideles comprobati sunt ~~pro fratribus suis~~ et ipsis
credite sunt partes fratrum suorum memento mei deus meus pro hoc et ne
deleas miserationes meas quas feci in domo dei mei et in ceremoniis
eius In diebus illis uidi in iuda calcantes torcularia in sabbato et
h' alij c. 14 ponunt portantes aceruos et onerantes super asinos uinum et uuas et ficus
no iiiie et omne onus et inferentes in ierusalem in die sabbati et contestatus sum ut in die
de sabbato qua uendere liceret uenderent et tyrii habitauerunt in ea inferentes pisces et omnia
uenalia et uendebant in sabbatis filiis iuda et in ierusalem et obiurgaui
optimates et dixi eis quae est res hec mala quam uos facitis et profanatis

die sabbati? Numquid non hec fecerunt patres nostri et adduxit deus noster super
nos omne malum hoc et super civitatem hanc. Et vos additis ira-
cundiam super israel violando sabbatum. Factum est autem cum quiescerent porte
ierusalem die sabbati dixi: claudite ianuas. Et clauserunt ianuas. Et pre-
cepi ut non aperirent eas usque post sabbatum. Et de pueris meis con-
stitui super portas ut nullus inferret onus die sabbati. Et manserunt
negociatores et vendentes universa venalia foris ierusalem semel et
bis. Et contestatus sum eos et dixi eis: Quare manetis ex adverso
muri? Si secundo hoc feceritis manum mittam in vos. Itaque ex tempore illo non ve-
nerunt in sabbato. Dixi quoque levitis ut mundarentur et venirent ad cus-
todiendas portas et sanctificandam diem sabbati. Et pro hoc ergo memento mei
deus et parce mihi secundum multitudinem miserationum tuarum. Sed et in diebus illis
vidi iudeos ducentes uxores azotidas ammonitidas et moabi-
tidas. Et filii eorum ex media parte loquebantur azotice et nesciebant
loqui iudaice et loquebantur iuxta linguam populi et populi. Et obiurgavi eos et
maledixi. Et cecidi ex eis viros et decalvavi eos et adiuravi in deo
ut non darent filias suas filiis eorum et non acciperent de filiabus eorum
filiis suis et sibimetipsis dicens. Numquid non in huiusmodi re peccavit salomon
rex israel? Et certe in gentibus multis non erat rex similis ei et dilectus
deo suo erat et posuit eum deus regem super omnem israel. Et ipsum ergo ad
peccatum induxerunt mulieres alienigene. Numquid et nos inobedientes
faciemus omne malum grande hoc ut prevaricemur in deo nostro et ducamus uxo-
res peregrinas? De filiis autem ioiada filii eliasib sacerdotis magni ge-
ner erat sanaballath horonites quem fugavi a me. Recordare domine
deus meus adversum eos qui polluunt sacerdotium iusque sacerdotale et leviti-
cum. Igitur mundavi eos ab omnibus alienigenis et constitui ordines
sacerdotum et levitarum unumquemque in ministerio suo et in oblatione lignorum
in temporibus constitutis et in primitiis. Memento mei deus meus in bonum. Amen
Memento mei deus in bonum.

Incipit prologus

Chromatio et Heliodoro episcopis Hieronymus presbyter in domino salutem.
Mirari non desino exactionis vestre instantiam. Exigitis enim
ut librum chaldeo sermone conscriptum ad latinum stilum traham, librum
utique Tobie quem hebrei de catalogo divinarum scripturarum secantes
his que agiographa memorant manciparunt. Feci satis desiderio vestro
non tamen meo studio. Arguunt enim nos hebreorum studia et imputant nobis
contra suum canonem latinis auribus ista transferre. Sed melius esse iudicans
phariseorum displicere iudicio et episcoporum iussionibus deservire institi ut potui.
Et quia vicina est chaldeorum lingua sermoni hebraico, utriusque lingue
peritissimum loquacem reperiens unius diei laborem arripui et quicquid
ille mihi hebraicis verbis expressit hoc ego accito notario latinis sermonibus
exposui. Orationibus vestris mercedem huius operis compensabo cum gratum vobis
didicero me quod iubere estis dignati complesse.

Incipit Thobias

1 Tobias ex tribu et civitate neptalim que est in superioribus galilee
supra naason post viam que ducit ad occidentem in sinistro ha-
bens civitatem sephet. Cum captus esset in diebus salmanasar regis
assiriorum in captivitate tamen positus viam veritatis non deseruit ita ut
omnia que habere poterat cottidie cum captivis fratribus qui erant ex genere eius
impertiret. Cumque esset iunior omnibus in tribu neptalim nichil tamen pu-
erile gessit in opere. Denique cum irent omnes ad vitulos aureos quos
Jeroboam fecerat rex israel hic solus fugiebat consortia omnium. et per-
gebat ad ierusalem ad templum domini et adorabat dominum deum israel omnia
primitia sua. et decimas suas fideliter offerens Ita ut tercio anno proselitis
et advenis ministraret omnem decimationem. Hec et hiis similia secundum le-
gem dei celi puerulus observabat. Cum vero factus fuisset vir accepit uxo-
rem annam de tribu sua. genuitque ex ea filium nomen suum impo-
nens ei. Quem ab infantia deum timere docuit. et abstinere ab omni
peccato Igitur cum per captivitatem devenisset cum uxore sua et filio in civitatem
ninivem cum omni tribu sua. et omnes ederent de cibis gentilium iste cu-
stodivit animam suam. et numquam contaminatus est in escis eorum. Et quia memi-
nit domini in toto corde suo Dedit illi deus graciam in conspectu salmanasar
regis. et dedit illi potestatem quocumque vellet ire. habens libertatem quecumque facere
voluisset. Pergebat ergo per omnes qui erant in captivitate et monita salutis da-
bat eis. Cum autem venisset in rages civitatem medorum. et ex hiis quibus
honoratus fuerat a rege habuisset decem talenta argenti et cum multa tur-
ba generis sui gabelum egentem videret qui erat ex tribu eius. sub cyro-
grapho dedit illi memoratum pondus argenti. Post multum vero temporis. mor-
tuo salmanasar rege cum regnaret sennacherib filius eius pro eo. et fi-
lios israel exosos haberet in conspectu suo/ tobias pergebat cottidie per omnem
cognationem suam et consolabatur eos Dividebatque unicuique prout pote-
rat de facultatibus suis. Esurientes alebat. nudisque vestimenta prebe-
bat et mortuis atque occisis sepulturam sollicitus exhibebat Denique
cum reversus esset rex sennacherib. fugiens a iudea. plagam quam circa eum
deus fecerat propter blasphemiam suam. et iratus multos occideret ex filiis
israel. tobias sepeliebat corpora eorum At ubi nunciatum est regi iussit
eum occidi. et tulit omnem substanciam eius Tobias vero cum filio suo
et cum uxore sua fugiens nudus latuit quia multi diligebant
eum Post dies vero quadraginta quinque. occiderunt regem filii ipsius Et
reversus est tobias ad domum suam et omnis facultas eius restituta est ei
2 Post hec vero cum esset dies festus domini. et factum esset prandium bonum in
domo tobie Dixit filio suo vade. et adduc aliquos de tribu
nostra timentes deum. et epulentur nobiscum. Cumque abisset et rever-
sus nunciavit unum ex filiis israel iugulatum iacere in platea. Statim

qui continuo exiliens de accubitu suo relinquens prandium ieiunus
peruenit ad corpus. Tollensque illud portauit ad domum suam oc-
culte. ut dum sol occubuisset. caute sepeliret eum. Cumque occul-
tasset corpus manducauit panem cum luctu et tremore memo-
rans illum sermonem quem dixit dominus per amos prophetam. Dies fe-
sti vestri conuertentur in lamentaciones et luctum. Cum vero sol occubuisset
abiit et sepeliuit eum. Arguebant autem eum omnes proximi sui dicentes
Iam huius rei causa interfici iussus es. et vix effugisti mortis im-
perium. et iterum sepelis mortuos. Sed tobias plus deum quam regem
rapiebat corpora occisorum et occultabat in domo sua. et mediis
noctibus sepeliebat ea. Contigit autem ut quadam die fatigatus a
sepultura. veniens domum iactasset se iuxta parietem et obdormisset
ut ex nido hyrundinum dormienti illi calida stercora inciderunt super
oculos eius fieretque cecus. Hanc autem temptacionem ideo permisit deus eue-
nire illi. ut posteris daretur exemplum paciencie eius sicut et sancti iob. Na-
m cum ab infancia sua semper deum timuit. et mandata eius custodiuit
non est contristatus contra deum quod plaga cecitatis euenit ei. Sed im-
mobilis in dei timore permansit. agens gracias deo omnibus diebus vite
sue. Nam sicut beato iob insultabant reges. Ita isti parentes et cognati eius
irridebant vitam eius dicentes. Ubi est spes tua pro qua elemosinas
et sepulturas faciebas. Tobias vero increpabat eos dicens. No-
lite ita loqui quia filii sanctorum sumus. et vitam illam expectamus quam
deus daturus est hiis qui fidem suam numquam mutant ab eo. Anna autem
uxor eius ibat ad opus textrinum cottidie et de labore manuum
suarum victum quem consequi poterat deferebat. Unde factum est ut hedum
caprarum accipiens detulisset domum. cuius cum vocem balantis
vir eius audisset dixit. Videte ne furtiuus sit. sed reddite eum dominis
suis quia non licet nobis aut edere ex furto aliquid aut contingere. Ad hec
uxor eius irata respondit. Manifeste vana facta est spes tua. et elemo-
sine tue modo paruerunt. atque hiis et aliis huiusmodi verbis exproba-
Tunc tobias ingemuit et cepit orare cum lacrimis dicens .3.
Iustus es domine et omnia iudicia tua iusta sunt. et omnes
vie tue misericordia et veritas et iudicium. Et nunc domine memor esto
mei. et ne vindictam sumas de peccatis meis. neque re-
miniscaris delicta mea vel parentum meorum. quia non obediuimus
preceptis tuis. et traditi sumus in direpcionem et captiuitatem. et morte
et in fabulam. et in improperium omnibus nacionibus in quibus dispersisti nos. Et
nunc domine magna iudicia tua quia non egimus secundum precepta tua.
et non ambulauimus sinceriter coram te. Et nunc domine secundum voluntatem tuam

fac mecum et precipe in pace recipi spiritum meum: Expedit enim mihi magis
mori quam vivere. Eadem itaque die contigit: ut sara filia raguelis
in civitate medorum: et ipsa audiret improperium ab una ex ancillis
patris sui. quoniam tradita fuerat septem viris et demonium nomine As-
modeus occiderat eos. mox ut ingressi fuissent ad eam Ergo cum
pro culpa sua increparet puellam. respondit ei dicens. Amplius ex te non vi-
sara — deamus filium aut filiam super terram. interfectrix virorum tuorum. Num-
quid et me occidere tu vis sicut et occidisti septem viros? Ad hanc
vocem: perrexit in superius cubiculum domus sue/ et tribus diebus et
noctibus non manducavit neque bibit. Sed in oratione persistens. cum lacri-
mis deprecabatur deum: ut ab isto improperio liberaret eam. Factum est
autem die tercia: dum compleret orationem benedicens deum dixit Benedictum
est nomen tuum deus patrum nostrorum: qui cum iratus fueris. misericordiam facis
et in tempore tribulationis peccata dimittis hiis qui invocant te. Ad te domine
faciem meam converto: ad te oculos meos dirigo. Peto domine ut de
vinculo improperii huius absolvas me. aut certe desuper terram eripias
me. Tu scis domine quia nunquam concupivi virum: et mundam
servavi animam meam ab omni concupiscencia. Nunquam cum ludentibus
miscui me: neque cum hiis qui in levitate ambulant participem
me prebui. Virum autem cum timore tuo. non cum libidine mea consen-
si suscipere. Et aut ego indigna fui illis. aut illi forsitan
digni mei non fuerunt: quia forsitan viro alio conservasti me. Non
est enim in potestate hominis consilium tuum. Hoc autem pro certo habet omnis qui te colit.
quia vita eius si in probatione fuerit coronabitur. Si autem in tribulatione
fuerit liberabitur. Et si in correctione fuerit ad misericordiam tuam venire lice-
bit. Non enim delectaris in perdicionibus nostris: quia post tempestatem tranquil-
lum facis/ et post lacrimationem et fletum exultationem infundis. Sit
nomen tuum deus benedictum in secula. In illo tempore exaudite sunt preces
amborum in conspectu glorie summi dei. Et missus est angelus domini sanctus rapha-
el ut curarent ambos. quorum uno tempore sunt orationes in conspectu
Igitur cum tobias putaret orationem suam exaudiri domini recitate
ut mori potuisset. vocavit ad se tobiam filium suum dixitque ei
Audi fili mi verba oris mei. et ea in corde tuo quasi fundamenta
doctrina — construe. Cum acceperit deus animam meam/ corpus meum sepeli. et honorem
habebis matri tue omnibus diebus vite tue. memor enim esse debes. que
et quanta pericula passa sit propter te in utero suo. Cum autem et ipsa com-
pleverit tempus vite sue. sepelias eam circa me. Omnibus autem diebus
vite tue in mente habeto deum: et cave ne aliquando peccato consencias
et pretermittas precepta dei nostri. Ex substantia tua fac elemosinam. Et
elemosina — noli avertere faciem tuam ab ullo paupere. Ita enim fiet ut nec a te
avertatur facies domini. Quomodo potueris ita esto misericors. Si multum
tibi fuerit habundanter tribue. Si exiguum fuerit tibi. etiam exiguum libenter

impertire stude. Premium enim bonum tibi thesaurizas in die necessitatis. 18 T xii
Quoniam elemosina ab omni peccato et a morte liberat. et non patietur
animam ire in tenebras. Fiducia magna erit coram summo deo
elemosina omnibus facientibus eam. Attende tibi fili mi ab omni
fornicatione. et preter uxorem tuam numquam patiaris crimen scire.
Superbiam numquam in tuo sensu aut in tuo verbo dominari permittas.
in ipsa enim initium sumpsit omnis perditio. Quicumque aliquid tibi opera-
tus fuerit. statim ei mercedem restitue et merces mercenarii
tui apud te omnino non maneat. Quod ab alio oderis fieri tibi. vi-
de ne aliquando tu alteri facias. Panem tuum cum esurientibus et egenis
comede: et de vestimentis tuis nudos tege. Panem tuum et
vinum tuum super sepulturam iusti constitue: et noli ex eo manducare et bibere
cum peccatoribus. Consilium semper a sapiente perquire. Omni tempore be-
nedic deum. et pete ab eo ut vias tuas dirigat. et omnia consilia tua
in ipso permaneant. Indico etiam tibi fili mi dedisse me decem talenta
argenti dum infantulus esses Gabelo in Rages civitate Medorum. chiro-
graphum eius apud me habeo. Et ideo perquire quomodo ad eum pervenias
et recipias ab eo supra memoratum pondus argenti. et restituas ei chiro-
graphum suum. Noli timere fili mi. pauperem quidem vitam gerimus: sed
multa bona habebimus si timuerimus deum: et recesserimus ab omni peccato et fecerimus bonum.

Tunc Tobias respondit patri suo et dixit. Omnia
quecumque precepisti mihi faciam pater. Quomodo autem hanc pecuniam
inquiram ignoro. Ille me nescit: et ego illum ignoro. Quod
signum dabo ei? sed neque viam per quam pergatur illuc aliquando cognovi.
Tunc pater suus respondit illi et dixit. Cyrographum quidem illius penes
me habeo. quod dum illi ostenderis statim restituet eam tibi. Sed perge nunc et
inquire tibi aliquem fidelem virum qui eat tecum salva mercede sua dum
adhuc vivo ut recipias eam. Tunc egressus Tobias: et invenit iu-
venem splendidum stantem precinctum et quasi paratum ad ambulandum. Et
ignorans quod angelus dei esset salutavit eum et dixit. Unde te habemus
iuvenis bone? At ille respondit. Ex filiis Israel. Et Tobias dixit ei.
// Nosti viam que ducit in regionem Medorum? Cui respondit. Novi. et omnia
itinera eius frequenter ambulavi: et mansi apud Gabelum fratrem nostrum
qui moratur in Rages civitate Medorum: que posita est in monte Ecbatha-
nis. Cui Tobias ait. Sustine me obsecro donec hec ipsa nunciem
patri meo. Tunc ingressus Tobias indicavit universa patri suo. Super que
admirans pater rogavit ut introiret ad eum. Ingressus itaque salutavit
eum et dixit. Gaudium tibi sit semper. Et ait Tobias. Quale gaudium mihi
erit qui in tenebris sedeo et lumen celi non video? Cui ait iuvenis.
Forti animo esto in proximo est ut a deo cureris. Dixit itaque illi Tobias.
Numquid poteris perducere filium meum ad Gabelum in Rages civitatem Medorum? angelus
et cum redieris restituam tibi mercedem tuam. Et dixit ei angelus. Ego ducam

et reducam eum sanum ad te. Cui tobias respondit Rogo te indica mihi
de qua domo aut de qua tribu es tu? Cui raphael angelus dixit Genus
queris mercenarii an ipsum mercenarium qui cum filio tuo eat? Sed
ne forte sollicitum te reddam Ego sum azarias, ananie magni filius
Et respondit tobias Ex magno genere es tu Sed peto ne irascaris quod vo-
luerim cognoscere genus tuum Dixit autem ei angelus Ego sanum ducam et sa-
num reducam tibi filium tuum Respondens autem tobias dixit Bene ambuletis
et sit deus in itinere vestro: et angelus eius comitetur vobiscum Tunc paratis omnibus
que erant in via portanda. fecit tobias vale patri suo et matri sue et am-
bulaverunt ambo simul Cumque profecti essent cepit flere mater et dicere Ba-
culum senectutis nostre tulisti et transmisisti a nobis Utinam numquam fuis-
set pecunia ipsa pro qua misisti eum Sufficiebat enim nobis paupertas nostra
ut divitias computaremus hoc quod videbamus filium nostrum Dixitque ei
tobias Noli flere salvus perveniet filius noster et salvus revertetur ad nos
et oculi tui videbunt eum Credo enim quod angelus dei bonus comitetur
ei et bene disponat omnia que circa ipsum geruntur ita ut cum gaudio rever-
tatur ad nos Ad hanc vocem cessavit mater eius flere et tacuit

6. Profectus est autem tobias et canis secutus est eum et mansit pri-
ma mansione iuxta fluvium tigris: et exiit ut lavaret pe-
des suos Et ecce piscis immanis exivit ad devorandum
eum Quem expavescens tobias clamavit voce magna dicens
Domine invadit me Et dixit ei angelus Apprehende branchias eius et
trahe eum ad te Quod cum fecisset attraxit eum in siccum et palpitare cepit trahe
ante pedes eius Tunc dixit ei angelus Exentera hunc piscem et cor eius
et fel et iecur repone tibi Sunt enim hec necessaria ad medicamenta Quod
cum fecisset et assavit carnes eius et secum tulerunt in via Cetera sa-
lierunt que sufficerent eis quousque pervenirent in rages civitatem medorum Tunc
interrogavit angelum tobias et dixit ei Obsecro te azaria fra-
ter ut dicas mihi quod remedium habebunt ista que de pisce servare iussisti Respondens
que dixit ei Cordis eius particulam si super carbones ponas fumus eius extri-
cat omne genus demoniorum sive a viro sive a muliere Ita ut ultra non
accedat ad eos: Et fel valet ad ungendos oculos in quibus fuerit albu-
go et sanabuntur Et dixit ei tobias Ubi vis ut maneamus Respondensque angelus
ait Est hic raguel nomine propinquus vir de tribu tua, et hic habet filiam nomine
saram sed neque masculum ullum neque feminam habet ullam aliam preter eam Tibi debetur
omnis substantia eius: et oportet te eam accipere coniugem Pete ergo eam a patre eius et da-
bit tibi eam uxorem Tunc respondit tobias et dixit Audio quod tradita
sit vii viris et mortui sunt Sed et hoc audivi quod demonium illos
occidit Timeo ergo ne forte mihi hec eveniant Et cum sim unicus
parentibus meis deponam senectutem illorum cum tristicia ad inferos Tunc
angelus raphael dixit ei Audi me et ostendam tibi qui sunt quibus pre-
valere potest demonium. Hii namque qui coniugium ita suscipiunt
ut deum a se et a sua mente excludant et sue libidini ita vacent

sed equus et mulus in quibus non est intellectus. His prevalet demonium super
eos. Tu autem cum acceperis eam ingressus cubiculum per tres dies continens
esto ab ea et nichil aliud nisi orationibus vacabis cum ea. Ipsa autem
nocte incenso iecore piscis fugabitur demonium. Secunda vero nocte
in copulatione sanctorum patriarcharum admitteris. Tertia autem nocte bene-
dictionem consequeris, ut filii ex vobis incolumes procreentur. Transacta
autem tertia nocte accipies virginem cum timore domini amore filiorum magis
quam libidinis ductus, ut in semine Abrahe benedictionem in filiis consequaris. 1.
Ingressi sunt autem ad raguelem et suscepit eos raguel cum gaudio.
Intuensque tobiam raguel dixit anne uxori sue: Quam similis
est iuvenis iste consobrino meo. Et cum hec dixisset ait: Unde
estis iuvenes fratres nostri? At illi dixerunt: Ex tribu neptalim sumus
ex captivitate ninive. Dixitque illis raguel: Nostis tobiam fratrem
meum? At illi dixerunt: Novimus. Cumque multa bona loqueretur de
eo dixit angelus ad raguelem: Tobias de quo interrogas pater huius est.
Et misit se raguel et cum lacrimis osculatus est eum. Et plorans
super collum eius dixit: Benedictio sit tibi fili mi quia boni et optimi viri filius
es. Et anna uxor eius et sara filia ipsorum lacrimate sunt. Postquam
autem locuti sunt, precepit raguel occidi arietem et parari convivium.
Cumque hortaretur eos discumbere ad prandium, tobias dixit: Hic ego
hodie non manducabo neque bibam nisi prius petitionem meam confirmes et
promittas mihi saram dare filiam tuam uxorem. Quo audito verbo ra-
guel expavit, sciens quid evenerit illis septem viris: et timere
cepit ne forte sibi similiter huic accideret. Et cum nutaret et non da-
ret ullum petenti responsum, dixit ei angelus: Noli timere dare illam isti: quia
huic timenti deum debetur coniux filia tua. Propterea alius non potuit
habere illam. Tunc dixit raguel: Non dubito quod deus preces et lacrimas
meas in conspectu suo admiserit: et credo quoniam ideo fecit vos ad me ve-
nire, ut ista coniungeretur cognationi sue secundum legem moysi. Et nunc noli
dubium gerere quod tibi eam tradam. Et apprehendens dexteram filie sue dex-
tere tobie tradidit dicens: Deus abraham et deus ysaac et deus iacob sit
vobiscum. et ipse coniungat vos impleatque benedictionem suam in vobis.
Et accepta cartha fecerunt conscriptionem coniugii. Et post hoc epulati
sunt benedicentes deum. Vocavitque ad se raguel annam uxorem suam
et precepit ei ut prepararet alterum cubiculum. Et introduxit in eo sa-
ram filiam suam: et lacrimata est. Dixitque ei: Forti animo esto filia mi.
Dominus celi det tibi gaudium pro tedio quod perpessa es. 8.
Postquam vero cenaverunt introduxerunt iuvenem ad eam. Re-
cordatus itaque tobias sermonis angeli protulit de cassidili
suo partem iecoris posuitque super carbones vivos. Tunc rapha-
el angelus apprehendit demonium et religavit eum in deserto superioris
egypti. Tunc hortatus est tobias virginem dixitque ei: Sara exsurge
deprecemur deum hodie et cras et secundo cras, quia istis tribus noctibus
deo iungimur. Tertia autem transacta nocte in nostro erimus coniugio. Filii
quippe sanctorum sumus et non possumus ita coniungi sicut gentes que igno-
rant deum. Surgentes autem pariter instanter orabant ambo simul ut sa-

tas dixit eis dixitque tobias domine deus patrum nostrorum benedicant te celi
et terra et mare et fontes et flumina et omnis creature tue que in eis
sunt Tu fecisti adam de limo terre dedistique ei adiutorium evam
Et nunc domine tu scis quia non luxurie causa accipio sororem meam
coniugem sed sola posteritatis dilectione in qua benedicatur nomen tuum in se-
cula seculorum Dixit ita quoque sara miserere nobis domine miserere nobis
et consenescamus ambo pariter sani Et factum est circa pullorum cantum
accersiri iussit raguel servos suos et abierunt cum eo pariter ut
foderent sepulcrum Dicebat enim ne simili modo evenerit ei quod et ceteris
septem illis viris qui sunt ingressi ad eam Cumque parassent fossam
Reversus raguel ad uxorem suam dixit ei mitte unam de ancillis tu-
is et videat si mortuus est ut sepeliam illum antequam illuces-
cat At illa mittens unam de ancillis suis ingressa cubiculum
repperit eos incolumes secum pariter dormientes Et reversa nun-
ciavit bonum nuncium Et benedixerunt deum raguel videlicet et anna
laus uxor eius et dixerunt Benedicimus te domine deus israel quia non con-
tigit nobis quemadmodum putabamus fecisti enim nobiscum mi-
sericordiam tuam et exclusisti a nobis inimicum persequentem nos
Misertus es autem duobus unicis Fac eos domine plenius benedicere
te et sacrificium tibi laudis tue et sue sanitatis offerre ut cognoscat
universitas gentium quia tu es deus solus in universa terra Statimque precepit
servis suis raguel ut replerent fossam quam fecerant priusquam
illucesceret Uxori autem sue dixit ut instrueret convivium et prepa-
raret omnia que in cibos erant iter agentibus necessaria Duas quoque vaccas
pingues et quatuor arietes occidi fecit et parari epulas omnibus
vicinis suis cunctisque amicis Et adiuravit raguel tobiam ut
duas ebdomadas moraretur apud eum De omnibus autem que
possidebat raguel dimidiam partem dedit tobie et fecit hanc
scripturam ut pars dimidia que supererat post obitum eorum tobie domino deveniret
9 Tunc vocavit ad se tobias angelum quem
quidem hominem estimabat dixitque azaria frater peto ut au-
scultes verba mea Si me ipsum tradam tibi servum non ero
rogat condignus providencie tue Tamen obsecro te ut assumas tibi ani-
malia sive servicia et vadas ad gabelum in rages civitatem me-
dorum reddasque ei cyrographum suum et recipias ab eo pecuniam
et roges eum venire ad nupcias meas Scis enim ipse quia nu-
merat pater meus dies et si tardavero una die plus contristabitur
anima eius Et quidem vides quomodo raguel coniuravit me cuius adiura-
mentum spernere non possum Tunc raphael assumens quatuor ex servis
raguelis et duos camelos in civitatem medorum perrexit Et
inveniens gabelum dedit ei cyrographum suum et recepit ab eo

pecuniam. Indicavitque ei de tobia filio tobie omnia que gesta sunt
fecitque eum secum venire ad nuptias. Cumque ingressus esset domum
raguelis invenit tobiam discumbentem: et exiliens osculati
sunt se invicem et flevit gabelus: benedixitque deum et dixit. Bene-
dicat te deus deus israel: quia filius es viri optimi et iusti et timen-
tis deum: et elemosinas facientis et dicatur benedictio super uxo- ats duar
rem tuam: et super parentes vestros: et videatis filios vestros et filios fi-
liorum vestrorum usque in terciam et quartam generationem et sit semen vestrum be-
nedictum a deo israel. qui regnat in secula seculorum. Cumque omnes dixissent
amen accesserunt omnes ad convivium sed et cum timore domini nup-
Cum vero moras faceret tobias tiarum convivium exercebant
causa nuptiarum sollicitus erat pater eius tobias dicens putas 10
quare moratur filius meus aut quare detentus est ibi? Putasne
gabelus mortuus est: et nemo illi reddet pecuniam? Cepit
autem contristari nimis ipse: et anna uxor eius cum eo: et ceperunt
ambo simul flere: eo quod die statuto minime reverteretur filius eorum ad
eos. Flebat igitur mater eius irremediabilibus lacrimis: atque dicebat
Heu heu me fili mi ut quid te misimus peregrinari. lumen oculorum nostrorum
baculum senectutis nostre. solatium vite nostre spem posteritatis nostre
omnia simul in te uno habentes: te non debuimus dimittere ire a nobis. Cui
dicebat tobias Tace et noli turbari: sanus est filius noster: satis fide-
lis est vir ille cum quo misimus eum. Illa autem nullo modo consolari poterat
sed cotidie exiliens circumspiciebat. et circuibat vias omnes per quas spes
remeandi videbatur: ut procul videret eum si fieri posset venientem. At vero ra-
guel dicebat ad generum suum Mane hic et ego mittam nuncium sa-
lutis de te ad tobiam patrem tuum. Cui tobias dixit Ego novi quia
pater meus et mater mea modo dies computant: et cruciatur spiritus eorum
in ipsis. Et cumque verbis multis rogaret raguel tobiam: et ille eum nulla ratione
vellet audire: tradidit ei saram et dimidiam partem omnis substancie sue in
pueris in puellis in pecudibus in camelis in vaccis et in pecunia multa
et salvum atque gaudentem dimisit eum a se dicens Angelus domini sanctus sit
in itinere vestro. perducatque vos incolumes: et inveniatis omnia recte circa
parentes vestros et videant oculi mei filios vestros priusquam moriar
Et apprehendentes parentes filiam suam osculati sunt eam et dimiserunt ire
monentes eam honorare soceros: diligere maritum regere familiam
gubernare domum: et seipsam irreprehensibilem exhibere 11
Cumque reverterentur pervenerunt ad charran que est in medio itinere
contra niniven undecimo die dixit angelus Tobia frater scis que-
admodum reliquisti patrem tuum? Si placet itaque tibi precedamus
et lento gradu sequantur iter nostrum familie simul cum coniuge tua
et cum animalibus. Cumque hoc placuisset ut irent dixit raphael ad
tobiam Tolle tecum ex felle piscis: erit enim necessarium. Tulit itaque

tobias de felle illo et abierunt. Anna vero sedebat secus viam
cottidie in supercilio montis unde respicere poterat de longinquo
Et dum ex eodem loco specularetur adventum eius vidit a longe
et illico cognovit venientem filium suum. Currensque nunciavit
viro suo dicens. Ecce filius tuus venit. Dixitque raphael ad to-
biam. At ubi introieris domum tuam: statim adora dominum deum tuum
et gratias agens ei accedens ad patrem tuum et osculare eum. Statim-
que lini //oculos// patris eius ex felle isto piscis quod portas tecum. Scias
enim quia mox aperientur oculi eius: et videbit pater tuus lumen
celi: et in aspectu tuo gaudebit. Tunc precucurrit canis qui simul fuerat
in via. et quasi nuncius blandimento sue caude gaudebat. Et consur-
gens cecus pater cepit offendens pedibus currere. et data manu pu-
ero. occurrit obviam filio suo. Et suscipiens osculatus est eum cum uxo-
re sua: et ceperunt ambo flere pre gaudio. Cumque adorassent deum et
gratias egissent: consederunt. Tunc sumens tobias de felle piscis li-
nivit oculos patris sui. Et sustinuit quasi dimidiam fere horam et
cepit albugo ex oculis eius quasi membrana ovi egredi. Quam apprehen-
dens tobias traxit ab oculis eius: statimque visum recepit. Et glori-
ficabat deum ipse videlicet et uxor eius et omnes qui sciebant eum. Dicebatque
tobias. Benedico te domine deus israel: quia tu castigasti me. et tu salvasti me.
Et ecce video tobiam filium meum. Ingressa est etiam casam post septem dies sara
uxor filii eius. et omnis familia. et pecora sana. et cameli et pecunia
multa uxoris eius et pecunia quam receperat a gabelo. Et narravit parentibus
suis omnia beneficia dei que fecisset circa eum per hominem qui eum duxerat. Veneruntque
achior et nabath consobrini tobie gaudentes ad tobiam con-
gratulantes ei de omnibus que circa illum ostenderat deus: et per septem dies epulantes

Tunc vocavit ad se tobias ⌐ omnes gaudio magno gavisi sunt
12. filium suum. dixitque ei Quid possumus dare viro isti sancto qui venit
tecum. Respondens tobias dixit patri suo Pater quam mercedem dabimus
ei. aut quid dignum poterit esse beneficiis eius. Me duxit et reduxit
sanum. pecuniam a gabelo ipse recepit. Uxorem ipse me habere fecit
et demonium ab ea ipse compescuit: gaudium parentibus eius fecit: me-
ipsum a devoratione piscis eripuit: te quoque fecit videre lumen celi: et
nos bonis omnibus per eum repleti sumus. Quid illi dignum ad hec poterimus
dare. Sed peto te pater ut roges eum: si forte dignabitur medietatem
de omnibus que allata sunt sibi assumere. Et vocantes eum pater scilicet et filius
tulerunt eum in partem. et rogare ceperunt. ut dignaretur dimidiam
partem omnium que attulerant acceptam habere. Tunc dixit eis occulte. Benedi-
cite deum celi. et coram omnibus viventibus confitemini ei: quia fecit vobiscum miseri-
cordiam suam. Etenim sacramentum regis abscondere bonum est: opera autem dei revelare
et confiteri honorificum est. Bona est oratio cum ieiunio et elemosina
ito 13. d. iiij magis quam thesauros auri condere: quia elemosina a morte liberat. et ipsa
est que purgat peccata et facit invenire vitam eternam. Qui autem faciunt peccatum

et iniquitatem hostes sunt anime sue. Manifesto ergo vobis veritatem. et non abscon-
dam a vobis sermonem occultum. Quando orabas cum lacrimis et sepelie-
bas mortuos. et derelinquebas prandium et mortuos abscondebas
per diem in domo tua et nocte sepeliebas eos ego obtuli orationem tuam domino & no
Et quia acceptus eras deo necesse fuit ut temptatio probaret te. Et nunc
misit me dominus ut curarem te: et saram uxorem filii tui a demonio raphael
liberarem. Ego enim sum raphael angelus unus ex vii qui adstamus ante dominum
Cumque hec audissent turbati sunt: et trementes ceciderunt in terram super
faciem suam. Dixitque eis angelus. Pax vobis nolite timere. Etenim cum es-
sem vobiscum per voluntatem dei: ipsum benedicite et cantate illi. Videbar
quidem vobiscum manducare et bibere sed ego cibo invisibili et potu qui
ab hominibus videri non potest utor. Tempus est ergo ut ~~revertar~~ revertar ad eum
qui me misit. Vos autem benedicite dominum: et narrate omnia mirabilia
eius. Et cum hec dixisset ab aspectu illorum ablatus est: et ultra eum videre
non potuerunt. Tunc prostrati per horas tres in faciem: benedixerunt deum
Et consurgentes narraverunt omnia mirabilia eius

13

Aperiens autem tobias
senior os suum benedixit dominum et dixit. Magnus es domine in eternum
et in omnia secula regnum tuum: quia tu flagellas et sal-
vas deducis ad inferos et reducis: et non est qui effugiat manum
tuam. Confitemini domino filii israel: et in conspectu gentium laudate eum: ut
et vos enarretis mirabilia eius. et faciatis scire eos: quia non est alius
deus omnipotens preter eum. Ipse castigavit nos propter iniquitates nostras: et ipse
salvavit nos propter misericordiam suam. Aspicite ergo que fecit nobiscum: et cum ti-
more et tremore confitemini illi. regemque seculorum exaltate in operibus vestris. Ego
autem in terra captivitatis mee confitebor illi. quoniam ostendit maiestatem suam
in gentem peccatricem. Convertimini itaque peccatores et facite iustitiam coram
deo credentes ut faciat vobiscum misericordiam suam ~~Aspicite ergo que fecit~~
vobiscum. Ego autem et anima mea in eo letabimur. Benedicite dominum omnes
electi eius: agite dies letitie. et confitemini illi. Ierusalem civitas dei: casti-
gavit te dominus in operibus manuum tuarum. Confitere domino in bonis. et
benedic deum seculorum. ut reedificet in te tabernaculum suum. et revo-
cet ad te omnes captivos. et gaudeas in omnia secula seculorum. Luce splen-
dida fulgebis: et omnes fines terre adorabunt te. Nationes ex lon- & no
ginquo ad te venient: et munera deferentes adorabunt dominum in te
et terram tuam in sanctificationem habebunt. Nomen enim magnum invocabunt in te. Ma- no
ledicti erunt qui contempserint te: et condempnati erunt qui blasphemave-
rint te. benedictique erunt qui edificaverint te. Tu autem letaberis in filiis
tuis: quoniam omnes benedicentur et congregabuntur ad dominum. Beati omnes qui
diligunt te. et qui gaudent super pace tua. Anima mea benedic dominum: quoniam
liberavit ierusalem civitatem suam. a cunctis tribulationibus eius dominus deus noster. Beatus
ero si fuerint reliquie seminis mei ad videndam claritatem ierusalem. Por-
te ierusalem ex saphiro et smaragdo edificabuntur: et ex lapide precioso omnis

[dentis] muros eius. Ex lapide candido et mundo omnes platee eius sternentur et per vicos eius alleluia cantabitur. Benedictus dominus qui exaltavit eam ut sit regnum eius in secula seculorum super eam. Amen

14 Et consummati sunt sermones Tobie. Et postquam illuminatus est Tobias vixit annis xlii et vidit filios nepotum suorum. Completis itaque annis centum duodecim sepultus est honorifice in Ninive. Quinquaginta namque et sex annorum lumine oculorum privatus, sexagenarius recepit. Reliquam vero vitam suam in gaudio fuit et cum bono profectu timoris dei perrexit in pace. In hora autem mortis sue vocavit ad se Tobiam filium suum et septem iuvenes filios eius nepotes suos et dixit eis: Prope erit interitus Ninive, non enim excidit verbum domini. Et fratres nostri qui dispersi sunt a terra Israel revertentur ad eam. Omnis autem deserta terra eius replebitur, et domus dei que in ea incensa est iterum reedificabitur. Ibique revertentur omnes timentes deum, et relinquent gentes ydola sua et venient in Ierusalem et inhabitabunt in ea. Et gaudebunt in ea omnes reges terre adorantes regem Israel. Audite ergo filii mei patrem vestrum, servite domino in timore et veritate et inquirite ut faciatis que sunt placita illi, et filiis vestris mandate ut faciant iusticias et elemosinas, ut sint memores dei et benedicant deum in omni tempore in veritate et in tota virtute sua. Nunc ergo filii audite me et nolite manere hic, sed quacumque die sepelieritis matrem vestram circa me in uno sepulchro, ex eo dirigite gressus vestros ut exeatis hinc. Video enim quia iniquitas eius finem dabit ei. Factum est autem post obitum matris sue Tobias abscessit ex Ninive cum uxore sua et filiis et filiorum filiis et reversus est ad soceros suos. Invenitque eos incolumes in senectute bona et curam eorum gessit, et ipse clausit oculos eorum, et omnem hereditatem domus Raguelis ipse percepit, viditque quintam generationem filios filiorum suorum. Et completis annis nonaginta novem in timore domini cum gaudio sepelierunt eum. Omnis autem cognatio eius et omnis generatio eius in bona vita et in sancta conversatione permansit ita ut accepti essent tam deo quam hominibus et cunctis habitatoribus terra. aliis habitatoribus terre

~~Explicit tobias deo gratias~~

Prologus in Iudith

Apud hebreos liber Iudith inter agiographa legitur, cuius auctoritas ad roboranda illa que in contentionem veniunt minus idonea iudicatur. Chaldeo tamen sermone conscriptus inter hystorias computatur. Sed quia hunc librum synodus Nicena in numero sanctarum scripturarum legitur computasse, acquievi postulationi vestre, immo exactioni, et sepositis occupationibus quibus vehementer artabar, huic unam lucubratiunculam dedi, magis sensum e sensu quam ex verbo verbum transferens. Multorum codicum varietatem vitiosissimam amputavi; sola ea que intelligentia integra in verbis chaldeis invenire potui latinis expressi. Accipite Iudith viduam castitatis exemplum et triumphali laude perpetuis eam preconiis declarate. Hanc enim non solum feminis sed et viris imitabilem dedit, qui castitatis eius remunerator virtutem talem tribuit, ut invictum ab omnibus hominibus vinceret et insuperabilem superaret.

ali · lii

al' verba vix necto

Arfaxat itaque rex medorum subiugaverat multas gentes imperio .1.
suo: et ipse edificavit civitatem potentissimam quam appellavit
egbathanis. ex lapidibus quadratis et sectis fecit muros
eius in altitudine cubitorum septuaginta et in latitudine cubitorum triginta. tur-
res vero eius posuit in altitudine cubitorum centum. Per quadrum vero earum
latus utrumque vicenorum pedum spacio tendebatur. posuitque portas
eius in altitudine turrium et gloriabatur quasi potens in potencia exercitus
sui: et in gloria quadrigarum suarum. Anno igitur xii regni sui nabuch
rex assyriorum qui regnabat in ninive civitate magna pugna-
vit contra arphaxat et obtinuit eum in campo magno. qui appel-
latur ragau circa eufraten et tygrim et iasadan in campo
erioth regis elicorum. Tunc exaltatum est regnum nabuch. et cor eius
elevatum est: Et misit ad omnes qui habitabant in cilicia et damasco
et libano: et ad gentes que sunt in carmelo et cedar et inhabitantes
galileam in campo magno esdrahelon. et ad omnes qui erant in sa-
maria. et trans flumen iordanem usque in ierusalem. et omnem terram iesse.
quousque perveniatur ad montes ethiopie. Ad hos omnes misit nuncios
nabuch rex assyriorum: qui omnes uno animo contradixerunt. et re-
miserunt eos vacuos et sine honore abiecerunt. Tunc indignatus iuravit
nabuch rex. ad omnem terram illam. iuravit per regnum et thronum suum
Anno tredecimo nabuch regis ¶ quod defenderet se de omnibus
vicesima et secunda die mensis primi factum est verbum in domo na- .2.
buchodonosor regis assyriorum. ut defenderet se. Vocavitque omnes ma-
iores: omnesque duces bellatores suos: et habuit cum eis misterium con-
silii sui dixitque cogitationem suam in eo esse: ut omnem terram suo subiugaret
imperio. Quod dictum cum placuisset omnibus / Vocavit nabuch rex olo-
fernem principem milicie sue et dixit ei Egredere adversus omne regnum
occidentis: et contra eos precipue qui contempserunt imperium meum. Non
parcet oculus tuus ulli regno: omnemque urbem munitam subiugabis
mihi. Tunc holofernes vocavit duces et magistratus virtutis assyriorum
et dinumeravit viros in expeditionem sicut precepit ei rex. centum viginti mi-
lia peditum pugnatorum: et equites sagittarios duodecim milia. Om-
nemque expeditionem suam fecit preire in multitudine innumerabilium camelorum. cum
his que exercitibus sufficerent copiose. Boum quoque armenta gregesque ovium
quorum non erat numerus. Frumentum ex omni syria in transitu suo parari fecit
constituit. Aurum vero et argentum de domo regis assumpsit multum ni-
mis: et profectus est ipse et omnis exercitus cum quadrigis et equitibus et sagit-
tariis: qui cooperuerunt superficiem terre sicut locuste. Cumque pertransisset
fines assyriorum. venit ad montes magnos ange qui sunt a sinistro
cilicie. ascenditque omnia castella eorum: et optinuit omnem municionem.
Effregit autem opulentissimam melothi predavitque omnes filios tharsis
opinatissimam

et filios ismahel qui erant contra faciem deserti et ad austrum terre chelcon (ceclon) et
transijt eufraten et venit ad mesopotamiam et fregit omnes civi-
tates que erant ibi a torrente mambre usque perveniatur ad
mare Et occupavit terminos eius a cilicia usque ad fines iapheth qui
sunt ad austrum Abduxitque omnes madian et predavit omnem locuple-
tationem illorum omnesque resistentes sibi occidit in ore gladij Et post hec descen-
dit in campos damasci in diebus messis et succendit omnia sata omnesque
arbores ac vineas fecit incidi et cecidit timor super omnes inhabitantes terram
3 Tunc miserunt legatos suos universarum urbium et provinciarum
reges ac principes syrie scilicet mesopotamie et syrie sobal
et libie atque cilicie qui venientes ad holofernem dixerunt Desinat
indignatio tua circa nos Melius est enim ut viventes serviamus nabucho-
donosor regi magno et subditi simus tibi quam morientes cum interitu
nostro ipsi servitutis nostre dampna patiamur Omnis civitas nostra omnisque
possessio omnes montes et colles et campi armenta boum greges ovium
caprarumque equorum camelorumque et universe facultates nostre atque familie
in conspectu tuo sunt sint omnia nostra sub lege tua Nos et filij nostri servi
tui sumus Veni nobis pacificus dominus et utere servitio nostro sicut placuerit
tibi Tunc descendit de montibus cum equitibus in virtute magna et obtinuit
omnem civitatem et omnem inhabitantem terram De universis autem urbibus assump-
sit sibi auxiliarios viros fortes et electos ad bellum Tantusque metus
provincijs illis incubuit ut universarum urbium habitatores principes
et honorati simul cum populis exirent obviam venienti excipientes eum cum co-
ronis et lampadibus ducentes choros cum tybijs et tympanis Nec
ista tamen facientes ferocitatem pectoris eius mitigare potuerunt Nam et
civitates eorum destruxit et lucos eorum excidit Preceperat enim illi na-
buchodonosor rex ut omnes deos terre exterminaret videlicet ut ipse solus diceretur
deus ab hijs nationibus que potuissent holofernis potentia sub-
iugari Pertransiens autem syriam sobal et omnem appameam omnemque
mesopotamiam venit ad ydumeos in terram gabaa accepitque civi-
tates eorum et sedit ibi per xxx dies in quibus diebus adunari precepit uni-
4 versum exercitum virtutis sue Tunc audientes hec filij israel
qui habitabant terram iuda timuerunt valde a facie eius Tre-
mor etiam et horror invasit sensus eorum ne hoc faceret ierusalem et
templo dei quod fecerat ceteris civitatibus et templis earum Et miserunt
in omnem samariam per circuitum usque iericho et preoccupaverunt omnes
vertices montium et muris circumdederunt vicos suos et congregaverunt
frumenta in preparatione pugne Sacerdos etiam heliachim scripsit ad univer-
sos qui erant contra hesdrelon que est contra faciem campi magni
iuxta dothaim et universos per quos transitus esse poterat ut obtinerent ascen-
sus montium per quos via esse poterat ad ierusalem ut illic custodirent ubi
angustum poterat esse iter inter montes Et fecerunt filij israel sicut
constituerat eis sacerdos domini heliachim Et clamavit omnis populus ad dominum

instancia magna: et humiliaverunt animas suas in oracionibus et ieiuniis
ipsi et mulieres illorum: et induerunt se sacerdotes ciliciis et infan-
tes prostraverunt se contra faciem templi domini et altare domini operuerunt
cilicio: et clamaverunt ad dominum deum israel unanimiter ne darentur in
predam infantes eorum et uxores eorum in divisionem et civitates
eorum in exterminium et sancta eorum in pollucionem. Tunc Eliachim
sacerdos domini magnus circuivit omnem israel allocutusque est eos dicens
Scitote quoniam exaudiet dominus preces vestras si manentes permanseritis
in ieiuniis et oracionibus in conspectu domini. Memores estote moysi servi
domini qui amalech confidentem in virtute sua et in potencia sua et
in exercitu suo et in clipeis suis et in curribus suis et in equitibus suis
stib non ferro pugnando sed precibus sanctis orando deiecit. Sic erunt universi
hostes israel si perseveraveritis in hoc opere quod cepistis. Ad hanc igitur exhortacionem
eius deprecantes dominum permanebant in conspectu domini. Ita ut etiam hii qui
holocausta domino offerebant precincti ciliciis offerebant sacrificia domino: et
erat cinis super capita eorum et ex toto corde suo omnes orabant deum ut
Nunciatumque est holoferni ¶ visitaret populum suum israel .v.
principi milicie assiriorum quod filii israel prepararent se ad resistendum
ac montium itinera conclusissent. et furore nimio exarsit
in iracundia magna. Vocavitque omnes principes moab et duces
amon et dixit eis Dicite michi quid sit populus iste qui montana ob-
sidet. aut que et quales et quante sint civitates eorum: aut que sit multitudo
eorum: vel que ~~rex milicie eorum~~ sit virtus eorum vel quis sit rex mi-
licie eorum. Et quare pre omnibus qui habitant in oriente isti contempserunt me
et non exierunt obviam nobis ut susciperent nos cum pace. Tunc achior
dux omnium filiorum amon respondens ait. Si digneris audire domine mi
dico veritatem in conspectu tuo de populo isto qui in montanis habitat. et non
egredietur verbum falsum ex ore meo. Populus iste ex progenie chaldeorum est
Hic primum in mesopotamia habitavit quoniam noluerunt sequi deos patrum
suorum qui erant in terra chaldeorum. Deserentes itaque cerimonias patrum
suorum que in multitudine deorum erant. unum deum celi coluerunt. qui et
precepit eis ut exirent inde. et habitarent in charran. Cumque operuisset
omnem terram fames descenderunt in egyptum illicque per quadringentos annos sic
multiplicati sunt ut dinumerari eorum non posset exercitus. Cumque gravasset
eos rex egypti. atque in edificacionibus urbium suarum in luto et latere sub-
iugasset eos: clamaverunt ad dominum suum: et percussit terram egypti plagis
variis. Cumque eiecissent eos a se egyptii et cessasset plaga ab
eis: et iterum vellet eos capere et ad suum servicium revocare: fugientibus
hiis deus celi mare aperuit. ita ut hinc inde aque quasi murus soli-
darentur. et isti pede sicco fundum maris perambulando transirent. In quo
loco dum innumerabilis exercitus egypciorum eos persequeretur. ita aquis
opertus est ut non remaneret vel unus qui factum posteris nunciaret
Egressi etiam mare rubrum deserta syna montis occupaverunt in quibus numquam

Ubi sitiens potuit ut filius hominis regnaret illuc fontes amari obdul-
ab cati sunt ad bibendum et per annos xl. annonam de celo consecuti sunt.
Ubicumque ingressi sunt sine arcu et sagitta et absque scuto et gladio
deus eorum pugnavit et vicit et non fuit qui insultaret populo isti: nisi
quando recessit a cultura domini dei sui. Quocienscumque autem preter ipsum deum suum al-
terum coluerunt: dati sunt in predam. et in gladium et in obprobrium. Quocienscumque
autem penituerunt se recessisse a cultura dei sui: dedit eis deus celi vir-
tutem resistendi. Denique chananeum regem. et iebuseum et pherezeum
et etheum. et eveum et amorreum: et omnes potentes in esebon prostra-
verunt et terras eorum. et civitates eorum ipsi possederunt: et usque dum non peccarent
in conspectu dei sui. erant cum illis bona. Deus enim illorum odit iniquitatem.
Nam et ante hos annos cum recessissent a via quam dederat illis deus. ut am-
bularent in ea. exterminati sunt plurimis bellis a nacionibus. et plurimi eorum
captivi abducti sunt in terram non suam. Nuper autem reversi ad dominum deum suum
ex dispersione qua dispersi fuerant adunati sunt et ascenderunt montana
hec omnia. et iterum possident ierusalem ubi sunt sancta eorum. Nunc ergo domine mi
perquire. si est aliqua iniquitas in conspectu dei eorum. et ascendamus ad illos
quoniam tradens tradet eos deus illorum tibi: et subiugati erunt sub iugo
potencie tue. Si vero non est offensio populi huius coram deo suo. non poterimus
resistere illis quoniam deus eorum defendet illos. et erimus in obprobrium universe terre.
Et factum est cum cessasset loqui achior hec verba irati sunt omnes magna-
tes holofernis et cogitabant interficere eum dicentes ad alterutrum. Quis est iste
qui filios israel posse dicat resistere regi magno nabuchodonosor et exercitibus
eius homines inermes. et sine virtute. et sine peritia artis pugne. Ut
ergo agnoscat achior quoniam fallit nos ascendamus in montana: et cum capti
fuerint potentes eorum. tunc cum eisdem gladio transverberabitur. ut sciat omnis
gens quoniam nabuchodonosor deus terre est: et preter ipsum non est alius.
6 Factum est autem cum cessassent loqui indignatus holofernes vehe-
menter: dixit ad achior. Quoniam prophetasti nobis dicens. quod gens israel defendatur
a deo suo. ut ostendam tibi: quoniam deus non est nisi nabuchodonosor. Cum percusse-
rimus eos omnes sicut hominem unum. tunc et ipse cum illis assiriorum gladio
interibis. et omnis israel tecum in perdicione disperiet. et probabis quoniam
nabuchodonosor dominus sit universe terre. Tunc quoniam gladius milicie mee transibit
per latera tua: et confixus cades inter vulneratos israel. et non respirabis
ultra donec extermineris ~~[illegible]~~ cum illis. Porro autem si prophe-
ciam tuam veram existimas. non concidat vultus tuus. et pallor qui faciem
tuam obtinuit. abscedat a te. si verba mea hec putas impleri non posse.
Ut autem noveris. quia simul cum illis hec experieris. Ecce ex hac hora illorum populo
sociaberis: ut dum dignas mei gladii penas exceperint. ipse simul ultioni
subiaceas. Tunc holofernes precepit servis suis ut comprehenderent
achior et ducerent eum in bethuliam. et traderent eum in manus filiorum
israel. Et accipientes eum servi holofernis profecti sunt per campestria. Sed cum ad-
propinquassent ad montana: exierunt contra eos fundibularii. Illi autem
divertentes a latere montis. ligaverunt achior ad arborem manibus et pe-
dibus et sic vinctum de restibus dimiserunt eum. Et reversi sunt ad dominum suum.

Porro filii israel descendentes descenderunt de betulia · venerunt quod ad
eum omnes solventes duxerunt ad bethuliam atque in medio populi illum
statuentes percunctati quid rerum esset quod illum assyrii vinctum reliquissent
In diebus illis erant illic principes ozyas filius mitha de tribu symeon
et charmi qui et gothoniel In medio itaque seniorum et
in medio omnium dixit omnia verba que locutus ipse fuerat ab holoferne
interrogatus: et qualiter populus holofernis voluisset propter hoc verbum quod
dixisset interficere eum quemadmodum ipse holofernes iratus iussisset eum
israelitis hac de causa tradi: ut dum vicerit filios israel tunc et ipsum
achior diversis iubeat suppliciis interire · propter hoc quod dixisset deus
celi defensor eorum est · Cumque universa achior exposuisset · omnis populus
cecidit in faciem adorantes deum · et communi lamentatione et fletu
unanimes preces suas domino effuderunt dicentes Domine deus celi et
terre intuere superbiam illorum et respice ad nostram humilitatem: et faciem sanctorum
tuorum attende: et ostende quod non derelinquis presumentes de te: et presumentes
de se et de sua virtute gloriantes humilias Finito itaque fletu
et per totum diem populorum oratione completa: consolati sunt achior dicentes
Deus patrum nostrorum cuius tu virtutem predicasti ipse tibi dabit
hanc vicissitudinem · ut eorum tu magis interitum videas Cum
vero dominus deus noster dederit hanc libertatem servis suis · sit et
tecum deus in medio nostri · ut placuit tibi · ita ut cum tuis omnibus converseris
nobiscum Tunc ozyas finito consilio suscepit eum in domum suam
et fecit ei cenam magnam: Et vocatis omnibus presbyteris simul expleto ieiunio
postea vero convocatus omnis populus · et per totam noctem intra
ecclesiam oraverunt petentes auxilium a deo israel. 7

Holofernes vero altera die precepit exercitibus suis ut ascenderent
contra bethuliam Erant autem pedites bellatorum centum viginti
milia: et equites xxii milia: preter preparationes virorum
illorum quos occupaverat captivitas: et adducti fuerant de
provinciis et urbibus universe iuventutis · Omnes paraverunt se ad pugnam
contra filios israel Et venerunt per crepitudinem montis usque ad apicem
qui respicit dothaim a loco qui dicitur belma usque ad chelmon
qui est contra esdrelon Filii autem israel ut viderunt multitudinem
illorum prostraverunt se super terram · mittentes cinerem super capita sua
unanimes orantes ut deus israel misericordiam suam ostenderet super populum suum Et
assumentes arma sua bellica · sederunt per loca: que angusti itineris
tramitem dirigunt inter montuosa · et erant custodientes ea tota
nocte et tota die Porro holofernes dum circuit per gyrum reperit
quod fons qui influebat aque ductum illorum · a parte australi
extra civitatem dirigeret Et incidi precepit aque ductum eorum
Erant tamen non longe a muris fontes · ex quibus furtim videbantur haurire

aquam ad potandum refocillandum potius quam ad potandum. Filii am-
mon et moab accesserunt ad holofernem dicentes. Filii israel non in lan-
cea nec in hasta confidunt sed montes defendunt illos et muni-
unt illos colles in precipicio constituti. Ut ergo sine congressione
pugne possis superare eos pone custodes fontium ut non
hauriant aquam ex eis: et sine gladio interficies eos vel certe fatigati
siti tradent civitatem suam quam putant civitatem in montibus posita
non posse superari. Et placuerunt verba hec coram holoferne et co-
ram omnibus satellitibus eius. Et constituit per gyrum centenarios per singu-
los fontes. Cumque ista custodia per dies xx completa fuisset de-
fecerunt cisterne et collectiones aquarum omnibus habitantibus bethu-
liam ita ut non esset intra civitatem unde saciarentur vel una die
ad quoniam ad mensuram dabatur populis aqua cottidie. Tunc ad oziam congregati
sunt omnes viri femine quoque iuvenes et parvuli. omnes una voce dixe-
runt. Iudicet deus inter nos et te. quoniam fecisti in nos mala nolens
loqui pacifice cum assyriis. Et propter hoc vendidit nos deus in manibus
eorum: et ideo non est qui adiuvet. cum prosternamur ante oculos eorum in
siti et fame perditione magna. Et nunc congregate universos qui in civitate
sunt. ut sponte nos tradamus omnes populo holofernis. Melius est enim
ut captivi benedicamus dominum viventes quam moriamur et simus in
obprobrium omni carni. cum videamus uxores nostras et infantes nostros
mori ante oculos nostros. Contestamur hodie celum et terram. et deum
patrum nostrorum. qui ulciscitur nos secundum peccata nostra. ut iam tradatis
civitatem in manum milicie holofernis. et sit finis noster brevis
in ore gladii. qui longior efficitur in ariditate sitis. Et cum hec dixis-
sent factus est fletus et ululatus magnus in ecclesia magna omnibus.
Et per multas horas una voce clamaverunt ad deum. Peccavimus cum
patribus nostris iniuste egimus iniquitatem fecimus. tu quia pius es mi-
serere nostri. aut in tuo flagello vindica iniquitates nostras: et
noli tradere confitentes te populo qui ignorat te: ut non dicant inter
gentes ubi est deus eorum? Et cum fatigati hiis clamoribus
et hiis fletibus lassati siluissent. Exurgens ozyas infusus la-
crimis dixit. Equo animo estote fratres. et hos quinque dies expectemus
a domino misericordiam. forsitan enim indignationem suam abscidet. et dabit
gloriam nomini suo. Si autem transactis hiis quinque diebus non venerit ad-
iutorium. faciemus hec verba que locuti estis. Et Sequitur

8 Et factum est cum audisset hec verba iudith vidua que erat filia me-
rari filii idox filii ioseph filii ozie filii elay filii iamnor
filii gedeon filii raphaim filii achitob filii melchie filii enan filii
nathanie filii salathiel filii symeon filii ruben et vir eius fuit
manasses qui mortuus est in diebus messis ordeacee. Instabat

cum super alligantes manipulos in campo. et venit estus super ca-
put eius. et mortuus est in bethulia civitate sua et sepultus est
illic cum patribus suis. Erat autem judith relicta eius vidua iam an-
nis tribus et mensibus sex. Et in superioribus domus sue fecit sibi secre-
tum cubiculum in quo cum puellis suis secrete clausa morabatur. et
habens super lumbos suos cilicium ieiunabat omnibus diebus vite sue
preter sabbata et neomenias et festa domus israel. Erat autem elegan-
ti aspectu nimis. cui vir suus reliquerat divicias multas
et familiam copiosam ac possessiones armentis boum et gregibus
ovium plenas. Et erat hec in omnibus famosissima. quia timebat dominum
valde nec erat qui loqueretur de ea verbum malum. Hec itaque cum audisset
quia ozias promisisset quod transacto quinto die traderet civitatem misit
ad presbiteros chabri et carmi. Et venerunt ad illam. Et dixit illis
Quid est hoc verbum in quo consensit ozias. ut tradat [illegible] civi-
tatem assyriis si intra quinque dies non venerit vobis adiutorium. Et qui
estis vos qui temptatis dominum. Non est iste sermo qui misericordiam provo-
cet. sed potius qui iram excitet. et furorem accendat. Posuistis vos tempus
miserationis domini. et in arbitrium vestrum diem constituistis ei. Sed quia
patiens est dominus in hoc ipso peniteamus et indulgentiam eius lacrimis po-
stulemus. Non enim quasi homo sic deus comminabitur. neque sicut filius hominis ad
iracundiam inflammabitur. Et ideo humiliemus illi animas nostras. et in spiritu con-
stituti humiliato servientes ei dicamus flentes domino ut secundum voluntatem
suam sic faciat nobiscum misericordiam suam. et sicut conturbatum est cor nostrum in
superbia illorum ita etiam de nostra humilitate gloriemur. quia non sumus secuti peccata
patrum nostrorum qui dereliquerunt deum suum. et adoraverunt deos alie-
nos. pro scelere quo dati sunt in gladium et in rapinam et in confusionem ini-
micis suis. nos autem alterum deum nescimus preter ipsum. Expectemus humiles
consolationem eius. et exquiret sanguinem nostrum de afflictionibus ini-
micorum nostrorum. et humiliabit omnes gentes que insurgunt contra nos
et faciet illas sine honore dominus deus noster. Et nunc fratres qui vos estis
presbiteri in populo dei. ex vobis pendet anima illorum. ad eloquium illorum cor-
da vestra erigite. ut memores sint quia temptati sunt patres nostri: ut pro-
barentur si vere colerent deum suum. Memores esse debent quomodo pater
noster abraham temptatus est. et per multas tribulationes probatus. dei
amicus effectus est. sic ysaac sic jacob sic moyses et omnes qui placuerunt
deo per multas tribulationes transierunt fideles. Illi autem qui temptaciones non
susceperunt cum timore domini et impacienciam suam. et improperium murmu-
rationis sue contra dominum protulerunt. exterminati sunt ab exterminato-
re et a serpentibus perierunt. Et nos ergo non ulciscamur nos pro his que pa-
timur. sed reputantes peccatis nostris hec ipsa minora esse supplicia flagella dei
quibus quasi servi corripimur ad emendationem non ad perditionem nostram evenisse
credamus. Et dixerunt ei ozias et presbiteri. Omnia que locuta es vera sunt

et non est in sermonibus tuis reprehensio ulla. Nunc ergo ora pro nobis quoniam mu-
lier sancta es et timens deum. Et dixit illis Judith. Sicut quod loqui po-
tui dei esse cognoscitis. Ita quod facere disposui probate si ex deo est et orate
ut firmum faciat consilium meum deus. Stabitis vos ad portam nocte
ista. et ego exeam cum abra mea. et orate ut sicut dixistis in diebus
quinque respiciat dominus populum suum israel. Vos autem nolo ut scrutemini
actum meum: et usque dum renunciem vobis: nichil fiat aliud nisi oratio pro
me ad dominum deum nostrum. Et dixit ad eam ozias princeps iude. Vade in
pace. et dominus sit tecum in ultionem inimicorum nostrorum. Et revertentes abi-
9 Quibus abscedentibus judith ingressa est oratorium erunt
suum. et induens se cilicio posuit cinerem super caput suum
et prosternens se coram domino clamavit ad dominum dicens. Domine deus patris
mei symeon qui dedisti illi gladium in defensionem alienigenarum: qui
violatores extiterunt in coinquinatione sua. et denudaverunt fe-
mur virginis in confusionem. et dedisti mulieres illorum in predam et filias
eorum in captivitatem. et omnem predam in divisionem servis tuis qui zelaverunt
zelum tuum. Subveni queso te domine deus meus mihi vidue. Tu enim fecisti
priora. et illa cogitasti post alia. et hoc factum est quod ipse voluisti. Omnes enim vie — alij cogitasti
tue parate sunt. et tua iudicia in providencia tua ~~providentia~~ posuisti. Re-
spice castra assyriorum nunc. sicut tunc castra egiptiorum videre dignatus es
quando post servos tuos armati currebant. confidentes in quadrigis et in
equitatu suo. et in multitudine bellatorum: Sed aspexisti super castra eorum: et
tenebre fatigaverunt eos. Tenuit pedes eorum abyssus. et aque ope-
ruerunt eos. Sic fiant et isti domine: qui confidunt in multitudine sua et in
curribus suis. et in contis suis. et in sagittariis suis. et in lanceis suis — [illegible]
gloriantur: et nesciunt quia tu ~~deus~~ ipse es ~~deus~~ deus noster qui conteris bella ab
initio. et dominus nomen est tibi. Erige brachium tuum sicut ab initio. et — [illegible]
allide virtutem eorum in virtute tua. Cadat virtus eorum in iracundia tua. qui
promittunt se violare sancta tua: et polluere tabernaculum nominis tui: et de-
icere gladio suo cornu altaris tui. Fac domine ut gladio proprio eius superbia
amputetur. Capiatur laqueo oculorum suorum in me: et percucies eum ex la-
biis caritatis mee. Da michi in animo constanciam: ut contempnam illum et
virtutem eius: ut evertam illum. Erit enim memoriale nominis tui: cum manus
femine deiecerit eum. Non enim in multitudine est virtus tua domine neque in equorum
viribus voluntas tua: nec superbi ab initio placuerunt tibi. Sed humilium et man-
suetorum tibi semper placuit deprecacio. Deus celorum creator aquarum et domi-
nus tocius creature. exaudi me miseram te deprecantem et de tua misericordia
presumentem. Memento domine testamenti tui. et da verbum in ore meo: et in
corde meo consilium corrobora: ut domus tua in tua sanctificatione permaneat
et omnes gentes agnoscant. quia tu es deus. et non est alius preter te.
10 Factum est autem cum cessasset loqui ad dominum. surrexit de loco quo iacu-
erat prostrata coram domino. Vocavitque abram suam: et descendens
in domum suam. abstulit a se cilicium. et exuit se vestimento
viduitatis sue. et lavit corpus suum. et unxit se mirro op-

timo. et discriminavit crinem capitis sui. et imposuit mitram super
caput suum. et induit se vestimentis iocunditatis sue. induitque
sandalia pedibus suis assumpsitque dextraliola et lilia et inaures
et anulos et omnibus ornamentis suis ornavit se. Cui etiam dominus
contulit splendorem. quoniam omnis ista compositio non ex libidine sed ex virtu-
te pendebat. et ideo dominus hanc in illam pulchritudinem ampliavit. ut
incomparabili decore omnium oculis appareret. Imposuit itaque abre sue ascoperam
vini et vas olei et polentam et palatas et panes et caseum et pro-
fecta est. Cumque venissent ad portam civitatis invenerunt expectantes
oziam et presbiteros civitatis. Qui cum vidissent eam stupentes mirati
sunt nimis pulchritudinem eius. Nichil tamen interrogantes eam dimise-
runt transire dicentes. Deus patrum nostrorum det tibi graciam. et omne consilium
tui cordis sua virtute corroboret. et glorietur super te iherusalem. ut sit no-
men tuum in numero sanctorum et iustorum. Et dixerunt hii qui illic erant omnes una
voce. fiat. fiat. Judith vero orans dominum transivit per portas ipsa et a-
bra eius. Factum est autem cum descenderet montem circa ortum diei. occur-
rerunt ei exploratores assyriorum et tenuerunt eam dicentes. Unde ve-
nis aut quo vadis? Que respondit. filia sum hebreorum ideo
ego fugi a facie eorum. quoniam futurum agnovi quod dentur vobis in depre-
dacionem pro eo quod contempnentes vos noluerunt ultro tradere seipsos
ut invenirent misericordiam in conspectu vestro. Hac de causa cogitavi me-
cum dicens. Vadam ad faciem principis holofernis ut indicem illi se-
creta illorum. et ostendam illi quo aditu possit obtinere eos ita ut
non cadat unus vir de exercitu eius. Et cum audissent viri illi verba eius
considerabant faciem eius. et erat in oculis eorum stupor. quoniam mira-
bantur pulchritudinem eius nimis. Et dixerunt ad eam. Conservasti
animam tuam eo quod tale reperisti consilium ut descenderes ad dominum no-
strum. Hoc autem scias quoniam cum steteris in conspectu eius bene tibi faciet. et eris
gratissima in corde eius. Duxeruntque illam ad tabernaculum holofer-
nis et nunciaverunt ei. Cumque intrasset ante faciem eius statim cap-
tus est in suis oculis holofernes. Dixeruntque ad eum satellites eius
Quis contempnet populum hebreorum. qui tam decoras habent mulieres
ut non pro his merito pugnare contra eos debeamus? Videns itaque
holofernem iudith sedentem in conopeo quod erat ex purpura et auro
et smaragdo et lapidibus preciosis intexto. et cum faciem eius inten-
disset adoravit eum prosternens se super terram. et levaverunt eam servi
holofernis iubente domino suo.
Tunc holofernes dixit ei 11
Equo animo esto et noli pavere in corde tuo. quoniam ego nunquam nocui viro
qui voluit servire nabuchodonosor regi. Populus autem tuus si non contemp-
sisset me non levassem lanceam meam super eum. Nunc autem dic michi
qua ex causa recessisti ab illis. et placuit tibi venire ad nos?

Et dixit iudith. Sume verba ancille tue quia si secutus fueris verba ancille
tue perfectam rem faciet dominus tecum. Vivit enim nabuchodonosor rex terre et vi-
vit virtus eius que est in te ad correptionem omnium animarum errantium. quia
non solum homines serviunt illi per te sed et bestie agri obtemperant illi. Nuntiatur enim
industria animi tui universis gentibus et indicatum est omni seculo: quia tu solus
bonus es et potens in omni regno eius: et disciplina tua in omnibus pro-
vinciis predicatur. Nec hoc latet quod locutus est achior nec illud
ignoratur quod ei iusseris evenire. Constat enim deum nostrum sic peccatis offen-
sum ut mandaverit per prophetas suos ad populum quod tradat eum pro peccatis suis. Et
quia sciunt se offendisse deum suum filii israel tremor tuus super ipsos est.
Insuper et fames invasit eos: et ab ariditate aque iam inter
mortuos computantur. Denique hoc ordinant ut interficiant pecora
sua: et sanguinem eorum bibant: et sancta domini sui que precepit deus non contingi
in frumento vino et oleo hec cogitaverunt impendere: et volunt consumere
que nec manibus deberent contingere. Ergo quia hec faciunt: certum est quod in
perditione dabuntur. Quod ego ancilla tua cognoscens: fugi ab illis
et misit me dominus hec ipsa nuntiare tibi. Ego enim ancilla tua deum
colo etiam nunc apud te. Et exiet ancilla tua et orabo deum. et di-
cet mihi quando eis reddat peccatum suum: et veniens nuntiabo tibi ita ut
ego adducam te per medium ierusalem. Et habebis omnem populum israel sicut oves quibus
non est pastor. Et non latrabit canis vel unus contra te quia mihi hec dic-
ta sunt per providentiam dei. Et quia iratus est illis deus hec ipsa missa sum nun-
tiare tibi. Placuerunt autem omnia verba hec coram holoferne et coram pue-
ris eius: et mirabantur sapientiam eius et dicebant alter ad alterum. Non est
talis mulier super terram in aspectu in pulchritudine et in sensu verborum.
Et dixit ad illam holofernes. Benefecit deus qui misit te ante populum tuum
ut des illum tu in manibus nostris. Et quia bona est promissio tua si fecerit
mihi hoc deus tuus erit et deus meus: et tu in domo nabuchodono-
sor magna eris et nomen tuum nominabitur in universa terra.
12 Tunc iussit eam intrare ubi repositi erant thesauri eius: et iussit illam manere
illic. Et constituit quid daretur illi de convivio suo. Cui respondit iudith
et dixit. Nunc non potero manducare ex his que mihi precipis tribui
ne veniat super me offensio: ex his autem que mihi detuli manducabo.
Cui holofernes ait. Si defecerint tibi ista que tecum detulisti. quid
faciemus tibi. Et dixit iudith. Vivit anima tua domine mi. quia non ex-
pendet ancilla tua omnia hec. donec faciat deus in manu mea hec
que cogitavi. Et induxerunt illam servi eius in tabernaculum quod preparat. Et
petiit dum introiret. ut daretur ei copia nocte et ante lucem egredi-
endi ad orationem foras: et deprecandi dominum. Et precepit cubiculariis
suis ut sicut placeret illi exiret et introiret ad orationem adorandum
deum suum per triduum. Et exiebat noctibus in vallem bethulie et bap-
tizabat se in fonte aque. Et ut ascendebat orabat dominum deum ipsius

et diriget viam eius ad liberationem populi sui. Et introiens munda mane-
bat in tabernaculo usque dum acciperet escam in vespere. Et factum est
quarto die Holofernes fecit cenam servis suis. Et dixit ad Vagao eu- Vagao
nuchum Vade et suade Hebream illam ut sponte consentiat habitare mecum
Fedum est enim apud Assyrios si femina irrideat virum agendo ut immu-
nis transeat ab eo. Tunc introivit Vagao ad Judith et dixit Non ve-
reatur bona puella ad dominum meum introire ut honorificetur ante faciem
eius et manducet cum eo et bibat vinum in iocunditate. Cui Judith
respondit Que ego sum ut contradicam domino meo? Omne quod erit ante ocu-
los eius bonum: faciam. Quicquid autem illi placuerit hoc erit optimum omnibus die-
bus vite mee. Et surrexit et ornavit se vestimento suo: et ingressa
stetit ante faciem eius. Cor autem Holofernis concussum est: erat enim ardens in
concupiscentia eius. Et dixit ad eam Holofernes Bibe nunc et accumbe in iocundi-
tate. quoniam gratiam invenisti coram me. Et dixit Judith Bibam domine quoniam ma-
gnificata est anima mea hodie pre omnibus diebus vite mee. Et accepit et man-
ducavit et bibit coram ipso ea que paraverat illi ancilla eius. Et iocundus factus
est Holofernes ad illam: bibitque vinum multum nimis. quantum numquam biberat
Ut autem sero factum est festinaverunt servi illius ad hospicia in vita sua. 13
sua. Et conclusit Vagao hostia cubiculi et abiit. Erant autem omnes fati-
gati a vino. Eratque Judith sola in cubiculo. Porro Holofernes iace-
bat in lecto nimia ebrietate sopitus. Dixitque Judith puelle ut sta-
ret foras ante cubiculum et observaret. Stetitque Judith ante lectum ora-
ns cum lacrimis: et labiorum motu in silencio dicens Confirma me domine deus Israhel
et respice in hac hora ad opera manuum mearum: ut sicut promisisti Jerusalem civitatem
tuam erigas. hoc quod credens per te posse fieri cogitavi perficiam. Et cum hec dixisset
accessit ad columpnam que erat ad caput lectuli eius et pugionem eius qui in ea
ligatus pendebat exsolvit. Cumque evaginasset illum. apprehendit comam
capitis illius et ait Confirma me domine deus Israhel in hac hora. Et percus-
sit in cervicem eius bis et abscidit caput eius. et abstulit canopeum eius a co-
lumpnis. et evolvit corpus eius truncum. Et post pusillum exivit: et tradidit caput
Holofernis ancille sue. Et iussit ut mitteret illud in peram suam
et exierunt due secundum consuetudinem suam quasi ad oracionem: et transierunt castra
Et gyrantes vallem venerunt ad portam civitatis. Et dixit Judith a lon-
ge custodibus murorum Aperite portas quoniam nobiscum est deus qui fecit virtu-
tem in Israhel. Et factum est cum audissent viri vocem eius vocaverunt presbiteros civitatis
Et concurrerunt ad eam omnes a minimo usque ad maximum: quoniam speraverunt eam
iam non esse venturam. Et accendentes luminaria: congiraverunt circa eam
universi. Illa autem ascendens in eminenciorem locum: iussit fieri silencium
Cumque omnes tacuissent dixit Judith Laudate dominum deum nostrum: qui non
deseruit sperantes in se: et in me ancilla sua adimplevit misericordiam suam quam promi-
sit domui Israhel: et interfecit in manu mea hostem populi sui in hac nocte
Et proferens de pera caput Holofernis. ostendit illis dicens Ecce caput Holo-
fernis principis milicie Assyriorum. Et ecce canopeum illius in quo recumbebat

in ebrietate sua vbi per manum femine percussit illum dominus deus noster. Vivit
autem ipse dominus quia custodivit me angelus eius et hinc euntem et ibi com-
morantem et inde huc revertentem: et non permisit me ancillam
suam dominus coinquinari sed sine pollucione peccati revocavit me vobis gau-
dentem in victoria sua in evasione mea et in liberacione vestra. Confitemini
illi omnes: quoniam bonus quoniam in seculum misericordia eius. Universi autem adorantes dominum dixe-
runt ad eam: Benedixit te dominus in virtute sua: quia per te ad nichilum redegit ini-
micos nostros. Porro ozias princeps populi israel dixit ad eam: Benedicta es
tu filia a domino deo excelso pre omnibus mulieribus super terram. Benedictus dominus
qui creavit celum et terram: qui te direxit in vulnere capitis principis
inimicorum nostrorum: quia hodie nomen tuum ita magnificavit: ut non re-
cedat laus tua de ore hominum qui memores fuerint virtutis domini in eternum
pro quibus non pepercisti anime tue propter angustias et tribulaciones generis tui sed subvenisti
ruine ante conspectum dei nostri. Et dixit omnis populus: Fiat fiat. Porro achior
vocatus venit: et dixit ei Judith: Deus israel cui tu testimonium dedisti quod ul-
ciscatur se de inimicis suis ipse caput omnium incredulorum incidit hac nocte
in manu mea: ut probes quia ita est: ecce caput holofernis: qui in
contemptu superbie sue deum israel contempsit: et tibi interitum minabatur
dicens: Cum captus fuerit populus israel gladio perforari precipiam latera tua. Vi-
dens autem achior caput holofernis angustiatus pre pavore cecidit in faciem
suam super terram et estuavit anima eius. Postea vero quam resumpto spiritu recreatus
est procidit in faciem suam ad pedes eius. et adoravit eam et dixit: Benedicta tu
a deo tuo in omni tabernaculo iacob. quoniam in omni gente que audierit nomen tuum ma-
·14· Dixit autem judith ad omnem populum: / gnificabitur deus israel super te
Audite me fratres. suspendite caput hoc super muros nostros
Et erit cum exierit sol accipiat unusquisque arma sua: et exite cum
impetu non ut descendatis deorsum sed quasi impetum facientes. Tunc ex-
ploratores necesse erit ut fugiant ad dicendum suum principem excitandum
ad pugnam. Cumque duces eorum cucurrerint ad tabernaculum holofernis
et invenerint eum truncum in suo sanguine volutatum decidet super eos
timor. Cumque cognoveritis fugere illos. ite post eos securi: quoniam dominus conte-
ret eos sub pedibus vestris. Tunc achior videns virtutem quam fecit deus
israel relicto gentilitatis ritu credidit deo: et circumcidit carnem preputii
sui: et appositus est ad populum israel. et omnis successio generis eius usque in hodier-
num diem. Mox autem ut ortus est dies suspenderunt super muros caput
holofernis. accepitque unusquisque arma sua et egressi sunt cum magno
strepitu et ululatu. Quod videntes exploratores ad tabernaculum cucurre-
runt. Porro qui in tabernaculo erant venientes et ante ingressum cubiculi perstre-
pentes excitandi gratia inquietudinem arte moliebantur. ut non ab excita-
tis sed a sonantibus holofernes evigilaret. Nullus enim audebat cubiculum
virtutis assiriorum pulsando aut intrando aperire. Sed cum venissent duces
eius et tribuni: et universi maiores exercitus assiriorum dixerunt cubi-
culariis. Intrate et excitate illum. quoniam egressi mures de cavernis suis
ausi sunt provocare nos ad prelium. Tunc ingressus vagao cubiculum
eius: stetit ante cortinam et plausum fecit manibus suis: suspicabatur

cum illa cum judith dormire. Sed cum nullum motum iacentis sensis-
aurium capet accessit propius ad cortinam: et elevans eam vi-
dens cadaver eius absque capite holofernis in suo sanguine tabefac-
tum iacere super terram exclamavit voce magna cum fletu et scidit
vestimenta sua. Et ingressus tabernaculum judith non invenit eam
et exsiliit foras ad populum: et dixit. Una mulier hebrea fecit con-
fusionem in domo regis nabuchodonosor. Ecce enim holofernes iacet in terra
~~cum~~ et caput illius non est in illo. Quod cum audissent principes virtutis assy-
riorum: sciderunt omnes vestimenta sua: et intollerabilis timor et tremor
cecidit super eos: et turbati sunt animi eorum valde. Et clamor factus 17
est incomparabilis in medio castrorum eorum. ~~Sequitur capitulum xv~~
Cumque omnis exercitus decollatum holofernem audisset fugit mens et
consilium ab eis: et solo timore et metu agitati: fuge presidium
sumunt ita ut nullus loqueretur cum proximo suo sed inclinato capite relictis
omnibus evadere nitebantur hebreos. quos armatos super se audierant
venire: fugientes per viam camporum et semitas collium: Videntes
itaque filii israel fugientes illos. descenderunt clangentes tubis et ulu-
lantes post ipsos. Et quoniam assyrii non adunati in fugam ibant precipites fi-
lii autem israel uno agmine persequentes debilitabant omnes quos invenire
poterant. Misitque ozias nuncios per omnes civitates et regiones israel. Om-
nis itaque regio. omnisque urbs. electam iuventutem misit armatam post eos
et persecuti sunt eos in ore gladii usque quo pervenirent ad extremitatem finium
suorum. Reliqui autem qui erant in bethulia ingressi sunt castra assyriorum: et
predam quam fugientes assyrii reliquerant abstulerunt et onustati sunt
valde. Hii vero qui victores reversi sunt ad bethuliam. omnia quecumque erant illorum
abstulerunt secum ita ut non esset numerus in pecoribus et iumentis et uni-
versis mobilibus eorum: ut a minimo usque ad maximum omnes divites
fierent de predationibus eorum. Joachim autem summus pontifex de ierusalem venit
in bethuliam cum universis presbyteris suis ut videret judith. Que cum exisset
ad illum benedixerunt illam omnes una voce dicentes. Tu gloria ierusalem. tu leti-
cia israel: tu honorificencia populi nostri: quia fecisti viriliter: et confortatum est
cor tuum. eo quod castitatem amaveris: et post virum tuum alterum nescieris
ideo et manus domini confortavit te: et ideo eris benedicta in eternum. Et
dixit omnis populus. Fiat. fiat. Per dies autem xxx vix collecta sunt spo-
lia assyriorum a populo israel. Porro universa que holofernis peculiaria
fuisse probata sunt dederunt judith in auro et argento et vestimentis
et gemmis. et omni supellectili. et tradita sunt omnia illi a populo: et omnes
populi gaudebant cum mulieribus et virginibus et iuvenibus in organis et citharis. 16
Tunc cantavit judith canticum hoc domino dicens. Incipite domino in tympanis
cantate deo in cymbalis modulamini illi psalmum novum. exul-
tate et invocate nomen eius. Dominus conterens bella dominus nomen
est illi. Qui posuit castra sua in medio populi sui ut eriperet nos de
manu omnium inimicorum nostrorum. Venit assur de montibus ab aquilone in multitudine

fortitudo sue. cuius multitudo obturavit torrentes. et equi eorum co-
operuerunt ~~[illegible]~~ Dixit se incensurum fines meos.
et iuvenes meos occisurum gladio Infantes meos dare in
predam: et virgines in captivitatem. Dominus autem omnipotens nocuit eum: et
tradidit in manus femine. et confudit eum Non enim cecidit potens eorum
a iuvenibus nec filii titan percusserunt eum Nec excelsi gygantes im-
posuerunt se illi. sed Judith filia merari in specie faciei sue dissolvit
eum Exuit enim se vestimento viduitatis: et induit se vestimento
letitie in exultatione filiorum israel Unxit faciem suam unguento colli-
gavit cincinnos suos mitra ad decipiendum illum Sandalia eius
rapuerunt oculos eius pulcritudo captivam fecit animam eius: amputavit
pugione cervicem eius: Horruerunt perse constantiam eius: et medi auda-
ciam eius Tunc ululaverunt castra assyriorum quando apparuerunt humi-
les mei. arescentes in siti Filii puellarum compunxerunt eos: et sicut pue-
ros fugientes occiderunt eos. perierunt in prelio a facie domini mei / Hym-
num cantemus domino: hymnum novum cantemus deo nostro Adonai domine
deus magnus es tu. et preclarus in virtute: et quem superare nemo potest
Tibi serviet omnis creatura tua: quia dixisti et facta sunt ~~[illegible]~~ misisti
spiritum tuum et creata sunt. et non est qui resistat voci tue Montes a fun-
damentis movebuntur cum aquis. petre sicut cera liquescent ante faciem
tuam Qui autem timent te magni erunt apud te per omnia Ve genti
insurgenti super ~~[illegible]~~ genus meum Dominus enim omnipotens vindicabit
eos. in die iudicii visitabit illos Dabit enim ignem et vermes
in carnes eorum ut urantur et sentiant usque in sempiternum Et fac-
tum est post hec Omnis populus post victoriam venit in ierusalem: adorare dominum
Et mox ut purificati sunt / obtulerunt omnes holocausta. et vota et
repromissiones suas / Porro Judith obtulit universa vasa bellica
holofernis. que dedit illi populus. et conopeum. quod ipsa sustulerat
in anathema oblivionis obtulit deo Erat autem populus iocundus secundum
faciem sanctorum: et per tres menses gaudium huius victorie celebratum est cum Ju-
dith Post dies autem illos unusquisque rediit in sua: et Judith magna
facta est in bethulia et preclarior erat terre universe israel Erat enim virtuti
castitatis adiuncta ita ut non cognosceret virum diebus vite sue ex quo
defunctus est manasses vir eius Erat autem diebus festis procedens cum gloria
magna. Mansitque in domo viri sui annos centum quinque. et dimisit a-
bram suam liberam. et defuncta est: et sepulta est cum viro suo in bethulia
Luxitque illam omnis populus diebus vii Jn omni autem spacio vite eius non fuit
qui perturbaret israel. et post mortem eius annis multis Dies autem victo-
rie huius festivitatis ab hebreis in numero dierum sanctorum accipitur. et colitur
a iudeis ex illo tempore usque in presentem diem   Deo gratias

Finis Judith

Librum Hester variis translatoribus constat esse vitiatum. Quem
ego de archivis Hebreorum relevans verbum e verbo expressius trans-
tuli. Quem librum editio vulgata laciniosis hinc inde verborum
sinibus trahit, addens ea que ex tempore dici poterant et audiri sicut solitum
est scolaribus disciplinis sumpto themate excogitare quibus verbis uti
potuit qui iniuriam passus est vel ille qui iniuriam fecit. Vos autem
o Paula et Eustochium quia et bibliothecas Hebreorum studuistis intra-
re et interpretum certamina comprobastis, tenentes Hester librum Hebraicum per
singula verba nostram translationem aspicite ut possitis agnoscere
me nichil augmentasse addendo sed fideli testimonio simpliciter sicut in Hebreo
habetur historiam Hebraicam Latine lingue tradidisse. Nec affectamus lau-
des hominum nec vituperationes expavescimus. Deo enim placere curantes
minas hominum penitus non timemus quoniam Deus dissipat ossa eorum qui homi-
nibus placere desiderant et secundum apostolum qui huiusmodi sunt servi Christi esse non pos-
sunt

Alius prologus — in colore rubeo

Rursum in libro Hester alphabetum ex minio ..... usque ad thetam
litteram fecimus diversis in locis volentes scilicet lxx interpretum ordinem
insinuare studioso lectori. Nos enim iuxta morem Hebreorum ordinem
prosequi que in lxx editione invenimus

Incipit liber Hester

In diebus Assueri regis qui regnavit ab India usque Ethiopiam
super centum viginti septem ~~civitates~~ provincias quando sedit in solio regni
sui, Susa civitas regni eius exordium fuit. Tertio igitur anno imperii
sui fecit grande convivium cunctis principibus et pueris suis, fortissimis
Persarum et Medorum inclitis et prefectis provinciarum coram se, ut os-
tenderet divitias glorie regni sui ac magnitudinem atque iactantiam
potentie sue multo tempore, centum videlicet et octoginta diebus. Cumque imple-
rentur dies convivii, invitavit omnem populum qui inventus est in Susis
a maximo usque ad minimum, et septem diebus iussit convivium preparari
in vestibulo orti et nemoris quod regio cultu et manu consitum
erat. Et pendebant ex omni parte tentoria aerii coloris et carbasini
et iacinthini, sustentata funibus byssinis atque purpureis, qui
eburneis circulis inserti erant et columpnis marmoreis fulcie-
bantur. Lectuli quoque aurei et argentei super pavimentum smaragdino
et pario stratum lapide dispositi erant, quod mira varietate pictura
decorabat. Bibebant autem qui invitati erant aureis poculis et
aliis atque aliis vasis cibi inferebantur. Vinum quoque ut magnificentia
regia dignum erat abundans et precipuum ponebatur. Nec erat qui no-
lentes cogeret ad bibendum, sed sic rex statuerat preponens mensis singu-
los de principibus suis ut sumeret unusquisque quod vellet. Vasthi quoque regi-
na fecit convivium feminarum in palatio regis, ubi rex Assuerus manere

consueverat. Itaque die septimo cum rex esset hylarior et post nimiam potationem
incaluisset mero, precepit Mauman et Bazatha et Arbona et Ga-
batha et Abgatha et Tarchas et Zarath, septem eunuchis qui in con-
spectu eius ministrabant, ut introducerent reginam Vasti coram rege
posito super caput eius dyademate, ut ostenderet cunctis populis et principibus
illius pulchritudinem. Erat enim pulchra valde. Que renuit et ad regis
respuit imperium quod per eunuchos mandaverat venire contempsit. Unde iratus rex
et nimio furore succensus interrogavit sapientes qui ex more regio
semper ei aderant, et illorum faciebat cuncta consilio scientium leges ac
iura maiorum. Erant autem primi et proximi Charsena et Sethar et Amatha
et Tharsis et Mares et Marsana et Mamucha, septem duces Persarum
atque Medorum, qui videbant faciem regis et primi post eum residere soliti erant.
Cui sententie Vasti regina subiaceret, que Assueri regis imperium quod per
eunuchos mandaverat facere noluisset. Responditque Mamucha au-
diente rege atque principibus: Non solum regem lesit regina Vasthi,
sed et omnes principes et populos qui sunt in cunctis provinciis regis Assueri.
Egredietur enim sermo regine ad omnes mulieres ut contempnant viros
suos atque dicant: Rex Assuerus iussit ut regina Vasti intraret
ad eum, et illa noluit. Atque hoc exemplo omnes principum coniuges Persarum
atque Medorum parvipendant imperia maritorum. Unde regis iusta est in-
dignatio. Et si tibi placet, egrediatur edictum a facie tua et scribatur
iuxta legem Persarum atque Medorum, quam preteriri illicitum est, ut nequa-
quam Vasti ultra ingrediatur ad regem, sed regnum illius altera que melior
est illa accipiat. Et hoc in omne quod latissimum est provinciarum tuarum
divulgetur imperium, ut cuncte uxores tam maiorum quam minorum
deferant maritis suis honorem. Placuit consilium eius regi et principibus,
fecitque rex iuxta consilium Mamuchan, et misit epistolas ad universas pro-
vincias regni sui, ut quecumque gens audire et legere poterat, diver-
sis linguis et litteris esse viros principes in domibus suis et hec per cunctos
2 His itaque gestis postquam regis Assueri [...] populos divulgari
deferbuit indignatio, recordatus est Vasti et que fecisset, vel
que passa esset. Dixeruntque pueri regis ac ministri eius: Que-
rantur regi puelle virgines ac speciose, et mittantur qui considerent per
universas provincias puellas speciosas et virgines, et adducant eas
ad civitatem Susan et tradant in domum feminarum sub manu Egei eu-
nuchi, qui est prepositus et custos mulierum regiarum, et accipiant mun-
dum muliebrem et cetera ad usus necessaria. Et quecumque inter omnes oculis
regis placuerit, ipsa regnet pro Vasti. Placuit sermo regi, et ita
re ut suggesserant iussit fieri. Erat vir iudeus in Susis civitate voca-
bulo Mardocheus filius Iair, filii Semei, filii Cis, de stirpe Ge-
mini, qui translatus fuerat de Ierusalem eo tempore quo Iechoniam regem Iuda

nabuchodonosor rex babilonis transtulerat qui fuit nutricius filie fratris sui
edisse que altero nomine hester vocabatur et utrumque parentem amiserat
pulchra nimis et decora facie mortuisque patre eius ac matre
mardocheus sibi eam adoptavit in filiam. Cumque percrebruisset regis
imperium et iuxta mandata eius multe virgines pulchre adducerentur
susan: et egeo traderentur eunuchis hester quoque inter ceteras puellas Hester
tradita est ut servaretur in numero feminarum. Que placuit ei et invenit
gratiam in conspectu illius. ut acceleraret mundum muliebrem et
traderet ei partes suas et septem puellas speciosissimas de domo
regis. et tam ipsam quam pedissequas eius ornaret atque excoleret
Que noluit indicare populum et patriam suam Mardocheus enim preceperat
ei ut de hac re omnino reticeret. Qui deambulabat cotidie ante vesti
bulum domus in qua electe virgines servabantur. curam agens salutis
hester: et scire volens quid ei accideret. Cum autem venisset tempus singu
larum per ordinem puellarum. ut intrarent ad regem expletis omnibus que ad cul
tum muliebrem pertinebant: mensis duodecimus vertebatur. Ita dumtaxat ut sex
mensibus oleo ungerentur mirtino: et aliis sex quibusdam pigmentis
et aromatibus uterentur. Ingredientesque ad regem quodcumque postulassent
ad ornatum pertinens accipiebant. et ut eis placuerat composite
de triclinio feminarum ad regis cubiculum transibant. et que intraverat
vespere egrediebatur mane atque inde in secundas edes deducebatur que sub
manu sagazi eunuchi erat. qui concubinis regis presidebat. Nec habe
bat potestatem ultra ad regem redeundi nisi voluisset rex: et eam venire
iussisset ex nomine. Evoluto autem tempore per ordinem instabat dies quo hester
filia abihel fratris mardochei. quam sibi adoptaverat in filiam intrare de
beret ad regem. Que non quesivit muliebrem cultum sed quecumque voluisset
egeus eunuchus custos virginum. hec ei ad ornatum dedit. Erat
enim formosa valde. et incredibili pulchritudine omnium oculis gra
tiosa. et amabilis videbatur. Ducta est itaque ad cubiculum regis assueri
mense decimo qui vocatur tebeth septimo anno regni eius Et amavit
eam rex plus quam omnes mulieres et posuit diadema regni
in capite eius fecitque eam regnare in loco vasti. Et iussit convivium
preparari permagnificum cunctis principibus et servis suis pro coniunctione et nuptiis
hester: Et dedit requiem in universis provinciis ac munera largitus est iux
ta magnificentiam principalem. Cumque et secundo quererentur virgines. et congregarentur
mardocheus manebat ad regis ianuam. Nec dumque prodiderat hester
patriam et populum suum iuxta mandatum eius. Quicquid enim ille pre
cipiebat observabat hester. et ita cuncta faciebat ut eo tempore solita e
rat. quo eam parvulam nutriebat. Eo igitur tempore quo mardocheus ad
ianuam regis morabatur irati sunt bagathan et thares duo eu
nuchi regis qui ianitores erant. et in primo palatii limine presidebant
voluerunt que insurgere in regem et occidere eum. Quod mardocheo

[Margin: Amavit eam rex plus omnes mulieres Hester]

non latuit. statimque nunciavit regine hester: et illa regi ex nomine mar-
dochei qui ad se rem detulerat. Quesitum est et inventum. et appensus
est uterque eorum in patibulo. Mandatumque hystoriis et annalibus traditum
3 Post hec rex assuerus exaltavit aman coram rege
filium amadathi qui erat de stirpe agag et posuit solium eius
super omnes principes quos habebat. Cuncti quoque servi regis qui in
foribus palatii versabantur flectebant genua et adorabant aman
sic enim eis preceperat imperator. Solus mardocheus non flecte-
bat genu. neque adorabat eum. Cui dixerunt regis pueri qui
fores ad palatii presidebant. Cur preter ceteros non observas mandatum
regis? Cumque hoc crebrius diceret. et ille nollet audire nunciave-
runt aman scire cupientes: utrum perseveraret in sententia. Dixerat enim eis
se esse iudeum. Quod cum audisset aman. et experimento probasset quod mar-
docheus non sibi flecteret genu. nec se adoraret iratus est valde. et
pro nichilo duxit in unum mardocheum mittere manus suas. Audie-
rat enim quod esset gentis iudee. magisque voluit omnem iudeorum
qui erant in regno assueri perdere nationem. Mense primo cuius voca-
bulum est nisan. anno xii regni assueri missa est sors in urna
que hebraice dicitur phur coram aman. quo die et quo mense gens
iudeorum deberet interfici. Et exivit mensis xii qui vocatur adar.
aman Dixitque aman regi assuero. Est populus per omnes provincias regni
tui dispersus. et a se mutuo separatus novis utens legibus et ce-
rimoniis insuper et regis scita contempnens: et optime
nosti quod non expediat regno tuo ut insolescat per licentiam. Si
tibi placet decerne ut pereat: et decem milia talentorum appen-
dam archariis gaze tue. Tulit ergo rex anulum quo utebatur de ma-
nu sua et dedit eum aman filio amadathi de progenie agag hosti
iudeorum. Dixitque ad eum. argentum quod polliceris tuum sit. De populo a-
ge quod tibi placet. Vocatique sunt scribe regis mense primo nisan tercia
decima die eiusdem mensis: et scriptum est ut iusserat aman ad omnes
satrapas regis et iudices provinciarum diversarumque gentium ut quecumque
gens legere poterat. et audire pro varietate linguarum ex nomine assueri
regis: et littere signate ipsius anulo misse sunt per cursores regis ad univer-
sas provincias: ut occiderent atque delerent omnes iudeos a puero usque
ad senem parvulos et mulieres uno die hoc est terciodecimo die men-
sis duodecimi qui vocatur adar. Et bona eorum diriperent. Summa
autem epistolarum hec fuit ut omnes provincie scirent et pararent se ad predictam
diem. Festinabant quoque cursores qui missi erant explere regis imperium. Sta-
timque in susis pependit edictum rege et aman celebrante convivium.
et cunctis iudeis qui in urbe erant flentibus. Sequitur
4 Que cum audisset mardocheus scidit vestimenta sua et indutus est sacco

Scidit

spargens cinerem capiti suo et in platea medie civitatis voce
magna clamabat: ostendens amaritudinem animi sui et hec eiulans
tu usque ad fores palacii tristis gradiens non enim erat licitum in-
dutum sacco aulam regis intrare. In omnibus quoque provinciis oppidis ac locis
ad que crudele dogma regis pervenerat planctus ingens erat apud iude-
os ieiunium ululatus et fletus sacco et cinere multis pro strato utentibus
Ingresse sunt autem puelle hester et eunuchi nunciaveruntque ei. Quod au-
diens consternata est. et misit vestem ut ablato sacco indueret eam
quam accipere noluit. Accitoque athach eunucho quem rex ministrum ei
dederat. precepit ut iret ad mardocheum: et disceret ab eo cur hoc faceret
Egressusque athach ivit ad mardocheum stantem in platea civitatis ante
hostium palacii. Qui indicavit ei omnia que acciderant: quomodo aman promi-
sisset ut in thesauros regis pro iudeorum nece inferret argentum. Exem-
plar quoque edicti quod pendebat in susis dedit ei. ut regine ostenderet et mo-
neret eam. ut intraret ad regem et deprecaretur eum pro populo suo. Re-
gressus quoque athach. nunciavit hester omnia que mardocheus dixerat. Que re-
spondit ei: et [illegible] iussit. ut mardocheo diceret. Omnes servi regis et
cuncte que sub dicione eius sunt norunt provincie quod sive vir sive mu-
lier non vocatus interius atrium regis intraverit. absque ulla cunctatione
statim interficiatur. nisi forte rex auream virgam ad eum tetenderit pro signo
clementie atque ita possit vivere. Ego igitur quomodo ad regem intrare potero
que xxx iam diebus non sum vocata ad eum. Quod cum audisset mardocheus
rursum: mandavit hester dicens. Ne putes quod animam tuam tantum liberes quia in do-
mo regis es pre cunctis iudeis. Si enim nunc silueris per aliam occasionem
liberabuntur iudei. et tu et domus patris tui peribitis. Et quis novit utrum
ideo ad regnum veneris ut in tali tempore parareris. Rursumque hester
hec verba mardocheo mandavit. Vade et congrega omnes iudeos quos in
susis reperies. et orate pro me. Non comedatis et non bibatis tribus diebus
et noctibus. et ego cum ancillis meis similiter ieiunabo. Et tunc ingrediar
ad regem contra legem faciens non vocata. tradensque me morti et pe-
riculo. Ivit itaque mardocheus et fecit omnia que ei hester preceperat. 7
Die autem tercio induta est hester regalibus vestimentis. et stetit
in atrio domus regie. quod erat interius contra basilicam regis
Et ille sedebat super solium suum in consistorio palacii contra hostium domus
Cumque vidisset reginam stantem. placuit oculis eius: et extendit contra
eam virgam auream quam tenebat in manu. Que accedens oscula-
ta est summitatem virge. Dixitque ad eam rex. Quid vis hester regina?
Que peticio tua? Etiam si dimidiam regni mei partem petieris dabitur
tibi. At illa respondit. Si regi placet: obsecro ut venias ad me hodie
et aman tecum ad convivium quod paravi. Statimque rex. Vocate inquit
cito aman. ut hester obediat voluntati. Venerunt itaque rex et a-
man ad convivium quod eis regina paraverat. Dixitque ei rex postquam

quid petis ut detur tibi
vinum biberat habundanter et pro qua re postulas? Etiam si dimidiam
partem regni mei petieris impetrabis. Cui respondit Hester: Petitio
mea et preces iste sunt: Si inveni graciam in conspectu regis et si regi
placet ut det michi quod postulo: et meam impleat peticionem: veniat
rex et aman ad convivium quod paravi eis: et cras regi aperiam vo-
luntatem meam. Egressus est itaque illo die aman letus et alacer. Cumque
vidisset mardocheum sedentem ante fores palacii et non solum non as-
surrexisse ei: sed nec motum quidem de loco sessionis sue fecisse indignatus
est valde. Et dissimulata ira reversus est in domum suam convocavit
ad se amicos et zares uxorem suam: et exposuit illis divitiarum
suarum magnitudinem. filiorumque turbam. et quanta eum gloria super omnes prin-
cipes et servos suos rex elevasset. Et post hec ait: Regina quoque Hester nullum
alium vocavit cum rege ad convivium preter me: apud quam etiam cras cum
rege pransurus sum. Et cum hec omnia habeam nichil habere me puto quamdiu
videro mardocheum iudeum sedentem ante fores regias. Responderuntque
ei zares uxor eius et ceteri amici: Iube parari excelsam trabem
habentem altitudinis l cubitos: et dic mane regi ut appendatur super eam
mardocheus: et sic ibis cum rege letus ad convivium. Placuit ei con-
6 Noctem illam rex duxit silium: et iussit excelsam parari crucem
insompnem. iussitque afferri sibi hystorias et annales priorum
temporum. Que cum illo presente legerentur: ventum est ad eum locum. ubi scrip-
tum erat quomodo nunciasset mardocheus insidias bagathan et thares
eunuchorum regis assueri iugulare cupientium. Quod cum rex audisset
ait: Quid pro hac fide honoris ac premii mardocheus consecutus est?
Dixeruntque ei servi illius ac ministri: Nichil omnino mercedis accepit. Sta-
timque rex: Quis est, inquit, in atrio? Aman quippe interius atrium
domus regie intraverat. ut suggereret regi: et iuberet mardocheum
affigi patibulo quod ei fuerat preparatum. Responderuntque pueri: Aman stat in atrio.
Dixitque rex: Ingrediatur. Cumque esset ingressus ait illi: Quid debet fieri
viro quem rex honorare desiderat? Cogitans aman in corde suo et repu-
tans quod nullum alium rex nisi se vellet honorare respondit: Homo quem rex ho-
norare cupit. debet indui vestibus regiis: et imponi super equum qui
de sella regis est: et accipere regium dyadema super caput suum: et pri-
mus de regiis principibus ac tyrannis teneat equum eius: et per plateam
civitatis incedens clamet. et dicat: Sic honorabitur quemcumque rex
voluerit honorare. Dixitque ei rex: Festina: et sumpta stola et equo fac ut
locutus es iudeo mardocheo qui sedet ante fores pallacii. Cave
ne quicquam de hiis que locutus es pretermittas. Tulit itaque aman sto-
honorat lam et equum indutumque mardocheum quod sedebat in platea civitatis
et impositum equo precedebat atque clamabat: Hoc honore dignus est
quem rex voluit honorare. Reversusque est mardocheus ad ianuam
palatii: et aman festinavit ire in domum suam lugens et operto ca-
pite. Narravitque zare uxori sue et amicis omnia que evenissent sibi

Cui responderunt sapientes quos habebat in consilio et uxor eius: Si de semine
iudeorum est mardocheus ante quem cadere cepisti non poteris ei re-
sistere sed cades in conspectu eius. Adhuc illis loquentibus venerunt eunuchi
regis et cito eum ad convivium quod regina paraverat pergere compulerunt. 7
Intravit itaque rex et aman ut biberent cum regina. Dixitque ei
rex etiam in secundo die postquam vino incaluerat: Que est petitio tua
hester ut detur tibi: et quid vis fieri? Etiam si dimidiam partem regni
mei petieris impetrabis. Ad quem illa respondit: Si inveni gratiam
in oculis tuis o rex. et si tibi placet dona mihi animam meam pro qua
rogo. et populum meum pro quo obsecro. Traditi enim sumus ego et populus
meus. ut conteramur. iugulemur et pereamus. Atque utinam in servos et in
famulas venderemur esset tolerabile malum. et gemens tacerem. Nunc autem
hostis noster est. cuius crudelitas redundat in regem. Respondensque rex asuerus
ait: Quis est iste. et cuius potentie. ut hoc audeat facere? Dixitque
hester: Hostis et inimicus noster pessimus est iste aman. Quod ille audiens
illico obstupuit: vultum regis ac regine ferre non sustinens. Rex autem
surrexit iratus. et de loco convivii intravit in ortum arboribus consitum.
Aman quoque surrexit ut rogaret hester reginam pro anima sua. intellexit enim
eum a rege paratum sibi malum. Qui cum reversus esset de orto nemo-
ribus consito. et intrasset convivii locum. reperit aman super lectulum
corruisse in quo iacebat hester et ait: Etiam reginam vult opprimere me
presente in domo mea. Necdum verbum de ore regis exierat, et statim
operuerunt faciem eius. Dixitque arbona unus de eunuchis qui stabant in
ministerio regis: En lignum quod paraverat mardocheo. qui locutus est pro
rege stat in domo aman habens altitudinis quinquaginta cubitos. Cui dixit rex:
Appendite eum in eo. Suspensus est itaque aman in patibulo quod paraverat Suspensus
mardocheo et regis ira quievit.
8 Die illo dedit rex asuerus hester regine domum aman adversarii iudeorum: et mardo- 8
cheus ingressus est ante faciem regis. Confessa est enim ei hester quod esset pa-
truus eius. Tulit itaque rex anulum. quem ab aman recipi iusserat anulum
et tradidit mardocheo. Hester autem constituit mardocheum super domum
suam. Nec his contenta procidit ad pedes regis. flevitque et locuta ad
eum oravit. ut malitiam aman agagite et machinationes eius pes-
simas quas excogitaverat contra iudeos iuberet irritas fieri.
At ille ex more sceptrum aureum protendit manu. quo signum clementie
monstrabatur. Illaque consurgens stetit ante eum: et ait: Si placet regi et in-
veni gratiam coram oculis eius. et deprecatio mea non ei videtur esse contraria
obsecro ut novis epistolis veteres aman littere insidiatoris et hostis
iudeorum quibus eos in cunctis regis provinciis perire preceperat corrigantur.
Quomodo enim potero sustinere necem: et interfectionem populi mei? Responditque
rex hester asuerus. hester regine. et mardocheo iudeo: Domum
aman concessi hester. et ipsum iussi affigi cruci quia ausus est manum

i iudeos mitte scribite ergo iudeis sicut vobis placet ex regis nomine
signatos litteras anulo meo. Hec enim consuetudo erat ut epistolis que ex regis
nomine mittebantur. et illius anulo signate erant: nemo auderet
contradicere. Accitisque scribis et librariis regis: erat autem tempus tertii men-
sis qui appellatur siban vicesima et tertia illius die scripte sunt epistole ut mar-
docheus voluerat ad iudeos et ad principes procuratoresque et iu-
dices qui ~~septem viginti~~ centum xxvii provinciis ab india usque ethio-
piam presidebant provincie atque provincie populo et populo iuxta linguas
et litteras suas et iudeis ut legere poterant et audire. Ipseque epistole que ex regis
nomine mittebantur anulo illius obsignate sunt et misse per veredarios
qui per omnes provincias discurrentes veteres litteras novis nuntiis pre-
venirent. Quibus imperavit rex ut convenirent iudeos per singulas
civitates et in unum preciperent congregari ut starent pro animabus suis: et omnes
inimicos suos cum coniugibus ac liberis et universis domibus interficerent
atque delerent. Et constituta est per omnes provincias una ultionis dies
id est tertiadecima mensis duodecimi adar. Summaque epistole fuit ut in omnibus
terris ac populis qui regis asueri imperio subiacebat notum fieret paratos
esse iudeos ad capiendam vindictam de hostibus suis. Egressique sunt veredarii
celeres nuntios perferentes et edictum regis pependit in susis. Mar-
docheus autem de palatio et de conspectu regis egrediens fulgebat
vestibus regiis vz. et aerinis coronam auream portans in capite et a-
mictus pallio serico atque purpureo. Omnisque civitas exultavit
atque letata est. Iudeis autem nova lux oriri visa est gaudium honor
et tripudium. Et apud omnes populos urbes atque provincias quocumque
regis iussa veniebant. mira exultatio epule atque convivia et
festi dies in tantum ut plures alterius gentis et secte eorum religioni
et cerimoniis iungerentur. Grandis enim cunctos iudaici nominis terror in-
vaserat.

9 Igitur duodecimi mensis quem adar vocari ante
iam diximus tertiadecima die quando cunctis iudeis interfectio parabatur
et hostes eorum inhiabant sanguini versa vice iudei superiores
esse ceperunt et se de adversariis vindicare. Congregatique sunt
per singulas civitates oppida et loca ut extenderent manum contra
inimicos et persecutores suos. Nullusque ausus est resistere eo quod omnes
populos magnitudinis eorum formido penetraverat. Nam et provinciarum
iudices duces et procuratores omnisque dignitas que singulis locis et
operibus preerat extollebant iudeos timore mardochei. Quem principem
esse palatii et plurimum posse cognoverant. Fama quoque nominis eius cresce-
bat cottidie et per cunctorum ora volitabat. Itaque percusserunt iudei
inimicos suos plaga magna et occiderunt eos reddentes eis quod
sibi paraverant facere in tantum ut etiam in susis quingentos viros
interficerent et decem ~~filios aman~~ extra filios aman agagite.

hostis iudeorum quorum ista sunt nomina Pharsandatha et Delphon et
Esphata et Phoratha et Adalia et Aridatha et Phermestha et
Arisai et Aridai et Vaiezatha. Quos cum occidissent predam de sub-
stanciis eorum tangere et agere noluerunt. Statimque numerus eorum qui occi-
si erant in Susis ad regem relatus est. Qui dixit regine. In
urbe Susis interfecerunt iudei quingentos viros et alios decem filios Aman.
Quantum putas eos exercere cedem in cunctis provinciis. Cui illa
respondit. Si regi placet detur potestas iudeis ut sicut hodie fecerunt
in Susis sic et cras faciant et decem filii Aman in patibulis suspendantur. filij
Precepitque rex ut ita fieret. Statimque in Susis pependit edictum et decem
filii Aman suspensi sunt. Congregatis iudeis xiiii mensis adar die inter-
fecti sunt in Susis trecenti viri nec eorum ab aliis direpta substancia est. Sed
et per omnes provincias que dicioni regis subiacebat pro animabus suis stetere
iudei interfectis hostibus ac persecutoribus suis in tantum ut lxxv milia
occisorum impleretur. et nullus de substanciis eorum quidquam contingeret. Dies autem
xiii mensis adar unus apud omnes interfectionis fuit. et quartodecimo
die cedere desierunt. quem constituerunt esse sollempnem ut in eo omni deinceps
tempore vacarent epulis gaudio atque conviviis. At hii qui in urbe Susis
i. anno cedem exercuerant xiii et quartodecimo eiusdem mensis die in cede versati sunt.
quintodecimo autem die percutere desierunt. Et idcirco eundem diem constituere sollempnem
epularum atque leticie. Hii vero iudei qui in oppidis non muratis ac vil-
lis morabantur xiiii diem mensis adar conviviorum et gaudii decreve-
runt ita ut exultent in eo. et mittant sibi mutuo partes epularum et
ciborum. Scripsit itaque Mardocheus omnia hec. et litteris comprehensa misit
ad iudeos qui in omnibus regis provinciis morabantur. tam in vicino
posi quam procul ut xiiii et xv diem mensis adar pro festis susciperent
et revertente semper anno sollempni honore celebrarent. Quia in ipsis diebus
se ulti sunt iudei de inimicis suis et luctus atque tristicia in hilaritatem
gaudiumque conversa sunt. Essentque isti dies epularum atque leticie et mitterent
sibi invicem ciborum partes. et pauperibus munuscula largirentur. Susce-
peruntque iudei in sollempnem ritum cuncta que eo tempore facere ceperant et que Mar-
docheus litteris facienda mandaverat. Aman enim filius Amadathi
stirpis Agag hostis et adversarius iudeorum cogitavit contra eos ma-
lum ut occideret illos atque deleret. et misit phur quod nostra lingua
vertitur in sortem. Et postea ingressa est Hester ad regem obsecrans ut
conatus eius litteris regis irriti fierent. et malum quod contra iudeos
cogitaverat reverteretur in caput eius. Denique et ipsum et filios eius
affixerunt cruci. atque ex illo tempore dies isti appellati sunt phurim id est sor-
tium. Eo quod phur id est sors in urnam missa fuerat. Et cuncta que gesta sunt
epistole id est libri huius volumine continentur. queque sustinuerunt et
que deinceps immutata sunt. susceperunt iudei super se et semen suum

suscepere

et super cunctos qui religioni eorum voluerint copulari ut nulli lice-
at duos hos dies absque sollempnitate transigere quos scriptura te-
statur. et certa expetunt tempora. annis sibi iugiter succedentibus. Isti sunt
dies quos nulla umquam delebit oblivio. et per singulas generationes
cuncte in toto orbe provincie celebrabunt. Nec est ulla civitas
in qua dies phurim id est sortium non observentur a iudeis et ab
eorum progenie que hiis cerimoniis obligata est. Scripserunt quoque hester
regina filia abiahel. et mardocheus iudeus etiam secundam
epistolam: ut omni studio dies ista sollempnis sanciretur in posterum
Et miserunt ad omnes iudeos qui in centum viginti septem regis asweri
provinciis versabantur. ut haberent pacem et susciperent veritatem. observan-
tes dies sortium. et suo tempore cum gaudio celebrarent sicut constitue-
rant mardocheus et hester: et illi observanda susceperant a se
et a semine suo ieiunia atque clamores et sortium dies. et omnia
que libri huius qui vocatur hester hystoria continentur
10 Rex asuerus vero omnem terram. et cunctas maris insulas: fecit
tributarias: cuius fortitudo et imperium et dignitas atque subli-
mitas: qua exaltavit mardocheum scripta sunt in libris me-
dorum atque persarum. Et quomodo mardocheus iudaici generis secundus a
rege asuero fuerit. et magnus apud iudeos et acceptabilis ple-
bi fratrum suorum. querens bona populo suo: et loquens ea que ad pacem
seminis sui pertinent: que habentur in ebreo plena fide expressa. ¶
~~Hec autem que secuntur scripta reperi in editione vulgata que grecorum~~
~~lingua et litteris continentur: et interim post finem libri hoc capitulum fe-~~
rubrica ~~rebatur quod iuxta consuetudinem nostram obelo id est veru~~ prenotavimus
Dixitque mardocheus a deo facta sunt ista
Recordatus sum sompnii quod videram hec eadem significantis nec eorum quidquam
fons irritum fuit parvus fons qui crevit in fluvium et in lucem solemque con-
versus est. et in aquas plurimas redundavit. Hester est quam rex
accepit uxorem et voluit esse uxorem reginam. Duo vero dra-
cones ego sum et aman. gentes que convenerant hii sunt qui dele-
nomen re conati sunt iudeorum. Gens autem mea israel est que clamavit ad dominum
et salvum fecit dominus populum suum. liberavitque nos de omnibus malis
et fecit signa magna atque portenta inter gentes: et duas sortes
esse precepit unam populi dei: et alteram cunctarum gentium. Venitque utra-
que sors in statutum. ex illo iam tempore. coram deo universis gentibus. Et re-
cordatus est dominus populi sui. ac misertus hereditatis sue. Et observabun-
tur dies isti in mense adar. xiiij et xv. die eiusdem cum studio et gau-
dio in unum cetum populi congregati in cunctas deinceps generationes
xi Anno quarto regnantibus ptholomeo et cleo| ¶ populi israel

patra: Attulerunt dositheus qui se sacerdotem et leuitici generis ~~attulerunt~~
ferebat. et ptholomeus filius eius hanc epistolam phurim quam dixe-
runt interpretatum esse lysimachum ptholomei filium in ierusalem. Hoc quoque
principium erat in editione vulgata quod nec in libro hebreo
nec apud ullum fertur interpretum. Anno secundo regnante artax-
erse. maximo prima mensis nisan die vidit sompnium mar-
docheus filius iairi. filii semei. filii cis de tribu beniamin homo
iudeus qui habitabat in urbe susis vir magnus et inter primos au-
le regie. Erat autem de eo numero captiuorum quos transtulerat nabu-
chodonosor rex babilonis de ierusalem cum iechonia rege iude. et hoc eius sompnium
fuit. Apparuerunt voces et tonitrua et tumultus et terremotus et
conturbatio super terram Et ecce duo dracones magni paratique con-
tra se in prelium. ad quorum clamorem cuncte concitate sunt nationes: ut
pugnarent contra gentem iustorum fuitque dies illa tenebrarum et
discriminis. tribulationis et angustie: et ingens formido super terram Contur-
bataque est gens iustorum timentium mala sua et preparata ad mortem. Cla-
maueruntque ad deum. et illis vociferantibus fons paruus creuit
in fluuium maximum. et in aquas plurimas redundauit. Lux et
sol ortus est. et humiles exaltati sunt: et deuorauerunt inclitos //
Quod cum vidisset mardocheus. et surrexisset de strato. cogitabat
quid deus facere vellet. et fixum habebat in animo scire cupiens quid
Morabatur autem eo tempore in aula regis. significaret sompnium
~~qui ianitores erant palatii~~ cum bagatha et thara eunu- 12
chis regis qui ianitores erant palatii. Cumque intellexisset
cogitationes eorum et curas diligentius peruidisset didicit quod conarentur ~~nunciauit~~
in regem artaxerxem manus mittere: et nunciauit super eo regi
Qui de utroque habita questione confessos duci iussit ad mortem
Rex autem quod gestum erat scripsit in commentariis sed et mardocheus rei
memoriam litteris tradidit. Precepitque ei rex ut in aula palatii mo-
raretur. datis ei pro delatione muneribus. Aman vero filius amada-
thi bugeus erat gloriosissimus coram rege. et voluit nocere mardocheo
et populo eius pro duobus regis eunuchis qui fuerant interfecti:
~~Hucusque prohemium. Que sequuntur in eo loco posita erant ubi scriptum~~
~~est in volumine et diripuerunt bona vel facultates eorum que in sola vulgata~~
~~editione reperimus~~ ~~Epistole autem hoc exemplar fuit~~
Rex maximus artaxerxes ab india usque ethiopiam centum viginti septem 13
prouinciarum principibus et ducibus qui eius imperio subiecti sunt sa-
lutem dicit. Cum plurimis gentibus imperarem. et uniuersum orbem
mee ditioni subiugassem volui nequaquam abuti potentia mee
//magnitudine sed clementia et lenitate gubernare subiectos ut absque
ullo terrore vitam silentio transigentes optata cunctis mortalibus pace

Querente autem me a consiliariis meis quomodo hoc posset impleri
unus qui sapientia et fide ceteros precellebat ceteros: et erat post regem
secundus Aman nomine indicavit mihi in toto orbe terrarum esse
dispersum populum qui novis uteretur legibus et contra omnium gentium consue-
tudinem faciens. regum iussa contempnerent: et universarum concordiam
nationum sua dissensione violaret. Quod cum didicissemus videntes
unam gentem rebellem adversus omne hominum genus perversis uti le-
gibus. nostrisque iussionibus contraire et turbare subiectarum nobis
provinciarum pacem atque concordiam iussimus ut quoscumque Aman qui omnibus
provinciis prepositus est et secundus a rege et quem patris loco colimus
monstraverit cum coniugibus ac liberis deleantur ab inimicis suis
nullusque eorum misereatur xiiii die xii mensis adar anni presentis ut ne-
farii homines uno die ad inferos descendentes reddant imperio
nostro pacem. quam turbaverant
Hucusque exemplar epistole que sequuntur post eum locum scripta repperi
Ubi legitur pergensque mardocheus fecit omnia que ei mandaverat hester:
Nec tamen habentur in hebraico. et apud nullum penitus feruntur interpretum
Mardocheus autem deprecatus est dominum. memor omnium operum eius et dixit
et dixit Domine deus rex omnipotens in dicione enim tua cuncta sunt posita. et
non est qui tue possit resistere voluntati. Si decreveris salvare nos
continuo liberabimur. Tu fecisti celum et terram. et quidquid celi am-
bitu continetur. Dominus omnium tu es: nec est qui resistat maiestati tue.

orat

Cuncta nosti et scis. quia non pro superbia et contumelia et aliqua glorie cu-
piditate fecerim hoc. ut non adorarem aman superbissimum libenter
enim pro salute israel etiam vestigia pedum eius deosculari paratus essem
Sed timui ne honorem dei mei transferrem ad hominem. et ne quem-
quam adorarem excepto deo meo. Et nunc domine rex. deus abraham
miserere populi tui. quia volunt nos inimici nostri perdere. et hereditatem
tuam delere. Ne despicias partem tuam quam redemisti tibi de egypto
Exaudi deus deprecationem meam: et propicius esto sorti et funiculo tuo
et converte luctum nostrum in gaudium: ut viventes laudemus nomen tuum
domine: et ne claudas ora te canentium Omnis quoque israel: pari mente et
obsecratione clamavit ad dominum. eo quod eis certa mors impenderet.

·14· hester

Hester quoque regina confugit ad dominum pavens periculum quod immine-
bat. Cumque deposuisset vestes regias. fletibus et luctui
apta indumenta suscepit et pro unguentis variis. cinere et
stercore implevit caput. et corpus suum humiliavit ieiuniis
Omniaque loca in quibus antea letari consueverat crinium laceratione
complevit et deprecabatur dominum deum israel dicens Domine mi qui rex noster
es solus. adiuva me solitariam. et cuius preter te nullus au-
xiliator est alius Periculum meum in manibus meis est. Au-

diui a patre meo quod tu domine tulisses israel de cunctis gentibus et patres
nostros ex omnibus retro maioribus suis: ut possideres hereditatem sempi-
ternam fecistique eis sicut locutus es. Peccauimus in conspectu tuo et idcirco tra-
didisti nos in manus inimicorum nostrorum: coluimus enim deos eorum. Iu-
stus es domine: et nunc non eis sufficit quod durissima nos opprimunt ser-
uitute sed robur manuum suarum ydolorum potencie deputantes vo-
lunt tua mutare promissa et delere hereditatem tuam: et claudere
ora te laudancium atque extinguere gloriam templi et altaris tui: ut
aperiant ora gencium et laudent ydolorum fortitudinem et predicent
carnalem regem in sempiternum. Ne tradas domine sceptrum tuum hiis
qui non sunt. Ne rideant ad ruinam nostram sed conuerte consilium super eos
et eum qui in nos cepit seuire disperde. Memento domine et ostende te nobis
in tempore tribulacionis nostre et michi da fiduciam rex deorum et uniuerse domine potestatis
tribue sermonem compositum in ore meo in conspectu leonis: et transfer cor
illius in odium hostis nostri ut et ipse pereat et ceteri qui ei consenciunt.
Nos autem libera in manu tua et adiuua me nullum aliud auxilium habentem
nisi te domine qui habes omnium scienciam. et nosti quia oderim gloriam iniquorum
et detester cubile incircumcisorum. et omnis alienigene. Tu scis neces-
sitatem meam quod abominer signum superbie. et glorie mee quod est super
caput meum in diebus ostentacionis mee. et detester illud quasi pannum
menstruate. et non portem in diebus silencii mei: et quod non comede-
rim in mensa aman nec michi placuerit conuiuium regis. et non bibe-
rim uinum libaminum. et nunquam letata sit ancilla tua ex quo
huc translata sum usque in presentem diem nisi in te domine deus abraham. Deus
fortis super omnes. exaudi vocem eorum qui nullam spem aliam habent et li-
et erue me a timore meo
bera nos de manu iniquorum.

Hec quoque addita reperi in edicione vulgata 15

Et mandauit ei haud dubium quin hester mardocheus: ut
ingrederetur ad regem et rogaret pro populo suo et pro patria sua. Memen-
to inquid dierum humilitatis tue. quomodo nutrita sis in manu mea
quia aman secundus a rege constitutus est contra nos in mortem: et
tu inuoca dominum et loquere regi pro nobis: et libera nos de mor-
te. ut non et ista que subiecta sunt

Inveni non et ista que subdita sunt in edicione vulgata

Die autem tercio deposuit vestimenta ornatus sui et circumdata est gloria ca. xv
sua. Cumque fulgeret regio habitu: et inuocasset omnium rectorem et salua-
torem deum. assumpsit duas famulas: et super unam quidem innite-
batur quasi pre deliciis. et nimia teneritudine corpus suum ferre non
sustinens. Altera autem famularum sequebatur dominam defluencia in humum
vestimenta sustentans. Ipsa autem roseo vultu colore perfusa
et gratis ac nitentibus oculis. tristem celabat animum et nimio

timore confectum ingressa igitur cuncta per ordinem hostia stetit contra
regem ubi ille residebat super solium regni sui indutus vestibus
regiis auroque fulgens et preciosis lapidibus. eratque terribilis aspectu.
Cumque elevasset faciem et ardentibus oculis furorem pectoris indicas-
set. regina corruit et in pallorem colore mutato ~~lassum~~ lassum super
ancillulam reclinavit capite. Convertitque deus regis spiritum in man-
suetudinem et festinus ac metuens exilivit de solio. et sustentans
eam ulnis suis donec veniret ad se his verbis blandiebatur. Quid
habes hester. Ego sum frater tuus noli metuere non morieris. non
enim pro te sed pro omnibus hec lex constituta est. Accede igitur et tange sceptrum.
Cumque illa reticeret. tulit auream virgam et posuit super collum eius. et
osculatus est eam et ait. Cur mihi non loqueris? Que respondit. Vidi
te domine quasi angelum dei. et conturbatum est cor meum pre timore glorie
tue. Valde enim mirabilis es domine. et facies tua plena est
gratiarum. Cumque loqueretur rursus corruit et pene exanimata est.
Rex autem turbabatur. et omnes ministri consolabantur eam.

~~Exemplar epistole regis artaxerxis quam pro iudeis ad totas
regni sui provincias misit quod et ipsum in hebraico volumine~~
non habetur

.16. artaxerxes — Rex magnus artaxerxes ab india usque
ethiopiam centum viginti septem provinciarum ducibus ac principibus
qui nostre obediunt iussioni salutem dicit. Multi bonitate princi-
pum et honore qui in eos collatus est abusi sunt in superbiam. et non
solum subiectos regibus nituntur opprimere sed datam sibi gloriam non feren-
tes in ipsos qui dederunt moliuntur insidias. Nec contenti sunt gratias
non agere beneficiis et humanitatis in se iura violare sed dei quoque cuncta cernentis
arbitrantur se fugere posse sententiam. Et in tantum vesanie proruperunt. ut
eos qui credita sibi officia diligenter observant. et ita cuncta agunt. ut omnium
laude sint digni mendaciorum cuniculis conentur subvertere dum aures
principum simplices et ex sua natura alios estimantes callida frau-
de decipiunt. Que res et ex veteribus probatur hystoriis et ex his
que geruntur cottidie: quomodo malis quorumdam suggestionibus regum studia
depravent. Unde providendum est paci omnium provinciarum. Nec putare
debetis si diversa iubeamus ex animi nostri venire levitate sed pro qualitate
et necessitate temporum ut rei publice poscit utilitas ferre sententiam. Et ut ma-
nifestius quod dicimus intelligatis. Aman filius amadathi. et animo et gente
macedo. alienusque a persarum sanguine et pietatem nostram sua crudelitate
commaculans peregrinus a nobis susceptus est. et tantam in se expertus
est humanitatem ut pater noster vocaretur. et adoraretur ab omnibus post
regem secundus. qui in tantum arrogancie tumorem sublatus est ut
regno nos privare niteretur et spiritu. Nam mardocheum cuius
fide et beneficiis vivimus. et consortem regni nostri hester cum omni

gente sua nominis quibusdam atque inauditis machinis expeti
vit in mortem. Hec cogitans ut interfectis insidiaretur nostre soli
tudini. et regnum persarum transferret in macedones. Nos autem a
pessimo mortalium iudeos neci destinatos in nulla penitus cul
pa repperimus. Sed econtrario iustis utentes legibus et filios al
tissimi et maximi semperque viventis dei. Cuius beneficio et patribus nostris
et nobis regnum est traditum. et usque hodie custoditur. Unde eas lit
teras quas sub nomine nostro ille direxerat sciatis esse irritas. Pro
quo scelere ante portas huius urbis id est susis. et ipse qui machinatus est et
cognatio eius pendet in patibulis. Non nobis sed deo reddente
quod meruit. Hoc autem edictum quod nunc mittimus in cunctis urbibus propo
natur ut liceat iudeis uti legibus suis. quibus debetis esse auxilio
ut eos qui se ad necem eorum paraverant possint interficere xiii die
mensis xii qui vocatur adar. Hanc enim diem omnipotens deus merorem
et luctus eis vertit in gaudium. Unde et vos inter ceteros festos di
es hanc habetote diem. et celebrate eam cum omni leticia. ut et
in posterum cognoscant omnes qui fideliter persis obediunt. dignam pro fi
de recipere mercedem. Qui autem insidiati regno eorum perire pro
scelere. Omnis autem provincia et civitas que noluerit sollempnitatis huius esse
particeps. gladio et igne pereat. et sic deleatur ut non ab hominibus
sed etiam bestiis invia sit in sempiternum pro exemplo contemptus et inobedie
Deo gratias

Incipit prologus in Job

Cogor per singulos scripture libros divine adversariorum respondere
maledictis. qui interpretationem meam reprehensionem lxx inter-
pretum criminantur. quasi non et apud grecos aquila symachus et theodo
tion vel verbum e verbo vel sensum de sensu vel ex utroque commixtum et
medie temperatum genus translationis expresserint. et omnia veteris instrumenti — alias testamenti
volumina origenes obelis asteriscisque distinxerit quos vel additos
vel de theodotione sumptos. translationi antique inseruit probans defuisse defuisse
quod additum est. Discant igitur obtrectatores mei recipere in toto quod
in partibus susceperunt aut interpretationem meam cum asteriscis suis radere.
Neque enim fieri potest ut quos plura intermisisse susceperint alios opponent
non eosdem in quibusdam errasse fateantur. in Job. cui si ea que sub aste-
riscis addita sunt subtraxeris pars maxima voluminis detruncabitur.
et hoc dumtaxat apud grecos. Ceterum apud latinos ante eam
translationem quam sub asteriscis et obelis nuper edidimus septingenti
~~aut octingenti~~ ferme aut octingenti versus sunt ut decurta
tus et laceratus corrosusque liber feditatem sui publice legentibus
prebeat. Hec autem translatio nullum de veteribus sequitur interpretem sed ex ipso
hebraico arabicoque sermone et interdum syro. nunc verba nunc sensus

alias
exprimatur [illegible]

ut sic utrumque resonabat. Obliquus etiam et apud Hebreos totus liber
fertur et lubricus. et quod greci rethores vocant schemata et zymatis (?) genus
dum aliud loquitur aliud agit ut si velis anguillam aut murenulam
strictis tenere manibus. quanto fortius presseris tanto citius elabitur. Me-
mini me ob intelligentiam huius voluminis liddeum quendam preceptorem qui
apud Hebreos primus putabatur haberi non parvis redemisse
nummis. cuius doctrina an aliquid profecerim nescio. hoc unum scio. non
potuisse me interpretari. nisi quod ante intellexeram. A principio itaque volu-
minis usque ad verba Job in quibus ait. Pereat dies in qua natus sum. et
nox in qua dictum est conceptus est homo usque ad eum locum ubi ante fi-
nem voluminis scriptum est. Ideo ipse me reprehendo. et ago penitentiam in favilla
et cinere. exametri versus sunt dactilo spondeoque currentes et propter
lingue ydioma crebro recipientes. et alios pedes non earundem sillabarum
sed eorundem temporum. Interdum quoque rithmus ipse dulcis. et tinnulus fertur numeris
lege solutis. quod metrici magis quam simplex lector intelligunt. A supradicto
autem versu usque ad finem libri parvum comma quod remanet prosa oratione contexitur.
Quod si cui videtur incredulum metra scilicet esse apud Hebreos. et in more
nostri flacci greci quoque pindari et alchei et saphon aut psalterium aut lamen-
tationes Iheremie aut omnia fere scripturarum cantica comprehendi. legat philo-
nem iosephum origenem et eusebium. et eorum testimonio me verum dicere com- verum
probabit. Audiant quapropter canes mei. ideo in hoc volumine me la-
borasse. non ut interpretationem meam antiquam reprehenderem sed ut ea que
sunt in illa. aut obscura aut omissa aut certe scriptorum vitio depravata
manifestiora nostra interpretatione fierent. qui et hebreum sermonem ex parte didi-
cimus. et in latino pene ab ipsis cunabulis inter grammaticos et re-
thores et philosophos detriti sumus. Quod si apud grecos post lxx editionem
iam christi evangelio coruscante iudeus aquila et symachus ac theodotion
iudaizantes heretici sunt recepti. qui multa misteria salvatoris subdo-
la interpretatione celarunt. et tamen in exemplo exaplois habentur apud ecclesias et ex-
planantur ab ecclesiasticis viris quanto magis ego christianus de parentibus christianis
natus. et vexillum crucis in mea fronte portans. cuius studium fuit omissa
repetere. et depravata corrigere et sacramenta ecclesie puro et fideli ape-
rire sermone. vel a fastidiosis vel a malignis lectoribus non debeo reprobari.
Habeant qui volunt veteres libros vel in membranis purpureis au-
ro argentoque descriptos vel uncialibus ut vulgo dicunt litteris onera magis ex-
arata quam codices. dummodo mihi meisque permittant pauperes habere scedulas
et non tam pulchros codices quam emendatos. Utraque autem editio
et lxx iuxta grecos. et mea iuxta hebreos in latinum meo labore
translata est. eligat unusquisque quod vult. et studiosum se magis quam malivolum probet.

apud Hebreos prosa oratio est porro a verbis Job in quibus ait Pereat

1 Vir erat in terra hus nomine Job: et erat vir ille rectus et simplex
et simplex ac timens deum et recedens a malo. Natique sunt
ei septem filii. et tres filie. et fuit possessio eius septem milia ovium

et tria milia camelorum · quingenta quoque iuga boum · et quingente asine · ac
familia multa nimis · Eratque vir ille magnus inter omnes orien-
tales · Et ibant filii eius · et faciebant convivium per domos unusquisque
in die suo · Et mittentes vocabant tres sorores suas ut comederent
et biberent cum eis · Cumque in orbem transissent dies convivii · mittebat
ad eos Iob · et sanctificabat illos · Consurgensque diluculo offerebat deo ho-
locausta per singulos · Dicebat enim · ne forte peccaverint filii mei · et
benedixerint deo in cordibus suis · Sic faciebat cunctis diebus · Quadam
autem die cum venissent filii dei · ut assisterent coram domino · affuit inter
eos et sathan · Cui dixit dominus · Unde venis? Qui respondens ait
Circuivi terram et perambulavi eam · Dixitque dominus ad eum · Numquid con-
siderasti servum meum Iob · quod non sit ei similis in terra · homo simplex et rectus ac ti-
mens deum et recedens a malo? Cui respondens sathan ait · Numquid
frustra Iob timet deum · Nonne tu vallasti eum et ac domum eius
ac universam substantiam eius per circuitum? Operibus manuum eius benedixisti: et pos-
sessio eius crevit in terra · Sed extende paululum manum tuam · et tange
cuncta que possidet · nisi in facie benedixerit tibi · Dixit ergo dominus ad sathan ·
Ecce universa que habet in manu tua sunt · tantum in eum ne extendas manum
tuam · Egressusque est sathan a facie domini · Cum autem quadam die filii et filie
eius comederent et biberent vinum in domo fratris sui primogeniti · nuntius
venit ad Iob qui diceret · Boves arabant et asine pascebantur iuxta
eos · et irruerunt sabei tuleruntque omnia · et pueros percusserunt
gladio · et evasi ego solus ut nuntiarem tibi · Cumque adhuc ille loqueretur
venit alter et dixit · Ignis dei cecidit de celo · et tactas oves pu-
erosque consumpsit: et effugi ego solus ut nuntiarem tibi · Sed et illo ad-
huc loquente venit alius et dixit · Chaldei fecerunt tres turmas
et invaserunt camelos et tulerunt eos · necnon et pueros percusserunt
gladio: et ego effugi solus ut nuntiarem tibi · Adhuc loquebatur ille et ecce
alius intravit et dixit · Filiis tuis et filiabus vescentibus et bibentibus
vinum in domo fratris sui primogeniti · repente ventus vehemens irruit ventus
a regione deserti · et concussit quatuor angulos domus que corruens
oppressit liberos tuos: et mortui sunt: et effugi ego solus ut nuntia-
rem tibi · Tunc surrexit Iob et scidit tunicam suam · et tonso capite corru-
ens in terram adoravit et dixit · Nudus egressus sum de utero matris mee
et nudus revertar illuc · Dominus dedit dominus abstulit: sicut domino pla-
cuit ita factum est: sit nomen domini benedictum · In omnibus his non peccavit
Iob labiis suis neque stultum aliquid contra deum locutus est. 2
Factum est autem cum quadam die venissent filii dei ut starent co-
ram domino · venisset quoque et sathan inter eos et staret in conspectu
eius et diceret dominus ad sathan · Unde venis? Qui respondens ait
Circuivi terram et perambulavi eam · Et dixit dominus ad sathan:

nunquid considerasti servum meum iob quod non sit ei similis in terra vir simplex rectus
et timens deum ac recedens a malo et adhuc retinens innocentiam.
Tu autem commovisti me adversus eum ut affligerem eum frustra. Cui respondens
sathan ait Pellem pro pelle et cuncta que habet homo dabit pro anima sua. Alioquin
mitte manum tuam et tange os eius et carnem et tunc videbis quod
in facie benedicat tibi. Dixit ergo dominus ad sathan Ecce in manu tua est
percussit — verumtamen animam illius serva. Egressus igitur sathan a facie domini percussit iob
ulcere pessimo a planta pedis usque ad verticem eius. Qui testa saniem
radebat sedens in sterquilinio. Dixit autem illi uxor sua Adhuc
tu permanes in simplicitate tua. Benedic deo et morere. Qui ait ad
illam Quasi una de stultis mulieribus locuta es. Si bona suscepimus
de manu domini mala quare non suscipiamus. In omnibus
his non peccavit iob labiis suis. Igitur audientes tres amici iob
omne malum quod accidisset ei venerunt singuli de loco suo Eli-
phas themanites et baldath suites et sophar naamathites.
Condixerant enim ut pariter venientes visitarent eum et consolarentur.
Cumque elevassent procul oculos suos non cognoverunt eum et ex-
clamantes ploraverunt. Scissisque vestibus sparserunt pulverem
super caput suum in celum. et sederunt cum eo in terra septem diebus et
septem noctibus: et nemo loquebatur ei verbum. Videbant enim dolorem esse vehementem.

3 Post hoc aperuit iob os suum et
maledixit diei suo et locutus est. Pereat dies in qua
natus sum et nox in qua dictum est conceptus est homo. Dies ille
maledixit — vertatur in tenebras. Non requirat eum deus desuper et non
sit in recordatione et non illustretur lumine. Obscurent eum
tenebre et umbra mortis. occupet eum caligo et involvatur
amaritudine. Noctem illam tenebrosus turbo possideat. non
computetur in diebus anni nec numeretur in mensibus. Sit nox illa so-
litaria nec laude digna. Maledicant ei qui maledicunt diei
qui parati sunt suscitare leviathan. Obtenebrentur stelle caligine
eius: expectet lucem et non videat. nec ortum surgentis aurore.
quia non conclusit hostia ventris qui portavit me nec abstulit
mala ab oculis meis. Quare non in vulva mortuus sum. E-
gressus ex utero non statim perii. Quare exceptus genibus. cur
lactatus uberibus. Nunc enim dormiens silerem. et somno meo
requiescerem. cum regibus et consulibus terre qui edificant sibi solitudines
aut cum principibus qui possident aurum et replent domos suas
argento. Aut sicut abortivum absconditum non subsisterem. vel qui
concepti non viderunt lucem. Ibi impii cessaverunt a tumultu. et ibi
requieverunt fessi robore. et quondam vincti pariter sine molestia
non audierunt vocem exactoris. Parvus et magnus ibi sunt et ser-
vus liber a domino suo. Quare data est misero lux et vita.

hys qui in amaritudine sunt anime. qui expectant mortem et non venit
quasi effodientes thesaurum gaudentque vehementer cum invenerint se-
pulcrum. Viro cuius abscondita est via. et circumdedit eum deus tenebris.
Antequam comedam suspiro. et quasi inundantes aque sic rugitus meus. Quia
timor quem timebam evenit mihi. et quod verebar accidit. Nonne dissimulavi?
Nonne silui? Nonne quievi? Et venit super me indignatio.

Respondens autem eliphaz themanites dixit. Si ceperimus loqui — Eliphaz
tibi. forsitan moleste accipies. Sed conceptum sermonem quis poterit
tenere? Ecce docuisti multos et manus lassas roborasti. Va-
cillantes confirmaverunt sermones tui. et genua trementia
confortasti. Nunc autem venit super te plaga magna. et defecisti. Tetigit
te et conturbatus es. Ubi est timor tuus. fortitudo tua. paciencia tua
et perfectio viarum tuarum? Recordare obsecro te. quis umquam innocens
periit. aut quando recti deleti sunt. Quin potius vidi eos qui operantur ini-
quitatem. et seminant dolores. et metunt eos flante deo perisse et
spiritu ire eius esse consumptos. Rugitus leonis et vox leene. et dentes
catulorum leonum contriti sunt. Tygris periit eo quod non haberet predam.
et catuli leonis dissipati sunt. Porro ad me dictum est verbum abscon-
ditum. et quasi furtive suscepit auris mea venas susurrii eius. In
horrore visionis nocturne. quando solet sopor occupare homines pavor
tenuit me et tremor. et omnia ossa mea perterrita sunt. Et cum spiritus me
presente transiret inhorruerunt pili carnis mee. Stetit quidam cuius
non agnoscebam vultum ymago coram oculis meis et vocem quasi au-
re lenis audivi. Numquid homo dei comparatione iustificabitur. aut factore
suo purior erit vir. Ecce qui serviunt ei non sunt stabiles. et in angelis
suis reperit pravitatem. quanto magis hii qui habitant domos luteas. qui — luteas
terrenum habent fundamentum. consumentur velud a tinea. De mane usque
ad vesperam succidentur. et quia nullus intelligit in eternum peribunt. Qui
autem reliqui fuerint. auferentur ex eis. morientur et non in sapientia.

Voca ergo si est qui tibi respondeat. et ad aliquem sanctorum convertere.
Vere stultum interficit iracundia. et parvulum occidit invidia. Ego vidi
stultum firma radice. et maledixi pulchritudini eius statim. Lon- — stultum
ge fient filii eius a salute. et conterentur in porta. et non erit qui eruat. Cuius messem
famelicus comedet. et ipsum rapiet armatus. et bibent sitientes divitias

eius. Nichil in terra sine causa fit. et de humo non orietur dolor. Homo
ad laborem nascitur. et avis ad volatum. Quamobrem ego deprecabor
dominum. et ad deum meum ponam eloquium meum. Qui facit magna et in-
scrutabilia. et mirabilia absque numero. Qui dat pluviam super faciem terre
et irrigat aquis universa. Qui ponit humiles in sublime. et merentes
erigit sospitate. Qui dissipat cogitationes malignorum. ne possint implere
manus eorum quod ceperant. Qui apprehendit sapientes in astucia eorum. et
consilium pravorum dissipat. Per diem incurrent tenebras. et quasi in nocte palpabunt

pabunt in medio porro salvum faciet egenum a gladio oris eorum et de manu
violenti pauperem. Et erit egeno spes. iniquitas autem contrahet os suum.
Beatus homo qui corripitur a deo. Increpationem ergo domini ne reprobes. quia ipse vul-
nerat et medetur. percutit et manus eius sanabunt. In sex tribula-
tionibus liberabit te. et in septima non tanget te malum. In fame eruet te
de morte. et in bello de manu gladii. A flagello lingue absconderis
et non timebis calamitatem cum venerit. In vastitate et fame ride-
bis. et bestias terre non formidabis. Sed cum lapidibus regionum pactum tuum
et bestie terre pacifice erunt tibi. Et scies quod pacem habeat tabernaculum tuum
et visitans speciem tuam non peccabis. Scies quoque quoniam multiplex erit semen tuum
et progenies tua quasi herba terre. Ingredieris in abundantia sepulcrum sicut infer-
tur acervus tritici in tempore suo. Ecce hoc ut investigavimus ita est. quod auditum
mente pertracta.

Respondens autem Iob dixit. Utinam appenderentur peccata
mea quibus iram merui. et calamitas quam patior in statera.
quasi arena maris hec gravior appareret. unde et verba mea do-
lore sunt plena. quia sagitte domini in me sunt. quarum indignatio ebibit
spiritum meum. et terrores domini militant contra me. Numquid rugiet ona-
ger cum habuerit herbam. aut mugiet bos cum ante presepe plenum steterit. Aut
poterit comedi insulsum. quod non est sale conditum. aut potest aliquis
gustare quod gustatum affert mortem. Que prius nolebat tangere anima mea
nunc pre angustia cibi mei sunt. Quis det ut veniat petitio mea. et
quod expecto tribuat michi deus. Et qui cepit ipse me conterat. solvat ma-
num suam et succidat me. Et hec michi sit consolatio. ut affligens me non
parcat. nec contradicam sermonibus sancti. Que est enim fortitudo mea ut
sustineam. aut quis finis meus ut patienter agam. Nec fortitudo lapidum
fortitudo mea. nec caro mea enea est. Ecce non est auxilium michi in me. — *enea*
et necessarii quoque mei recesserunt a me. Qui tollit ab amico suo misericordiam
timorem domini derelinquit. Fratres mei preterierunt me sicut torrens qui
raptim transit in convallibus. Qui timent pruinam. irruet super eos nix.
Tempore quo fuerint dissipati peribunt. et ut incaluerint solventur de loco
suo. Involute sunt semite gressuum eorum. ambulabunt in vacuum et
peribunt. Considerate semitas Theman. itinera Saba. et expectate paulisper.
Confusi sunt quia speravi. venerunt quoque usque ad me. et pudore co-
operti sunt. Nunc venistis. et modo videntes plagam meam timetis. Numquid
dixi afferte michi. et de substantia vestra donate michi. vel liberate me de manu hostis
et de manu robustorum eruite me. Docete me. et ego tacebo. et
si quid forte ignoravi instruite me. Quare detraxistis sermonibus
veritatis. cum e vobis nullus sit qui possit arguere vos. Ad increpandum
tantum eloquia concinnatis. et in ventum verba profertis. Super pupillum ir-
ruitis. et subvertere nitimini amicum vestrum. Verumtamen quod cepistis com-
plete. prebete aurem. et videte an mentiar. Respondete obsecro absque
contentione. et loquentes id quod iustum est iudicate. et non invenietis
in lingua mea iniquitatem. nec in faucibus meis stulticia personabit.

Militia est vita hominis super terram. et sicut dies mercenarii dies eius

militia

Sicut servus desiderat umbram et sicut mercenarius prestolatur finem
operis sui: sic et ego habui menses vacuos et noctes laboriosas
enumeravi michi. Si dormiero dicam quando consurgam. Et rursum expecta-
bo vesperam: et replebor doloribus usque ad tenebras. Induta est caro
mea putredine: et sordibus pulveris. Cutis mea aruit et contracta
est. Dies mei velocius transierunt quam a texente tela succiditur:
et consumpti sunt absque ulla spe. Memento quia ventus est vita mea: et
non revertetur oculus meus ut videat bona. nec aspiciet me visus
hominis. Oculi tui in me: et non subsistam. Sicut consumitur nubes et pertransit: sic
qui descendit ad inferos. non ascendet nec revertetur ultra in domum
suam neque cognoscet eum amplius locus eius. Quapropter et ego non parcam ori
meo: loquar in tribulatione spiritus mei: confabulabor cum amaritudine
anime mee. Numquid mare sum ego aut cetus: quia circumdedisti me carcere.
Si dixero consolabitur me lectulus meus: et relevabor loquens mecum
in strato meo: terrebis me per somnia. et per visiones horrore concuties.
Quam ob rem elegit suspendium anima mea. et mortem ossa mea. Despera-
vi: nequaquam ultra iam vivam. Parce michi nichil enim sunt dies mei.
Quid est homo: quia magnificas eum: aut quid apponis erga eum cor tuum?
Visitas eum diluculo: et subito probas illum. Usque quo non parcis michi nec
dimittis me: ut glutiam salivam meam? Peccavi: quid faciam tibi
o custos hominum? Quare me posuisti contrarium tibi: et factus sum michi-
metipsi gravis? Cur non tollis peccatum meum: et quare non aufers ini-
quitatem meam? Ecce nunc in pulvere dormio: et si mane me que-
Respondens autem baldach suithes dixit ¶ sieris non subsistam.
Usque quo loqueris talia et spiritus multiplex sermo oris tui? Numquid
deus supplantat iudicium: et omnipotens subvertit quod iustum est? Etiam si
filii tui peccaverunt ei: et dimisit eos in manu iniquitatis sue: tu ta-
men si diluculo consurrexeris ad deum: et omnipotentem fueris deprecatus: si
mundus et rectus incesseris: statim evigilabit ad te: et pacatum red-
det habitaculum iustitie tue: intantum ut priora tua fuerint parva: et
novissima tua multiplicentur nimis. Interroga enim generationem pristinam: et
diligenter investiga patrum memoriam: Hesterni quippe sumus et ignoramus: quoniam
sicut umbra dies nostri sunt super terram: et ipsi docebunt te: loquentur tibi et
de corde suo proferent eloquia. Numquid vivere potest scirpus absque humore
aut crescere carectum sine aqua? Cum adhuc sit in flore nec carpatur ma-
nu: ante omnem herbam arescit. Sic vie omnium qui obliviscuntur deum: et spes ypocrite peribit. Non ei
placebit vecordia sua: et sicut tela araneorum fiducia eius. Innitetur
super domum suam: et non stabit. fulciet eam et non consurget. Humectus
videtur antequam veniat sol: et in ortu suo germen eius egredietur. Su-
per acervum petrarum radices eius densabuntur: et inter lapides commorabitur.
Si absorbuerit eum de loco suo: negabit eum et dicet: Non novi te.
Hec est enim leticia vite eius ut rursum de terra alii germinentur. Deus
non proiciet simplicem: nec porriget manum malignis: donec imple-
atur risu os tuum et labia tua iubilo. Qui oderunt te induentur confusione:
¶ et tabernaculum impiorum non subsistet

8. baldach

Humectus

9 Et respondens Iob ait Vere scio quod ita sit et quod non iustificetur homo com-
paratus deo Si voluerit contendere cum eo non poterit ei respondere v-
num pro mille Sapiens corde est et fortis robore quis restitit
ei et pacem habuit Qui transtulit montes et nescierunt hii quos sub-
vertit in furore suo Qui commovet terram de loco suo et columpne eius
concutiuntur Qui precipit soli et non oritur et stellas claudit quasi sub
signaculo Qui extendit celos solus et graditur super fluctus maris
Qui facit arcturum et orionas et yadas et interiora
austri Qui facit magna et incomprehensibilia et mirabilia quorum
non est numerus Si venerit ad me non videbo si abierit non intelligam
Si repente interroget quis respondebit ei vel quis dicere potest cur
ita facis Deus cui resistere nemo potest et sub quo curvantur qui por-
tant orbem Quantus ergo sum ego qui respondeam ei et loquar verbis
meis cum eo Qui etiam si habuero quippiam iustum non respondebo sed
meum iudicem deprecabor Et cum invocantem exaudierit me non
credo quod audierit vocem meam In turbine enim conteret me et mul-
tiplicabit vulnera mea etiam sine causa Non concedit requiescere spiritum meum
et implet me amaritudinibus Si fortitudo queritur robustissimus est Si equitas
iudicii nemo pro me audet testimonium dicere Si iustificare me voluero
os meum condempnabit me Si innocentem ostendero pravum me com-
probabit Etiam si simplex fuero hoc ipsum ignorabit anima mea et tede-
bit me vite mee Unum est quod locutus sum et innocentem et impium
ipse consumit Si flagellat occidat semel et non de penis innocen-
tum rideat Terra data est in manus impii vultum iudicum eius
operit quod si non ille est quis ergo est Dies mei velociores fuerunt
cursore fugerunt et non viderunt bonum Pertransierunt quasi naves po-
ma portantes sicut aquila volans ad escam Cum dixero nequaquam ita
loquar commuto faciem meam et dolore torqueor Verebar omnia
opera mea sciens quod non parceres delinquenti Si autem et sic impius sum
quare frustra laboravi Si lotus fuero quasi aquis nivis et ful-
serint velut mundissime manus mee tamen sordibus intinges me et ab-
hominabuntur me vestimenta mea Neque enim viro qui similis mei est
respondebo nec qui mecum est in iudicio ex equo possit audiri Non est
qui utrumque valeat arguere et ponere manum suam in ambobus Aufe-
rat a me virgam suam et pavor eius non me terreat Loquar et non
timebo eum neque enim possum metuens respondere

10 Tedet animam meam vite mee dimittam adversum me eloquium meum
loquar in amaritudine anime mee dicam deo noli me con-
dempnare indica michi cur me ita iudices Numquid tibi bonum
videtur si calumnieris me et opprimas me opus manuum tuarum
et consilium impiorum adiuves Numquid oculi carnei tibi sunt
aut sicut videt homo et tu videbis Numquid sicut dies hominis

|| al' opus manuum tuarum opera ma

dies tui: et anni tui sicut humana sunt tempora: ut queras iniquitatem
meam et peccatum meum scruteris. Et scias quia nichil impium fecerim cum
sit nemo qui de manu tua possit eruere. Manus tue fecerunt
me et plasmaverunt totum in circuitu: et sic repente precipitas me.
Memento queso quod sicut lutum feceris me: et in pulverem reduces me.
Nonne sicut lac mulsisti me: et sicut caseum me coagulasti.
Pelle et carnibus vestisti me: ossibus et nervis compegisti me.
Vitam et misericordiam tribuisti michi et visitatio tua custodivit spiritum
meum. Licet hec celes in corde tuo tamen scio quia universorum memi-
neris. Si peccavi et ad horam pepercisti michi: cur ab iniquitate
mea mundum me esse non pateris. Et si impius fuero: ve michi
est. Et si iustus: non levabo caput saturatus afflictione et miseria. Et
propter superbiam quasi leenam capies me reversusque mirabiliter me crucias. In-
staurans testes tuos contra me et multiplicas iram tuam
adversum me: et pene militant in me. Quare de vulva edu-
xisti me? Qui utinam consumptus essem ne oculus me videret. Fuissem
quasi non essem de utero translatus ad tumulum. Numquid non paucitas
dierum meorum finietur brevi? Dimitte ergo me ut plangam pau-
lulum dolorem meum antequam vadam et non revertar ad terram tenebrosam
et opertam mortis caligine. Terram miserie et tenebrarum ubi umbra
mortis et nullus ordo sed sempiternus horror inhabitat. 11
Respondens autem Sophar naamathites dixit. Numquid qui
multa loquitur non audiet? Aut vir verbosus iustificabitur?
Tibi soli tacebunt homines: et cum ceteros irriseris a nullo confuta- irriseris
beris. Dixisti enim purus est sermo meus: et mundus sum in conspectu
tuo. Atque utinam deus loqueretur tecum et aperiret labia sua tibi
ut ostenderet tibi secreta sapientie et quod multiplex esset lex eius. et intelli-
geres quod multo minora exigaris a deo quam meretur iniquitas tua.
Forsitan vestigia dei comprehendes et usque ad perfectum omnipotentem aliter reperies
reperies. Excelsior celo est: et quid facies? Profundior inferno
et unde cognosces? Longior terra mensura eius: et latior mari. Et quod ea dicat potest
Si subverterit omnia vel in unum coartaverit: quis contradicet ei? Ipse cur ita facit ipse
enim novit hominum vanitatem. et videns iniquitatem nonne considerat?
Vir vanus in superbiam erigitur et tamquam pullum onagri liberum natum
putat. Tu autem firmasti cor tuum. et expandisti ad eum manus tuas.
Si iniquitatem que est in manu tua abstuleris a te et non manserit in
tabernaculo tuo iniusticia. Tunc levare poteris faciem tuam absque macula
et eris stabilis. et non timebis. Miserie quoque oblivisceris: et quasi aquarum
que preterierunt recordaberis. Et quasi meridianus fulgor consurget tibi
ad vesperam. Et habebis fiduciam proposita tibi spe: et defossus securus dormies

requiesces et non erit qui te exterreat et deprecabuntur faciem tuam
plurimi. Oculi autem impiorum deficient: et effugium peribit ab eis et spes
12 Respondens autem Job dixit. Ergo vos estis eorum abhominatio anime
soli homines: et vobiscum morietur sapientia? Et mihi est cor sicut
et vobis nec inferior vestri sum. Quis enim haec quae nostis igno-
rat? Qui deridetur ab amico suo sicut ego: invocabit deum
et exaudiet eum. Deridetur enim iusti simplicitas. Lampas con-
tempta apud cogitationes divitum: parata ad tempus statutum. Hab-
undant tabernacula praedonum. et audacter provocant deum cum ipse
dederit omnia in manibus eorum. Nimirum interroga iumenta et te
docebunt. et volatilia caeli et indicabunt tibi. Loquere terrae et respon-
debit tibi: et narrabunt pisces maris. Quis ignorat quod omnia haec ma-
nus domini fecerit? In cuius manu anima omnis viventis et spiritus univer-
sae carnis hominis. Nonne auris verba diiudicat: et fauces comedentis
saporem? In antiquis est sapientia: et in multo tempore prudentia. Apud
ipsum est sapientia et fortitudo: ipse habet consilium et intelligentiam. Si destru-
xerit nemo est qui aedificet. Si incluserit hominem: nemo est
qui aperiat. Si continuerit aquas: omnia siccabuntur. Si emiserit
eas subvertent terram. Apud ipsum est fortitudo: et sapientia. Ipse novit abs
et decipientem. et ipsum qui decipitur. Adducit consiliarios in stultum
finem: et iudices in stuporem. Balteum regum dissolvit et praecin-
git fune renes eorum. Ducit sacerdotes inglorios et optima-
tes supplantat. Commutans labium veracium et doctrinam senum
auferens. Effundit despectionem super principes. et eos qui oppressi fuerant
relevans. Qui revelat profunda de tenebris. et producit in lucem
umbram mortis. Qui multiplicat gentes et perdit eas et subver-
sas in integrum restituit. Qui immutat cor principum populi terrae
et decipit eos ut frustra incedant per invium. Palpa-
bunt quasi in tenebris et non in luce. et errare eos faciet quasi ebrios
13 Ecce omnia vidit oculus meus et audivit auris mea. et
intellexi singula. Secundum scientiam vestram et ego novi nec
inferior vestri sum. Sed tamen ad omnipotentem loquar et disputare
cum deo cupio: prius vos ostendens fabricatores mendacii et cul-
tores perversorum dogmatum. atque utinam taceretis. ut putaremini esse sapi-
entes. Audite ergo correptiones meas. et iudicium labiorum meorum
attendite. Numquid deus indiget vestro mendacio: ut pro illo loquamini
dolos? Numquid faciem eius accipitis et pro deo iudicare nitimini? Aut
placebit ei quem celare nihil potest? Aut decipietur ut homo vestris
fraudulentiis? Ipse vos arguet quoniam in abscondito faciem eius acci-
pitis. Statim ut se commoverit turbabit vos et terror eius ir-
ruet super vos. Memoria vestra comparabitur cineri. et redigentur in lu-
tum cervices vestrae. Tacete paulisper ut loquar quodcumque mihi mens
suggesserit. Quare lacero carnes meas dentibus meis. et
animam meam porto in manibus meis? Etiam si occiderit me in ipso sperabo

funes

tacete

verumptamen si occiderit me in ipso sperabo vias meas in conspectu eius ar-
guam et ipse erit salvator meus. Non enim veniet in conspectu eius
omnis ypocrita. Audite sermonem meum et enigmata percipite auri-
bus vestris. Si fuero iudicatus scio quod iustus inveniar. Quis est qui
iudicetur mecum? Veniat. Quare tacens consumor? Duo tantum
ne facias michi et tunc a facie tua non abscondar. Manum tuam lon-
ge fac a me et formido tua non me terreat. Voca me et ego re-
spondebo tibi aut certe loquar et tu responde michi. Quantas habeo
iniquitates et peccata? Scelera mea atque et delicta ostende michi. Cur fa-
ciem tuam abscondis et arbitraris me inimicum tuum? Contra
folium quod vento rapitur ostendis potentiam tuam: et stipulam siccam
persequeris. Scribis enim contra me amaritudines et consumere me vis pec-
catis adolescentie mee. Posuisti in nervo pedem meum et ob-
servasti omnes semitas meas: et vestigia pedum meorum considerasti.
Qui quasi putredo consumendus sum: et quasi vestimentum quod comeditur a ti-
nea. Homo natus de muliere brevi vivens tempore repletur multis mise- et fugit
riis. Qui quasi flos egreditur et conteritur velud umbra. et numquam
in eodem statu permanet. Et dignum ducis super huiuscemodi aperire
oculos tuos: et adducere eum tecum in iudicium? Quis potest facere mun-
dum de immundo conceptum semine? Nonne tu qui solus es?
Breves dies hominis sunt. Numerus mensium eius apud te est. Constituisti ·14·
terminos eius qui preteriri non poterunt. Recede paululum
ab eo ut quiescat donec optata veniat sicut mercenarii dies
eius. Lignum habet spem: si precisum fuerit rursum virescit et rami eius
pullulant. Si senuerit in terra radix eius et in pulvere mortuus fuerit
truncus illius ad odorem aque germinabit et faciet comam quasi cum primo
plantatum est. Homo vero cum mortuus fuerit et nudatus atque consumptus ubi
quaeso est? Quomodo si recedant aque de mari et fluvius vacuefactus
arescat sic homo cum dormierit non resurget donec atteratur celum
non evigilabit nec consurget de sompno suo. Quis michi hoc tribuat
ut in inferno protegas me et abscondas me donec pertranseat furor
tuus: et constituas michi tempus in quo recorderis mei? Putasne mor-
tuus homo rursum vivat? Cunctis diebus quibus nunc milito expecto
donec veniat immutatio mea. Vocabis me et ego respondebo tibi
operi manuum tuarum porriges dexteram. Tu quidem gressus meos
dinumerasti: sed parce peccatis meis. Signasti quasi in sacculo delicta mea sacculo
sed curasti iniquitatem meam. Mons cadens defluet et saxum trans-
fertur de loco suo. Lapides excavant aque et alluvione pau-
latim terra consumitur: et hominem ergo similiter perdes. Roborasti eum pau-
lulum ut in perpetuum pertransiret. Immutabis faciem eius et emittes eum

·17· Sive nobiles fuerint filii eius sive ignobiles: non intelliget. At-
tamen caro eius dum vivit dolebit. et anima ipsius super semetipsum lugebit
Respondens autem eliphas themanites dixit. Numquid sapiens respon-
debit quasi in ventum loquens: et implebit ardore stomachum suum?
Arguis verbis eum qui non est equalis tui: et loqueris quod tibi non ex-
pedit. Quantum in te est evacuasti timorem. et tulisti preces coram deo
Docuit enim iniquitas tua os tuum. et imitaris linguam blasphemantium
Condempnabit te os tuum. et non ego: et labia tua respondebunt tibi. Numquid
primus homo tu natus es: et ante colles formatus? Numquid consilium dei au-
disti. et inferior te erit eius sapientia? Quid nosti quod ignoremus? Quid
intelligis quod nesciamus? Et senes et antiqui sunt in nobis: multo vetus-
tiores quam patres tui. Numquid grande est ut consoletur te deus? Quid
te elevat cor tuum. et quasi magna cogitans attonitos habes oculos?
Quid tumet contra deum spiritus ~~tab~~ tuus (ut proferas de ore tuo huius-
cemodi sermones? Quid est homo ut inmaculatus sit. et ut iustus appare-
at natus de muliere? Ecce inter sanctos eius nemo inmutabilis: et
celi non sunt mundi in conspectu eius. Quanto magis abhominabilis et inutilis
homo. qui bibit quasi aquas iniquitatem? Ostendam tibi audi me. quod vidi nar-
rabo tibi. Sapientes confitentur et non abscondunt patres suos. quibus solis da-
ta est terra. et non transibit alienus per eos. Cunctis diebus suis impius super-
bit. et numerus annorum incertus est tyrannidis eius. Sonitus terroris semper in au-
ribus illius: et cum pax sit. ille insidias suspicatur. Non credit quod reverti
possit de tenebris ad lucem: et circumspectans undique gladium. Cum se mo-
verit ad querendum panem. novit quod paratus sit in manu eius tenebrarum
dies. Terrebit eum tribulatio et angustia vallabit eum sicut regem qui prepa-
ratur ad prelium. Tetendit enim adversus deum manum suam: et contra omnipotentem
roboratus est. Cucurrit adversus eum erecto collo: et pingui cervice armatus
est. Operuit faciem eius crassitudo. et de lateribus eius arvina dependet
Habitavit in civitatibus desolatis. et in domibus desertis que in tumulos sunt
redacte. Non ditabitur nec perseverabit substantia eius. Nec mittet in terram
eius radicem suam. Non recedet de tenebris ramos eius arefaciet flamma
et auferetur spiritu oris ~~eius~~ sui. Non credet frustra errore deceptus
quod aliquo pretio redimendus sit. Antequam eius dies impleantur peribit
et manus eius arescet. Ledetur quasi vinea in primo flore botrus
eius. et quasi oliva proiciens florem suum. Congregatio enim hypocrite
sterilis: et ignis devorabit tabernacula eorum. qui munera diligenter
accipiunt. Concepit dolorem. et peperit iniquitatem: et uterus eius preparat
Respondens autem iob dixit. Audivi frequenter talia ⌈ dolos
16 Consolatores onerosi omnes estis vos. Numquid habebunt finem verba
ventosa. aut aliquid tibi molestum est si loquaris? Poteram et ego
similia vestri loqui. atque utinam esset anima vestra pro anima mea. Conso-
larer et ego vos sermonibus: et moverem caput meum super vos.
Roborarem vos ore meo: et moverem labia mea quasi parcens vobis
Sed quid agam? si locutus fuero: non quiescet dolor meus: et

~~tumet~~

ventosa

si tacuero non recedet a me. Nunc autem oppressit me dolor meus
et ad nichilum redacti sunt omnes artus mei. Rugae meae testi-
monium dicunt contra me: et suscitatur falsiloquus adversus faciem meam
contradicens mihi. Collegit furorem suum in me. et comminans
mihi infremuit contra me dentibus suis hostis meus terribilibus
oculis intuitus est me. Aperuerunt super me ora sua. exprobran-
tes percusserunt maxillam meam satiati sunt penis meis. Con-
clusit me deus apud iniquum: et manibus impiorum me tradi-
dit. Ego ille quondam opulentus repente contritus sum. Tenuit
cervicem meam et confregit me. et posuit me sibi quasi in signum. Circum-
dedit me lanceis suis. et convulneravit lumbos meos non pepercit
et effudit in terra viscera mea. Concidit me vulnere super vulnus ir-
ruit in me quasi gygas. Saccum consui super cutem meam. et operui saccum
cinere cervicem meam: facies mea intumuit a fletu et palpebre
mee caligaverunt. Haec passus sum absque iniquitate manus mee: cum
haberem mundas ad deum preces. Terra ne operias sanguinem meum
neque inveniat in te locum latendi clamor meus. Ecce enim in celo c
testis meus: et conscius meus in excelsis. Verbosi amici mei ad
deum stillat oculus meus. Atque utinam sic iudicaretur vir cum deo
quomodo iudicatur filius hominis cum collega suo. Ecce enim breves anni
Spiritus meus attenuabitur stupent: et semita per qua non revertar
dies mei breviabuntur: et solum mihi superest sepulcrum ambulo 17 a
Non peccavi et in amaritudinibus moratur oculus meus. Li- sepulcrum
bera me et pone me iuxta te: et cuiusvis manus pugnet
contra me. Cor eorum longe fecisti a disciplina: propterea non exal-
tabuntur. Predam pollicetur sociis: et oculi filiorum eius deficient. Po-
suit me quasi in proverbium vulgi: et exemplum sum coram eis. Caligavit
ab indignatione oculus meus. et membra mea quasi in nichilum
sunt redacta. Stupebunt iusti super hoc. et innocens contra hypo-
critam suscitabitur et tenebit iustus viam suam: et mundis mani-
bus addet fortitudinem. Igitur vos omnes convertimini et venite: et non in-
veniam in vobis ullum sapientem. Dies mei transierunt: cogitationes
mee dissipate sunt torquentes cor meum. Noctem verterunt in diem
et rursum post tenebras spero lucem. Si sustinuero: infernus domus
mea est: et in tenebris stravi lectulum meum. Putredini dixi
pater meus es. et mater mea: et soror mea vermibus. Ubi est ergo nunc
prestolatio mea et patientiam meam quis considerat. In profundissimum
infernum descendent omnia mea putasne saltem ibi erit requi-
Respondens autem Baldach suites dixit Usque es michi 18
ad quem finem verba iactabitis. Intelligite prius: et sic loquamur. Baldach
Quare reputati sumus ut iumenta. et sorduimus coram vobis.
Qui perdis animam tuam in furore tuo. Numquid propter te derelinquetur terra

(left margin: cinere carnem meam)

et transferentur rupes de loco suo? Nonne lux impii extinguetur,
nec splendebit flamma ignis eius? Lux obtenebrescet in ta-
bernaculo illius: et lucerna que super eum est extinguetur. Arta-
buntur gressus virtutis eius. et precipitabit eum consilium suum. Immisit enim
eum in rethe pedes suos. et in maculis eius ambulat. Tene-
bitur planta illius laqueo: et exardescet contra eum sitis. Abscon-
dita est in terra pedica eius: et decipula illius super semitam. Un-
dique terrebunt eum ~~fortitudines~~ formidines. et involvent pedes
eius. Attenuetur fame robur eius et inedia invadat costas
illius. Devoret pulchritudinem cutis eius: consumat brachia illius pri-
mogenita mors. Avellatur de tabernaculo fiducia eius
et calcet super eum quasi rex interitus. Habitent in tabernaculo illius so-
cii eius. qui non est. Aspergatur in tabernaculo eius sulphur. De-
orsum radices eius siccentur. sursum autem atteratur messis eius. Me-
moria illius pereat de terra: et non celebretur nomen eius in plateis.
Expellet eum de luce in tenebras. et de orbe transferet eum. Non erit
semen eius neque progenies in populo suo nec ulle reliquie in regionibus
eius. In die eius stupebunt novissimi: et primos invadet horror.
Hec sunt ergo tabernacula iniqui: et iste locus eius qui ignorat Deum.
19 Respondens autem Job dixit. Usquequo affligitis animam meam: et at-
teritis me sermonibus? En decies confunditis me. et non
erubescitis opprimentes me. Nempe. et si ignoravi mecum erit
ignorantia mea. At vos contra me erigimini et arguitis me ob-
probriis meis. Saltem nunc intelligite. quia Deus non equo iudi-
cio afflixerit me. et flagellis suis me cinxerit. Ecce [illegible]
clamabo vim patiens: et nemo audiet. Vociferabor. et
non est qui iudicet. Semitam meam circumsepsit. et transire non possum
et in calle meo tenebras posuit. Spoliavit me gloria mea.
et abstulit coronam de capite meo. Destruxit me undique.
et pereo: et quasi evulse arbori abstulit spem meam. Iratus est con-
tra me furor eius: et sic me habuit quasi hostem suum. Simul vene-
runt latrones eius: et fecerunt sibi viam per me. et obsederunt in gyro
tabernaculum meum. Fratres meos longe fecit a me. et noti mei
quasi alieni recesserunt a me. Dereliquerunt me propinqui mei
et qui me noverant obliti sunt mei. Inquilini domus mee
et ancille mee sicut alienum habuerunt me: et quasi peregrinus fui in oculis
eorum. Servum meum vocavi et non respondit ore proprio deprecabar illum.
Halitum meum exhorruit uxor mea: et orabam filios uteri mei.
Stulti quoque despiciebant me. et cum ab eis recessissem detrahebant
mihi. Abominati sunt me quondam consiliarii mei: et quem maxime dili-
gebam aversatus est me ~~et adversatus est mihi~~. Pelli mee consumptis
carnibus adhesit os meum. et derelicta sunt tantummodo labia circa dentes
modo

In vigilia [illegible]

meos. Miseremini mei. miseremini mei saltem vos amici mei.
quia manus domini tetigit me. Quare persequimini me sicut deus: et
carnibus meis saturamini. Quis mihi tribuat. ut scribantur
sermones mei? Quis mihi det. ut exarentur in libro stilo fer-
reo vel plumbi lamina: vel celte sculpantur in silice? Scio
enim quod redemptor meus vivit: et in novissimo die de terra surrecturus
sum. Et rursum circumdabor pelle mea: et in carne mea vi-
debo salvatorem meum. Quem visurus sum ego ipse. et oculi mei
conspecturi sunt: et non alius. Reposita est hec spes mea in sinu meo.
Quare ergo nunc dicitis persequamur eum et radicem verbi inveniamus
contra eum? Fugite ergo a facie gladii: quoniam ultor iniquitatum gladius est.
Respondens autem sophar naama- Et scitote esse iudicium. 20. Sophar
thites dixit. Idcirco cogitationes mee varie succedunt sibi:
et mens in diversa rapitur. Doctrinam qua me arguis au-
diam: et spiritus intelligentie mee respondebit mihi. Hoc scio a prin-
cipio ex quo positus est homo super terram. quod laus impiorum brevis sit et gau-
dium hypocrite ad instar puncti. Si ascenderit usque ad celum super-
bia eius. et caput eius nubes tetigerit quasi sterquilinium in fine
perdetur: et qui eum viderant dicent ubi est? Velut somnium
avolans non invenietur: transiet sicut visio nocturna. Oculus qui eum
viderat non videbit neque ultra intuebitur eum locus suus. Filii
eius atterentur egestate. et manus illius reddent ei dolorem suum. Ossa
eius implebuntur viciis adolescentie eius. et cum eo in pulvere
dormient. Cum enim dulce fuerit in ore eius malum: abscondet illud
sub lingua sua. Parcet illi et non derelinquet illud: et celabit in
gutture suo. Panis eius in utero illius vertetur in fel aspidum intrinsecus.
Divitias quas devoravit evomet: et de ventre illius extrahet eas
deus. Caput aspidum suget. et occidet eum lingua vipere.
Non videat rivulos fluminis torrentis mellis et butiri. Luet que
fecit omnia. nec tamen consumetur. Iuxta multitudinem adinventionum suarum sic
et sustinebit: quoniam confringens nudavit pauperes domum. Rapuit
et non edificavit eam. Nec est satiatus venter eius: et cum habue-
rit que cupierat possidere non poterit. Non remansit de cibo eius: et pro-
pterea nihil permanebit de bonis eius. Cum satiatus fuerit arctabitur
et estuabit et omnis dolor irruet in eum. Utinam impleatur venter
eius: ut emittat in eum iram furoris sui: et pluet super illum bellum
suum. Fugiet arma ferrea. et irruet in arcum ereum. Eductus
et egrediens de vagina sua et fulgurans in amaritudine sua. Va-
dent et venient super eum horribiles: omnes tenebre abscondite sunt in occultis
eius. Devorabit eum ignis qui non succenditur. Affligetur relictus
in tabernaculo suo. Revelabunt celi iniquitatem eius: et terra

consurget adversus eum. Apertum erit germen domus illius detrahetur in
die furoris dei. Hec est pars hominis impii a deo et hereditas verborum eius a domino.

21 Respondens autem Job dixit. Audite queso sermones meos et agite
penitentiam. Sustinete me ut et ego loquar et post mea si videbitur
verba ridete. Numquid contra hominem disputatio mea est ut meri-
to non debeam contristari. Attendite me et obstupescite: et
superponite digitum ori vestro. Et ego quando recordatus fuero pertimesco
et concutit carnem meam tremor. Quare ergo impii vivunt, suble-
vati sunt confortatique divitiis. Semen eorum permanet coram eis
propinquorum turba et nepotum in conspectu eorum. Domus eorum secure sunt et pa-
cate. et non est virga dei super illos. Bos eorum concepit et non abortivit:
vacca peperit et non est privata fetu suo. Egrediuntur quasi greges parvuli eorum
et infantes eorum exultant lusibus. Tenent tympanum et cytharam: et gau-
dent ad sonitum organi. Ducunt in bonis dies suos: et in puncto ad infer-
na descendunt. Qui dixerunt deo recede a nobis: scientiam viarum tu-
arum nolumus. Quid est omnipotens ut serviamus ei. Et quid nobis prodest si ora-
~~verimus ei~~ si adoraverimus illum. Verumtamen quia non sunt in manu eorum bo-
na: consilium impiorum longe sit a me. Quotiens lucerna impiorum
extinguetur: et superveniet eis inundatio. et dolores dividet fu-
roris sui. Erunt sicut palee ante faciem venti et sicut favilla quam turbo dispergit.
Deus servabit filiis illius dolorem patris: et cum reddiderit tunc sciet.
Videbunt oculi eius interfectionem suam: et de furore omnipotentis bibet.
Quid enim ad eum pertinet de domo sua post se: et si numerus mensium eius di-
midietur. Numquid deo quispiam docebit scientiam qui excelsos iudicat. Iste mo-
ritur robustus et sanus: dives et felix. Viscera eius plena sunt adipe
et medullis ossa illius irrigantur. Alius vero moritur in amaritudine
anime sue absque ullis opibus. et tamen simul in pulvere dormient: et ver-
mes operient eos. Certe novi cogitationes vestras. et sententias contra
me iniquas. Dicitis enim ubi est domus principis: et ubi tabernacula
impiorum. Interrogate quemlibet de viatoribus: et hec eadem intelligere eum
cognoscetis: quia in diem perditionis servatur malus: et ad diem furoris
ducetur. Quis arguet coram eo viam eius: et que fecit quis reddet illi.
Ipse ad sepulchra ducetur: et in congerie mortuorum vigilabit. Dul-
cis fuit glareis cocyti et post se omnem hominem trahet: et ante se in-
numerabiles. Quomodo igitur consolamini me frustra. cum responsio vestra repug-
nare ostensa sit veritati.

22 Respondens autem Eliphaz Themanites dixit.
Numquid deo comparari potest homo. Etiam cum perfecte fuerit scientie. Quid prodest
deo si iustus fueris. aut quid ei confers si immaculata fuerit
via tua. Numquid timens arguet te: et veniet tecum in iudicium
et non propter malitiam tuam plurimam et infinitas iniquitates tuas.
Abstulisti enim pignus fratrum tuorum sine causa. et nudos spoliasti ve-
stibus. Aquam lasso non dedisti. et esurienti subtraxisti panem. In
fortitudine brachii tui possidebas terram et potentissimus obtinebas eam.
Viduas dimisisti vacuas. et lacertos pupillorum comminuisti. Propterea

circumdatus es laqueis. et conturbat te formido subitanea. Et putabas
te tenebras non visurum: et impetu aquarum inundantium non oppressum
iri. An cogitas quod deus excelsior celo sit. et super stellarum vertice
sublimetur. Et dicis quid enim novit deus. et quasi per caliginem iudi-
cat. Nubes latibulum eius. nec nostra considerat (et circa cardines celi per-
ambulat. Numquid semitam seculorum custodire cupis: quam calcaverunt
viri iniqui. Qui sublati sunt ante tempus suum: et fluvius subvertit fun-
damentum eorum. Qui dicebant deo recede a nobis: et quasi nichil facere pos-
set omnipotens estimabant eum quod eum: cum ille implesset domos eorum bonis /.
danorum sententia procul sit a me. Videbunt iusti et letabuntur: et inno-
cens subsannabit eos. Nonne succisa est erectio eorum: et reliquias
eorum devoravit ignis. Adquiesce igitur ei. et habeto pacem: et per hec habebis
fructus optimos. Suscipe ex ore illius legem: et pone sermones tuos eius in
corde tuo. Si reversus fueris ad omnipotentem. edificaberis. et longe facies
iniquitatem a tabernaculo tuo. Dabit pro terra silicem. et pro silice torrentes
aureos. Eritque omnipotens contra hostes tuos: et argentum coacervabitur tibi
Tunc super omnipotentem deliciis affluens. et elevabis ad deum faciem tuam. Ro-
gabis eum et exaudiet te. et vota tua reddes. Decernes rem et veniet
tibi. et in viis tuis splendebit lux. Qui enim humiliatus fuerit: erit in gloria.
et qui inclinaverint oculos suos. ipse salvabitur. Salvabitur innocens. 23
salvabitur autem mundicia manuum suarum

Respondens autem Iob ait. Nunc
quoque in amaritudine est sermo meus: et manus plage mee
aggravata est super gemitum meum. Quis michi tribuat ut cognoscam
et inveniam illum: et veniam usque ad solium eius. Ponam coram eo iudi-
cium. et os meum replebo increpationibus. ut sciam verba que michi respondeat
et intelligam quid loquatur michi. Nolo multa fortitudine contendat mecum nolo
nec magnitudinis sue mole me premat / ponat equitatem contra me. et
perveniat ad victoriam iudicium meum. Si ad orientem iero non apparet. Si
ad occidentem non intelligam eum. Si ad sinistram. quid agam. Non apprehen-
dam eum. Si me vertam ad dexteram. non videbo illum. Ipse vero scit viam meam a no
et probavit me quasi aurum quod per ignem transit. Vestigia eius secutus est pes meus
viam eius custodivi. et non declinavi ex ea. A mandatis labiorum eius non
recessi. et in sinu meo abscondi verba oris eius. Ipse enim solus est. et ne-
mo autem potest cogitationem eius: et anima eius quodcumque voluit. hoc fecit. Cum
compleverit in me voluntatem suam. et alia multa similia presto sunt ei.
Et idcirco a facie eius turbatus sum: et considerans eum timore sollicitor.
Deus mollivit cor meum. et omnipotens conturbavit me. Non enim perii
propter imminentes tenebras nec faciem meam operuit caligo. 24

Ab omnipotente non sunt abscondita tempora: qui autem noverunt eum. igno-
rant dies illius. Alii terminos transtulerunt. diripuerunt greges
et paverunt eos. Asinum pupillorum abegerunt. et abstulerunt
pignori bovem vidue. Subverterunt pauperum viam. et oppresserunt
pariter mansuetos terre. Alii quasi onagri in deserto. egrediuntur ad
opus suum: vigilantesque ad predam preparant panem liberis

agrum non suum demetunt: et vineam eius quem vi oppresserint vindemiant.
Nudos dimittunt homines indumenta tollentes quibus non est operimentum
in frigore. quos imbres montium rigant. et non habentes velamen
amplexantur lapides. Vim fecerunt depredantes pupillos: et vulgus
pauperum spoliaverunt. Nudis et incedentibus absque vestitu. et esurien-
tibus tulerunt spicas. Inter ~~acceptos eorum~~ acervos eorum meridiati
sunt. qui calcatis torcularibus sitiunt. De civitatibus fecerunt viros ge-
mere. et anima vulneratorum clamavit: et deus inultum abire non
patitur. Ipsi fuerunt rebelles lumini. nescierunt vias eius. nec reversi sunt per
semitas illius. Mane primo consurgit homicida. interficit egenum
et pauperem. per noctem vero erit quasi fur. Oculus adulteri observat
caliginem dicens. non me videbit oculus. et operiet vultum suum. Perfodit
in tenebris domos. sicut in die condixerant sibi. et ignoraverunt lucem.
~~aurora~~ Si subito apparuerit aurora. arbitrantur umbram mortis. et sic in
tenebris quasi in luce ambulant. Levis est super faciem aque. maledic-
ta sit pars eius in terra. nec ambulet per viam vinearum. Ad nimium
calorem transeat ab aquis nivium: et usque ad inferos peccatum illius.
Obliviscatur eius misericordia. dulcedo illius vermis. Non sit in recordatione
sed conteratur quasi lignum infructuosum. Pavit enim sterilem. et que non parit
et vidue bene non fecit. Detraxit fortes in fortitudine sua. et cum steterit non
credet vite sue. Dedit ei deus locum penitentie. et ille abutitur
eo in superbia. oculi autem eius sunt in viis illius: elevati sunt ad modicum
et non subsistent. et humiliabuntur sicut omnia. et auferentur: et sicut summi-
tates spicarum conterentur. Quod si non est ita: quis me potest arguere esse mentitum.
27 Respondens baldach suhites ⌐ et ponere ante deum verba mea.
et dixit. Potestas et terror apud eum est: qui facit concordiam in sub-
limibus suis. Numquid est numerus militum eius. et super quem non sur-
get lumen illius. Numquid iustificari potest homo comparatus deo: aut appare-
re mundus natus de muliere. Ecce et luna non splendet et stelle non
sunt munde in conspectu eius. quanto magis homo putredo et filius hominis ver-
At respondens Iob dixit. Cuius adiutor es? numquid imbecil- ⌐ mis.
26 lis? et sustentas brachium eius qui non est fortis? Cui de-
disti consilium? forsitan illi qui non habet sapientiam. et prudentiam tuam
ostendisti plurimam. Quem docere voluisti? nonne eum qui fecit spi-
ramentum tuum? Ecce gigantes gemunt sub aquis: et qui habitant cum
eis. Nudus est infernus coram illo: et nullum est operimentum perditioni.
Qui extendit aquilonem super vacuum. et appendit terram super ni-
chilum. Qui ligat aquas in nubibus suis. ut non erumpant pariter
deorsum. Qui tenet vultum solii sui. et expandit super illud nebu-
lam suam. Terminum circumdedit aquis: usque dum finiantur lux et
tenebre. Columpne celi contremiscunt: et pavent ad nutum eius.
In fortitudine illius repente maria congregata sunt. et prudentia eius per-
cussit superbum. Spiritus eius ornavit celos. et obstetricante manu

eius. eductus est coluber tortuosus. Ecce hec ex parte dicta sunt viarum
eius. Et cum vix parvam stillam sermonis eius audierimus: quis poterit
Addidit quoque Iob assumens tonitruum magnitudinis eius intueri? 27
parabolam suam et dixit. Vivit deus qui abstulit iudicium
meum: et omnipotens qui ad amaritudinem adduxit animam meam
Quia donec superest alitus in me et spiritus dei in naribus meis: non
loquentur labia mea iniquitatem. nec lingua mea meditabitur
mendacium. Absit a me ut iustos vos esse iudicem: donec
deficiam. non recedam ab innocentia mea. Iustificationem meam
quam cepi tenere non deseram: Nec enim reprehendit me cor meum in
omni vita mea. Sicut impius inimicus meus: et adversarius meus
quasi iniquus. Que enim spes est ypocrite. si avare rapiat: et non li-
beret deus animam suam? Numquid clamorem eius audiet deus: cum
venerit super eum angustia. Aut poterit in omnipotente delectari. et in-
vocare deum in omni tempore? Docebo vos per manum dei. que omnipotens habeat: nec ab-
scondam. Ecce vos omnes nostis. et quid sine causa vana loquimini? Hec
est pars hominis impii apud deum. et hereditas violentorum quam ab omnipotente
suscipient. Si multiplicati fuerint filii eius in gladio erunt: et ne-
potes eius non saturabuntur pane. Qui reliqui fuerint ex eo se-
pelientur in interitu. et vidue illius non plorabunt. Si comportaverit
quasi terram argentum. et sicut lutum preparaverit vestimenta / preparabit quidem
sed iustus vestietur illis et aurum et argentum innocens dividet. Edi-
ficavit sicut tinea domum suam. et sicut custos fecit umbraculum. Di-
ves cum dormierit nichil secum auferet. aperiet oculos suos et
nichil inveniet. Apprehendet eum quasi aqua inopia. nocte opprimet
eum tempestas. Tollet eum ventus urens. et auferet. et velud
turbo rapiet eum de loco suo. Et mittet super eum et non parcet. de
manu eius fugiens fugiet. Stringet super eum manus suas. et
Habet argentum ve- sibilabit super eum. intuens locum eius. 28
narum suarum principia: et auro locus est in quo conflatur. Fer-
rum de terra tollitur. et lapis solutus calore in es vertitur. Tem-
pus posuit tenebris. et universorum finem ipse considerat. Lapidem quoque
caliginis. et umbram mortis. Dividit torrens a populo peregrinante
eos quos oblitus est pes egentis hominis et invios. Terra de qua
oriebatur panis in loco suo igne subversa est. Locus saphiri lapi-
des eius et glebe illius aurum. Semitam ignoravit avis. nec intui-
tus est oculus vulturis. Non calcaverunt eam filii institorum nec per-
transivit per eam leena. Ad silicem extendit manum suam subvertit
a radicibus montes. In petris rivos excidit. et omne preciosum vidit
oculus eius. Profunda quoque fluviorum scrutatus est. et abscondita pro-
duxit in lucem. Sapientia vero ubi invenitur: et quis est locus intelli-
gencie? Nescit homo precium eius. nec invenitur in terra suaviter vi-
ventium. Abyssus dicit non est in me. et mare loquitur non est mecum

Non dabitur aurum obrizum pro ea: nec appendetur argentum in commutatione eius
indie Non conferetur tinctis indie coloribus nec lapidi sardonico precio-
sissimo vel saphiro. Non adequabitur ei aurum vel vitrum: nec commutabun-
tur pro ea vasa auri excelsa et eminencia nec commemorabuntur comparatione
eius. Trahitur autem sapiencia de occultis. Non adequabitur ei topasion de ethi-
opia: nec tincture mundissime componetur. Unde ergo sapiencia venit.
et quis est locus intelligencie? Abscondita est ab oculis omnium viventium.
volucres quoque celi latet. Perdicio et mors dixerunt: auribus audivimus
famam eius. Deus intelligit viam eius: et ipse novit locum illius. Ipse enim
fines mundi intuetur: et omnia que sub celo sunt respicit. Qui fecit ventis
pondus: et aquas appendit in mensura. Quando ponebat pluviis
legem. et viam procellis sonantibus. Tunc vidit illam et enarravit: et prepara-
vit et investigavit: et dixit homini. Ecce timor domini ipsa est sapiencia et
29 Addidit quoque iob: assumens parabolam: Et recedere a malo intelligencia
suam. et dixit. Quis mihi tribuat ut sim iuxta menses pristinos
secundum dies quibus deus custodiebat me. Quando splendebat lu-
cerna eius super caput meum: et ad lumen eius ambulabam. Sicut fui
in diebus adolescencie mee: quando secreto deus erat in tabernaculo meo. Quando erat
omnipotens mecum. et in circuitu meo pueri mei: quando lavabam pedes meos
butyro. et petra fundebat mihi rivos olei. Quando procedebam ad portam civi-
tatis. et in platea parabant cathedram mihi. Videbant me iuvenes
et abscondebantur et senes assurgentes stabant. Principes cessabant
loqui. et digitum superponebant ori suo. Vocem suam cohibebant duces
et lingua eorum gutturi suo adherebat. Auris audiens beatificabat me
et oculus videns testimonium reddebat mihi. quod liberassem pauperem vociferantem. et pupil-
lum cui non esset adiutor. Benedictio perituri super me veniebat. et cor
vidue consolatus sum. Iusticia indutus sum et vestivi me sicut vestimento: et
dyademate iudicio meo. Oculus fui ceco et pes claudo. Pater eram
pauperum: et causam quam nesciebam diligentissime investigabam. Conte-
rebam molas iniqui: et de dentibus illius auferebam predam. Dicebamque:
in nidulo meo moriar: et sicut palma multiplicabo dies. Radix
mea aperta est secus aquas. et ros morabitur in messione mea.
Gloria mea semper innovabitur. et arcus meus in manu mea instaurabitur.
arcus Qui me audiebant expectabant sententiam: et intenti tacebant ad consilium meum.
Verbis meis addere nihil audebant: et super illos stillabat eloquium
meum. Expectabant me sicut pluviam. et os suum aperiebant quasi ad ymbrem
serotinum. Si quando ridebam ad eos non credebant: et lux vultus mei non
cadebat in terram. Si voluissem ire ad eos. sedebam primus. Cumque sederem quasi
rex circumstante exercitu: eram tamen merencium consolator.
30 Nunc autem derident me iuniores tempore. quorum non dignabar pa-
tres ponere cum canibus gregis mei. quorum virtus manuum erat
mihi pro nichilo: et vita ipsa putabatur indigna. Egestate et fa-
me steriles. qui rodebant in solitudine squalentes calamitate
et miseria. et mandebant herbas et arborum cortices. et radix
iuniperorum erat cibus illorum. Qui de convallibus ista rapientes

cum singula reperissent ad ea cum clamore currebant. In desertis habitabant
torrentium et in cavernis terrae vel super glaream. Qui inter huiuscemodi
laetabantur et esse sub sentibus delicias computabant, filii stultorum et ig-
nobilium et in terra penitus non parentes. Nunc in eorum canticum versus sum
et factus sum eis in proverbium. Abominantur me et longe fugiunt a me et faciem
meam conspuere non verentur. Pharetram enim suam aperuit et afflixit
me et frenum posuit in os meum. Ad dexteram orientis calamitates
meae ilico surrexerunt, pedes meos subverterunt et oppresserunt quasi
fluctibus semitas meas [alias semitis suis]. Dissipaverunt itinera
mea, insidiati sunt mihi et praevaluerunt, et non fuit qui ferret auxilium.
Quasi rupto muro et aperta ianua irruerunt super me et ad me-
as miserias devoluti sunt. Redactus sum in nihilum. Abstulisti quasi
ventus desiderium meum, et velut nubes pertransiit salus mea. Nunc autem
in memetipso marcescit anima mea et possident me dies afflictionis.
Nocte os meum perforatur doloribus, et qui me comedunt non dormiunt.
In multitudine eorum consumitur vestimentum meum, et quasi capitio tunicae sic
succinxerunt me. Comparatus sum luto et assimilatus sum favillae et cineri.
Clamo ad te et non exaudis me; sto et non respicis me. Mutatus
es mihi in crudelem, et in duritia manus tuae adversaris mihi. Elevasti
me et quasi super ventum ponens elisisti me ~~valde~~ valide. Scio quia
morti tradas me, ubi constituta est domus omni viventi. Verumtamen non
ad consumptionem eorum emittis manum tuam; et si corruerint, ipse sal-
vabis. Flebam quondam super eo qui afflictus erat, et compatiebatur anima mea
pauperi. Expectabam bona, et venerunt mihi mala; praestolabar lucem
et eruperunt tenebrae. Interiora mea efferbuerunt absque ulla
requie; praevenerunt me dies afflictionis. Maerens incedebam sine furore,
consurgens in turba clamavi. Frater fui draconum et socius stru-
thionum. Cutis mea denigrata est super me, et ossa mea aruerunt prae
caumate. Versa est in luctum cithara mea, et organum meum in vocem
Pepigi foedus cum oculis meis ut ne cogitarem | flentium
quidem de virgine. Quam enim partem haberet Deus in me desuper,
et hereditatem Omnipotens de excelsis? Numquid non perditio est iniquo et
alienatio operantibus iniquitatem? Nonne ipse considerat vias meas et
cunctos gressus meos dinumerat? Si ambulavi in vanitate et festina-
vit in dolo pes meus, appendat me in statera iusta et sciat Deus sim-
plicitatem meam. Si declinavit gressus meus de via, et si secutum est ocu-
los meos cor meum, et in manibus meis adhaesit macula, se-
ram et alius comedat, et progenies mea eradicetur. Si deceptum
est cor meum super muliere, et si ad ostium amici mei insidiatus
sum, scortum sit alterius uxor mea, et super illam incurventur alii. Hoc
enim nefas est et iniquitas maxima; ignis est usque ad perditionem
devorans et omnia eradicans germina [alias genimina]. Si con-
tempsi subire iudicium cum servo meo et ancilla mea cum disceptarent

desperatio

Capitium est os tunice per quod caput immittitur

luto

cithara

31

foedus

alias ad corruptionem

iudicium

adversum me. Quid enim faciam cum surrexerit ad iudicandum deus? Et cum quesierit: quid respondebo illi? Numquid non in utero fecit me qui et illum operatus est et formavit me unus? Si negavi quod volebant pauperibus. et oculos vidue expectare feci? Si comedi buccellam meam solus. et non comedit pupillus ex ea: quia ab infancia mea crevit mecum miseracio: et de utero matris mee egressa est mecum. Si despexi pereuntem. eo quod non habuit indumentum. et absque operimento pauperem: si non benedixerunt michi latera eius: et de velleribus ovium mearum calefactus est. Si levavi super pupillum manum meam: eciam cum viderem me in porta superiorem: Humerus meus a iunctura sua cadat, et brachium meum cum ossibus suis confringatur. Semper enim quasi tumentes super me fluctus timui deum: et pondus eius ferre non potui. Si putavi aurum robur meum. et obrizo dixi fiducia mea. Si letatus sum super multis diviciis meis. et quia plurima reperit manus mea. Si vidi solem cum fulgeret et lunam incedentem clare: et letatum est in abscondito cor meum et osculatus sum manum meam ore meo: que est iniquitas maxima et negacio contra deum altissimum. Si gavisus sum ad ruinam eius qui me oderat: et exultavi quod invenisset eum malum. Non enim dedi ad peccandum guttur meum: ut expeterem maledicens animam eius. Si non dixerunt viri tabernaculi mei. quis det de carnibus eius ut saturemur. Foris non mansit peregrinus hostium meum viatori patuit. Si abscondi quasi homo peccatum meum: et celavi in sinu meo iniquitatem meam. Si expavi ad multitudinem nimiam: et despectio propinquorum terruit me: et non magis tacui nec egressus sum hostium. Quis michi tribuat auditorem. ut desiderium meum audiat omnipotens. et librum scribat ipse qui iudicat. ut in humero meo portem illum: et circumdem illum quasi coronam michi. Per singulos gradus meos pronunciabo illum. et quasi principi offeram eum. Si adversum me terra mea clamat: et cum ipsa sulci eius deflent. Si fructus eius comedi absque pecunia: et animam agricolarum eius afflixi. Pro frumento oriatur michi tribulus et pro ordeo spina.

Finita sunt verba Job

32 Omiserunt autem tres viri isti respondere Job. eo quod iustus sibi videretur. Et iratus indignatusque Heliu filius Barachel Buzites de cognacione Ram. Iratus autem adversus Job eo quod iustum se diceret esse coram deo. porro adversum amicos eius indignatus est: eo quod non invenissent responsionem racionabilem sed tantummodo condempnassent Job. Igitur Heliu expectavit Job loquentem: eo quod seniores se essent qui loquebantur. Cum autem vidisset quod tres respondere non possent. iratus est vehementer. Respondensque Heliu filius Barachel Buzites dixit. Iunior sum tempore. vos autem antiquiores. Idcirco dimisso capite. veritus sum indicare vobis meam sentenciam. Sperabam enim quod etas prolixior loqueretur. et annorum multitudo doceret sapienciam. Sed ut video spiritus est in hominibus: et inspiracio omnipotentis dat intelligenciam. Non sunt longevi sapientes. nec senes intelligunt iudicium. Ideo dicam audite me. ostendam vobis eciam ego meam sentenciam. Expectavi enim

sermones vestros. audivi prudenciam vestram. donec disceptaremini sermoni-
bus. et donec putabam vos aliquid dicere. considerabam. Sed ut video
non est qui possit arguere Job: et respondere ex vobis sermonibus eius. Ne
forte dicatis invenimus sapientiam. deus proiecit eum non homo. Nichil lo-
cutus est michi. et ego non secundum vestros sermones respondebo illi. Extimu-
erunt. et non responderunt ultra. abstuleruntque a se eloquia. Cum igitur expec-
tavi et non sunt locuti: steterunt nec responderunt ultra. Respondebo et
ego partem meam: et ostendam scienciam meam. Plenus sum enim sermonibus: et co-
arctat me spiritus uteri mei. En venter meus quasi mustum absque spi-
raculo. quod lagunculas novas disrumpit. Loquar et respirabo pau-
lulum. Aperiam labia mea et respondebo. Non accipiam personam viri: et
deum homini non equabo. Nescio enim quamdiu subsistam. et si post mo-
Audi igitur Job eloquia mea dicum tollat me factor meus
et omnes sermones meos ausculta. Ecce aperui os meum 33
loquatur lingwa mea in faucibus meis. Simplici corde meo
sermones mei. et scienciam meam labia pura loquentur. Spiritus dei fe-
cit me: et spiraculum omnipotentis vivificavit me. Si potes respon-
de michi. et adversus faciem meam consiste. Ecce et me sicut et te fecit deus: et
de eodem quoque luto ego formatus sum. Verumtamen miraculum meum non te terreat
et eloquencia mea non sit tibi gravis. Dixisti ergo in auribus meis: et vo-
cem verborum tuorum audivi. Mundus sum ego absque delicto. et immaculatus
et non est iniquitas in me. Quia querelas in me repperit: ideo arbitratus
est me inimicum sibi. Posuit in nervo pedes meos: custodivit
omnes semitas meas. Hoc est ergo in quo non es iustificatus. Respondebo
tibi. quia maior sit deus homine. Adversus eum contendis: quod non ad omnia
verba responderit tibi. Semel loquitur deus. et secundo idipsum non repetit
Per sompnium in visione nocturna. quando irruit super homines sopor: et dormi-
unt in lectulo. Tunc aperit aures virorum. et erudiens eos instruit disciplina
ut avertat hominem ab hiis que facit. et liberet eum de superbia. eruens animam
eius a corrupcione. et vitam illius ut non transeat in gladium. Increpat
quoque per dolorem in lectulo: et omnia ossa eius marcescere facit. Abhominabilis
ei fit in vita sua panis et anime illius cibus ante desiderabilis. Tabescet
caro eius. et ossa que tecta fuerant nudabuntur. Appropinquavit corrup-
cioni anima eius et vita illius mortiferis. Si fuerit pro eo angelus loquens
unum de milibus. ut annunciet hominis equitatem. miserebitur eius et dicet libera
eum et non descendat in corrupcionem. Inveni in quo ei propicier. Consumpta est caro eius
a suppliciis. revertatur ad dies adolescencie sue. Deprecabitur deum et placa-
bilis erit ei: et videbit faciem eius in iubilo et reddet homini iusti-
ciam suam. Respiciet homines et dicet peccavi. et vere deliqui. et ut eram
dignus non recepi. Liberavit animam suam ne pergeret in interitum sed vivens
lucem videret. Ecce hec omnia operatur deus tribus vicibus per singulos
ut revocet animas eorum a corrupcione. et illuminet luce viventium. Attende

Job. et audi me. et tace: dum ego loquor. Si autem habes quod lo-
quaris responde michi loquere. volo enim te apparere iustum. Quod si non habes:
34 Pronuncians itaque heliu audi me. tace. et docebo te sapientiam.
etiam hec locutus est. Audite sapientes verba mea: et eruditi au-
scultate me. Auris enim verba probat. et guttur escas gustu di-
iudicat. Iudicium eligamus nobis. et inter nos videamus quid sit melius.
Quia dixit Job iustus sum: et deus subvertit iudicium meum. In iudi-
cando enim me mendacium est. Violenta sagitta mea absque ul-
lo peccato. Quis est vir ut est Job. qui bibit subsannationem quasi
aquam. qui graditur cum operantibus iniquitatem. et ambulat cum viris
impiis. Dixit enim non placebit vir deo etiam si cucurrerit cum eo. Ideo
viri cordati. audite me. Absit a deo impietas. et ab omnipotente
iniquitas. Opus enim hominis reddet ei: et iuxta vias singulorum resti-
tuet eis. Vere enim deus non condempnabit frustra: nec omnipotens subvertit iudicium.
Quem constituit alium super terram: aut quem posuit super orbem quem fabri-
catus est? Si direxerit ad eum cor suum. spiritum illius et flatum ad se trahet.
Deficiet omnis caro simul: et homo in cinerem revertetur. Si habes ergo intellectum
audi quod dicitur. et ausculta vocem eloquii mei. Numquid qui non amat
iudicium sanari potest. Et quomodo tu eum. qui iustus est condempnas? Qui
dicit regi apostata. qui vocat duces impios: qui non accipit personas
principum: nec cognovit tyrannum cum disceptaret contra pauperem. Opus enim
manuum eius sunt universi. Subito morientur: et in media noc-
te turbabuntur populi. et pertransibunt: et auferent violentum absque ma-
nu. Oculi enim eius super vias hominum: et omnes gressus eorum considerat. Non
sunt tenebre. et non est umbra mortis. ut abscondantur ibi qui operantur
iniquitatem. Neque enim ultra in hominis potestate est: ut veniat ad deum
in iudicium. Conteret multos et innumerabiles: et stare faciet alios pro eis.
Novit enim opera eorum. et ideo inducet noctem. et conterentur. Quasi
impios percussit eos in loco videntium. Qui quasi de industria recesse-
runt ab eo: et omnes vias eius intelligere noluerunt: ut perve-
nire facerent ad eum clamorem egeni. et audiret vocem pauperum. Ipso
enim concedente pacem: quis est qui condempnet? Et ex quo absconderit vul-
tum suum: quis est qui contempletur eum? Et super gentes et super omnes homines.
Qui regnare facit ypocritam hominem propter peccata populi. Quia ergo ego lo-
cutus sum ad deum: te quoque non prohibebo. Si erravi tu doce me: Si ini-
quitatem locutus sum. ultra non addam. Numquid a te deus expetit eam
quia displicuit tibi? Tu enim cepisti loqui. et non ego. Quod si quid
nosti melius. loquere. Viri intelligentes loquantur michi: et vir sapiens
audiat me. Job autem stulte locutus est: et verba illius non sonant
disciplinam. Pater mi probetur Job usque ad finem: ne desinas ab
homine iniquitatis. quia addit super peccata sua blasphemiam. Inter nos

et te ad iudicium provocet sermonibus suis deum
Igitur heliu hec rursum locutus est. Numquid equa videtur tibi tua co- 35
gitatio: ut diceres iustior deo sum. Dixisti enim non tibi placet
quod rectum est: vel quid tibi proderit si ego peccavero. Itaque ego
respondebo sermonibus tuis: et amicis tuis tecum. Suspice celum
et intuere: et contemplare ethera quod altior sit te. Si peccaveris
quid ei nocebis. et si multiplicate fuerint iniquitates tue quid
facies contra eum. Porro si iuste egeris: quid donabis ei. aut
quid de manu tua accipiet. Homini qui similis tui est nocebit
impietas tua: et filium hominis adiuvabit iusticia tua. Propter
multitudinem calumpniatorum clamabunt: et eiulabunt propter vim
brachii tyrannorum. Et non dixit ubi est deus qui fecit me. qui dedit
carmina in nocte. qui docet nos super iumenta terre: et super volucres
celi erudit nos. Ibi clamabunt. et non exaudiet propter superbiam
malorum. Non ergo frustra audiet deus: et omnipotens singulorum causas intue-
bitur. Etiam cum dixeris non considerat. iudicare coram eo. et expecta eum
Nunc enim non infert furorem suum. nec ulciscitur scelus valde.
ergo iob frustra aperit os suum. et absque sciencia verba multiplicat 36
Addens quoque heliu hec locutus est. Sustine me paululum Addens
et indicabo tibi. adhuc enim habeo quod pro deo loquar. Repetam
scienciam meam a principio: et operatorem meum probabo iustum. Vere
enim absque mendacio sermones mei: et perfecta sciencia probabitur tibi. Deus
potentes non abicit. cum et ipse sit potens. Sed non salvat impios.
et iudicium pauperibus tribuit. Non aufert a iusto oculos suos. et
reges in solio collocat in perpetuum: et illi eriguntur. Et si fuerint
in cathenis. et vinciantur funibus paupertatis. indicabit eis opera eorum
et scelera eorum quia violenti fuerint. Revelabit quoque aurem eorum. ut cor-
ripiat: et loquitur ut revertantur ab iniquitate. Si audierint et
observaverint complebunt dies suos in bono: et annos suos in gloria.
Si autem non audierint. transibunt per gladium et consumentur in stul-
ticia. Simulatores et callidi provocant iram dei. neque enim cla-
mabunt cum vincti fuerint. Morietur in tempestate anima eorum: et vita
eorum inter effeminatos. Eripiet pauperem de angustia sua: et reve-
labit te de ore angusto latissime: et non habentis fundamentum subter-
se. Requies autem mense tue erit plena pinguedine. Causa tua quasi im-
pii iudicata est: causam iudiciumque recipies. Non te ergo superet ira
vi ut aliquem opprimas nec multitudo donorum inclinet te. Depo-
ne magnitudinem tuam absque tribulatione: et omnes robustos forti-
tudine. Ne protrahas noctem: ut ascendant populi pro eis. Cave ne de-
clines ad iniquitatem: hanc enim cepisti sequi post miseriam.
Ecce deus excelsus in fortitudine sua et nullus ei similis in legislatoribus
i. doctoribus

ceriis potest scrutari vias eius: aut quis audet dicere operatus es iniquitatem.
Memento quod ignores opus eius de quo cecinerunt viri. Omnes homines
vident eum: unusquisque intuetur procul. Ecce deus magnus vincens
scientiam nostram: numerus annorum eius inestimabilis. Qui aufert stillas
pluvie. et effundit imbres ad instar gurgitum. que de nubibus
fluunt. que pretexunt cuncta desuper. Si voluerit extendere nubes
quasi tentorium suum. et fulgurare lumine suo desuper: cardines quoque ma-
ris aperiet. per hec enim iudicat populos: et dat escas multis morta-
libus. In manibus abscondit lucem: et precipit ei ut rursus adve-
niat. Annunciat de ea amico suo. quod possessio eius sit. et ad eam
37 Super hoc expavit cor meum: et emotum est possit ascende-
de loco suo. Audite auditionem in terrore vocis eius. et sonitum
de ore eius procedentem. Subter omnes celos ipse considerat
et lumen illius super terminos terre. Post eum rugiet sonitus. tona-
bit voce magnitudinis sue: et non investigabitur cum audita
fuerit vox eius. Tonabit deus in voce sua mirabiliter. qui facit mag-
na et inscrutabilia. Qui precipit nivi ut descendat in terram. et
hyemis pluviis et imbri fortitudinis sue. Qui in manu omnium
hominum signat. ut noverint singuli opera sua. Ingredietur bestia la-
tibulum: et in antro suo morabitur. Ab interioribus egredietur tem-
pestas. et ab arcturo frigus. Flante deo concrescit gelu: et rur-
sum latissime funduntur aque. Frumentum desiderat nubes: et nu-
bes spargunt lucem suam: que lustrant cuncta per circuitum quocumque eas volun-
tas gubernantis duxerit. ad omne quod preceperit illis. super faciem orbis
terrarum. sive in una tribu. sive in terra sua. sive in quocumque loco mise-
ricordie sue eas iusserit inveniri. Ausculta hec iob. sta et considera mira-
bilia dei. Numquid scis quando preceperit deus pluviis: ut ostenderent lucem
nubium eius. Numquid nosti semitas nubium. magnas et perfectas
scientias. Nonne vestimenta tua ~~calida~~ calida sunt. cum perflata
al's timida fuerit terra austro. Tu forsitan cum eo fabricatus es celos. qui
solidissimi quasi ere fusi sunt. Ostende nobis quid dicamus illi. nos quip-
pe involvimur tenebris. Quis narrabit ei que loquor. etiam
si locutus fuerit homo. devorabitur. At nunc non vident lucem. Subito a-
er cogetur in nubes: et ventus transiens fugabit eas. Ab aqui-
lone aurum veniet. et ad deum formidolosa laudatio. Digne
eum invenire non possumus: magnus fortitudine et iusticia et iudicio
et enarrari non potest. Ideo timebunt eum viri. et non audebunt contem-
Respondens autem dominus plari omnes qui sibi videntur esse sapientes.
Job de turbine dixit: Quis est iste involvens
38 sententias sermonibus imperitis. Accinge quasi vir lumbos tuos. Int-

115

rogabo te: responde michi. Ubi eras quando ponebam fundamenta terre?
Indica michi: si habes intelligenciam. Quis posuit mensuras eius
si nosti. vel quis tetendit super eam lineam? Super quo bases eius soli-
date sunt. aut quis dimisit lapidem angularem eius. cum me
laudarent simul astra matutina. et iubilarent omnes filii dei?
Quis conclusit hostiis mare: quando erumpebat. quasi de vulva procedens
Cum ponerem nubem vestimentum eius. et caligine illud quasi pannis
infancie obvolverem: circumdedi illud terminis meis: et posui vec-
tem et hostia: et dixi Usque huc venies. et non procedes amplius
et hic confringes tumentes fluctus tuos. Numquid post ortum tuum pre-
cepisti diluculo. et ostendisti aurore locum suum. et tenuisti concuciens
extrema terre. et excussisti impios ex ea? Restituetur ut lutum
signaculum: et stabit sicut vestimentum. Auferetur ab impiis lux sua.
et brachium excelsum confringetur. Numquid ingressus es profunda maris
et in novissimis abyssi deambulasti? Numquid aperte tibi sunt porte
mortis. et hostia tenebrosa vidisti? Numquid considerasti latitudinem terre?
Indica michi: si nosti omnia. In qua via habitet lux. et tenebrarum quis
locus sit. ut ducas unumquodque ad terminos suos: et intelligas se-
mitas domus eius. Sciebas tunc quod nasciturus esses et numerum dierum
tuorum noveras? Numquid ingressus es thesauros nivis. aut thesauros
grandinis aspexisti. que preparavi in tempus hostis. in diem pugne et belli?
Per quam viam spargitur lux. dividitur estus super terram. Quis dedit
vehementissimo ymbri cursum: et viam sonantis tonitrui. ut plueret
super terram absque homine in deserto. ubi nullus mortalium commoratur
ut impleret inviam et desolatam: et produceret herbas virentes?
Quis est pluvie pater. vel quis genuit stillas roris? De cuius
utero egressa est glacies: et gelu de celo quis genuit? In similitu-
dinem lapidis aque durantur. et superficies abyssi constrin-
gitur. Numquid coniungere valebis micantes stellas pliades aut gyrum
arcturi poteris dissipare? Numquid producis luciferum in tempore suo. et ve-
sperum super filios terre consurgere facis? Numquid nosti ordinem celi:
et pones racionem eius in terra? Numquid elevabis in nebula vocem
tuam: et impetus aquarum operiet te? Numquid mittes fulgura et ibunt
et revertencia dicent tibi assumus? Quis posuit in visceribus hominis sapienciam
vel quis dedit gallo intelligenciam? Quis enarrabit celorum ra-
cionem. et concentum celi quis dormire faciet? Quando fundebatur pulvis
in terra: et glebe compingebantur? Numquid capies leene predam. et animam
catulorum eius implebis. quando cubant in antris. et in specubus insi-
diantur? Quis preparat corvo escam suam: quando pulli eius ad deum
clamant vagientes. eo quod non habeant cibos?

39 Numquid nosti tempus partus ibicum in petris vel parturientes cervas
observasti? Dinumerasti menses conceptus earum: et scisti tempus partus ea-
rum? Incurvantur ad fetum et pariunt et rugitus emittunt. Separantur
filii earum et pergunt ad pastum: egrediuntur et non revertuntur ad eas. Quis
dimisit onagrum liberum: et vincula eius quis solvit? Cui dedi
in solitudine domum: et tabernacula eius in terra salsuginis. Contemnit
multitudinem civitatis: clamorem exactoris non audit. Circumspicit mon-
tes pascue sue: et virentia queque perquirit. Numquid volet rinoceros ser-
vire tibi: aut morabitur ad presepe tuum? Numquid alligabis rinocero-
ta ad arandum loro tuo: aut confringet glebas vallium post te?
Numquid fiduciam habebis in magna fortitudine eius: et derelinques ei labo-
res tuos? Numquid credes ei quod reddat sementem tibi: et aream
tuam congreget? Penna strutionum similis est pennis herodii et accipitris.
Quando derelinquit in terra ova sua: tu forsitan in pulvere calefacies
ea. Obliviscitur quod pes conculcet ea: aut bestia agri conterat. Du-
ratur ad filios suos quasi non sint sui: frustra laboravit nullo timore
cogente. Privavit eam deus sapientia: nec dedit illi intelligentiam.
Cum tempus fuerit in altum alas erigit: deridet equitem et ascensorem
eius. Numquid prebebis equo fortitudinem: aut circumdabis collo eius hinnitum? Num-
quid suscitabis eum quasi locustas? Gloria narium eius terror. Terram ungula
fodit: exultat audacter: in occursum pergit armatis. Contemnit ~~pavo-~~
pavorem nec cedit gladio. Super ipsum sonabit ~~pharetra~~
pharetra: vibrabit hasta gladius et clipeus. Fervens et fre-
mens sorbet terram: nec reputat tube sonare clangorem. Ubi au-
dierit buccinam dicit vah: procul odoratur bellum: exhortationem du-
cum et ululatum exercitus. Numquid per sapientiam tuam plumescit accipiter
et expandit alas suas ad austrum? Aut ad preceptum tuum elevabitur
aquila et in arduis ponet nidum suum? In petris manet et in preruptis
silicibus commoratur atque inaccessis rupibus. Inde contemplatur escam et
de longe oculi eius prospiciunt. Pulli eius lambent sanguinem: et ubicumque
cadaver fuerit statim adest. Et adiecit dominus et locutus est ad Job:
Numquid qui contendit cum deo tam facile conquiescit? Utique qui arguit deum
debet respondere ei. Respondens autem Job domino dixit: Qui leviter locutus sum respondere quid
possum? Manum meam ponam super os meum. Unum est quod locutus sum
quod utinam non dixissem: et alterum quibus ultra non addam.
40 Respondens autem dominus Job de turbine dixit: Accinge sicut vir lumbos
tuos: interrogabo te: et indica mihi. Numquid irritum facies iudicium
meum: et condemnabis me ut tu iustificeris? Et si habes brachium
sicut deus: et si voce simili tonas: circumda tibi decorem: et in sublimi
erigere: et esto gloriosus: et speciosis induere vestibus. Disperge superbos in
furore tuo: et respiciens omnem arrogantem humilia. Respice cunctos superbos

Margin: Ibicum; superbos

et confunde eos: et contere impios in loco suo. Absconde eos in pulvere simul
et facies eorum demerge in foveam. Et ego confitebor quod salvare te possit
dextera tua. Ecce behemoth quem feci tecum fenum quasi bos comedit
fortitudo eius in lumbis eius: et virtus eius in umbilico ventris
Constringit caudam suam quasi cedrum. nervi testiculorum eius perplexi sunt
Ossa eius velut fistule eris: cartilago illius quasi lamine ferree. Ipse
principium est viarum dei: qui fecit eum applicabit gladium eius. Huic mon-
tes herbas ferunt: et omnes bestie agri ludent ibi. Sub umbra dor-
mit in secreto calami: et locis humentibus. Protegunt umbre umbram
eius: circumdabunt eum salices torrentis. Ecce absorbebit fluvium:
et non mirabitur. Habet fiduciam quod influat iordanis in os eius. In
oculis eius quasi hamo capiet eum: et in sudibus perforabit nares eius
An extrahere poteris leviathan hamo. et fune ligabis linguam eius
Numquid pones circulum in naribus eius: et armilla perforabit maxillam eius
Numquid multiplicabit ad te preces. aut loquetur tibi mollia. Numquid fe-
riet tecum pactum: et accipies eum servum sempiternum. Numquid illudes
ei quasi avi: aut ligabis illum ancillis tuis. Concident eum amici.
divident illum negotiatores. Numquid implebis sagenas pelle
eius: et gurgustium piscium capite illius. Pone super eum manum tuam
Cap. memento belli nec ultra addas loqui. Ecce spes eius frustrabitur eum
et videntibus cunctis precipitabitur. Sequitur Capitulum

Non quasi crudelis suscitabo eum: quis enim resistere potest vultui meo. xli
Quis ante dedit mihi ut reddam ei. Omnia que sub celo sunt
mea sunt. Non parcam ei. et verbis potentibus et ad deprecandum com-
positis. Quis revelabit faciem indumenti eius: et in medium oris eius
quis introibit. Portas vultus eius quis aperiet. Per gyrum dentium eius
formido. corpus illius quasi scuta fusilia: et compactum squamis se pre-
mentibus. Una uni coniungitur: et nec spiraculum quidem incedit per eas
Una alteri adherebit: et tenentes nequaquam separabuntur. Sternutatio
eius splendor ignis: et oculi eius ut palpebre diluculi. De ore
eius lampades procedunt. sicut tede ignis accense. De naribus
eius procedit fumus. sicut olle succense ac ferventis. Halitus eius pru-
nas ardere facit: et flamma de ore eius egreditur. In collo eius morabitur
fortitudo. et faciem illius precedit egestas. Membra carnium eius coherentia
sibi: mittet contra eum fulmina: et ad locum alium non ferentur. Cor
eius indurabitur quasi lapis. et stringetur quasi malleatoris incus. Cum
sublatus fuerit timebunt angeli. et territi purgabuntur. Cum apprehen-
derit eum gladius subsistere non poterit neque hasta neque torax. Re-
putabit enim quasi paleas ferrum: et quasi lignum putridum es. Non fugabit
eum vir sagittarius: in stipulam versi sunt ei lapides funde. Quasi stipulam
estimabit malleum. et deridebit vibrantem hastam. Sub ipso erunt
radii solis. sternet sibi aurum quasi lutum. Fervescere faciet quasi ollam.

[con]fundam inanes: ponet quasi cum unguenta bulliunt. Post eum lucebit
semita, et estimabit abyssum quasi senescentem. Non est super terram potestas
que comparetur ei, qui factus est ut nullum timeret. Omne sublime videt
Respondens autem Job domino dixit: Ipse est rex super omnes filios superbie. d/110
Scio quia omnia potes, et nulla te latet cogitacio. Quis est iste
qui celat consilium absque sciencia? Ideo insipienter locutus sum, et
que ultra modum excederent scienciam meam. Audi et ego loquar, inter-
rogabo et ostende michi. Auditu auris audivi te: nunc autem oculus
meus videt te. Idcirco ipse me reprehendo, et ago penitenciam in favil-
la et cinere. Postquam autem dominus locutus est verba hec ad Job, dixit
ad Eliphaz Themanitem: Iratus est furor meus in te, et in duos
amicos tuos, quia non estis locuti coram me rectum sicut servus meus
Job. Sumite ergo vobis septem thauros et septem arietes, et ite ad servum
meum Job, et offerte holocaustum pro vobis. Job autem servus meus orabit
pro vobis: faciem eius suscipiam, ut non vobis imputetur stulticia.
Neque enim locuti estis ad me recta, sicut servus meus Job. Abierunt ergo
Eliphaz Themanites et Baldath Suhites et Sophar Naama-
tites, et fecerunt sicut locutus fuerat ad eos dominus: et suscepit dominus fa-
ciem Job. Dominus quoque conversus est ad penitenciam Job, cum oraret ille pro ami-
cis suis. Et addidit omnia quecumque fuerant Job duplicia. Venerunt
autem ad eum omnes fratres sui, et universe sorores sue, et cuncti qui nove-
rant eum prius, et comederunt cum eo panem in domo eius: et commo-
verunt super eum caput: et consolati sunt eum super omni malo quod intule-
rat dominus super eum. Et dederunt ei unusquisque ovem unam: et inau-
rem auream unam. Dominus autem benedixit novissimis Job magis
quam principio eius. Et facta sunt ei xiiii milia ovium, et sex milia ca-
melorum: et mille iuga boum, et mille asine. Et fuerunt ei
septem filii et filie tres. Et vocavit nomen unius Diem, et nomen
secunde Cassiam, et nomen tercie Cornustibii. Non sunt autem invente mu-
lieres speciose sicut filie Job in universa terra: deditque eis pater suus hereditatem
inter fratres earum. Vixit autem Job post hec centum xl annis, et vidit
filios suos, et filios filiorum suorum usque ad quartam generacionem: et
mortuus est senex et plenus dierum.   Deo gracias

Fuerunt ergo omnes anni vite eius ducenti xlviii. et ideo quod apparet cum
quesitum fuisse ab Abraham Job exemplar paciencie. In historia eius pro ser-
mone complectitur. Prosa incipit, versu labitur, pedestri sermone
finitur. Omnes leges dialetice proposicione, assumpcione, confirmacione, conclusione det-
minat. Singula in eo verba plena sunt sensibus. Et ut de ceteris sileam, re-
surrectionem corporum sic prophetat, ut nullus de ea vel manifestius vel cautius
scripserit. Scio inquit quod redemptor meus vivat, et in novissimo die de ter-
ra resurrecturus sum, et rursum circumdabor pelle mea, et in carne mea

Post Job sequitur psalmi david et aliorum Et post hec parabole
Salomonis et alii libri sapienciales Deinde prophete deinde
Machabeorum
Deinde novum
testamentum

Videbo deum cuius visurus sum ego ipse et oculi mei conspecturi sunt
et non alius reposita est hec spes mea in sinu meo

De origine Job

Esau habuit uxores quinque
prima iudit filia heber ethei: secunda basemath filia elon
cuius de qua natus est raguel cuius raguel habuit filios iiij^or
primitivus naath secundus zareth cuius zareth genuit Job
Iude cum appellatus est quintus ab abraham in terra quidem habitasse Job
ausitidem in finibus ydumee et arabie: et erat ei ante nomen
Jobab Et accepta uxore arabissa genuit filium cui nomen
erat ennon Erat autem ipse filius quidem zare de esau filiorum filius
de matre vero bosra ita ut sit quintus ab abraham Et hii sunt re-
ges qui regnaverunt in edom in qua et ipse regione regnavit pri-
mus balach filius bethor et nomen civitatis eius dennaba post
balach autem jobab qui vocatur job post hunc chusam qui erat dux
ex regione themanorum post hunc ada filius bead qui concidit madian
in campo moab et nomen civitatis eius cethaim

Hec de job asserunt hebrei non fuisse de genere esau sed de nachor
fratris abrahe stirpe descendisse et fuisse cum tribus patriarcharum
nachor cum genuit hus de cuius stirpe credidit quartum post
nachor cum genuit hus sicut vocatur vir erat in terra hus nomine job
sed in exordio voluminis sui notatur

~~hic debet sequi liber psalmorum david~~

~~prologus in libros salomonis~~

Cromacio et eliodoro episcopis ieronimus Iungat epistola quos iungit sacerdo- Ieronimus
cium immo carta non dividat quos christi nectit amor Commenta-
rios in osee amos zachariam et malachiam quos poscitis scripsissem
si licuisset pre valitudine mittitis solatia sumptuum notarios nostros
et librarios sustentatis ut vobis potissimum nostrum desudet ingenium
Et ecce ex latere frequens turba diversa poscentium quasi aut equum sit
me vobis esurientibus aliis laborare aut in racione dati et accepti
cuiquam preter vos obnoxius sim Itaque longa egrotatione fractus ne
penitus hoc anno reticerem et apud vos mutus essem tridui opus
nomini vestro consecravi interpretacionem videlicet trium salomonis voluminum masloth
quas hebrei parabolas vulgata editio proverbia vocat Coeleth quem grece
ecclesiasten latine concionatorem possumus dicere Sirasirim quod in lingwam nostram lingwam nostram
vertitur canticum canticorum Fertur et panarethos ihesu filii syrach liber
et alius pseudographus qui sapiencia salomonis inscribitur quorum prio-
rem hebraicum reperi non ecclesiasticum ut apud latinos sed parabolas pre-
notatum cui iuncti erant ecclesiastes et canticum canticorum ut similitu-
dinem salomonis non solum librorum numero sed etiam materiarum genere

coequaret. Secundus apud hebraeos nusquam est. quin et ipse stilus
graecam eloquentiam redolet. et nonnulli scriptorum veterum hunc esse iudei
philonis affirmant. Sicut ergo iudith et tobiam et machabeorum libros
legit quidem ecclesia sed inter canonicas scripturas non recipit. Sic et haec
duo volumina legit. ad edificationem plebis. non ad auctoritatem ecclesiasticorum
dogmatum confirmandam. Si cui sane. lxx interpretum magis
editio placet. habet eam a nobis olim emendatam. Neque enim sic nova
cudimus. ut vetera destruamus: et tamen cum diligentissime legerit. sciat magis
nostra scripta intelligi quae non in tertium vas transfusa coacuerint sed statim
prefac. i ecclesiasten de prelo purissime commendata teste suum saporem servaverint.

Item prologus

Tribus nominibus vocatum fuisse salomonem scripture manifestissime
docet. pacificum id est salomonem. et ydidam id est dilectum domini et quem
nunc dicimus coeleth id est ecclesiasten. Ecclesiastes autem graece appellatur
qui cetum id est ecclesiam congregat quem nos nuncupare possumus contionatorem
eo quod loquatur ad populum. et sermo eius non specialiter ad unum sed ad universos generaliter
dirigitur. Porro pacificus et dilectus domini. ab eo quod in regno eius pax
fuit. et eum dominus dilexit. appellatus est. Nam et psalmus xliiii et lxxi
sub eius persona notatur. Quorum tamen et si ad prophetiam Christi ecclesie
dilecti et pacifici tytulo pertineant: tamen et iuxta salomonis pertinent historiam super
quem iuxta prosperitatem felicitatem et vires salomonis cecinerunt. Itaque iuxta numerum vocabulorum tria volumina edidit
salomon scripture sue. Itaque iuxta numerum vocabulorum tria volumina edidit
proverbia. ecclesiasten. canticum canticorum. In proverbiis parvulum docens
et quasi de officiis per sententias erudiens. Unde ad filium eius sermo crebro repetitur.
In ecclesiaste vero mature viro etatis instituens ne quidquam
putet in mundo rebus perpetuum sed caduca et brevia universa quaecumque
in mundo cernimus. et tantam specie preparando in cantico canticorum
ad complexum sponsi copulatum virum. et tanto felicius quanto relinquens vitia et pompis
sponse iungitur amplexibus. Nisi enim prius reliquerimus vitia. et pompis
seculi renuntiantes expediti nos ad adventum domini preparaverimus (al. preparaverimus) non
possimus cantare canticum canticorum. Quod et hoc diligenter attendendum
possumus. canticum canticorum diversos esse tytulatos. In proverbiis enim non
quasi tres libros auctores diversos esse tytulatos. In proverbiis enim non
tantum proverbia salomonis filii david regis israhel. Ecclesiasten quippe cantatur
sed quod male in latinis et in grecis codicibus invenitur. Sic enim intitulatur
sed ipse quod male in latinis et in grecis codicibus invenitur. Sic intitulanti
sunt ipse quod male et latinus et grecus codicibus invenitur. verba ecclesiastes filii david regis israhel in hierusalem. Sed tertio
tamen cantica canticorum salomonis. Quod enim proverbia et rudes instituit ad duodecim
tribus. et ad totum pertinet israel. et quo contemptus mundi non nisi metropolitis
convenit hoc est habitatoribus iherusalem. Ita canticum canticorum ad eos proprie pertinet
qui tantum superna desiderant. Ad incipientes et proficientes. et perfectos
dignitas. et regni iure merito vindicatur auctoritas. Ad perfectos ubi
al's indicat non tiro eruditur discipulus sed amore proprio nomen sufficit. et cuius
lib. magister est et regit ac perficit. quod ecclesia resonat cum sponso.

Tres libros salomonis .i. proverbia ecclesiasten et canticum canticorum
veteri lxx interpretum auctoritati reddidi vel antepositis lineis super-
flua quaeque designans vel stellis titulo praenotatis ea quae minus habeban-
tur interserens quod plenius paula et eustochium cognoscatis quod in libris nostris
minus sit quid redundet vertimus et illa quae imperiti translatores male
in linguam nostram de greco sermone verterunt oblitteratas et antiquatas anti-
quissima veritate corrupi et ubi praepostero ordine atque perverso sententiarum fuit
lumine creatum suis locis restitui fecit intelligi quod latebat por-
ro in eo libro qui a plerisque sapientia salomonis inscribitur et in ecclesiastico
quem esse iesu filii syrach nullus ignorat calamo temperavi tantummodo cano-
nicas scripturas vobis emendare desiderans et studium meum certis
magis quam dubiis commendare in greco et hebreo praefaciuncula utique
in libro premissa quia non nulla de greco ob imitacionem sensus et
legentis edificacionem illius imperfecta hebraice translacioni extitisse
nota est et ideo qui ~~legit pauper~~ legit ... ingenio ...

proverbia salomonis

Parabole salomonis filii david regis israel ad sciendam sapien-
tiam et disciplinam ad intelligenda verba prudentie et suscipien-
dam eruditionem doctrine iusticiam iudicium et equitatem
ut detur parvulis astutia et adolescenti scientia et
intellectus audiens sapiens sapiencior erit et intelligens sapientiam
gubernacula possidebit animadvertet parabolam et interpretacionem
verba sapientum et enigmata eorum timor domini principium sapientie
Sapientiam atque doctrinam stulti despiciunt audi fili mi disciplinam
patris tui et ne dimittas legem matris tue ut addatur gracia
capiti tuo et torques collo tuo fili mi si te lactaverint
peccatores ne acquiescas eis si dixerint veni nobiscum insi-
diemur sanguini abscondamus tendiculas contra insontem frustra
deglutiamus eum sicut infernus viventem et integrum quasi descendentem in
lacum omnem preciosam substantiam reperiemus implebimus domos nostras
spoliis sortem mitte nobiscum marsupium unum sit omnium nostrum fili mi ne
ambules cum eis prohibe pedem tuum a semitis eorum pedes enim illorum
ad malum currunt et festinant ut effundant sanguinem frustra autem iacitur
rete ante oculos pennatorum ipsi quoque contra sanguinem suum insidiantur et moliuntur
fraudes contra animas suas sic semite omnis avari animas possidentium
rapiunt sapientia foris predicat in plateis dat vocem suam in capite tur- predicat
barum clamitat in foribus portarum urbis profert verba sua dicens usquequo par-
vuli diligitis infantiam et stulti ea que sibi sunt noxia cupient et imprud[entes]

~~parabole~~ Cum irruerit repentina calamitas et interitus quasi tempestas ingruerit

dentia odibunt scientiam Convertimini ad correctionem meam en proferam vobis spi-
ritum meum et ostendam verba mea Quia vocavi et renuistis extendi ma-
num meam et non fuit qui aspiceret despexistis omne consilium meum et
increpationes meas neglexistis Ego quoque in interitu vestro ridebo et sub-
sannabo cum vobis quod timebatis advenerit Cum venerit super vos
tribulatio et angustia Tunc invocabunt me et non exaudiam mane
consurgent et non invenient me eo quod exosam habuerint disciplinam et
timorem Domini non susceperint nec acquieverint consilio meo et detraxe-
rint correctioni meae universae Comedent igitur fructus viae suae suisque con-
siliis saturabuntur Aversio parvulorum interficiet eos et prosperitas stultorum
perdet eos Qui autem me audierit absque terrore requiescet et abundantia
perfruetur terrore malorum sublato. Sequitur ...

2 Fili mi si susceperis sermones meos et mandata mea ab-
sconderis penes te ut audiat sapientiam auris tua inclina cor
tuum ad cognoscendam prudentiam Si enim sapientiam invocaveris et
inclinaveris cor tuum prudentiae Si quaesieris eam quasi pecuniam et sicut
thesauros effoderis illam Tunc intelliges timorem Domini et scientiam Dei inve-
nies quia Dominus dat sapientiam et ex ore eius prudentia et scientia Custodiet rectorum salu-
tem et proteget gradientes simpliciter servans semitas iustitiae et vias sanctorum
custodiens Tunc intelliges iustitiam et iudicium et aequitatem et omnem
semitam bonam Si intraverit sapientia cor tuum et scientia animae tuae placuerit
consilium custodiet te et prudentia servabit te ut eruaris a via mala
et ab homine qui perversa loquitur qui relinquunt iter rectum et ambulant
per vias tenebrosas qui laetantur cum male fecerint et exultant in rebus
pessimis quorum viae perversae et infames gressus eorum Ut eruaris a mulie-
re aliena et ab extranea quae mollit sermones suos et relinquit
ducem pubertatis suae et pacti Dei sui oblita est Inclinata est enim ad
mortem domus eius et ad inferos semitae ipsius Omnes qui ingrediuntur
ad eam non revertentur nec apprehendent semitas vitae Ut ambu-
les in via bona et calles iustorum custodias Qui enim recti sunt ha-
bitabunt in terra et simplices permanebunt in ea Impii vero de terra perden-
tur et qui inique agunt auferentur ex ea

3 Fili mi ne obliviscaris legis meae et praecepta mea cor tuum custodiat Lon-
gitudinem enim dierum et annos vitae et pacem apponent tibi Misericordia
et veritas non te deserant Circumda eas gutturi tuo et describe
in tabulis cordis tui et invenies gratiam et disciplinam bonam coram
Deo et hominibus Habe fiduciam in Domino ex toto corde tuo et ne innita-
ris prudentiae tuae In omnibus viis tuis cogita illum et ipse diriget
gressus tuos Ne sis sapiens apud temetipsum time Deum et recede
a malo Sanitas quippe erit umbilico tuo et irrigatio ossium
tuorum Honora Dominum de tua substantia et de primitiis omnium frugum tuarum da
pauperibus et implebuntur horrea tua saturitate et vino torcularia
redundabunt Disciplinam Domini fili mi ne abicias nec deficias cum

ab eo corriperis. Quem enim diligit dominus corripit. et quasi pater in filio com-
placet sibi. Beatus homo qui invenit sapientiam: et qui affluit prudentia. melior
est acquisitio eius negotiatione auri et argenti primi et purissimi. Fructus
eius preciosior est cunctis opibus. et omnia que desiderantur huic non valent
comparari. Longitudo dierum in dextera eius. et in sinistra illius divitie et
gloria. Vie eius vie pulchre: et omnes semite eius pacifice. Lignum
vite est hiis qui apprehenderint eam: et qui tenuerit eam beatus. Dominus
sapientia fundavit terram. stabilivit celos prudentia. Sapientia illius erupe-
runt abyssi. et nubes rore concrescunt. Fili mi ne effluant hec ab oculis tu-
is. Custodi legem atque consilium meum. et erit vita anime tue. et gratia fau-
cibus tuis. Tunc ambulabis fiducialiter in via tua: et pes tuus
non impinget. Si dormieris non timebis: quiesces et suavis erit
somnus tuus. Ne paveas repentino terrore. et irruentes tibi potentias im-
piorum. Dominus enim erit in latere tuo. et custodiet pedem tuum ne capiaris.
Noli prohibere benefacere eum qui potest. si vales et ipse benefac. Ne dicas ami-
co tuo vade et revertere: cras dabo tibi. cum statim possis dare. Ne mo-
liaris amico tuo malum. cum ille in te habeat fiduciam. Ne contendas ad-
versus hominem frustra. cum ipse tibi nichil fecerit mali. Ne emu-
leris hominem iniustum. nec imiteris vias eius: quia abominatio domino est omnis
illusor. et cum simplicibus sermocinatio eius. Egestas a domino in domo impii.
habitacula autem iustorum benedicentur. Ipse deludet illusores. et mansuetis
dabit gratiam. Gloriam sapientes possidebunt. Stultorum exaltatio ignominia.
Audite filii disciplinam patris. et attendite ut sciatis prudentiam. Do-
num bonum tribuam vobis. legem meam ne derelinquatis. Nam
et ego filius fui patris mei. tenellus et unigenitus coram matre mea
et docebat me atque dicebat. Suscipiat verba mea cor tuum. custo-
di precepta mea et vives. Posside sapientiam. posside prudentiam. Ne obli-
viscaris neque declines a verbis oris mei. Ne dimittas eam. et custo-
diet te. dilige eam. et servabit te. Principium sapientie posside sapientiam. et in omni
possessione tua acquire prudentiam. Arripe illam et exaltabit te/glorificabe-
ris ab ea. cum eam fueris amplexatus. Dabit capiti tuo augmenta
gratiarum. et corona inclita proteget te. Audi fili mi et suscipe verba mea
ut multiplicentur tibi anni vite. Viam sapientie monstrabo tibi. et ducam te
per semitas equitatis. quas cum ingressus fueris. non artabuntur gressus tui: et
currens non habebis offendiculum. Tene disciplinam. ne dimittas eam. Cu-
stodi illam quia illa est vita tua. Ne delecteris in semitis impiorum. nec
tibi placeat malorum via. Fuge ab ea. nec transeas per eam. Declina et
desere eam. Non enim dormiunt nisi malefecerint. et non rapitur som-
nus ab eis nisi supplantaverint. Comedunt panem impietatis. et vi-
num iniquitatis bibunt. Iustorum autem semita quasi lux splendens procedit
et crescit usque ad perfectum diem. Via impiorum tenebrosa. nesciunt

ubi corruant. Fili mi ausculta sermones meos. et ad eloquia mea inclina
aurem tuam. ne recedant ab oculis tuis. custodi ea in medio
cordis tui: vita enim sunt invenientibus ea. et universe carni sanitas.
Omni custodia serva cor tuum: quia ex ipso vita procedit. Remove a te
remove os pravum. et detrahentia labia sint procul a te. Oculi tui recta videant
et palpebre tue precedant gressus tuos. Dirige semitas pedibus tuis:
et omnes vie tue stabilientur. Ne declines ad dexteram. neque ad sinistram
averte pedem tuum a malo. Vias enim que a dextris sunt novit dominus. Per-
verse vero sunt que a sinistris sunt. ipse autem rectos faciet cursus tuos.
5 Fili mi attende sapientiam meam et prudentie mee inclina aurem tuam. ut custodias co-
gitationes. et disciplinam labia tua conservent. Ne intenderis fallacie
mulieris. Favus enim distillans labia meretricis. et
nitidius oleo guttur eius. novissima autem illius amara quasi absinthium
et acuta quasi gladius biceps. pedes eius descendunt in mortem. et
ad inferos gressus illius penetrant. per semitam vite non ambulant
vagi sunt gressus eius: et investigabiles. Nunc ergo fili mi audi me
ne recedas a verbis oris mei. Longe fac ab ea viam tuam: et ne appro-
pinques foribus domus eius. Ne des alienis honorem tuum: et
annos tuos crudeli. ne forte impleantur extranei viribus tuis. et
labores tui sint in domo aliena. et gemas in novissimis quando consump-
seris carnes tuas. et corpus tuum et dicas. Cur detestatus sum disci-
plinam. et increpationibus non acquievit cor meum. Nec audivi vo-
cem docentium me. et magistris non inclinavi aurem meam. Pene fui
in omni malo in medio ecclesie et synagoge. Bibe aquam de cisterna
bibe tua. et fluenta putei tui. Deriventur fontes tui foras. et in
plateis aquas tuas divide. Habeto eas solus. nec sint alieni par-
ticipes tui. Sit vena tua benedicta. et letare cum muliere adole-
scentie tue. Cerva carissima. et gratissimus hinnulus. ubera eius inebrient
te omni tempore. et in amore eius delectare iugiter. Quare seduceris fili mi
ab aliena. et foveris in sinu alterius. Respicit dominus vias hominis
et omnes gressus illius considerat. Iniquitates sue capiunt impium et fu-
nibus peccatorum suorum constringitur. Ipse morietur quia non habuit disciplinam et
in multitudine stultitie sue decipietur.
6. Fili mi si spoponderis pro amico tuo. defixisti apud extraneum manum tuam illaqueatus es verbis
oris tui. et captus propriis sermonibus. Fac ergo quod dico fili mi. et te-
metipsum libera. quia incidisti in manum proximi tui. Discurre festina. sus-
cita amicum tuum. ne dederis somnum oculis tuis. nec dormitent
palpebre tue. Eruere quasi damula de manu. et quasi avis de insidiis
aucupis. Vade ad formicam o piger. et considera vias eius et disce
sapientiam. que cum non habeat ducem nec preceptorem. nec principem. parat
in estate cibum sibi. et congregat in messe quod comedat. Usquequo piger dormies.

quando consurges e sompno tuo? paululum dormies, paululum dormita-
bis, paululum conseres manus ut dormias. et veniet tibi quasi via-
tor egestas, et pauperies quasi vir armatus. Si vero impiger fueris
veniet ut fons messis tua, et egestas longe fugiet a te. Homo
apostata vir inutilis, graditur ore perverso, annuit oculis, terit
pede, digito loquitur, pravo corde machinatur malum, et omni
tempore iurgia seminat. Huic extemplo veniet perditio sua, et subito
conteretur, nec habebit ultra medicinam. Sex sunt que odit dominus, et
septimum detestatur anima eius. Oculos sublimes, linguam mendacem,
manus effundentes sanguinem innoxium, cor machinans cogitationes pes-
simas, pedes veloces ad currendum in malum, proferentem mendacia te-
stem fallacem, et eum qui seminat inter fratres discordias. Conserva fili mi
precepta patris tui, et ne dimittas legem matris tue. Liga ea in cor-
de tuo iugiter, et circunda gutturi tuo. Cum ambulaveris gradiantur
tecum: cum dormieris custodiant te, et evigilans loquere cum eis.
Quia mandatum lucerna est et lex lux, et via vite increpatio disciplinae
ut custodiat te a muliere mala, et a blanda lingua extranee.
Non concupiscat pulchritudinem eius cor tuum, nec capiaris nutibus illius.
Pretium enim scorti vix est unius panis: mulier autem viri preciosam animam
capit. Numquid potest homo abscondere ignem in sinu suo, ut vestimenta illius
non ardeant? aut ambulare super prunas, et non comburentur plan-
te eius? Sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui, non erit mundus cum
tetigerit eam. Non grandis est culpa cum quis furatus fuerit. Furatur enim
ut esurientem impleat animam. Deprehensus quoque reddet septuplum, et omnem
substantiam domus sue tradet. Qui autem adulter est propter
cordis inopiam perdet animam suam. Turpitudinem et ignominiam congre-
gat sibi, et opprobrium illius non delebitur: quia zelus et furor viri non par-
cet in die vindicte, nec acquiescet cuiusquam precibus, nec suscipiet pro re-
Fili mi custodi sermones me- Redemptione dona plurima ·7·
os. et precepta mea reconde tibi. Fili honora dominum, et valebis.
preter eum vero ne timueris alienum. Serva mandata mea et vi-
ves, et legem meam quasi pupillam oculi tui. Liga eam in digitis tuis,
scribe illam in tabulis cordis tui. Dic sapientie soror mea es, et pru-
dentiam voca amicam tuam, ut custodiat te a muliere extranea,
et ab aliena que verba sua facit dulcia. De fenestra enim domus mee
per cancellos prospexi, et video parvulos, considero iuvenem ve-
cordem, qui transit per plateas iuxta angulum, et prope viam domus illius
graditur in obscuro, advesperascente die, in noctis tenebris et caligine.
Et ecce mulier occurrit illi ornatu meretricio preparata ad decipiendas
animas, garrula et vaga, quietis impatiens, nec valens in domo
consistere pedibus suis, nunc foris, nunc in plateis, nunc iuxta angu-

garrula

los insidians apprehensumque deosculatur iuvenem et procaci vultu blandi-
tur dicens victimas pro salute devovi hodie reddidi vota mea. Idcirco
egressa sum in occursum tuum desiderans te videre et repperi. Intexui funibus
lectulum meum stravi tapetibus pictis ex Egipto. Aspersi cubile meum
mirra et aloe et cynamomo. Veni inebriemur uberibus et fruamur
cupitis amplexibus donec illucescat dies. Non est enim vir in domo sua
abiit via longissima. Sacculum pecunie secum tulit in die plene lune rever-
surus est in domum suam. Irretivit eum multis sermonibus et blanditiis la-
biorum protraxit illum. Statim eam sequitur quasi bos ductus ad victimam et quasi
agnus lasciviens et ignorans quod ad vincula stultus trahatur donec transfi-
gat sagitta iecur eius. Velut si avis festinet ad laqueum et nescit quod
de periculo anime illius agitur. Nunc ergo fili mi audi me et attende verbis
oris mei. Ne abstrahatur in viis illius mens tua neque decipiaris semitis
eius. Multos enim vulneratos deiecit et fortissimi quique interfecti sunt ab
ea. Vie inferi domus eius penetrantes in inferiora mortis.

8 Numquid non sapientia clamitat et prudentia dat vocem suam in su-
mmis excelsisque verticibus super viam in mediis semitis stans
iuxta portas civitatis in ipsis foribus loquitur dicens. O viri ad
vos clamito et vox mea ad filios hominum. Intelligite parvuli astu-
tiam et insipientes animadvertite. Audite quoniam de rebus magnis lo-
cutura sum et aperientur labia mea ut recta predicent. Veritatem me-
ditabitur guttur meum et labia mea detestabuntur impium. Iusti sunt
omnes sermones mei non est in eis pravum quid neque perversum. Recti
sunt intelligentibus et equi invenientibus scientiam. Accipite disciplinam meam
et non pecuniam doctrinam magis quam thesaurum eligite. Melior est enim sa-
pientia cunctis opibus preciosissimis et omne desiderabile ei non potest comparari. Ego sa-
pientia habito in consilio et eruditis intersum cogitationibus. Timor domini odit
malum arrogantiam et superbiam et viam pravam et os bilingue de-
testor. Meum est consilium et equitas mea est prudentia mea fortitudo. Per
me reges regnant et legum conditores iusta decernunt. Per me principes
imperant et potentes decernunt iustitiam. Ego diligentes me diligo
et qui mane vigilaverint ad me invenient me. Mecum sunt divitie
et gloria opes superbe et iustitia. Melior est fructus meus auro et lapide pre-
cioso et genimina mea argento electo. In viis iustitie ambulo in me-
dio semitarum iudicii ut ditem diligentes me et thesauros eorum re-
pleam. Dominus possedit me in initio viarum suarum antequam quicquam
faceret a principio. Ab eterno ordinata sum et ex antiquis antequam terra fieret.
Nondum erant abyssi et ego iam concepta eram necdum fontes aquarum
eruperant necdum montes gravi mole constiterant. Ante colles ego
parturiebar. Adhuc terram non fecerat et flumina et cardines orbis
terre. Quando preparabat celos aderam quando certa lege et gyro vallabat abyssos.

diligentes

Ante omnes colles generavit me dominus pro ...

Aug. ... in ... glo... c. xiij — ... altius creaturarum ... et ... secundum formam dei ... secundum formam servi ... dominus creavit me ... secundum formam dei ... ego sum vita ... secundum formam servi ego sum via

sos. Quando ethera firmabat sursum. et librabat fontes aquarum. Quando cir-
cumdabat mari terminum suum. et legem ponebat aquis ne trans-
irent fines suos. Quando appendebat fundamenta terre. cum eo eram cuncta
componens: et delectabar per singulos dies. ludens coram eo omni tempore
ludens in orbe terrarum: et delicie mee esse cum filiis hominum. Nunc ergo fi-
lii audite me: Beati qui custodiunt vias meas. Audite disciplinam
et estote sapientes. et nolite abicere eam. Beatus homo qui audit me. qui
vigilat ad fores meas cottidie et observat ad postes hostii mei.
Qui me invenerit. inveniet vitam: et hauriet salutem a domino.
Qui autem in me peccaverit. ledet animam suam. Omnes qui te oderunt diligunt
mortem.
Sapientia edificavit sibi domum. excidit columpnas septem. -9-
Immolavit victimas suas [miscuit vinum et proposuit mensam suam. Misit ancillas ut vocarent] ut vocaret ad ~~arce~~ arcem
et ad menia civitatis: Si quis est parvulus veniat ad me: et insipien-
tibus locuta est. Venite comedite panem meum. et bibite vinum
quod miscui vobis. Relinquite infantiam et vivite et ambulate
per vias prudentie. Qui erudit derisorem ipse sibi iniuriam facit
et qui arguit impium sibi maculam generat. Noli arguere deriso-
rem. ne oderit te: argue sapientem et diliget te. Da sapienti occa-
sionem: et addetur ei sapientia. Doce iustum: et festinabit accipere. Princi-
pium sapientie timor domini. et scientia sanctorum prudentia: per me enim multiplicabuntur
dies tui: et addentur tibi anni vite. Si sapiens fueris tibimetipsi eris
et proximis tuis. Si autem illusor. solus portabis malum. Mulier stul-
ta et clamosa. plenaque illecebris. et nichil omnino sciens: sedit in fori-
bus domus sue. super sellam in excelso urbis loco. ut vocaret transe-
untes per viam. et pergentes itinere suo. Qui est parvulus. declinet ad
me. et vecordi locuta est. Aque furtive dulciores sunt. et panis
absconditus suavior. Et ignoravit quod ibi sint gygantes. et in profundis
inferni convive eius. Qui autem applicabitur illi. descendet ad inferos. Nam qui
Filius sapiens letificat patrem abscesserit ab ea salvabitur. -10-
filius vero stultus. mestitia est matris sue. Nil proderunt thesauri im-
pietatis: iustitia vero liberabit a morte. Non affliget fame dominus
animam iusti. et insidias impiorum subvertet. Egestatem operata est
manus remissa. manus autem fortium divitias parat. Qui nititur
mendaciis. hic pascit ventos. idem sequitur aves volantes. Qui con-
gregat in messe. filius sapiens est: qui autem stertit estate. filius confusionis. stertit
est. Benedictio domini super caput iusti. os autem impiorum operit iniquitas. Me-
moria iusti cum laudibus. et nomen impiorum putrescet. Sapiens cor-
de precepta suscipiet. stultus ceditur labiis. Qui ambulat simplici-
ter. ambulat confidenter. Qui autem depravat vias suas manifestus erit.
Qui annuit oculo dabit dolorem. stultus labiis verberabitur. Vena vite

os iusti. Os autem impiorum operit iniquitatem. Odium suscitat rixas: et
uniuersa delicta operit caritas. In labiis sapientis inuenitur sapientia: et
uirga in dorso eius qui indiget corde. Sapientes abscondunt sci-
entiam: os autem stulti confusioni proximum est. Substantia diuitis urbs fortitudinis
eius: pauor pauperum egestas eorum. Opus iusti ad uitam: fructus autem
impii ad peccatum. Uia uite custodienti disciplinam: qui autem increpa-
tiones relinquit errat. Abscondunt odium labia mendacia: qui
profert contumeliam insipiens est. In multiloquio non deerit peccatum: qui
autem moderatur labia sua prudentissimus est. Argentum electum lingua iusti:
cor impiorum pro nichilo. Labia iusti erudiunt plurimos: qui autem indoc-
ti sunt in cordis egestate morientur. Benedictio domini diuites facit
nec sociabitur eis afflictio. Quasi per risum stultus operatur scelus: sapientia autem
est uiro prudentia. Quod timet impius ueniet super eum: desiderium suum
iustis dabitur. Quasi tempestas transiens non erit impius: iustus autem quasi funda-
mentum sempiternum. Sicut acetum dentibus et fumus oculis: sic piger
his qui miserunt eum in uia. Timor domini apponet dies: et anni im-
piorum breuiabuntur. Expectatio iustorum leticia: spes autem impiorum peribit.
Fortitudo simplicis uia domini: et pauor his qui operantur malum. Iustus in e-
ternum non commouebitur: impii autem non habitabunt super terram. Os iusti par-
turiet sapientiam: lingua prauorum peribit. Labia iusti considerant placita:
-11- Statera dolosa abhominatio est apud deum: et os impiorum peruersa.
et pondus equum uoluntas eius. Ubi fuerit superbia ibi et contume-
lia: ubi autem humilitas ibi et sapientia. Simplicitas iustorum diriget
eos: et supplantatio peruersorum uastabit illos. Non proderunt diuicie
in die ultionis: iusticia autem liberabit a morte. Iusticia simplicis diri-
get uiam eius: et in impietate sua corruet impius. Iusticia rectorum liberabit
eos: et in insidiis suis capientur iniqui. Mortuo homine impio nulla
erit ultra spes: et expectatio sollicitorum peribit. Iustus de angustia
simulator liberatus est: et tradetur impius pro eo. Simulator ore decipit amicum
suum: iusti autem liberabuntur sapientia. In bonis iustorum exultabit ciuitas:
et in perditione impiorum erit laudatio. Benedictione iustorum exaltabitur
ciuitas: et ore impiorum subuertetur. Qui despicit amicum suum in-
digens est corde: uir autem prudens tacebit. Qui ambulat fraudu-
lenter reuelat archana: qui autem fidelis est celat amici com-
missum. Ubi non est gubernator corruet populus: salus autem ubi multa
consilia. Affligetur malo qui fidem facit pro extraneo: qui autem cauet
laqueos securus erit. Mulier graciosa inueniet gloriam: et robusti ha-
bebunt diuicias. Benefacit anime sue uir misericors: qui autem crudelis
est propinquos abicit. Impius facit opus instabile: seminanti autem
iusticiam merces fidelis. Clementia preparat uitam: et sectatio malorum
mortem. Abhominabile deo cor prauum: et uoluntas eius in his qui simpliciter ambu-

lavit manus in manu: non erit innocens malus. Semen autem iustorum
salvabitur. Circulus aureus in naribus suis mulier pulchra et fatua. /
Desiderium iustorum omne bonum est. praestolatio impiorum furor. Alii divi-
dunt propria et ditiores fiunt. Alii rapiunt non sua. et semper in egestate sunt.
Anima que benedicit impinguabitur. et qui inebriat ipse quoque inebriabitur.
Qui abscondit frumenta in tempore maledicetur in populo. Benedictio autem
super caput vendentium. Bene consurgit diluculo qui querit bona. Qui
autem investigator malorum est. ab eis opprimetur. Qui confidit in divitiis
suis: corruet. Iusti autem quasi virens folium germinabit. Qui conturbat
domum suam. possidebit ventos. et qui stultus est. serviet sapienti: Fructus
iusti lignum vite: et qui suscipit animas sapiens est. Si iustus in terra recipit
quanto magis impius et peccator. Qui diligit disciplinam. diligit 12
scientiam. qui autem odit increpationes: insipiens est. Qui
bonus est hauriet plenam gratiam a domino. Qui autem confidit in cogitationibus
suis. impie agit. Non roborabitur homo ex impietate. et radix iusto-
rum non commovebitur. Mulier diligens corona est viro suo: et pu-
tredo in ossibus eius. que confusione res dignas gerit. Cogitationes iustorum
iudicia. et consilia impiorum fraudulenta. Verba impiorum insidiantur
sanguini. os iustorum liberabit eos. / Verte impios et non erunt. Domus
autem iustorum permanebit. Doctrina sua noscetur vir. qui autem vanus et
excors est. patebit contemptui. Melior est pauper et sufficiens sibi. quam
gloriosus et indigens pane. Novit iustus animas iumentorum suorum. Vis- 13 28
cera autem impiorum crudelia. Qui operatur terram suam. saciabitur panibus.
Qui autem sectatur ocium: stultissimus est. Qui suavis est vivit in modera-
tionibus suis. et in suis munitionibus relinquit contumeliam. Desiderium impii
monimentum est pessimorum. radix autem iustorum proficiet. Propter peccata labiorum
ruina proximat malo. Effugiet autem iustus de angustia. De fructu oris
sui unusquisque replebitur bonis: et iuxta opera manuum suarum retri-
buetur ei. Via stulti recta in oculis eius. / Qui autem sapiens est audit
consilia. Fatuus statim indicat iram suam: qui autem dissimulat iniuri-
as callidus est. Qui quod novit loquitur. index iusticie est. Qui
autem mentitur testis est fraudulentus. Est qui promittit. et quasi
gladio pungitur conscientie / lingua autem sapientum est sanitas / Labium veri-
tatis firmum erit in perpetuum. Qui autem testis est repentinus. concinnat linguam
mendacii. Dolus in corde cogitantium mala. / Qui autem pacis ineunt
consilia. sequitur eos gaudium. Non contristabit iustum. quicquid ei acciderit
impii autem replebuntur malo. Abhominatio est domino labia mendacia: qui
autem fideliter agunt placent ei. / Homo versutus celat scientiam. et cor insi-
pientium provocat stulticiam. Manus fortium dominabitur. que autem remissa
est tributis serviet. Meror in corde iusti humiliabit eum. et sermone bono

Sapiencia

letificabitur. Qui negligit dampnum propter amicum iustus est. Iter autem impiorum decipiet eos. Non inveniet fraudulentus lucrum. et substantia hominis erit auri precium. In semita iusticie vita. Iter autem devium ducit ad mortem.

·13· Filius sapiens doctrina patris. qui autem illusor est non audit cum arguitur. De fructu oris sui homo satiabitur bonis. anima autem impiorum iniqua. Qui custodit os suum custodit animam suam. qui autem inconsideratus est ad loquendum. sentiet mala. Vult et non vult piger. anima autem operantium impinguabitur. Verbum mendax iustus detestabitur. impius autem confundit. et confundetur. Iusticia custodit innocentis viam. impietas autem peccatorem supplantat. Est quasi dives cum nichil habeat. et est quasi pauper cum in multis diviciis sit. Redemptio anime viri. divicie sue. qui autem pauper est. increpationem non sustinet. Lux iustorum letificat. lucerna autem impiorum extinguetur. Inter superbos semper iurgia sunt. qui autem agunt omnia cum consilio reguntur sapientia. Substantia festinata minuetur: que autem paulatim colligitur manu multiplicabitur. Spes que differtur affligit animam. lignum vite desiderium veniens. Qui detrahit alicui rei. ipse se in futurum obligat. Qui autem timet preceptum: in pace versabitur. Anime dolose errant in peccatis. iusti autem misericordes sunt et miserantur. Lex sapientis fons vite. ut declinet a ruina mortis. Doctrina bona dabit graciam. in itinere contemptorum vorago. Astutus omnia agit cum consilio. qui autem fatuus est aperit stulticiam. Nuncius impii cadet in malum. legatus fidelis sanitas. Egestas et ignominia ei qui deserit disciplinam. qui autem acquiescit arguenti glorificabitur. Desiderium si compleatur delectat animam. detestantur stulti eos. qui fugiunt mala. Qui cum sapientibus graditur: sapiens erit. Amicus stultorum similis efficietur. Peccatores persequitur malum. et iustis retribuentur bona. Bonus relinquit heredes filios et nepotes. et custoditur iusto substancia peccatoris. Multi cibi in novalibus patrum. et aliis congregantur absque iudicio. Qui parcit virge odit filium suum. qui autem diligit illum instanter erudit. Iustus comedit et replet animam suam. Venter autem impiorum insaturabilis.

·14· Sapiens mulier edificat domum suam. insipiens extructam manibus destruet. Ambulans recto itinere. et timens deum despicitur ab eo qui infami graditur via. In ore stulti virga superbie. labia sapientum custodiunt eos. Ubi non sunt boves presepe vacuum est. ubi autem apparent plurime segetes. ibi manifesta fortitudo bovis. Testis fidelis non mentietur. profert mendacium dolosus testis. Querit derisor sapientiam. et non invenit. doctrina prudencium facilis. Vade contra virum stultum. et nescit labia prudencie. Sapientia callidi est intelligere viam suam. et imprudencia stultorum errans. Stultus illudit peccatum. et inter iustos morabitur gracia. Cor quod novit amaritudinem anime sue. in gaudio eius non miscebitur extraneus. Domus impiorum delebitur. tabernacula iustorum germinabunt. Est via que

vult · pro · illis

videt. Homo iusta novissima autem eius deducunt ad mortem Risus
dolore miscebitur: et extrema gaudii luctus occupat. Viis suis
replebitur stultus et super eum erit vir bonus Innocens credit omni verbo
astutus considerat gressus suos Sapiens timet et declinat a malo.
stultus transilit et confidit Impaciens operabitur stulticiam: et vir versutus
odiosus est Possidebunt parvuli stulticiam: et expectabunt astuti scienciam
Jacebunt mali ante bonos: et impii ante portas iustorum Eciam proximo
suo pauper odiosus erit: amici vero divitum multi Qui despicit proximum
suum peccat. qui autem miseretur pauperi beatus erit Qui credit in domino misericordiam
diligit Errant qui operantur malum: misericordia et veritas preparant bona In
omni opere bono erit habundancia. Ubi autem verba sunt plurima ibi egestas
frequenter Corona sapientium divicie eorum: fatuitas stultorum imprudencia
Liberat animas testis fidelis. et profert mendacia versipellis In timore domini fi-
ducia fortitudinis. et filiis eius erit spes Timor domini fons vite ut
declinet a ruina mortis In multitudine populi dignitas regis: et in
paucitate plebis ignominia principis Qui paciens est multa guber-
natur sapiencia Qui autem impaciens est: exaltat stulticiam suam Vi- invidia
ta carnium sanitas cordis. putredo ossium invidia Qui calumpni-
atur egentem. exprobrat factori eius: honorat autem eum qui miseretur pau-
peris In malicia sua expelletur impius. sperat autem iustus in morte
sua In corde prudentis requiescit sapiencia: et indoctos quoque erudiet
Iusticia elevat gentem. miseros autem facit populos peccatum Acceptus est regi
minister intelligens iracundiam eius inutilis sustinebit

Responsio mollis frangit iram Sermo durus suscitat furorem 17
Lingua sapientium ornat scienciam: os fatuorum ebullit stulticiam
In omni loco oculi domini contemplantur bonos et malos Lingua placa-
bilis lignum vite Que autem inmoderata est conteret spiritum Stultus
irridet disciplinam patris sui: qui autem custodit increpaciones astucior
fiet In habundanti iusticia virtus maxima est Cogitaciones autem impiorum eradi-
cabuntur Domus iusti plurima fortitudo: et in fructibus impii contur-
bacio Labia sapientium disseminabunt scienciam Cor stultorum dissimi-
le erit Victime impiorum abhominabiles domino Vota iustorum pla-
cabilia Abhominacio est domino via impii: qui sequitur iusticiam diligi-
tur ab eo Doctrina mala deserenti viam vite Qui increpaciones
odit morietur Infernus et perdicio coram domino: quanto magis corda
filiorum hominum Non amat pestilens eum qui se corripit nec ad
sapientes graditur Cor gaudens exhilarat faciem In merore animi dei-
citur spiritus Cor sapiens querit doctrinam et os stultorum pascitur im-
periciis Omnes dies pauperis mali Secura mens quasi iuge convivium mens
Melius est parum cum timore domini quam thesauri magni et insaciabiles

melius est vocari ad olera cum caritate quam ad vitulum saginatum cum odio.
Vir iracundus provocat rixas: qui paciens est mitigat suscitatas.
Iter impiorum quasi sepes spinarum via iustorum absque offendiculo. Filius
sapiens letificat patrem: et stultus homo despicit matrem suam. Stulticia
gaudium stulto: et vir prudens diriget gressus suos. Dissipantur
cogitationes ubi non est consilium. ubi vero plures sunt consiliarii confirmantur. Letatur
homo in sententia oris sui et sermo opportunus est optimus. Semita vite super
eruditum ut declinet de inferno novissimo. Domum superborum demolie-
tur dominus. et firmos facit terminos vidue. Abhominatio domini
cogitationes male. et purus sermo pulcherrimus firmabitur ab eo. Con-
turbat domum suam qui sectatur avariciam. qui autem odit mu-
nera vivet. Per misericordiam et fidem purgantur peccata. per timorem autem domini
declinat omnis a malo. Mens iusti meditabitur obedienciam. os im-
piorum redundat malis. Longe est dominus ab impiis. et orationes iustorum
exaudiet. Lux oculorum letificat animam. fama bona impinguat ossa.
Auris que audit increpationes vite in medio sapientum commorabitur.
Qui abicit disciplinam despicit animam suam. qui autem acquiescit in-
crepationibus possessor est cordis. Timor domini disciplina sapientie. et gloriam
16 Hominis est animam preparare. et domini gubernare. precedit humilitas.
linguam. Omnes vie hominis patent oculis eius: spirituum ponderator
est dominus. Revela domino opera tua. et dirigentur cogitationes tue. Uni-
versa propter semetipsum operatus est dominus. impium quoque ad diem malum. Ab-
hominatio domini est omnis arrogans. et si manus ad manum fuerit non erit
innocens. Inicium vite bone facere iusticiam. accepta est autem apud deum magis
quam immolare hostias. Misericordia et veritate redimitur iniquitas. et in timo-
re domini declinatur a malo. Cum placuerint domino vie hominis inimi-
cos quoque eius convertit ad pacem. Melius est parum cum iusticia. quam multi
fructus cum iniquitate. Cor hominis disponet viam suam. sed domini est dirigere gressus
eius. Divinacio in labiis regis. in iudicio non errabit os eius. Pondus et
statera iudicia domini sunt. et opera eius omnes lapides sacculi. Abhominabi-
les qui agunt impie. quoniam iusticia firmatur solium. Voluntas regum la-
bia iusta. qui recta loquitur diligetur. Indignacio regis nuncii mortis
et vir sapiens placabit eam. In hilaritate vultus regis vita. et cle-
mencia eius quasi ymber serotinus. Posside sapienciam quia auro melior est
et acquire prudenciam quia preciosior est argento. Semita iustorum declinat
mala. custos anime sue servat viam suam. Contricionem precedit superbia: et
ante ruinam exaltabitur spiritus. Melius est humiliari cum mitibus. quam
dividere spolia cum superbis. Eruditus in verbo reperiet bona. et qui in
domino sperat beatus est. Qui sapiens est corde appellabitur prudens: et qui
dulcis eloquio maiora reperiet. Fons vite erudicio possidentis. doc-
trina stultorum fatuitas. Cor sapientis erudiet os eius. et labiis illius
addet graciam. Favus mellis composita verba dulcedo anime sanitas

oppositum. Est via que videtur homini recta. et novissima eius ducunt ad mortem
Anima laborantis laborat sibi. quia compulit eum os suum. Vir impius
fodit malum. et in labiis eius ignis ardescit. Homo perversus suscita-
bit lites: et verbosus separat principes. Vir iniquus lactat a-
micum suum. et deducit eum per viam non bonam. Qui attonitis ocu-
lis. cogitat prava. mordens labia sua perficit malum. Corona dig-
nitatis senectus. que in viis iusticie reperietur. Melior est paciens viro for-
ti. et qui dominatur animo suo expugnatore urbium. Sortes mittuntur in sinum
Melior est buccella sicca cum gaudio. sed a domino temperantur. ia sicca
quam plena domus victimis cum iurgio. Servus sapiens dominabitur
filiis stultis: et inter fratres hereditatem dividet. Sicut igne probatur ar-
gentum et aurum camino. ita corda probat dominus. Malus obedit lingue
inique. et fallax obtemperat labiis mendacibus. Qui despicit pau-
perem. exprobrat factori eius. et qui in ruina letatur alterius. non erit impunitus. Co-
rona senum filii filiorum. et gloria filiorum patres eorum. Non decet stultum verba com-
posita. nec principem labium mentiens. Gemma gratissima expectacio
prestolantis. quocumque se vertit prudenter intelligit. Qui celat delictum querit
amicitias. qui altero sermone repetit separat federatos. Plus proficit correp-
tio apud prudentem. quam centum plage apud stultum. Semper iurgia querit
malus angelus autem crudelis mittetur contra eum. Expedit magis urse
occurrere raptis fetibus. quam fatuo confidenti sibi in stulticia sua. Qui reddit
mala pro bonis. non recedet malum de domo eius. Qui dimittit a-
quam caput est iurgiorum. et antequam paciatur contumeliam. iudicium deserit.
Et qui iustificat impium. et qui condempnat iustum. abhominabilis est uterque apud
deum. Quid prodest habere divicias stulto. cum sapienciam emere non possit. Qui
altam facit domum suam. querit ruinam: et qui evitat discere inci-
dit in mala. Omni tempore diligit qui amicus est. et frater in angustiis com-
probatur. Homo stultus plaudet manibus suis. cum spoponderit pro amico
suo. Qui meditatur discordias. diligit rixas. et qui exaltat os
suum. querit ruinam. Qui perversi cordis est. non inveniet bonum. et
qui vertit linguam incidet in malum. Natus est stultus in ignominiam suam.
sed nec pater in fatuo letabitur. Animus gaudens etatem floridam facit. Spiritus
tristis exsiccat ossa. Munera de sinu impius accipit. ut pervertat semi-
tas iudicii. In facie prudentis lucet sapiencia. oculi stultorum in finibus terre.
Ira patris filius stultus est. et dolor matris que genuit eum. Non est bonum
dampnum inferre iusto. nec percutere principem qui recte iudicat. Qui mo-
deratur sermones suos doctus et prudens est. et preciosi spiritus vir eruditus.
Stultus quoque si tacuerit. sapiens reputabitur. et si compresserit labia sua intel-
Occasiones querit qui vult recedere ab amico. omni tempore erit. [illegible] 18
execrabilis [alias exprobrabilis]. Non recipit stultus verba prudencie
nisi ea dixeris que versantur in corde eius. Impius cum in profundum ve-
nerit peccatorum: contempnit. sed sequitur eum ignominia et obprobrium. Aqua profunda profunda

Verba ex ore viri et torrens redundans fons sapientie. Accipere personam impii
in iudicio non est bonum ut declines a veritate iudicii. Labia stulti
inmiscent se rixis et os eius iurgia provocat. Os stulti contri-
tio eius et labia illius ruina anime eius. Verba bilinguis quasi simplicia
et ipsa perveniunt usque ad interiora ventris. Pigrum deicit timor. anime
autem effeminatorum esurient. Qui mollis et dissolutus est in opere suo fra-
ter est sua opera dissipantis. Turris fortissima nomen domini. ad ipsum currit
alio fugiet iustus et exaltabitur. Substantia divitis urbs roboris eius et quasi mu-
rus validus circumdans eum. Antequam conteratur exaltatur cor hominis et ante-
quam glorificetur humiliatur. Qui prius respondet quam audiat stultum se esse de-
monstrat et confusione dignum. Spiritus viri sustentat imbecillitatem eius
spiritum vero ad irascendum facilem quis poterit sustinere? Cor prudens possi-
debit sapientiam et auris sapientium querit doctrinam. Donum hominis dilatat
viam eius et ante principes spatium ei facit. Iustus prior est accusator
sui venit amicus eius et investigabit eum. Contradictiones com-
primit sors et inter potentes quoque diiudicat. Frater qui adiuvatur
a fratre quasi civitas firma et iudicia quasi vectes urbium. De fructu o-
ris viri replebitur venter eius et genimina labiorum ipsius
saturabunt eum. Mors et vita in manibus lingue qui diligunt eam
comedent fructus eius. Qui invenit mulierem bonam inve-
nit bonum et hauriet iocunditatem a domino. Qui expellit mulierem
bonam expellit bona. Qui autem tenet adulteram stultus est et
impius. Cum obsecrationibus loquitur pauper et dives affabitur rigide.
19 Melior est pauper quam [Vir amabilis ad societatem amicus erit magis] qui frater
ambulat in simplicitate sua quam dives torquens
labia sua et insipiens. Ubi non est scientia anime non est bonum et qui
festinus est pedibus offendit. Stultitia hominis supplantat gressus eius et
contra deum fervet animo suo. Divitie addunt amicos plurimos
a paupere autem et hii quos habuit separantur. Testis falsus non erit impunitus
et qui loquitur mendacia ~~peribit. Non decent stultum delicie nec~~
~~servum dominari principibus doctrina viri per patientiam noscitur et gloria eius~~
~~est iniqua~~ non effugiet. Multi colunt personam potentis et ami-
ci sunt dona tribuentis. Fratres hominis pauperis oderunt eum insuper
et amici procul recesserunt ab eo. Qui tantum verba sectatur nihil
habebit. Qui autem possessor est mentis diligit animam suam et cu-
stos prudentie inveniet bona. Testis falsus non erit impunitus
et qui loquitur mendacia peribit. Non decent stultum delicie nec dominari servum
principibus. Doctrina viri per patientiam noscitur et gloria eius est iniqua pre-
tergredi. Sicut fremitus leonis ita et regis ira et sicut ros super her-
bam ita et hilaritas eius. Dolor patris filius stultus et tecta iugi-
ter perstillantia litigiosa mulier. Domus et divitie dantur a pa-

tibus a deo aut proprie uxor prudens. Pigredo immittit so-
porem et anima dissoluta esuriet. Qui custodit mandatum custodit
animam suam qui autem negligit vias suas mortificabitur. Feneratur
domino qui miseretur pauperis et vicissitudinem reddet ei. Erudi
filium tuum ne desperes ad interfectionem autem eius ne ponas animam
tuam. Qui impaciens est sustinebit dampnum et cum rapuerit
aliud apponet. Audi consilium suscipe disciplinam ut sis sapiens
in novissimis tuis. Multe cogitaciones in corde viri voluntas autem
domini in eternum permanebit. Homo indigens misericors est et melior
est pauper iustus quam vir mendax. Timor domini ad vitam et in plenitu-
dine commorabitur absque visitacione pessimi. Abscondit piger
manum suam sub ascella nec ad os suum applicat eam. Pestilente
flagellato stultus sapiencior erit si autem corripueris sapientem
intelliget disciplinam. Qui affligit patrem et fugit matrem igno-
miniosus erit et infelix. Non cesses audire fili doctrinam nec ig-
nores sermones scientie. Testis iniquus deridet iudicium et os impiorum
devorat iniquitatem. Parata sunt derisoribus iudicia et mallei
Luxuriosa res vinum ¶ percucientes stultorum corporibus. 20
et tumultuosa ebrietas quicumque hiis delectatur non erit
sapiens. Sicut rugitus leonis ita et terror regis qui provocat
eum peccat in animam suam. Honor est homini qui separat se a contencionibus
omnes autem stulti miscentur contumeliis. Propter frigus piger arare
noluit mendicabit ergo estate et non dabitur ei. Sicut aqua profunda
sic consilium in corde viri sed homo sapiens exhauriet illud. Multi ho-
mines misericordes vocantur virum autem fidelem quis inveniet.
Iustus qui ambulat in simplicitate sua beatos post se filios derelinquet.
Rex qui sedet in solio iudicii dissipat omne malum intuitu
suo. Quis potest dicere mundum est cor meum purus sum a peccato. Pondus et pon-
dus mensura et mensura utrumque abhominabile est apud deum. Ex studiis suis in-
telligitur puer si munda et recta sint opera eius. Aurem audientem et ocu-
lum videntem dominus fecit utrumque. Noli diligere sompnum ne te egestas
opprimat aperi oculos tuos et saturare panibus. Malum est ma-
lum est dicit omnis emptor et cum recesserit tunc gloriabitur. Est aurum
et multitudo gemmarum et vas preciosum labia scientie. Tolle vestimentum
eius qui fideiussor extitit alieni et pro extraneis aufer pignus
ab eo. Suavis est homini panis mendacii et postea implebitur
os eius calculo. Cogitaciones consiliis roborantur et gubernaculis
tractanda sunt bella. Ei qui revelat misteria et ambulat frau-
dulenter et dilatat labia sua ne commiscearis. Qui maledicit patri
suo et matri extinguetur lucerna eius in mediis tenebris. Hereditas
ad quam festinatur in principio in novissimo benedictione carebit

136.

Ne dicas reddam malum pro malo. expecta dominum et liberabit te. Abhomina-
tio est apud deum pondus et pondus statera dolosa non est bona
A domino diriguntur gressus viri. quis autem hominum potest intelligere viam suam.
Ruina est homini sanctos devorare. et post vota retractare. Dissipat im-
pios rex sapiens. et incurvat super eos fornicem. Lucerna domini spira-
culum hominis. que investigat omnia secreta ventris. Misericordia et veritas
custodiunt regem. et roboratur clementia thronus eius. Exultatio iu-
venum fortitudo eorum. et dignitas senum canicies. Livor vulneris
21 Sicut divisiones aquarum absterget mala. et plage in secretioribus ventris
ita cor regis in manu domini quocumque voluerit
inclinabit illud. Omnis via viri recta sibi videtur. Appendit autem cor-
da dominus. Facere misericordiam et iudicium magis placet domino quam victime
Exaltatio oculorum est dilatatio cordis. lucerna impiorum peccatum. Co-
piger gitationes robusti semper in habundantia. Omnis autem piger semper in egestate est. Qui
congregat thesauros lingua mendacii. vanus et excors est. et im-
laqueus pingetur ad laqueos mortis. Rapine impiorum detrahent eos. quia
noluerunt facere iudicium. Perversa via viri aliena est. Qui autem
mundus est. rectum opus eius. Melius est sedere in angulo domatis
quam cum muliere litigiosa. et in domo communi. Anima impii deside-
rat malum. non miserebitur proximo suo. Multato pestilente
sapientior erit parvulus. et si sectetur sapientem sumet scientiam.
Excogitat iustus de domo impii: ut detrahat impios a malo
Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis. ipse clamabit et
non exaudietur. Munus absconditum extinguit iras. et donum in
sinu. indignationem maximam. Gaudium iusto est facere iudicium
et pavor operantibus iniquitatem. Vir qui erraverit a via doctrine
in cetu gigantum commorabitur. Qui diligit epulas in egestate
erit. Qui amat vinum et pinguia non ditabitur. Pro iusto da-
bitur impius. et pro rectis iniquus. Melius est habitare in terra deserta
quam cum muliere rixosa et iracunda. Thesaurus desiderabilis. et oleum
in habitaculo iusti. et imprudens homo dissipabit illud. Qui sequitur
iusticiam. et misericordiam inveniet vitam et iusticiam et gloriam. Civita-
tem fortium ascendit sapiens. et destruxit robur fiducie eius. Qui
custodit os suum et linguam suam. custodit ab angustiis animam
suam. Superbus et arrogans vocatur indoctus. qui in ira operatur su-
perbiam. Desideria occidunt pigrum. noluerunt enim quicquam manus
eius operari. Tota die concupiscit et desiderat. Qui autem iustus est
tribuet. et non cessabit. Hostie impiorum abhominabiles que offeren-
tur ex scelere. Testis mendax peribit. Vir obediens loquitur vic-
toriam. Vir impius procaciter obfirmat vultum suum. qui autem rectus
Non est fortitudo est corrigit viam suam. Non est sapientia non est prudentia. non est con-
silium contra dominum. Equus paratur ad diem belli. dominus autem salutem
tribuet.

Melius est nomen bonum quam divitie multe super argentum 22 nomen
et aurum gratia bona. Dives et pauper obviaverunt sibi
utriusque operator est dominus. Callidus vidit malum et abscondit
se. innocens pertransiit et afflictus est dampno. Finis modestie ti-
mor domini divitie et gloria et vita. Arma et gladii in via per-
versi. Custos autem anime sue longe recedit ab eis. Proverbium est ado-
lescens iuxta viam suam etiam cum senuerit non recedet
ab ea. Dives pauperibus imperat. et qui accipit mutuum
servus est fenerantis. Qui seminat iniquitatem metet mala
et virga ire sue consumabitur. Qui pronus est ad misericordiam benedicetur
de panibus enim suis dedit pauperi. Victoriam et honorem acquirit
qui dat munera. animam autem aufert accipientium. Eice derisorem
et exibit cum eo iurgium. cessabuntque cause et contumelie. Qui di-
ligit cordis mundiciam. propter gratiam labiorum suorum habebit amicum
regem. Oculi domini custodiunt scientiam. et supplantantur verba iniqui.
Dicit piger leo est foris. in medio platearum occidendus sum. Fo-
vea profunda os aliene. cui iratus est dominus. incidet in eam. Stulti-
cia colligata est in corde pueri. et virga disciplina fugabit eam.
Qui calumpniatur pauperem. ut augeat divicias suas. dabit
ipse ditiori et egebit. Fili mi inclina aurem tuam. et audi
verba sapientum. appone autem cor ad doctrinam meam. que pulchra
erit tibi. cum servaveris eam in ventre tuo. et redundabit in labiis
tuis. ut sit in domino fiducia tua. unde et ostendi eam tibi hodie. Ec-
ce descripsi eam tibi tripliciter in cogitationibus et scientia. ut ostenderem
tibi firmitatem. et eloquia veritatis. respondere ex his illis qui mise-
runt te. Non facias violentiam pauperi quia pauper est. neque conteras
egenum in porta. quia dominus iudicabit causam eius. et configet eos
qui confixerunt animam eius. Noli esse amicus homini iracundo. ne-
que ambules cum viro furioso. ne forte discas semitas eius. et su-
mas scandalum anime tue. Noli esse cum his qui defigunt manus
suas. et qui vades se offerunt pro debitis. si enim non habes unde resti-
tuas. quid cause est ut tollas operimentum tuum de cubiculo tuo. Ne
transgrediaris terminos antiquos. quos posuerunt patres tui. Vidisti
virum velocem in opere suo. coram regibus stabit. nec erit ante ignobiles. 23
Quando sederis ut comedas cum principe. diligenter attende que po-
sita sunt ante faciem tuam. et statue cultrum in gutture tuo. si tamen
habes in potestate animam tuam. Ne desideres de cibis eius. in quo est panis
mendacii. Noli laborare ut diteris. sed prudentie tue pone modum.
Ne erigas oculos tuos ad opes. quas habere non potes. quia facient
sibi pennas quasi aquile et avolabunt in celum. Ne comedas cum

homine invido et ne desideres cibos eius: quia in similitudine arioli et co-
niectoris estimat quod ignorat. Comede et bibe dicet tibi. et mens
eius non est tecum. Cibos quos comedas evomes. et perdes pul-
chros tuos sermones. In auribus insipientium ne loquaris quia de-
spicient doctrinam eloquii tui. Ne attingas terminos parvulorum et
agrum pupillorum ne introeas. propinquus enim eorum fortis est. et ipse
iudicabit contra te causam illorum. Ingrediatur ad doctrinam cor
tuum. et aures tue ad verba scientie. Noli subtrahere a puero disciplinam
si enim percusseris eum virga non morietur. tu virga percuties eum. et animam
eius de inferno liberabis. Fili mi si sapiens fuerit animus tuus. gau-
debit tecum cor tuum. et exultabunt renes mei. cum locuta fue-
rint rectum labia tua. Non emuletur cor tuum peccatores sed in timo-
re domini esto tota die quia habebis spem in novissimo. et prestolatio tua
non auferetur. Audi fili mi et esto sapiens. et dirige in via animum tuum
Noli esse in conviviis potatorum. nec in comessationibus eorum qui carnes
ad vescendum conferunt. quia vacantes potibus. et dantes symbola
consumentur. et vestietur pannis dormitatio. Audi patrem tuum qui
genuit te. et ne contempnas cum senuerit mater tua. Veritatem eme
et noli vendere sapientiam. et doctrinam et intelligentiam. Exultat gau-
dio pater iusti. qui ad sapientem genuit letabitur in eo. Gaudeat pater
tuus et mater tua. et exultet que te genuit. Prebe fili cor tuum
mihi. et oculi tui vias meas custodiant. Fovea enim profunda est
meretrix. et puteus angustus aliena. Insidiatur in via quasi latro. et
quos incautos viderit interficiet. Cui ve. cuius patri ve. cui rixe.
cui fovee. cui sine causa vulnera. cui suffusio oculorum? Nonne
hiis qui morantur in vino. et student calicibus epotandis? Non
intuearis vinum quando flavescit. cum splenduerit in vitro color eius
ingreditur blande. sed in novissimo mordebit. ut coluber et sicut
regulus venena diffundet. Oculi tui videbunt extraneas
et cor tuum loquetur perversa. Et eris sicut dormiens in medio maris
et quasi sopitus gubernator amisso clavo: et dices verberaverunt me
sed non dolui. traxerunt me et ego non sensi. quando evigilabo et rursum
vina reperiam
24 Ne emuleris viros malos. nec desideres esse
cum eis. quia rapinas meditatur mens eorum. et fraudes labia
eorum loquuntur. Sapientia edificabitur domus. et prudentia roborabitur. In
doctrina replebuntur cellaria. universa substantia preciosa et pulcherrima. Vir
sapiens fortis est. et vir doctus robustus et validus. quia cum dis-
positione initur bellum. et erit salus ubi multa consilia sunt. Excelsa
stulto sapientia in porta non aperiet os suum. Qui cogitat mala facere
stultus vocabitur. Cogitatio stulti peccatum est: et abhominatio hominum de-

tractor. Et desperans in die angustie (al's lassus) imminuetur for-
titudo tua. Erue eos qui ducuntur ad mortem et qui trahuntur ad interi-
tum liberare ne cesses. Si dixeris vires non suppetunt: qui inspector
est cordis ipse intelligit: et servatorem anime tue nichil fallit. reddet-
que homini iuxta opera sua. Comede fili mi mel quia bonum est: et favum dul-
cissimum gutturi tuo. Sic et doctrina sapientie anime tue. quam cum
inveneris habebis in novissimis spem. et spes tua non peribit. Ne insi-
dieris et queras impietatem in domo iusti: neque vastes requiem eius.
Septies enim cadet iustus. et resurget. impii autem corruent in ma-
lum. Cum ceciderit inimicus tuus: ne gaudeas et in ruina eius ne
exultet cor tuum. ne forte videat Dominus. et displiceat ei. et aufe-
rat ab eo iram suam. Ne contendas cum pessimis. nec emuleris im-
pios / quia non habent futurorum spem mali / et lucerna impiorum extin-
guetur. Time Dominum fili mi. et regem: et cum detractoribus ne commi-
scearis. quoniam repente consurget perditio eorum: et ruinam utriusque quis
novit. Hec quoque sapientibus. Cognoscere personam in iudicio non est bonum. Qui
dicunt impio iustus es: maledicent eis populi. et detestabuntur eum tribus.
Qui arguunt laudabuntur: et super eos veniet benedictio / Labia
deosculabitur qui recta verba respondet / Prepara foris opus tuum: et dili-
genter exerce agrum tuum. et postea edifices domum tuam. Ne sis testis frus-
tra contra proximum tuum. nec lactes quemquam labiis tuis. Ne
dicas quomodo fecit mihi sic faciam ei: reddam unicuique secundum opus suum.
Per agrum hominis pigri transivi. et per vineam viri stulti. Et ecce totum re-
pleverant urtice. operuerant superficiem eius spine: et maceria
lapidum destructa erat. Quod cum vidissem posui in corde meo: et exem-
plo didici disciplinam. Usquequo piger dormis? quando de sompno con-
surges? Parum inquam dormies. modicum dormitabis. paululum
conseres manus. ut quiescas. et veniet tibi quasi cursor egestas
et mendicitas quasi vir armatus.

27

Hec quoque parabole Salomonis quas transtulerunt viri Ezechie regis Iuda. Gloria Dei
est celare verbum. et gloria regum investigare sermonem. Celum sur-
sum et terra deorsum. et cor regum inscrutabile. Aufer rubiginem
de argento. et egredietur vas purissimum. Aufer impietatem de vultu
regis. et firmabitur iustitia thronus eius. Ne gloriosus appareas coram re-
ge. et in loco magnorum ne steteris. Melius est enim ut dicatur tibi
ascende huc. quam ut humilieris coram principe. Que viderunt ocu-
li tui ne proferas in iurgio cito. ne postea emendare non possis. cum
dehonestaveris amicum tuum. Causam tuam tracta cum amico tuo. et se-
cretum extraneo ne reveles. ne forte insultet tibi cum audierit. et
exprobrare non cesset. Gratia et amicitia liberant. quas tibi serva. ne ex-
probrabilis fias. Mala aurea in lectis argenteis. qui loquitur verbum in tempore suo

Inauris aurea et margarita fulgens. qui arguit sapientem et aurem
obedientem ¶ Sicut frigus nivis in die messis. Ita legatus fidelis ei qui misit
illum animam illius requiescere facit. Nubes et ventus et pluvie non sequen-
tes. vir gloriosus. et promissa non complens. Patientia lenietur princeps et
lingua mollis confringet duritiam. Mel invenisti comede quod suffi-
cit tibi. ne forte saciatus evomas illud. Subtrahe pedem tuum de do-
mo proximi tui. ne forte saciatus oderit te. Jaculum et gladius et
sagitta acuta. homo qui loquitur contra proximum suum falsum testimonium
Dens putridus et pes lassus. qui sperat super infideli in die angustie
et amittit pallium in die frigoris. Acetum in nitro. qui cantat car-
mina cordi pessimo [alias pravo] Sicut tinea vestimento et vermis lig-
no. Ita tristicia viri nocet cordi. Si esurierit inimicus tuus ciba
illum. Si sitierit da ei aquam bibere. prunas enim congregabis super caput
eius. et dominus reddet tibi. Ventus aquilo dissipat pluvias. et facies
tristis linguam detrahentem. Melius est sedere in angulo domatis
quam ~~in domo litigiosa~~ cum muliere litigiosa in domo communi. Aqua
frigida anime sicienti. et nuncius bonus de terra longinqua. Fons
turbatus pede. et vena corrupta. iustus cadens coram impio. Sicut
qui mel comedit multum. non est ei bonum. sic qui scrutator est
maiestatis opprimetur a gloria. Sicut urbs patens et absque murorum
ambitu. ita et vir qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum.

26 stulto

Quomodo nix in estate. et pluvia in messe. sic indecens est stulto
gloria. Nam sicut avis ad alta transvolans. et passer quolibet vadens
sic maledictum frustra prolatum in quempiam superveniet. Flagellum equo.
et chamus asino. et virga in dorso imprudentium. Ne respondeas stulto
iuxta stulticiam suam. ne efficiaris ei similis. Responde stulto iuxta
stulticiam suam. ne sibi sapiens esse videatur. Claudus pedibus et ini-
quitatem bibens. qui mittit verba per nuncium stultum. Quomodo frustra
claudus pulchras habet tibias. sic indecens est in ore stultorum parabo-
la. Sicut qui mittit lapidem in acervum mercurii. ita qui tribuit
insipienti honorem. Quomodo si spina nascatur in manu temulenti. sic
parabola in ore stultorum. Judicium determinat causas. et qui imponit stul-
to silencium. iras mitigat. Sicut canis qui revertitur ad vomitum suum
sic imprudens qui iterat stulticiam suam. Vidisti hominem sapientem sibi
videri. magis illo spem habebit stultus. Dicit piger. Leo est in via.
leena in itineribus. Sicut hostium vertitur in cardine suo. Ita piger
in lectulo suo. Abscondit piger manum sub ascella sua. et labo-
rat si ad os suum eam converterit. Sapientior sibi videtur piger
septem viris loquentibus sententias. Sicut qui apprehendit auribus canem
sic qui transit et impaciens commiscetur rixe alterius. Sicut noxius
est qui mittit lanceas. et sagittas in mortem. Ita vir qui frau-
dulenter nocet amico suo: et cum fuerit deprehensus. dicit. ludens feci

Cum defecerint ligna extinguetur ignis. et susurrone subtra-
cto conquiescent iurgia. Sicut carbones ad prunas et ligna
ad ignem. sic homo iracundus suscitat rixas. Verba susurronis
quasi simplicia: et ipsa perveniunt ad intima ventris. Quomodo si
argento sordido ornare velis vas fictile. sic labia
tumencia cum pessimo corde sociata. Labiis suis intelligitur ini-
micus cum in corde tractaverit dolos. Quando submiserit vocem suam
ne credideris ei. quoniam septem nequitie sunt in corde illius. Qui
operit odium fraudulenter. revelabitur malicia eius in concilio. Qui
fodit foveam incidet in eam: et qui volvit lapidem revertetur ad eum
Lingua fallax non amat veritatem. et os lubricum operatur ruinas
Ne glorieris in crastinum ignorans quid superventura pariat dies
Laudet te alienus et non os tuum: extraneus et non labia
tua. Grave est saxum et onerosa arena sed ira stulti utroque gravior
Ira non habet misericordiam nec erumpens furor: et impetum concitati ferre
quis poterit. Melior est manifesta correctio quam amor abscon-
ditus. Meliora sunt vulnera diligentis. quam fraudulenta odientis oscu-
la. Anima saturata calcabit favum. anima esuriens et amarum pro dulci
sumet. Sicut avis transmigrans de nido suo sic vir qui relinquit
locum suum. Unguento et variis odoribus delectatur cor. et bonis
amici consiliis anima dulcoratur. Amicum tuum et amicum patris tui
ne dimiseris. et domum fratris tui ne ingrediaris in die afflictionis
tue. Melior est vicinus iuxta quam frater procul. Stude sapientie fili mi
et letifica cor tuum. ut possis exprobranti respondere sermonem. Astutus
videns malum absconditus est. parvuli transeuntes sustinuerunt dispen-
dia. Tolle vestimentum eius qui spopondit pro extraneo. et pro alieno
aufer ei pignus. Qui benedicit proximo suo voce grandi de nocte
consurgens. maledicenti similis erit. Tecta perstillancia in die frigoris
et litigiosa mulier comparantur / qui retinet eam quasi qui ventum teneat. et oleum
dextre sue vocabit [ab oriente] Ferrum ferro exacuitur. et homo exacu-
it faciem amici sui. Qui servat ficum comedet fructus eius. et qui
custos est domini sui glorificabitur. Quomodo in aquis resplendent vultus prospi-
cientium. sic corda hominum manifesta sunt prudentibus. Infernus et perdicio
numquam replebuntur. similiter et oculi hominum insaciabiles. Quomodo probatur in con-
flatorio argentum. et in fornace aurum sic probatur homo ore laudantis.
Cor iniqui inquirit mala: cor autem rectum inquirit scientiam. Si con-
tuderis stultum in pila quasi tipsanas feriente desuper pilo non auferetur
ab eo stulticia eius. Diligenter agnosce vultum pecoris tui tuosque greges
considera. Non enim habebis iugiter potestatem sed corona tribuetur in generationem
et generationem. Aperta sunt prata. et apparuerunt herbe virentes. et col-
lecta sunt fena de montibus. Agni sunt ad vestimentum tuum. et hedi agri precium
Sufficiat tibi lac caprarum in cibos tuos in necessaria domus tue. et ad victum
ancillis tuis

28 Fugit impius nemine persequente: iustus autem quasi leo confidens abs-
que terrore erit. propter peccata terre multi principes eius. et propter hominis sapien-
tiam et horum scientiam que dicuntur: vita ducis erit longior. Vir pauper calumpni-
ans pauperes. similis est ymbri vehementi in quo paratur fames. Qui de-
relinquunt legem laudant impium. qui custodiunt succenduntur contra eum.
Viri mali non cogitant iudicium. qui autem requirunt dominum animadvertunt omnia.
Melior est pauper ambulans in simplicitate sua: quam dives pravis iti-
neribus. Qui custodit legem filius sapiens est. qui autem pascit comessa-
tores. confundit patrem suum. Qui coacervat divitias usuris et fenore
liberali in pauperes congregat eas. Qui declinat aurem suam. ne audiat
legem. oratio eius erit execrabilis. Qui decipit iustos in via mala
in interitu suo corruet. et simplices possidebunt bona eius. Sa-
piens sibi videtur vir dives. pauper autem prudens scrutabitur eum. In
exultatione iustorum multa gloria est. regnantibus impiis ruine hominum.
Qui abscondit scelera sua non dirigetur. qui autem confessus fuerit et reliquerit
ea misericordiam consequetur. Beatus homo qui semper est pavidus. qui vero mentis
est dure corruet in malum. Leo rugiens et ursus esuriens. princeps
impius super populum pauperem. Dux indigens prudentia multos oppri-
met per calumpniam. qui autem odit avaritiam longi fient dies eius. Ho-
minem qui calumpniatur anime sanguinem eius. si usque ad lacum fugerit: ne-
mo sustinet. Qui ambulat simpliciter salvus erit. qui perversis ingre-
ditur viis: concidet semel. Qui operatur terram suam satiabitur panibus. qui se-
quitur ocium replebitur egestate. Vir fidelis multum laudabitur.
qui autem festinat ditari non erit innocens. Qui cognoscit in iudicio fa-
ciem non bene facit: iste et pro buccella panis deserit veritatem. Vir qui
festinat ditari et aliis invidet: ignorat quod egestas veniat ei.
Qui corripit hominem gratiam postea inveniet apud eum. magis quam
eum qui per lingue blandimenta decipit. Qui subtrahit aliquid a
patre suo et a matre. et dicit hoc non esse peccatum: particeps homicide est. Qui
se iactat et dilatat: iurgia concitat. Qui vero sperat in domino sanabitur.
Qui confidit in corde suo stultus est. qui autem graditur sapienter ipse salva-
bitur. Qui dat pauperi non indigebit. qui despicit deprecantem sus-
tinebit penuriam. Cum surrexerint impii. abscondentur homines.
¶ cum illi perierint multiplicabuntur iusti.
29 Viro qui corripientem
contempnit dura cervice contempnit: repentinus ei superveniet
interitus: et eum sanitas non sequetur. In multiplicatione iustorum
letabitur vulgus. Cum impii sumpserint principatum: gemet populus.
Vir qui amat sapientiam letificat patrem suum. qui autem nutrit
scorta perdet substantiam. Rex iustus erigit terram. vir avarus destruet
eam. Homo qui blandis fictisque sermonibus loquitur amico suo: re-
te expandit gressibus eius. Peccantem virum iniquum involvet
laqueus. et iustus laudabit atque gaudebit. Novit iustus cau-
sam pauperum. impius ignorat scientiam. Homines pestilentes dissipant

civitatem. sapientes vero avertunt furorem. Vir sapiens si cum stulto contendit
sive irascatur sive rideat non inveniet requiem. Viri sangui-
num. oderunt simplicem iusti autem querunt animam eius. Totum spiritum suum profert
stultus sapiens differt et reservat in posterum. Princeps qui libenter
audit verba mendacii omnes ministros habet impios. Pauper et credi-
tor obviaverunt sibi: utriusque illuminator est dominus. Rex qui iudicat
in veritate pauperes thronus eius in eternum firmabitur. Virga
atque correctio tribuit sapientiam puer autem qui dimittitur voluntati
sue confundit matrem suam. In multiplicatione impiorum multiplicabuntur
scelera: et ruinas eorum iusti videbunt. Erudi filium tuum. et refri-
gerabit te. et dabit delicias anime tue. Cum prophetia defecerit dis-
sipabitur populus qui vero custodit legem beatus est. Servus verbis non
potest erudiri: quia quod dicis intelligit et respondere contempnit. Vidisti
hominem velocem ad loquendum. stulticia magis speranda est quam illius
correctio. Qui delicate a pueritia nutrit servum suum. postea
sentiet eum contumacem. Vir iracundus provocat rixas: et qui ad-
indignandum facilis est. erit ad peccata proclivior. Superbum sequitur
humilitas: et humilem spiritu suscipiet gloria. Qui cum fure participat
odit animam suam adiurantem audit. et non indicat. Qui timet homi-
nem cito corruet. qui sperat in domino sublevabitur. Multi requirunt
faciem principis: et a domino iudicium egreditur singulorum. Abhominantur iusti
virum impium. et abhominantur impii eos qui in recta sunt via. Verbum cu-
stodiens filius extra perditionem erit. Verba congregantis filii vomentis. 30
Visio quam locutus est vir cum quo deus est: et qui deo secum
morante confortatus ait. Stultissimus sum virorum. et sapientia hominum
non est mecum. Non didici sapientiam. et non novi scientiam sanctorum. Quis
ascendit in celum atque descendit. Quis continuit spiritum in manibus
suis. Quis colligavit aquas quasi in vestimento. Quis suscitavit
omnes terminos terre. quod nomen est eius. et quod nomen filii eius si nosti.
Omnis sermo dei ignitus clipeus est sperantibus in se. Ne addas
quidquam verbis illius. et arguaris inveniarisque mendax. Duo
rogavi te. ne deneges michi antequam moriar. Vanitatem
et verba mendacia longe fac a me. Mendicitatem. et divitias
ne dederis michi: tribue tantum victui meo necessaria: Ne forte satia-
tus illiciar ad negandum. et dicam quis est dominus. et egestate
compulsus furer: et periurem nomen dei mei. Ne accuses ser-
vum ad dominum suum. ne forte maledicat tibi. et corruas. Generatio
que patri suo maledicit: et que matri sue non benedicit. Generatio que
sibi munda videtur: et tamen non est lota a sordibus suis. Generatio
cuius oculi excelsi sunt: et palpebre eius in alta surrecte. Generatio

144.

que pro dentibus gladios habet: et commandit molaribus suis. ut comedat
inopes de terra. et pauperes ex hominibus. Sanguisuge due sunt filie dicen-
tes affer affer. Tria sunt insaturabilia: et quartum quod nunquam dicit
sufficit. Infernus et os vulue. et terra que non saciatur aqua. ignis vero
nunquam dicit sufficit. Oculum qui subsannat patrem. et qui despicit
partum matris sue. effodiant eum corui de torrentibus. et comedant
eum filij aquile. Tria sunt difficilia mihi: et quartum penitus ignoro. Via
aquile in celo. via colubri super petram via nauis in medio ma-
ri. et via viri in adolescentia. Talis est et via mulieris adultere
que comedit. et tergens os suum dicit. non sum operata malum. Per tria
mouetur terra. et quartum non potest sustinere. per seruum cum regnauerit. per stultum
cum saciatus fuerit cibo. per odiosam mulierem cum in matrimonio
fuerit assumpta. et per ancillam cum heres fuerit domine sue. Quatuor sunt
minima terre: et ipsa sunt sapientiora sapientibus. formice populus infir-
mus. qui preparant in messe cibum sibi. lepusculus plebs inualida
qui collocat in petra cubile suum. regem locusta non habet. et egreditur
per turmas suas. Stellio manibus nititur. et moratur in edibus regum
Vnisa — Tria sunt que bene gradiuntur. et quartum quod incedit feliciter. Leo fortissimus
bestiarum ad nullius pauet occursum. Gallus succinctus lumbos. et ari-
es. nec est qui resistat ei. Et qui stultus apparuit. postquam eleuatus
est in sublime. Si enim intellexisset ori imposuisset manum. Qui autem
fortiter premit vbera ad eliciendum lac. exprimit butirum. et qui
vehementer emungit. elicit sanguinem. et qui prouocat iras. producit discordias

31 Verba lamuelis regis. Visio qua erudiuit eum mater
sua. Quid dilecte mi? quid dilecte vteri mei? quid di-
lecte votorum meorum? Ne dederis mulieribus substantiam tuam. et
diuicias tuas ad delendos reges. Noli regibus o lamuel dare
vinum quia nullum secretum est ubi reg-
nat ebrietas. ne forte bibant et obliuiscantur iudiciorum
et mutent causam filiorum pauperis. Date siceram merentibus
et vinum his qui amaro sunt animo. Bibant et obliuiscantur egestatis
sue. et doloris sui non recordentur amplius. Aperi os tuum muto.
et causis omnium filiorum qui pertranseunt. Aperi os tuum decerne quod iustum
et iudica inopem et pauperem. Mulierem fortem quis inue-
niet. procul et de ultimis finibus precium eius. Confidit in ea cor viri sui.
et spolijs non indigebit. Reddet ei bonum et non malum: omnibus die-
bus vite sue. Quesiuit lanam et linum. et operata est consilio ma-
nuum suarum. Facta est quasi nauis institoris: de longe portans pa-
nem suum. Et de nocte surrexit. Deditque predam domesticis suis
et cibaria ancillis suis. Considerauit agrum et emit eum. De fructu
manuum suarum plantauit vineam. Accinxit fortitudine lumbos suos:

tria difficilia

ebrietas

mulierem

et roboravit brachium suum. Gustavit et vidit quia bona est
negotiatio eius: non extinguetur in nocte lucerna eius. Manum suam
misit ad fortia: et digiti eius apprehenderunt fusum. Manum suam
aperuit inopi et palmas suas extendit ad pauperem.
Non timebit domui sue a frigoribus nivis: omnes enim domestici eius
vestiti sunt duplicibus. Stragulatam vestem fecit sibi: byssus et pur-
pura indumentum eius. Nobilis in portis vir eius: quando sederit cum
senatoribus terre. Sindonem fecit et vendidit: et cingulum tradidit
chananeo. Fortitudo et decor indumentum eius ~~nobilis in portis~~
~~vir eius quando sederit cum senatoribus terre~~: et ridebit in die novissimo.
Os suum aperuit sapientie: et lex clementie in lingua eius. Conside-
ravit semitas domus sue: et panem ociosa non comedit. Sur-
rexerunt filii eius: et beatissimam predicaverunt: vir eius et laudavit eam.
Multe filie congregaverunt divitias: tu supergressa es uni-
versas. Fallax gratia et vana est pulchritudo: mulier timens deum ipsa laudabi-
tur. Date ei de fructu manuum suarum: et laudent eam in portis opera sua.

~~Prologus in ecclesiasten~~

Memini me ante hos ferme quinquennium cum adhuc rome essem
et ecclesiasten sancte blesille legerem. ut eam ad contemptum huius seculi
provocarem: et omne quod in mundo cerneret: putaret esse pro nichilo
rogatum ab ea ut in morem commentarioli obscura queque dis-
sererem. ut absque me posset intelligere que legebat. Itaque quia in procinc-
tu nostri operis: subita morte subtracta est: et non meruimus o
paula et eustochium talem vite nostre habere consortem tantoque
vulnere tunc perculsus obmutui nunc in bethleem positus augu-
stiore videlicet civitate et illius memorie et vobis reddo quod debeo. Hoc
breviter admonens quod nullius auctoritatem secutus sum. sed de hebreo trans-
ferens magis me septuaginta interpretum consuetudini coaptavi
in hiis dumtaxat que non multum ab hebraicis discrepabant. interdum
aquile quoque et symachi et theodotionis recordatus sum. ut nec
novitate nimia lectoris studium deterrerem [ab deterrere] nec
rursum contra conscientiam meam fonte veritatis omisso opinionum
rivulos consectarer.

~~Incipit liber ecclesiastes~~

Verba ecclesiastes filii david regis iherusalem. Vanitas vani-
tatum dixit ecclesiastes. vanitas vanitatum et omnia
vanitas. Quid habet amplius homo de universo labore suo
quo laborat sub sole. Generatio preterit. et generatio advenit. terra
vero in eternum stat. Oritur sol et occidit. et ad locum suum rever-
titur. ibique renascens: gyrat per meridiem. et flectitur ad aqui-
lonem. Lustrans universa in circuitu pergit spiritus et in circulos suos revertitur.

unde
omnia flumina intrant mare et mare non redundat Ad locum unde exe-
unt flumina revertuntur ut iterum fluant Cuncte res difficiles non potest
homo explicare sermone Non saturatur oculus visu nec auris impletur
auditu Quid est quod fuit ipsum quod futurum est Quid est quod factum est
ipsum quod faciendum est Nichil sub sole novum nec valet quisquam dicere
Ecce hoc recens est iam enim precessit in seculis que fuerunt ante nos
Non est priorum memoria sed nec eorum quidem que postea futura sunt erit re-
cordacio apud eos qui futuri sunt in novissimo Ego ecclesiastes fui rex
israel in ierusalem et proposui in animo meo querere et investigare sapienter de omnibus
que fiunt sub sole Hanc occupacionem pessimam dedit deus filiis hominum ut
occuparentur in ea Vidi que fiunt cuncta sub sole et ecce universa vani-
tas et afflictio spiritus Perversi difficile corriguntur et stultorum infini-
tus est numerus Locutus sum in corde meo dicens Ecce magnus effectus
sum et precessi sapiencia omnes qui fuerunt ante me in ierusalem Et mens mea
contemplata est sapienter multa et didici Dedique cor meum ut scirem
prudenciam atque doctrinam errores quoque et stulticiam Et agnovi quod in hiis
quoque esset labor et afflictio spiritus eo quod in multa sapiencia multa sit indignacio et qui
addit scienciam addit et laborem al[ias] dolorem
2 Dixi ego in corde meo Vadam et affluam deliciis et fruar bonis et vidi quod hoc quoque
esset vanitas Risum reputavi errorem et gaudio dixi quid frustra
decipieris Cogitavi in corde meo abstrahere a vino carnem meam
ut animum meum transferrem ad sapienciam devitaremque stulticiam donec vi-
derem quid esset utile filiis hominum quo facto opus est sub sole numero
dierum vite sue Magnificavi opera mea edificavi michi domos pla-
tavi vineas feci ortos et pomeria et consevi ea cunctis generis
arboribus et extruxi michi piscinas aquarum ut irrigarem silvam lignorum
germinancium Possedi servos et ancillas multamque familiam habui armen-
ta quoque et magnos ovium greges ultra omnes qui fuerunt ante me in ierusalem
Coacervavi michi argentum et aurum et substancias regum ac provinciarum fe-
ci michi cantores et cantatrices et delicias filiorum hominum ciphos et
urceos in ministerio ad vina fundenda et supergressus opibus omnes qui fuerunt
ante me in ierusalem Sapiencia quoque perseveravit mecum et omnia que desideraverunt
oculi mei non negavi eis nec prohibui cor meum quin omni
voluptate frueretur et oblectaret se in hiis que paraveram et hanc ratus sum
partem meam si uterer labore meo Cumque me convertissem ad omnia opera que fecerant
manus mee et ad labores in quibus frustra sudaveram Vidi in omnibus vani-
tatem et afflictionem animi et nichil permanere sub sole Transivi ad contemplan-
dam sapienciam errores quoque et stulticiam Quid est inquam homo ut sequi
possit regem factorem suum Et vidi quod tantum precederet sapiencia stulticiam
quantum differt lux a tenebris Sapientis oculi in capite eius Stultus
in tenebris ambulat Et didici quod unus utriusque esset interitus Et dixi
in corde meo Si unus et stulti et meus occasus erit quid michi prodest quod

a vino

maiori sapientia dedi operam Locutusque sum cum mente mea: et ani-
madverti quod hoc quoque esset vanitas Non enim erit memoria sapientis similiter ut
stulti in perpetuum. et futura tempora oblivione cuncta pariter operient Mori-
tur similiter doctus ut indoctus. et ideo taeduit me vitae meae: vi-
dens mala universa esse sub sole: et cuncta vanitatem atque afflictionem
spiritus Rursus detestatus sum omnem industriam meam qua sub sole
studiosissime laboravi. habiturus heredem post me. quem ignoro utrum sapi-
ens an stultus futurus sit. et dominabitur in laboribus meis quibus desuda-
vi et sollicitus fui. et est quidquam tam vanum Unde cessavi re-
nuntiavitque cor meum ultra laborare sub sole nam cum alius laboret
in sapientia et doctrina et sollicitudine et homini otioso quaesita dimittit et hoc ergo
vanitas et magnum malum Quid enim proderit homini de universo labore
suo. et afflictione spiritus. qua sub sole cruciatus est. Cuncti dies eius doloribus
et aerumnis pleni sunt nec per noctem mente requiescit, et hoc nonne
vanitas est Nonne melius comedere et bibere et ostendere animae suae
de laboribus suis. et hoc de manu dei est Quis ita vorabit et deli-
ciis affluet ut ego. Homini bono in conspectu suo dedit deus sapientiam
et scientiam et laetitiam peccatori autem dedit afflictionem: et curam superfluam
ut addat et congreget et tradat ei qui placuit deo Sed et hoc vanitas

3 Omnia tempus habent. et suis spa- et cassa sollicitudo mentis
tiis transeunt universa sub caelo. Tempus nascendi. et tempus mo-
riendi. Tempus plantandi. et tempus evellendi quod plantatum est. Tempus
occidendi. et tempus sanandi. Tempus destruendi. et tempus aedificandi
Tempus flendi. et tempus ridendi. Tempus plangendi. et tempus saltandi.
Tempus spargendi lapides: et tempus colligendi. Tempus amplexandi et
tempus longe fieri ab amplexibus Tempus acquirendi. et tempus perdendi Tem-
pus custodiendi et tempus abiciendi Tempus scindendi. et tempus
consuendi Tempus tacendi. et tempus loquendi Tempus dilectionis
et tempus odii Tempus belli. et tempus pacis Quid habet amplius homo
de labore suo? Vidi afflictionem quam dedit deus filiis hominum
ut distendantur in ea Cuncta fecit bona in tempore suo. et mundum tra-
didit disputationi eorum. ut non inveniat homo opus quod operatus est deus
ab initio usque in finem Et cognovi quod non esset melius nisi laetari
et facere bene in vita sua Omnis enim homo qui comedit et bibit et
videt bonum de labore suo: hoc donum dei est Didici quod omnia
opera quae fecit deus perseverent in perpetuum Non possumus his quidquam addere
nec auferre quae fecit deus. ut timeatur Quod factum est ipsum permanet
quae futura sunt iam fuerunt. et deus instaurat quod abiit.
Vidi sub sole in loco iudicii impietatem. et in loco iustitiae iniquitatem

et dixi in corde meo iustum et impium iudicabit deus. et tempus omnis
rei tunc erit. Dixi in corde meo de filiis hominum ut probaret eos deus
et ostenderet similes esse bestiis. Idcirco unus est interitus hominis et iumen-
torum et equa utriusque condicio. Sicut moritur homo sic et illa moriuntur
similiter spirant omnia. et nichil habet homo iumento amplius. Cuncta subia-
cent vanitati: et omnia pergunt ad unum locum. De terra facta sunt. et in terram
pariter revertentur. Quis novit si spiritus filiorum adam ascendat sursum
et si spiritus iumentorum descendat deorsum. Et deprehendi nichil esse
melius quam letari hominem in opere suo. et hanc esse partem illius. Quis enim
4 Verti me ad alia / eum adducet. ut post se futura cognoscat.
et vidi calumpnias que sub sole geruntur. et lacrimas inno-
centum: et consolatorem neminem. nec posse resistere eorum violencie
cunctorum auxilio destitutos. Et laudavi magis mortuos quam vi-
2º ventes. et feliciorem utroque iudicavi. qui necdum natus est. nec
vidit mala que fiunt sub sole. Rursum contemplatus sum omnes labores ho-
minum. et industrias animadverti. patere invidie proximi. Et in hoc
ergo vanitas. et cura superflua est. Stultus complicat manus suas
et comedit carnes suas dicens. Melior est pugillus cum requie
quam plena utraque manus cum labore. et afflictione animi. Considerans
et reperi aliam vanitatem sub sole. Unus est et secundum non habet. non filium
non fratrem. et tamen laborare non cessat. nec saciantur oculi eius
divitiis. nec recogitat dicens. Cui laboro et fraudo animam meam
bonis. In hoc quoque vanitas est: et afflictio pessima. Melius est duos
esse simul quam unum. habent enim emolumentum societatis sue. Si unus ce-
ciderit. ab altero fulcietur. Ve soli quia cum ceciderit non habet sublevantem
se. Et si dormierint duo. fovebuntur mutuo. Unus quomodo calefiet
Et si quispiam prevaluerit contra unum. duo resistent ei. Funiculus
triplex difficile rumpitur. Melior est puer pauper et sapien-
3º ti rege sene et stulto. qui nescit previdere in posterum. quod
et de carcere cathenisque interdum quis egrediatur ad regnum. et alius natus
in regno. inopia consumatur. Vidi cunctos viventes qui ambulant
sub sole. cum adolescente secundo. qui consurget pro eo. Infinitus numerus
est populi omnium qui fuerunt ante eum. et qui postea futuri sunt non letabuntur
in eo. Sed et hoc vanitas et afflictio spiritus. Custodi pedem tuum
ingrediens domum dei: et appropinqua ut audias. Multo enim
melior est obediencia quam stultorum victime. qui nesciunt quid faciant mali
4º Ne temere quid loquaris. neque cor tuum sit velox ad proferendum
5 sermonem coram deo. Deus enim in celo et tu super terram. Idcirco sint
pauci sermones tui. Multas curas sequuntur sompnia. et in multis
sermonibus invenietur stulticia. Si quid vovisti deo. ne moreris
reddere. displicet enim ei infidelis et stulta promissio. Sed quodcumque vo-

mali reddere. quodcumque voveris redde. multoque melius est non vovere, quam post votum promissa non
reddere. Ne dederis os tuum ut peccare facias carnem tuam, neque
dicas coram angelo non est providentia, ne forte iratus deus super
sermones tuos dissipet cuncta opera manuum tuarum. Ubi multa
sunt sompnia plurime vanitates et sermones innumeri. tu vero deum
time. Si videris calumpnias egenorum. et violenta iudicia et sub-
verti iusticiam in provincia. non mireris super hoc negocio. quia excelso
excelsior alius est. et super hos quoque eminenciores sunt alii. et insuper universe
terre rex imperat servienti. Avarus non implebitur pecunia. et qui amat
divicias. fructum non capiet ex eis. et hoc ergo vanitas. Ubi multe
sunt opes. multi et qui comedunt eas. et quid prodest possessori. nisi quod
cernit divicias oculis suis. Dulcis est sompnus operanti sive pa-
rum sive multum comedat. Saturitas autem divitis non sinit dor-
mire eum. Est et alia infirmitas pessima. quam vidi sub sole. Di-
vicie conservate in malum domini sui. Pereunt enim in afflictione pessima.
Generavit filium. qui in summa egestate erit. Sicut egressus est nudus de utero
matris sue. sic revertetur. et nichil auferet secum de labore suo. Mi-
serabilis prorsus infirmitas. quomodo venit sic revertetur. Quid ergo prodest
ei quod laboravit in ventum. Cunctis diebus vite sue. comedit in tene-
bris. et in curis multis. et in erumpna atque tristicia. Hoc itaque michi
visum est bonum. ut comedat quis. et bibat. et fruatur leticia ex
labore suo quo laboravit ipse sub sole numero dierum vite sue quos
dedit ei deus. et hec est pars illius. Et omni homini cui dedit deus divi-
cias atque substanciam. potestatemque ei tribuit. ut comedat ex eis. et
fruatur parte sua. et letetur de labore suo. hoc est donum dei. Non enim sa-
tis recordabitur dierum vite sue. eo quod deus occupet deliciis cor eius.
Est et aliud malum quod vidi sub sole. et quidem frequens apud .6.
homines. Vir cui dedit deus divicias et substanciam
et honorem. et nichil deest anime eius. ex omnibus que desiderat. nec tribuit
ei deus potestatem. ut comedat ex eo. sed homo extraneus vorabit
illud. hec vanitas et magna miseria est. Si genuerit quispiam
centum filios. et vixerit multos annos. et plures dies etatis habuerit
et anima illius non utatur bonis substancie sue. sepulturaque careat. de
hoc ego pronuncio. quod melior illo sit abortivus. Frustra enim venit
et pergit ad tenebras. et oblivione delebitur nomen eius. Non vidit
solem neque cognovit distanciam boni et mali. etiam si duobus milibus
annis vixerit. et non fuerit perfruitus bonis. Nonne ad unum locum pro-
perant omnia. Omnis labor hominis in ore eius. sed anima illius non implebitur
bonis. Quid habet amplius sapiens a stulto. et quid pauper. nisi ut per-
gat illuc. ubi est vita. Melius est videre quod cupias. quam desiderare

que nesciat [illegible] et hec vanitas est atque presumptio spiritus. Qui futurus est iam
vocatum est nomen eius: et scitur quod homo sit: et non possit contra forcio-
rem se in iudicio contendere. Verba sunt plurima multamque in disputando habentia
Quid necesse est homini maiora se querere: cum ignoret vanitatem
rat quid conducat sibi [ubi conducat] in vita sua numero dierum pere-
grinationis sue. et tempore quod velud umbra preterit? Aut quis ei poterit in-
dicare quid post eum futurum sit sub sole/ Melius est bonum nomen quam un-
guenta preciosa et dies mortis die nativitatis. Melius est ire ad domum
luctus quam ad domum convivii. in illa enim finis cunctorum admonetur
hominum. et vivens cogitat quid futurum sit. Melior est ira risu. quia per tristiciam
vultus corrigitur animus delinquentis. Cor sapientium ubi tristicia est. et cor
stultorum ubi leticia. Melius est a sapiente corripi: quam stultorum adulatione
decipi. quia sicut sonitus spinarum ardencium sub olla. sic risus stulti: sed et
hoc vanitas. Calumpnia conturbat sapientem. et perdet robur cordis illius
Melior est finis orationis. quam principium. melior est paciens arrogante
Ne velox sis ad irascendum. quia ira in sinu stulti requiescit. Ne
dicas quid putas cause est. quod priora tempora meliora fuere quam nunc
sunt. Stulta est enim huiuscemodi interrogatio. Utilior est sapientia di-
viciis. et magis prodest videntibus solem. Sicut enim protegit sapientia. sic prote-
git pecunia. hoc autem plus habet erudicio et sapientia quod vitam tribuunt pos-
sessori suo. Considera opera dei. quod nemo possit corrigere. quem ille de-
spexerit. In die bona fruere bonis: et malam diem precave. Sicut
enim hanc sic et illam fecit deus. ut non inveniat homo contra eum iustas
querimonias. Hec quoque vidi in diebus vanitatis mee. Iustus perit in iusticia
sua. et impius multo vivit tempore in malicia sua. Noli esse iustus multum
neque plus sapias quam necesse est ne obstupescas. Ne impie agas
multum. et noli esse stultus: ne moriaris in tempore non tuo. Bonum est te
sustentare iustum sed et ab illo ne subtrahas manum tuam quia qui deum
timet nichil negligit. Sapientia confortavit sapientem. super decem prin-
cipes civitatis. Non est enim homo iustus in terra. qui faciat bonum et non peccet.
Sed et cunctis sermonibus qui dicuntur. ne accommodes cor tuum. ne for-
te audias servum tuum maledicentem tibi. Scit enim consciencia tua. quia et tu cre-
bro maledixisti aliis. Cuncta temptavi in sapientia. Dixi sapiens effi-
ciar. et ipsa longius recessit a me. multo magis quam erat. Et alta
profunditas quis inveniet eam? Lustravi universa animo meo. ut sci-
rem et considerarem. et quererem sapientiam. et racionem. et ut cognoscerem impie-
tatem stulti. et errorem imprudentium: et inveni amariorem morte
mulierem. que laqueus venatorum est: et sagena cor eius/ vincula
enim sunt manus illius. Qui placet deo effugiet illam. Qui autem peccator
est capietur ab illa. Ecce hoc inveni. dixit ecclesiastes: unum et alterum
ut invenirem racionem. quam adhuc querit anima mea: et non inveni:
Solummodo hoc inveni. quod fecerit deus hominem rectum. et ipse se infinitis

Luctus

alia translatio habet
unum virum de mille reperi

miscuit questionibus Quis talis ut sapiens est. et quis novit solucionem verbi
Sapientia hominis lucet in vultu eius: et potentissimus faciem illius com- 8
mutavit. Ego os regis observo. et precepta iuramenti dei
ne festines recedere a facie eius neque permaneas in opere malo. quia
omne quod voluit faciet: et sermo illius potestate plenus est nec dicere ei
quisquam potest quare ita facis? Qui custodit preceptum non experietur
quicquam mali. Tempus et responsionem cor sapientis intelligit. Omni ne-
gocio tempus est et oportunitas. et multa hominis afflictio quia ignorat
preterita. et ventura nullo potest scire nuncio. Non est in hominis dicione prohibe-
re spiritum nec habet potestatem in die mortis. nec sinitur quiescere ingruente
bello. neque salvabit impietas impium. Omnia hec consideravi. et dedi cor
meum in cunctis operibus que fiunt sub sole. Interdum dominatur homo homini in ma-
lum suum. Vidi impios sepultos. qui etiam cum adhuc viverent in loco sancto
erant: et laudabantur in civitate quasi iustorum operum. Sed et hec vanitas est.
Etenim quia non profertur cito contra malos sententia: absque timore ullo fi-
lii hominum perpetrant mala. Attamen peccator ex eo quod centies facit mala
et per paciencia sustentatur. Ego cognovi quod erit bonum timentibus deum
qui verentur faciem eius. Non sit bonum impio nec prolongentur dies eius
sed quasi umbra transeunt qui non timent faciem domini. Est et alia vanitas
que fit super terram. Sunt iusti quibus multa mala proveniunt. quasi opera egerint
impiorum. Et sunt impii qui ita securi sunt. quasi iustorum facta habeant. Sed
et hoc vanissimum iudico. Laudavi igitur leticiam. eo quod non esset homini
bonum sub sole. nisi quod comederet et biberet atque gauderet: et hoc solum
secum afferret de labore suo in diebus vite sue. quos dedit ei deus
sub sole. Et apposui cor meum ut scirem sapientiam: et intelligerem dis-
tinctionem que versatur in terra. Est homo qui diebus et noctibus somnum non capit
oculis: et intellexi quod omnium operum dei nullam possit homo invenire racio-
nem eorum que fiunt sub sole. Et quanto plus laboraverit ad querendum tanto minus
inveniat: etiam si dixerit sapiens se nosse non poterit reperire ~~Omnia hec tractavi~~
si dixerit sapiens se nosse non poterit reperire. Omnia hec tractavi in corde
Sunt iusti atque sapientes meo ut curiose intelligerem 9
et opera eorum in manu dei; et tamen nescit homo utrum amore an
odio dignus sit. sed omnia in futuro servantur incerta. eo quod universa
eveniant iusto et impio. bono et malo. mundo et inmundo
immolanti victimas. et sacrificia contempnenti. sicut bonus sic et peccator.
ut periurus. ita et ille qui verum deierat. Hoc est pessimum inter omnia
que sub sole fiunt. quia eadem cunctis eveniunt. Unde et corda filiorum
hominum implentur malicia et contemptu in vita sua. et post hec ad infe-
ros deducentur. Nemo est qui semper vivat et qui huius rei habeat fiduciam
melior est canis vivus leone mortuo. Viventes enim sciunt se esse
morituros. mortui vero nichil noverunt amplius nec habent ultra

mercedem quia oblivioni tradita est memoria eorum. Amor quoque et odi-
um et invidia simul perierunt, nec habent partem in hoc seculo et in opere quod sub
sole geritur. Vade ergo et comede in leticia panem tuum et bibe cum
gaudio vinum tuum, quia deo placent opera tua. Omni tempore sint vestimen-
ta tua candida et oleum de capite tuo non deficiat. Perfruere
vita cum uxore quam diligis cunctis diebus vite instabilitatis tue
qui dati sunt tibi sub sole omni tempore vanitatis tue. Hec est enim pars in vita
et in labore tuo quo laboras sub sole. Quodcumque potest facere manus tua
instanter operare, quia nec opus nec racio nec sciencia nec sapiencia erunt apud
inferos quo tu properas. Verti me ad aliud et vidi sub
sole nec velocium esse cursum nec forcium bellum nec sapiencium panem
nec doctorum divicias nec artificum graciam, sed tempus casumque in omni-
bus. Nescit homo finem suum, sed sicut pisces capiuntur hamo et sicut aves
comprehenduntur laqueo, sic capiuntur homines tempore malo cum eis ex-
templo supervenerit. Hanc quoque sub sole vidi sapienciam et probavi maxi-
mam. Civitas parva et pauci in ea viri, venit contra eam rex mag-
nus et vallavit eam, extruxitque municiones per gyrum et perfecta
est obsidio. Inventusque est in ea vir pauper et sapiens et liberavit ur-
bem per sapienciam suam, et nullus deinceps recordatus est hominis illius
pauperis. Et dicebam ego meliorem esse sapienciam fortitudine. Quomodo ergo sapiencia
pauperis contempta est et verba eius non sunt audita? Verba sa-
piencium audiuntur in silencio plus quam clamor principis inter stultos.
Melior est sapiencia quam arma bellica, et qui in uno peccaverit multa
bona perdet.

10 Muscae morientes perdunt suavitatem un-
guenti. Preciosior est sapiencia et gloria parva ad tempus stulti-
cia. Cor sapientis in dextera eius et cor stulti in sinistra
illius. Sed et in via stultus ambulans cum ipse insipiens sit omnes
stultos estimat. Si spiritus potestatem habentis ascenderit super te locum
tuum ne dimiseris, quia curatio cessare faciet peccata maxima. Est malum
quod vidi sub sole quasi per errorem egrediens a facie principis: positum
stultum in dignitate sublimi et divites sedere deorsum. Vidi ser-
vos in equis et principes ambulantes quasi servos super terram. Qui
fodit foveam incidet in eam, et qui dissipat sepem mordebit
eum coluber. Qui transfert lapides affligetur in eis, et qui scindit
ligna vulnerabitur ab eis. Si retusum fuerit ferrum et hoc non ut
prius sed hebetatum fuerit multo labore exacuetur, et post industriam
sequitur sapiencia. Si mordeat serpens in silencio nichil eo minus
habet qui occulte detrahit. Verba oris sapientis gracia et labia
insipientis precipitabunt eum. Inicium verborum eius stulticia et no-
vissimum oris illius error pessimus. Stultus verba multiplicat. Igno-
rat homo quid ante se fuit et quod post futurum est quis ei poterit indicare?

Labor stultorum affliget eos qui nesciunt pergere in urbem. Ve ti-
bi terra cuius est rex puer et cuius principes mane comedunt. Bea-
ta terra cuius rex nobilis est et cuius principes vescuntur in tempore suo ad
reficiendum et non ad luxuriam. In pigritiis humiliabitur contignatio
et in infirmitate manuum perstillabit domus. In risum faciunt pa-
nem et vinum ut epulentur viventes et pecunie obediunt omnia
In cogitatione tua regi ne detrahas et in secreto cubiculi tui
ne maledixeris diviti quia et aves celi portabunt vocem tuam
Mitte panem tuum et qui habet pennas annunciabit sententiam 11
super transeuntes aquas quia post multa tempora invenies illum. Da
partes septem necnon et octo quia ignoras quid futurum sit mali super
terram. Si replete fuerint nubes imbrem super terram effundent. Si ceci-
derit lignum ad austrum aut ad aquilonem in quocumque loco ceciderit
ibi erit. Qui observat ventum non seminat et qui considerat nubes nubes
numquam metet. Quomodo ignoras que sit via spiritus et qua ratione com-
pingantur ossa in ventre pregnantis sic nescis opera dei qui fabri-
cator est omnium. Mane semina semen tuum et vespere ne cesset ma-
nus tua quia nescis quid magis oriatur hoc aut illud et si utrumque
simul melius erit. Dulce lumen et delectabile est oculis videre solem
Si annis multis vixerit homo et in hiis omnibus letatus fuerit meminisse
debet tenebrosi temporis et multorum dierum qui cum venerint vanitatis arguentur
preterita. Letare ergo iuvenis in adolescentia tua et in bono sit cor
tuum in diebus iuventutis tue et ambula in viis cordis tui et
in intuitu oculorum tuorum et scito quod pro omnibus hiis adducet te deus
Aufer iram a corde tuo et amove ius in iudicium 12
maliciam a carne tua. adolescentia enim et voluptas
vana sunt.

Memento creatoris tui in diebus iuventutis tue antequam veniat
tempus afflictionis tue et appropinquent anni de quibus dicas non
mihi placent. Antequam tenebrescat sol et lumen et luna et stel-
le et revertantur nubes post pluviam. Cum commovebuntur custodes domus
et nutabunt viri fortissimi et ociose erunt molentes in minuto
numero et tenebrescent videntes per foramina et claudent ostia in tenebrescent
platea in humilitate vocis molentis et consurgent ad vocem volucris.
et obsurdescent omnes filie carminis. Excelsa quoque timebunt et for-
midabunt in via. florebit amigdalus impinguabitur locusta et
dissipabitur capparis quoniam ibit homo in domum eternitatis sue et circuibunt capparis genus
in platea plangentes. Antequam rumpatur funis argenteus et recurrat vit- fructus dumeti
ta aurea et conteratur ydria super fontem et confringatur rota super cis- et proprie est [illegible]
ternam et revertatur pulvis in terram suam unde erat et spiritus redeat ad in oriente et est
deum qui dedit illum. Vanitas vanitatum dixit ecclesiastes et cum esset [illegible] medicinale
sapientissimus ecclesiastes docuit populum et enarravit que fecerat et

in uestigans composuit parabolas multas quesiuit verba utilia et
conscripsit sermones rectissimos ac veritate plenos. Verba sapientium sicut
stimuli et quasi claui in altum defixi que per magistrorum consilium data
sunt a pastore uno. His amplius fili mi ne requiras faciendi plures
libros nullus est finis. frequensque meditacio carnis est afflic-
cio. Finem loquendi omnes pariter audiamus. Deum time et mandata
illius obserua hoc est enim omnis homo. Cuncta que fiunt adducet deus in iu-
sub pede dicium pro omni errato siue bonum siue malum sit. Deo gracias

Incipiunt Cantica canticorum

i. oscula Osculetur me osculo oris sui: quia meliora sunt ubera
tua vino: flagrancia unguentis optimis. Oleum effu-
sum nomen tuum: ideo adolescentule dilexerunt te. Trahe
me post te. curremus in odore unguentorum tuorum. Vox spon-
se ad adolescentulas. Introduxit me rex in cellaria sua: exul-
tabimus et letabimur in te memores uberum tuorum super vinum: recti
diligunt te. Vox synagoge Nigra sum sed formosa filie ierusalem
sicut tabernacula cedar: sicut pelles salomonis Vox sponse
Nolite me considerare quod fusca sim: quia decolorauit me sol. Fi-
lii matris mee pugnauerunt contra me. Posuerunt me custo-
dem in vineis: vineam meam non custodiui. Vox christi Indi-
ca mihi: quem diligit anima mea: ubi pascas ubi cubes in meridie
ne vagari incipiam post greges sodalium tuorum? Si ignoras te
o pulchra inter mulieres: egredere et abi post [illegible] vestigia
gregum: et pasce edos tuos: iuxta tabernacula pastorum. Equi-
tatui meo in curribus pharaonis assimilaui te amica mea
Pulchre sunt gene tue sicut turturis: collum tuum sicut monilia.
Murenulas aureas faciemus tibi: vermiculatas argento. Vox
ecclesie. Cum esset rex in accubitu suo: nardus mea dedit odo-
rem suauitatis. Fasciculus mirre dilectus meus mihi: inter ube-
ra mea commorabitur. Botrus cypri dilectus meus mihi: in vi-
neis engaddi Vox christi Ecce tu pulchra es amica mea
ecce tu pulchra oculi tui columbarum: Vox ecclesie Ecce tu pul-
cher es dilecte mi et decorus. Lectulus noster floridus: tigna
domorum nostrarum cedrina laquearia nostra cypressina. Vox christi
2 Ego flos campi et lilium conuallium. Sicut lilium inter spinas
sic amica mea inter filias Vox ecclesie Sicut malus in-
ter ligna siluarum: sic dilectus meus inter filios. Sub umbra il-
lius quem desideraueram sedi: et fructus eius dulcis gutturi meo.
Introduxit me rex in cellam vinariam: ordinauit in me cari-
tatem. Fulcite me floribus. stipate me malis: quia amore langueo.
Leua eius sub capite meo: et dextera eius amplexabitur me.

Vox xpi Adiuro vos filie ierusalem: per capreas ceruosque
camporum. ne suscitetis. neque euigilare faciatis dilectam
quoadusque ipsa velit ~~Vox ecclesie~~ Vox dilecti mei ecce
iste venit saliens in montibus: transiliens colles similis est
dilectus meus capree hinnuloque ceruorum En ipse stat post
parietem nostrum. respiciens per fenestras. prospiciens per cancellos
et dilectus meus loquitur mihi. Surge propera amica mea
columba mea formosa mea: et veni Iam enim hyems
transijt. ymber abijt et recessit flores apparuerunt in ter
ra nostra: tempus putationis aduenit Vox turturis au
dita est in terra nostra: ficus protulit grossos suos. vi
nee florentes dederunt odorem suum ~~Vox xpi~~ Surge amica
mea speciosa mea et veni columba mea in foraminibus petre
et in cauernis macerie. ostende michi faciem tuam. sonet vox
tua in auribus meis; vox enim tua dulcis: et facies tua
decora ~~Vox aduersus hereticos~~ Capite nobis vulpes par-
uulas que demoliuntur vineas. nam vinea nostra floruit. ~~Vox~~
~~ecclesie~~ Dilectus meus michi. et ego illi. qui pascitur inter lilia. donec
aspiret dies. et inclinentur umbre Reuertere. similis esto di-
lecte mi capree. et hinnulo ceruorum super montes bethel c. t
In lectulo meo per noctes quesiui. quem diligit anima mea Sequitur nocte 3
quesiui illum. et non inueni ~~Inuenerunt me vigiles~~
Surgam. et circuibo ciuitatem. per vicos et plateas. que-
ram quem diligit anima mea quesiui illum. et non inueni
~~Surgam et circuibo ciuitatem per vicos et plateas~~ Inuenerunt
me vigiles qui custodiunt ciuitatem ~~Ecclesia de xpo dicit~~
Num quem diligit anima mea vidistis? Paululum cum pertran-
sissem eos: inueni quem diligit anima mea Tenui eum nec dimit-
tam. donec introducam eum in domum matris mee. et in cubi-
culum genitricis mee ~~Sponsa ad amicas~~ Adiuro
vos filie ierusalem. per capreas ceruosque camporum ne suscitetis neque
euigilare faciatis dilectam: donec ipsa velit Que est ista que
ascendit per desertum. sicut virgula fumi. ex aromatibus mirre et thuris
et vniuersi pulueris pigmentarij? En lectulum salomonis sexa-
ginta fortes ambiunt. ex fortissimis israel: omnes tenentes gla-
dios. et ad bella doctissimi. Vniuscuiusque ensis super femur suum propter
timores nocturnos Ferculum fecit sibi rex salomon de lignis
libani. columpnas eius fecit argenteas. reclinatorium aureum
ascensum purpureum. media caritate constrauit propter filias ierusalem. Egredimini

2

et videte filie syon regem salomonem in dyademate quo coronavit
eum mater sua in die desponsacionis illius et in die leticie cordis eius
Quam pulchra es amica mea quam pulchra es et decora
Oculi tui columbarum absque eo quod intrinsecus latet Capilli
tui sicut greges caprarum que ascenderunt de monte galaad Den-
tes tui sicut greges tonsarum que ascenderunt de lavacro omnes
gemellis fetibus et sterilis non est inter eas Sicut vitta coccinea
labia tua et eloquium tuum dulce Sicut fragmen mali punici
ita gene tue absque eo quod intrinsecus latet Sicut turris david col-
lum tuum que edificata est cum propugnaculis mille clypei pen-
dent ex ea omnis armatura fortium Duo ubera tua sicut duo
hinnuli capree gemelli qui pascuntur in liliis donec aspiret
dies et inclinentur umbre Vadam ad montem mirre et ad col-
lem thuris Tota pulchra es amica mea et macula non est
in te Veni de libano sponsa mea veni de libano veni
coronaberis de capite amana alias haghana de vertice sanyr
et hermon et de cubilibus leonum de montibus pardorum Vulnera-
sti cor meum soror mea sponsa mea vulnerasti cor meum in
uno oculorum tuorum et in uno crine colli tui Quam pulchre
sunt mamme tue soror mea sponsa mea pulchriora sunt ube-
ra tua vino et odor unguentorum tuorum super omnia aromata
Favus distillans labia tua sponsa mel et lac sub lingua
tua et odor vestimentorum tuorum sicut odor thuris Ortus conclu-
sus est soror mea sponsa ortus conclusus fons signatus Emissio-
nes tue paradisus malorum punicorum cum pomorum fructibus cy-
pri cum nardo nardus et crocus fistula et cynamomum cum
universis lignis libani mirra et aloe cum omnibus primis unguentis
fons Fons ortorum puteus aquarum viventium que fluunt impetu de
libano Surge aquilo veni auster perfla ortum meum et flu-
7 Veniat dilectus meus in ortum suum ant aromata illius
ut comedat fructum pomorum suorum Veni in ortum meum
soror mea sponsa messui mirram meam cum aromatibus
mel meis Comedi favum cum melle meo bibi vinum meum cum
lacte meo Comedite amici et bibite et inebriamini karissimi
Ego dormio et cor meum vigilat Vox dilecti mei pulsantis
Aperi mihi soror mea amica mea columba mea immacu-
lata mea quia caput meum plenum est rore et cincinni mei
guttis noctium Expoliavi me tunica mea quomodo induar illa
Lavi pedes meos quomodo inquinabo illos Dilectus meus
misit manum suam per foramen et venter meus intremuit ad
tactum

ad tactum eius. Surrexi ut aperirem dilecto meo. manus mee
stillauerunt mirram et digiti mei pleni mirra probatissima
pessulum hostij mei aperui dilecto meo; at ille declinaue
rat atque transierat Anima mea liquefacta est. ut dilectus meus
locutus est Quesiui et non inueni illum. Vocaui. et non respondit
michi. Inuenerunt me custodes qui circueunt ciuitatem; percusse-
runt me. et vulnerauerunt me. tulerunt michi pallium meum custo
des murorum Adiuro vos filie ierusalem: si inueneritis dilectum
meum. ut nuncietis ei quia amore langueo: Qualis est dilec
tus tuus ex dilecto. o pulcherrima mulierum? Qualis est dilectus tuus
ex dilecto. quia sic adiurasti nos, Dilectus meus candidus et rubicundus
electus ex milibus Caput eius aurum optimum. come eius sicut elate
palmarum. nigre quasi coruus Oculi eius sicut columbe super riuos aquarum
que lacte sunt lote. et resident iuxta fluenta plenissima.
Gene illius sicut areole aromatum consite a pigmentariis/ La-
bia eius. lilia distillantia mirram primam Manus illius tornatiles
aure plene iacinctis. Venter eius eburneus. distinctus saphi-
ris Crura illius columpne marmoree. que fundate sunt super bases pred
aureas Species eius ut libani. electus ut cedri Guttur illius
suauissimum. et totus desiderabilis Talis est dilectus meus. et iste est
Quo abijt dilectus tuus o pul- amicus meus filie ierusalem .6.
cherrima mulierum? Quo declinauit dilectus tuus. et
queremus eum tecum? Dilectus meus descendit in ortum suum. ad
areolam aromatum. ut pascatur in ortis. et lilia colligat. Ego
dilecto meo. et dilectus meus michi. qui pascitur inter lilia Pulchra
es amica mea suauis. et decora sicut ierusalem: terribilis ut castrorum
acies ordinata Auerte oculos tuos a me. quia ipsi me auola-
re fecerunt. capilli tui sicut greges caprarum que apparuerunt de galaad monte
dentes tui sicut grex ouium: que ascenderunt de lauacro: omnes ge- grex
mellis fetibus. et sterilis non est in eis Sicut cortex mali punici
sic gene tue absque occultis tuis alias occultis tuis
Sexaginta sunt regine et octoginta concubine. et adolescentularum
non est numerus; Una est columba mea. perfecta mea. Una est matris
sue. electa genitrici sue: Viderunt eam filie syon. et beatissimam pre-
dicauerunt. regine et concubine laudauerunt eam Que est ista
que progreditur. quasi aurora consurgens. pulchra ut luna. electa ut sol
terribilis ut castrorum acies ordinata Descendi in ortum meum. ut
viderem poma conuallium. et inspicerem si floruisset vinea. et
germinassent mala punica Nesciui. Anima mea conturbauit
me propter quadrigas aminadab Reuertere reuertere sunamitis. re-
uertere reuertere ut intueamur te

a Quid videbis in sunamite nisi choros castrorum? Quam pul
chri sunt gressus tui in calceamentis filia principis. Junctura
feminum tuorum al's femorum sicut monilia que fabricata sunt
manu artificis. Umbilicus tuus sicut crater torna-
tilis numquam indigens poculis. Venter tuus sicut acervus
tritici vallatus liliis. Duo ubera tua sicut duo hinnuli
gemelli capree. Collum tuum sicut turris eburnea. Oculi tui
sicut piscine in esebon que sunt in porta filie multitudinis. Nasus tuus
sicut turris libani que respicit contra damascum. Caput tuum ut
carmelus et come capitis tui sicut purpura regis vincta cana-
libus. Quam pulchra es et quam decora carissima in deliciis. Sta-
tura tua assimilata est palme et ubera tua botris. Dixi
ascendam in palmam apprehendam fructus eius et erunt ubera tua sicut
palma botri vinee et odor oris tui sicut malorum. Guttur tuum sicut vi-
num optimum dignum dilecto meo ad potandum labiisque et den-
tibus illius ad ruminandum. Ego dilecto meo et ad me conversio eius.
Veni dilecte mi egrediamur in agrum commoremur in villis. Mane
surgamus ad vineam videamus si floruit vinea si flores fructus
parturiunt si floruerunt mala punica ibi dabo tibi ubera mea.
Mandragore dederunt odorem suum in portis nostris omnia poma no-
va et vetera dilecte mi servavi tibi.
8 Quis michi det te fratrem meum sugentem ubera matris mee ut inveniam
te foris et deosculer te et iam nemo me despiciat? Apprehen-
dam te et ducam te in domum matris mee et in cubiculum
genitricis mee ibi me docebis et dabo tibi poculum ex vino
condito et mustum malorum granatorum meorum. Leva eius sub capite
meo et dextera illius amplexabitur me. Adiuro vos filie ie-
rusalem ne suscitetis neque evigilare faciatis dilectam donec ipsa
velit. Que est ista que ascendit de deserto deliciis affluens
innixa super dilectum suum? Sub arbore malo suscitavi te
ibi corrupta est mater tua ibi violata est genitrix tua. Po-
ne me ut signaculum super cor tuum ut signaculum super brachium tuum
quia fortis est ut mors dilectio dura sicut infernus emulatio
lampades eius lampades ignis atque flammarum. Aque multe
non potuerunt extinguere caritatem nec flumina obruent illam. Si de-
cito omnem derit homo [omnem] substantiam domus sue pro dilectione quasi nichil despiciet eam. So-
parva ror nostra parvula et ubera non habet quid faciemus sorori nostre in
die qua alloquenda est? Si murus est edificemus super eum propugnacula
argentea si hostium est compingamus illud tabulis cedrinis. Ego

murus. et ubera mea sicut turris ex quo facta sum coram eo quasi pacem
reperiens. Vinea fuit pacifico in ea que habet populos: tradidit eam
custodibus. vir affert pro fructu illius mille argenteos: Vinea
mea coram me est. mille tui pacifici. et ducenti hiis qui custodi-
unt fructus eius. Que habitas in ortis. amici auscultant te. fac me
audire vocem tuam. Fuge dilecte mi. et assimilare capree hin-
nuloque cervorum super montes aromatum

Prologus ysidori in librum sapientie

Ysidorus lectori salutem. Liber sapientie apud hebreos nusquam
est. Unde et ipse stilus grecam magis eloquentiam redolet. Hunc iu-
dei sapientie nominant, quia in eo Christi adventus qui est sapientia patris et pas-
sio eius evidenter exprimitur. Nam salomonis fuisse plurimi testimoniis
illius quibus ibi legitur. Tu me inquit elegisti regem populo tuo et dixisti
et dixisti edificari templum nomine tuo sancto in civitate habitationis tue
Hunc hebrei philonis esse affirmant. et ut quidam sapientum nuncu-
paverunt. hunc canonicitas ecclesie recipiebat. Ex quo quamquam compre-
hendentes scripturis inscripserunt. memorantes in eodem libro tam evide-
tissima testimonia. quibus ibi dicitur. Dixerunt inter se impii comprehen-
damus iustum quia inutilis est nobis. et contrarius operibus nostris. et pro-
mittit scientiam dei se habere. et filium dei se nominat. Et infra. Si enim
vere est filius dei suscipiet illum. et liberabit de manu contrariorum. Et
deinde. ut psalmus revocavit illius. et probemus patientiam eius. morte
turpissima condempnemus illum: collatione facta nec non eius post tam aperto
sacrilegio derogarent: apocrifis eum voluminibus reciderunt le-
gendum quam prius prohibuerunt

Incipit liber sapientie

Diligite iustitiam qui iudicatis terram. Sentite de domino
in bonitate: et in simplicitate cordis querite illum. quoniam in-
venitur ab hiis. qui non temptant illum. Apparet autem eis qui
fidem habent in illum. Perverse enim cogitationes separant a deo. pro-
bata autem virtus corripit insipientes. quoniam in malivolam animam
non introibit sapientia. nec habitabit in corpore subdito peccatis.
Sanctus enim spiritus discipline effugiet fictum. et auferet se a cogi-
tationibus que sunt sine intellectu. et corripietur a superveniente iniqui-
tate. Benignus est enim spiritus sapientie et non liberabit maledictum
a labiis suis. quoniam renum illius testis est deus: et cordis illius scru-
tator est verus et lingue illius auditor. Quoniam spiritus domini
replevit orbem terrarum. et hoc quod continet. scientiam habet vocis. Propter hoc
omnia.

160

qui loquitur iniqua non potest latere nec preteriet illum corripiens
iudicium. In cogitacionibus enim impii interrogacio erit. Sermonum autem
illius auditio ad deum veniet et ad correccionem iniquitatum illius.
quoniam auris zeli audit omnia et tumultus murmuracionum non ab-
scondetur. Custodite ergo vos a murmuracione que nichil prodest
et detraccione parcite lingwe: quoniam sermo obscurus in vacuum non
ibit. Os autem quod mentitur occidit animam. Nolite zelare mortem
in errore vite vestre: neque acquiratis perdicionem in operibus manuum
vestrarum quoniam deus non fecit mortem. nec letatur in perdicione vivorum.
Creavit enim deus ut essent omnia. et sanabiles fecit esse naci-
ones orbis terrarum non enim est in illis medicamentum exterminii. nec
inferorum regnum in terra. Justicia enim perpetua est et immortalis. Im-
pii autem manibus ac verbis accersierunt illam. et estimantes illam
amicam defluxerunt. et sponsiones posuerunt ad illam. quoniam digni
2 Dixerunt enim impii. sunt morte qui sunt ex parte illius
cogitantes apud se non recte. Exiguum et cum tedio est tempus
vite nostre. Non est refrigerium in fine hominis. et non est qui agnitus sit
reversus ab inferis quia ex nichilo nati sumus. et post hoc erimus
tamquam non fuerimus. quoniam fumus et flatus est in naribus nostris et sermo
scintille ad commovendum cor nostrum. quoniam extinctus cinis erit cor-
pus nostrum. et spiritus diffundetur tamquam mollis aer: et transiet
vita nostra tamquam vestigium nubis. et sicut nebula dissolvetur
que fugata est a radiis solis: et a calore illius aggravata. et no-
men nostrum oblivionem accipiet per tempus. et nemo memoriam habebit
operum nostrorum. Umbre enim transitus est tempus nostrum. et non est reversio
finis nostri. quoniam consignata est. et nemo revertitur. Venite ergo et
fruamur bonis que sunt. et utamur creatura tamquam in iuventute
celeriter. Vino precioso et unguentis nos impleamus. et non pre-
tereat nos flos temporis. Coronemus nos rosis antequam marcescant
nullum pratum sit quod non pertranseat luxuria nostra. Nemo nostrum ex-
sors sit luxurie nostre. Ubique relinquamus signa leticie. quoniam hec
pars est nostra. et hec est sors nostra. Opprimamus pauperem iustum. et non
veterani parcamus vidue. nec revereamur canos multi temporis. Sit autem forti-
tudo nostra lex leticie iusticie. quod enim infirmum est inutile invenitur.
Circumveniamus ergo iustum. quoniam inutilis est nobis. et contrarius est operibus
nostris. et improperat nobis peccata legis. et diffamat in nos peccata
discipline nostre. Promittit se scientiam dei habere. et filium dei se nominat.
Factus est nobis in traduccione cogitacionum nostrarum. Gravis est nobis
etiam ad videndum. quoniam dissimilis est aliis vita illius. et immutate sunt
vie eius. Tamquam nugaces estimati sumus ab illo. et abstinet se

|| immutate

a viis nostris tamquam ab immunditiis: et praefert novissima iustorum
et gloriatur se deum patrem habere. Videamus ergo si sermones illius veri
sint. et temptemus que ventura sunt illi: et sciemus que erunt novissima
illius. Si enim est verus filius dei: suscipiet illum, de manibus contra- | et liberabit
riorum. Contumelia et tormento interrogemus illum: ut sciamus reverentiam
eius: et probemus patientiam illius. Morte turpissima condempnemus
eum: erit enim respectus ex sermonibus illius. Hec cogitaverunt et er-
raverunt. excecavit enim eos malitia eorum: et nescierunt sacra-
menta dei. neque mercedem speraverunt iustitie: nec iudicaverunt
honorem animarum sanctarum. quoniam deus creavit hominem inexterminabilem
et ad imaginem similitudinis sue fecit illum. Invidia autem diaboli mors
introivit in orbem terrarum. imitantur autem illum. qui sunt ex parte illius

Iustorum autem anime in manu dei sunt: et non tanget illos tormentum 3.
mortis. Visi sunt oculis insipientium mori: et estimata est afflic-
tio exitus illorum. et ab itinere iusto abierunt in exterminium. et
quod a nobis est iter exterminii. illi autem sunt in pace. Et si coram homini-
bus tormenta passi sunt: spes illorum immortalitate plena est.
In paucis vexati: in multis bene disponentur: quoniam deus temptavit
eos: et invenit dignos se. Tamquam aurum in fornace probavit illos.
et quasi holocausti hostiam accepit illos: et in tempore erit respectus illorum
Fulgebunt iusti et tamquam scintille in arundineto discurrent. Iudi- fulgebunt
cabunt nationes. et dominabuntur populis. et regnabit dominus illorum
in perpetuum. Qui confidunt in illo: intelligent veritatem. et fideles
in dilectione acquiescent illi. quoniam donum et pax est electis illius. Impii
autem secundum que cogitaverunt: correptionem habebunt. qui neglexerunt
iustum. et a domino recesserunt. Sapientiam enim et disciplinam qui abicit
infelix est. et vacua est spes illorum. et labores sine fructu. et
inhabitabilia opera eorum. Mulieres eorum insensate sunt. et nequissimi
filii eorum. Maledicta creatura illorum: quoniam felix est sterilis. et incoinqui-
nata: que non scivit thorum in delicto. habebit fructum in respectione ani-
marum sanctarum. Et spado qui non operatus est per manus suas iniquitatem. nec
cogitavit adversus deum nequissima. dabitur enim ei fidei donum electum
et sors in templo dei acceptissima. Bonorum enim laborum gloriosus est
fructus. et que non concidat radix sapientie. Filii autem adulterorum in consumma-
tione erunt: et ab iniquo thoro semen exterminabitur. Et si quidem
longe vite erunt in nichilum computabuntur. et sine honore erit no-
vissima senectus illorum: et si celerius defuncti fuerint. non habebunt spem
nec in die agnitionis allocutionem. Nationes enim iniquae dire sunt co-
O quam pulchra casta generatio cum claritate. consummationis 4.

O quam pulchra est casta generatio cum claritate. immortalis est enim
memoria illius. quoniam et apud deum nota est et apud homines. Cum
presens est illam imitantur. et desiderant eam cum se eduxerit. et in perpe-
tuum coronata triumphat incoinquinatorum certaminum premium
vincens. Multigena autem impiorum multitudo non erit utilis. et spuria vitulamina
non dabunt radices altas. nec stabile
firmamentum collocabunt. Et si in ramis in tempore germinaverint infirmiter posi-
ta a vento commovebuntur. et a nimietate ventorum eradicabuntur.
Confringentur enim rami inconsummati. et fructus illorum inutiles et acerbi
ad manducandum. et ad nichilum apti. Ex iniquis enim somnis filii qui nascuntur
testes sunt nequitie adversus parentes in interrogatione sua. Iustus autem si
morte preoccupatus fuerit. in refrigerio erit. Senectus enim venerabilis
est non diuturna. neque numero annorum computata. Cani autem sunt sensus
hominis. et etas senectutis vita immaculata. Placens deo factus est di-
lectus. et vivens inter peccatores translatus est. Raptus est ne malitia mu-
taret intellectum eius. aut ne fictio deciperet animam illius. Fascinatio
enim nugacitatis obscurat bona. et inconstantia concupiscentie transver-
tit sensum sine malitia. Consummatus in brevi explevit tempora multa.
placita enim erat deo anima illius. propter hoc properavit educere illum de
medio iniquitatum. Populi autem videntes et non intelligentes. nec po-
nentes in precordiis suis talia. quoniam gratia dei et misericordia est in sanctos eius. et
respectus in electos illius. Condempnat autem iustus mortuus vivos im-
pios. et iuventus celerius consummata longam vitam iniusti. Videbunt enim
finem sapientis. et non intelligent quid cogitaverit de illo deus. et quare
munierit illum dominus. Videbunt et contempnent eum. illos autem dominus
irridebit. Et erunt post hoc decidentes sine honore et in contumelia inter
mortuos in perpetuum. quoniam disrumpet illos inflatos sine voce et
commovebit illos a fundamentis. et usque ad supremum desolabuntur.
et erunt gementes. et memoria illorum peribit. Venient in cogitatione
peccatorum suorum timidi. et traducent illos ex adverso iniquitates eorum.
Tunc stabunt iusti in magna constantia adversus eos qui se angu-
stiaverunt. et qui abstulerunt labores illorum. Videntes turba-
buntur timore horribili. et mirabuntur in subitatione insperate salutis. gemen-
tes et angustia spiritus dicentes intra se penitentiam agentes et pre angu-
stia spiritus gementes. Hii sunt quos aliquando habuimus in derisum. et in simili-
tudinem improperii. Nos insensati. estimabamus vitam illorum insaniam. et finem
illorum sine honore. Ecce quomodo computati sunt inter filios dei. et inter
sanctos sors illorum est. Ergo erravimus a via veritatis. et iustitie lumen
non luxit nobis. et sol intelligentie non est ortus nobis. Lassati
sumus in via iniquitatis et perditionis. et ambulavimus vias diffici-
les. viam autem domini ignoravimus. Quid nobis profuit superbia. aut

quid diviciarum iactancia contulit nobis? Tamquam umbra transie-
runt omnia illa et tamquam nuncius percurrens. et tamquam navis que
pertransit fluctuantem aquam: cuius cum preterierit, non est vestigium in-
venire, neque semitam carine illius in fluctibus. aut avis que transvolat
in aere, cuius nullum invenitur argumentum itineris illius, sed tan-
tum sonitus alarum verberans levem ventum et scindens per vim iti-
neris aerem, commotis alis transvolavit. et post hoc nullum signum
invenitur itineris illius. aut tamquam sagitta emissa in locum de-
stinatum, divisus aer continuo in se reclusus est ut ignoretur trans-
itus illius. Sic et nos nati continuo desivimus esse. et virtutis que-
dem signum ullum valuimus ostendere: In malignitate autem nostra consumpti sumus.
Talia dixerunt in inferno hii qui peccaverunt. quoniam spes impii tamquam
lanugo est que a vento tollitur. et tamquam spuma gracilis que a procella
dispergitur. et tamquam fumus qui a vento diffusus est. et tamquam memo-
ria hospitis unius diei pretereuntis. Iusti autem in perpetuum vivent. et
apud dominum est merces eorum: et cogitatio eorum apud altissimum.
Ideo accipient regnum decoris. et diadema speciei de manu domini.
quoniam dextera sua teget eos. et brachio suo defendet illos: et
accipiet armaturam zelus illius. et armabit creaturam ad ul-
cionem inimicorum. Induet pro thorace iusticiam: et accipiet pro ga-
lea iudicium certum. Sumet scutum inexpugnabile equitatem. Acu-
et autem diram iram in lanceam (et pugnabit cum illo orbis terrarum con-
tra insensatos. Ibunt directe emissiones fulgurum. et tamquam a be-
ne curvato arcu nubium exterminabuntur. et ad certum locum insilient
et a petrosa ira plene mittentur grandines/ et candescet in illos aqua
maris. et flumina concurrent duriter. contra illos stabit spiritus virtutis
et tamquam turbo venti dividet illos. et ad heremum perducet omnem
terram iniquitas illorum. et malignitas evertet sedes potentium.
Melior est sapientia quam vires: et vir prudens magis quam fortis.
Audite ergo reges et intelligite. discite iudices finium
terre/ prebete aures vos [vestras] qui continetis multitudines et placetis
vobis in turbis nacionum. quoniam data est a domino potestas vobis. et virtus
ab altissimo qui interrogabit opera vestra. et cogitaciones scrutabitur. quoniam
cum essetis ministri regni illius. non recte iudicastis. neque custodistis legem
iusticie. neque secundum voluntatem dei ambulastis. Horrende et cito appa-
rebit vobis: quoniam iudicium durissimum in hiis qui presunt fiet. Exiguo iudicium
enim conceditur misericordia. potentes autem potenter tormenta pacientur.
Non enim subtrahet personam cuiusquam deus: qui est omnium dominator. nec vere-
bitur magnitudinem cuiusquam: quoniam pusillum et magnum ipse fecit: et

equaliter est cura illi de omnibus. Fortioribus autem fortior instat cruciatio.
Ad vos ergo reges sunt hii sermones mei: ut discatis sapientiam et non
excidatis. Qui enim custodierint iusticiam: iuste iustificabuntur: et
qui didicerint ista: invenient quid respondeant. Concupiscite ergo
sermones meos: et diligite illos et habebitis disciplinam. Clara est
et que numquam marcescit sapientia: et facile videtur ab hiis qui diligunt
eam. et invenietur ab hiis qui querunt illam. Preoccupat qui se con-
cupiscunt. ut illis se prior ostendat. Qui de luce vigilaverit ad illam:
non laborabit. Assidentem enim illam foribus suis inveniet. Cogitare
ergo de illa sensus est consummatus: et qui vigilaverit propter illam, cito erit se-
curus. quoniam dignos se ipsa circuit querens: et in viis suis ostendit se illis
hilariter. et in omni providencia occurrit illis. Inicium enim illius verissima est
discipline concupiscencia. Cura ergo discipline dilectio est. Dilectio custodia legum
illius est. Custoditio autem legum consummatio incorrupcionis est. Incorrupcio
autem facit esse proximum deo. Concupiscencia itaque sapiencie deducit ad regnum perpe-
tuum. Si ergo delectamini in sedibus et sceptris o reges populi. diligite sa-
pienciam ut in perpetuum regnetis. Diligite lumen sapiencie. omnes qui preestis
populis. Quid est autem sapiencia. et quemadmodum facta sit referam: et non ab-
scondam a vobis sacramenta dei. sed ab inicio nativitatis investigabo.
et ponam in lucem scienciam illius. et non preteribo veritatem. neque cum invi-
dia tabescente iter habebo. quoniam talis homo non erit particeps sapiencie. Multi-
tudo autem sapientium sanitas est orbis terrarum: et rex sapiens stabi-
limentum est populi. Ergo accipite disciplinam per sermones meos et proderit vobis.

Sum quidem et ego homo mortalis similis omnibus. et ex genere terreno illius
qui prior factus est: et in ventre matris figuratus sum caro. Decem
mensium tempore coagulatus sum in sanguine ex semine hominis. et delectamento
sompni conveniente. Et ego natus accepi communem aerem. et in
similiter factam decidi terram: et primam vocem similem omnibus emisi plorans.
In involumentis nutritus sum. et curis magnis. Nemo enim ex regibus aliud
nativitatis inicium habuit. Unus ergo omnium introitus est ad vitam et similis exitus.
Propter hoc optavi et datus est michi sensus. et invocavi. et venit in me spiritus
sapiencie. et preposui illam regnis et sedibus. et divicias nichil duxi in comparacione
illius: nec comparavi illi lapidem preciosum. quoniam omne aurum in comparacione
illius. arena est exigua. et tamquam lutum estimabitur argentum in conspectu illius.
Super salutem et speciem dilexi eam: et proposui pro luce habere illam. quoniam inex-
tinguibile est lumen illius. Venerunt autem michi omnia bona pariter cum illa. et
innumerabilis honestas per manus illius: Et letatus sum in omnibus [illegible]
quoniam antecedebat me ista sapiencia. et ignorabam quoniam mater omnium bonorum
est. quam sine fictione didici. et sine invidia communico. et honestatem
illius non abscondo. Infinitus enim thesaurus est hominibus. quo qui usi sunt. par-
ticipes facti sunt amicicie dei propter discipline dona commendati. Michi
autem dedit deus dicere ex sentencia. et presumere digna horum que michi
dantur.

alia iustitia

honestas

dantur: quoniam ipse dux sapientie est: et sapientium emendator. in manu
enim illius et nos et sermones nostri et omnis sapientia. et operum scientia et disci-
plina. ipse enim dedit michi horum que sunt sciam veram. ut sciam disposicionem
orbis terrarum. et virtutes elementorum. inicium et consummacionem. et medie-
tatem temporum. vicissitudinum permutaciones. et consummaciones temporum. morum mu-
taciones. et divisiones temporum. anni cursus. et stellarum disposiciones. naturas
animalium. et iras bestiarum. vim ventorum. et cogitaciones hominum. differen-
cias arborum aliorum virgultorum. et virtutes radicum. et quecumque sunt abscon-
sa et improvisa didici. omnium enim artifex docuit me sapiencia. Est enim in illa
spiritus intelligencie sanctus. unicus. multiplex. subtilis. mobilis. (modestus)
disertus. incoinquinatus. certus. suavis. amans bonum acutus. quem nichil
vetat benefacere. humanus. benignus. stabilis. securus. omnem habens virtutem.
omnia prospiciens. et qui capiat omnes spiritus intelligibiles. mundus subtilis.
omnibus enim mobilibus mobilior est sapiencia. attingit autem ubique propter
suam munditiam. vapor est enim virtutis dei. et emanacio quedam claritatis
omnipotentis dei sincera. et ideo inquinatum nichil in illa incurrit. Candor enim
est lucis eterne. et speculum sine macula dei maiestatis et ymago
bonitatis illius. Et cum sit una. omnia potest. et permanens in se omnia innovat. et
per naciones in animas sanctas se transfert. amicos dei et prophetas constituit. ne-
minem enim diligit deus. nisi eum qui cum sapiencia inhabitat. Est enim hec speciosior
sole. et super omnem stellarum disposicionem luci comparata invenitur prior.
illi enim succedit nox. Sapiencia autem non vincit malicia.

Attingit ergo a fine usque ad finem fortiter et disponit omnia suaviter.
Hanc amavi et exquisivi eam a iuventute mea. et quesivi spon-
sam michi assumere. et amator factus sum forme illius. generositatem
illius glorificat contubernium habens dei. Sed et omnium dominus dilexit illam.
Doctrix enim est discipline dei. et electrix operum illius. Et si divicie
appetuntur in vita. quid sapiencia locupletius que operatur omnia. Si autem
sensus operatur. quis horum que sunt magis quam illa est artifex. Et si iusti-
ciam quis diligit. labores huius magnas habent virtutes. sobrietatem
enim et prudenciam docet. et iusticiam et virtutem. quibus utilius nichil est in vita
hominibus. Et si multitudinem sciencie desiderat quis. scit preterita. et de futuris estimat. scit
versucias sermonum. et dissoluciones argumentorum. signa et monstra scit
antequam fiant. et eventus temporum et seculorum. Proposui ergo hanc adducere
michi ad convivendum. sciens quoniam mecum communicabit de bonis. et erit
allocucio cogitacionis et tedii mei. Habebo propter hanc claritatem ad turbas et
honorem apud seniores. et iuvenis acutus inveniar in iudicio. et in
conspectu potentium admirabilis ero. et facies principum mirabuntur me.
Tacentem me sustinebunt. et loquentem me respicient. et sermocinante
me plura. manus ori suo imponent. Preterea habebo per hanc immor-
talitatem. et memoriam eternam hiis qui post me futuri sunt relinquam. Disponam populos

et nationes in conspectu erunt. Timebunt me audientes reges hor-
rendi. In multitudine videbor bonus et in bello fortis. Intrans
in domum meam conquiescam cum illa. Non enim habet amaritudinem con-
versatio illius nec tedium convictus illius, sed leticiam et gaudium. Hec co-
gitans ~~[illegible]~~ apud me et commemorans in corde meo, quoniam im-
mortalitas est in cogitatione sapientie, et in amicitia illius delectatio
bona, et in operibus manuum illius honestas sine defectione, et in
~~[illegible]~~ illius loquele sapientia, et preclaritas in communicatione sermonum ipsius,
circuibam querens ut mihi illam assumerem. Puer autem eram ingeniosus
et sortitus sum animam bonam. Et cum essem magis bonus, veni ad corpus
incoinquinatum. Et ut scivi quoniam aliter non possum esse continens nisi
deus det, et hoc ipsum erat sapientie scire cuius esset hoc donum, adii
ii prima dominum et deprecatus sum illum, et dixi ex totis precordiis meis:
9 Deus patrum meorum et domine misericordie, qui fecisti omnia verbo tuo, et
sapientia tua constituisti hominem, ut dominaretur creature que a te
facta est, et disponat orbem terrarum in equitate et iusticia, et in directione
cordis iudicium iudicet, da mihi sedium tuarum assistricem sapientiam, et
noli me reprobare a pueris tuis, quoniam servus tuus sum ego et filius an-
cille tue, homo infirmus et exigui temporis et minor ad intellectum iu-
dicii et legum. Nam et si quis erit consummatus inter filios hominum, si ab illo
abfuerit sapientia tua, in nichilum computabitur. Tu elegisti me re-
gem populo tuo et iudicem filiorum tuorum et filiarum, dixisti edificare
me templum in monte sancto tuo, et in civitate habitationis tue altare,
similitudinem tabernaculi tui sancti quod preparasti ab initio. Et tecum sapientia
tua que novit opera tua, que et affuit tunc cum orbem terrarum faceres, et
sciebat quid placitum esset oculis tuis, et quid directum in preceptis
tuis. Mitte illam de celis sanctis tuis et a sede magnitudinis tue, ut
mecum sit et mecum laboret, et sciam quid acceptum sit apud te.
Scit enim illa omnia et intelligit, et deducet me in operibus meis so-
brie, et custodiet me in sua potentia. Et erunt accepta opera mea, et
disponam populum tuum iuste, et ero dignus sedium patris mei. Quis enim
hominum poterit scire consilium dei? Aut quis poterit cogitare quid
velit deus? Cogitationes enim mortalium timide, et incerte providentie
nostre. Corpus enim quod corrumpitur aggravat animam, et terrena inhabita-
tio deprimit sensum multa cogitantem. Et difficile estimamus que in terra sunt, et
que in prospectu sunt invenimus cum labore; que autem in celis sunt quis inve-
stigabit? Sensum autem tuum quis sciet, nisi tu dederis sapientiam et
miseris spiritum sanctum tuum de altissimis? Et sic correcte sint semite eorum
qui sunt in terris, et que tibi placent didicerint homines? Nam per sapientiam
sanati sunt quicumque tibi placuerunt ab initio.
10 Hec illum qui primus formatus est a deo pater orbis terrarum, cum solus esset
creatus, custodivit et eduxit illum de limo terre, et eruit eum

a delicto suo: et dedit illi virtutem continendi omnia. Ab hac ut recessit
iniustus in ira sua per iram homicidii fraternitatis deperiit. Propter quem cum
aque delerent terram: sanavit iterum sapientia per contemptibile lignum iu-
stum gubernans. Hec et in consensu nequitie cum se nationes contuli-
ssent. scivit iustum. et conservavit sine querela deo. et in filii misericordia
fortem custodivit. Hec iustum a pereuntibus impiis liberavit fugi-
entem descendente igne in pentapolim. quibus in testimonium nequitie
fumigabunda constat deserta terra. et in incerto tempore fructus habentes arbores
et incredibilis anime memoria stans figmentum salis. Sapientiam enim pre-
tereuntes non tantum in hoc lapsi sunt. ut ignorarent bona sed
et insipientie sue reliquerunt hominibus memoriam. ut in his que peccaverunt
nec latere potuissent. Sapientia autem hos qui se observant a doloribus libe-
ravit. Hec autem profugum ire fratris iustum deduxit per vias rectas: et ostendit
illi regnum dei: et dedit illi scientiam sanctorum. Honestavit illum in laboribus
et complevit labores illius. In fraude circumvenientium illum affuit.
et honestum fecit illum. Custodivit illum ab inimicis. et a seductoribus
tutavit illum. et certamen forte dedit illi ut vinceret: et sciret quoniam
omnium potentior est sapientia. Hec venditum iustum non dereliquit sed a pecca-
toribus liberavit illum. descenditque cum illo in foveam: et in vinculis non
dereliquit illum: donec afferret illi sceptrum regni. et potentiam adversus
eos qui eum deprimebant. Et mendaces ostendit qui maculaverunt illum
et dedit illi claritatem eternam. Hec populum iustum et semen sine querela liberavit
liberavit a nationibus que illum deprimebant. Intravit in animam servi
dei. et stetit contra reges horrendos in portentis et signis: et
reddidit iustis mercedem laborum suorum. et deduxit eos in via mira-
bili. et fuit illis in velamento diei: et in luce stellarum per noctem.
Et transtulit illos per mare rubrum. et transvexit eos per aquam nimiam
Et inimicos autem illorum demersit in mare. et ab altitudine inferorum e-
duxit illos. Ideo iusti tulerunt spolia impiorum et decantaverunt
domine nomen sanctum tuum. et victricem manum tuam laudaverunt pariter
Quoniam sapientia aperuit os mutorum. et linguas infantium fecit disertas

Iter fecerunt. Direxit opera illorum in manibus prophete sancti
per deserta que non habitabantur. et in locis fixere casas desertis. Ste-
terunt contra hostes. et de inimicis se vindicaverunt. Sitierunt
et invocaverunt te. et data est illis aqua de petra altissima. et
requies sitis de lapide duro. Per que enim penas passi sunt inimici
illorum a defectione potus sui. et in eis cum abundarent filii israel letati sunt
per hec cum illis deessent. bene cum illis actum est. Nam pro fonte qui-
dem sempiterni fluminis: humanum sanguinem dedisti iniustis. Qui cum minuerentur
in traductione infantium occisorum. dedisti illis abundantem aquam insperate
ostendens per sitim que tunc fuit. quemadmodum tuos exaltares. et adversarios illorum

illorum necabas. Tu cum temptati sunt et quidem cum misericordia disciplinam accipientes scierunt quemadmodum cum ira iudicati impii tormenta paterentur. Hos quidem tamquam pater monens probasti, illos autem tamquam durus rex interrogans condempnasti. Absentes enim et presentes similiter torquebantur. Duplex enim illos acceperat tedium et gemitus cum memoria preteritorum. Cum enim audirent per sua tormenta bene secum agi, commemorati sunt dominum admirantes in finem exitus. Quem enim in expositione prava proiectum deriserunt, in finem eventus mirati sunt, non similiter iustis sitientes. Pro cogitationibus autem insensatis iniquitatis illorum, quod quidam errantes colebant mutos serpentes et bestias supervacuas, immisisti illis multitudinem mutorum animalium in vindictam, ut scirent quia per que peccat quis per hec et torquetur. Non enim impossibilis erat manus tua omnipotens que creavit orbem terrarum ex materia invisa immittere illis multitudinem ursorum aut audaces leones aut novi generis ira plenas et ignotas bestias aut vaporem ignis spirantes aut fumi odorem proferentes aut horrendas ab oculis scintillas emittentes, quarum non solum lesura poterat illos exterminare sed et aspectus per timorem occidere. Sed et sine his uno spiritu occidi poterant, persecutionem passi ab ipsis factis suis et dispersi per spiritum virtutis tue. Sed omnia in mensura et numero et pondere disposuisti. Multum enim valere tibi soli supererat semper, et virtuti brachii tui quis resistet? Quoniam tamquam momentum stature sic est ante te orbis terrarum, et tamquam gutta roris antelucani que descendit in terram. Sed misereris omnium quia omnia potes, et dissimulas peccata hominum propter penitentiam. Diligis enim omnia que sunt et nichil odisti eorum que fecisti, nec enim odiens aliquid constituisti aut fecisti. Quomodo autem posset aliquid permanere nisi tu voluisses, aut quod a te vocatum non esset conservaretur? Parcis autem omnibus quoniam tua sunt domine qui amas animas.

12 O quam bonus et suavis est domine spiritus tuus in nobis omnibus. Ideoque hos qui exerrant partibus corripis et de quibus peccant admones et alloqueris, ut relicta malicia credant in te domine. Illos enim antiquos inhabitatores terre sancte tue quos exhorruisti, quoniam odibilia tibi opera faciebant per medicamina et sacrificia iniusta, et filiorum suorum necatores sine misericordia et comestores viscerum hominum et devoratores sanguinis a medio sacramento tuo, et auctores parentes animarum inauxiliatarum voluisti perdere per manus parentum nostrorum, ut digne perciperent peregrinationem puerorum dei que tibi omnium carior est terra. Sed et his tamquam hominibus pepercisti et misisti antecessores exercitus tui vespas ut illos paulatim exterminarent. Non quia impotens eras in bello, non enim quia impotens eras in bello subicere impios iustis aut bestiis seuis aut verbo duro simul exterminare, sed partibus iudicans dabas

locum penitencie. non ignorans quoniam nequam est natio eorum et natu-
ralis malicia ipsorum. et quoniam non poterat mutari cogitatio illorum in perpetuum cordis
perpetuum. Semen enim erat maledictum ab inicio. Nec timens
aliquem veniam dabas peccatis eorum illorum. Quis enim dicet tibi quid
fecisti. aut quis stabit contra iudicium tuum? Aut quis in conspectu tuo
veniet vindex iniquorum hominum? Aut quis tibi imputabit si perierint
naciones quas tu fecisti? Non enim est alius deus quam tu. cui cura
est de omnibus ut ostendas quoniam non iniuste iudicas iudicium. Neque rex
neque tyrannus in conspectu tuo inquirent de hiis quos perdidisti. Cum sis
ergo iustus. iuste omnia disponis. ipsum quoque qui non debet puniri condempnare
exterum estimas a tua virtute. Virtus enim tua iusticie inicium est
et ob hoc quod omnium dominus es. omnibus te parcere facit. Virtutem enim ostendis tu
qui non crederis esse in virtute consummatus. et hos qui te nesciunt in auda-
ciam traducis. Tu autem dominator virtutis. cum tranquillitate iudicas
et cum magna reverencia disponis nos. Subest enim tibi cum volu-
eris posse. Docuisti autem populum tuum per talia opera. quoniam oportet iustum esse
et humanum. et bone spei fecisti filios tuos. quoniam iudicans das
locum in peccatis penitencie. Si enim inimicos servorum tuorum et debitos
morti. cum tanta cruciasti attencione. et liberasti dans tempus et locum
per que possint mutari a malicia. cum qua diligencia iudicasti fi-
lios tuos quorum parentibus iuramenta et conventiones dedisti bonarum pro-
missionum. Cum ergo nos disciplinam das. inimicos nostros multipliciter
flagellas. ut bonitatem tuam cogitemus iudicantes. et cum de nobis
iudicatur speremus misericordiam tuam. Unde et illis qui in vita sua insensate
et iniuste vixerunt per hec que coluerunt dedisti summa tormenta. Etenim illis
enim in erroris via diucius erraverunt. deos estimantes hec que in ani-
pueris malibus sunt supervacua. infancium insensatorum more viventes. Propter hoc tam-
quam pueris insensatis iudicium in derisum dedisti. Qui autem ludibriis
et increpationibus correcti non sunt. dignum dei iudicium experti sunt. In
hiis enim que patiebantur moleste ferebant. in quibus patientes indignabantur
per hec. que putabant deos. in hiis ipsis cum exterminarentur. videntes illum
quem olim negabant se nosse. deum verum agnoverunt. Propter quod et finis condempnacionis
illorum venit super illos.

13

Vani sunt autem omnes homines in quibus non subest scientia dei. et de hiis que videntur bona non potuerunt
intelligere eum qui est. neque operibus intendentes agnoverunt quis esset
artifex. Sed aut ignem aut spiritum aut citatum aerem aut gyrum stellarum
aut nimiam aquam aut solem aut lunam rectores orbis terrarum deos pu-
taverunt. Quorum si specie delectati deos putaverunt. sciant quanto
hiis dominator eorum speciosior est. Speciei enim generator hec omnia constituit.
Aut si virtutem et opera eorum mirati sunt. intelligant ab illis quoniam qui hec

constituit fortior est illis · [ ] magnitudine enim speciei et creature cognoscibiliter
poterit horum creator videri · sed tamen in his adhuc minor est querela · et
hii enim fortasse errant · deum querentes · et volentes invenire · etenim
cum in operibus illius conversentur · inquirunt · et persuasum habent · quoniam bona sunt que
videntur · Iterum autem nec hiis debet ignosci · Si enim tantum potuerunt scire
ut possent estimare seculum · quomodo huius dominum facilius non invenerunt · Infe-
lices autem sunt · et inter mortuos spes illorum est · qui appellaverunt de-
os · opera manuum hominum · aurum et argentum · artis inventionem · et
similitudines animalium vel lapidem inutilem · opus manuum antiquarum
Aut si quis artifex faber · de silva lignum rectum secuerit · et huius
docte eradat omnem corticem · et arte sua usus · diligenter fabricet
vas utile in conversationem vite · reliquiis autem eius operis ad preparationem esce
abutatur · et reliquum horum · quod ad nullos usus facit · lignum curvum et ver-
ticibus plenum sculpat diligenter per vacuitatem suam · et per scientiam sue artis
figuret illud · et assimilet illud ymagini hominis · aut alicui ex ani-
malibus illud comparet · perliniens rubrica · et rubicundum faciens fuco
colorem illius · et omnem maculam que in illo est perliniens · et faciet
ei dignam habitationem · in pariete ponens illud · et confirmans ferro · ne forte
cadat · prospiciens illi · sciens quoniam non potest se adiuvare · ymago enim est ·
et opus est illi adiutorium · et de substantia sua et de filiis suis · et de nup-
tiis · votum faciens inquirit · non erubescit loqui cum illo qui sine ani-
ma est · et pro sanitate quidem infirmum deprecatur · et pro vita mortuum rogat
et in adiutorium inutilem invocat · et pro itinere petit ab eo · qui am-
bulare non potest · et de acquirendo · et de operando · et de omnium rerum eventu petit
Iterum alius navigare cogitans · ab eo quod inutilis est in omnibus
et per feros fluctus iter facere incipiens · ligno portante se fragilius
lignum invocat · illud enim cupiditas excogitavit acquirendi · et ar-
tifex sapientia fabricavit sua · tu autem pater gubernas providentia · ab initio
quoniam dedisti in mari viam · et inter fluctus semitam firmissimam · ostendens
quoniam potens es ex omnibus sanare · etiam si sine rate aliquis adeat mare
Sed ut non essent vacua sapientie tue opera · propter hoc et exiguo ligno
credunt homines animas suas · et transeuntes mare per ratem liberati sunt · Sed
ab initio cum perirent superbi gigantes spes orbis terrarum ad ratem
confugiens remisit seculo semen nativitatis · que manu tua erat guber-
nata · Benedictum est enim lignum per quod fit iustitia · Per manus autem quod fit
ydolum maledictum est · et ipsum · et qui fecit illud · quia ille quidem
operatus est · illud autem cum esset fragile · deus cognominatus est · Similiter autem odio
sunt deo · impius et impietas eius · Etenim quod factum est cum illo qui fecit tor-
menta patietur · propter hoc et in ydolis nationum non erit respectus · quoniam creature
dei in odium facte sunt · et in temptationem animabus hominum et in muscipula pedibus
insipientium · Initium enim fornicationis est exquisitio ydolorum · et adinventio
illorum corruptio vite est · Neque enim erant ab initio · neque erunt in perpetuum

(margin: ad 9 dimittere; ·/·c; ora; ab initio deceptor)

Supervacuitas enim hominum hec advenit in orbem terrarum. et ideo breuis
illorum finis inventus est. Acerbo enim luctu dolens pater cito sibi rapti
filii fecit imaginem. et illum qui tunc quasi homo mortuus fuerat. nunc tamquam
deum colere cepit. et constituit inter servos suos sacra et sacrificia. De
inde interveniente tempore. convalescente iniqua consuetudine hic er-
ror tamquam lex custoditus est: et tyrannorum imperio colebantur figmenta.
et hos quos in palam homines honorare non poterant propter hoc quod longe essent
e longinquo illorum figura allata evidentem imaginem regis quem hono-
rare volebant. fecerunt ut illum qui aberat tamquam presentem colerent sua
sollicitudine. Provexit autem ad horum culturam: et hos qui ignorabant artificis
eximia diligentia. Ille enim volens placere illi qui se assumpsit ela-
boravit arte sua. ut similitudinem figuraret. Multitudo autem hominum abducta
per speciem operis. eum qui ante tempus tamquam homo honoratus fuerat. nunc ut deum
estimaverunt. Et hec fuit vite humane deceptio. quoniam aut affectui aut
regibus deservientes homines incommunicabile nomen lapidibus et lignis im-
posuerunt. Et non suffecerat eos errasse circa dei scientiam. sed et in magno vi-
ventes inscientie bello. tot et tam magna mala pacem appellant
Aut enim filios suos sacrificantes: aut obscura sacrificia facientes.
aut insanie plenas vigilias habentes. neque vitam neque nuptias
mundas iam custodiunt. sed alius alium per invidiam occidit. aut adulte-
rans contristat. et omnia commixta sunt. sanguis. homicidium. furtum. et fic-
tio. corruptio. infidelitas. turbatio. periurium. tumultus. bonorum dei im-
memoratio. animarum inquinatio. nativitatis immutatio. nuptiarum
inconstantia. inordinatio mechie. et impudicitie. Infandorum enim idolorum
cultura. omnis mali causa est. et initium et finis. Aut enim
dum letantur insaniunt: aut certe vaticinantur falsa. aut vivunt iniuste. aut
peierant cito aut peierant. Dum enim confidunt in idolis que sine anima
sunt male iurantes. noceri se non sperant. Utraque ergo illis evenient
digne. quoniam male senserunt de deo. attendentes idolis. et iura-
verunt iniuste in dolo. contempnentes iustitiam. Non enim iuratorum virtus
sed peccantium pena perambulat semper iniustorum prevaricationem
Tu autem deus noster suavis et verus es. patiens. et in misericordia disponens -15-
omnia. Etenim si peccaverimus tui sumus. scientes magnitudinem tuam. Et si non
peccaverimus. scimus. quoniam apud te sumus computati. Nosse enim te consummata
iustitia est: et scire iustitiam et virtutem tuam. radix est immortalitatis. Non
enim in errorem induxit nos hominum male artis excogitatio. nec umbra
picture. labor sine fructu. effigies sculpta per varios colores. cuius
aspectus insensato dat concupiscentiam. et diligit mortue imaginis effigiem
sine anima. Malorum amatores digni sunt qui spem habent in talibus. et qui
faciunt illos. et qui diligunt. et qui colunt. Sed et figulus mollem terram premens

laboriose fingit ad usus nostros unumquodque vas. et de eodem
luto fingit que munda sunt in usum vasa. similiter et que his sunt contraria. horum
autem vasorum quis sit usus iudex est figulus. et cum labore vano deum
fingit de eodem luto. ille qui paulo ante de terra factus fuerat et
post pusillum reducit se unde acceptus est repetitus debitum anime quam ha-
bebat. sed est illi cura. non quia laboraturus est. nec quia brevis illi vita
est sed concertatur artificibus et argentariis. sed et erarios imitatur et gloriam
prefert. quoniam res supervacuas fingit. Cinis est enim cor eius. et terra supervacua
spes illius. et luto vilior vita illius. quia ignoravit eum qui se
finxit. et qui inspiravit illi animam que operatur. et qui insufflavit ei spiritum
vitalem. Sed et estimaverunt lusum esse vitam nostram et conversationem vite com-
positam ad lucrum. et oportere undecumque etiam ex malo acquirere. Hic enim scit
se super omnes delinquere. qui ex terre materia fragilia vasa et sculp-
tilia fingit. Omnes enim insipientes et infelices supra modum anime super-
bi sunt. inimici populi tui et imperantes illi. quoniam omnia ydola natio-
num estimaverunt deos. quibus neque oculorum usus est ad videndum
neque nares ad percipiendum spiritum. neque aures ad audiendum. neque
digiti manuum ad tractandum. sed et pedes eorum pigri ad ambulandum.
Homo enim fecit illos. et qui spiritum mutuatus est finxit illos. Nemo
enim sibi similem homo poterit deum fingere. cum enim sit mortalis mortuum fin-
git manibus iniquis. Melior enim est ipse his quos colit. quia
ipse quidem vixit cum esset mortalis. illi autem numquam. Sed et animalia
miserrima colunt. insensata enim comparata his illis sunt deteriora.
Sed nec aspectu aliquis ex his animalibus bona potest conspicere. effugerunt autem
16 Propter hec et his similia — Dei laudem et benedictionem illius.
passi sunt digne tormenta et per multitudinem bestiarum exterminati
sunt. Pro quibus tormentis bene disposuisti populum tuum. quibus dedisti
concupiscentiam delectamenti sui novum saporem. escam parans
eis ortygometram. ut illi quidem concupiscentes escam. propter ea que illis
ostensa sunt et missa. etiam a necessaria concupiscentia averterentur. Hi autem in brevi
inopes facti novam gustaverunt escam. Oportebat enim illis quidem sine
excusatione supervenire interitum exercentibus tyrannidem. his autem tantum
ostendere quemadmodum inimici illorum exterminabantur. Etenim cum illis super-
venit seva bestiarum ira. morsibus perversorum colubrorum extermina-
bantur. Sed non in perpetuum permansit ira tua sed ad correptionem in brevi
turbati sunt. signum habentes salutis ad commemorationem mandati legis tue.
Qui enim conversus est non per hoc quod videbat sanabatur. sed per te omnium salva-
torem. In hoc autem ostendisti inimicis nostris quia tu es qui liberas ab omni
malo. Illos enim locustarum et muscarum occiderunt morsus. et non
est inventa sanitas anime illorum quia digni erant ab huiusmodi exterminari.
Filios autem tuos nec draconum venenatorum vicerunt dentes. misericordia

Margin: eum / et amat / lusum

eorum tua. admonebantur sanabat illos. In memoria enim sermonum
tuorum examinabantur et sanabantur velociter ne in altam incide-
ntes obliuionem non possent tuo uti adiutorio. Etenim neque
herba neque malagma sanauit illos. sed tuus domine sermo qui sanat
omnia. Tu enim domine vite et mortis habes potestatem. et deducis ad por-
tas mortis et reducis. homo autem occidit quidem per maliciam animam suam
et cum exierit spiritus non reuertetur. nec reuocabit animam que recepta
est. sed tuam manum effugere impossibile est. Negantes enim nosse te impij
per fortitudinem brachij tui flagellati sunt nouis aquis et grandinibus
et pluuijs persecutionem passi sunt. et per ignem consumpti. quod enim
mirabile erat in aqua que omnia extinguit. plus ignis valebat.
vindex est enim orbis iustorum [alias iustos] Quodam enim tempore mansueta-
bat ignis. ne comburerentur que ad impios missa erant animalia
sed ut ipsi videntes scirent quoniam dei iudicio patiuntur persecutionem. Et quo-
dam tempore in aqua supra virtutem ignis exardebat undique ut iniqua
terre nationem exterminaret. Pro quibus angelorum esca nutristi popu-
lum tuum et paratum panem de celo prestitisti illis sine labore omne delecta-
mentum in se habentem. et omnis saporis suauitatem. Substantia enim tua et dulce-
dinem tuam quam in filios habes ostendebas. et deseruiens uniuscuiusque
voluntati ad quod quisque volebat conuertebatur. Nix autem et glacies sus-
tinebant vim ignis. et non tabescebant. ut scirent quoniam fructus
inimicorum exterminabat ignis ardens in grandine. et pluuia cho-
ruscans. Hoc autem iterum ut nutrirentur iusti. etiam sue virtutis oblitus est.
Creatura enim tibi factori deseruiens. exardescit in tormentum aduersus
iniustos. et lenior fit ad benefaciendum pro hijs qui in te confidunt. propter
hoc et tunc in omnia transfigurata. omnium nutrici gracie tue deseruiebat ad
voluntatem eorum qui a te desiderabant sunt. ut scirent filij tui quos dilexisti
domine. quoniam non natiuitatis fructus pascunt homines. sed sermo tuus hos qui in
te crediderint conseruat. Quod enim ab igne non poterat exterminari sta-
tim ab exiguo solis radio calefactum tabescebat. ut notum omnibus
esset. quoniam oportet preuenire solem ad benedictionem tuam. et ad ortum lucis ado-
rare te. Ingrati enim spes tamquam hybernalis glacies tabescet et
Magna enim sunt iudicia tua domine. disperiet tamquam aqua superuacua. 17 a
domine. et inenarrabilia opera tua. propter hoc indisciplinate
anime errauerunt. Dum enim persuasum habent iniqui posse dominari
nationi sancte. vinculis tenebrarum et longe noctis compediti inclu-
si sub tectis fugitiui perpetue prudencie iacuerunt [alias patuerunt]
Et dum putant se latere in obscuris peccatis tenebroso obliuionis ve-
lamento dispersi sunt pauentes horrende. et cum admiracione nimia per-
turbati. Neque enim que continebat eos spelunca sine timore custodie-
bat. quoniam sonitus descendens perturbabat illos. et persone triste apparentes

pavore illis praestabat. Et ignis quidem nulla vis poterat illis lumen
praebere: nec siderum limpidae flammae illuminare poterant tristem illam
noctem horrendam. Apparebat autem illis subitaneus ignis timore
plenus: et timore perculsi illius quae non videbatur faciei: aestimabant dete-
riora esse quae non videbantur: et magicae artis appositi erant derisus et
sapientiae gloriae correptio cum contumelia. Illi enim qui promittebant timo-
res et perturbationes expellere se ab anima languente: hi cum derisu
pleni timore languebant. Nam et si nihil illos ex monstris perturba-
bat: transitu animalium et serpentium sibilatione commoti tremebundi
peribant: et aërem quem nulla ratione quis effugere posset negantes se
videre. Frequenter enim praeoccupant pessima redarguente conscientia. Cum sit enim
timida nequitia: dat testimonium condempnationis. Semper enim praesumit saeva
conturbata conscientia. Nichil enim est timor nisi praesumptionis adiutorium.
proditio cogitationis auxiliorum: et dum ab intus minor est exspectatio
maiorem computat (penam) scientiam eius causae de qua tormentum praestat. Illi
autem qui impotentem vere noctem et ab infimis et ab altissimis inferis
supervenientem eundem somnum dormientes aliquando monstrorum exagitabantur
timore: aliquando animae deficiebant traductione. Subitaneus enim illis
et insperatus timor supervenerat. Deinde si quisquam ex illis decidisset
custodiebatur in carcere sine ferro reclusus. Si enim rusticus quis erat aut
pastor aut agricola operarius praeoccupatus erat ineffugibilem sustinebat
necessitatem. Una cum cathena tenebrarum omnes erant colligati. Sive
spiritus sibilans aut inter spissos arborum ramos avium sonus suavis
aut vis aquae decurrentis nimium aut sonus validus praecipitatarum petrarum
aut ludentium animalium cursus invisus aut mugientium valida bestiarum
vox aut resonans de altissimis montibus echo: deficientes faciebat illos
prae timore. Omnis enim orbis terrarum limpidissimo illuminabatur lumine et non
impeditis operibus continebatur. Solis autem illis superposita erat gravis nox
et ymago tenebrarum quae superventura illis erat. Ipsi ergo sibi erant gravio-
res tenebris.

18 Sanctis autem tuis maxima erat lux. Et horum
quidem vocem audiebant sed figuram non videbant. Et quia non et ipsi
eadem passi erant magnificabant te: et qui ante laesi erant quia non
laedebantur gratias agebant: et ut esset differentia donum petebant. Propter
quod ignis ardentem columpnam ducem habuerunt ignotae viae: et solem sine laesura
boni hospitii praestitisti. Digni quidem illi carere luce et pati carcerem
tenebrarum: qui inclusos custodiebant filios tuos per quos incipiebat in-
corruptum legis lumen saeculo dari. Cum cogitarent iustorum occidere infantes
et uno exposito filio et liberato in traductionem illorum multitudinem filiorum abstu-
listi: et pariter illos perdidisti in aqua valida. Illa enim nox ante cognita
est a patribus nostris: ut vere scientes quibus iuramentis crediderunt animae-
quiores essent. Suscepta est autem a populo tuo sanitas quidem iustorum sed iniustorum

aut consummatio. Sicut enim lesisti adversarios sic et nos provocans mag-
nificasti. Absconse enim sacrificabant iusti pueri bonorum. et iustitie legem
in concordiam disposuerunt. Similiter bona et mala recepturos iustos
patrum iam decantantes laudes. Resonabat autem inconveniens
inimicorum vox et flebilis audiebatur planctus ploratorum infan-
tium. Simili autem pena servus cum domino afflictus est. et popularis homo regi simi-
lia passus. Similiter ergo omnes uno nomine mortis mortuos habebant innumera-
biles. Nec enim ad sepeliendum vivi sufficiebant. quoniam uno momento
que erat preclarior natio illorum exterminata est. De omnibus enim non cre-
dentes propter veneficia. tunc vero cum fuit exterminium primogenitorum. spopon-
derunt populum dei se esse. Cum enim quietum silentium contineret omnia/
et nox in suo cursu medium iter haberet. omnipotens sermo tuus domine
~~regalibus sedibus venit~~ prosiliens de celo a regalibus sedibus venit. du-
rus debellator in mediam exterminii terram prosilivit gladius acutus in-
simulatum imperium tuum portans. et stans replevit omnia morte. et usque
ad celum attingebat stans in terra. Tunc continuo visus somniorum ma-
lorum turbaverunt illos. et timores supervenerunt insperati. et alius
alibi proiectus semivivus propter quam moriebatur causam demonstrabat
mortis. Visiones enim que illos turbaverunt hec premonebant
ne inscii quare mala patiebantur perirent. Tetigit autem timore
iustos temptatio mortis. et commotio in heremo facta est multitudinis
sed non permansit ira tua. Properans enim homo sine querela deprecari pro plebis
proferens servitutis sue scutum orationem et per incensum deprecatione alle-
gans restitit ire et finem imposuit necessitati. ostendens quoniam tuus
est famulus. Vicit autem turbas non in virtute corporis nec arma-
ture potentia sed verbo vexatorem subiecit. iuramenta parentum et
testamentum commemorans. Cum enim iam catervatim cecidissent super alter-
utrum mortui interstitit et amputavit impetum. et divisit illam
que ad vivos ducebat viam. In veste enim poderis quam habebat totus
erat orbis terrarum et parentum magnalia in quatuor ordinibus lapidum
erat sculpta. et magnificentia tua in dyademate capitis illius sculpta
erat. His autem cessit qui exterminabat. et hec extimuit. Erat enim
sola temptatio ire sufficiens.
Impiis autem usque in novissimum sine misericordia ira supervenit. Presciebat enim et futura illorum. quoniam 19
cum ipsi ~~permisissent~~ recepissent et premisissent ut se educerent. et
cum magna sollicitudine premisissent illos consequebantur illos penitentia
acti. Adhuc enim inter manus habentes luctum. et deplorantes ad mo-
numenta mortuorum aliam sibi assumpserunt cogitationem inscientie. et
quos rogantes proiecerant hos tamquam fugitivos persequebantur.
Ducebat enim illos ad hunc finem digna necessitas. et horum que acciderant

al' patrias

commemoratione amittebat. ut ea que deerat tormentis repleret punitio. et populus quidem tuus mirabiliter transiret. illi autem novam mortem invenirent. Omnis enim creatura ad suum genus ab initio refigurabat deserviens tuis preceptis ut pueri tui custodirentur illesi. Nam nubes castra eorum obumbrabat. et ex aqua que ante erat terra arida apparuit et in mari rubro via sine impedimento: et campus germinans de profundo nimio. per quem omnis natio transivit que tua tegebatur manu videns mirabilia et monstra. Tanquam enim equi depaverunt escam. et tanquam agni exultaverunt magnificantes te domine qui liberasti illos. memores enim erant adhuc eorum que in incolatu eorum facta fuerant. quemadmodum pro natione animalium eduxit terra muscas. et pro piscibus eructavit fluvius multitudinem ranarum. Novissime autem viderunt novam creaturam avium cum adducti concupiscentia postulaverunt escas epulationis. In allocutione enim desiderii ascendit illis de mari ortigometra. et vexationes peccatoribus supervenerunt non sine illis que ante facta erant argumentis per vim fluminis. Juste enim patiebantur secundum suas nequitias. Etenim detestabiliorem inhospitalitatem instituerunt alii quidem ignotos non recipiebant hospites advenas. alii autem bonos hospites in servitutem accipiebant. et non solum hec sed et alius quidam erat respectus illorum quoniam inviti recipiebant extraneos. Qui autem cum letitia receperunt hos qui eisdem usi erant iustitiis sevissimis afflixerunt doloribus. Percussi sunt autem cecitate sicut illi in foribus iusti. cum subitaneis cooperti essent tenebris. unusquisque hostii sui querebat transitum. In se enim dum elementa convertuntur sicut in organo qualitatis sonus immutatur. et omnia suum sonum custodiunt. unde estimari ex ipso visu certo potest. Agrestia enim in aquatica convertebantur. et quecumque erant natantia in terram transibant. Ignis in aqua valebat supra suam virtutem. et aqua extinguentis nature obliviscebatur. Flamme e contrario corruptibilium animalium non vexaverunt carnes coambulantium nec dissolvebant illam que facile dissolvebatur sicut glacies bonam escam. In omnibus enim domine magnificasti populum tuum. et honorasti. et non despexisti in omni tempore et in omni loco assistens eis.

Incipit prologus libri Jhesu filii Syrach

Multorum nobis et magnorum per legem et prophetas aliosque qui secuti sunt illos sapientia est demonstrata in quibus oportet laudare Israel doctrine et sapientie causa quia non solum ipsos loquentes necesse est esse peritos sed et extraneos posse et dicentes et scribentes doctissimos fieri. Avus meus Jhesus postquam amplius dedit ad intelligentiam lectionis et prophetarum et aliorum librorum qui nobis a patribus nostris traditi sunt studium et ipse scribere aliquid horum que ad doc-

tura et sapientiam pertinent ut desiderantes discere discant et illorum
studio periti facti magis magisque attendant animo ad legitimam
vitam et confirmentur. Hortor itaque vos venire cum benivolentia
et attentiori studio lectionem facere. et veniam habere in illis in quibus
videbimur sequentes imaginem sapientie et deficere in verborum composi-
tione. Nam deficiunt et verba hebraica quando translata fuerint ad al-
teram linguam. Non solum autem hec sed et ipsa lex et prophete. ceteraque aliorum
librorum non parvam habent differentiam quando inter se dicuntur in alia lingua
quam de ipsa lingua utuntur. Nam in octavo et trigesimo anno
temporibus ptholomei evergetis regis postquam veni in egyptum et cum
multum temporis ibi fecissem. inveni libros relictos non parvos neque
contempnende doctrine. Itaque bonum et necessarium putavi. et ipse aliquam
addere diligentiam. et laborem interpretandi istum librum et multa vigi-
lia attuli doctrinam in spatio temporis ad illa que ad finem ducunt
libros dare illis qui volunt animum intendere. et discere quemadmodum
oporteat instituere mores qui secundum legem domini proposuerunt vitam
agere.

Incipit ecclesiasticus

Omnis sapientia a domino deo est et cum illo fuit semper et est ante
evum. Arenam maris et pluvie guttas et dies seculi
quis dinumeravit? Altitudinem celi et latitudinem terre et profundum abyssi
quis dimensus est? Sapientiam dei precedentem omnia quis inves-
tigavit? Prior omnium creata est sapientia et intellectus prudentie
ab evo. Fons sapientie verbum dei in excelsis et ingressus illius man-
data eterna. Radix sapientie cui revelata est ~~et multiplicationem~~
~~ingressus illius quis intellexit? Unus est altissimus~~ et astu-
~~creator omnium rex potens et metuendus nimis~~ et astu-
tias illius quis agnovit? Disciplina sapientie cui revelata
est et manifestata. et multiplicationem ingressus illius quis intellexit? Unus
est altissimus creator omnium. rex potens et metuendus nimis. se-
dens super thronum illius et dominans deus. Ipse creavit illam in
spiritu sancto. et vidit et dinumeravit. et mensus est. et effudit illam
super omnia opera sua. et super omnem carnem secundum datum suum et prebet
illam diligentibus se. Timor domini gloria et gloriatio. et letitia
et corona exultationis. Timor domini delectabit cor. et dabit letitiam
et gaudium in longitudinem dierum. Timenti dominum bene erit in extremis
et in die defunctionis sue benedicetur. Dilectio dei honorabilis sapientia. Quibus
autem apparuerit in visu diligunt eam in visione et in agnitione mag-
nalium suorum. Initium sapientie timor domini et cum fidelibus in vulva concreatus est

Radix

S
110

et cum electis feminis graditur. et cum iustis et fidelibus agnoscitur. Ti-
mor domini scientie religiositas. Religiositas custodiet et iustificabit
cor et iustificabit cor. iocunditatem atque gaudium dabit.
Timenti dominum bene erit. et in diebus consummationis illius bene-
dicetur. Plenitudo sapientie timere deum. et plenitudo a fructibus
illius. Omnem domum illius implebit a generationibus. et receptacula
a thesauris illius. Corona sapientie timor domini. replens pacem et sa-
lutis fructum. et vidit et dinumeravit eam. Utraque autem sunt dona
dei. Scientiam et intellectum prudentie sapientia compartietur. et gloriam tenentium se alias in eternum
exaltat. Radix sapientie est timere deum. rami enim illius longevi. In thesau-
ris sapientie intellectus. et scientie religiositas. Execratio autem peccatoribus sa-
pientia. Timor dei expellit peccatum. nam qui sine timore est. non poterit iusti-
ficari. Iracundia enim animositatis illius subversio illius est. Usque ad tempus susti-
nebit patiens. et postea redditio iocunditatis. Bonus sensus usque
ad tempus abscondet verba illius. et labia multorum enarrabunt sensum
illius. In thesauris sapientie significatio discipline. Execratio autem peccatori cultura
dei. Fili mi concupiscens sapientiam. conserva iustitiam. et deus prebebit
illam tibi. Sapientia enim et disciplina timor domini. et quod beneplacitum
est illi fides et mansuetudo. adimplebit thesauros illius. Ne sis in-
credibilis timori dei. et ne accesseris ad illum duplici corde. Ne
fueris ypocrita in conspectu hominum. et non scandalizeris in labiis tuis. Attende
in illis ne forte cadas. et adducas anime tue inhonorationem
et revelet deus absconsa tua. et in medio synagoge elidat te. quoniam
accessisti maligne ad deum. et cor tuum plenum est dolo et fallacia.

Fili accedens ad servitutem dei sta in iustitia et timore. et prepara
animam tuam ad temptationem. Deprime cor tuum et sustine. Incli-
na aurem tuam et suscipe verba intellectus. et ne festines in tempore
obductionis. Sustine sustentationes dei. coniungere deo et sustine ut cre-
scat in novissimo vita tua. Omne quod tibi applicitum fuerit accipe. et
in dolore sustine. et in humilitate tua patientiam habe. Quoniam in igne probatur
aurum et argentum. homines vero acceptabiles in camino humiliationis. Crede
deo et recuperabit te. et dirige viam tuam. et spera in illum. Serva timo-
rem illius. et in illo veterasce. Metuentes deum sustinete misericordiam eius
et non deflectatis ab illo ne cadatis. Qui timetis dominum credite
illi. et non evacuabitur merces vestra. Qui timetis dominum sperate in illum
et in oblectatione veniet vobis misericordia. Qui timetis dominum diligite illum
et illuminabuntur corda vestra. Respicite filii nationes hominum. et scitote
quia nullus speravit in domino. et confusus est. Quis permansit in mandatis eius et
derelictus est. Aut quis invocavit illum et despexit eum. Quoniam pius
et misericors est deus. et remittit in tempore tribulationis peccata. et protector est
omnibus exquirentibus illum in veritate. Ve duplici corde et labiis scelestis

et manibus malefacientibus · et peccatori terram ingredienti duabus viis
Ve dissolutis corde · qui non credunt deo et ideo non protegentur
ab eo · Ve his qui perdiderunt sustinentiam: qui dereliquerunt vias
rectas · et diverterunt in vias pravas · Et quid facient cum inspicere ceperit
dominus? Qui timent dominum non erunt incredibiles verbo illius · Qui
timent dominum inquirent que beneplacita sunt illi · et qui diligunt illum reple-
buntur lege ipsius · Qui timent dominum preparabunt corda sua: et in conspectu
illius sanctificabunt animas suas · Qui timent dominum custodiunt man-
data illius · et patientiam habebunt usque ad inspectionem illius dicentes · Si pe-
nitentiam non egerimus incidemus in manus domini: et non in manus hominum
Secundum enim magnitudinem illius · sic et misericordia cum ipso est ipsius 3
Filii sapientie ecclesia iustorum · et natio illorum obedientia et dilectio
Iudicium patris audite filii dilecti · et sic facite ut salvi sitis
Deus enim honoravit patrem in filiis: et iudicium matris exquirens
firmavit in filios · Qui diligit deum exorabit pro peccatis · et continebit
se ab illis · et in oratione dierum exaudietur · Et sicut qui thesaurizat ·
ita qui honorificat matrem suam · Qui honorat patrem iocundabitur in filiis ·
et in die orationis sue exaudietur · Qui honorat patrem suum · vita vivet
longiore: et qui obedit patri: refrigerabit matrem · Qui timet dominum
honorat parentes: et quasi dominis serviet his qui se genuerunt in opere et
sermone et in omni patientia honora patrem tuum: et superveniet tibi benedictio
a deo: et benedictio illius in novissimo manet · Benedictio patris firmat
domos filiorum: maledictio autem matris eradicat fundamenta · Ne
glorieris in contumelia patris tui · non enim est tibi gloria sed confusio · Gloria
enim hominis ex honore patris sui: et dedecus filii pater sine honore · Fi-
li suscipe senectam patris tui: et ne contristes eum in vita illius: et si
defecerit sapientia veniam da · et ne spernas eum in tua virtute · Elemosina
enim patris non erit in oblivione · Nam pro peccato matris restituetur tibi bonum
et in iustitia edificabitur tibi: et in die tribulationis commemorabitur tui: et
sicut in sereno glacies solventur peccata tua · Quam male fame est qui relinquit
patrem: et est maledictus a deo: qui exasperat matrem · Fili in mansuetudine
opera tua perfice · et super hominum gloriam diligeris · Quanto magnus es humilia te
in omnibus · et coram deo invenies gratiam · quoniam magna est potentia dei so-
lius · et ab humilibus honoratur · Altiora te ne quesieris · et fortiora te ne
scrutatus fueris · Sed que precepit tibi deus illa cogita semper: et in pluribus ope-
ribus eius ne fueris curiosus · Non est enim tibi necessarium ea videre que abscon-
dita sunt ab oculis tuis · In supervacuis rebus noli scrutari multipliciter
et in pluribus operibus eius non eris curiosus · Plurima enim super sensum hominis
ostensa sunt tibi · multos enim supplantavit suspitio illorum et in vanitate
detinuit sensus illorum · Cor durum male habebit in novissimo: et qui amat
periculum in illo peribit · Cor ingrediens duas vias non habebit requiem alias successus

et precordiis illis scandalizabitur. Cor nequam gravabitur in dolo-
ribus. et peccator adiciet ad peccandum. Synagoge superborum non
est sanitas: frutex enim peccati eradicabitur in illis et non intelligetur.
Cor sapientis intelligitur in sapientia. et auris bona audiet cum omni con-
cupiscentia sapientiam. Sapiens cor et intelligibile abstinebit se a peccatis
et in operibus iusticie successus habebit. Ignem ardentem extinguit
aqua: et elemosina resistit peccatis: et deus prospector eius alius prospector
qui reddit gratiam [illegible] meminit in posterum. et in tempore casus

Fili elemosinam pauperis ne de- | sui inveniet firmamentum
fraudes. et oculos tuos ne avertas a paupere. Animam esu-
rientem ne despexeris. et non exasperes pauperem in inopia sua. Cor
inopis ne afflixeris et non protrahas datum angustiati. Rogationem
contribulati ne abicias et non avertas faciem tuam ab egeno. Ab
inope ne avertas oculos tuos propter iram. et non relinquas querentibus
tibi retro maledicere maledicentis enim te in amaritudine anime exaudietur
deprecatio illius. exaudiet autem eum qui fecit illum. Congregationi pauperum af-
fabilem te facito. et presbitero humilia animam tuam. et magnato humi-
lia caput tuum. Declina pauperi sine tristicia aurem tuam: et
redde debitum tuum et responde pacifica in mansuetudine. Libera eum
qui iniuriam patitur de manu superbi. et non acide feras in anima tua
In iudicando esto misericors pupillis ut pater et pro viro matri illorum
et eris tu velut filius altissimi obediens. et miserebitur tui magis
quam mater. Sapientia filiis suis vitam inspirat et suscipit inquirentes
se. et preibit in via iusticie. et qui illam diligit. diligit vitam. et qui
vigilaverint ad illam complectentur placorem eius. Qui tenuerint illam
vitam hereditabunt. et quo introibit benedicet deus. Qui serviunt ei.
obsequentes erunt sancto. et eos qui diligunt illam diligit deus. Qui
audit illam iudicat gentes. et qui intuebitur illam permanebit
confidens. Si crediderit ei hereditabit illam. et erunt in confirmatione
creature illorum quia in temptatione ambulat cum eo: et in primis eli-
git eum. Timorem et metum et probationem inducet super illum
et cruciabit illum in tribulatione doctrine sue donec temptet eum in
cogitationibus illius. et credat anime illius. et firmabit illum. et iter
adducet directum ad illum. et letificabit illum. et denudabit
absconsa sua illi. et thesaurizabit super illum scientiam et intellectum
iusticie. Si autem oberraverit derelinquet illum. et tradet eum in manus
inimici sui. Fili conserva tempus. et devita a malo. et pro anima tua non
confundaris dicere verum est enim confusio adducens peccatum. et est confusio ad-
ducens gloriam et gratiam. Ne accipias faciem adversus faciem tuam. nec
adversus animam tuam mendacium. Non verearis proximum in casu suo. nec reti-
neas verbum in tempore salutis. Non abscondas sapientiam tuam in decore eius

Sed aqua extinguit ignem sic elemosina peccata

i. placentia a mitigatione placor

In lingua enim agnoscitur sapientia et sensus et scientia et doctrina in verbis sensati
et firmamentum in operibus iustitie. Non contradicas verbo veritatis ullo modo. et
de mendacio ineruditionis tue confundere. Non confundaris confiteri peccata
tua. et ne subicias te homini pro peccato. Noli resistere contra faciem potentis
nec coneris contra ictum fluvii. Pro iustitia agonizare pro anima tua. et usque
ad mortem certa pro iustitia: et deus expugnabit pro te inimicos tuos.
Noli citatus esse in lingua tua. et inutilis et remissus in operibus tuis.
Noli esse sicut leo in domo tua. evertens domesticos tuos. et opprimens
subiectos tibi. Non sit porrecta manus tua ad accipiendum et ad red-
Noli attendere ad possessiones iniquas. et ne | dendum collecta 7.
dixeris est mihi sufficiens vita. nichil enim proderit in die vindicte
et obductionis. Non sequaris in fortitudine tua concupiscentiam cordis tui. et ne dixeris quo-
modo potui. aut quis me subiciet propter facta mea. Deus enim vindicans vin-
dicabit. Ne dixeris in corde tuo peccavi. et quid accidit mihi triste. Altis-
simus enim est paciens et redditor. De propiciatu peccatorum noli esse sine me-
tu. neque adicias peccatum super peccatum: et ne dicas miseratio dei
magna est. multitudinis peccatorum meorum miserebitur. Misericordia enim et ira
ab illo cito proximat. et in peccatores respicit ira illius. Ne tardes
converti ad dominum. et ne differas de die in diem. Subito enim veniet
ira illius: et in tempore vindicte disperdet te. Noli anxius esse in divitiis
iniustis. nichil enim proderit tibi in die obductionis et vindicte. Non ven-
tiles te in omnem ventum: et non eas in omni via. Sic enim omnis peccator probatur
in duplici lingua. Esto firmus in via domini. et in veritate sensus tui et scientia
et prosequatur te verbum pacis et iustitie. Esto mansuetus ad audiendum
Dei verbum, ut intelligas. et cum sapientia proferas responsum verum. Si est tibi intellectus
responde proximo. Sin autem. sit manus tua super os tuum. ne capiaris in verbo in-
disciplinato et confundaris. Honor et gloria in sermone sensati. lingua vero impru-
dentis subversio est ipsius. Non appelleris susurro. et lingua tua ne ca-
piaris et confundaris. Super furem enim est confusio et penitentia et deno-
tatio pessima super bilinguem. Susurratori autem odium et inimicitia et contumelia.
Noli fieri pro amico inimicus proximo. Improperium enim et contumeliam malus here- 6.
ditabit et omnis peccator
invidus et bilinguis. Non te extollas in cogitatione anime tue velut
taurus ne forte elidatur virtus tua per stultitiam. et folia tua comedat
et fructus tuos perdat. et relinquaris velut lignum aridum in heremo. Anima
enim nequam disperdet eum qui se habet. et in gaudium inimicis dat illum. et de-
ducet in sortem impiorum. Verbum dulce amicos multiplicat. et mitigat
inimicos. et lingua eucharis gratiosa in bono homine habundabit. Multi
pacifici sint tibi. et consiliarius sit tibi unus de mille. Si possides.

in temptatione posside illum: et non facile credas illi. Est enim
amicus secundum tempus suum: et non permanebit in die tribulationis. Et est
amicus qui convertitur ad inimicitiam: et est amicus qui odium et rixam
et convicia denudabit. Est autem amicus socius mense. et non perma
nebit in die necessitatis. Amicus autem si permanserit fixus erit tibi quasi coequa
lis. et in domesticis tuis fiducialiter aget. Si humiliaverit se contra
te. et a facie tua absconderit se. unanimem habebis amicitiam bo
nam. Ab inimicis tuis separare. et ab amicis tuis attende. Amicus
fidelis protectio fortis. qui autem illum invenit: invenit thesaurum.
Amico fideli nulla est comparatio: et non est digna ponderatio auri et
argenti contra bonitatem fidei illius. Amicus fidelis medicamentum
vite et immortalitatis. et qui metuunt Deum invenient illum. Qui timet
Deum eque habebit amicitiam bonam. quoniam secundum illum erit amicus illius. Fi
li a iuventute tua excipe doctrinam. et usque ad canos invenies
sapientiam. Quasi is qui arat et seminat accede ad illam. et sustine bo
nos fructus illius. In opere enim ipsius exiguum laborabis. et cito edes
de generationibus illius. Quam aspera est nimium sapientia indoctis hominibus. et
non permanebit in illa excors. Quasi lapidis virtus probatio erit in il
lis. et non demorabuntur proicere illam. Sapientia enim doctrine secundum nomen
est eius. et non multis est manifesta. quibus autem agnita est permanet usque
ad conspectum Dei. Audi fili et accipe consilium intellectus. et ne abicias
consilium meum. Iniice pedem tuum in compedes illius. et in torques eius
collum tuum. Subiice humerum tuum et porta illam. et ne acedieris
vinculis eius. In omni animo tuo accede ad illam: et in omni virtute tua serva
vias eius. Investiga illam. et manifestabitur tibi. et continens factus ne dere
linquas eam. In novissimis enim invenies requiem in ea. et convertetur tibi
in oblectationem: et erunt tibi compedes eius in protectionem fortitudinis
et bases virtutis. et torques illius in stolam glorie. Decor enim vite est
in illa. et vincula illius alligatura salutaris. Stolam glorie indues eam
et coronam gratulationis superpones tibi. Fili si attenderis mihi disces eam
et si accommodaveris animum tuum sapiens eris. Si inclinaveris
aurem tuam. excipies doctrinam: et si dilexeris audire sapiens eris. In
multitudine presbyterorum prudentium sta. et sapientie illorum ex corde coniungere. ut omnem
narrationem Dei possis audire: et proverbia laudis non effugiant te. Et si
videris sensatum evigila ad illum. et gradus ostiorum illius exterat pes
tuus. Cogitatum habe in preceptis Dei. et in mandatis illius maxime
assiduus esto. et ipse dabit cor tibi. et concupiscentia sapientie dabitur tibi.
Noli facere mala. et non te apprehendent. Discede ab iniquo et
deficient mala abs te. Non seminet mala in sulcis iniustitie

et non metes ea in septuplum. Noli querere ab homine ducatum neque
a rege cathedram honoris. Non te iustifices ante deum quoniam agni-
tor cordis ipse est. et penes regem noli velle videri sapiens.
Noli querere fieri iudex nisi valeas virtute irrumpere iniquitates
ne forte extimescas faciem potentis. et ponas scandalum in
agilitate tua. Non pecces in multitudine civitatis nec te immittas
in populum neque alliges duplicia peccata: nec enim in uno eris immu-
nis. Noli esse pusillanimis in animo tuo. exorare et facere elemosinam
ne despicias. Ne dicas in multitudine munerum meorum respiciet deus
et offerente me deo altissimo suscipiet munera mea. Non irridebis ho-
minem in amaritudine anime sue. Est enim qui humiliat et exaltat circum-
spector deus. Noli arare mendacium adversus fratrem tuum neque in
amicum similiter facias. Noli velle mentiri omne mendacium. assiduitas enim
illius non est bona. Noli verbosus esse in multitudine presbyterorum. et ne iteres
verbum in oratione tua. Non oderis laboriosa opera. et rusticationem ab altis-
simo creatam. Non te reputes in multitudine indisciplinatorum. Memento
ire quoniam non tardabit. Humilia valde spiritum tuum. quoniam vindicta car-
nis impii ignis et vermis. Noli prevaricari in amicum pecuniam
differentem. neque fratrem carissimum auro spreveris. Noli discedere a mu-
liere sensata et bona. quam sortitus es in timore domini. Gratia enim vere-
cundie illius super aurum. Non ledas servum operantem in veritate. neque mer-
cenarium dantem animam suam. Servus sensatus sit tibi dilectus quasi anima
tua. non defraudes illum libertate. neque inopem derelinquas illum.
Pecora tibi sunt attende illis. et si sunt utilia perseverent apud te. Fi-
lii tibi sunt. erudi illos. et curva illos a pueritia illorum. Filie ti-
bi sunt. serva corpus illarum. et non ostendas faciem tuam hilarem ad illas.
Trade filiam et grande opus feceris. et homini sensato da illam. Mu-
lier si est tibi secundum animam tuam. non proicias illam. et odibili non
credas te. In toto corde honora patrem tuum. et gemitus matris
tue ne obliviscaris. Memento quoniam nisi per illos non fuisses.
et retribue illis quomodo et illi tibi. In tota anima tua time deum
et sacerdotes illius sanctifica. In omni virtute tua dilige eum qui te fecit
et ministros eius non derelinquas. Honora deum ex tota anima tua
et honorifica sacerdotes. et propurga te cum brachiis. Da illis partem
sicut mandatum est tibi primitiarum et purgationis. et de negligentia
purga te cum paucis. Datum brachiorum tuorum. et sacrificium sanctificationis
offeres domino et initia sanctorum. et pauperi porrige manum tuam. ut
perficiatur propitiatio et benedictio tua. Gratia dati in conspectu omnis
viventis. et mortuo non prohibeas gratiam. Non desis plorantibus

in consolacione et cum lugentibus ambula. Non te pigeat visitare
infirmum ex hiis enim in dilectione firmaberis. In omnibus operibus tuis
memorare novissima tua et in eternum non peccabis. Non litiges
cum homine potente ne forte incidas in manus illius. Non conten- Ca. 8.
das cum viro locuplete ne forte contra constituat tibi litem.
Multos enim perdidit aurum atque argentum et usque ad cor regum exte-
ndit et convertit. Non litiges cum homine linguato et non strues
in ignem illius ligna. Non communices homini indocto ne male de
progenie tua loquatur. Ne despicias hominem avertentem se a peccato neque
improperes ei. Memento quoniam omnes in correpcione sumus. Ne spernas ho-
minem in sua senectute etenim ex nobis senescunt. Noli de morte
inimici tui gaudere sciens quoniam omnes morimur et in gaudium no-
lumus venire. Ne despicias narracionem presbiterorum sapientum et in pro-
verbiis illorum conversare. Ab ipsis enim disces doctrinam intellectus et ser-
vire magnatis sine querela. Non te preteriat seniorum narracio
etenim ipsi didicerunt a patribus suis quoniam ab ipsis disces intellectum et
in tempore necessitatis dabis responsum. Non incendas carbones peccatorum
arguens eos et ne incendaris in flamma ignis peccatorum illorum. Ne contra
faciem stes contumeliosi ne sedeat quasi insidiator ori tuo. Noli fenera-
ri homini fortiori te; quod si feneraveris quasi perditum habe. Non spondeas
super virtutem tuam; quod si spoponderis quasi restituens cogita. Non iudices
contra iudicem quoniam secundum quod dignum est iudicat. Cum audace ne
eas in via ne forte gravet mala sua in te. Ille enim secundum volun-
tatem suam vadit et simul cum stulticia illius peries. Cum iracundo non fa-
cias rixam et cum audace non eas in desertum quoniam quasi nichil est ante
eum sanguis et ubi non est adiutorium elidet te. Cum fatuis ne
consilium habeas non enim poterunt diligere nisi que eis placent. Coram
extraneo ne facias consilium nescis enim quid pariet. Non omni homini
cor tuum manifestes ne forte inferat tibi graciam falsam et conviciet tibi.
Non zeles mulierem sinus tui uxore ne ostendat super te maliciam doctrine nequam.
9 Non des mulieri potestatem anime tue ne ingrediatur in virtute tua
et confundaris. Ne respicias mulierem multivolam ne forte
incidas in laqueos illius. Cum saltatrice ne assiduus sis nec
audias illam ne forte pereas in efficacia illius. Virginem ne
conspicias ne forte scandalizeris in decore illius. Non des fornica-
riis animam tuam in ullo ne perdas te et hereditatem tuam. Noli circum-
spicere in vicis civitatis nec oberraveris in plateis illius. Averte fa-
ciem tuam a muliere compta et ne circumspicias speciem alienam.
de mulieribus Propter speciem mulieris multi perierunt et ex hoc concupiscencia quasi ignis exar-
descit. Omnis mulier que est fornicaria quasi stercus in via conculcabitur.
Speciem mulieris aliene multi admirati reprobi facti sunt. Colloquium enim illius

quia ignis exardescit. Cum muliere aliena ne sedeas omnino nec accu-
bas cum ea super cubitum. et ne altercaris cum ea in vino. ne forte
declinet cor tuum in illam. et sanguine tuo labaris in perditionem.
Ne derelinquas amicum antiquum: novus enim non erit si-
milis illi. Vinum novum amicus novus: veterescet. et cum suavitate bibes illud.
Non zeles gloriam et opes peccatoris: non enim scis que futura sit illius subver-
sio. Non placeat tibi iniuria iniustorum. sciens quoniam usque ad infe-
ros non placebit impius. Longe abesto ab homine potestatem habente occi-
dendi: et non suspicaberis timorem mortis. Et si accesseris ad illum
noli aliquid committere. ne forte auferat vitam tuam. Commu-
nicationem mortis scito. quia in medio laqueorum ingredieris. et super do-
lentium arma ambulabis. Secundum virtutem tuam cave te a proximo
tuo. et cum sapientibus et prudentibus tracta. Viri iusti sint tibi convive.
et in timore dei sit gloriatio tua: et in sensu sit tibi cogitatus dei. et omnis
enarratio tua in preceptis altissimi. In manu artificum opera laudabuntur
et princeps populi in sapientia sermonis sui. in sensu vero seniorum verbum. Terri-
bilis est in civitate sua homo linguosus. et temerarius in verbo suo odibilis
10 Iudex sapiens iudicabit populum suum. et principatus se- ¶ erit
nsati stabilis (al. stabilis) erit. Secundum iudicem populi sic et ministri eius.
Et qualis rector est civitatis. tales et inhabitantes in ea. Rex insipiens
perdet populum suum: et civitates inhabitabuntur per sensum potentium. In manu dei
potestas terre: et execrabilis omnis iniquitas gentium. et utilem rectorem
in tempus suscitabit super illam. In manu dei potestas hominis: et super faciem
scribe imponet honorem suum. Omnis iniurie proximi ne memineris.
et nichil agas in operibus iniurie. Odibilis coram deo et hominibus est superbia.
et execrabilis omnis iniquitas gentium. Regnum a gente in gentem transfertur
propter iniustitias et iniurias et contumelias et diversos dolos. Ava-
ro autem nichil est scelestius. Quid superbit terra et cinis? Nichil est
iniquius quam amare pecuniam. Hic enim animam suam venalem habet.
quoniam in vita sua proiecit intima sua. Omnis potentatus brevis vita. Lan-
guor prolixior gravat medicum. Brevem languorem precidit medicus.
sic et rex hodie est et cras non erit morietur. Cum enim morietur ho-
mo hereditabit serpentes. bestias et vermes. Initium superbie hominis apostatare
a deo. quoniam ab eo qui fecit illum recessit cor eius. quoniam initium omnis peccati
est superbia. qui tenuerit illam adimplebitur maledictis. et subvertet
eos in finem. Propterea exhonoravit deus conventus malorum. et destruxit eos
usque in finem. Sedes ducum superborum destruxit deus. et sedere fecit mi-
tes pro eis. Radices gentium superbarum arefecit deus. et plantavit humiles
ex ipsis gentibus. Terras gentium evertit dominus. et perdidit eas usque ad fundamentum.
Arefecit ex ipsis. et disperdidit illos. et cessare fecit memoriam eorum a ter-
ra. Perdidit deus memoriam superborum. et reliquit memoriam humilium sensu.

Non est creata hominibus superbia neque iracundia nationi mulierum. Semen hominum honorabitur hoc quod timet deum. Semen autem hoc exhonorabitur hominum quod preterit mandata domini. In medio fratrum rector illorum in honore: et qui timent deum erunt in oculis illius. Gloria divitum honoratorum et pauperum timor dei est. timor dei est. Noli despicere pauperem hominem iustum et noli magnificare virum peccatorem divitem. Magnus et iudex et potens honorat. et non est maior illo qui timet deum. Servo sensato liberi servient. et vir prudens et disciplinatus non murmurabit correptus et inscius non honorabitur. Noli te extollere in faciendo opere tuo: et noli

inscius cunctari in tempore angustie. Melior est qui operatur et abundat in omnibus: quam qui gloriatur et eget pane. Fili in mansuetudine serva animam tuam. et da illi honorem secundum meritum suum. Peccantem in animam suam quis iustificabit: et quis honorificabit exhonorantem animam suam. Pauper gloriatur per disciplinam et timorem suum. et est homo qui honorificatur propter substantiam suam. Qui autem gloriatur in paupertate quanto magis in substantia sua. et qui gloriatur in substantia sua paupertatem vereatur.

11 Sapientia humiliati exaltabit caput illius. et in medio magnatorum consedere illum faciet. Non laudes virum in specie sua. neque spernas hominem in visu suo. Brevis est in volatilibus apis. et initium dulcoris habet fructus illius. In vestitu ne glorieris umquam nec in die honoris tui extollaris. quoniam mirabilia opera altissimi solius et gloriosa et absconsa. et invisa opera illius. Multi tyranni sederunt in throno: et insuspicabilis portavit diadema. Multi potentes oppressi sunt valide. et gloriosi traditi sunt in manus alterorum. Priusquam interroges ne vituperes quemquam. et cum interrogaveris corripe iuste. Priusquam audias ne respondeas verbum. et in medio seniorum ne adicias loqui. De ea re que te non molestat ne certeris. et in iudicio peccantium ne consistas. Fili ne in multis sint actus tui. et si dives fueris non eris immunis a delicto. Si enim secutus fueris non apprehendes. et non effugies si precucurreris. Est homo laborans et festinans et dolens impius. et tanto magis non abundat. Est homo marcidus egens recuperatione plus deficiens virtute. et abundans paupertate. et oculus dei respexit illum in bono. et erexit illum ab humilitate ipsius. et exaltavit caput ipsius. et mirati sunt in illo multi. et honoraverunt deum. Bona et mala. vita et mors. et paupertas et honestas. a deo sunt. Sapientia et disciplina et scientia legis apud deum. et dilectio. et vie bonorum apud ipsum. Error et tenebre peccatoribus concreata sunt. Qui autem exultant in malis consenescunt in malo. Datio

Sir dei permanet iustis. et profectus illius successus habebit in eternum. Est qui locupletatur parce agendo. et hec est pars mercedis illius in eo quod dicit: inveni requiem mihi. et nunc manducabo de bonis meis solus. et nescit quod tempus preteriet et mors appropinquet et relinquat omnia

alijs et morieris. Sta in testamento tuo et in illo colloquere et in ope-
re mandatorum tuorum veterasce. Ne manseris in operibus peccatorum. Confide autem
in deo et mane in loco tuo. Facile est enim in oculis dei subi-
to honestare pauperem. Benedictio dei in mercedem iusti festinat.
et in honore veloci processus illius fructificat. Ne dicas sufficiens
mihi sum et quid ex hoc pessimabor. In die bonorum ne immemor
sis malorum. et in die malorum ne immemor sis bonorum. Quoniam facile
est coram deo in die obitus retribuere unicuique secundum vias suas. Ma-
viij litia hore oblivionem facit luxurie magne et in fine hominis de-
nudatio operum illius. Ante mortem ne laudes hominem quemquam. quia in
filijs suis agnoscitur vir. Non omnem hominem inducas in domum tuam.
multe enim sunt insidie dolosi. Sicut enim eructant precordia fetenti-
um. et sicut perdix inducitur in caveam et ut caprea in laqueum.
sic et cor superborum. et sicut prospector videns casum proximi sui. Bona
enim in mala convertens insidiatur. et in electis imponet maculam.
A scintilla una augetur ignis. et ab uno doloso augetur sanguis.
Homo vero peccator sanguini insidiatur. Attende tibi a pestifero. fa-
bricat enim mala ne forte inducat super te subsannationem in perpe- i. procul aliena
tuum. Admitte ad te alienigenam et subvertet te in turbine et abalie-
nabit te a tuis proprijs. 12
Si benefeceris scito cui feceris
et erit gratia in bonis tuis multa. Benefac iusto et invenies
retributionem magnam. et si non ab ipso certe a domino. Non est enim ei bene
qui assiduus est in malis. et elemosinam non danti. quoniam et altissimus
odio habet peccatores. et misertus est penitentibus. Da misericordi misericordi
et ne suscipias peccatorem. et impijs et peccatoribus reddet vindictam. custodiens
eos in diem vindicte. Da bono et non receperis peccatorem. Bene-
fac humili et non dederis impio. prohibe panes illi dari. ne
in ipsis potentior te sit. nam duplicia mala invenies in omnibus
bonis quecumque feceris illi. quoniam et altissimus odio habet peccatores. et im-
pijs reddet vindictam. Non agnoscetur in bonis amicus. et non ab-
scondetur in malis inimicus. In bonis viri inimici illius in tristi-
cia. et in malicia illius amicus agnitus est. Non credas inimico
tuo in eternum. sicut enim eramentum eruginat nequicia illius. et si humi-
liatus vadat curvus abjice animum tuum. et custodi te ab illo. Non sta-
tuas illum penes te. nec sedeat ad dexteram tuam. ne forte conversus in
loco tuo. ne forte quaerat in locum tuum inquirat cathedram tuam. et
in novissimo agnoscas verba mea. et in sermonibus meis stimuleris.
Quis miserebitur incantatori a serpente percusso. et omnibus qui appropiant
bestijs. et sic qui comitatur cum viro iniquo. et obvolutus est in peccatis eius.
Una hora tecum permanebit. si autem declinaveris non supportabit.
In labijs suis indulcat inimicus. et in corde suo insidiatur ut subvertat
impulsibit. i. adulando subvertet

tetigerit picem coinquinabitur ab ea et qui communicaverit superbo induet superbiam

te in foveam. In oculis tuis lacrimatur inimicus: et si invenerit tempus
non satiabitur sanguine. Et si incurrerint tibi mala invenies eum
illic priorem. In oculis suis lacrimatur inimicus. et quasi adiuvans
suffodiet plantas tuas. Caput suum movebit. et plaudet
manu. et multa susurrans commutabit vultum suum. Qui te +
13 Pondus super se tollet qui honestiori se communicat. et ditiori
te ne socius fueris. Quid communicabit cacabus ad ollam?
quando enim se colliserint confringetur. Dives iniuste egit. et
fremebit. pauper autem lesus tacebit. Si largitus fueris assumet
te. et si non habueris derelinquet te. Si habes convivet tecum. et eva-
cuabit te. et ipse non dolebit super te. Si necessarius illi fueris supplan-
tabit te. et subridens spem dabit narrans tibi bona. et dicet
Quid opus est tibi? Et confundet te in cibis suis donec te exi-
naniat bis et ter. et in novissimo deridebit te. postea videns de-
linquet te. et caput suum movebit ad te. Humiliare deo et expecta
manum eius. Attende ne seductus in stultitiam humilieris. Noli
esse humilis in sapientia tua. ne humiliatus in stultitiam seducaris.
Advocatus a potentiore discede. ex hoc enim magis te advocabit.
Ne improbus sis. ne impingaris. et ne longe sis ab eo ut eas
in oblivionem. Ne retineas ex equo loqui cum illo. Ne credas
multis verbis illius. ex multa enim loquela temptabit te. et subridens
interrogabit te de absconditis tuis. Inmitis animus illius conserva-
bit verba tua et non parcet de malicia et de vinculis. Cave tibi et
attende diligenter auditui tuo. quoniam cum subversione tua ambulas.
Audiens vero illa quasi in sompnis vide. et vigilabis. Omni vita tua
dilige deum. et invoca eum in salute tua. Omne animal diligit simile sibi: sic
et omnis homo proximum sibi. Omnis caro ad similem sibi coniungetur: et omnis ho-
mo simili sibi sociabitur. Si communicabit lupus agno aliquando: sic peccator iusto.
Que communicatio sancto homini ad canem? aut que bona pars diviti ad pau-
perem? Venatio leonis onager in heremo. sic et pascua sunt divitum
pauperes. Et sicut abhominatio est superbo humilitas. sic et execratio
divitis pauper. Dives commotus confirmatur ab amicis suis. humilis
autem cum ceciderit expelletur et a notis. Diviti decepto multi recu-
peratores. locutus est superba et iustificaverunt illum. Humilis deceptus est
insuper et arguitur. locutus est sensate. et non est datus ei locus.
Dives locutus est. et omnes tacuerunt. et verbum illius usque ad nu-
bes perducent. Pauper locutus est. et dicunt: quis est hic? Et
si offenderit subvertent illum. Bona est substantia cui non est peccatum
in conscientia. et nequissima paupertas in ore impii. Cor hominis immutat
faciem illius sive in bona sive in mala. Vestigium cordis boni
et faciem bonam difficile invenies et cum labore.

Beatus vir qui non est lapsus verbo ex ore suo et non est 15
stimulatus in tristicia delicti. Felix qui non habuit animi sui tristi-
tiam. et non excidit a spe sua. Viro cupido et tenaci si-
ne racione est substancia: et homini livido ad quid aurum? Qui acervat
ex animo suo iniuste aliis congregat. et in bonis illius alius luxu-
riabitur. Qui sibi nequam est. cui alii bonus erit? et non iocundabi-
tur in bonis suis. Qui sibi invidet nichil illo est nequius. et hec red-
dicio est malicie illius. Et si bene fecerit ignoranter. et non volens facit.
et in novissimo manifestat maliciam suam. Nequam est oculus lividi. et
avertens faciem et despiciens animam suam. Oculus insaciabilis iniqui
di in parte iniquitatis non saciabitur donec consumet in iniusticiam
arefaciens animam suam. Oculus malus ad mala. nequam et invidus
et non saciabitur pane. et in tristicia erit. et indigens super mensam suam
Fili si habes bene fac tecum. et deo dignas oblaciones offer. Memor esto
quoniam mors non tardat. et testamentum inferorum quia demonstratum est tibi
testamentum enim huius mundi morte morietur. Ante mortem benefac amico
tuo. et secundum vires tuas exporrigens da pauperi. Non defrauderis
a die bono. et particula boni doni non te pretereat. Nonne aliis re-
linques dolores et labores tuos? In divisione sortis da et accipe
et iustifica animam tuam. Ante obitum tuum operare iusticiam. quia non est
apud inferos invenire cibum. Omnis caro sicut fenum veterascet. et 16
sicut folium fructificans in arbore viridi. Alia generantur et alia deiciuntur
sic generacio carnis et sanguinis alia finitur. et alia nascitur. Omne opus
corruptibile in fine deficiet. et qui illud operatur ibit cum ipso. Et omne
opus electum iustificabitur. et qui operatur illud honorabitur in illo. Beatus vir
qui in sapiencia sua morabitur. et qui in iusticia sua meditabitur. et in
sensu cogitabit circumspectionem dei. Qui excogitat vias illius in cor-
de suo. et in absconditis illius intelligens. vadens post illam quasi investi-
gator. et in viis illius consistens. qui respicit per fenestras. et in ianu-
is illius audiens. qui requiescit iuxta domum illius. et in parietibus illius
figens palum. statuet casulam suam ad manus illius. et requiescent in casu- casula [illegible] i. parva casa domus
la eius bona per evum. statuet filios suos sub tegmine illius et sub
ramis illius morabitur. et protegetur sub tegmine illius a fervore. et in
Qui timet deum faciet illa. et qui ¶ gloria eius requiescet 17
continens est iusticie apprehendet illam. et obviabit illi quasi
mater honorificata. et quasi mulier a virginitate suscipiet
illum. Cibabit illum pane vite et intellectus. et aqua sapiencie sa-
lutaris potabit illum. Et firmabitur in illo et non flectetur. et
continebit illum. et non confundetur. et exaltabit illum apud proximos
suos. Et in medio ecclesie aperiet os eius. et implebit illum [illegible] al' spiritu
sapiencie et intellectus. et stola glorie vestiet illum. Iocunditatem et

exultacione thesaurizabit super illum · et nomine eterno hereditabit illum
homines stulti non apprehendent illam · et homines sensati obviabunt
illi homines stulti non videbunt illam · longe enim abest a superbia
et dolo · viri mendaces non erunt illius memores · et viri vera-
ces invenientur in illa · et successum habebunt usque ad inspectionem
dei non est speciosa laus in ore peccatoris · quia a deo profecta est sapientia
Sapientie enim dei astabit laus · et in ore fideli habundabit et do-
minator dabit illi · Ne dixeris per deum abest · que enim odit ne feceris
Ne dicas ille me implanavit · non enim necessarii sunt illi homines im-
pii · Omne execramentum erroris odit deus · et non erit amabile timenti-
bus illum · Deus ab inicio constituit hominem · et reliquit illum in manu
consilii sui · adiecit mandata et precepta sua · Si volueris mandata
servare conservabunt te · et in perpetuum fidem placitam facere · Appo-
suit tibi aquam et ignem · et ad quod volueris porrige manum tuam
Ante hominem vita et mors · bonum et malum · quod placuerit ei da-
bitur illi · quia multa sapientia dei · et fortis in potencia videns omnes
sine intermissione · Oculi domini ad timentes eum · et ipse agnoscit
omnem operam hominis · Nemini mandavit impie agere · et nemini dedit
spacium peccandi · Non concupiscit multitudinem filiorum infidelium et i-
16 · Non iocunderis in filiis impiis si multiplicentur · et non [nutilium]
oblecteris super ipsos si non est timor dei cum illis · non credas
vite illorum · et ne respexeris in labores illorum · Melior est enim
unus timens deum · quam mille filii impii · et utile est mori sine fi-
liis · quam relinquere filios impios · Ab uno sensato inhabitabitur
patria · et tribus impiis deseretur · Multa alia vidit oculus meus et for-
tiora horum audivit auris mea · In synagoga peccantium exar-
debit ignis · et in gente incredibili exardescet ira · Non exoraverunt
pro peccatis suis antiqui gigantes qui destructi sunt confidentes
sue virtuti · et non pepercit peregrinationi illorum sed execratus est eos · et exe-
cratus est eos pre superbia illorum · Non misertus est illis gentem totam per-
dens et extollentem se in peccatis suis · et sicut sexcenta milia peditum
qui congregati sunt in duricia cordis sui · et si unus fuisset cervicatus
mirum si fuisset immunis · misericordia enim et ira est cum illo · potens
exoratio · et effundens iram · secundum misericordiam suam sic correptio illius hominem
secundum opera sua iudicat · Non effugiet in rapina peccator · et non tar-
dabit sufferencia misericordiam facientis · Omnis misericordia faciet locum
unicuique secundum meritum operum suorum · et secundum intellectum peregrinationis
illius · Non dicas · a deo abscondar · et ex summo quis mei memo-
rabitur · In populo magno non agnoscar · Que est enim anima mea in
tam immensa creatura? Ecce celum et celi celorum abyssi et
universa creatura que in eis in conspectu illius commovebuntur · motos sunt et

colles et fundamenta terre cum conspexerit illa deus tremore concutientur
Et in omnibus his insensatum est cor: et omne cor intelligitur ab illo et vi-
as illius quis intelligit? et procellam quam nec oculus videbit hominis? Nam
plurima opera illius sunt in absconditis sed opera iusticie eius quis enuncia-
bit? Quis enunciabit? aut quis sustinebit? longe enim est testa-
mentum a quibusdam et interrogacio omnium in consummacione est. Qui mi-
noratur corde cogitat inania. et vir imprudens et errans co-
gitat stulta. Audi me fili et disce disciplinam sensus: et in verbis me-
is attende in corde tuo: Et dicam in equitate disciplinam. et scru-
tabor enarrare sapientiam. et in verbis attende in corde tuo et dico
in equitate spiritus virtutes quas posuit deus in opera sua ab ini-
cio. et in veritate enuncio scienciam eius. In iudicio dei opera ab inicio ipsius
et ab institucione ipsorum distinxit partes illorum. et initia horum ipsorum initia
in gentibus suis ornavit in eternum opera illorum nec esurierunt nec la-
boraverunt. et non destiterunt ab operibus suis. Unusquisque proximum sibi
non angustiabit usque in eternum. Non sis incredibilis verbo illius. Post hec
deus in terram respexit. et implevit illam bonis suis. Anima omnis vita-
lis denunciabitur ante faciem eius: et in ipsam iterum reversio illorum 17
Deus creavit de terra hominem. et secundum ymaginem suam fecit illum. et
iterum convertit illum in ipsam. et secundum se vestivit illum virtute
numerum dierum et tempus dedit illi. et dedit illi potestatem eorum que sunt
super terram. posuit timorem illius super omnem carnem. et dominatus est bestiarum
et volatilium. Creavit ex ipso adiutorium simile sibi. Consilium et linguam
et oculos et aures. et cor dedit illis excogitandi. et disciplina
intellectus replevit illos. Creavit illis scienciam spiritus. sensu implevit
corda illorum. et mala et bona ostendit illis. Posuit oculum suum super
corda ipsorum. ostendere illis magnalia operum suorum. et nomen sanctificacionis
collaudare. et gloriari in mirabilibus illius. ut magnalia enarrent
operum eius. Addidit illis disciplinam. et legem vite hereditavit illos.
Testamentum eternum constituit cum illis. et iusticiam et iudicia sua osten-
dit illis. Et magnalia honoris eius vidit oculus illorum. et hono-
rem vocis audierunt aures illorum. Et dixit illis. Attendite ab omni
iniquo. Et mandavit illis unicuique de proximo suo. Vie illorum coram
ipso sunt semper. non sunt absconse ab oculis illius. In unamquamque gentem
preposuit rectorem. et pars dei israel facta est manifesta. et omnia opera illorum velut
sol in conspectu dei. et oculi eius sine intermissione inspicientes in viis
eorum. Non sunt absconsa testamenta per iniquitatem eorum. et omnes iniquitates
eorum in conspectu dei. Elemosina viri quasi signaculum cum ipso. et graciam hominis
quasi pupillam conservabit et postea resurget: et retribuet illis retri-
bucionem unicuique in caput ipsorum et convertet in inferiores partes
terre. Penitentibus autem dedit viam iusticie. et confirmavit deficientes sustinere

et distinxit illis partem vitae. Revertere ad Dominum et relinque peccata tua
precare ante faciem Dei et minue offendicula. Revertere ad Dominum et a-
vertere ab iniustitia tua et nimis odito execrationem. Et cognosce
iustitias et iudicia Dei et sta in parte propositionis et orationis altissimi
Dei. In partes vade saeculi sancti cum vivis et dantibus confessionem
Deo. Non demoreris in errore impiorum ante mortem confitere. A mortuo
quasi nihil perit confessio. Confiteberis vivens, vivus et sanus confiteberis
et laudabis Deum et gloriaberis in miserationibus illius. Quam magna
misericordia Dei et propitiatio illius convertentibus ad se. Nec enim omnia possunt esse
in hominibus, quoniam non est immortalis filius hominis, et in vanitate malitiae
placuerunt. Quid lucidius sole? et hic deficiet. Aut quid nequius quam quod
excogitavit caro et sanguis? et hoc arguetur. Virtutem altitudinis
que qd caeli ipse conspicit, et omnes homines terra et cinis. Sequitur
-18 Qui vivit in aeternum creavit omnia simul. Deus solus iustificabitur
et manet invictus rex in aeternum. Quis sufficit enarrare opera
illius? Quis enim investigabit magnalia illius? Virtutem autem mag-
nitudinis eius quis enuntiabit? Aut quis adiciet enarrare misericordiam
eius? Non est minuere neque adicere, nec est invenire magnalia Dei.
Cum consummaverit homo, tunc incipiet, et cum quieverit, tunc aporiabitur.
Quid est homo, et quae est gratia illius? et quid bonum aut quid nequam illius?
Numerus dierum hominum ut multum centum anni; quasi guttae aquae maris
deputati sunt, et sicut calculus arenae, sic exigui anni in die aevi.
Propter hoc patiens est Deus in illis, et effundit super eos misericordiam
suam. Vidit praesumptionem cordis eorum, quoniam mala est, et cognovit sub-
versionem illorum, quoniam nequam est. Ideo adimplevit propitiationem suam
in illis, et ostendit illis viam aequitatis. Miseratio hominis circa proximum
suum; misericordia autem Dei super omnem carnem. Qui misericordiam habet,
docet et erudit quasi pastor gregem suum. Miseretur excipientis doctrinam miserationis
et qui festinat in iudiciis eius. Fili, in bonis ne des querelam, et in
omni dato non des tristitiam verbi mali. Nonne ardorem refrigerabit
ros? Sic et verbum melius quam datum. Nonne ecce verbum super datum
bonum? et utraque cum homine iustificato. Stultus acriter improperabit,
et datus indisciplinati tabescere facit oculos. Ante iudicium para tibi iu-
stitiam, et antequam loquaris disce. Ante languorem adhibe medicinam,
et ante iudicium interroga teipsum, et in conspectu Dei invenies propitiationem.
Ante languorem humilia te, et in tempore infirmitatis ostende conversationem
tuam. Non impediaris orare semper, et ne verearis usque ad mortem iustifi-
cari, quoniam merces Dei manet in aeternum. Ante orationem praepara animam tuam,
et noli esse quasi homo qui tentat Deum. Memento irae in die consummationis, et tempus
retributionis in conversione faciei. Memento paupertatis in tempore abundantiae, et necessitatis
conversatione

paupertatis in die divitiarum. A mane usque ad vesperum immutabitur tempus
et hec omnia citata in oculis dei. Homo sapiens in omnibus metuet et in diebus
delictorum attendet ab inertia. Omnis astutus agnoscit sapientiam. et in-
venienti eam dabit confessionem. Sensati in verbis et ipsi sapienter egerunt
et intellexerunt veritatem et iustitiam. et impleverunt proverbia et iu-
dicia. Post concupiscentias tuas non eas. et a voluptate tua avertere. Si prestes
anime tue concupiscentiam eius. faciet te in gaudium inimicis tuis. Noli oblec-
tari in multa epulatione: ne egeas ex mutuo. Ne oblecteris in turbis
nec in mediocribus. assidua est enim commissio illorum. Ne fueris mediocris
in contentione ex fenore. et non est tibi quicquam in sacculo. Eris enim invidus anime
Operarius ebriosus non locupletabitur et qui spernit tue alis vivere 19
modica paulatim decidet. Vinum et mulieres apostatare
faciunt sapientes et arguent sensatos. Et qui se iungit forni-
cariis erit nequam. putredo et vermes hereditabunt illum. et extolletur
in exemplum maius. et tolletur de numero anima eius. Qui credit cito le-
vis est corde. et minorabitur: et qui delinquit in animam suam insip-
iens et habebitur ab aliis evitabitur. Qui gaudet in iniquitate denotabitur
et qui odit correptionem minuetur vita: et qui odit loquacitatem extin-
guit maliciam. Qui peccat in animam suam penitebit. et qui iocundatur
malicia. denotabitur. Ne iteres verbum nequam et durum. et non mino-
raberis. Amico et inimico noli enarrare sensum tuum: et si est tibi
delictum noli denudare. Audiet enim te. et custodiet te: et quasi defen-
dens peccatum odiet te. et sic aderit tibi semper. Audisti verbum adversus
proximum tuum. commoriatur in te fidens. quia non te dirumpet. A facie verbi
parturit fatuus. tanquam gemitus partus infantis. Sagitta infixa
femori carnis. sic verbum in corde stulti. Corripe amicum. ne forte
non intellexerit. et dicat non feci. aut si fecerit ne iterum ad-
dat facere. Corripe proximum ne forte non dixerit. et si dixerit ne forte
iteret. Corripe amicum. sepe enim fit commissio. et non omni verbo cre-
das. Est qui labitur in lingua sua. sed non ex animo. Quis est enim qui
non deliquerit in lingua sua? Corripe proximum antequam commineris
et da locum timori altissimi. quia omnis sapientia timor dei. et in illa timere
deum: et in omni sapientia dispositio legis. Et non est sapientia nequitie discipli-
na. et non est bonum cogitatus peccatorum prudencia. Est prudencia nequicia
et in ipsa execratio: et est insipiens. qui minuitur sapientia. Melior est homo
qui deficit sapientia. et deficiens sapientia in timore dei. quam qui abundat sensu
et transgreditur legem altissimi. Est solercia certa. et ipsa iniqua. et est
qui emittit verbum certum enarrans veritatem. Est qui nequiter humiliat se
et interiora eius plena sunt dolo. Est iustus qui se nimium submittit

a multa humilitate. et est iustus qui inclinat faciem suam et fingit se non videre
quod ignoratum est. et ubi non est agnitus anticipabit te. et si ab imbecil-
litate virium vetetur peccare, si invenerit tempus malefaciendi male-
faciet. Ex visu agnoscitur vir. et ab occursu faciei agnoscitur sensatus.
Amictus corporis et risus dentium et ingressus hominis enunciant de illo. Est
correptio mendax in ore contumeliosi. et est iudicium quod non probatur esse bonum
nam bonum est arguere quam irasci ¶ Et est tacens et ipse prudens.
20 Quam et qui confitetur in oratione non prohibebitur. Concupiscentia spadonis devirginabit
iuvenculam. sic qui facit per vim iudicium iniquum. Quam bonum est cor-
reptum manifestare penitentiam. sic enim effugies voluntarium peccatum. Est
tacens qui invenitur sapiens: et est odibilis qui procax est ad loquendum.
Est autem tacens non habens sensum loquele. et est tacens sciens tempus apti
temporis. Homo sapiens tacebit usque ad tempus: lascivus autem et imprudens non
servabit tempus. Qui multis utitur verbis ledet animam suam: et qui potestatem
sibi assumit iniuste odietur. Est processio in malis viro indisciplinato. et est
inventio in detrimentum. Est datum quod non est utile: et est datum cuius retri-
butio duplex. Est propter gloriam minoratio: et est qui ab humilitate levabit
caput. Est qui multa redimat modico pretio et restituens ea in septuplum.
Sapiens in verbis seipsum amabilem facit. gratie autem fatuorum effundentur. Da-
tum insipientis non erit utile tibi: oculi enim illius septemplices sunt. Exigua
dabit et multa improperabit. et apertio oris eius inflammatio est. Hodie
fenerat quis. et cras expetit. et odibilis homo huiusmodi. Fatuo
non erit amicus. et non erit gratia bonis illius. Qui enim edunt panem
illius false lingue sunt. Quoties et quanti irridebunt eum. Neque enim
quod habendum erat directo sensu distribuit. similiter et quod non habendum. Lapsus
false lingue quasi qui in pavimento cadens sic casus malorum festi-
nanter veniet. Homo ingratus acharis quasi fabula vana in ore in-
disciplinatorum assidua erit. Ex ore fatui reprobabitur parabola. non enim
dat illa in tempore suo. Est qui vetatur peccare ab inopia. et in requie sua
stimulabitur. Est qui perdit animam suam pre confusione. et ab imprudenti persona
perdet eam. personae autem acceptione perdet se. Est qui pre confusione promittit
amico. et lucratus est eum inimicum gratis. Opprobrium nequam in homine men-
dacium. et in ore indisciplinatorum assidue erit. Potior fur quam assidui-
tas viri mendacis. perditionem autem ambo hereditabunt. Mores homi-
num mendacium sine honore. et confusio illorum cum ipsis sine intermissione.
Sapiens in verbis producet seipsum. et homo prudens placebit magna-
tis. Qui operatur terram suam inaltabit acervum frugum: et qui operatur
iustitiam ipse exaltabitur. Qui vero placet magnatis effugiet ini-
quitatem. Xenia et dona excecant oculos iudicum et quasi mutus
in ore avertit correptiones eorum. Sapientia absconsa et thesaurus invisus quae

acaris a quo cum caris quod est gratia et dicitur et hinc acaris idest sine gratia et ingratus

utilitas in utrisque. Melior est qui celat insipientiam suam quam homo
Fili peccasti non adicias iterum sed et de pristinis deprecare ut tibi dimittantur. Quasi a facie 21
colubri fuge peccata et si accesseris ad illa suscipient te. Dentes
leonis dentes eius interficientes animas hominum. Quasi rumphea bis a-
cuta omnis iniquitas plage illius non est sanitas. Obiurgatio et in-
iurie annullabunt substantiam et domus que nimis locuples est annulla-
bitur superbia: sic substantia superbi eradicabitur. Deprecatio pauperis ex ore
usque ad aures veniet: et iudicium festinato adveniet illi. Qui
odit correptionem vestigium est peccatoris: et qui timet Deum convertetur
ad cor suum. Notus a longe potens lingua audaci et sensatus
scit se labi ab ipso. Qui edificat domum suam impendiis alienis
quasi qui colligit lapides suos in hieme. Stuppa collecta synagoga
peccantium. Consummatio illorum flamma ignis. Via peccantium complan-
ata lapidibus et in fine illorum inferi et tenebre et pene. Qui
custodit iusticiam continebit sensum eius: Consummatio timoris Dei sapientia
et sensus. Non erudietur qui non est sapiens in bono. Est autem insipientia
que habundat in malo: et non est sensus ubi habundat amaritudo. Scientia sapi-
entis tamquam inundatio habundabit. et consilium illius
sicut fons vite permanet. Cor fatui quasi vas confractum: et omnem
sapientiam non tenebit. Verbum sapiens quodcumque audierit scius lauda-
bit. et adiciet ad se. Audivit luxuriosus et displicebit illi: et
proiciet illud post dorsum suum. Narratio fatui quasi sarcina in via. In
labiis sensati invenietur gratia. Os prudentis queritur in ecclesia: et verba
illius cogitabunt in cordibus suis. Tamquam domus exterminata sic fa-
tuo sapientia. et scientia insensati inenarrabilia verba. Compedes in
pedibus stulto doctrina. et quasi vincula manuum super manum dexteram.
Fatuus in risu exaltat vocem suam. vir autem sapiens vix tacite
ridebit. Ornamentum aureum prudenti doctrina. et quasi brachiale in
brachio dextro. Pes fatui facilis in domum proximi. et homo peritus con-
fundetur a persona potentis. Stultus a fenestra respiciet in domum.
Vir autem eruditus foris stabit. Stulticia hominis auscultare per hostium: et
prudens gravabitur contumelia. Labia imprudentium stulta narrabunt.
Verba autem prudentium statera ponderabuntur. In ore fatuorum cor illorum: et
in corde sapientium os illorum. Dum maledicit impius dyabolum male-
dicit ipse animam suam. Susurro coinquinabit animam suam. et in om-
nibus odietur. et qui cum eo manserit odiosus erit. tacitus et sensatus honorabitur.
In lapide luteo lapidatus est piger. et omnes loquentur super asper- 22
nationem illius. De stercore boum lapidatus est piger: et omnis qui

tetigit eum et coinquinabitur manus. Confusio patris est de filio indisciplinato
filia autem fatua in diminoratione fiet. Filia prudens hereditas viro
suo. nam que confundit in contumelia fit ~~confusio~~ genitoris. Patrem
et virum confundit audax. et ab impiis non minorabitur: ab utrisque
autem inhonorabitur. Musica in luctu importuna narratio. flagel-
la et doctrina in omni tempore sapientia. Qui docet fatuum. quasi qui con-
glutinat testam. Qui narrat verbum non audienti. quasi qui excitat
dormientem de gravi sompno. Cum dormiente loquitur qui narrat
stulto sapientiam: et in fine narrationis dicit quis est hic. Supra mor-
tuum plora. defecit enim lux eius et supra fatuum plora: defecit enim
sensus. Modicum plora super mortuum. quoniam quievit. Nequissimi enim nequissima
vita super mortem fatui. Luctus mortui septem dierum. fatui autem et
impii omnes dies vite illorum. Cum stulto ne multa loquaris: et cum
insensato ne abieris. Serva te ab illo: ut non molestiam habeas. et non
coinquinaberis in peccato illius. Deflecte ab illo. et invenies requiem
et non accidiaberis in stulticia illius. Super plumbum quid gravabitur. et
quod illi aliud nomen quam fatuus. Arenam et salem et massam fer-
ri facilius est portare. quam hominem imprudentem et fatuum et impium. Sicut
loramentum ligneum colligatum fundamento edificii non dissol-
vetur sic et cor confirmatum in cogitatione consilii. Cogitatus sensati in om-
ni tempore metu non depravabitur. Sicut pali in excelsis. et cementa
sine impensa posita contra faciem venti non permanebunt. sic et cor
timidum in cogitatione stulti contra impetum timoris non resistit.
sicut cor trepidum in cogitatione fatui omni tempore non metuet. sic et
qui in preceptis dei permanet semper. Pungens oculum deducit lacrimas
et qui pungit cor profert sensum. Mittens lapidem in volatilia dei-
ciet illa sic et qui conviciatur amico dissolvit amiciciam. Ad a-
micum etsi produxeris gladium: non desperes. est enim regressus ad
amicum. Si aperueris os triste non timeas. est enim concorda-
tio excepto convicio et improperio et superbia. et misterii reve-
lacione et plaga dolosa. In his omnibus effugiet te amicus. Fidem
posside cum amico in paupertate illius. ut et in bonis illius leteris.
In tempore tribulationis permane illi fidelis. ut et in hereditate illius cohe-
res sis. Ante ignem camini vapor et fumus ignis inaltatur sic
et ante sanguinem maledicta et contumelie et mine [alias minas]. A-
micum salutare non confundar. et a facie illius non me abscondam
Et si michi mala evenerint per illum sustinebo. Omnis qui audiet. cavebit
se ab eo. Quis dabit ori meo custodiam. et super labia mea signaculum
certum ne cadam ab ipsis et lingua mea perdat me.
23 Domine pater et dominator vite mee. ne derelinquas me
in cogitatu et in consilio illorum. nec sinas me cadere in illis.

[Margin note, boxed: sicut omnis que arena / tq in precepte lipido / sic et cor trep]

complacentiae. Quis superponit in cogitatu meo flagella et in corde meo
doctrinam sapientiae ut ignorationibus eorum non parcant mihi et non appareat
delicta illorum ne adcrescant et adincrescant ignorantiae meae et
multiplicentur delicta mea et peccata mea abundent et incidam contra
adversarios meos et gaudeat inimicus meus. Domine pater et deus
vitae meae ne derelinquas me in cogitatu illorum: extollentiam
oculorum meorum ne dederis mihi et omne desiderium averte a me.
Aufer a me ventris concupiscentias et concubitus concupiscentiae ne apprehen-
dant me et animae irreverenti et infrunitae ne tradas me.
Doctrinam oris audite filii: et qui custodierit illam non periet labiis
nec scandalizabitur in operibus nequissimis. In vanitate sua apprehen-
ditur peccator: et superbus et maledicus scandalizabitur in illa. Iurationi
non assuescat os tuum multi enim casus in illa. Nominatio vero
dei non sit assidua in ore tuo. et in nominibus sanctorum non admiscearis
quoniam non eris immunis ab eis. Sicut enim servus interrogatus assidue
a livore non minuitur sic omnis iurans et nominans in toto a
peccato non purgabitur. Vir multum iurans implebitur iniquitate
et non discedet a domo illius plaga. Et si frustrabitur fratrem, de-
lictum illius super ipsum erit. Et si dissimulaverit: delinquet dupliciter.
Et si in vacuum iuraverit non iustificabitur. replebitur enim retributione
propria domus illius. Est et alia loquela contraria morti. Non inve-
niatur in hereditate Iacob. Etenim a misericordibus hec omnia auferentur et
in delictis non volutabuntur. Indisciplinate loquele non assuescat
os tuum: est enim in illa verbum peccati. Memento patris et matris tuae. In me-
dio enim magnatorum consistis. ne forte obliviscatur te deus in conspectu
illorum: et assiduitate tua infatuatus improperium patiaris et ma-
luisses non nasci et maledicas diem nativitatis tuae. Homo
assuetus in verbis improperii in omnibus diebus suis non erudietur. Duo
genera abundant in peccatis. et tertium adducit iram et perditionem. Anima
calida quasi ignis ardens non extinguetur donec aliquid glutiat
et homo nequam in ore carnis sue non desinet donec incendat
ignem. Homini fornicario omnis panis dulcis. non fatigabitur trans-
grediens usque ad finem. Omnis homo qui transgreditur lectum suum con-
temnens in animam suam: et dicens quis me videt? Tenebrae circumdant
me et parietes cooperiunt me et nemo circumspicit me: quem
vereor? delictorum meorum non memorabitur altissimus. Et non intelligit
quoniam omnia videt oculus illius: quoniam expellit a se timorem dei huiusmodi
hominis timor et oculi hominum timentes illum. Et non cognovit quoniam oculi
domini multo plus lucidiores super solem, circumspicientes omnes vias hominum

~~1[illegible]8~~ 198

et profundum abyssi et hominum corda intuentes in absconditas partes Dominus enim
Deus antequam crearentur omnia sunt agnita sic et post perfectum respicit omnia Hic
in plateis civitatis vindicabitur: quasi pullus equinus fugabitur et ubi
non speravit apprehendetur et erit dedecus omnibus eo quod non intellexerit
timorem Domini Sic et mulier omnis relinquens virum suum et statuens
hereditatem ex alieno matrimonio Primo enim in lege altissimi incredibilis
fuit: et secundo virum suum dereliquit Tertio in adulterio fornicata est
et ex alio viro filios statuit sibi Hec in ecclesiam adducetur et in filios
eius respicietur Non tradent filii eius radices: et rami eius non da-
bunt fructum Derelinquet in maledictum memoriam illius et dedecus illius
non delebitur: Et agnoscent qui derelicti sunt quoniam nichil melius quam
timor Dei: et nichil dulcius quam respicere in mandatis Domini Gloria
24 magna est sequi Dominum. Longitudo enim dierum ab eo assumetur
Sapientia laudabit animam suam et in Deo honorabitur et in medio
populi sui gloriabitur et in ecclesiis altissimi aperiet os suum et in conspectu
virtutis illius gloriabitur In medio populi sui exaltabitur: et in plenitudine sancta glori-
ficabitur et in multitudine electorum habebit laudem et inter benedictos benedice-
tur dicens Ego sapientia ex ore altissimi prodivi primogenita ante omnem creaturam
Ego feci in celis ut oriretur lumen indeficiens: et sicut nebula texi
omnem terram Ego in altis habitavi et thronus meus in columpna nubis
Gyrum celi circuivi sola: et in profundum abyssi penetravi et in fluctibus
bus maris ambulavi et in omni terra steti et in omni populo et in omni gente
primatum habui et omnium humilium et excellentium corda virtute calcavi
Et in hiis omnibus requiem quesivi et in hereditate eius morabor Tunc pre-
In assumpcione Marie cepit et dixit michi creator omnium: et qui creavit me requievit in tabernaculo
meo Et dixit michi In Iacob inhabita et in Israel hereditare et in electis me-
is mitte radices Ab inicio et ante secula creata sum et usque ad fu-
turum seculum non desinam et in habitatione sancta coram ipso ministravi Et sic
in Syon firmata sum et in civitate sanctificata similiter requievi et in Iherusalem
potestas mea Et radicavi in populo honorificato et in partes Dei mei here-
ditas illius et in plenitudine sanctorum detencio mea Quasi cedrus exaltata
sum in Libano: et quasi cypressus in monte Syon et quasi palma exaltata
sum in Cades et quasi plantacio rose in Iericho Quasi oliva speciosa in cam-
pis et quasi platanus exaltata sum iuxta aquam in plateis Sicut cynamo-
mum et balsamum aromatizans odorem dedi: quasi mirra electa
dedi suavitatem odoris Et quasi storax et galbanus et ungula et gut-
ta et quasi libanus non incisus vaporavi habitacionem meam: et quasi bal-
samum non mixtum odor meus Ego quasi therebintus extendi ramos
meos et rami mei honoris et gracie Ego quasi vitis fructificavi
suavitatem odoris et flores mei fructus honoris et honestatis Ego ma-
Ego quasi vitis fr- ter pulchre dilectionis et timoris et agnicionis et sancte spei In me gracia

omnis vie et veritatis. In me omnis spes vite et virtutis. Transite ad me omnes qui concupiscitis me et a generationibus meis adimplemini. Spiritus enim meus super mel dulcis. et hereditas mea super mel et favum. Memoria mea in generatione seculorum. Qui edunt me adhuc esurient. Et qui bibunt me adhuc sitient. Et qui audit me non confundetur. Et qui operantur in me non peccabunt. Et qui elucidant me vitam eternam habebunt. Hec omnia liber vite et testamentum altissimi. et agnitio veritatis. Legem mandavit Moyses in preceptis iustitiarum. et hereditatem domui Iacob. et Israel promissiones. Posuit David puero suo excitare regem ex ipso fortissimum in throno honoris sedentem in sempiternum. Qui implet quasi Physon sapientiam et sicut Tygris in diebus novorum. Qui adimplet quasi Eufrates sensum qui multiplicat quasi Iordanis in tempore messis. Qui mittit disciplinam sicut lucem. et assistens quasi Gyon in die vindemie. Qui perficit primus scire ipsam. et infirmior non investigabit eam. A mari enim habundavit cogitatio eius. et consilium illius in abysso magna. Ego sapientia effudi flumina. Ego quasi trames aque immense de fluvio. Ego quasi fluvius dorix. et sicut aqueductus exivi de paradiso. Dixi rigabo meum ortum plantationum. et inebriabo partus mei fructum. Et ecce factus est mihi trames habundans. et fluvius meus appropinquavit ad mare. Quoniam doctrinam quasi antelucanum illumino omnibus. et enarrabo illam usque in longinquum. Penetrabo inferiores partes terre et inspiciam omnes dormientes. Et illuminabo omnes sperantes in domino. Adhuc doctrinam quasi prophetiam effundam. et relinquam illam querentibus sapientiam. et non desinam in progenies illorum usque in evum sanctum. Videte quoniam non soli mihi laboravi sed omnibus exquirentibus veritatem.

27. In tribus placitum est spiritui meo que sunt probata coram deo et hominibus. Concordia fratrum. et amor proximorum. et vir et mulier sibi bene consentientes. Tres species odivit anima mea et aggravor valde anime illorum. Pauperem superbum et divitem mendacem. et senem fatuum et insensatum. Que in iuventute tua non congregasti quomodo invenies ea in senectute tua. Quam speciosum canitie iudicium et presbiteris cognoscere consilium. Quam speciosa veteranis sapientia et gloriosis intellectus et consilium. Corona senum multa peritia. et gloria illorum timor dei. Novem insuspicabilia cordis magnificavi. et decimum dicam in lingua hominibus. Homo qui iocundatur in filiis vivens. et videns subversionem inimicorum suorum. Beatus qui habitat cum muliere sensata. et qui lingua sua non est lapsus. et qui non servivit indignis se. Beatus qui invenit amicum verum. et qui enarrat iustitiam auri audienti. Quam magnus qui invenit sapientiam et scientiam sed non est super timentem deum. Timor dei super omnia se superposuit. Beatus cui donatum est habere timorem dei. Qui tenet illum cui assimilabitur. Timor dei initium dilectionis eius. Fidei autem initium agglutinandum est ei. Omnis plaga tristitia cordis est. et omnis malitia

canicie

nequitia mulieris est. Et omnem plagam et non plagam videbit cordis
et omnem nequitiam et non nequitiam mulieris. et omnem obductum
et non obductum odientium. et omnem vindictam et non vindictam inimi-
corum. Non est caput nequius super caput colubri: et non est ira super iram
mulieris. Commorari leoni et draconi melius placebit quam habitare
cum muliere nequam. Nequitia mulieris immutat faciem eius. et obce-
cavit vultum suum tamquam ursus et quasi saccum ostendit in medio proximorum
eius: et audiens suspiravit modicum. Brevis est omnis malitia super ma-
litiam mulieris. sors peccatorum cadat super illam. Sicut ascensus arenosus in
pedibus veterani: sic mulier linguata homini quieto. Ne respicias in mu-
lieris speciem: et non concupiscas mulierem in specie. mulieris ira et irreveren-
cia. et confusio magna. mulier si primatum habeat. contraria est viro suo.
Cor humile et facies tristis: et plaga mortis. mulier nequam. Manus
debiles et genua dissoluta. mulier que non beatificat virum suum. A mulie-
re initium factum est peccati: et per illam omnes morimur. Non des aque tue exi-
tum. nec modicum: nec mulieri nequam veniam prodeundi. Si non ambu-
laverit ad manum tuam: confundet te in conspectu inimicorum tuorum. A car-
nibus tuis abscide illam. ne semper te abutatur.

26 Mulieris bone beatus vir. numerus enim annorum illius duplex. Mulier fortis oblectat virum suum
et annos vite illius in pace implebit. Pars bona mulier
bona in parte bona timentium deum laudabitur viro pro factis bonis. Divi-
tis autem et pauperis cor bonum in omni tempore vultus illorum hilaris. A tribus
timuit cor meum: et in quarto facies mea metuit. Delaturam civitatis
et collectionem populi. et calumpniam mendacem. super mortem omnia gravia
Dolor cordis et luctus mulier zelotipa. In muliere zelotipa flagel-
lum lingue in omnibus communicans. Sicut boum iugum quod movetur. Ita et
mulier nequam. Qui tenet illam quasi qui apprehendat scorpionem. Mulier e-
briosa ira magna est: et contumelia et turpitudo illius non tegetur.
Fornicatio mulieris in extollentia oculorum. et in palpebris illius
agnoscetur. In filia non avertente se firma custodiam: ne inventa
occasione abutatur se. Ab omni irreverentia oculorum cave. et ne
mireris si te neglexerit. Sicut sitiens viator ad fontem os aperiet
et ab omni aqua proxima bibet: et contra omnem palum sedebit. Et
contra omnem sagittam aperiet pharetram donec deficiat. Gratia
mulieris sedule delectabit virum suum: et ossa illius impinguabit. Disci-
plina illius datum dei est. mulier sensata et tacita non est immutatio
erudite anime. Gratia super gratiam mulier sancta et pudorata. Omnis autem
ponderatio non est digna continentis anime. Sicut sol oriens mundo
in altissimis dei: sic mulieris bone species in ornamentum domus eius. Lucerna
splendens super candelabrum sanctum. et species faciei super etatem stabilem. Colum-
ne auree super bases argenteas. et pedes firmi super plantas stabilis
mulieris. Fundamenta eterna supra petram solidam. et mandata dei in corde

mulierum pro. In duobus contristatum est cor meum et in tercio ira-
cundia mihi aduenit. Vir bellator deficiens per inopiam et
vir sensatus contemptus: et qui transgreditur a iusticia ad peccatum deus parauit
eum ad rumpheam. Due species difficiles et periculose mihi apparue-
runt. Difficile exuitur negocians a negligencia. et non iustifica-
Propter inopiam multi deliquerunt. bitur caupo a peccatis labio-
rum. et qui querit locupletari auertit oculum suum. Sicut in me-
dio compaginis lapidum palus figitur sic et inter me-
dium vendicionis et emptionis angustiabitur peccatum. Conteretur
cum delinquente delictum. Si non in timore domini tenueris te in-
stanter: cito subuertetur domus tua. Sicut in percussura cribri perma-
nebit puluis sic aporia hominis in cogitatu illius. Vasa figu- parole gre ez / paup inde / pccia i pau/ptas
li probat fornax. et homines iustos temptacio tribulacionis. Sicut rusti-
catio de ligno ostendit fructum illius: sic verbum ex cogitatu
cordis hominis. Ante sermonem non laudes virum: hec enim temptacio est hominum.
Si sequaris iusticiam apprehendes illam. et indues quasi podere honoris
illa. et inhabitabis cum ea. et proteget te in sempiternum. et in die agni-
cionis inuenies firmamentum. Volatilia ad sibi similia conueniunt. et
veritas ad illos qui operantur illam reuertetur. Leo venacioni insidiatur
semper. sic peccata operantibus iniquitates. Homo sanctus in sapiencia manet sicut sol
stultus sicut luna mutatur. In medio insensatorum serua verbum tem-
pori. in medio autem cogitancium assiduus esto. Narracio peccancium odiosa
et risus illorum in delicto peccati. Loquela multum iurans horripi-
lacionem capiti statuit. et irreuerencia ipsius obturacio aurium. Effu-
sio sanguinis in rixa superborum: et maledictio illorum auditus grauis.
Qui denudat archana amici perdit fidem. et non inueniet ami-
cum ad animum suum. Dilige proximum et coniungere fide cum illo.
Quod si denudaueris absconsa illius non persequeris post eum. Sicut enim
homo qui perdit amicum suum sic qui perdit amiciciam proximi sui. Et sicut qui
dimittit auem de manu sua: sic reliquisti proximum tuum et non
eum capies. Non illum sequaris quia longe abest: effugit enim quasi caprea
de laqueo: quia vulnerata est anima eius. Ultra eum non poteris colligare.
et maledicti est concordacio. Denudare autem amici misteria de-
speracio est anime infelicis. Annuens oculo fabricat iniqua. et ne-
mo eum abiciet. In conspectu oculorum tuorum condulcabit os suum. et super
sermones tuos admirabitur. nouissime autem peruertet os suum. et in ver-
bis tuis ponet scandalum. Multa audiui et non coequaui ei. et
dominus odiet illum. Qui in altum mittit lapidem super caput eius
cadet. et plaga dolosa diuidet vulnera. Qui foueam fodit in
illam decidet. Et qui statuit lapidem proximo: offendet in eo. Et qui

202

eam laqueum alio ponit. peribit in illo. Facienti nequissimum con-
silium super ipsum devolvetur. et non agnoscet unde adveniet illi. Illu-
sio et improperium superborum. et vindicta sicut leo insidiabitur illi. La-
queo peribunt qui oblectantur casu iustorum. dolor autem consumet illos
antequam moriantur. Ira et furor utraque execrabilia sunt. et
28 vir peccator continens erit illorum. Qui vindicari vult
a deo inveniet vindictam. et peccata illius servans servabit.
Relinque proximo tuo nocenti te. et tunc deprecanti tibi peccata sol-
ventur. Homo homini reservat iram. et a deo querit medelam. In ho-
minem similem sibi non habet misericordiam. et de peccatis suis deprecatur au-
xilium. Ipse dum caro sit reservat iram. et propiciationem petit a
deo. Quis exorabit pro delictis illius. Memento novissimorum
et desine inimicari. tabitudo enim et mors imminent in manda-
tis. Memorare timorem dei. et non irascaris proximo tuo. Memorare
testamenti altissimi. et despice ignorantiam proximi. Abstine te a li-
te. et minues peccata. Homo enim iracundus incendit litem. et vir
peccator turbabit amicos. et in medio pacem habentium immittit
inimiciciam. Secundum enim ligna silve sic ignis exardescit. Et
secundum virtutem hominis sic iracundia illius erit. Et secundum substantiam suam exalta-
bit iram suam. Certamen festinatum incendit ignem. et lis festina-
bit iram suam et effundet sanguinem. et lingua testificans adducit mortem. Si suf-
flaveris quasi ignis exardebit. et si expueris super illam extinguetur.
utraque ex ore proficiscuntur. Susurro et bilinguis maledictus. multos
enim turbabit pacem habentes. Lingua tertia multos commovit. et dispersit
illos a gente in gentem. Civitates muratas divitum destruxit. et
domos magnatorum effodit. Virtutes populorum concidit. et gen-
tes fortes dissolvit. Lingua tertia mulieres viratas eiecit
et privabit illas de laboribus suis. Qui respicit illam non habebit
requiem. nec habebit amicum in quo requiescat. Flagelli plaga livo-
rem facit. plaga autem lingue comminuet ossa. Multi ceciderunt in
ore gladii sed non sic quasi qui interierunt per linguam suam. Beatus qui
tectus est a lingua nequam. qui in iracundia illius non transivit
et qui non attraxit iugum eius. et in vinculis illius non est ligatus.
Iugum enim illius iugum ferreum est. et vinculum illius vinculum ereum
est. Mors illius mors nequissima. et utilis potius infernus quam illa.
Perseverantia illius non permanebit. sed obtinebit vias iniustorum
in flamma sua non comburet iustos. Qui relinquunt deum incident
in illam. et exardebit in illis. et non extinguetur. et immittetur in illos
quasi leo. et quasi pardus ledet illos. Sepi aures tuas spinis. et noli

li audire linguam nequam. et ori tuo facito hostia. et seras auri-
bus tuis aurum tuum et argentum tuum confla. et verbis tuis facito state-
ram et frenos ori tuo rectos. Et attende ne forte labaris in
lingua tua. et cadas in conspectu inimicorum insidiantium tibi.
Qui facit misericordiam feneratur. ¶ et sit casus tuus insanabilis in morte 29
proximo suo. et qui prevalet manu mandata servat. Fenerare pro-
ximo tuo in tempore necessitatis illius: et iterum redde proximo in tempore suo. Con-
firma illud et fideliter age cum illo. et in omni tempore invenies quod tibi neces-
sarium est. Multi quasi inventionem estimaverunt fenus: et prestiterunt molestiam
hiis qui se adiuvaverunt. Donec accipiant osculantur manum dan-
tis et in promissionibus humiliant vocem suam: et in tempore redditionis postu-
labit tempus. et loquetur verba tedii et murmurationum. et tempus cau-
sabitur. Si autem potuerit reddere adversabitur ~~alt aversat~~ solidi vix red-
det dimidium. et computabit illud quasi inventionem. Sin autem frauda-
bit illum pecunia sua. et possidebit illum inimicum gratis. Et convi-
cia et maledicta reddet illi. et pro honore et beneficio reddet
illi contumeliam. Multi non causa nequitie non feneraverunt sed si fraudari
gratis timuerunt. Verumtamen super humilem animo fortior esto. et pro ele-
mosina non trahas illum. Propter mandatum assume pauperem: et
propter inopiam eius non dimittas eum vacuum. Perde pecuniam propter fratrem
et amicum. et non abscondas illam sub lapide in perditionem. Pone
thesaurum tuum in preceptis altissimi. et proderit tibi magis quam aurum. Con-
clude elemosinam in corde pauperis. et hec pro te exorabit ab omni ma- elemosina
lo. Elemosina viri quasi sacculus cum ipso. et gratiam hominis quasi pupil-
lam conservabit. et postea resurget: et retribuet illis retributionem
unicuique in caput illorum super scutum potentis. et super lanceam adver-
sus inimicum tuum pugnabit. Vir bonus fideiubet pro proximo suo
et qui perdiderit confusionem derelinquet sibi. Gratiam fideiussoris ne
obliviscaris: dedit enim pro te animam suam. Repromissorem fugit peccator
et immundus. Bona repromissoris sibi ascribit peccator: et ingratus
sensu derelinquet liberantem se. Vir repromittit de proximo suo et
cum perdiderit reverentiam relinquetur ab eo. Repromissio nequissima
multos perdidit dirigentes: et commovit illos quasi fluctus maris.
Viros potentes gyrans migrare fecit: et vagati sunt in gentibus ali-
enis. Peccator transgrediens mandata domini incidet in promissionem
nequam. et qui conatur multa agere incidet in iudicium. Recupera
proximum tuum secundum virtutem tuam. et attende tibi ne incidas. Initium
vite hominis aqua et panis et vestimentum. et domus protegens turpitudinem
Melior est victus pauperis sub tegmine asserum quam epule splendide in

peregre sine domicilio. Minimum pro magno placeat tibi: et improperium
peregrinationis non audies. Vita nequam hospitandi de domo in do-
mum: et ubi hospitabitur non fiducialiter aget nec aperiet os. Hospitabitur
et pascet et potabit ingratos: et ad hec amara audiet. Transi
hospes et orna mensam: et que in manu habes ciba ceteros. Exi a fa-
cie honoris amicorum meorum: necessitudine domus mee hospitio mihi factus
est frater. Gravia hec homini habenti sensum: correptio domus et improperium
30 Qui diligit filium suum assiduat illi flagella feneratoris.
ut letetur in novissimo suo: et non palpet proximorum hostia. Qui
docet filium suum laudabitur in illo: et in medio domesticorum in illo
gloriabitur. Qui docet filium suum in zelum mittit inimicum: et in me-
dio amicorum gloriabitur in illo. Mortuus est pater illius: et quasi non est
mortuus: similem enim sibi reliquit post se. In vita sua vidit et
letatus est in illo: in obitu suo non est contristatus: nec confusus est coram ini-
micis. Reliquit enim defensorem domus contra inimicos: et amicis red-
dentem gratiam. Pro animabus filiorum colligabit vulnera sua: et super omnem
vocem turbabuntur viscera eius. Equus indomitus evadet durus:
et filius remissus evadet preceps. Lacta filium tuum et paventem te
faciet: lude cum eo et contristabit te. Non corrideas illi ne doleas:
et in novissimo non obstupescent dentes tui. Non des illi potestatem in iuven-
tute: et ne despicias cogitatus illius. Curva cervicem eius in iuventu-
te: et tunde latera illius dum infans est: ne forte induret et non cre-
dat tibi: et erit tibi dolor anime. Doce filium tuum et operare in illo: ne
in turpitudinem illius offendas. Melior est pauper sanus et fortis viribus quam
dives imbecillis et flagellatus malitia. Salus anime in sanctitate iustitie
est melior omni auro et argento: et corpus validum et census
immensus. Non est census super censum salutis corporis: et non est oblecta-
tio super cordis gaudium. Melior est mors quam vita amara:
et requies eterna quam languor perseverans. Bona abscondita
in ore clauso quasi appositiones epularum circumposite sepulchro. Quid
proderit libatio idolo? nec enim manducabit nec odorabit:
sic qui effugatur a Domino portans mercedes iniquitatis: videns ocu-
lis et ingemiscens: sicut spado complectens virginem et suspirans.
Tristitiam non des anime tue: et non affligas temetipsum in consilio tuo.
Iocunditas cordis hec est vita hominis: et thesaurus sine defectione: et ex-
ultatio viri est longevitas. Miserere anime tue placens Deo: et
contine: et congrega cor tuum in sanctitate eius: et tristitiam longe repel-
le a te. Multos enim occidit tristitia: et non est utilitas in illa.
Zelus et iracundia minuunt dies: et ante tempus senectam addu-
cet cogitatus. Splendidum cor et bonum in epulis: epule
Vigilia honestatis tabefaciet enim illius diligenter fiunt.
31 tabefaciet carnes: et cogitatus illius auferet somnum. Cogitatus presci-

de filiis

aufert sompnum et infirmitas gravis sobriam facit animam. Laboravit dives
in congregatione substantie et in requie sua replebitur bonis. Laboravit
pauper in diminutione victus: et in fine inops fit. Qui aurum dili-
git non iustificabitur: et qui insequitur consumptionem replebitur ex ea.
Multi dati sunt in auri casus: et facta est in specie illius perditio illorum.
Lignum offensionis est aurum sacrificantium. Ve illis qui sectantur illud
et omnis imprudens deperiet in illo. Beatus dives qui inventus est sine ma-
cula. et qui post aurum non abiit nec speravit in pecunia et thesauris. Quis
est hic et laudabimus eum. fecit enim mirabilia in vita sua. Qui pro-
batus est in illo. et perfectus inventus est: et erit illi gloria eterna. Qui po-
tuit transgredi et non est transgressus: et facere mala et non fecit. ideo
stabilita sunt bona illius in domino. et elemosinas illius enarrabit
omnis ecclesia sanctorum. Supra mensam magnam sedisti: non aperias super
illam faucem tuam prior. Non dicas. Sic multa sunt que super illa sunt. Me-
mento quoniam malus oculus nequam. Nequius oculo quid creatum est.
Ideo ab omni facie sua lacrimabitur cum viderit. Ne extendas ma-
num tuam prior: et invidia contaminatus erubescas. Ne comprima-
ris in convivio. Intellige que sunt proximi tui ex te ipso. Utere quasi ho- — que sunt proximi ex te ipso
mo frugi. his que apponuntur. et cum manducas. multum odio hearis.
Cessa prior causa discipline. et ne noli nimius esse. ne forte of-
fendas. Et si in medio multorum sedisti. prior illis non extendas manum — de mensa
tuam. ut prior poscas bibere. Quam sufficiens est homini erudito vi-
num exiguum. et in dormiendo non laborabis ab illo: et non sen-
ties dolorem. Vigilia et colera viro infrunito. sompnus sanitatis — tortura
in homine parco. dormiet usque in mane. et anima illius cum ipso de-
lectabitur. Et si coactus fueris in edendo multum surge e medio. et
vome. et refrigerabit te. et non adduces corpori tuo infirmi-
tatem. Audi me fili et ne spernas me. et in novissimo invenies
verba mea. In omnibus operibus tuis esto velox. et omnis infirmitas
non occurret tibi. Splendidum in panibus benedicent labia multorum: et
testimonium veritatis illius fidele. In nequissimo pane murmurabit ci-
vitas. et testimonium nequitie illius verum est. Diligentes in vino
noli provocare. multos enim exterminavit vinum. Ignis probat fer-
rum durum. sic vinum corda superborum arguet in ebrietate potatum. Equa
vita hominibus vinum in sobrietate. si bibas illud moderate. eris sobrius.
Que est vita que minuitur vino. Quid defraudat vitam? mors.
Vinum in iocunditate creatum est. non in ebrietate ab initio.
Exultatio anime et cordis vinum moderate potatum. Sanitas anime
et corporis sobrius potus. Vinum multum potatum irritationem — de vino
et iram et ruinas multas facit. Amaritudo anime vinum multum potatum

~~206~~

ebrietatis animositas imprudentis offensio minorans virtutem et faciens
vulnera. In convivio vini non arguas proximum et non despicias eum in io-
cunditate illius. Verba improperii non dicas illi et non premas illum in
32 Rectorem te posuerunt noli extolli esto in illis repetendo
quasi unus ex illis. Curam illorum habe et sic considera. et omni cura
tua explicita recumbe ut leteris propter illos. et ornamentum gratie
accipias coronam et dignationem consequaris corrogationis. Loquere
maior natu. decet enim te primum verbum diligenti scientia. et non
impedias musicam. Ubi auditus non est non effundas sermonem
et importune noli extolli in sapientia tua. Gemmula carbunculi
in ornamento auri. et comparatio musicorum in convivio vini. Sicut in fab-
ricatione auri signum est smaragdi. sic numerus musicorum in iocundo et
moderato vino. Audi tacens et pro reverentia accedet tibi bona gratia.
Adolescens loquere in tua causa vix cum necesse fuerit. Si bis inter-
rogatus fueris habeat caput responsum tuum. In multis esto quasi inscius
et audi tacens simul et querens. In medio magnatorum non presu-
mas loqui. et ubi sunt senes non multum loquaris. Ante grandinem
preibit coruscatio. et ante verecundiam preibit gratia. et pro reverentia acce-
det tibi bona gratia. et hora surgendi non te trices. Precurre prior in domum
tuam. et illic avocare. et illic lude. et age conceptiones tuas. et non
trico as. i. ca pelles cponas in delictis. et verbo superbo. Super his omnibus benedicito dominum qui fecit te.
et inebriantem te ab omnibus bonis suis. Qui timet deum excipi-
et doctrinam eius. et qui vigilaverint ad illum invenient benedictionem eius.
Qui querit legem replebitur ab ea. et qui insidiose agit scandaliza-
bitur in ea. Qui timent dominum invenient iudicium iustum. et iustitias
quasi lumen accendent. Peccator homo vitabit correptionem. et secundum vo-
luntatem suam inveniet comparationem. Vir consilii non disperdet intelligen-
tiam. alienus et superbus non pertimescet timorem. etiam postquam fecit cum
eo sine consilio. et suis insectationibus arguetur. Fili sine consilio nichil
facias. et post factum non penitebis. In via ruine non eas. et non
offendes in lapides. Nec credas te vie laboriose ne ponas anime
tue scandalum. et a filiis tuis cave. et a domesticis tuis attende.
In omni opere crede ex fide anime tue. hoc est enim conservatio mandatorum. Qui credit
deo attendit mandatis. et qui confidit in illo non minorabitur.
33 Timenti deum non occurrent mala. sed in temptatione deus illum con-
servabit et liberabit a malis. Sapiens non odit mandata et iu-
stitias. et non illidetur quasi in procella navis. Homo sensatus credit legi
dei. et lex illi fidelis. Qui interrogationem manifestat parabit verbum. et sic
deprecatus exaudietur. et conservabit disciplinam. et tunc respondebit. Pre-
cordia fatui quasi rota carri. et quasi axis versatilis cogitatus illius.

Equus admissarius sicut amicus subsannator sub omni supra sedente
hinnit. Quare dies diem superat. et iterum lux lucem. et annus annum
a sole? A domini scientia separati sunt. facto sole et praeceptum custodiente. Et im-
mutavit tempora. et dies festos ipsorum. et
in illis dies festos celebraverunt ad horam. Ex ipsis exaltavit et ma-
gnificavit deus. et ex ipsis posuit in numero dierum et annos. Et omnes
homines de solo et ex terra unde creatus est adam. In multi-
tudine disciplinae dominus separavit eos. et immutavit vias eorum. Ex
ipsis benedixit et exaltavit. et ex ipsis sanctificavit. et ad se applicavit.
Ex ipsis maledixit et humiliavit. et convertit illos ad separationem ipsorum.
Quasi lutum figuli in manu ipsius plasmare et disponere. omnes vie
eius secundum dispositionem eius. Sic homo in manu illius qui se fecit. reddet
illi secundum iudicium suum. Contra malum bonum est. et contra mortem vita
sic et contra virum iustum peccator. Et sic intuere in omnia opera altissimi.
Duo contra duo. et unum contra unum. Et ego novissimus evigilavi
et quasi qui colligit acinos post vindemiatores. In benedictione dei
et ipse speravi. et quasi qui vindemiat replevi torcular. Respicite
quoniam non soli mihi laboravi sed omnibus exquirentibus disciplinam. Audite me
magnates et omnes populi. et rectores ecclesiae auribus percipite. Filio et
mulieri fratri et amico non des potestatem super te in vita tua. et
non dederis alii possessionem tuam. ne forte peniteat te. et depre-
ceris pro illis. Dum adhuc superes et aspiras non immutabit
te omnis caro. Melius est enim ut filii tui te rogent quam te re-
spicere in manus filiorum tuorum. In omnibus operibus tuis praecellens esto. Ne
dederis maculam in gloria tua. In die consummationis dierum vitae tuae.
et in tempore exitus tui distribue hereditatem tuam. Cibaria et virga et
onus asino. Panis et disciplina et opus servo. Operatur in disciplina
et quaerit requiescere. Laxa manus illi et quaerit libertatem. Iugum et
lorum curvant collum durum. et servum inclinant operationes assiduae. Servo
non malivolo tortura et compedes. Mitte illum in operationem ne va-
cet. Multam enim malitiam docuit otiositas. In opera constitue eum
sic enim condecet illum. Quod si non audierit curva illum compedibus
et non amplifices super omnem carnem. Verum sine iudicio nihil facias
grave. Si est tibi servus fidelis sit tibi quasi anima tua. quasi fratrem sic eum tracta.
quoniam in sanguine animae tuae comparasti eum. Si laeseris illum iniuste in fugam
convertetur. Et si extollens discesserit. quem quaeras et in qua via quaeras
Vana spes et mendacium insensato viro. et somnia ex- ·31·
tollunt imprudentes. Quasi qui apprehendit umbram
et persequitur ventum sic et qui attendit ad visa mendacia. Hoc

et tuo bene

d' servo

tuo

secundum hoc visio somniorum: ante faciem hominis similitudo alterius hominis. Ab immun-
do quid mundabitur? et a mendace quid verum dicetur? Divinatio
erroris, [et auguria mendacia] et somnia malefacientium vanitas est. Et sicut parturientis
cor tuum fantasias patitur: nisi quod ab altissimo fuerit emissa visitatio
ne dederis cor tuum in illis. Multos enim errare fecerunt somnia et
exciderunt sperantes in illis. Sine mendacio consummabitur verbum legis et sa-
pientia in ore fidelis complanabitur. Qui non temptatus est quid scit?
Vir in multis expertus cogitabit multa: et qui multa didicit
enarrabit intellectum. Qui non est expertus pauca recognoscit. Qui autem
in multis factus est multiplicabit malitiam. Qui temptatus non est qualia
scit? Et qui implanatus est abundabit nequitia. Multa vidi er-
rando et plurimas verborum consuetudines. Aliquotiens usque ad mortem
periclitatus sum horum causa: et liberatus sum gratia dei. Spiritus timentium
deum queritur, et in respectu illius benedicetur. Spes enim illorum in salvantem
illos: et oculi dei in diligentes se. Qui timet dominum nichil tre-
pidabit et non pavebit quoniam ipse est spes eius. Timentis dominum beata
est anima eius. Ad quem respicit et quis est fortitudo eius? Oculi
domini super timentes eum. Protector potentie, firmamentum virtutis, tegi-
men ardoris, et umbraculum meridiani, et deprecatio offensionis
et adiutorium casus, exaltans animam et illuminans oculos, dans
sanitatem et vitam et benedictionem. Immolantis ex iniquo oblatio
est maculata, et non sunt beneplacite subsannationes iniustorum. Dominus
solus sustinentibus se in via veritatis et iustitie. Dona iniquorum non probat altis-
simus, nec respicit in oblationibus iniquorum nec in multitudine sacrificiorum eo-
rum propitiabitur peccatis. Qui offert sacrificium ex substantia pauperum, quasi qui vic-
timat filium in conspectu patris sui. Panis egentium vita pauperis
est. Qui defraudat illum homo sanguinis est. Qui aufert in sudore
panem quasi qui occidit proximum suum. Qui effundit sanguinem, et qui
fraudem facit mercenario, fratres sunt. Unus edificans et unus destru-
ens: quid prodest illis nisi labor? Unus orans et unus male-
dicens: cuius vocem exaudiet deus? Qui baptizatur a mortuo
et iterum tangit eum, quid proficit lavatio illius? Sic homo qui ieiu-
nat in peccatis suis, et iterum eadem faciens, quid proficit humiliando se?
Orationem illius quis exaudiet?

27 Qui conservat legem multiplicat
orationem. Sacrificium salutare est attendere mandatis, et discedere ab
omni iniquitate. Et propitiationem litare sacrificii super iniustitias. Et de-
precatio pro peccatis recedere ab iniustitia. Retribuet gratiam qui offert simi-
laginem, et qui facit misericordiam offert sacrificium. Beneplacitum est domino
recedere ab iniquitate: et deprecatio pro peccatis recedere ab iniustitia.
Non apparebis ante conspectum domini vacuus. Hec enim omnia propter mandatum dei
fiunt.

Exodi 23 non apparebis in conspectu meo vacuus
et Exodi 34
et Deuteronomio 16

Oblatio iusti impinguat altare. et odor suavitatis est in conspectu altis-
simi. Sacrificium iusti acceptum est: et memoriam eius non obliviscetur dominus.
Bono animo gloriam redde deo. et non minuas primitias manuum
tuarum. In omni dato hylarem fac vultum tuum: et in exultatione sanctifica de-
cimas tuas. Da altissimo secundum datum eius. et in bono oculo ad-
inventionem facito manuum tuarum: quoniam dominus retribuens est. et septi-
es tantumdem reddet tibi. Noli offerre munera prava. non enim
suscipiet illa. et noli inspicere sacrificium iniustum. quoniam dominus iudex
est. et non est apud illum gloria persone. Non accipiet dominus personam in
pauperem. et deprecationem lesi exaudiet. Non despiciet preces pu-
pilli. nec viduam. si effundat loquelam gemitus. Nonne lacrime
vidue ad maxillam descendunt. et exclamatio eius super deducen-
tem eas. A maxilla enim ascendunt usque ad celum. et dominus ex-
auditor non delectabitur in illis. Qui adorat deum in oblectatione susci-
pietur. et deprecatio illius usque ad nubes propinquabit. Oratio humiliantis
se nubes penetrabit: et donec appropinquet non consolabitur: et
non discedat donec aspiciat altissimus. et dominus non elongabit. sed iu-
dicabit iniustos. et faciet iudicium. et fortissimus non habebit in illis
potentiam ut contribulet dorsum ipsorum. et gentibus reddet vin-
dictam. donec tollat plenitudinem superborum: et sceptra iniquorum con-
tribulet. donec reddat hominibus secundum actus suos et secundum opera ade
et secundum presumptionem illius. donec iudicet iudicium plebis sue. et
oblectabit iustos misericordia sua. Speciosa misericordia dei in tempore tribulationis quasi
nubes pluvie in tempore siccitatis. Sequitur
Miserere nostri deus omnium et respice nos. et ostende nobis lucem misera- 36.
tionum tuarum. et immitte timorem tuum super gentes. que non exqui-
sierunt te: et cognoscant quia non est deus. nisi tu. ut enarrent
magnalia tua. Alleva manum tuam super gentes alienas. ut
videant potentiam tuam. Sicut enim in conspectu eorum sanctificatus es in nobis
sic in conspectu nostro magnificaberis in illis. ut cognoscant te sicut et nos
agnovimus. quoniam non est deus preter te domine. Innova signa et immu-
ta mirabilia. Glorifica manum et brachium dextrum. Excita furorem
et effunde iram. Extolle adversarium. et affige inimicum. Festina tempus
et memento finis ut enarrent mirabilia tua. In ira flamme
devoretur qui salvatur. et qui pessimant plebem tuam inveniant per-
ditionem. Contere caput principum. et inimicorum dicentium: non est
alius preter nos. Congrega omnes tribus iacob. et cognoscant quia non est deus
nisi tu. ut enarrent magnalia tua. et hereditabis eos sicut
ab initio. Miserere plebi tue super quam invocatum est nomen tuum
et Israel quem coequasti primogenito tuo. Miserere civitati sanctificationis tue

210.

urbis sanctificationis tue. requiei tue. Reple Syon inenarrabilibus vir-
tutibus tuis: et gloria tua populum tuum. Da testimonium quia ab inicio 92
creature tue sunt: et suscita predicaciones quas locuti sunt in nomine
tuo prophete priores. Da mercedem sustinentibus te. ut prophete tui
fideles inveniantur. Exaudi orationes servorum tuorum: secundum bene-
dictionem aaron da populo tuo et dirige nos in viam iusticie. et sciant
omnes qui inhabitant terram quia tu es deus conspector seculorum. Omnem escam
manducabit venter. et est cibus cibo melior. Fauces contingunt ci-
bum fere. et cor insensatum verba mendacia. Cor pravum dabit tri-
sticiam. et homo peritus resistet illi. Omnem masculum excipiet mulier.
et est filia melior filio. Species mulieris exhilarat faciem viri sui. et
super omnem concupiscenciam hominis superducit desiderium. Si est lingua cura-
cionis et mitigacionis et misericordie. non est vir illius secundum filios
hominum. Qui possidet mulierem bonam inchoat possessionem adiutorium
secundum illum est. et columpna ut requies. Ubi non est sepes diripietur
possessio. et ubi non est mulier. ingemiscit egens. Qui credit qui non
habet nidum. et deflectens ubicumque obscuraverit quasi succinctus latro
31. Omnis amicus dicet et ego   exiliens de civitate in civitatem
amiciciam copulavi sed est amicus solo nomine amicus. Nonne
tristicia inest usque ad mortem. Sodalis autem et amicus ad inimici-
ciam convertentur. O presumpcio nequissima unde creata es cooperire
aridam malicia. et dolositate illius. Sodalis amico coniocundatur
in oblectacione. et in tempore tribulacionis adversarius erit. Sodalis amico condolet
causa ventris. et contra hostem accipiet scutum. Non obliviscaris amici
tui in animo tuo. et non inmemor sis illius in operibus tuis. Noli consi-
liari cum socero tuo. et a zelantibus te absconde consilium. Omnis consili-
arius prodit consilium. sed est consiliarius in semetipso. A consiliario malo conser-
va animam tuam. Prius scito que sit illius necessitas. et quid ipse in animo suo co-
gitet / ne forte mittat sudem (i. palum acutum) in terram / et dicat tibi. bona est via
tua. et stet e contrario videre quid tibi eveniat. Cum viro irreligioso
tracta de sanctitate / et cum iniusto de iniusticia. et cum muliere de hijs
que emulatur. Cum timido de bello. cum negociatore de traiectione:
cum emptore de vendicione. cum viro livido de graciis agendis. cum
impio de pietate. cum inhonesto de honestate. cum operario agra-
rio de omni opere. cum operario annali de consumacione anni: cum servo pi-
gro de multa operacione. Non attendas hijs in omni consilio. sed cum viro
sancto assiduus esto. Quemcumque cognoveris observantem timorem dei: cuius
anima est secundum animam tuam. Qui cumque titubaverit in tenebris non con-
dolebit tibi. et cor boni consilij statue tecum / non est enim tibi aliud
plus illo. Anima viri sancti enunciat aliquando vera: quam septem circumspectores
sedentes in excelso ad speculandum. Et in hijs omnibus deprecare altissimum ut di-

gat in veritate vita tua. Ante omnia opera verbum verax precedat te. et
ante omnem actum consilium stabile. Verbum nequam immutabit cor
ex quo quatuor partes oriuntur bonum et malum. vita et mors. et
dominatrix illorum est assidua lingua. Vir peritus multos erudivit. et anime
sue suavis est. Qui sophistice loquitur odibilis est in omni re defrau-
dabitur. non enim data est illi a deo gratia. omni enim sapientia defrauda-
tus est. Est sapiens anime sue sapiens. et fructus sensus illius laudabilis.
Vir sapiens plebem suam erudit: et fructus sensus illius fideles sunt. Vir
sapiens implebitur benedictionibus. et videntes illum laudabunt. Vi-
ta viri in numero dierum. dies autem Israel innumerabiles sunt. Sapiens in populo
hereditabit honorem. et nomen illius: et nomen illius erit vivens
in eternum. Fili in vita tua tempta animam tuam. et si fuerit nequam
ne des illi potestatem. non enim omnibus omnia expediunt. et non omni ani-
me omne genus placet. Noli avidus esse in omni epulatione. et non te ef-
fundas super omnem escam. In multis enim escis erit infirmitas. et
aviditas appropinquabit usque ad coleram. Propter crapulam multi obi-
erunt. qui autem abstinens est adiciet vitam. 38
Honora medicum
propter necessitatem. etenim illum creavit altissimus. A deo est enim omnis
medela. et a rege accipiet ~~donationem~~ donationem. Disciplina
medici exaltabit caput illius: et in conspectu magnatorum col-
laudabitur. Altissimus creavit de terra medicamenta. et vir pru-
dens non abhorrebit illa. Nonne a ligno indulcata est aqua
amara ad agnitionem hominum virtus illorum. Et dedit hominibus scien-
tiam altissimus honorari in mirabilibus suis. In his curans mitigabit
dolorem. et unguentarius faciet pigmenta suavitatis. et unctio-
nes conficiet sanitatis. et non consummabuntur opera eius. Pax enim dei
super faciem terre. Fili in tua infirmitate non despicias te ipsum sed ora do-
minum et ipse curabit te. Averte a delicto et dirige manus et
ab omni delicto munda cor tuum. Da suavitatem et memoriam simila-
ginis. et impingua oblationem. et da locum medico. etenim
dominus creavit illum. et non discedat a te. quia opera eius sunt necessaria.
Est enim tempus quando in manus illorum incurras. ipsi vero dominum deprecabun-
tur ut dirigat requiem eorum. et sanitatem propter conversationem eorum. Qui de-
linquit in conspectu eius qui fecit eum. incidet in manus medici. Fili
in mortuum produc lacrimas. et quasi dira passus incipe plorare.
et secundum iudicium contege corpus illius. et non despicias sepulturam
illius. Propter delaturam autem amare fer luctum illius uno die. et
consolare propter tristiciam. et fac luctum secundum meritum eius uno die vel
duobus propter detractionem. A tristicia enim festinat mors. et cooperit
virtutem. et tristicia cordis flectet cervicem. In abductione permanet

tristicia. et substancia inopis secundum cor eius. Ne dederis in tristicia
cor tuum sed repelle eam a te. et memento novissimorum. Noli oblivi-
sci. neque enim est conversio: et huic nichil proderis. et teipsum pes-
simabis. Memor esto iudicii mei. sic enim erit et tuum. michi
heri. et tibi hodie. In requie mortui requiescere fac memoriam
eius. et consolare illum in exitu spiritus sui. Sapienciam scribe in tempore
vacuitatis. et qui minoratur actu sapienciam percipiet. Qui sapiencia re-
plebitur qui tenet aratrum. et qui gloriatur in iaculo. stimulo
boves agitat et conversatur in operibus eorum. et narracio eius in filiis
taurorum. Cor suum dabit ad versandum sulcos. et vigilia eius in
sagina vaccarum. Sic omnis faber et architectus. qui noctem tam-
quam diem transigit. qui sculpit signacula sculptilia. et assidui-
tas eius variat picturam alias sculpturam. Cor suum dabit in similitudinem
sculpture. et vigilia sua perficiet opus. Sic faber ferrarius se-
dens iuxta incudem. et considerans opus ferri. Vapor ignis
uret carnes eius. et in calore fornacis concertatur. Vox mallei
innovat aurem eius. et contra similitudinem vasis oculus eius. Cor suum
dabit in consummacionem operum. et vigilia sua ornabit in perfectionem. Sic
figulus sedens ad opus suum. convertens pedibus suis rotam. qui in
sollicitudine positus est semper propter opus suum et innumera est operacio
eius. In brachio suo formabit lutum. et ante pedes suos curvabit
virtutem suam. Cor suum dabit ut consummet linicionem. et vigilia
sua mundabit fornacem. Omnes hii in manibus suis speraverunt. et
unusquisque in arte sua sapiens est. Sine hiis omnibus non edificatur
civitas. et non inhabitabunt. nec inambulabunt. et in ecclesiam
non transilient. Super sellam iudicis non sedebunt. et testamentum iudi-
cii non intelligent. Neque palam facient disciplinam et iudicium
et in parabolis non invenientur. Sed creaturam evi confirmabunt
et deprecacio illorum in operacione artis accomodantes animam suam. et co-
39 Sapienciam omnium antiquorum exquiret sapiens. conquirentes in lege altissimi
piens. et in prophetis vacabit. Narracionem virorum nominatorum
conservabit. et in versucias parabolarum simul introibit. Occulta proverbiorum
exquiret. et in absconditis parabolarum conversabitur. In medio magna-
torum ministrabit. et in conspectu presidis apparebit. In terram alienigenarum
transiet. bona enim et mala in hominibus temptabit. Cor suum tradet
ad vigilandum diluculo ad dominum qui fecit illum. et in conspectu altissimi
deprecabitur. Aperiet os suum in oracione. et pro delictis suis deprecabitur. Si enim
dominus magnus voluerit. spiritu intelligencie replebit illum. et ipse
tamquam ymbres mittet eloquia sapiencie sue et in oracione confitebitur
domino. et ipse diriget consilium eius et disciplinam. et in absconditis

suis consiliabitur. Ipse palam faciet disciplinam doctrine sue et in
lege testamenti domini gloriabitur. Collaudabunt multi sapientiam eius
et usque in seculum non delebitur. Non recedet memoria eius et nomen eius
requiretur a generatione in generationem. Sapientiam eius narrabunt gentes
et laudem eius enarrabit ecclesia. Si permanserit nomen eius de-
linquet plus quam mille et si requieverint proderit illi. Adhuc con-
siliabor ut enarrem. ut furore enim repletus sum. In voce dicit dici-
te in. Audite me divini fructus. et quasi rosa plantata super rivos aquarum
fructificate. Quasi libanus odorem suavitatis habete. Florete flores
quasi lilium. Date florem odorem et frondete in gratiam et collaudate in gratiam
canticum. et benedicite dominum in operibus suis. Date nomini eius magnifi-
centiam et confitemini illi in voce labiorum vestrorum in canticis labiorum et ci-
tharis et sic dicetis in confessione. Opera domini universa bona valde.
In verbo eius stetit aqua sicut congeries. et in sermone oris illius
sicut exceptoria aquarum. quoniam in precepto ipsius placor fit. et non est minora-
tio in salute illius. Opera omnis carnis coram illo. et non est quicquam
absconditum ab oculis eius. A seculo usque in seculum respicit. nichil est
mirabile in conspectu eius. Non est dicere quid est hoc. aut quid est illud.
Omnia enim in suo tempore querentur. Benedictio illius quasi fluvius inundabit.
Et quomodo cataclismus aridam inebriavit sic ira ipsius gentes. que
non exquisierunt eum hereditabit. Quomodo convertit aquas in siccitatem. et
siccata est terra. et vie illius viis illorum directe sunt. sic peccatoribus offen-
siones in ira eius. Bona bonis creata sunt ab initio. sic nequissimis
bona et mala. Initium necessarie rei vite hominum. aqua ignis.
et ferrum. sal et lac et panis similagineus. et mel et botrus
uve. et oleum et vestimentum. Hec omnia sanctis in bonum. sic impiis et
peccatoribus in mala convertentur. Sunt spiritus qui ad vindictam creati sunt
et in furore suo confirmaverunt tormenta sua. In tempore consummationis ef-
fundent virtutem. et furorem eius qui fecit illos confundent. Ignis gran-
do fames. et mors. omnia hec ad vindictam creata sunt. Bestiarum
dentes et scorpii. et serpentes et romphea vindicans in exter-
minium impios. In mandatis eius epulabuntur. et super terram in necessitate
preparabuntur. et in temporibus suis non preterient verbum. Propterea ab initio
confirmatus sum. et consiliatus sum. et cogitavi. et scripta dimisi. Omnia
bona opera. et omne opus hora sua subministrabit. Non est dicere hoc
illo nequius est. omnia enim in tempore suo comprobabuntur. Et nunc in omni cor-
Occupatio magna creata est de et ore collaudate et benedi-
omnibus hominibus. et iugum grave super filios adam cite nomen domini xl
a die exitus de ventre matris eorum usque in diem sepulture
in matrem omnium. Cogitationes eorum et timores cordis adinventio expectatio-

et [illegible] residentis super sedem gloriosam usque ad humiliatum
in terra et cinere ab eo qui utitur iacincto et portat coronam usque
ad eum qui operitur lino crudo furor zelus tumultus fluctuatio
et timor mortis iracundia perseverans et contentio et in tempore re-
fectionis in cubili sompnus noctis immutat scientiam eius Modicum tan-
quam nichil in requie et ab eo in sompnis quasi in die respectus Con-
turbatus est in visu cordis sui tamquam qui evaserit in die belli In
tempore salutis sue exurrexit et admirans ad nullum timorem
cum omni carne ab homine usque ad pecus et super peccatores septu-
plum Ad hec mors sanguis contentio et romphea oppressiones
fames et contritio et flagella super iniquos creata sunt hec omnia
et propter illos factus est cathaclismus a diluvio Omnia que de terra
sunt in terram convertentur et aque omnes in mare convertentur Omne
munus et iniquitas delebitur et fides in seculum stabit Substancie
iniustorum sicut fluvius siccabuntur et sicut tonitruum magnum in
pluvia personabunt In aperiendo manus suas letabitur sic pre-
varicatores in consummatione tabescent Nepotes impiorum non
multiplicabunt ramos et radices inmunde super cacumen
petre sonabunt super omnem aquam viriditas et ad oram fluminis
ante omne fenum evelletur Gratia dei sicut paradisus in benedictionibus et misericordia
in seculum permanet Vita sibi sufficientis operarii condulcabitur et in ea in-
venies thesaurum Edificatio civitatis confirmabit nomen et super hanc
mulier immaculata computabitur Vinum et musica letificant cor et
super utraque dilectio sapientie Tibie et psalterium suavem faciunt melo-
diam et super utraque lingua suavis Gratiam et speciem desiderabit
oculus tuus et super hec virides sationes Amicus et sodalis in
tempore convenientes et super utrosque mulier cum viro Fratres in adiu-
torium in tempore tribulacionis et super eos misericordia liberabit Aurum et ar-
gentum et constitutio pedum et super utrumque consilium beneplacitum Fa-
cultates et virtutes exaltant cor et super hec timor domini Non est in
timore domini minoratio et non est in eo querere ad iuvandum Timor
domini sicut paradisus benedictionis et super omnem gloriam operuerunt illum
Fili in tempore vite tue ne indigeas melius est enim mori quam indi-
gere Vir respiciens in mensam alienam non est vita eius in cogi-
tatione victus alit enim animam suam cibis alienis Vir autem discipli-
natus et eruditus custodit se In ore imprudentis condulcabitur in-
O mors quam amara est opia et in ventre eius ignis ardebit
memoria tua homini iusto et habenti pacem in substanciis suis vi-
ro quieto et cuius vie directe sunt in omnibus et adhuc valenti
accipere cibum O mors bonum est iudicium tuum homini indigenti et qui
minoratur viribus defecto etate et cui de omnibus cura est et
incredibili qui perdit sapientiam Noli metuere iudicium mortis me-

meto quod ante te fuerunt et qui supervetura sunt tibi. hic iudicium a
domino omni carni. et quid superveniunt in beneplacito altissimi sive decem sive
centum sive mille anni. Non est enim in inferno accusatio vite. Filii ab
hominationum fiunt filii peccatorum et qui conversantur secus domos impiorum. Fi
liorum peccatorum peribit hereditas et cum semine illorum assiduitas opprobrii.
De patre impio queruntur filii: quoniam propter illum sunt in opprobrio. Ve vobis
viri impii qui dereliquistis legem domini altissimi. et si nati fueritis in ma
ledictione nascemini: et si mortui fueritis in maledictione erit pars
vestra. Omnia que de terra sunt in terram convertentur. sic impii a maledicto
in perditionem. Luctus hominum in corpore ipsorum. Nomen autem impiorum delebitur.
Curam habe de bono nomine. hoc enim magis permanebit tibi quam mille
thesauri magni preciosi. Bone vite numerus dierum: bonum autem nomen
permanebit in evo. Disciplinam in pace conservate filii. Sapientia enim ab
scondita et thesaurus invisus que utilitas in utrisque. Melior est homo qui
abscondit stultitiam suam quam homo qui abscondit sapientiam suam. Verumtamen
reveremini in his que procedunt de ore meo. Non est enim bonum omnem
reverentiam observare. et non omnia omnibus beneplacent in fide.
Erubescite a patre et matre de fornicatione. et a presidente et a po
tente de mendacio a principe et iudice de delicto. a synagoga et ple
be de iniquitate. a socio et amico de iniusticia. de loco in quo habitas
de furto. de veritate dei et testamento. de discubitu in panibus. et
ab obfuscatione dati et accepti. a salutantibus de silentio. a re
spectu mulieris fornicarie. et ab aversione vultus cognati. Ne
avertas faciem a proximo tuo. et ab auferendo partem et non restitu
endo. Ne respicias mulierem alieni viri. et ne scruteris ancillam
eius. neque steteris ad lectum eius. Ab amicis de sermonibus improperii. et cum
Non duplices sermonem auditus de cum dederis ne improperes. 42
revelatione sermonis absconditi. et eris vere sine confusione et in
venies gratiam in conspectu omnium hominum. ne pro his omnibus confundaris. Ne
accipias personam ut delinquas de lege altissimi. et testamento et
de iudicio iustificare impium. de verbo sociorum et viatorum. et de da
tione hereditatis amicorum. de equalitate statere et ponderum. de acquisitione
multorum et paucorum. de corruptione emptionis et negociatorum. et de
multa disciplina filiorum. et servo pessimo latus sanguinare. Super mul
ierem nequam bonum est signum. Ubi manus multe sunt claude. et quodcum
que trades numera et appende. datum vero et acceptum omne describe.
De disciplina insensati et fatui. de senioribus qui iudicantur ab ado
lescentibus. et eris eruditus in omnibus et probabilis in conspectu omnium vivorum.
Filia patris abscondita est vigilia. et sollicitudo eius auferet som
num. ne forte in adolescentia sua adultera efficiatur. et cum viro commorata

216.

cum viro adulterabilis fiat ne quando polluatur in virginitate sua et in paternis
suis gravida inveniatur. Ne forte cum viro commorata transgrediatur
aut certe sterilis efficiatur. Super filiam luxuriosam confirma custodiam ne
quando faciat te venire in opprobrium inimicis a detractione in civitate
et abiectione plebis et confundat te in multitudine populi. Omni homini noli
intendere in specie et in medio mulierum noli commorari. De vestimentis enim
procedit tinea et a muliere iniquitas viri. Melior est iniquitas viri quam
mulier benefaciens et mulier confundens in opprobrium. Memor ero igitur operum domini et
que vidi annunciabo. In sermonibus domini opera eius. Sol illuminans per omnia respexit
et gloria domini plenum est opus eius. Nonne dominus fecit sanctos enarrare omnia
mirabilia eius que firmavit dominus omnipotens stabiliri in gloria sua. Abyssum et
cor hominum investigabit et in astucia illorum excogitabit. Cognovit enim
enim dominus omnem scientiam et inspexit in signum evi annuncians que preteri-
erunt et que superventura sunt, revelans vestigia occultorum. Non pre-
terit illum omnis cogitatus et non abscondit se ab eo ullus sermo. Ma-
gnalia sapientie sue decoravit, qui est ante seculum et usque in seculum neque
adiectum est neque minuitur et non eget alicuius consilio. Quam deside-
rabilia omnia opera eius et tamquam scintilla que est considerare. Omnia hec vi-
vunt et manent in seculum et in omni necessitate omnia obediunt ei. Omnia du-
plicia unum contra unum et non fecit quidquam deesse. Uniuscuiusque bo-
na confirmabit. Et quis satiabitur videns gloriam eius. species celi. ¶ fortitudine eius o

Altitudinis firmamenti pulcritudo eius species celi in visione glorie. Sol in aspectu annuncians in exitu vas admirabile
opus excelsi. In meridiano exurit terram et in conspectu ardoris eius quis
poterit sustinere. Fornacem custodiens in operibus ardoris. Tripliciter sol
exurens montes radios igneos exsufflans et refulgens radiis
suis obcecat oculos. Magnus dominus qui fecit illum et in sermonibus eius
festinavit iter. Et luna in omnibus in tempore suo ostensio temporis et signum evi.
A luna signum diei festi, luminare quod minuitur in consummatione. Mensis
secundum nomen eius est crescens mirabiliter in consummatione. Vas castrorum
in excelsis in firmamento celi resplendens gloriose. Species celi gloria stellarum
mundum illuminans in excelsis dominus. In verbis sancti stabunt ad iu-
dicium et non deficient in vigiliis suis. Vide arcum et benedic qui
fecit illum. Valde speciosus est in splendore suo. Gyravit celum in
circuitu glorie sue. Manus excelsi aperuerunt illum. Imperio suo accele-
ravit nivem et accelerat choruscationes emittere iudicii sui. Prop-
terea aperti sunt thesauri et evolaverunt nebule sicut aves. In magni-
tudine sua posuit nubes et confracti sunt lapides grandinis.
In conspectu eius commovebuntur montes et in voluntate eius aspirabit
notus. Vox tonitrui eius verberavit terram, tempestas aquilonis
et congregatio spiritus. Et sicut avis deponens ad sedendum aspergit
nivem et sicut locusta demergens descensus eius. Pul-

chritudine coloris eius admirabitur oculus. et super ymbrem eius expa
vescet cor. Gelu sicut salem effundet super terram et dum gelaverit
fiet tamquam cacumina tribuli. Frigidus ventus aquilo flavit
et gelavit cristallus ab aqua. Super omnem congregationem aquarum
requiescit. et sicut lorica induit se aquis. Et devorabit montes
et exuret desertum. et extinguet viride sicut ignem. Medicina omnium in fe
stinatione nebule. ros obvians ab ardore venienti humilem effi
ciet eum. In sermone eius siluit ventus. cogitatione sua placabit
abyssum et plantavit illam dominus ihesus. Qui navigant mare enar
rant pericula eius. et audientes auribus nostris admirabimur. Illic
preclara et mirabilia opera. varia genera bestiarum. et omnium pecorum
et creature beluarum. Propter ipsum confirmatus est itineris finis. et in
sermone eius composita sunt omnia. Multa dicemus et deficiemus verbis. con
summatio autem sermonum ipse est in omnibus. Gloriantes ad quid valebimus. ipse enim
omnipotens super omnia opera eius. Terribilis dominus et magnus vehementer. et mi
rabilis potentia ipsius. Glorificantes dominum quantumcumque potueritis. super va
lebit adhuc. et admirabilis magnificentia eius. Benedicentes dominum ex
altate illum quantum potestis. maior est enim omni laude. Exalta
tes eum replemini virtute. ne laboretis. non enim pervenietis. Quis
videbit eum et enarrabit. et quis magnificabit eum sicut est ab initio. Mul
ta abscondita sunt maiora his. pauca enim vidimus operum eius.
Omnia autem dominus fecit et pie agentibus dedit sapientiam.

Laudemus viros gloriosos. et parentes nostros in generatione sua. Multa
gloriam fecit dominus. magnificentia sua a seculo. Dominantes in pote
statibus suis. homines magni virtute. et prudentia sua prediti nuncian
tes in prophetis dignitatem prophetarum. et imperantes in presenti populo. et vir
tute prudentie sanctissimis populis verba. In peritia sua requirentes mo
dos musicos. et narrantes carmina scripturarum. Homines divites
in virtute pulchritudinis studium habentes. pacificantes in domibus suis. Om
nes isti in generationibus gentis sue gloriam adepti sunt. et in diebus suis haben
tur in laudibus. Qui de illis nati sunt. reliquerunt nomen narrandi lau
des eorum. et sunt quorum non est memoria. perierunt quasi qui non fuerint
et nati sunt quasi non nati. et filii ipsorum cum illis. Sed illi viri misericor
die sunt. quorum pietates non defuerunt. cum semine ipsorum permanebit bona
hereditas. Et nepotes illorum semine in testamento stetit. et filiorum ipsorum
propter illos. usque in eternum manet semen eorum. et gloria eorum non derelin
quetur. Corpora eorum in pace sepulta sunt. et nomen eorum vivet in genera
tiones et generationes. Sapientiam eorum narrent populi. et laudem eorum nun
ciet ecclesia. Enoch placuit deo et translatus est in paradisum ut det
gentibus sapientiam. Noe inventus est perfectus iustus. et in tempore iracundie
factus est reconciliatio. Ideo dimissum est reliquum terre. cum factum est diluvium

Testamenta seculi posita sunt apud illum ne deleri possit diluvio
omnis caro Abraham magnus pater multitudinis gentium et non
est inventus similis illi in gloria qui conservavit legem excelsi et fuit
in testamento cum illo In carne eius stare fecit testamentum et in
temptatione inventus est fidelis Ideo iureiurando dedit illi gloriam
in gente sua crescere illum quasi terre cumulum Et ut stellas exal-
tare semen eius et hereditare illos a mari usque ad mare et
a flumine usque ad terminos terre Et in ysaac eodem fecit modo propter a-
braham patrem ipsius benedictionem omnium gentium dedit illi et testamen-
tum suum confirmavit super caput Iacob Agnovit eum in benedictionibus
suis et dedit illi hereditatem et divisit illi partem in tribubus duo-
decim et conservavit illi homines misericordie invenientes gratiam in oculis
45 Dilectus deo et hominibus moyses cuius memo- omnis carnis
ria in benedictione est Similem illum fecit in gloria sanctorum et
magnificavit eum in timore inimicorum in verbis suis monstra
placavit Glorificavit eum in conspectu regum et iussit illi coram
populo suo et ostendit illi gloriam suam In fide et lenitate ipsius sanctum
fecit illum et elegit eum de omni carne audivit enim eum et vocem
ipsius et induxit illum in nubem et dedit illi coram precepta
et legem vite et discipline docere Iacob testamentum et iudi-
cia sua Israel Excelsum fecit Aaron fratrem eius et similem illi de
tribu levi Statuit ei testamentum sempiternum et dedit illi
sacerdotium gentis et beatificavit illum in gloria Et circumcinxit
illum zona iusticie Induit illum stola glorie et coronavit illum in
vasis virtutis Circumpedes et femoralia et humeralia po-
suit ei et cinxit illum tintinnabulis aureis plurimis in gyro
dare sonitum in incessu suo auditum facere sonitum in templo
in memoriam filiis gentis sue Stola sancta auro et iacincto et
purpura et opus textile viri sapientis iudicio et veritate pre-
diti torto cocco opus artificis gemmis preciosis figuratis in
ligatura auri et opere lapidarii sculptis in memoriam secundum numerum
Israel Corona aurea super mitram eius expressa signo sanctitatis Gloria
honoris et opus virtutis desideria oculorum ornata Sic pulchra
non fuerunt ante ipsum talia usque ad originem Non est indutus illa
alienigena aliquis sed tantum filii ipsius soli et nepotes eius per omne tempus
sacrificia ipsius consumpta sunt igni cotidie Complevit moyses
manus eius et unxit illum oleo sancto Factum est illi in testamentum
eternum et semini eius sicut dies celi fungi sacerdotio et habere lau-
dem et glorificare populum in nomine suo Ipsum elegit ab omni vivente

offerre sacrificium Deo incensum et bonum odorem in memoriam placare pro
populo suo. Dedit illi in preceptis suis potestatem in testamentis iudiciorum docere Ia-
cob testimonia sua et in lege sua lucem dare Israel. Quia contra illum
steterunt alieni et propter invidiam circumdederunt illum homines in deserto
qui erant cum Dathan et Abiron et congregatio Chore in iracun-
dia. Vidit Dominus Deus et non placuit ei et consumpti sunt in impetu
iracundie. Fecit illis monstra et consumpsit eos in flamma ignis. Et
addidit Aaron gloriam et dedit illi hereditatem et primicias frugum terre
divisit illi. Panem ipsis in primis paravit in saturitate. Nam et sacrificia
Domini edent que dedit ipsi et semini eius. Ceterum in terra gentes non hereditabit et pars non est illi in gente. Ipse enim pars eius est et hereditas. Phinees
et filius Eleazari tercius in gloria imitando eum in timore Dei et stare in
reverentia gentis in bonitate et alacritate anime sue placuit Deo pro Israel.
Ideo statuit ad illum testamentum pacis principem sanctorum et gentis sue ut sit
illi et semini eius sacerdotii dignitas in eternum. Et testamentum David
regi filio Iesse de tribu Iuda hereditas ipsi et semini eius ut daret sa-
pientiam in cor nostrum iudicare gentem suam in iustitia ne abolerentur bo-
na ipsorum et gloriam ipsorum in gente eorum eternam fecit.

Fortis in bello Iesus Nave successor Moysi in prophetis qui fuit
magnus secundum nomen suum maximus in salute electorum Dei expugnare
insurgentes hostes ut consequeretur hereditatem Israel. Quam
gloriam adeptus est in tollendo manus suas et iactando contra
civitates romphaeas. Quis ante illum sic restitit? Nam hostes
ipse Dominus perculit. An non in iracundia eius impeditus est sol et
una dies facta est quasi duo? Invocavit altissimum potentem in oppugna-
do inimicos undique et audivit illum magnus et sanctus Deus
in saxis grandinis virtutis valde fortis. Impetum fecit contra
gentem hostilem et in descensu perdidit contrarios ut cognoscant gentes
potentiam eius quia contra Deum pugnare non est facile. Et secutus
est a tergo potentis. Et in diebus Moysi misericordiam fecit ipse et Ca-
leph filius Iephone stare contra hostem et prohibere gentem a peccatis
et perfringere murmur malicie. Et ipsi duo constituti a periculo liberati sunt
a numero sexcentorum milium peditum et inducere illos in hereditatem in terram
que manat lac et mel. Et dedit Dominus ipsi Caleph fortitudinem et usque
in senectutem permansit illi virtus ut ascenderet in excelsum terre locum
et semen ipsius obtinuit hereditatem ut viderent omnes filii Israel quia bo-
num est obsequi sancto Deo. Et iudices singuli suo nomine quorum non est
corruptum cor qui non aversi sunt a Domino ut sit memoria illorum in ben-
edictione et ossa eorum pullulent de loco suo et nomen eorum per-
maneat in eternum permanens ad filios eorum sanctorum virorum gloria.
Dilectus a Deo suo Samuel propheta Domini renovavit imperium et

et unxit principes in gente sua in lege Domini iudicavit congregationem et
|| pia vidit Dominus Iacob et in fide sua probatus est propheta et cognitus est in verbis
suis fidelis quia vidit Deum lucis. et invocavit Dominum omnipotentem
ad impugnandos hostes circumstantes undique in oblatione agni in-
mo violati. et intonuit de celo Dominus et in sonitu magno auditam fecit
vocem suam. et contrivit principes Tyriorum et omnes duces Phili-
stiim. et ante tempus finis vite sue et seculi testimonium perhibuit
in conspectu Domini et christi pecunias et usque ad calciamenta ab om-
ni carne non accepit. et non accusavit illum homo. et post hec dormi-
vit. et notum fecit regi. et ostendit illi finem vite sue et exaltavit
-pa- Post hoc surrexit vocem eius de terra in prophetia delere ini-
Nathan propheta in diebus David / et quasi adeps quitatem gentis
separatus est a carne sic David a filiis Israel. cum leonibus
lusit quasi agnis. et in ursis similiter fecit sicut in agnis ovium in iu-
ventute sua. numquid non occidit gigantem. et abstulit obprobrium de
gente in tollendo manum in saxo funde deiecit exultationem Go-
lie. nam invocavit Dominum omnipotentem. et dedit in dextera eius tollere
hominem fortem in bello. et exaltare cornu gentis sue. Sic in decem
milibus glorificavit illum et laudavit eum in benedictionibus Domini in offeren-
do illi coronam glorie. contrivit enim inimicos undique. et extirpa-
vit Philistiim contrarios usque in hodiernum diem. contrivit cornu ipso-
rum usque in eternum. in omni opere dedit confessionem sancto et excelso in verbo
glorie. De omni corde suo laudavit Dominum. et dilexit Deum qui fecit illum
Et dedit illi contra inimicos potentiam. et stare fecit cantores
contra altare. et in sono eorum dulces fecit psalmos. Et dedit in
celebrationibus decus. et ornavit tempora usque ad consummationem vite
ut laudarent nomen sanctum Domini. et amplificarent mane Dei sancti-
tatem. Christus purgavit peccata ipsius. et exaltavit in eternum cornu
eius. et dedit illi testamentum regum. et sedem glorie in Israel. Post ipsum
surrexit filius sensatus. et propter illum deiecit omnem potentiam inimi-
corum. Salomon imperavit in diebus pacis. cui subiecit Deus omnes
hostes. ut conderet domum in nomine suo. et pararet sanctitatem in sempiter-
num. Quemadmodum eruditus es in iuventute tua. et impletus es quasi
flumen sapientia. et terram retexit anima tua. Et replesti in comparationibus enig-
mata. ad insulas longe divulgatum est nomen tuum. et dilectus
es in pace tua. In cantilenis et proverbiis et comparationibus et interpre-
tationibus mirate sunt terre. et in nomine Domini cui est cognomen Deus
Israel. Collegisti quasi auricalcum aurum. et ut plumbum complesti argentum
et inclinasti femora tua mulieribus. potestatem habuisti in corpore
tuo. et dedisti maculam in gloria tua. et prophanasti semen tuum

induxisti iracundiam ad liberos tuos. et ceteras stulticiam tuam ut fa-
ceres imperium bipertitum. et ex effraym imperare imperium durum. Deus autem
non derelinquet misericordiam suam. et non corrumpet. neque delebit opera sua
neque perdet a stirpe nepotes electi sui. et semen eius qui diligit dominum
non corrumpet. Dedit autem reliquum iacob. et david de ipsa stirpe.
finem Et finem habuit salomon cum patribus suis. et reliquit post se de semine suo
gentium stulticiam. et minutum prudencia roboam. qui avertit gentem con-
silio suo. et ieroboam filium nabath qui peccare fecit israel. et dedit viam pec-
cati effraym. et plurima redundaverunt peccata ipsorum valde.
avertit illos a terra sua. et quesivit omnes nequicias usque dum per-
veniret ad illos defensio et ab omnibus peccatis liberavit eos dominus.
Et surrexit helias propheta quasi ignis. et verbum ipsius quasi facu- 28
la ardebat. qui induxit in illos famem. et irritantes
illum invidia sua pauci facti sunt. non poterant enim sustinere
precepta domini. verbo domini continuit celum. et deiecit a se ignem ter
ter. sic amplificatus est helias in mirabilibus suis. et quis potest similiter gloriari
tibi. qui sustulisti mortuum ab inferis a sorte mortis in verbo domini
dei. qui deiecisti reges ad perniciem. et confregisti facile potenciam
ipsorum et gloriosos de lecto suo. qui audis in syna iudicium et in oreb
iudicia defensionis. qui unguis reges ad penitenciam. et prophetas facis
successores post te. qui receptus es in turbine ignis in curru
equorum igneorum. qui inscriptus es in iudiciis temporum et lenis iracundiam lenire
domini conciliare cor patris ad filium et restituere tribus iacob. Beati sunt
qui audierunt te viderunt et in amicitia tua decorati sunt. Nam nos
vita vivimus tantum post mortem autem non erit tale nomen nostrum. Et helias qui
in turbine tectus est. et in heliseo completus est spiritus eius. In diebus
suis non pertimuit principem. et in potencia nemo vicit illum. nec
superavit illum verbum aliquod. et mortuum prophetavit corpus eius. In vita
sua fecit monstra. et in morte sua mirabilia operatus est. In omnibus
istis non penituit populus. et non recesserunt a peccatis suis usque dum
abiecti sunt de terra sua. et dispersi sunt in omnem terram. et relicta
est gens paucia et princeps in domo david. Quidam ipsorum fe-
cerunt quod placeret deo. alii autem multa
commiserunt peccata. Ezechias munivit civitatem suam. et induxit
in medium ipsius aquam. et fodit ferro rupem. et edificavit ad aquam
puteum. In diebus ipsius ascendit sennacherib et misit rapsacen
et sustulit manum suam contra illos. et extulit manum suam in syon
et superbus factus est potencia sua. Tunc mota sunt corda et manus
ipsorum et doluerunt quasi parturientes mulieres. et invocaverunt
dominum misericordem. et expandentes manus extulerunt ad celum. et

scus dns deus audivit cito vocem ipsorum. non est commemoratus
peccatorum illorum neque dedit illos inimicis suis sed purgavit illos
in manu ysaie sancti prophete. Deiecit castra assyriorum. et contrivit
illos angelus dni. Quia fecit ezechias quod placuit deo. et
fortiter ivit in via david patris sui. quam mandavit illi ysaias
propheta. magnus et fidelis in conspectu dei. In diebus ipsius retro
rediit sol. et addidit regi vitam. Spiritu magno vidit ul-
tima. et consolatus est lugentes syon usque in sempiternum. Ostendit fu-
iusti Memoria iosie in compositione ¶ tura et abscondita antequam eve-
·49· odoris facta est opus pigmentarii. In omni ore nirent
quasi mel indulcabitur eius memoria. et ut musica in convivio
vini. Ipse est directus divinitus in penitentia gentis. et tulit abho-
minationes impietatis. et gubernavit ad dnm cor ipsius. et in
diebus peccatorum corroboravit pietatem. Preter david et ezechiam
et iosiam. omnes peccatum commiserunt. Nam reliquerunt legem
altissimi. potentes reges iuda defecerunt. et contempserunt timo-
rem dei. Dederunt enim regnum suum aliis. et gloriam suam alienige-
ne genti. Incenderunt electam sancti civitatem. Et desertas
fecerunt vias eius in manu ieremie. Nam male tractaverunt
illum. qui a ventre matris consecratus est propheta. evertere et eruere
et perdere et iterum edificare. et renovare. Ezechiel qui vidit conspe-
ctum glorie quam ostendit illi in curru cherubin. nam commemoratus est ini-
micorum in imbri benefacere illis qui ostenderunt vias rectas. Et duo-
decim prophetarum ossa pullulent de loco suo. nam corroboraverunt
iacob. et redemerunt in fide virtutis sue. Quomodo amplificemus zo-
robabel. nam et ipse quasi signum in dextera manu sic. et ihesum
filium iosedech qui in diebus suis edificaverunt domum. et exaltave-
runt templum sanctum dno paratum in gloria sempiterna. et neemi-
as in memoria multi temporis qui erexit nobis muros eversos. et sta-
re fecit portas et seras qui erexit domos nostras. Nemo
natus est in terra qualis enoch. Nam et ipse receptus est a terra. et
ioseph qui natus est homo princeps. firmamentum gentis rector fratrum
stabilimentum populi. et ossa ipsius visitata sunt. et post mortem prophe-
taverunt. Seth et sem / aput homines gloriam adepti sunt / et super omne
·50· Symeon onie filius sacerdos magnus / animal in origine adam
qui in vita sua suffulsit domum. et in diebus suis corrobo-
ravit templum. Templi etiam altitudo ab ipso fundata est duplex
edificatio. excelsi parietes templi. In diebus ipsius emanaverunt
putei aquarum. et quasi mare adimpleti sunt supra modum. Qui cura-
vit gentem suam. et liberavit illam a perditione. Qui prevaluit amplificare

civitatem. qui adeptus est gloriam in conversatione gentis et ingressum domus
et atrii amplificavit. quasi stella matutina in medio nebule et
quasi luna plena in diebus suis lucet. et quasi sol refulgens sic ille effulsit
in templo dei. quasi arcus refulgens inter nebulas glorie. et quasi
flos rosarum in diebus vernis, quasi lilia que sunt in transitu aque. et quasi
thus redolens in diebus estatis. quasi ignis effulgens. et thus ardens
in igne. et quasi vas auri solidum. ornatum omni lapide precioso. quasi
oliva pullulans. et cypressus in altitudinem se extollens in accipiendo
ipsum stolam glorie. et vestiri eum in consummatione virtutis in ascensu
altaris sancti gloriam dedit sanctitatis amictum. in accipiendo autem partes de manu
sacerdotum. et ipse stans iuxta aram. et circa illum corona fratrum quasi plantatio
cedri in monte libano. sic et circa illum steterunt quasi rami palme. et
omnes filii aaron in gloria sua. Oblatio autem domini in manibus ipsorum coram
omni synagoga israel. et consummatione fungens in ara amplificare obla-
tionem excelsi regis. Porrexit manum suam in libatione. et
libavit de sanguine uve. Effudit in fundamento altaris odorem
divinum excelso principi. Tunc exclamaverunt filii aaron in tubis
ductilibus sonuerunt. et auditam fecerunt vocem magnam in
memoriam coram deo. Tunc omnis populus simul properaverunt. et ceci-
derunt in faciem super terram adorare dominum deum suum. et dare preces om-
nipotenti deo excelso. et amplificaverunt psallentes in vocibus
suis et in magna domo auctus est sonus suavitatis plenus. et ro-
gavit dominum populus excelsum in prece. usque quo perfectus est honor domini
et munus suum perfecerunt. Tunc descendens manus suas ex-
tulit in omnem congregationem filiorum israel dare gloriam deo a labiis suis. et
in nomine ipsius gloriari. et iteravit orationem suam volens ostendere
virtutem dei. Et nunc orate deum omnium. qui magna
fecit in omni terra. Qui auxit dies nostros a ventre matris
nostre. et fecit nobiscum secundum suam misericordiam. Det nobis iocunditatem
cordis. et fieri pacem in diebus nostris in israel. Per dies sempiternos credere
israel nobiscum esse misericordiam dei ut liberet nos in diebus suis. Duas
gentes odit anima mea. tertia autem non est gens quam oderim. Qui
sedent in monte seir et philistiim. et stultus populus qui habitat
in sichimis. Doctrinam sapientie et discipline scripsit in codice
isto ihesus filius syrach ierosolomita. Qui renovavit sapientiam
de corde suo. Beatus qui in istis versatur bonis qui ponit illa in corde

71. quo sapiens erit semper. Si enim hec fecerit ad oia valebit. qz
Confitebor tibi [lux dei vestigium eius est]
dne rex et collaudabo te deum salvatorem meum. Co
fitebor nomini tuo. qm adiutor et protector factus es mi
et liberasti corpus meum a perdicione a laqueo lingue iniq
et a labiis operancium mendacium. et in conspectu astancium factus
es mi adiutor. et liberasti me secundum multitudinem misericordie nominis
tui a rugientibus preparatis ad escam de manibus querencium animam
meam de multis tribulacionibus que circumdederunt me et in medio ignis
apressura flamme que circumdedit me. et in medio ignis non sum estu-
atus. De altitudine ventris inferi et a lingua coinquinata
et verbo mendacii. a rege iniquo. et a lingua iniusta. Lauda-
bit usque ad mortem anima mea dominum. et vita mea appropinquans
erat in inferno deorsum. Circumdederunt me undique. et non erat
qui adiuvaret. Respiciens eram ad adiutorium hominum. et non erat
Memoratus sum misericordie tue dne. et operacionis tue que a seculo sunt
quoniam eruis sustinentes te. et liberas eos de manibus gencium. Exal-
tasti super terram habitacionem meam. et pro morte defluenti deprecatus
sum. Invocavi dominum patrem domini mei ut non derelinquat me in
die tribulacionis. et in tempore superborum sine adiutorio. Laudabo nomen
tuum assidue. et collaudabo illud in confessione. et exaudita est
oracio mea. et liberasti me de perdicione. et eripuisti me de tempore
iniquo. Propterea confitebor et laudem dicam tibi. et benedicam
nomini domini. Cum adhuc iunior essem priusquam oberrarem quesivi
sapientiam palam in oracione mea. Ante templum postulabam pro illa. et
usque in novissimis inquiram eam. et effloruit tamquam precox uva precox
Letatum est cor meum in ea. ambulavit pes meus iter rectum. a
iuventute mea investigabam eam. Inclinavi modice aurem
meam. et excepi illam. Multam inveni in meipso sapienciam. et multum
profeci in ea. Danti mihi sapientiam dabo gloriam. Consiliatus sum enim ut fa-
cerem illam. zelatus sum bonum. et non confundar. Colluctata est anima
mea in illa. et in faciendo eam confirmatus sum. Manus meas extende-
di in altum. et in sapientia eius luxit anima mea. et ignorancias me-
as illuminavit. Animam meam direxi ad illam. et in agnitione
inveni eam. Possedi cum ipsis cor ab inicio. propter hoc non de-
linquar. Venter meus conturbatus est querendo illam. propterea
bonam possidebo possessionem. Dedit mihi dominus linguam
mercedem meam. et in ipsa laudabo eum. Appropiate ad me indocti

et congregate vos in domum disciplinae. Quid adhuc retar-
datis et quid dicitis in his? Animae vestrae sitiunt vehementer. Ape-
rui os meum et locutus sum: Comparate vobis sine argento sapien-
tiam et collum vestrum subiicite iugo. et suscipiat anima vestra disciplinam
in proximo est enim invenire eam. Videte oculis vestris quia mo-
dicum laboravi et inveni mihi multam requiem. Assumite dis-
ciplinam in multo numero argenti. et copiosum aurum possidete
in ea. Letetur anima vestra in misericordia eius: et non confundemini in laude
ipsius. Operamini opus vestrum ante tempus. et dabit vobis merce-
dem vestram in tempore suo. ~~Deo gratias [illegible]~~
~~[illegible]~~

~~Oratio salomonis~~

Et inclinavit salomon genua sua in conspectu totius ysrl ecclesie ysrl
et aperuit manus suas ad celum et dixit Domine deus ysrl non
est tibi similis deus in celo sursum. neque in terra deorsum. qui custodis
testamentum tuum. et misericordiam pueris tuis euntibus in conspectu tuo in
toto corde suo. Servasti puero tuo David que locutus es illi. Et locutus es
in ore tuo et in manu tua implesti quod dies iste. Et nunc Domine
deus ysrl custodi puero tuo David patri meo que locutus es illi dicens
Non deerit tibi vir a facie mea. sedens in throno ysrl verumtamen
si custodierint filii tui legem meam. ut in preceptis meis ambu-
lant. sicut ambulaverunt in conspectu meo fideles. Et nunc Domine deus
ysrl creditum est verbum. quod locutus es puero tuo David. Ergo ꝑ vere
sitant ut [illegible] deus cum hominibus in terra. Si celum celi non suffi-
ciunt te quanto magis domus hec quam edificavi? Sed respicias
ad orationem pueri tui. et precationem. ut exaudias Domine pla-
cationem orationis quam puer tuus orat coram te hodie. ut
pateant oculi tui super domum hanc die ac nocte super loco.
quem dixisti invocari nomen tuum et exaudies orationem
qua puer tuus oravit ~~[illegible] loco~~ coram te hodie. Exau-
dies precationes pueri tui et populi tui ysrl. Si oravit in loco isto
et exaudies in loco habitationis tue de celo. Et exaudias et propici-
us sis si peccaverit in te

~~Explicit ecclesiasticus Jhesu filii Syrach~~
~~[illegible]~~
~~Deo gratias. Anno domini m ccc xx~~

Inchoat a(n)n(u)s s(ed) marcius / et tibi s(e)c(un)dus

Embolismus		wadar
Januarius	10	Thebeth
Februarius	11	Schewath
Marcius	12	adar
Aprilis	1	Nisan
Maius	2	Idzar
Junius	3	Sywan
Julius	4	Thamus
Augustus	5	Aw
September	6	Elul
~~november~~ october	7	Thyschri
November	8	Marcheschwan
December	9	Kyslew

I monas · V quinos · X denos · dupla vicenos
XL duplat idem · triplat LX · L quoque sola
quinquaginta facit · sed nonaginta dat XC
C dat centenos · quadringentos CD / DC
sescentos · D quingentos tibi sola notabit
M mille signat · DCD · nongenta reputat
Maiori iuncta si iungitur fortior minor
Prior minuit sed si postponitur auget

aleph

Aleph		1 Doctrina [illegible] vel mille
Beth	2	2 Domus beth · i · filia vel incipia
Gimel	3	3 plenitudo vel distribucio
Deleth	4	4 Januaria vel janua vel tabula
He	5	5 Suscipiens vel vita
Zay	6	6 Oliva
Beth	7	7 vita
Tech	8	8 bonum
Jodh	9	9 Scia vel principium
Caph	10	10 Manus
Lameth	11	11 disciplina doctrine
Mem	12	vestras vel patimus
Zade	13	adiutorium / fons vel oculus / [illegible]

interpretatio

Vau · i · hec vel ipsa
Heth · i · pavor
Teth · i · [illegible] vel bonum
[illegible] · i · [illegible] bonum
Jeth · i · domina
Kaph · que con[illegible]
[illegible] vel inclinatio
Mem · i · vinea
[illegible] · i · [illegible] vel [illegible]
Samech · i · adiutorium vel orratio
Ayn · i · fons vel oculus
[illegible] · i · os vel [illegible]
Zade · i · venacio

13 · l · hebrea [illegible] vel [illegible]

Coph · i · [illegible]
Res · i · capita
Syn · i · [illegible]
[illegible] pr[illegible] lra hebrea
Than · que est vltima l[ittera]
hebreorum · epigramma i[n]
quo vltimo [illegible]
Datc [illegible] et interpreta[tio]
signo

Legem vanam et cultum deo eius data in monte
Syon solum fuit data pro illo in tanto. Propheta
pa. c. gut. e. quia intrebant contra plurimum
iudicium linguis suis dolose agebant
quia malum quod in fine non poterant pra-
te operebant in fine fraudulenciam et dolose
quorum os maledictione et amaritudine plenum est. Con
di populum qui volunt in esse et ad amari-
tudinem mortis deduci non sed dicitur veloces
pedes eorum ad effundendum sanguinem. Contricio et infelicitas
in viis eorum ad hoc enim discurrebant per eam
ipsi ut plures inducerent tollerent et contra eos
insidias dicitur via pacis non cognoverunt i. te-
nere voluerunt et ea homines subditur non est ti-
mor dei ante oculos eorum. Septimum est enim propter quod timor
domini declinat omnis a malo et a sublato
hominis timore a tanto sunt homines ad ma-
lum sine freno // Nonne cognoscent. Hic
quod pauci sed dicitur peccatorum pena ...

Nonne cognoscent omnes qui operantur iniquitatem. Primum
dicit impietatem q. d. sic quod cognoscet pre
sibi in futuro penitentiam qui d. sic quod devorant
plebem meam sicut escam panis quia
delectantur in occisione sicut in sapido cibo quest-
tione et in illud ps. i. letatus cum mala fecerit et
exultant in rebus pessimis. Deum non invocavit in
afflictione peni quia non deum credunt
in eum nisi quod de adversionis quo invocabit
in quem non crediderunt. Illic trepidaverunt timore ubi
non erat. Primum quod scribitur pro. xxviii fugit
impius nemine persequente. Sed ac Ba-
ba. quod hoc fuit impletum in baltasar
nepote nabuchodonosor qui dum manum
parietem scribentem fuit territus quod compages
renum eius solvebantur et genua eius

ad senectutem collidebantur nimi-
nio timore dum ut. Et tunc illa manus
enim non tangebat nec faciebat quod premabat
eum

In hebreo non habetur principium versus sed finis
precedentis vel redditur causa tanti timoris
eo quod non est in generatione iusta. i. in congregatione
iustorum et inimicum ab eo talis timor
aliquando malis hominibus. Consilium inopis
confudistis. Hic habetur principium versus et est sensus consi-
lium ipsius. i. de paupere populo confundi. Sed nabucho-
donosor timens i. post filios robboam qui
dixisti. Et sic illud consilium sed dicitur Quoniam
dominus spes eius est. In superabant enim babi-
lonii filios israel in captivitate dicentes
sperabant in deo qui sic permittebat eos
captivari sequitur. Quis dabit

Quis dabit ex Syon. Hic ultimo ponitur
liberatio israel per domini unica cum ex perniciem
optatur. Quis dabit ex Syon pro imo
israel negatur salutare israel. q. d. nullus quia
in captivitate babilonica destructum fuit
templum ut habetur iiii Re. ult. et non po-
tuit sibi offerri sacrificium pro illo israel et li-
beratio ab illa captivitate preposito dei liberatore
erat expectanda propter quod subditur cum averterit
dominus captivitatem plebis sue videlicet
eam de babilone. Exultabit iacob et le-
tabitur israel quia redierunt cum magna
leticia et exultatione // Modo etiam posset
exponi de reditu de communi peccatoribus et mal-
suis abstinato qui hic vivis confitetur
deum tamen negat eum facto in
illud Thymothe in. Confitentur se nos-
se deum factis autem negant
cum malitiam dominatur et

43

punit a m' nocente demanu eius
eripit eosdem predicta ad hanc sentenciam
potest spiritali applicari Sequitur

Non timebis
a timore nocturno
Psalmus dicitur orat.

liter. de nabuchodonosor qui precepit incendi
templum domini in 7° Re. xxv quo
fecisset si ipsum deum deum estimasset
etc. negavit enim facto. Ioan. autem pre-
terea modo de quolibet obstinato in
malo qui sic negat deum facto sicut ei
ne vis adtenc .i. dicitur se nosse deum
verbis factis autem negant. Igitur talis
obstinati primo describitur condicio cum
dicitur Dixit in corde suo insipiens non est deus non
ita simpliciter putat ac verbis ac si
non esset qui eum videret vel posset
punire Corrupti sunt et abhominabiles facti de
angelis et hominibus bonis non est qui
faciat bonum quod de talibus non est usque qui
faciat bonum unum Dominus de celo prospexit
super filios hominum ut videat si est intelligens
qui aliquid de novo agnoscat et hoc de
ad ostendendum quod vult omnes homines
salvos fieri voluntate ante Omnes declinaverunt
incentes de peccato in peccatum et loquitur
de obstinatis Sepulcrum patens est guttur
eorum unde de ipso non egrediuntur
nisi verba fetida ut sequitur linguis suis dolose agebant
ad proximi deceptionem venenum aspidum
id est docentie pestifere sub labiis eorum ad si-
dei corruptionem quorum os maledictione id est
blasphemiis orribilibus quod deum
veloces hic ponitur ad peccati maliciam quo
proximum autem dicitur veloces pedes eorum
ad effundendum sanguinem pedes anime

que sunt affectiones et pedes corporis prop-
ter sunt ad hoc dicitur ut sub dicitur Contritio
et proximi et infelicitas sive peni et vero corpo-
ris qua quando contere proximum et per que tunc
adeo sunt non est timor dei ante oculos eorum ratio sunt
fieno separant ad malum non ne omnes qui
qui operantur iniquitatem sive quod deus sic timendus qui
deus sit qui oculos eorum aperiet pena quos
nunc claudit culpa Qui devorant plebem meam
id est presbiteri sunt et ipsi non valente deum non
invocaverunt quod ipsum non timuerunt Illic
trepidaverunt timore ubi non erat timor quia per eorum maliciam
deus dimittat eis sicut per peccatorem timore
Pro. xxviii fugit impius nemine persequente
Quoniam dominus in generatione iusta est propter hoc eum quod deus
dominus et iustus peccatorem supplicium eis in vero soli-
citantur de tremens id est ipsum timens be-
ne qui sibi // Consilium inopis confudistis sic peccator libero
iustorum ac ignorum preparandum ut possit
liberius deo servire eum deum Quis dabit ex Syon
id est potenti celesti Heb. xii Accessistis ad
Syon montem civitatem dei viventis Ierusalem cele-
stem Salutare ipsis id est populo iusto Cum converterit dominus
captivitatem plebis sue id est peccatorem sunt tantum ab
iniquis declaratis id est fecit platea vivi
exultabitur ipsis id est mercedibus celestia etc.

Qui habitat in adiutorio altissimi
Psalmus ipsius David talis titulus in hebreo
Psalmus iste Moysi apparet autem prophete // Demo-
nstrat eius sicut aperte quod de fecit hunc
psalmum ad ostendendum quis esset dignus
habitare in terra ipsis in fructibus et abscon-
ditur id est ille qui haberet condiciones
in hoc psalmo descriptas cum dicitur

Cum in gre. po. ma . te inss i fine pd' go
impsit eni dens illis in tre habitacom
quam dm tolent eam z facient inst
tecos appellet qui facient qui' in dep
pi z in plibz locz lexis testamenti rauz
do. q. hi. m. ca. tu pta'bnaculum z mote
inst' civitas ihrlm cuius bna ps erat
in mote z in illa fuit templm z p ihrlm
que erat metropolis i iuda in t' tã
tra illa racõ hr poss pate applicari lra
hinc pd' vi' ut ta q' do hnt ps' fecit
ppac'bz z levitis in templo ministratibz
domus tio tenebant adiuvare pfca
qua quis pplus sit tcã inst qua
laica. Et si hc dimid' itz pd in ties ps
qua dt hr damo po mover qm z a
ponit qmis polit ibi qui i gredit z o
q thos i qui pat hi. Ctr pm dc do. qo. hi.
m. ta. tu. i. q'o z digne sine i loco
sco d' z archa testamti Et dr in tabna lo
qua archa fuit tpe david in taber'lo q
ei accedit q hetur j. palip xvi aut qo' rq
i. in quiete mtis z corpis t' fruct i mido
sco tuo. i. in mote moia q ele' eius ut
i' fundaz tepla suo nomi dedicandu

Cum i gre. hic qui ponit Responcem d'
sc'do pfacom qui i inissis dom i pbã
ibi tunc d' qui i gre. sui ma s. mtis
z corpois dr eni levi xxj° q hõ d' se-
mie aon huis macklam corpale' rpel-
lebatur a sacdo' ut plenius ut plenius
d'claratum fuit ibid' sicut niug i digny
z ministre huis maclam in mobile tpe

tepere in s no suffic d'clinare a
malo nisi tepe' bonu Cum lo. si-
m. cor. suo. hc fuit vius q q apstp
iiij ethi'z vitas moia' p qua ho
se hem in bns z factis d' potius
qualis e in tns Cum no e. do. in
lig s. alios d'aõ ut pxio s. ma in
fco z obbrobriu no. ac. adv. px. suos
d'fectus eorum pctos impecando l
adeorum i famia aliq ppallado
adinct' d'functy e in q spectu eq
maliguus tuna in ritatem
no z a'quo honor digniue eo q
hor d' fubs e a'cui a testiom sue
vtutis ut hr' iiij ethi'z Timentes
aut dominum. i. vtuosos glorificat
eos maite z pub'e honorando
Reucu' aut a'cui exhibita in
testimonium sue v'tutis ut pt in
pcacto' cors pom db hor si ac
hc fiat publie z cor' intel dr gla
qi que clara q mundo. a i clar te
sca qui iurat px. suo z no d'apit
qua fac iuramentu bonu z
tenet illud q tu dc Jo. in hebre-
breiu hr' si iurat ut se pro-
gilias z pcurui affligat car-
nem castigando z no imitat
ma'tu sua'ndo tn i' pom ma'tu
pvoto qua b'ctay z obligatoiu
qui pecu'nia no. de. a usura ex quali
ut dr glo. Hebrea rep' hr videtur
q iste pd' pfacor sacdotum no
quis ppti intligat' ut dany z
glo morsi p mittebat qui
ppls trahe ad vsura alieno

qui non erat de genere levitico ut habetur
deu. xviii. dicit hic non permittebatur sacer-
dotibus qui debent esse maiores per scien-
tiam et vitam sr. in. no. no. ac. ad al-
tercandum in statu iudicium cum
n. ad tam dubius accedebat in ...
civitate ... debebat venire ad
iudicium sacerdotum in ihrlm ut habetur
deu. xvii. et per contumaciam illius iudicii
vocat licitum ad eis rapere procederet

cum facit quod non convenit. hic quin-
to infert conclusionem dicens cum facit quod i.
quod que per eam sunt in hoc loco non
convenit. admonebitur tamen in digno
castigo iniustio in vita putiti nec in
opinio in vita futura. contra non
faciens admonebitur cum ... dicitur ysa.
xvii talis cadaveram portarum templi
per suam maliciam esse teste fa. do
asportari sicut asportatur gallus
gallicinus ... dicit ... ...
posse deponi de per ... inferiorum
esse a posset ... apostolicam ... sal.
etiam per ... et ... ... dicitur ...

ne quis extraberet ...
... videtur facis ...
adamis ad ... ... per ... in-
... in tabernaculo ... templo
tempore veteris testamenti. allegorice
et moraliter ... per ... ... esse ...
... ... cum dicitur. do-
mus ... ... digne in tabernaculo et

militantis esse cum quis vero in mo. ...
... ecclesie triumphantis per laborem mi-
litantis. cum ingreditur. hic ponitur ...
tam dicitur cum ingreditur ... ... mor-
tulpe ... ... ecclesie ... ...
in tegere ... ...
... ...
... ...
esse ... ... cum ... ... cor-
de suo a. ... ...
pima ... ... cum non e. de. in ...
... ...
... ...
bonum ... ... negationes in ...
... ... xxxvi ...
... ... bonum ...
... ...
bonus ... malos ...
... ...
... ... qui ... ...
... ...
... ...
... ...
cum ... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
cum fa. ... ...
in ... quia non monebitur
... ...
... ...

15

Consilia me domine hunc psalmum
ponit in hebreo talis titu-
lus consilium pro dauid quod composuit & qui de
persona ipsius dicitur similiter & titulus petentis se a-
diuvari & persecutionibus saul & absalon
filii sui. Sed hic non videtur esse verum quia petrus apostolus
actuum 2o dicit patet sepulcrum david cuius illius
dicat hunc psalmum in tertio esse de christo & non
de david. actuum 13 ubi dicit quod de christo quem deus sus-
citavit solutis doloribus inferni iuxta quod im-
possibile erat teneri illum ab eo quod probat per illum
versum psalmi 15 david. etiam dicit in Eccl. 1. in principio pri-
de. 40. cor. me. p. usque ibi notas in festo et
allegans hunc versum psalmi 15 david. sed super hoc
interpretatum tempore quod tunc fuit anno christi. Et
sub dicto eam proponendo ubi fratres liceat au-
dent dicere audacter de patriarcha david quoniam de-
functus & sepultus & sepulcrum eius apud nos
manet & est usque in hodiernum diem. quod david hic
sepulcrum non intelligitur de eo sed de christo cuius re-
surrectionem providit in spiritu sancto. & ideo petrus dicit
ibidem providens locutus est de resurrectione christi
quia neque derelictus est in inferno neque caro
eius vidit corruptionem. Quomodo potest intelligi
quod in textu dicitur. quod est hunc psalmum ad deum
intelligi de christo. sed de resurrectione eius
qui vult quod cum spiritus videtur quodam modo
indecens. Igitur prius ita sermonem ponitur
titulus pro david humilis & simplicis. dicit i.
item pro factus est ad laudem
humilis & simplicis. sed qui de christo dicit

ut xi dicitur ante quia unius sunt
humilis corde et ceterum. ps. iste di-
viditur in duas partes. quia primo de-
scribitur hominis actus virtuosus. 2o
eius resurrectionis gloria vel premium excellen-
tium describitur actus virtuosus erga
deum & erga proximum vel bonitatis quam
in terra sunt. 2o autem erga deum vel be-
nedictionem deum. Eu. primo. d. dicit in primo
versu. Consilia me domine. pro tale modum loquendi
ut homo dicitur per contumeliam cum ceteris
vide qui 22 cum spe. Intellexit autem
non fuit in christo spes proprie. & virtus
theologica. eo quod a nativitate secum habuit
fruebatur fruitione. Certa vero tamen est in tertio
que stat cum spe. quia et virtus the-
ologica habet deum. non secundum pro-
pter in proximo christo fuit spes glorie
corporis sua resurrectionem quam ad-
expectabat. Dixi domino deus meus
es tu. sic loquitur. Dicit dominus potius in
passione. Eli heli lamazabathani
quod interpretatur deus meus ut quid
dereliquisti me. ps. xxiii. Quoniam
bonorum meorum non eges. deus cum
patet nullo bono creato eget & ideo
neque bonis ipsius nec ut homines bene

qui hic quia describitur actus
erga proximum & primo quantum ad opera
de bonis. qui in te. fi. eis. i. appellat alios
quod discipulis & magnificavit om

Dolum .i. malicia fecit in eis illustrando
eos sua assistencia quia fraudes malicie
prodiciones eorum vidit tamen a[ttende]s vel ei competebant
vane dicitur regina penitencia[?] appo-
stolorum quia ipse sunt gentes ad fidem
que prius erant ydolatre dedite et ideo
sub deo multiplicitate sunt .i. .e. .v. in
fruitates ydolatre gentilium quia per ex-
tunc hoc ioannes ix hebreorum .v. . sit multitudine
eorum peccata accumulavit quia di-
missis ydolis ad fidem vel velociter cucur-
rerunt mulieres per manibus in ministerio
per maiori parte non quia gre[?] convertere .i. .i. de albis
robi convertunt sed convertebat ad ten-
dendum ydola de paginibus quia fle-
bant sacrificium de pangibus aialium et
alii depaginibus homines ubi convertebat
per apostolos non quia ... sed magis
dissipavit nec meor ecclesiae non .e. plana
me. et notandum hic quod labia pro labia
gentilium quorum qui sunt membra
vel pacem cum scriptura fecerit sed vno
toto sic loquendo de Christo capite tunc
ademus in media ... ydolo-
la. de primo bono fuit plenus dica-
-ni in principio generis gentiles aut
quasi ad fidem beatorum ... inclinata
per ydola ... que faciebat ad
eorum ... dimisit tamen
obliqua amore ... pre
hec. me .i. per ... dominum
... Christum elegimus quasi ad
fidem ... .. et alio
... .i. passione mee quia ...

in sacra scriptura designatur sub palma
designat passione ... xxvii ... potest ... cali ... sibi ...
... quia ... Christum
peregrinacionis peccata .i. per ... suam
et passionem ... obtulerunt
... ... regna ...
Tu es qui restitues .i. ... sedelium quia vox
hereditas vel ... in psalmo .x. ...
-mie ... omnia ipse est et ipse ...
tuum hereditatis eius ... eius

Benedicam te hic qui ... scriptura adora-
cionem vel honoris erga dominum tamen dicat
in persona eius benedicam .i. gracias agendo
deo patri sicut ... iohannis xi gracias ago
tibi qui ... intellectum
quia ... creacionis sunt
... in ... usque ad noctem .i. usque
ad mortem quia in sacra scriptura nox
vocatur ... me .ix. ...
dei sanguinis ... Christus cum
... carnem natus fuit de iudeis
... de ... eo quod
ibi ... in ... filii
iudei ... Christum ...
dicentes ... dicentes
Christo ... homo ... peccatorum
... amicus ... xi
... passione dicebat ... templum dei ... xxvii ...
... in ... xpi
... ... sunt ... +

claritatem divine visionis et in adeptione eius ne etiam moveatur. Karitas enim sua est consummata divinitati et motu suo non potest moveri ad aliud nisi ad eam vel ad bonitatem divinitatis. Propter quod in Christo non potuit esse aliquis motus inordinatus insurgens contradicens rationi sicut est in aliquibus tamen aliis propheciis vel presumptione in mente quam insurgit potentia quae erat contraria letitiae ordinate ipsi Christo, certitudo et bonum est possidere et ea delectamenti esse propter certitudinem obtinendi bonum futurum eam apprehendere quam prius ipse est ea delectationis quod est de bono apprehenso in futuro. Inferius rationis mea id est ipse et virtus fuite enim non deserit mea in infernis vel in limbis sanctorum patrum ut anima ipsa fuit per presentiam beatificandum scilicet abrahe Christo sorore seperata in qua fuit seperata a corpore usque ad ultimum diem diuine qui fuit corpori remota posse subsistere. Et non dabis sanctum tuum vel corpus meum posito videre corruptionem vel manducatione ut putrefactionem fuit enim corpus eius accidens corpus propter mortem quod corpus ipse fuit vere mortuum per separationem animae. Notas mihi fecisti vias vitae acclamando quod resurrectionis mee adimplebis me letitia cum vultu tuo quia tuus gloria Christi quam habuit apud et que consistit in deo deitatis facie ad faciem fuit divinitati ad corpus in sua resurrectione quia tunc habuit corpus glorificum delectationes in dextera tua id est quia Christus assumptus ad dexteram patris propter quod dicit apostolus. Et dominus quidem Ihesus postquam locutus est eis assumptus est in celum et sedet a dextris dei id est usque in finem vel usque in eternum quae dignitas huius possessionis in eternum Christo homini spirituale duraturum. Moraliter autem potest exponi psalmus iste de quolibet fideli qui est membrum Christi exprimens futuram resurrectionem suam ad dexteram dei cum aliis electis sicut quod habetur Machab xxxva.

Custodi me domine etc. Et

Primum literaliter per huius psalmi dictum est de resurrectione Christi et eius exaltatione ad dexteram dei licet ac moraliter possit exponi de quolibet Christiano quod est de numero electorum videtur tamen exponendum magis de corpore Christi mistico accepto pro ecclesia de gentibus collecta. Erit simul pretio ecclesia. Custodi me domine quoniam speravi in te et in tua gratia non in legalibus observantiis. Dixi domino Ihesu Christo deus meus es tu eius divinitate confitendo. Non Christo ac deo ad iusticiam cum corde creditur ad iusticiam oris autem confessio fit ad salutem. Quoniam bonorum meorum non eges in oblatione sacrificiorum legalium quae fiebat de tuis vastabilibus et animalibus. Ideo dicit in persona dei per psalmistam: Numquid manducabo carnes taurorum et sanguinem hircorum. Quod domino sanctis qui in terra sunt eius id est in terra viventium mirificavit omnes voluntates meas in eis voluntates meas id est ecclesie militantis sunt sancte in statu quem eum regnat cum Christo, cum adhuc viuent in terra et mirabilitas sancte se per mortem corporis scilicet in tanta constantia corporis glorificata declarata ut sancti dyonisii ambrosii et plurimorum aliorum ad fidem de gentibus conversorum ante conversionem ipsi autem secundum corpus aliqui erant sanctis per verbum humilitatis idolatris subiecti mutabilis fuit in fide corporis vel perfecta quod in fide multitudinis animi perfecta accelerat adorationem per fidem ad Christum. Et quia in primitiva ecclesia aliqui de iudeis conversi volebant inducere conversos de gentibus ad observationem legalium propter hoc non erat agendum galatas iuxta dictum apostoli: O insensati Galathe. Multiplicate sunt infirmitates eorum postea acceleraverunt et ideo dicit: non congregabo conventicula eorum de sanguinibus nec memor ero nominum eorum per labia mea. In diebus illis ait dominus non dicant ultra archa testamenti domini neque descendet super cor neque recordabuntur illius. Et multa similia de aliis legalibus. Et subditur in deo psalmus hic meus dicat cum ecclesia dominus pars hereditatis mee et calicis mei. Quia dicit psalmista: calix meus inebrians quam preclarus est. Tu es qui restitues hereditatem meam michi. Funes ceciderunt michi in preclaris id est in sortes de quibus finibus dicitur in Iosue. In domo patris mei mansiones

cede

intelligi fecit. Sunt enim aliqui significantes
habentes ... ipsius ...
aut accepisti similiter. Unde et que sequitur
dicit gratias agendo subdit: Benedicam dominum qui tribuit
mihi intellectum legis et eius. Insuper et usque ad
noctem i. usque ad finem increpuerunt me renes
mei. Hec translatio est Ieronimi. Secundum
aliam litteram habetur erudierunt me doctores
eius ecclesie quos renes significant, a quibus ipsi
sunt virtutes ad gignandum filios in ecclesia dei
non cessabunt erudire populum christianum usque
ad finem mundi. Sed quia Christus est principalis
doctor ecclesie ideo subdit: Providebam dominum in conspectu
spiritu meo semper tanquam principalem directorem
et custodem. Propter hoc letatum est cor meum corde
et exultavit lingua mea. Insuper et caro mea requiescet in
spe in sepulcro in spe resurrectionis gloriose. Quoniam
non derelinques animam meam in inferno quia si sunt
purgata totaliter in instanti accipies eam
de corpore exeuntem. Sin autem accipies eam
de purgatorio purgatam. Notas mihi fecisti
vias vite scilicet glorie in instanti presenti et in futuro
notas facies per apertam visionem. Ideo subdit:
Adimplebis me letitia cum vultu tuo. Nam
aperta visione completa est fruitio et quies et etiam
sunt delectationes in dextera tua usque in finem
i. eternaliter. Sequitur psalmus Exaudi domine iust-

Hunc psalmum fecit david tempore quo
in deserto iuda a facie Saul fugiebat ... propter
auctoritatem ... predictis agendo lauge ... ...
oratione ... ac ... psalmus ... ut ... appellatur
... vel cum instrumentis musicis sic non est ...
... oratio ... in ... sua apud deum pro
liberatione sua a persecutione Saul. Propter quod et
alias ... fecit ... Et primo allegat
... sua iusta ... secundo Saul ... ...
... cum deus ... oratione ... quoniam
exaudibilem ... i. ... ... Circa primum

dicit: Exaudi domine iustitiam meam i. me ... et iustitiam
quam teneo contra Saul et domum eius ... ... et
... ... ut ... ...
in auribus percipe orationem meam ... deo ... ...
... quod non sit ... ... non in labiis
dolosis i. orationem meam ... ...
non labiis ... ...
... hic labiis ... ... lege ...
... De vultu tuo iudicium meum prodeat ...

... ... Saul ... ...
... ... me ... ...
meum. Oculi tui videant equitates ... Probasti
cor meum ... ...
... ... Et visitasti nocte
... ... cogitationes meas ...
... ... aut ... ...
patet. Igne me examinasti et non est inventa in me iniquitas
... tribulationibus me ... ...
... quibus non ... vita ...
... ...
... in vita eterna ... ... tri-
bulationibus et non est inventa in me iniquitas. Non
... ... in mane ... ...
quia non ... ... contra Saul ... ...
... ... ut non loquatur os meum opera
hominum. Quia non solum quod Saul ... ...
... manum suam ... ...
... ... non ... ...
... ...
... ... Propter
verba labiorum tuorum ... ...
... ... Ego
custodivi vias duras, quia propter verba tua ... ...
... Saul non ... ... oportuit
me ... ... in ... ... in quibus ...
... ... non ... me
... vias ambulare. Perfice gressus meos in
semitis tuis ut non declinem a via veritatis et ut
non moveantur vestigia mea i. ... ...
... Ego clamavi quoniam exaudisti me deus ...
... salvasti me ... ... exaudi

Ps. uerte deprecando clamavi deus inclina aurem tuam
michi loquitur dedecus mei [illegible] qui inclinat aurem
suam alicui quod vult eum exaudire, inspice [illegible]
tuas i. facias mirabilis me liberando a perpetuis
potestatum inimicorum. Deus qui resistentibus dextere tue, vel

Hic qui dominus exaudivit orationes alligat medias
saul, deus resistentibus dextere tue, manui que est
organum organorum et designat opus divinum. Ita quod
opus manus domini manus dextera opus fuerunt sinistre
propter quod dicitur ad Romanos. Statuit oves ad dextris edos a
sinistris. David autem dexterum suam super dominum exspectabat
nunc [illegible] eum in regem psalmum ultimum audit
eum dextere saul et suis complicibus resistebat. custodi
me deus ut pupillam oculi et ita diligenter quod non possit
nocere, sub umbra alarum tuarum protege me i. ad
modum galline protegentis pullos suos sub alis ne
milvus possit eos rapere a facie impiorum i. saul et satel
litum suorum qui me afflixerunt persequendo et sic eos
in loco inimici mei a me eciam quos saul et viri
eius circumdederunt sicut angelus domini et viros eius
in monte adhuc ita quod dominus desperabat se posse evadere
ut legitur primo regum. adipem suum concluserunt persequendo
me obstinate absque vlla misericordia, et peccatum et meum
loquuntur iosephum cum suam [illegible] quod videt filiis suis
nate hic recausit vestem suam alberti [illegible]
corpus beatum est superbia. Dictus me eiecerunt, et
dimed ordinati qua disposuerunt me iugulare per
saul, proiectis me et sibi persequendum me circa
euntes aquam bonum saulis, circumdederunt me, michi
interdictos insidias [illegible] oculos suos, [illegible]
tuerunt declinare in terram [illegible] i. usque ad terram
persequebantur saul domino usque ad mortem ut regnum
saul tunc ad eum David [illegible] susceperunt me,

sicut leo paratus ad predam et catulus leonis
cum maxima audacia et sicut catulus leonis
habitans in abditis, quod [illegible] querebat dominum capere
in occultis insidiis, exurge domine, preveni eum et supplanta
eum, dando ei impedimentum ne perveniat
ad [illegible] vel [illegible] iste propter quod cogitabat
[illegible] ne possit evadere [illegible]

[illegible] venit subito [illegible]
[illegible] qui [illegible] sepe phili
stini suis terram [illegible] David [illegible]
regni domini. Et subplantari eum quod factum est
quod saul persequens dominum ad mortem cecidit
David [illegible] quod dominus petivit eum occidere
ut legitur primo regum. Eripe animam meam
ab impio i. a saule, frameam tuam i. me quod
fui gladius tuus ad destruendum et destruendos
infideles, alias non potuisset interfecisse
goliam gigantem et tot philisteos ut
pugnasset David virtute, ab inimicis manus
tue i. a saule et suis complicibus qui inimica
tus [illegible] in me. deus, a paucis i. a ume
[illegible] saul regnum eius, divide eos
in vita eorum quod quidam vivere non possunt
nec [illegible] ut [illegible] de absconditis tuis
i. de divinis temporalibus que divina iudicio
licet nobis occulta sint mali habent
adimpletus est venter eorum saul
et amicorum suorum quod erant plenum
talibus bonis [illegible] regni temporalis
[illegible] sed quia mali habent
[illegible] deus [illegible]
habundanter temporalibus bonis [illegible]
[illegible] dimiserunt [illegible]
[illegible] qui per mortem suam
habundabat filiis eorum vel alio
[illegible] saulis mortem [illegible] motu
[illegible] quod erant fortes et
robusti [illegible]
[illegible] suis [illegible]
[illegible] erant nullius momenti
[illegible] dominus non [illegible] in
talibus bonis temporalibus et [illegible]
i. spiritualibus et [illegible] sub [illegible]
[illegible] in [illegible]
omnes [illegible] apparebis in [illegible]
tuo i. [illegible]
[illegible] Deus meus [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] ad [illegible] applicavit

2316

[illegible]

psalmi liberacio a facie persecucionis secundum
status prelatorum sed mala persecucio fuit lingua
detractorum. at est oracio contra iniustam persecu-
cionem demonis vel hominis mali, possunt pec-
catores inde dimitti liberari. Cum quod facies
quod talis oracio est exaudibilis propter tam sua perse-
verancie innocenciam et propter deum iniustam et propter
persequentis maliciam. Exaudi iustitiam meam dominus. Ex-
audi deus meus quod dico iniustas sunt in his que cum-
sunt sublimes aliuli pro oracione mea non labiis
dolosis sed fatuis sed veracibus quod illos decep-
dit eciam quod et duplici corde in labiis
loquntur. Exaudi. Attende. dominus Dei. De vultu tu-
ust me per quod alicui non possit procedere in
iusticia. Probasti cor meum quod patet intuitu
tuo et non intuitu hominum. In psalmo xxxiii Ego
vidi quia pater deus at intueatur cor et visi-
tat et ad intelligenciam que sic medicus visitat
egrotum proximando ei medicinam amaram
ad consequendum sanitatem. Igne me examinasti
in fornace tribulacionis et non est inventa in me
iniquitas quod non impediat me ut non loqua-
tur os meum opera hominum propter misericordiam
vel dicendo sic cum solet loqui homines ita
propter verba labiorum tuorum quibus dixisti quod si quis
te percusserit in una maxilla prebe ei et
alteram. Ego custodivi vias duras patiendo persecucionem
nec fui contra persecutores. Perfice gressus meos
in semitis tuis et in neque filiis eorum quod sicut
ad precepta sic semita ad viam quia per
bonum est ut non moveantur vestigia mea de perfectione
eorum. Ego clamavi et exaudisti me deus quia de labia
mea prolata sed dico. Inclina aurem tuam
ad me clamantem de tribulacione quia
gratitudo de beneficio accepto dispositio
est ad recipiendum aliud de futuro. Mirifica

misericordias tuas qui salvos facis sperantes in te. A resistentibus dextere tue custodi me ut non possint
lederi sine te. Custodi me ut pupillam oculi. In tanta diligencia persequencium
te. Sub umbra alarum tuarum protege me. Custodi quia sic demones et
iniqui homines custodiunt me ne possit me similitudinem
[illegible] subvenire alarum tuarum sub tuae vim et
[illegible] protege me a facie impiorum qui me afflixerunt
me a temporalibus diversis temptacionibus et machinacionibus.
Adipem suum concluserunt abnegacionibus in omnibus inimicis eorum
me os eorum locutum est superbiam contra deum blasphemia
et [illegible] incredibilitas [illegible] me ab omnibus hominibus
inimicis circumdederunt me ne possim evadere. Oculos suos statuerunt
declinare in terram cogitacione. Susceperunt me sicut
leo paratus ad predam et sicut catulus leonis habitans in abditis. Exurge
domine preveni eum et supplanta eum eripe animam meam ab
impio frameam tuam ab inimicis manus tue domine a
paucis de terra divide eos in vita eorum. De absconditis tuis adimpletus est venter eorum.
Saturati sunt filiis et dimiserunt reliquias suas parvulis suis.
Ego autem in iusticia apparebo conspectui tuo, satiabor cum apparuerit gloria tua.
Domine ut [illegible]

Hunc psalmum pro titulo in finem
puero domini David qui locutus est verba cantici huius
in die qua liberavit eum dominus de manu inimicorum
eius et de manu Saul et dixit Diligam te domine.
et [illegible] ut [illegible] appetit [illegible] psalmi [illegible]
[illegible] sic procedens psalmus est oracio David
ut a persecucione liberaretur inimicorum suorum iam [illegible]
psalmus est graciarum actio pro liberacione inimicorum iam adepta.
[illegible] quod in medio titulus de manu omnium. 17

inimicorum eius in qua generaliter includitur etiam Saul
inclusus ... Saul intelligitur quod persecutor
Saul precedebat omnes alios eius persecutores ...
quod dicitur hic ... Dividitur autem psalmus iste in duas partes
prima primo ponit liberacionis ... 2o inte-
... vivit dominus. Prima in tres. primo ponit
liberantis efficaciam, 2o liberationis ... in laudacionem
invocacionem divinam. 3o liberacionis ... Dicens
... Diligam te domine fortitudo mea ... diligere. fortitudo
mea ... dedisti in fortitudinem contra insultus adversariorum
dominus firmamentum meum ... patrie ... tolle-
rancia adversariorum, et refugium meum ...
[illegible] persecutorum, et liberator meus de manu finaliter
inimicorum. Deus meus adiutor meus, sine cuius adiutorio
non potuissem evasisse adversarios meos, et sperabo in eum
... hostes, protector meus ...
... adversarios meos fortes, et susceptor meus
... hostes meos fortes. Laudans invocabo.

Hic ponit liberacionis modum. Et primo ponit liberacionem
suam 2o liberacionem ... egypti ... commota est terra
... infra dicit. Dicit primo ponit modum sue liberacionis
... mala ... illata ab adversariis suis ... spiritualia
quam corporalia. Et quantum ad hoc dicit Laudans invocabo
dominum per remissionem malorum que fecerunt eum. Et
ab inimicis meis salvus ero. Dominus me salvat
ab inimicis meis corporalibus ... Saule et Absalon et
corporalibus. ita spero quod salvabit me ab
inimicis meis spiritualibus ... demonibus. Circumdederunt

Fuit enim ... aliquando circumdatus adversariis suis quod de-
sperabat se posse evadere ut dicitur ... persecuti
... liberavit me quod ...
cuius ... vita ... in adulterio ...
et homicidio sustinuit persecucionem filii sui Absalon
ut habetur ... Et ...
... sustinuit magnam tribulacionem ...
... Absalon ... filii ut habetur ...
... dolores inferni circumdederunt me quia
dolores mortis ... ut gladius angeli percussit
populum ... ut habetur ...
descendit ad infernum ubi descendebant omnes.

...emerat ad adventum ... liberacionem mea
... divinam ... Et exaudivit
de templo sancto suo, id est de celo quod
est templum glorie dei, vocem meam ...
... liberacionem, et clamor meus in con-
spectu eius ... Clamor ...
... clamor ...
... qui ...
commota est et contremuit

Hic ... liberacionem ...
... ab egypto ...
...
...
...
...
...
...
...
... plagas egypti et
... egypti fuerunt ...
et commoti ut habetur ...
... plagas illas ... fuerunt
commovencias et terribiles ...
ut habetur Exodi ... ita quod ...
... et ...
fundamenta ...
... egyptios ...
...
...
... et ignis
...
et ...
... egypciorum ut habetur Exodi
... ignis a facie eius ...
...
...
... plenam ...
... egypcios
... hebreos liberando
Et caligo sub pedibus eius quia fecit tene-
bras palpabiles in egypto ut habetur
Exodi x. Dicit autem ascendit super

psalmus designat velocitatem diuini subsidij
ad liberacionem seu ad liberandum populum de egipto
quia omnes filios israel eadem die eduxit
simul cum eis exeunt in numero multo ut habetur
exodi xij. Et posuit tenebras latibulum suum
hoc intelligitur de nube obscura que erat inter
egipcios et filios israel super mare rubrum
que erat obscurissima ex parte egipciorum
ita quod non poterant accedere ad filios israel
et illa nube erat angelus presencia dei represen-
tans ut habetur exodi xxiiij. Ideo dicitur sit
latibulum suum in tabernaculo. tenebrosa aqua
in nubibus aeris quia ex nubibus desuper plue-
bat pluuie grosse et grandinis magne in perdi-
cionem egipciorum. Item quod illa nubes
ex parte filiorum israel illuminabat noctem ut
ibidem dicitur. Ideo sequitur Pre fulgore in conspectu eius
quia ex illa nube circa vigiliam matutinam
facta sunt tonitrua et fulgura vertens dominus
subitaneam in subsidium. nubes transierunt
grando et carbones ignis. Et intonuit de celo
dominus i. Et misit sagittas suas i. ful-
gura que adeo mittebat sicut sagitte
super egipcios. Ideo sequitur et conturbauit eos
ita cum erant egipcii conturbati quod voluerunt
fugere aquas maris aque occurrebant contra
eos sicut dicitur Exodi xiiij fugientibus egi-
pciis occurrerunt aque que eos reappar-
uerunt fontes aquarum In fundo enim maris
in aliquibus locis sunt fontes qui non apparent
in decendente fundum maris quia tunc fuit siccum
ut filij israel transirent per mare arida et cum
aliquis alicui [illegible] sequitur Et reuelata
sunt fundamenta orbis terrarum i. partes terre que erant
sub aquis maris que dicuntur fundamenta
orbis ad similitudinem fundamenti domus edificande
in qua domo fundamentum est infimum quia
super eum sunt alia edificia et superius tota
celestia. Ab increpacione tua domine psalmus
ostendit a quo processit talis punicio quia
egipcios scilicet a diuina vindicta que eos arripuit

hic quia ostendit de liberacione ipsius dauid

que facta est virtute diuina. Et primo ostendit cum liberacio
primo [illegible] euasionibus de manu aduersariorum suorum
secundo primo in persecucionibus et destruccionibus eorum
cum ibi Retribuet michi. prima in duas secundum ipsam
prima legitur [illegible] secundo ibi Cum sancto sanctus eris
Dicit primo dicit sic dauid asserit de summo i. de celo ve-
niet auxilium mihi et accepit me suscepit me
liberando sua gratia et virtute diuina et assumpsit
me de aquis multis i. de tribulacionibus multis periculo-
sis et periculose me persequentibus Nam per aquas tribula-
ciones intelliguntur sicut ibi Saluum me fac deus quoniam intrauerunt
aque usque ad animam meam i. de venientibus sunt super reges
[illegible] et omnes gloria eius i. exercitu eius Eri-
puit me de inimicis meis fortissimis scilicet a saule et
absolone Et ab hijs qui oderunt me i. a siba filio
bochri et suis adherentibus ut habetur in ij regum xx. quia
confortati sunt super me habentes magna potencia
[illegible] adherencium preuenerunt me in die afflictionis
mee quia saul ita preuenit dauid quia quomodo conue-
niret eum [illegible] [illegible] ut [illegible] non posset
euadere ut habetur in j regum xxiij. Et achitofel dedit
consilium ut persequeretur dauid ita preueniret eum
antequam posset venire ad fortalicium ut habetur in ij regum
xvij. Et siba filius bochri concitauit rebel-
lionem quod dauid antequam redisset ad ciuitatem
et domum regiam Et factus est dominus protector
meus quia eius ordinacione sic compulsi sunt
insecutores dauid dimittere eum quia philistim invade-
bant super terram israel ut habetur j regum xxiij Et
inutile est consilium achitofel fuit dissipa-
tum ut habetur in ij regum xvij. Et caput sibe fuit
amputatum et consilio mulieris sapientis et sic deo
fauente ut habetur in ij regum xx. Et eduxit me in

altitudinem quia super regem israel per eius tribulacionibus
[illegible] et retribuet mihi dominus et in [illegible] meam
Et postquam ostendit in bona temporalia specialiter
et [illegible] eterna et secundum puritatem manuum mearum
i. operum que per manus designantur quia manibus
operantur et quia [illegible] dauid [illegible] ad [illegible]
[illegible] affirmaciam [illegible] adeo [illegible]

agendo quam negativa. Quoniam omnia iudicia eius in con-
spectu meo, exequendo precepta eius iudicialia et iusticias
eius ceremoniales non repuli a me, eas obmittendo.
Et ero immaculatus cum eo, quia non patior contrarium macula-
tionem cum sit status [illegible] et observabo me ab iniqui-
tate mea i. cavebo incidendo adulterii et homicidii
iusto iure et temporalibus retribuet mihi dominus. Et iterum expo-
nit [illegible] sic supra. Et cum sancto sanctus eris. hic est [illegible]

[illegible] in qua [illegible] mediante audit dominus magis
et benignitatem generalem circa bonos eo quod [illegible]
loquitur. [illegible] de bonitate dei circa se per suam innocen-
tiam. Cum sancto sanctus eris et cetera i. ubi est dominus addens quod
sanctis [illegible] contribuetur a quo summa sanctitas derivat[illegible]
[illegible]. Cum sancto scilicet qui semper vivit sanctus eris [illegible]
sua sanctitate et cum innocente, qui malum aliis non facit,
innocens eris malum ei non inferendo in [illegible]
mala temporalia ad purgationem culpe [illegible] vel ad
exercitium sue patientie quod cedit ei ad bonum [illegible] vite [illegible].
Et cum electo electus eris per predestinationem electus
eris quia eliget te [illegible] aliis tu eliges deum [illegible] modo
vita [illegible]. Quoniam tu illuminas. [illegible]

quod deus [illegible] superbis resistit humilibus dat gratiam.
Quoniam tu illuminas lucernam meam domine. lucerna [illegible]
[illegible] et non lucem male [illegible] in
[illegible] lucerna quia lucernam dominus illuminat
[illegible] quia lucem nature addit lumen gratie a gratia perficit naturam
[illegible] lucem eam male [illegible] accedens tenebras
deus meus [illegible] petit [illegible]
[illegible] gratia divina [illegible] tenebras [illegible]
[illegible] gratia [illegible]
[illegible] et illuminat. Quoniam in te. hic [illegible]

[illegible] David [illegible] adimplebit [illegible]
Quoniam in te eripiar a temptatione. temptatio [illegible]
fuit David occidendi Nabal [illegible] de domo sua
a qua temptatione fuit ereptus [illegible] Abigail
[illegible] dixit ei David benedictus [illegible]

deus [illegible] qui misit te [illegible]
[illegible] ut legitur I Regum xxv. Et in deo meo transgrediar murum i. in
virtute divina transgrediar murum [illegible]
[illegible] fortalicium [illegible]
[illegible] ut legitur II Regum [illegible]

Ista est lex divina in qua non est aliqua in-
mundicia [illegible] ut aqua
fuit [illegible] malum [illegible]
[illegible] ne [illegible]
[illegible] et libellum repudii ne uxores
occiderent deuteronomii xxiiii° et xxxiiii°. Eloquia
domini examinata igne i. [illegible] sicut
metalla in fornace probata. Protector
est omnium sperantium in se [illegible]
[illegible] spes [illegible]
[illegible] cum non est spes [illegible]. Quoniam
quis deus preter dominum [illegible] alii
dii [illegible] participatione [illegible]
[illegible]. Ego dixi dii estis [illegible]
[illegible]. Deus qui precinxit me
virtute corporali et hostes visibiles et
posuit immaculatam viam meam auferens
a me maculam adulterii cum Bersabee
et homicidii [illegible] que macule fuerunt pur-
gate [illegible] quam deus dedit ei [illegible]
[illegible] Absolon [illegible] ei Nathan
propheta ut legitur II Regum xii°. Qui perfecit pe-
des meos tamquam cervorum [illegible] agilitate
ad hostes meos insequendos. Et super
excelsa statuens me i. stabiliens in
regia dignitate. Qui docet manus meas ad
prelium quia deus docuit eum artem preliandi.
Et posuisti ut arcum ereum brachia mea
[illegible] in virtute [illegible] ad exequendum
preliandi artem. Et dedisti mihi protectionem salutis pro-
tectionis [illegible] fortitudo mea [illegible]
[illegible] tua [illegible] Et disciplina
tua correxit me in finem [illegible] tribulationes
[illegible] me [illegible] Et disciplina tua
ipsa me docebit [illegible]
[illegible] Dilatasti gressus meos subtus

me in bellis hec expressius inde quod qui se-
des sit quieti hoc dispositi et adtacedes
sed quod sit quietis elegantia et dispositi
ad finem stadii et ideo quod inter finitas
i statu regis que inclinat inde ad ac-
persequar inimicos meos et comprehendam eos
et non poterunt manus meas effugere et
non convertar donec deficiant in fugam
alios quod contigit in filiis Amon quos
captiuitate inde trucidauit et uastauit
super eos serra carpenta et circumduxit eos
in typo lateris ut habetur ii Regum xii. Et precinxisti
me virtute ad bellum contra Goliath con-
tra eum et alios Philisteos quos divina
virtute potius debellavit. Et supplan-
tasti insurgentes in me subtus me
sicut Philisteos et alios infideles populos
quos David redegit sub tributo ut habetur
ii Regum viii. Et inimicos meos dedisti mihi
dorsum convertendo eos in fugam coram me
et odientes me disperdidisti sicut Saulem et
Absolon et Syba filium Bochri et adheren-
tibus eis. Clamaverunt nec erat qui
salvos faceret deficientibus eis auxiliis
humanis ad Dominum sic clamaverunt nec exau-
divit eos quia erant indigni auxilio divino. Et
comminuam eos ut pulverem desistentes ab eius
auxilio humano et divino etc. Eripies
me de contradictionibus populi qui sicut
Absolon et Syba Bochri filius populum
rebellare compulerunt. Constitues me in ca-
put gentium ut ex conversis gentibus
in stabilitate regni. Et quod David in
se extendebat ad alias gentes in cultu
quam erant ydolatrie dediti Philistei Amo-
niti et cetera. Populus quem non cognovi
nota [illegible] ydolatria
servivit mihi obediendo et tributa reddendo.
Et quod non solum obediebat David in presentia
[illegible] absens [illegible] sub-
iectus obedivit ei. Filii alieni
quod iste gentes vertissent ab obedientia
regis David tempore Roboam regis nepotis
sui et aliorum sequentium. Filii

alienum inveterati sunt licet cum sepius sibi obedie-
rint quando tamen ab obedientia declinaverunt. Subditi
Et claudicaverunt a semitis suis in hostibus hec et tie
bant in clausuris suis et intra se in nova hebrayca
eum et contrahentur in angustiis suis et in catha-
ris vincti quod homines rebellare volentes
reclusi sunt se tamen in civitatibus et locis munitis
timentes invadi ab illis quibus rebellaverunt

Vivit Dominus et cetera. Hic post longam processionem inducta gratia-
rum David nomine magis beneficiis perductis tu
dicit Vivit Dominus quia est vita preciosa et omnia
vivunt ex eo et in quo dicit Iohannes quod factum est in eo
cunctarum vita erat quod cunctarum vita est in Deo
et ideo cunctorum essentia quod est ideo quod intelligit a
ipso summo gradu vite et quod intelligit divinam
essentiam eorum omnem actu intelligit se ipsum
omnia alia sicut dicit philosophus xii methaphisice quod Deus
vivit vita nobilissima suprema et optima. Et
benedictus Deus meus ex beneficiis mihi collatis et
exaltetur Deus salutis mee non ipse cum sit magni-
tudinis infinite sed in cultura eius laudatibus

Deus qui das et cetera. Sua expositio usque
in propheta confitebor et confessione laudis tue in
nationibus quod post hoc ad David venit ad omnes
nationes in vero credentes magnificans salutes
regis eius et salutationes magis quod sicut rex ab eo
constitutus. Et faciens misericordiam christo David et uncto
regem de eius mandato per Samuelem ut habetur i Re-
gum xvi. Et semini eius usque in seculum quod Deus dedit
regnum David et sue et suis successoribus ut habetur
ii Regum vii. Sequitur moraliter

Diligam te Domine
fortitudo mea et cetera.

Psalmus iste gratiarum actio propter David de sua liberatione et per-
secutione Saulis et aliorum inimicorum. Allegorice
iste psalmus exponitur ut sit gratiarum actio totius ecclesie
de sua liberatione a persecutione inimicorum. Ad quorum
suam liberandum petens iterato cum dicit Diligam te
Domine fortitudo mea et cetera id est diligam te super omnia

qua tu es tu virgo maria singularis ideo dicitur hic for
titudo robustis firmamentum stabilitas refugium
paludis adiutor protector defensor Et ter
minus fa[...] hostes deuicit Cruciaverunt hic 2o potest
paliadi necessitas cum dicitur circumdederunt me dolores mortis
in tribulacione que fuit sub stephano actuum vii
fideles ad mortem supplicia trahebat Et tor
rentes iniquitatis conturbauerunt me i. mali ad modum torrentis
impetuose currentes super christianos dolores infer
ni circumdederunt me i. perdidi quos dum doleres infirmi fuere circa
dum stabula infirma esse dum laquei mortis
quos querebat fideles capere ad mortem inferni
m hic 3o potest ecclesie liberacio circa quam prima ponit
eius desperacio cum dicitur in tribulacione mea inuocaui dominum actuum
actuum xii dicitur quod incarceratio petro ecclesia orabat pro
eo et multorum fiebat pro integritate ipsius
porta Et exaudiuit de templo sancto suo deus et clamor meus
in conspectu eius introivit in aures eius cum josephus in libro
de iudaico bello quod inde tempus quo rebellauit
romanis ita per se modum affligerentur iudea cogi
nos cognouerunt filium saluatorem et hic liber primus est
hic eius dicitur clamor eius integre terra quidem iudea et adue
tu exercitus romanorum fundamenta montium conturbata sunt i. prin
cipales de iudea quod commota sunt quoniam irato est
est eis deus ita per primo quod fumus ascendit in ira eius et ignis
de facie eius exarsit carbones succensi sunt ab eo et inclinauit
celos et descendit et caligo sub pedibus eius et ascendit super cherubin et volauit volauit super pennas ventorum Et caru
succense sunt ab eo i. romani quia inde accesserunt prius
inclinauit celos i. potestates principes Et ca
ligo sub pedibus eius i. gentes iudee tenebrose Et ascendit
super cherubin et volauit per hoc designatur velocitas exer
citus iudeorum principes Et posuit tenebras latibu
lum suum i. in illis adhuc cultum clarum quem obtenebrant
principes populi in giro eius tenebrosa aqua in nubibus aeris
fuerunt de nubibus exierunt transitus fulgur
et grando et carbones ignis et aliqua grandines Et per ista
metaphorice significatur multiplices inde afflictiones
tonuit de celo dominus et altissimus dedit vocem suam grando
fuerunt desperatos templi et templi quod fugierunt ipsos
sub et de templo combustum fuit primos
Et misit sagittas suas et dissipauit eos i. sagittas romanorum que
dum esset dictum romanum in hoc erat eius misericor
dia Et apparuerunt fontes aquarum i. fontes scripture replete
loquentes destructionem templi destructionem et re
uelata sunt fundamenta orbis terrarum i. verba dei per que fundata fuit

orbis ab increpatione tua domine i. romanorum tua
precessit ab inspiratione spiritus ire tue hic potest
fidelium liberacio cum dicitur misit de summo et accepit me
misit deus angelum suum tamquam motu
fideles qui erant in iudea transierunt
in regnum agrippe qui fuit confe
deratus romanis et fuit in pace
per quod fidem Et assumpsit me de a
quis i. tribulacionibus multis et eripuit
me ab inimicis meis fortissimis i. a iudeis
qui erant plures et forciores Et cum
oderunt me prevenerunt me in die
afflictionis mee i. in persecutione sub stephano
actuum vi et vii et eduxit me in la
titudinem dispersi fuerunt discipuli et
predicauerunt gentibus et retribuit mihi dominus
secundum iusticiam et gloriam meam quod
aperto ut deo christo qui omnia
mandata eius in conspectu meo ad mandata
tam et operanda et per hoc sicut cum
sancto sanctus eris potest de libera omnes vero
et dirigit ut ad deum cum dicitur cum
sancto sanctus eris cum ipsum sanctificatis et
cum innocente innocens eris ipsum in
innocentia conseruatis et cum electo electus eris
electus eris nam eligit te pre omnibus
aliis Et cum peruerso peruerteris
oportune que ipse putat deum peruersum
blasfemiis cum iudeis tu populum
humilem i. christianos saluos facies et superborum
i. iudeorum ipsum tu illuminas
lucernam meam i. doctores ecclesie
illuminasti domine in i. christianos
famulos qui sunt ignorantes
Quoniam in te eripiar a temptacione i.
dyabolus sic temptacionum apos
toli per aliis in deo meo transgrediar
murum a temptacione obstacula
que impedit processum in bonis deus
meus impolluta via eius i. doctrina

eius q non permittat aliquem malum fieri locis meis
populi permittebant et spoliaret eius et consiliis et
responsis libellus proterne conserviisse quam
expedit ad eorum salutem cum quis deus sub
dominus q d n q deus quia subiecit me i q d ab
ipso e omnis virga mea quis vicia qui persecuti
mea tibi curam i pedes apostolorum qui
sunt valde veloces ad discurrendum predi-
candi ewangelium per orbem universum et super ex-
celsa statuit me i super mundi principes obe-
dientes celestis eum in deum meum in adiuto-
rium caelestis et brachia sicut martires prelio
edocti et ad modum eius inflexi arcus quia
tibi in taka fortitudo e arcus subdoctrina Et dedisti
in protectionem et dextera tua e cor me persecutores
consiliis ex et deductus qui disciplina et cor-
rectio defensionis tue in medio perfectum so
subdidisti dilatasti gressus meos sub me ... hic ergo
terra perfectionis mundi libertatis et perseveranciam meos
tu dominus persequar inimicos meos et comprehendam eos pro
nosce pervenia dum in ista fit forte te in terra Con-
fringam eos ... quia nunc subiit Et precinxisti
me in perfectionis e contra fine ad magnam
assistentiam inimicos mei dedisti mihi dorsum i fugie-
tes contra me Et odientes me disperdidisti unde
eos qui sub per orbem dispersisti Clamaverunt nec erat
qui salvos faceret ad dominum q unus peccerit
auxilium ostendere sed noluit eos admittere
ut dicit Josephus de iudaico bello addens
non exaudivit eos clamantes cum te
addiecerunt in templo portantes tantis fama
eos fuit expanditi Et comminuam eos ut pulverem
ante faciem venti ... ut lutum platearum delebo eos et facerem
eos conculcari sicut lutum quia pro se peccatorum Eri-
pies me hic ostendit perfectionem generalem cum
dicit Eripies me de contradictionibus populi quia incepit alique
contra ... sub perfidia ... redibunt ...
... Constitues me in caput gentium nec
... dixit ... populus
quem non cognovi servivit mihi ...
... obedivit filii
alieni me sicut ... dicentes ...
... dic nobis palam qui voluntas

Cuius hic rege eius quiescit in mortem et clam-
asset filius i asperitatem de sibi data vivit dominus Hic
... gratias que e genus tuum domini Et benedictus
deus ... qui das vindictas in me i victorias in producta
Et albumingentibus eius exaltabis me ... que
... nunc ... ... precipue
predicationibus ut dicit ad Thessal 1o que dominus dixit in ...
... omnis sui ut dicit ... contra conflictus et confessione
laudes et magnificans salutem ... e omni sal-
vator quarto cui ... ... preco
i summo pontifici q dicit ... i manum ... quis legat
in terra ligatum erit in celis Et sciam eius ... in secula
... ... cum e per ... ... quis celi enar-

18 Hunc psalmum ... in titulo in finem
... dominus ... psalmus Dauid
Dauid et e super exposita ... psalmus dicitur
at hebrei ex ... a deo ... ... deducere
legis q fuit magnum beneficium ... Dauid filius
... ... psalmus ... in ... ...
Jacob i verbo suo ... ...
non fecit taliter omni nacioni ... Et ... intelligi-
tur ... dividitur i duas partes ... ... ordinem
magnitudinem divine sapientie generaliter ... excellentibus
... ... in ... ...
... ... legis i ... i ...
... ... ad declarationem divine sapientie
non e ... ... sicut angeli
q non sunt visibiles ... corporibus celestibus q sunt magna
... ... celi i ... ... enarrant glo-
riam dei i ... ... magnitudinem potentie sue
... sue sapientie Et opera manuum eius ...
magnitudinem sue virtutis ... ... i quo
sunt stelle fixe ... ... excellentibus
declarat ... divine virtutis sapientie ... ...
... ...
... ... dies diei in
... verbum i nox nocti ... ...
... ...
... que ... celi ... ...
... ... veritatem ostendunt

potencia et sapientia motoris primi scilicet dei Et quod constat omnibus nota vel fuit et idest scilicet non sit loquele neque sermones i. gentes diversarum linguarum quorum non audiantur voces eorum quia omnes habitantes in terra de spatiis per orbem terrae et dura spera ac potestate celi docentur proponi de celeste in sole posuit tabernaculum suum in hebreo immo in desiderio eius scilicet sit sol posuit tabernaculum in celis testibus et sine ipso pretendit Et sic capitulo quod sol intuens planetas posuit habet cum tribus planetis supra se scilicet mercurio iove et saturno et tres infra se scilicet in venus et luna et sic in orbibus planetarum quasi duo celi habet habitaculum Et sit hic specialis medio de sole in quo deus posuit tabernaculum proprium et egressus in motus sit credo dixit sapiens in hominibus Et ipse tamquam sponsus procedens de thalamo suo quia in ortu suo egreditur de cinis vero noctis exultavit ut gygas ad currendam viam suam sic ipse egreditur de thalamo diffusus eminenter exsultat ut gygas ad currendam viam et ad regionem cum suum selectus sub quod dicitur a summo celo egressio eius scilicet quantum in quantum celi in terminum suum in una die quia una die naturali circuit totum celum et in tanta magnitudine quod terra non cum sit punctalis in eo cum ex qua apparet primum motore deo in summo celo i. absolute quo ipse prima celi egressio eius usque in occidente et occursus eius in incidendo in oriente sic dicitur et exitus eius continue sol occidit et ad locum suum revertitur nec est qui se abscondat a calore eius quia de die calet calore in crassitudine opponitur lex domini hic quia autem

credo dixit sapiens specialiter de lege data que disponebat ad christum et dicit sapienciam ac virtutem et apostolus ad galatas lex pedagogus fuit in christo Et prima descriptio legis date per eius obscuritas vel desiderabilia dum lex domini immaculata quia debet esse immaculate immaculata quia non generat ac impium libere levitas licet permittat aliquando mala ut maius evitandum ut dicitur esse prosequitur perdetur convertens animas ad dominum Et legitur hic de quinque libris moysi quod est lex apud hebreos testimonium domini fidele quantum ad libros prophetarum quorum dicta fideliter implet scriptura scripturis implet quantum ad alios libros propheticos

Quid interest int(er) deum et d(omi)num? R(esponsi)o h(oc) interest ut in dei appellacione patrem et filium
intelligas. Deus eni(m) nature nomen est p(er)tinens ad amorem. Dominus potestatis cog(nome)n ad timorem
Interrogacio Int(er) trinitatem et unitatem quid differt? R(esponsi)o Ut unitas sit inseparabilis
deitatis s(ub)s(tanti)am. Trinitas vero sit p(er)sonarum diu(er)sitatem vocatur. Est et g(e)n(er)ans g(e)n(e)-
ratus et procedens. tria quidem no(m)i(n)a s(ed) s(ubstanti)a una sicut ignis, splendor et calor tria quidem
vocabula s(unt) s(ed) non una. Tres ergo credere debemus p(er)sonas e(st) trinitatem in p(er)sonis non distinguere
in unum est. Int(errogaci)o Int(er) essentiam dei et s(ub)s(tanti)am eius quid differt? R(esponsi)o [illegible] s(ub)s(tanti)a e(st) id quod
non ab alio s(ed) [illegible] est essentia vero [illegible] e(st) [illegible] q(uod) [illegible] est. Int(errogaci)o Inter id q(uod) filius
nec equalis nec maior e(st) patre q(uod) e(st) differentia R(esponsi)o [illegible] e(st) s(ub)s(tanti)e e(st). Alter
nec equalis [illegible] Obiectum inquitur h(oc) est Int(errogaci)o
s(ecundu)m nature equalis e(st) ergo patri. inquantum deus e(st) [illegible] et p(er)hibetur R(esponsi)o q(uod)
Quid d(ici)t nec id q(uod) [illegible] nec ingenitus nec progenitus et [illegible] R(esponsi)o q(uod)
[illegible] ad prop(ter) [illegible] alter ad nos. [illegible] s(ecundu)m divinitatis excellenciam ingenitus e(st) a pre
[illegible] ad [illegible] hu(m)anam societate(m). progenitus e(st) [illegible] creature. Est ergo ingenitus in s(ub)s(tanti)a
at vero s(ecundu)m hu(m)anam progenitus in natura. Int(errogaci)o
deitatis progenitus in [illegible] p(ro)genitus in [illegible] ingenitus in natura Int(errogaci)o
nomina [illegible] accidencia q(uod) in dei filio sunt. quo distinguuntur [illegible]. R(esponsi)o q(uod)
[illegible] sunt deus. dei filius. dei verbu(m). [illegible]. sapiencia. ymago. splendor. figura.
[illegible] vero sunt agnus. sacerdos. petra sive lapis. leo. vitulus. aquila et
[illegible] Singulorum nomin(um) officia attende. Deus d(icitu)r q(uia) ex deo genitus e(st). [illegible]
[illegible] filius dei. q(uia) deus [illegible] no(n) est [illegible] ipse q(ui) pr(e)/
[illegible] p(ro)fectus a p(ro)fecto. Filius dei. q(uia) deus [illegible] nat(ur)e sive visibile
[illegible] dei. q(uia) [illegible] dei ore [illegible] omnia condidit vel iussit. P(ri)n(cipiu)m p(ro) eo q(uod) rerum
Verbum at e(st) filius dei. q(uia) [illegible] ore [illegible] omnia condidit vel iussit. Principium p(ro) eo q(uod) rerum
vel corporeum e(st) vel p(ro) eo q(uod) [illegible] toci(us) op(er)is creature [illegible] fontem e(st)
omnium et origo et causa sit. Dextera [illegible] omnem [illegible] et omnem celi terre creatura(m)
[illegible] vero p(ro) eo q(uod) omnem potestatem [illegible] ipse revelet omnia [illegible] iusticia
continuat atq(ue) regat. Sapiencia e(st) p(ro) eo q(uod) ipse revelet [illegible]
gubernet. [illegible] ymago e(st) [illegible] similitudinis veritate [illegible] cum patre indifferens est
et archana sapiencie. ymago e(st) [illegible] Splendor vocat(ur) q(uia) deus est [illegible] lux. ita et
[illegible] indiscreta i(n) [illegible] sive [illegible] Splendor vocat(ur) [illegible] effigia e(st) q(uia) [illegible] forma
filius ab eo inseparabilis q(uia) splendor [illegible] luce p(ro)cedit. effigia e(st) q(uia) [illegible] formam designavit in incorp(or)a
[illegible] omnium virtutum similitudinis. patris in [illegible] ymagine atq(ue) formam [illegible] mediator e(st). [illegible]
magnitudine. Mediator e(st). q(uia) [illegible] horum et deu(m). medius e(st). [illegible] Porro agnus [illegible] innocencie
nature [illegible] humilis forma. et divinitatis excellentia. Sacerdos q(uia) semetipsum p(ro) nobis patri hostiam
tiam et passionis carnis appellat(ur). Sacerdos q(uia) [illegible] offereo et [illegible] incredulorum
obtulit. Petra p(ro) eo q(uod) firmitas sit credentium. [illegible] veluti duos [illegible] ex diu(er)so venien
[illegible] angularis q(uia) vetus et novum testamentum [illegible] veritate coniunxit. Leo q(uia) s(ecundu)m carne(m) ex
Lapis angularis. q(uia) vetus et novum copulavit. at [illegible] veritate regnum et potenciam [illegible]
tr(ibu) [illegible] angulus et copulavit [illegible] mortalis. Leo [illegible] regnum et potenciam. p(ro)pria in
virgine natus e(st) passibilis atq(ue) mortalis. Leo [illegible] Aquila p(ro) eo q(uod) rep(er)-
morte diabolu(m) vicit. Vitulus q(uia) [illegible] salute [illegible] immolatus e(st). Aquila p(ro) eo q(uod) rep(er)
genus ad [illegible] celi revolavit et ad sedem paterna(m) unde venerat rediit
Int(errogaci)o Int(er) natum [illegible] et nos quid interest? R(esponsi)o [illegible] [illegible] ex viri coitu conceptus
ille at non [illegible] sp(iritu) s(an)c(t)o natus e(st) Int(errogaci)o Quid
differt [illegible] a [illegible] R(esponsi)o Et nos [illegible] sine [illegible] carnis s(ed) de sp(irit)u s(an)c(t)o natus [illegible] Int(errogaci)o Quid
ille vero ex duabus divinitatis et humanitatis. Si ex [illegible] prima nativitas [illegible] ex altera creata
[illegible] natus e(st) [illegible] factus [illegible] sunt sive [illegible] secunda in plenitudine temporis
cognoscimus [illegible] nos ex duabus subsistimus s(ub)s(tanti)is. corporis v(idelicet)
Int(errogaci)o [illegible] et nos subsistimus s(ub)s(tanti)is R(esponsi)o nos ex duabus subsistimus s(ub)s(tanti)is. corporis v(idelicet)
et anime. ille vero ex [illegible] corpus et anime. Ita e(st) q(uod) p(er)fectus deus p(er)fectus homo p(er)dicatur
[illegible] i(n) [illegible] s(ub)s(tanti)am. divinitatis sive et humanitatis [illegible] Int(errogaci)o Int(er) mortem [illegible] et [illegible]
[illegible] R(esponsi)o hoc interest. q(uod) nos morte p(ro) merito [illegible] morimur ille at mortem
[illegible] salutem suscepit absq(ue) ulla macula. Int(errogaci)o [illegible] et [illegible]
pro nostra salute suscepit absq(ue) ulla macula. Int(errogaci)o Int(er) [illegible] differt? Illius vero [illegible] de celo
[illegible] R(esponsi)o nos [illegible] in fine [illegible] differt. Illius vero [illegible] de cele
Quid differt? [illegible] illius [illegible] ut [illegible] nos vero illo [illegible] [illegible]

Int(errogatio) creacio(n)is mundi et formacio(n)is q(uo)m(od)o e(st) distincta? R(esponsio) ex origine prius materia facta est
cuncta creata s(un)t. Deinde distinctiones vero specie per sex dierum alternationes per altercationes formata
s(un)t. S(ed) materia facta est ex nichilo. Unde et ip(s)a dicitur informis materia. Int(errogatio). Cum dicit(ur)
omnes dies et cum omne tempus quas res condidit deus? R(esponsio) Duas. Sc(ilicet) angelicam
creaturam et informem mat(eriam), q(ue) quidem facta e(st) ex nichilo, preter has res ex se factas
no(n) continentur. S(ed) sola origine s(ed) s(e)c(un)d(u)m cantica ita q(ui) vivit in eternum creavit omnia simul.
Int(errogatio) Ex nichilo condidit omnia deus? R(esponsio) Non. Ex quedam fecit ex nichilo, quedam ex aliquo.
De nichilo mundum angelos et a(n)i(m)as. Ex aliquo homines et ceteras mundi creaturas.
Int(errogatio) Q(ua)re dic(untur) duo paradisi? R(esponsio) Unus e(st) terrenus ubi prior(um) hominum corporalis vita ex-
titit. Alter celestis, ubi a(n)i(m)e beatorum stati ut a corpore exeunt suscipiuntur atque digna
felicitate letatos expectant resurrectionem corporum suorum. Int(errogatio) Int(er) angelos demones et
homines quid dist(at)? R(esponsio) Angeli sunt q(ui) spiritualia substantia subiacet. Ante omnem creaturam
creati, non mutabiles conditi, s(ed) contemplacione dei inmutabiles facti. Ad impassibiles
mente rationales, tempore eterni, beati, repetitu accipiunt ex aere corpora sumunt, in celestibus
commorantur. Demones sunt immundi spiritus, subtiles et vagi, ad possibiles
tempore eterni, hominum inimici, superbia tumidi, in fraude noui, hii quondam a sede
celi ob superbiam lapsi, nunc in aere commorantur. Homines sunt ronc capaces in-
tellectu sapientes, ore loquaces, statu rigidi, vultu erecti, mortales corpore, fragi-
les mente, leves diversis moribus, pares erroribus, in studio inertes, proni ad
voluptatem, tardi ad sapientiam, veloces ad mortem, de prosperis mundi, de parentibus
origini defectus iniecti, concipiuntur iniquitate, in peccato nascuntur, in labore vivunt,
in dolore moriuntur, corpus demum alii ad gloriam, alii ad penam. De familia sugetes
sed qui congessit debitum solvit. Int(errogatio) Cur homo non redimitur angelica?
R(esponsio) Prevaricatores quippe angeli, in veniam non
prevaricatrix non sine fine sunt. Nulla graventur infinite. Homines autem per peccatum idcirco ad
surgere eo quod fragilitate carnis, ... infinitum ex luteo traxerunt materia. Int(errogatio) Homo per quod
veniam venit. ... pocius infinitum. Qui de limo terre formatus est, ex quibus constat? R(esponsio) Ex duabus.
Uno spirituali deus est ab illo. Corpus atque ossibus et carnibus constat
in mortalis et mortalis. Quod est ... et corpus ... aliquis ignis aeris aque et terre. Habet terre in
durum in quattuor elementis, habet enim in se aliquid ignis est in calore vitali. Siquidem ex quadri-
carne e(st), humor in sanguine, aeris in spiritu ignis e(st) in calore vitali. Siquidem ex quadri-
partita huius corporis quattuor elementorum designatur, caput namque ad celum refer-
tur, ... quattuor ... duo luminaria solis et lune; pectus aeris coniungitur, quod per inde
singula sunt duo oculi qui duo luminaria solis et lune. Pectus aeri ventorum spiritus / Venter autem mari assimilatur
emittitur spiramentis flatus. ... quod ex aere ventorum spiritus / Vestigia postrema terre comparantur
q(uia) collectio omnium humorum quasi congregacio aquarum / Vestigia postrema terre comparantur
eo quod sit velut membra arida sunt sicca sicut et terra. Iam vero in arce capitis mens
collocata est tanquam in celo deus, ut ab alto speculetur omnia atque regat. In capite
autem tres ventriculi cerebri constituti sunt. Unus anterior ad faciem, a quo sensus omnis. Alter posterior
ad cervicem, a quo motus omnis. Tertius inter utrumque, in quo memoria viget. Iecur vero in corde
ad cinere, a quo motus ... concupiscencia et ab eo cibus decoquitur. Affectus autem
ignis, hec sede est voluptas venerea concupiscencia et ab eo cibus decoquitur.
iracundie in felle. Pavores in corde. In splene leticia. In pulmone vero aeris con-
tineri voluit. Int(errogatio) Cur caput vocatur ... eo quod ... omnes et timens inde
initium capiat atque ex eo omnes vigendi causa oriatur, ubi enim omnes sensus apparent.
Int(errogatio) Puer quinque modis dicitur, filio tribus ... natura, ut Isaias puer natus est nobis.
Etate ut octennis, decennis. Unde est id iam puerile ingenium tenera cuncte turbat.
Ab obsequio et fidei puritate, ut deus ad prophetam: puer meus es tu, noli timere. Dum
iam senex ... puerilis annos. Etc. Si gra(tia) mortis. Tria sunt
adoptiva, ymaginatura et nalis adoptiva infacunda imitatio in ueritatem creatural
naturalis sermo. Int(errogatio) Quinque modis filii appellantur: filio minor, natura, imitatione, adop-
tione et doctrina. Imitatione ut Abrahe fide imitatores ex gentibus, dicente evangelio: potens est
deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahe. Et ad contra Iudeos, vos ex patre diabolo estis
non nati sunt sed quod eum fuerint imitati, et vos opera diaboli estis.

Adoptione eius qui lingua consuetudine ulli lex urgeret ut per nos dico non natura ... operatio ... in ... doctrina sicut apostolus filios suos appellat eos quos ... predicavit. Quadruplici ... ordo filiorum ... vigesimus ... post ... medius novissimus ... ... post ... Iuxta omnes modos ... fratres dicuntur ... natura, gente, cognatione, affectu ... ut Esau et Jacob. Gente ut omnes Iudei ... fratres vocat ... *Deuteronomio*. Si autem emeris fratrem tuum qui est hebreus. Apostolus optabat ... anathema esse ... pro fratribus meis qui sunt cognati mei secundum carnem, qui sunt Israelite. Porro cognatione fratres vocantur qui sunt de una familia, id est patria, quas latini paternitates ... cum ex una radice multa ... turba diffunditur. Et in genesi dixit Abraham ad Loth fratres sumus ... Loth ... filius fratris Abrahe ... fratres affectu dicuntur qui ... duo scindit speciale et commune. Speciale quo omnes xpiani vocantur ut ecce quam bonum et quam iocundum habitare fratres in unum. Commune cum et omnes homines ... patre nati pari inter nos ... germanitate coniungimur. Scriptura loquitur dicite hiis qui oderunt nos fratres nostri ... Iuxta omnes ... ... Crescite et multiplicamini ... legi ... Genesi ... faciamus ei adiutorium simile sibi ... ... sed ... in matrimonio ... et incontinentie ... apostolus ... pulchritudo et ... sapientia ... sedere ... ... Iuxta ... in eligenda uxore impellunt ... potenciorem ... ad affectum ... ad amorem ... pulchritudo ... divitie et mores ... ad amorem ... pulchritudo ... divitie ... mores plus quam pulchritudo ... ... sub potestate viri ... formam non ... ... pulchritudo longo ... levitate ... plerumque decipiunt ... ... latine ... sublimitas et profundum ... ... ad vite ... ... sublimi ... ... intelligentia ... ... nos longanimitate tolerando perducit ... ... sublimitate ... ... vita ... ... indicium incomprehensibilis ... ... tolerando et exhibendo ... ... amando ... ... profundum ... ... signis ... et latitudinem ... ... intelligendo ... ... indicando ... Iuxta etatum singula ... ... illicitos motus cogitationum ... ... pueritia ... adolescentia ... vota pandere ... ... simplici vita ... infantia ... ... pueritia ... ... duas ... in ... etates ... ... pueritia ... ... septimo anno ... ... et ... ... ad ... Post ... ... a ... anno usque ... et ... ... annis ... ... a ... anno ... usque ad ... ... virtute ... etas a ... ... Porro ... ... etas a ... ... usque ad ... ... infantes ... ... pueri ... a puritate vocati sunt ... ...

distinctio ...

fine qr non dum lanugine florescentes genarum induitur puella dicitur a pupilla vo
cata quasi pupilla; vnde puerpera vocatur. Respondeo proprie autem puerperas dici qu
primum enixe sunt et que quasi puelle pariunt. Inter vocale et vocabile quid interest.
Respondeo vocale est quod vocis vtitur intellectu ut homo; vocabile quod voce dicitur ut
fetus. Inter sensum et memoriam distat. Respondeo sensus est res eminens ad in-
veniendo, memoria res inmente recordatio. Ille ergo cogitata reperit, hec reperta
custodit. Inter memoriam et mentem et cogitacionem quid est distinctio. Respondeo quod memoria
preterita retinet, agens futura providet, cogitacio presencia complectitur. Quid est sensi-
bilia et insensibilia. Respondeo intelligibilia sunt que in mente animo quasi percipiuntur, sensi-
bilia vero que visu tactuque corporeo sentiuntur. Sensus corporea quinque sunt, scilicet visus,
auditus et cetera. Quid cuique sensui subest, visui subiacet situs color seu magnitudo
inesse; auditui voces et sonus, odoratui fraglancia uel corrupcio, gustui
sapor amarus seu dulcis, tactui calida et frigida, dura et mollia,
aspera seu levia. Sensus omnis oriuntur per aerem quidem visus auditus et odoratus, optima
tactus saporumque nascuntur. Inter animam et corpus quid distat. Respondeo anima est substancia incorporea
intellectualis, racionalis, invisibilis atque inmortalis, habens ignotam originem. Econtra
corpus est substancia visibilis atque mortalis, semen habens ex vicio et ex terrenea fecciencia.
Si ergo anima spiritualis creatura est, inicium novit, finem vero non novit. Quod enim
angeli ita et anime sunt. Habent enim inicium, finem nullum. Anime eius nam homines
communem cum angelis, carnem cum pecoribus habemus et plurimi moribus et plurimi
habemus. Inter corpus et carnem quid distinguitur. Respondeo quod omnis caro corpus, non omne corpus caro.
Intellectualis caro enim que sanguine, venis, ossibus quoque distinguitur. Corpus vero quamquam et
caro dicatur interdum tamen et aereum nomine penitus habet corpus est et non caro. Inter ea
que sunt officia anime. Sed anima quidem vna est, tamen pro diversitate affectuum varia sunt
sortita vocabula, etc. Dum contemplatur spiritus est, dum sentit sensus est, dum sapit animus est, dum
intelligit mens est, dum discernit racio est, dum consentit voluntas, dum recordatur memo-
ria, dum membra vegetat anima est. Quid vero atque spiritus differunt. Anima
que est vita corporis, preterea spiritus motu corporis. Spiritus autem ipsius anime est quedam potencia
racionalis qua possumus videre pecoribus et ceteris. Inter Vnum sunt spiritus per animam accipere dum
Respondeo Nequaquam. Nam omnis anima spiritus esse potest, non tamen omnis spiritus anima, nam et ipse deus
spiritus est, et tamen non est anima. Angeli quoque sine vero spiritus sunt, anime tamen non sunt. Inter partes
anime quinque uel quod pre me Respondeo, ut videlicet veterum tres eam partes dixerunt: racionalem
concupiscibilem et irascibilem. Racionale per quam invisibilium rerum conspicit, irascibile per quam in-
perfecte vite sue emendat et corripit, concupiscibile per quam concupiam carnis spiritualem in-
tuitu conspexit. Queritur de statu anime nos sentiamus. Respondeo Est denique ut eam
non igne ut sagacioris in incorporeas dicamus passibilem atque mutabilem, carentem pondere,
figura sine colore, ut credimus parte, in creaturam esse dei, que cum angelis creatur, ne
dupla dicatur ut qualibet subiacenti elementorum materia in qua nullo fuisse creatam. Inter unde
sumitur quod ut de substancia dei neque de substancia ceterorum elementorum sunt creata. Respondeo, liquido per
quod ut de substancia dei nequaquam viciosa ut mutabilis esset. Sed si ex elementis esset
quasi eam deus de ipso creasset. Terra soliditas, aqua humore, flatum ex aere
sed tamen ex igne. Quare ergo his omnibus caret atque ea inde non esse que cum illis nichil
calore ex igne, ergo quare ad dei vero ymaginem idcirco facta est, ut et si non inconmutabilis
sed tamen communis esset. Inter quid ut corrupciam carnis et
ut deus esset, tamen incorporea ut deus extitit. Respondeo corrupcia carnis est motus anime turpis in affectu perdendi delectacio
spiritus iniquitatis. Respondeo corrupcia carnis est motus anime turpis in affectu perdendi delectacionis.
Concupiscencia vero spiritus est ardens in interiori mente in desiderium spiritualis virtutis, ista sibi conscientiam
mittit ad regnum, illa ad supplicium sempiternum. Inter Inter quare dicitur in ipsis
et liberum arbitrium libertate quid interest. Respondeo arbitrium est voluntas, libera potestas que
per se sponte uel bona uel mala appetere potest. Vera autem est dum inter bonum et malum
ergo bone voluntatis inicium et opus preveniente effectu dei est. Ergo bonum quod agimus, et
gratiam preveniente et subsequente; virtus vero vnum est potest observacio libere voluntatis; voluntas
vero si dei non esset tamen ei gracias agis et si non correximus; cur et liberum est ex liberum
operibus

Aug' excerpta a se ipso ad papam

Int' legem et euangelium quid interest / R. Quod est in lege figura / et quod in euangelio gratia
Illa habuit umbram ista ymaginem illa data est propter transgressionem ista propter iusti
ficationem illa reatum demonstrat peccati ista agnitum adiuuat ut uitetur. Illic
temporalia regnum et promissiones rerum corporalium continentur hic vita eterna
regnum quoque celorum promittitur. Int' actiuam vitam et contemplatiuam que est distancia R.
Actiua vita est que in operibus iusticie et proximi utilitate versatur. Contemplatiua autem
vita est que vacans ab omni negocio in sola dilectione dei defigitur. Habet una in
opere bone conuersacionis et fide in hac peregrinacione uiuit altera in contemplacione imm
utabilis veritatis. Bene uiuendo usque ad regnum perducit actiue vite magna sunt
premia contemplatiue pociora actiue uite. opera cum corpore finiuntur. Contemplatiue autem
gaudia in fine amplius crescunt. Unde et quod predicans saluator signis et miraculis
choruscabat. actiuam nobis commendabat uitam in urbibus / ex quo in monte orationis
studio pernoctabat. vitam contemplationis significabat / Fides dei filius nostro imitacione
p' .i. actualem vitam amittat. et contemplatiua agit aliter cum intendens offe
dit Sed cum per contemplacionem amandus est deus ista per actualem vita diligendus est proximus
Ac per hoc sine non possumus sine utraque esse vita. sed et sine utriusque dilectione esse nequa
quam possumus Int' fidem et opus quid distat / R / Quia per fidem possibilitas no
bis operis inchoatur: ex opere uero fides perficitur. / Opus cum fide preuenitur. Fides
operibus comprobatur / Opera autem sine fide. nequaquam prodesse. quia nil valet a malo
declinare. et agere quod pertinet ad salutem. quia ipsius salutis. uel nescit. uel negat au
ctorem / Sic fides sine operibus nequaquam prodest / quia non potest per fidem deo placere. qui
deum contempnit in opere / Ob hoc et fides sine operibus mortua est. unde Jacobus
contra Paulum / paulus predicat an fidem. non esse bonum
et opus extra fidem vacuum unde paulus / ac per hoc unde sunt opera
opus / Jacobus narrat fidem nil valere sine opere bono / ... alterius subsequencia ... Int' fidem
fide predicta uel ... R / Fides est diuinitatis confessio. et religiose felicitatem
spem et caritatem quid distat / R / Fides est ... expectacio caritas est per dilectionem pura
... Spes est bonorum operum futurorum ... Int' ... officia singulorum ... R ... scripta
... dilecto ad deum et proximum ... promissa prestolatur futura tercia amore complectitur
credulitatem fouet ... et in futuro / R. In huius ... vite tempore
eternum / ... et in presenti tempore manebunt et in futuro ... ita cum in futuro fides cessabit
ita copulatur ut altera sine altera esse non possit ... dum bene ... qua ...
... credidit eterna aduenerit ... sola caritas ... perducet ad
bonum prestolatur. attingit Sola caritas ... Int' amorem dilectionem et caritatem
... sola ... media est uel ... et ad utrumque parata sine ad bonum
... amor et dilectio ... ad bonum ... Cuius ... nomine
sine ad malum ... caritas ... appellatur ... major
valde extollitur. ut et ipse deus caritas appelletur ... et intra nos ... deo
... ut diligatur quod super nos est. et iuxta nos. Subtus nos. ... In ...
atque proximus. caro nostra. atque anima. In quibus rebus dilectio consistit dei / R ...
... ut nil remaneat in homine quod dilectioni diuine non subdatur
... corde anima atque mente. ut ... Ob cogitaciones in deo referendas precepit
... diligere deum ex toto corde tuo. Ob affectus anime ad deum referri iussit ... adiecit
... ex tota anima tua. Ob ... que ... et ...
ex tota mente tua. indicat omnes ... diligeus ... obseruanda. R. Non
rebus diuinis esse occupata. ... circa dilectionem proximi
Duo. ut ipse ... alijs. quod ... prestari ab alijs uult. et ipse non inferat alijs
quod ... ipsi ... inferri ... duobus articulis ... deligitur
... et alia malicia leditur /
... et ... conferri ... phisica. ethica. logica ...
... phisica ... moralis. logica rationalis ... et contemplacioni
... naturalis. ethica moralis. logica rationalis ... Tercia ... recte uiuendi versatur. Tercia in discernendo ...
... in quibus disciplinis diuiditur ... Inspecte ...

In septem artibus prima est arismetica, secunda geometria, tertia musica, quarta astronomia, quinta astrologia, sexta mechanica, septima medicina. In arismetica ordo numerorum. In geometria dimensio terre, magnitudines, figuras vel formas. In musica perfecta modulacio, que constat tribus modis, id est sono, verbo et numero. In astronomia lex astrorum. In astrologia ratio conversionis celi, positiones et potestates ortusque siderum vel occasus. In mechanica peritia ad quam subtiliter fabrica [illegible] omnium [illegible] dicuntur. In medicina sive curatione ad temperamentum corporis vel salutem constituta. [illegible] [illegible] quibus [illegible] constat. [illegible] Dyalectica sive rethorica. Dyalectica est ratio sive regula disputandi intellectus [illegible] acuens [illegible] a falsis distinguens. Rethorica est ratio dicendi et [illegible] [illegible] latum [illegible] acuens [illegible] qua oratores sequuntur. Divisiones ethice [illegible]. [illegible] Ethica est bene vivendi magistra [illegible] quattuor principales virtutes: prudencia, scilicet atque iusticiam, fortitudinem atque temperanciam. Prudencia divinarum et humanarum [illegible] [illegible] in qua intueri oportet id est [illegible] intelligencie [illegible] et agnitio vere fidei et sancta scientia, in qua [illegible] historia sive [illegible] figura spiritualia [illegible] decet [illegible] [illegible] est [illegible] quod quedam sic accipiuntur historia, [illegible] fide rerum gestarum, quamquam [illegible] [illegible] quod quedam in [illegible] promixto iure accipiuntur, tam [illegible] [illegible] fuerunt. Deinde quod [illegible] duo [illegible] [illegible] [illegible] de Sara et Agar primum pro [illegible] intellectum sed de cantico canticorum [illegible] [illegible] figurabat [illegible] [illegible] spiritualiter accipitur. [illegible] [illegible] luxuria [illegible] [illegible] accipitur [illegible] efficiencia operis [illegible] corporalis [illegible] [illegible] religione venerari, honore [illegible] [illegible] iusticie [illegible] [illegible] iusticie [illegible] est deum timere, religione venerari, honore [illegible], fratribus caritatis viscera amplecti, [illegible] preciosa diligere, [illegible] [illegible] boni accepti [illegible] rependere, [illegible] [illegible] aliena [illegible], opera [illegible] [illegible] fortitudo est animi magnitudo [illegible] periculi [illegible] [illegible] fortitudo [illegible] [illegible] reddit [illegible] resistit fortiter, nullis [illegible] bonorum vel divitiarum [illegible] adversis [illegible] frangitur, non elevatur prosperis, ad victoriam strenua [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fugit, [illegible] ad [illegible] ad labores, fortis ad pericula, [illegible] [illegible], avaricia fugit [illegible] [illegible] [illegible] molestiis nullis cedit, glorie [illegible] appetitus. Temperancia quid est? [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] modus vite in [illegible] verbo vel opere [illegible] [illegible] comes est [illegible] [illegible] temperancia est modus vite [illegible] continenciam et castitatem amplectitur [illegible] [illegible] [illegible] animi [illegible] continenciam [illegible] [illegible] [illegible] Causas [illegible] [illegible] restringit appetitum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] iusta dilectione dei et proximi [illegible] restringit [illegible] [illegible] agnicione veri delectat [illegible] temperancia affectionem carnis [illegible] [illegible] fortitudo [illegible] virtus [illegible] [illegible] et intelligit, secunda diligit, tercia appetitum [illegible] fortitudo [illegible] et restringit appetitum. Prima [illegible] credit et intelligit [illegible] moderatur et restringit appetitum [illegible] [illegible] modum imponit. [illegible] His virtutibus vicia opponuntur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quattuor virtutum [illegible] totidem vicia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vicia [illegible] media [illegible] [illegible] [illegible] gaudium sive dolere nos [illegible] [illegible] ad malum [illegible] arbitrii voluntatem [illegible] [illegible] ad utrumque parata sunt et modo ad bonum [illegible] vicia gignunt, velut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cum nonnulli male [illegible] virtutes [illegible] [illegible] disciplina [illegible] crudelitas vindicte [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dissoluto [illegible] [illegible] virtutibus vicia [illegible] [illegible] modo [illegible] quattuor [illegible] bene utitur virtutes sunt [illegible] [illegible] [illegible] metuit [illegible] [illegible] [illegible] dolet [illegible] gaudet in operibus bonis [illegible] [illegible] [illegible] metuit [illegible] [illegible] [illegible] amor studio boni [illegible] [illegible] virtutibus accipiuntur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] amore studio boni [illegible] [illegible] dolorem amisse rei frangitur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] conteritur quodammodo tremens vel dolore amisse rei frangitur [illegible] [illegible] gaudio adepte rei extollitur et non virtutes sunt sed vicia [illegible] inflammat aut gaudio adepte rei extollitur [illegible] [illegible] metu et cupiditas. Alia duo [illegible] [illegible] [illegible] duo sunt [illegible] [illegible] [illegible] quodammodo [illegible] [illegible] vel dolor. Inter sapientiam et scientiam quid differt? [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] quod accidit gaudium vel dolor [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cionem [illegible] ad contemplacionem sapientia, illa cum temporalibus bene utitur et in [illegible] malis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] bonis [illegible] [illegible] bona [illegible] contemplatur. Alterum [illegible] [illegible] vel appetendis bonis [illegible] [illegible] voluerunt [illegible] sapientiam in divinis, prudenciam vel sapientiam [illegible] et prudenciam quedam intelligi voluerunt. Inter sapientiam et eloquenciam quid distinguitur? [illegible] [illegible] eloque[illegible] in humanis negociis ponunt. Inter sapientiam et eloquenciam [illegible] sapiencia sine eloquencia prodesse potest, eloquencia [illegible] [illegible] constat [illegible] verbis, sapientia [illegible] sententiis. [illegible] sapientia valere non potest. [illegible] sunt vicia principalia? [illegible] septem, id est gula, concupiscentia, fornicatio, avaricia, invidia, tristicia, inanis gloria, novissima [illegible] [illegible] et [illegible] regina superbia [illegible] [illegible] [illegible] duo sunt carnalia, fornicacio et ingluvies, reliqua spiritualia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] concupiscencia, quoque modo distinguuntur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Ionathas [illegible] [illegible] [illegible] ieiunium solvit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] manna [illegible] carnes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] communes cibos [illegible] [illegible] filii [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

Fit ... p viles ... ... et ... ... de ... satisfacte accipit
... si quis ... de ... quamque ... ... prouenta
fornicacio est trimoda ... ... quippe ... volutus ... corruptio carnis ...
... aliud ... ... carnis ... inmundicia ... ...
turpis ... ... pollutus ... est ... ...
... ... ydolatria auaricia ... ... sit ...
... ... Porro ... gemina ... ... pena ... ...
... augende rei et in metu rei ... ...
... ... augende ... ... ipe
... ... inuidia ... ... flama ... ... inuidet ... ... est
... ... dolet ... ... tria sunt ... ...
... ... penitudine ueniens ... ... perturbata et ... ...
delictorum penitudine ueniens alia ... iracundia ... ...
et desperacione ... ... dona ... et dona
... ... dona accepisse precedentibus meritis ... ... sapientis
... ... putant ... ...
... ... alios ... ... superbia trimoda ... differencia ... ...
... ... iactancie ueniente ... contemptum ... ... precepta ... ... superbie ...
de singularitate ... ... culpe contemptum ... ... contumaciam
... superbie ... ...
... ... mandatorum attollitur elacio ... ...
... ... imperiis ... quidem ... ... fornicacione
... ... uigilie et ... cordis ... ...
... ... corporis et opera assidua ut labor ... ...
... contricio cordis et afflictio corporis ... ... celeste ...
... ... celeste ... inuidia ... amor ... ... et ... celeste ...
... ... paciencia ... equanimi ... ... auaricia ... ...
... accipiunt ... concordes ... ... colloquia et consolacio scripturarum
elemosina et ... ... et ... ...
... ... metus ne uanagloria ... ...
arrogancia ... superbia ... ... metus diabolice ... ... xpi
... ... momentis horis diebus mensibus annis ... ...
... ... angustissimum tempus hora est finis temporis dies ... est
... ... nocturni
... ... incipiat ab ortu solis
... solis ... sol ... terra ... ... romanos a media
... dies horarum xxiiii spacium horarum ... dies secundum athenienses a sexta hora diei secundum ... ... co
secundum ... ab ortu solis secundum ... ... romani nona ... ... a mercurio
nocte dies dicta est dies quarta romani ... ...
... ... dicta ... ... a marte ... a ioue ...
... ... a uenere uoluptatem ut ... ... et
... ... partes diei ... ... a nocendo uocata noctis partes
... a ... ... intempesta gallicinium ...
... nox ... ... crepusculum conticinium ... ...
... ... septe ... ... ebdomada dicta a numero septem dierum ... ... nomine ...
... ... diluculum ... ... uocatur Januarius a iano
... luna ... ... februo ... plutone Marcius a marte
... a ianua ... dictus Februarius a februo ... ... Maius a maya ... mercurii ... a
... a mare Aprilis a uenere ... ... Maius a maya ... ... et
... a mare Aprilis a uenere ... a ... ... Julius et augustus de honoribus julii et
maioribus natu Junius a minoribus Julius et augustus ... ... et ymbre uocati
augusti ... ... lustrum est quinquenale
... ... a solis ... ... duobus
annus ... ... ab adam usque ad ... ...
... secula ... ... infancia ... ... uocatur masculi pubes uocatur ...
... ... uirgines ut uiragines dicuntur
... ... masculi ... ...
... ... uirago ... ... a uiro ... ... adolescens
... ... adolescentes ... ... agricultura loquens ... ...
... ... adolescendo ... ... iuuenes ... ...
... ... adolescentes ... iuuenes ... ...
... ... filia ... ... etates ... ...

Flecto genua mea ad patrem dni nri ihu xpi Ex quo omnis paternitas in celo et in terra nominatur Ut det vobis secundum divicias glorie sue virtute corroborari per spiritum eius in interiori homine habitare xpm per fidem in cordibus vestris in caritate radicati et fundati ut possitis comprehendere cum omnibus sanctis que sit latitudo longitudo sublimitas et profundum Scire eciam supereminentem scientie caritatem xpi Ut impleamini in omnem plenitudinem dei ad Ephes. 3o c. ...

Et ... Et quia omnis ... trinitas ... Et dat ... sicut ... Et ... in cordibus ... Et quia ... caritas et intelligentia ... Et ... fides ... et ... et fundamentum ... Et enim fides ... quadam

regnum ... fundamentum stabilitas Et lucida ... Et ... sapientia ... nobis ... Et hec ... Et ... latitudo ... longitudo ... Et ... plenitudo ... Et ... ymago ... Et ... vita ... Et ... impleberis ... Et ... claritate ... et audientia

Et ut veri fructus [illegible] esse
possimus. Cum interna fide ad perfectam
lucem accedamus/ plenitudo gemma candi-
dior/ ut ipse perfectum suum [illegible] Dei
nobis [illegible] nostrum Ihesum Christum. Et ad notitiam
amoris eius. Et per ipsum cognoscere/ et
amare. Et tamquam in fide solidati
et in caritate radicati/ possimus cum sanctis
comprehendere latitudinem longitudinem et profundi-
tatem omnium [illegible] in [illegible]
[illegible] in quibus [illegible] dum
[illegible] nobis omnibus
[illegible] dum [illegible]
[illegible] ut [illegible] veteris
testamenti [illegible] dilatata [illegible]
[illegible] ordinatissime comportata [illegible] ad
[illegible] perfectam [illegible]
[illegible] amicissima copiosa
magnifice largita [illegible]
[illegible] munifice [illegible] abundantia
generosa/ clarifice [illegible] Et [illegible]
[illegible] deliciosa/ mellifice infectiva
[illegible] eloquii [illegible]
[illegible] inestimabilis digit[illegible] [illegible]
[illegible] timore imprimentibus [illegible] profundi-
[illegible] [illegible] in obumbr-
[illegible] Et [illegible] militia
[illegible] ineffabilibus [illegible] suam
[illegible] [illegible] originalis
conditionis [illegible] consummationem [illegible]
[illegible] [illegible] Et [illegible]
exhibitionem summae affectioni/ munifice
copiosa/ magnifice largita/ [illegible]
[illegible] eloquii/ [illegible] conducti [illegible] Cum
[illegible] placito gemma [illegible] ad [illegible] domini
nostri Ihesu Christi. Et qua [illegible] trinitas
[illegible] in [illegible] Et [illegible]
[illegible] [illegible] prodigiosa

munifice [illegible] consummata [illegible]
[illegible] Cum dicitur Ut possitis comprehendere
cum omnibus sanctis quae sit latitudo
longitudo sublimitas et profunditas
[illegible] [illegible] clarifice [illegible]
[illegible] [illegible] Cum dicitur
[illegible] conditis [illegible]
[illegible] deliciosa mellifice infectiva
exhibitiva summae affectioni [illegible] Cum dicitur
[illegible] [illegible] super omnibus
[illegible] Christi ut impleamini in omni
plenitudine Dei [illegible] copiosa
[illegible] magnifice largita/ [illegible]
[illegible] eloquii originalis productioni [illegible] Cum
dicitur placito gemma [illegible] ad [illegible] domini
nostri Ihesu Christi. Et quae [illegible]
[illegible] et in [illegible] nobis
[illegible] gloriae [illegible] Nulla enim [illegible]
[illegible] [illegible] potuit [illegible]
[illegible] [illegible] qui [illegible]
[illegible] manet in [illegible]
[illegible] venit sapientia Et [illegible]
[illegible] Et vendit [illegible]
[illegible] [illegible] unica
valuerit [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] cum [illegible] sapientia
eius [illegible] viam eius Et ipse
[illegible] locum eius [illegible]
[illegible] Et omnia quae [illegible]
[illegible] [illegible] Et [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] sapientiam [illegible] apostolo [illegible]
[illegible] Salomon [illegible] sapientiae nomine
[illegible] sedium tuarum assistricem
sapientiam Et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et apud [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] laboret
Et sciam quid acceptum sit apud te [illegible]
cum sapientia [illegible] Et [illegible]
[illegible] Et [illegible]
[illegible] [illegible] Et
vidit et [illegible] et [illegible] est

et effudit illam sup oia opa sua / et super omnem carnem scdm datum suum Et pbet illam diligentibus se ut dr ibidem / Si enim ipse pstat / ideo dicitur tam illius quam sapie dixit Innocentius medit(atione) eadem nostre putat(ur) no humana possº sola enim deus quod ly humane / Creata magis licet sacratissima sapia dei / a sola deo dicitur immediatissime depedet / ipa sanct aug(ustinus) angustus ymo debet cº solo / deo supplicandum est deuotissima pietate / ut ipa tecum adveniat / quo possit immo deum proinde venit / unde q dr Jacobi iº Si quis at vestrum indiget sapia postulet a deo qui dat omnibus affluenter / et dabitur ei Et ipa a sancto quaeritur / dicit nobis [illegible] spiritualis sancta ut cognita demum vere et cunctas sapie / Sapie vijº Optaui et datus est michi sensus / invocaui et venit in me spiritus sapie / deus dedit ipsam intelligendum / loquens de sapia sua sua ait sapie 4º dedi te in lucem gentium / et posui salutem meam usque ad terminum terre / Et quod dixit ille Sapiens eccºa vltus / dari in sapiam dabo glam / sicut vi beati magis tamen deum laudare / qua digna est tota sapia spiritualiter ad eam sine mora procede / Et hoc de prima medº mei primi dixi / scdo ql(iter) in verbis premissis Eminencia prodigiosa misticie celebria infirmata ma[illegible] / scdm Cur deus ut possit de comprehendere cum omnibus sanctis que sit latitudo longitudo sublimitas et profunditas / Tanta enim profunditas illius spiritualiter [illegible] tamen sta(t) ~~[illegible]~~ Quod unde ut sic abyssus appellatur / unde scdo per [illegible] abyssus sicut vestimentum amictus eius Sicut enim vestimentum abscondit / Et anima contempla(tio) / celat idem ipsum quia velat Sic diuina claritas per omnes abyssales immensitates / id est unde opera odores operitur anagoyce velamine / sensus id quia ayt

dyonisius in de angelica ierarchia caº primo Neque enim possibile est nobis aliter lucere diuinum radium nisi varietate sacrorum velaminum anagoyce circumvelatum Sicut quod vera ayt Hugo id est commixta omnino ad modum infirmi oculi / palpebras ambe tectum / lube compleant / Omni enim corporeum lumine / vido / non permit Sic diuinum radium oz ee circumvelatum ut capi possit et intelligi / Unde sic ait abissi profundum Omni Ecc(lesiasti)ci iº profundum abyssi quis mensus est / Et sapiam dei precedentem oia / quamuis investigauit / Cum qui vidit sapiam increatam Ecc(lesiasti)ci in generis / Sicut celi terminum sola / et profundum abyssi penetraui / hoc enim non per aqua caritatis teste ap(osto)lo qui ayt ad Ro(manos) 2º O altitudo diuitiarum sapie et scie dei / quam incomprehensibilia sunt iudicia eius / et investigabiles vie eius Et tum de 2º mei primi dixi 3º quod in verbis premissis luculenta preciosa / 3
claritas lucidissima / Per processum illorum Cum dicitur Quare [illegible] pectoribus vnde Dequa sit exponi de Joh(ann)is xij v(ersus) quod Christus appellat dicens / pater clarifica filium tuum Et venit vox illi / clarificaui / et iterum clarificabo / Quod de clarificaui per sacras scripturas veteri testamenti prophetas et predicationes / Et iterum clarificabo in novo testamento per sanctos et scholas / de hac dr Sap(ientie) vijº Clara est et que numquam inmarcessibilis sapia / et facile videtur ab hiis qui diligunt eam / Et eiusdem vijº dr Candor est lucis eterne / et speculum sine macula / Et in dicto sq(ue) scdo dr per anima sanctas se transfert / amicos dei et prophetas constituit / Est enim speciosior sole / et super omnem stellarum dispositionem / luci comparata inuenitur prior / quod deus sic ayt Ecc(lesiasti)ci 24 Ego feci in celis ut oriretur lumen indeficiens / Et sic dr per hoc sic dr Cassiod(orus) / quia ipsa sapia videtur in aufert antiquum non carens / abscondit nec minuitur totum multiplicat / hoc enim est sol / per quem mentis lumen discipat / cordis caliginem / tenebras clarescit / [illegible] celi [illegible] lumen / hoc est dei / desita mutate [illegible] tum de 3º mei primi

Dixi xº cᵃ in viis primis proslini ad
lucisa intellectus informa exhibitiua
fundr affectiua uo² ipm ultio sub
mur² Sicut eorum pure emittentes sacri
sensu ut pleraque in omnes plac... dl
dantur cum ipsi originalibus de patribus
omnis sapida vero omnis sapida scientia, que
vocatur theologia, et ut post apte complectit
earum sensualium, que sunt bonitates affe
luminis ... infecta primo i ipsa
copulabit ga dulcis sapor et copulabit
omnes virtutes equaliter ... diffusa cum
... et [illegible] cum qui ort
dulcis gaudium et letitia in vere in caritate
[illegible]

Amarus fructus caste [illegible] equa
sua sunt libri ... laudabilis et
glosa uo² [illegible] et dat nobis
[illegible] fructus
...
latitudo longitudo sublimitas et
profunditas; Summarum et in scilicet
tamen indelebilissima equa sua
... amabilis et glosa uo² ...
... cordibus ...
... equa sua ... libri ... delectabilis et
fructuosa ...
[illegible]

corpus et mentibus illustrare. Et quos ad con
templationis altitudinem delectationis inflammat supra id
quod sunt delectari volunt. Tunc potest eos
propheta 24 Cum ceciderit voluntatibus suis peccata
Augustinus qui in extasi positus in libro Soliloquiorum
clamabat pro dicens. O lux vera, lux summa,
lux delectabilis que illuminat oculos angelorum.
Ecce video quod ago, vadis cum lumine
tuo letificat cor ossa mea. Et paucis
interpositis subdit. Ve illis oculis qui
te non vident solem illuminantem celum
et terram. Adest lumen plenum suavitatis
eterne et vite consolatione mea. Perducat
ipse consolator omnium sanctorum. Deus omnium
omni unum et regnat per secula benedictus. Amen.

Media etatis que dicitur iuventus et virilis
Vir autem nuncupatur quia maior in ea virtus est
quam in femina. Unde et virtus nomen accepit.
Mulier a mollicia dicta immutata et
detracta littera veluti mollier mulier.
Autem non corrumpere integritatis sed propria mea
virtutem etatis mulier vocatur. Tum de extremo
extremum etatis quo vocatur senex
et annus. Senes autem quidam ita dictos putant
quod se nesciunt et per nimiam etatem delirant.
Quod se deprimunt. Sunt et plus aut in pueris
etas crescit sensus. In iuvenibus viget in senibus
minuitur. Annus autem quod nullus dicta quia
annosa. Trinitas vocatur Racio
Trinitas vocatur quia totum unum et quoquomodo
tribus quod trium unitas ut memoria intel
ligentia et voluntas. In quibus mens habet
in se quamdam ymaginem divine trinitatis formam
quod tria sunt unum sunt, quia et singula in
se manent et omnia in omnibus. Pater et filius
et spiritus sanctus trinitas et unitas. Ideo et
unum ideo tria. In natura unum in personis tria
unum propter maiestatis communionem
tria propter personarum proprietatem. Non alius
pater alius filius alius spiritus sanctus alius non aliud.
Que se in hac trinitate appellata nomina
et quantum ad se sunt essentialia ut deus dominus
omnipotens immortalis immutabilis et ex his quod
vocatur substantialiam sequitur appellatam pro pr-
filius. Spiritus sanctus ingenitus et genitus et procedens.

eadem et relativa que ad se invicem referuntur.
Tamen cum dicitur deus essentia est que ad se ipsum dicitur.
Cum autem dicitur pater et filius et spiritus sanctus relative
dicuntur quia ad se invicem referuntur. Nam pater non ad
se ipsum sed ad filium relative dicitur, quia est et filius
se ipsum sed ad ... Sed quod est patris filij quam spiritus
sanctus et spiritus sanctus. Sed quod est patris filij quam spiritus
sanctus cum appellationibus que signatur ad se in
vicem referuntur non ipsa substantia qua unum sunt
 Et sic tractat iste totus beatus augustinus ...
 a persona ad personam ... quod dicto deo
 sit laus honor benedictio et gratiarum actio
 per infinita secula seculorum amen. Quod incipit
 de deo ... per deum finiunt

Utrum per studium sacre scripture acquiratur habitus distinctus a fide. Et quod non arguitur primo sic: Omnis habitus acquisitus per studium sacre scripture acquisitus est fides, igitur non distinctus a fide. [illegible] / antecedens patet [illegible]. [illegible] ad scripta [illegible] ut creditur. Secundo [illegible] sic: si contingeret per studium sacre scripture acquiri distinctus habitus a fide, hoc oporteret esse [illegible]. Sed hoc [illegible] [illegible] ubi fides [illegible] [illegible]. Et confirmatur [illegible] [illegible] si per studium sacre scripture acquiritur distinctus habitus a fide, esset intellectus vel scientia vel sapientia vel ars vel prudentia, quia tot sunt habitus intellectuales [illegible] et [illegible] scripture [illegible] esset [illegible] habitus quo [illegible] vel [illegible]. Sed [illegible] habitum [illegible] acquiritur per lumen naturale [illegible] scripture [illegible]. Sed habitus theologicus non acquiritur per lumen naturale [illegible]. Et confirmatur [illegible] Si per studium sacre scripture acquiri distinctus habitus a fide, vel ille habitus esset minor vel maior vel equalis [illegible], quia non maior, quia tunc [illegible] sacre scripture esset [illegible], sed non maior, quia tunc habitus ille esset fidei evacuativus [illegible] sacre scripture esset [illegible] quia tunc ille habitus [illegible] esset [illegible] in fide. Et [illegible] [illegible]. Sed [illegible] [illegible] [illegible] quo fides [illegible] et defensatur [illegible]

[illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] laudabiles et [illegible] actibus [illegible]. Et 3° [illegible] [illegible] [illegible] patebit [illegible] ad quesitum. [illegible] ad primum [illegible]. [illegible] ad 2m [illegible] quod distinguo [illegible] articulos [illegible] est de quesito [illegible] utrum per studium sacre scripture acquiratur habitus distinctus a fide. [illegible] est de materia fidei [illegible] per studium sacre scripture acquiratur habitus distinctus a fide [illegible] theologicus habitus [illegible] habitum [illegible] [illegible] ad 3m [illegible] sit ista [illegible] sacre scripture [illegible] acquiri habitus [illegible] fidei [illegible] [illegible] sacre scripture [illegible] debet [illegible] ad satisfaciendum [illegible] et [illegible] fidei [illegible] habitus [illegible] fidei [illegible] [illegible] [illegible] nisi [illegible] non [illegible]

Circa primum istius questionis utrum potencia intellectiva [illegible] ad
primum articulum sunt potencie [illegible] ea que sunt fidei non sunt [illegible]
[illegible] per fidem [illegible] potentia, patet quia circa [illegible] istius questionis
[illegible] articulis [illegible] sat [illegible]
debet esse potentia ad satisfaccionem omnium [illegible] et [illegible] de ea [illegible]
[illegible] fidei [illegible] et [illegible] de [illegible]
[illegible] sed [illegible] dicere
[illegible] arguitur [illegible] veritatem — [illegible] questionis [illegible]

Circa primum istius secunde questionis utrum potencia intellectiva [illegible] ad primum articulum [illegible] potencie
[illegible] potentia, patet [illegible] theologia [illegible] scientia que
[illegible] loquentibus de scientia [illegible]
[illegible] scientia [illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible] vide istud
[illegible] questionis [illegible] theologie — [illegible] veritatem

Circa primum tercie questionis utrum potencia intellectiva [illegible] ad
[illegible] potentie non est [illegible] potentia, patet [illegible] questionis [illegible]
theologia non est scientia [illegible]
[illegible] theologia [illegible] scientia [illegible] capiunt [illegible]
[illegible] potencie [illegible] capiunt [illegible]
[illegible] capiunt [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] sat scientia [illegible] theologia [illegible]

256 B

[illegible] est dicendum [illegible] nobilissima [illegible]
[illegible] nobilissima [illegible] theologie [illegible]
[illegible] veritas [illegible]
[illegible] theologia [illegible]
[illegible] ultimus [illegible] ultimum
[illegible] theologia [illegible]
[illegible] nobilissima [illegible] theologia [illegible]
[illegible] vita eterna [illegible] ad [illegible]
[illegible] theologia [illegible]
Et [illegible]
[illegible] theologia et sapientia [illegible]
[illegible]

ubi notando probabit fides in monumentum
sacramentum / Deinde sequens tractat in tertio
Circa primum sic procedit arguendo contra illum
Circa primum [illegible] arguitur quod nullus in fide
acquisitio facit sacramentum sicut acquirere
habitum primum theologicum / probatur. Omnia
sunt facta de posse dando primo [illegible]
sed ea quae sunt fidei non sunt in fide-
lem [illegible] dona ex quo ulla non est in te
nisi virtute fidei ut dixi prima conclusione
[illegible] non nisi credidit / non est in te
ergo circa primum verum

Circa secundum arguitur quod acquisitio facit
sacramentum sicut acquirit habitum theologicum / nulla
fides facta / Et de tertio de fide Christi-
anorum / Et non de fide paganorum
vel Saracenorum quorum aliquis generaliter
sunt [illegible]. Circa primum verum in lege et
in evangelio multa sunt credita quae pertinent
ad finem naturalem / Exemplum ut in lege
de decem praeceptis distinguuntur ad alia
similiter ut in libris Salomonis multa
sunt posita moralia et naturalia / quibus
paganus et fidelis assentit sine
fide christiana / ergo circa primum verum

Circa tertium arguitur conclusio / Acquisitio
facit sacramentum acquirere habitus distinctus
a fide [illegible] quae ad moralia / Sed
[illegible] quae ad primum credibilia / [illegible]
quam ad primam sunt [illegible]
[illegible] probabilis / Sed quam ad
[illegible] primum credibilibus acquisitio
facit sacramentum acquirere de habitu ut dicit quod
[illegible] Et illi non acquirere in parte
fidei ut dicit secunda [illegible] / ergo [illegible]
[illegible] habitus distinctus [illegible]
[illegible] distinctus alius [illegible]
[illegible] circa primum verum

[illegible] secundo tangens [illegible] de [illegible] est ista
habitus theologicus / acquisitio facit sacramentum acquirere
[illegible] est [illegible] aquitur quo [illegible]
[illegible] notatis [illegible]
[illegible] notandus [illegible] conclusione
[illegible] omnis [illegible]
[illegible] habitus [illegible] naturali acquisitus / quod
[illegible] habitus theologicus / saltem de primum credi-
bilibus / [illegible] non acquirere in parte fidei
ut dixit [illegible] sua [illegible]
Sed [illegible] quod [illegible] et [illegible]
[illegible] sunt [illegible]
libros [illegible] suam [illegible] / Et [illegible]
suam salutem / et [illegible] suam fidei / [illegible]
[illegible] Richardi [illegible]
[illegible]
[illegible] probabilis [illegible]
[illegible] habitus
qui sunt ad [illegible]
[illegible] fallibili [illegible]
politica / [illegible] habitus [illegible]
Sed habitus theologicus [illegible] habitus theologicus [illegible]
[illegible] sunt [illegible]
[illegible] politica / [illegible]
[illegible] theologia / [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ultimus finis [illegible]
[illegible]
[illegible] ultimum finem [illegible]
[illegible] sunt [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Circa [illegible] arguitur quod [illegible] habitus primum theologicus
[illegible] facit sacramentum acquirere habitus non sunt ad
[illegible] habitus [illegible] notandus / [illegible]
[illegible] habitus primus [illegible]
notatis [illegible] circa [illegible]
[illegible] conclusio [illegible] quod illi habitus [illegible]

c. d. ma. r. 256a

pub[illegible] agnum[illegible] theo[illegible] vel [illegible] fides
[illegible] quod [illegible] multa [illegible]
[illegible] qui dicis [illegible] quod [illegible]
anima [illegible] differentia [illegible] quod [illegible]
ca[illegible] [illegible] assidet [illegible]
[illegible] gratia [illegible] ardenti [illegible]
[illegible] quod [illegible] theo[illegible] [illegible] ope[illegible]
[illegible] quia ista [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] plus quam hec
[illegible] [illegible] [illegible] minima
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] adhuc [illegible] [illegible] multa
[illegible] plus quam [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] infallibili [illegible] [illegible] stabile
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] theo[illegible]
[illegible] [illegible] lumine [illegible] fidei [illegible]
[illegible] lumine [illegible] [illegible] [illegible]
theo[illegible] [illegible] infallibilia [illegible] est
veritas [illegible] [illegible] [illegible] vel [illegible]
[illegible] plus quam [illegible] [illegible]
[illegible] quam [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] plus quam ista [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ver[illegible]
[illegible] quod [illegible] fidei [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] theo[illegible] [illegible]
anima [illegible] sit regula et mensura [illegible] theo[illegible]
[illegible] [illegible] summa [illegible] [illegible] vex
[illegible] quod [illegible] fidei sunt
[illegible] theo[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
vel [illegible] mathe[illegible] vel [illegible] vel [illegible]
[illegible] sola lumine naturali [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nobis
[illegible] vel [illegible] vel [illegible] nobis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] multa [illegible] et
[illegible] [illegible] vero fidei [illegible] [illegible] non
[illegible] est [illegible] ver[illegible]
[illegible] [illegible] magis [illegible] ista [illegible]
[illegible] [illegible] fidei [illegible] [illegible]
[illegible] acquisita [illegible] fide sola [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] theo[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] possent [illegible] fides
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] lux [illegible] que illuminat [illegible]
veni[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] lux [illegible] lumine fidelis illu
minat [illegible] lumine fidei [illegible]
lacte [illegible] [illegible] lumine sapi
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] credibilia
fidei [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] fidei [illegible] non
fidei [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] fides [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] sit maior [illegible]
[illegible] [illegible] fidei [illegible]
[illegible] maior [illegible] adhesio [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quam [illegible] adhesio [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sit [illegible] fide ad
[illegible] [illegible] [illegible] maior [illegible]
fidei quam [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ver[illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

non per quod non possent [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] per [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] nisi crediderit [illegible]
et per [illegible] [illegible] apostolus ad [illegible]
[illegible] fides [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] non
[illegible] fides [illegible] [illegible] [illegible]
non est fides [illegible] ad [illegible] per [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ver[illegible]

De causis quare liber presens cum aliis libris
dicitur compositus est / Causa quidem efficiens presentis libri
est duplex / Quia tamen agimus presentis [illegible] / Et presentis le-
ctionis quas non fuit prius / causa adeque efficiens
presentem ad scolarium editionem / Causa ipsa est
veritas doctoris eius veritatis / Causa vero efficiens
dicitur huius compilacionis operis tamen [illegible]
[illegible] scolastica dicitur fuisse quidam magister
Petrus nacione Lumbardus / alias dictus
Comestor / Licet quidam dicunt magistrum illum se-
cundum fuisse Petrum Comestorem / Qui
magister post mortuus et sepultus sub
lapide / In epitaphio huius versus sunt ut
dicitur / Petrus eram quem petra tegit
dictusque comestor / Nunc comedor / vivus
docui nec cesso docere mortuus / Ut dicat
qui me videt incineratum / Qui simul
iste fuit / [illegible] hic est
Et hic Petrus iste dicitur habuisse duos fratres
magne [illegible] Gracianum et [illegible]
[illegible] dictum / Et alter scolasticam
composuit historiam / Causa vero materialis
[illegible] presentis agitur in hoc volumine / consistit
in [illegible] / Et circa materia huius libri generalis
[illegible] ad [illegible] theologice facultatis / Causa ipsa
[illegible] veritatis fidei [illegible] tam
[illegible] quam [illegible] testamenti [illegible]
Et illud quod [illegible] assigna[illegible] [illegible] toto
[illegible] theologie / [illegible] toto huius libri
[illegible] potest assignari / Causa [illegible]
[illegible] forma [illegible] / Hec forma
articulis [illegible] / [illegible] glosis
Et declarat hoc sic / [illegible]
ad [illegible] ad [illegible]
[illegible] illud assigna[illegible] [illegible]
vel [illegible] / [illegible] omnia [illegible]
ad [illegible] vel [illegible] / [illegible] et [illegible]
[illegible] ad [illegible] / [illegible] et collata / Et
[illegible] collata [illegible]
[illegible] omnia / [illegible] [illegible]
[illegible] dei / Et [illegible] ipse [illegible]
vel [illegible] ad [illegible] tamen

ad primum et secundum [illegible] libri huius
[illegible] hoc [illegible] presenti libro huius [illegible] omni
[illegible] arbitri [illegible] que sunt de deo / Sed
[illegible] presentis [illegible] et totius [illegible] Tamen
[illegible] una [illegible] presentis [illegible]
[illegible] theologie veritas / Causa vero finalis
et finis huius [illegible] unus finis
ultimus / Quia [illegible] glorias [illegible] finis [illegible]
medii [illegible] plures / Finis quibus ad illum
ultimum finem ad primum [illegible] unus est
[illegible] et [illegible] / De quo finis
[illegible] presenti [illegible] esse [illegible]
[illegible] alii [illegible] fines [illegible] via / Et [illegible]
[illegible] de fine [illegible] in Africa
Et sic [illegible] finis huius [illegible]
[illegible] ultimo finem loquendi omnibus [illegible]
Andream / [illegible] hoc in omnibus [illegible]
[illegible] adhuc [illegible] omnibus [illegible] / Et quo
ad statum presentem [illegible] vel [illegible]
[illegible] finis / Et quo ad statum futurum / Et sic
[illegible] finis / Et dicitur [illegible] ad [illegible]
[illegible] finis [illegible] / Causa
[illegible] presenti / et modo [illegible]
et [illegible] libri / [illegible] dicatur
in [illegible]

[illegible]

in scripta actu [illegible] quattuor [illegible]
sacra da [illegible] ancillam [illegible]
[illegible] commendata [illegible]
[illegible] demanda [illegible] gracias [illegible]
[illegible] ad [illegible] vero [illegible]
[illegible]
[illegible] venerabili [illegible]
consolacionem [illegible] plorans in
[illegible] minimis [illegible]
[illegible] magis [illegible]
[illegible] libri [illegible]
[illegible] difficultates doctores sacre scripture
[illegible] in via [illegible]
[illegible] Et [illegible] sibi [illegible]
[illegible] ab illa [illegible]
[illegible] Et [illegible]
[illegible] sepe visitans [illegible] et
[illegible]
[illegible] Et [illegible]
[illegible]
[illegible] Et [illegible] efficacia
[illegible] Ezechiele
[illegible] Et Salomoni
[illegible] Et [illegible]
[illegible] Et [illegible] ad
[illegible] Et
[illegible] Et [illegible]
[illegible]
[illegible] agam [illegible]
et [illegible] Et [illegible] ad [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible] ad
[illegible] Et [illegible] apostolus [illegible]
ad [illegible] agite in omnibus
gracias [illegible] ago [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ad [illegible]
Et ad [illegible] dignitatis
Et [illegible]
[illegible]
[illegible] accepta [illegible]
[illegible]
[illegible] gracias [illegible]
[illegible] gloriose [illegible] plena
[illegible] visitata
visitavit [illegible] gloriosissimus
[illegible] gracias [illegible] gloriosissimus
[illegible] Stanislaus [illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible] regi polonie
[illegible] fundatori
[illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] Et [illegible]
et [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Et [illegible]
[illegible]
ad [illegible]
[illegible]
[illegible]
ad [illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]
visitacio et [illegible]
[illegible]
[illegible]

Celorum gaudia sub epilogo
Immensa non quidem singula quam
sed quia singulorum dat eis sunt
gaudia preclara que quamvis licet in se
ut magnus quam ea solus deus notitia
comprehendit et illi quibus simul sapientia
voluit sic tamen nature gaudet tristis
de bonis alterius tantum de bono proprio
quod tamen est intelligendum de intensione
gaudii sed de numero gaudiorum. Celi et
tanta sunt ibi gaudia quod omnes arismetrici
non possunt ea numerare, omnes geo-
metri non possunt ea mensurare, omnes
gramatici dyalectici rethorici non possunt
ea sermonibus explicare quia quod oculus
non vidit nec auris audivit nec
in cor hominis ascendit que preparavit
deus diligentibus se. Gaudebunt quoque
sancti supra se dei visione, sub infra
se de celi talium et aliorum corporalium
pulchritudine, circa se de corporis
et anime glorificatione, extra se de angelorum
et hominum associatione. Deus omnes
sensus spirituales ineffabili delectatione
reficiet, cum ipse ablectio omnium
spiritualia sit futurus erit namque deus
speculum visui, cythara auditui, mel
gustui, balsamum flatui, tactui flores erit
candor lucis eternalis / habundantia
antiquitatis amenitatis veritatis
requies perennalis. Ibi teste Augustino
fulget quod non capit locus, sonat quod
non capit tempus, olet quod non spargit flatus,
sapit quod non minuit edacitas, heret
quod non vellit sacietas. Ibi sicud ait
Augustinus deus sine fine videbitur sine
fastidio amabitur sine fatigatione
laudabitur. Ibi videbitur stultitia sapientia
Salomonis, ibi esset deformitas pulchritudo
Absalonis, ibi esset tarditas velocitas
Asaelis, ibi debilitas iudicaretur forti-
tudo Sampsonis, ibi esset mortalitas
longa vita Matusale qui vixit
969 annis, ibi paupertas esset regnum
Augusti. Ibi secundum Augustinum nichil deest nichil
abest nichil affluit nichil defluit
nichil extra quod appetatur nichil intra
quod fastidiatur. Ibi secundum Bernhardum deus erit
racioni plenitudo lucis, volun-
tati multitudo pacis, memorie co-
ntinuatio eternitatis. Augustinus in libro de corpore et
anime miseria vita. O beata illa vita complecti
debuisti ubi vita sine morte, ubi lux
sine tenebris, ubi gaudium sine tristicia,
ubi pax sine discordia, ubi voluntas sine
iniuria, ubi regnum sine commutatione. Unde
merces sanctorum tam magna quod non potest men-
surari, tam multa quod non potest finiri, tam
preciosa quod non estimari. Augustinus: Illud quod promittit
deus fide non capitur, spe non attingitur, caritate
non comprehenditur, desideria et voluntates tran-
scendit, acquiri potest estimari non potest. Ibi secundum
Augustinum carmina non desinunt, premia non defi-
ciunt, ibi nichil quod amabitur deerit, ibi nichil
desiderabitur quod non assit. Ibi beatitudo sicud Augustinus
dicit in duobus consistit: in innotencia presencia
omnium bonorum et in innotencia status absencia
omnium malorum. Deinde gloria sic bona singula ut
vita vitalis dulcis et amabilis et semper
memorialis, ubi summa securitas, secura
tranquillitas, tranquilla iocunditas, iocunda
felicitas, felix eternitas, eterna beatitudo et
beata trinitas, sine fine visio atque laudatio dei,
ubi affluentia divitiarum, influentia deliciarum
et confluentia bonorum. Denique de gaudiis celes-
tibus nota versus: Mens agnoscendo divina
amando fruendo. Est subtile sanum clarum
corpus patiens nil, corpora stolarum ita libera
forma firma / famula voluptatis plena
sed absque peccato. Sensus animata concordia
plena pectus pax securitas decus et gaudia
sunt actibus. Gaudia pax requies eterna
securitas iuncta non petit semper primus
dulcis dulcis laus angelorum decor
martir quia meruit fructum centenum sexage-
simum quia tercium / virginibus viduis et coniugatis
tribuitur. Hominibus premissis collige que
quanta constare gaudia solum ad animam
solum ad corpus et que ad utrumque quibus nos fe-
licissime Christus deus recipiet secundum vitam
sine fine. Amen.

Explicit collectum compendii theologice veritatis sancti
thome de aquino

267.

In hoc actu / ita sunt tria facienda
primo divini auxilii invocatio [illegible] premittenda
Secundo [illegible] huius recommendatio [illegible]
[illegible] et finaliter una [illegible] declaranda
[illegible] ad primum invocandum divinum auxilium
sine quo nullum rite fundatur [illegible]
exordium / flexis genibus [illegible] / ad patrem
domini nostri ihesu christi [illegible] omnis paternitas
in celo et in terra nominatur / ut det
vobis secundum divitias glorie sue / virtute
corroborari per spiritum eius in interiorem hominem /
habitare christum per fidem in cordibus vestris / in caritate
radicati et fundati / ut possitis comprehen-
dere cum omnibus sanctis / que sit latitudo
longitudo / sublimitas / et profundum
Scire etiam supereminentem scientie caritatem
christi / ut impleamini in omnem plenitudinem
dei / sicut scribitur ad ephesios 3o capitulo / ubi
totum [illegible] mei thematis [illegible]
quod libri [illegible] assumpta
[illegible] / [illegible] dum in ipso
[illegible] / quia legitur [illegible] thema / [illegible]
dei / eminencia / utilitas / dulcedo
delectationis / et bonitas / in hac vita
[illegible] ad plenam [illegible] / quia sunt
valde bona genesis primo / [illegible]
ipsa sacra scriptura / [illegible]
videtur [illegible] tamen [illegible]
[illegible] ecclesiastici [illegible] / [illegible]
[illegible] / et similiter [illegible]
24 Ego ex ore altissimi prodii primo
genita / [illegible] sacra scriptura [illegible]
anthonomasice / quia [illegible]
dei in summa [illegible]
in [illegible] sunt / et [illegible] omnibus

operibus suis psalmo ciiii / Hec enim scriptura
instar dei [illegible] letificantes corda
preceptum domini lucidum illuminans oculos
psalmo xviii / Ista est dei sacra scriptura
appellatur / que occulta et aperta / aperta
quando que apprehendi potest secundum illud /
apprehendite disciplinam ne quando irascatur
dominus psalmo secundo / Occulta vero quia apprehendi
non potest / nullus enim est qui cognovit
sensum domini Romanos xi / Et ideo sacra
divina et occulta / quia signata sigillis
septem apocalipsis v° / propter tante difficultatis est
ut dicit hylarius [illegible] de trinitate / [illegible]
[illegible] / et [illegible]
[illegible] / et [illegible] significacionem
[illegible] / ita et [illegible] sacra sublimitate
[illegible] velata sunt / [illegible]
sub nube / futura quando predicabat
et [illegible] historiam videbant / [illegible]
ut de lyra / moderni [illegible] / et misterium
abscondita erant / ab oculis cor-
poris / cum contingebat illud in psalmo
[illegible] videntes non videbant / et
audientes non intelligebant / [illegible]
[illegible] qui eius sigilla solvere
potuisset / nisi agnus qui occisus
est / [illegible] mortem eius [illegible] velum
templi scissum est / a summo usque
deorsum matthei 27 / [illegible]
causa / [illegible] effectus / et [illegible]
deleta culpa per mortem [illegible]
nostra ignorancia [illegible] / et [illegible]
[illegible] / cum illorum [illegible]
causa [illegible]

Si quando desero meo eat in lumine
illo in spiritu illo in veritate. Erat
enim lux illuminans omnem hominem
venientem in hunc mundum Johannis primo
Sed mundus illam non potuit accipere
quia erant enim opera eius prava Johannis 3°
Sed per quam verbum caro factum est Johannis
primo Et [illegible] in veteri [illegible]/ Omnia
operauit sicut [illegible] ad philippenses 2°
tunc celi cataracte [illegible] ut aperiri
et veritas cepit [illegible] corda
videntium eum tamquam plenum gratia et veritate
Johannis primo/ Per quam vero illud verbum
obumbrauit/ Et petre scisse sunt
et monumenta aperta sunt Et
unus militum aperuit latera
lateris eius Johannis 26 Et tunc illuxit ut
conversationes eius orbi terre/ Et
fundamenta et abdita revelata sunt
Luce xvii° Et vidimus et cognovimus
et testificamur Johannis ultimo/ Omnia
scilicet omnia mandata eius consummata
in [illegible] Luce xlii° Et q-
[illegible] et tenebre in eo non
sunt ulle prima Johannis 3°/ [illegible]
instruit [illegible] apostolus ait dominus
multipliciter multis [illegible] loquens
[illegible] patribus in prophetis olim/ [illegible]
[illegible] lege [illegible]/ Novissime
[illegible] vero diebus istis locutus est
nobis in filio suo/ palam/ [illegible]
[illegible] quotquot autem [illegible] dedit potestatem
filios dei fieri Johannis primo Sed [illegible]
per eius [illegible]/ [illegible]
eius abscondit/ [illegible] cum deo [illegible]
[illegible] est/ Sapientie [illegible] xvi°

tantum si quando scriptura prius/ et [illegible]
[illegible] dicat [illegible] ulterius [illegible]
[illegible] tantum [illegible]
[illegible] dei [illegible]
[illegible] liberata [illegible]
[illegible] ista
sunt ad impletionem [illegible]
tante [illegible] libertatis est/ [illegible] omnibus
[illegible] ecclesiastici 24/ Nec
[illegible] labore [illegible]
[illegible] cum [illegible] ille thesaurus absconditus
[illegible] sunt
appendi [illegible] apostoli xiii°/ Omnia [illegible] et
[illegible] sunt [illegible]
Et [illegible] de [illegible]
ponit [illegible]/ ad [illegible]
[illegible]/ lectio/ quam
[illegible]
[illegible]/ meditatio
quam [illegible] investigatur
vel [illegible] oratio
oratio/ quam devote cor ad deum elevat
[illegible] contemplatio/ quam in elevatione
[illegible] vite et [illegible]
[illegible]/ [illegible] sunt quatuor [illegible]/ [illegible]
[illegible] venerit in [illegible]
[illegible] lectio [illegible]
[illegible] in venit/ oratio obtinet/ et
contemplatio degustat/ et possidet/ [illegible]
[illegible] veritas/ quam [illegible] legendo/ et
audiendo/ Et invenietis meditando
et involvendo/ pulsate desiderando
et orando/ Et aperietur vobis contemplando
Luce xi°/ Secundum ordinem attendi-
tionem illam/ qua dominus [illegible] sanc-
titatem [illegible]/ Nota [illegible]
[illegible] meditationem/ et liberum
arbitrium [illegible] de verbis [illegible] cogitationem
et [illegible]/ ad orandum [illegible] dominus

pina
[illegible] de scriptura [illegible]
Lectio
Meditatio
Oratio

Mulier si scires donum dei et quis est qui
dicit tibi da mihi bibere forsitan ab eo
petisses aquam vivam / Omnia in [illegible]
ad te dilata est [illegible] quia
venit ablata Et ydria relicta [illegible]
[illegible] Et [illegible] loquendo [illegible] deus
verba et videte Iohannis x capitulo
hec [illegible] Et [illegible] cum labore
et diligencia [illegible] ad assequendum [illegible]
[illegible] spiritus [illegible] deus et spiritus
[illegible] qui [illegible] Iohannis 3 [illegible] laboribus
nos alligavit [illegible] spiritum [illegible]
[illegible] et [illegible] et [illegible]
[illegible] movula [illegible] media
[illegible] doctissimos / loquitur de [illegible]
qui [illegible] spiritus [illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible] meditatos / [illegible] / [illegible]
contemplacionis [illegible] docuit de [illegible]
[illegible] testatur [illegible] paulus qui dicit
Ego [illegible] ab homine accepi neque didici
sed per revelacionem Ihesu Christi / [illegible] sapiens
[illegible] docuit [illegible] / [illegible]
de aliis apostolis [illegible] [illegible] dicit
pharisei [illegible] et [illegible]
doctorum qui legem sciunt [illegible]
[illegible] dixerunt [illegible] Ad [illegible]
[illegible] et [illegible] in lege dei medi-
tacio [illegible] / [illegible] spiritus [illegible]
[illegible] Et erunt
homines docibiles dei / [illegible]
et [illegible] dei [illegible] / [illegible] sapiens
[illegible] sapiencie / et [illegible]
eligit / [illegible] dei [illegible]
[illegible] / [illegible] dicens
Confiteor tibi pater [illegible] / [illegible] abscon-
disti ea a sapientibus et revelasti ea parvulis
[illegible] placitum fuit coram te Iohannis [illegible]
[illegible] Et alii
[illegible] / et [illegible]
[illegible] audivi [illegible] loquentem [illegible]
et [illegible] [illegible] unum
[illegible] Et audivit

oraciones [illegible] Et sapiencia [illegible]
[illegible] / [illegible] virum [illegible]
[illegible] virum [illegible] / et [illegible]
rapuit illud [illegible] capitulo Et
ut thema [illegible] continentur [illegible]
libros [illegible] / [illegible]
[illegible] [illegible] libri / veritates
sunt [illegible] / et infallibiles / quantum
ad primum librum / legem [illegible] sunt
omni ablata confusione / quantum ad secundum
[illegible] informativi et [illegible]
[illegible] / quantum ad tercium librum / [illegible]
[illegible] et [illegible] / quo
ad quartum librum / [illegible] alios qui
[illegible] ad aliorum libros [illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible] / et [illegible]
ad istum librum / [illegible] veritates [illegible]
et [illegible] / [illegible] confusione
legitur [illegible]
in [illegible] / [illegible] / [illegible]
[illegible] usque ad
[illegible] / Et [illegible] libros
[illegible] libri
[illegible] / [illegible]
aliquam [illegible] legi [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] legem
[illegible] / et [illegible] / Et
[illegible] / Et [illegible]
[illegible] etates [illegible]
prima [illegible] ab adam usque ad noe
[illegible] a noe usque ad abraham / tercia ab
abraham usque ad david / quarta a david
usque ad [illegible] / quinta a
[illegible] usque ad Christum / sexta
a Christo usque ad finem mundi / septima
[illegible] / [illegible] a
[illegible] usque ad
[illegible] / [illegible]
[illegible] Et [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] / et [illegible]

genesis et procedit usque ad finem mundi
scilicet in fine apocalipsis. Et sicut decursus
mundi maioris decurrit per vii^te etates
ita eciam decursus minoris vite mundi
minoris scilicet hominis. Prima sicut est mundi
ita prima etas mundi in qua facta est
prima mundi formacio celorum. Prima
[illegible] et formacio angelorum. Et hec
respondet prime diei in qua facta est
lux et distinctio a tenebris. Secunda
in qua per archam et diluvium salvati
sunt boni et deleti sunt mali
respondet secunde diei in qua per firmamentum
facta est distinctio aquarum ab aquis
Tercia in qua vocatus est Abraham et in tempore
ta synagoga que fructificare
et germinare debebat per legem ad dei
cultum correspondet diei tercie in qua
apparuit arida. Et protulit herbas
virentes. Quarta in qua viguit regnum
regum et sacerdotum quia David rex psalmi
auxit cultum divinum respondet diei quarte
in qua facta est formacio lune
et stellarum. Quinta in qua transmigrates
per populos multos dispersati sunt et
Babilonem respondet quinte diei in qua
facta est formacio piscium ex aquis
Sexta in qua natus est Christus in homine effigiem
et ymago dei correspondet diei sexte
in qua formatus est homo primus. Septima
etas que decurrit cum sexta quia incipit
a morte Christi in sepulcro respondet septime
diei in qua requievit deus ab omni
opere quod patraverat. Et sic dicit quidam
hec omnes septem etates [illegible] in sic a
[illegible] fine [illegible] [illegible] hoc
[illegible] correspondet duobus [illegible] mundi
omnes septem etates mundi sicut [illegible] ad
[illegible] septem etatibus mundi minoris

Quarum prima etas vocatur infancia quia pueri
in facie tam ablactari debent. Sic prima
etas per diluvium [illegible] Secunda pu-
ericia quia puer incipit loqui et [illegible]
Sic in secunda etate facta est distinctio linguarum
Tercia dicitur adolescencia quia homo fit habilis
generacioni in actum suum et incipit opera. Sic tercia
etate vocatus est Abraham et data est circumcisio
et facta est promissio de semine. Quarta dicitur
iuventus quia homo incipit [illegible] florere
hominis etas. Sic quarta etate floruit sub
regibus synagoga. Quinta senectus quia fit
[illegible] vires minuuntur et cadit
[illegible] Sic et in transmigracione
[illegible] sacerdocia. Sexta dicitur
decrepitas que [illegible] arte per quam [illegible]
[illegible] usque ad consummacionem
[illegible] loca septima
etatis ipsius hominis in qua [illegible] etate ipsius decrepitas
sunt homines magna sapiencia [illegible] luce
Sic sexta etas cum septima [illegible] dei judicium
et in ea viguit sapiencia per doctrinam Christi. Sic ergo
iste totus mundus ordinatissimus [illegible]
[illegible] usque ad finem
ad modum cuiusdam pulcherrimi carminis ordinata
ubi [illegible] qui [illegible]
varietatem et multiplicitatem et equitatem
et ordinem [illegible]
[illegible] dei gubernatione
mundus [illegible] pulcherrimum carmen
[illegible]
Sic nullus videt pulcherrimum ordinem et
[illegible]
et [illegible] homo [illegible]
qui possit totum videre [illegible] carminis
nec [illegible]
[illegible] cuius longitudo
[illegible]
[illegible]
[illegible] flecta-
genua [illegible] ad [illegible]
Christi [illegible]

In quibus [illegible] videtur in [illegible] quartam partem [illegible] secundum ordinem [illegible] libri recommendatur et cum [illegible] munificentia copiosa magnifice largitur quantum ad primum librum de quo dictum est [illegible] sunt [illegible] benevolencia [illegible] liberalitas quantum ad secundum librum [illegible] deliciosa mellifice [illegible] quantum ad [illegible] librum [illegible] ut magis [illegible] libri [illegible] et [illegible] eminencia [illegible] magnifice [illegible] dicitur [illegible] patet [illegible] regis [illegible] et [illegible] hec autem eminencia [illegible] debita ordinis [illegible] Sicut cum [illegible] de qua [illegible] libro assignatur [illegible] de qua hic in textu agitur Sic altissimi [illegible] quam [illegible] libro [illegible] ordine ad [illegible] assignatur ordo [illegible] cum [illegible] altissimis ordo ad [illegible] dignatur [illegible] illa [illegible] tali [illegible] illa ordinatissima [illegible] de [illegible] tibi [illegible] exemplar [illegible] tibi [illegible] monstratum est [illegible] quatuor [illegible] ordinibus [illegible] vita [illegible] libri [illegible] perfectum [illegible] ordo illarum [illegible] que [illegible] quam [illegible] abstracte [illegible] magis [illegible] et [illegible] ad [illegible] sublimitate [illegible] administrationes [illegible] agendi [illegible] ordo [illegible] per [illegible] Et hec sunt [illegible] duplici [illegible] quedam [illegible] sunt [illegible] activa [illegible] alia sunt [illegible] activa [illegible] et [illegible] que [illegible] ad [illegible] cum [illegible] et [illegible] cum [illegible] Et [illegible] [illegible] prima [illegible] [illegible] et [illegible] sunt [illegible] Ita et [illegible] sunt [illegible] ordo [illegible] que [illegible] ab [illegible]

Nec [illegible] actu [illegible] ut [illegible] actualis [illegible] est [illegible] ut [illegible] ab [illegible] est abstracta [illegible] quia [illegible] anima et [illegible] corpus [illegible] Et [illegible] acceptabili [illegible] ut [illegible] perfectum [illegible] et [illegible] que [illegible] et [illegible] Cum [illegible] ordinis et [illegible] Et [illegible] ordinatissimas [illegible] divina [illegible] ordinatam [illegible] et [illegible] sit [illegible] anima [illegible] et [illegible] ordines [illegible] et [illegible] legem [illegible] et in [illegible] que ab [illegible] sapiens [illegible] et [illegible] ordinatam [illegible] in [illegible] quam [illegible] sunt [illegible] ordinatam [illegible] et [illegible] dicitur [illegible] [illegible] sunt [illegible] felicitatem [illegible] ab [illegible] divina [illegible] ordinis [illegible] modos [illegible] divina [illegible] ab [illegible] est [illegible] perfectam [illegible] et ordinabiliter [illegible] abstracta [illegible] et [illegible] quam [illegible] dicitur [illegible] abstracta [illegible] [illegible] abstracta et [illegible] sapientiam [illegible] corpus [illegible] abstracta et [illegible] cum [illegible] abstracta [illegible] abstracta et [illegible] [illegible] que sunt

sunt et tollunt [illegible] per aquilas per ea [illegible]
[illegible] per [illegible] quia sunt similes
[illegible] Et Aug. [illegible] a solis
[illegible] iniquitatibus [illegible]
David adolescentulus [illegible] quest.
[illegible] [illegible] ser° [illegible] Et [illegible]
[illegible] accepit [illegible] illarum [illegible]
[illegible] loqui hominibus in [illegible] et
[illegible] [illegible] apostoli quod [illegible] [illegible]
[illegible] ut in [illegible] [illegible] nisi
ab omnibus peccati delectacionibus [illegible]
Et [illegible] [illegible] quieta [illegible]
[illegible] et Aug. [illegible] quibus
[illegible] claruerunt [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] illos [illegible] docuit [illegible] et
[illegible] [illegible] auditum [illegible]
[illegible] sunt [illegible] [illegible]
[illegible] ut non sit locus [illegible] ubi [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ab[illegible]
a talibus [illegible] ablactatos [illegible]
[illegible] delicias [illegible] ab uberibus
[illegible] [illegible] non [illegible]
[illegible] [illegible] volu[illegible] in [illegible]
nec [illegible] [illegible] ad [illegible]
culpa nec [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible]
nec [illegible] [illegible] ut [illegible]
ad [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ordinalitas
et [illegible] in abstinencia [illegible]
[illegible] abstinencia [illegible] est
[illegible] [illegible] [illegible] et
[illegible] dat [illegible] ser° [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
est [illegible] [illegible] humana fragilis
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible]
sunt [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] et [illegible] nec ab ordine
[illegible] [illegible] [illegible] in ea
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in aliis [illegible] [illegible] ipsa
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] est [illegible] aqua veritas [illegible]
[illegible] illa [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] dilectus et [illegible]
[illegible] Et [illegible] Aug. [illegible] ipsa
[illegible] [illegible] accepit in ea
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] laborans [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
benedictus Amen

[illegible]

[illegible]

9o 2m Conclusio 2a omnia a deo producta debito ordinata
sunt differentia [illegible] alia illa quo [illegible]
[illegible] deus ordinate produxit illa produxit
arte sua sapientia summa / [illegible] / et sapientia / sapientis
est ordinare [illegible] infinita [illegible] / [illegible]
[illegible] tenent [illegible] / [illegible] ordo
[illegible] / ordo enim [illegible]
aliquis et [illegible] / [illegible] / [illegible]
omnia [illegible] concludunt /
1 Conclusio prima [illegible] adeo
[illegible] ordinata / [illegible]
[illegible] ordine
[illegible] / et [illegible]
ordinis concludit [illegible]
2 Conclusio 2a summa dei perfectio / [illegible] arguit
perfectionem [illegible] summam [illegible]
[illegible] omnia [illegible] / [illegible] divina
voluntate [illegible] quod voluntas divina
[illegible] / [illegible]
[illegible] sapientie [illegible]
[illegible] / et
liberalitatem / [illegible] capa-
citatem [illegible]
[illegible] /
3 Conclusio 3a [illegible] providencia
dei et [illegible] deus agit omnia voluntate
et [illegible] libera / [illegible] deus omnia [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] ad omnia [illegible]
9a 3a Conclusio 3a et ultima / [illegible]
[illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible]
illorum [illegible]

Conclusio prima [illegible] deus [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible]
et [illegible] / et
[illegible] / [illegible] alia
[illegible] / [illegible] / non
[illegible] / et [illegible]
[illegible] / et [illegible]
Conclusio [illegible] omnia [illegible] a deo pro-
ducta sunt / [illegible] in deo sunt
[illegible] / [illegible]
[illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] / 2a [illegible] est
[illegible] / [illegible]
in deo / [illegible]
[illegible] deus [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] / et
[illegible]
[illegible]
[illegible] illa [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] est
[illegible] / [illegible] in deo est
[illegible] / [illegible]
Conclusio 3a et ultima [illegible]
[illegible] / et [illegible]
[illegible] / et [illegible]
[illegible] / et [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

№ 272.

 138 275

Flecto genua mea ad patrem domini nostri Jesu
Christi per quem omnis paternitas ... Ad Ephesios 3° capitulo. Venerabiles
magistri lectoresque in Christo dilecti. Omnia secundum
Jacobi 1° de sursum bona omnia a deo nobis
donantur gratia [illegible] quia sursum a summo
super quod excelsus ... Deus qui qui in civitate
lucem in accessibilem non ... appareri sicut inter
vere reputate. Ideo non cessat ... oculos meos
... sua ... ut videtur quod possumus
... quod vide nequimus. Alia multa ...
... videntes ... ad quod videnda ... sumus
... que ... nostra ...
utiles et magna sunt ... nota ...
... facile ... in venire sapientiam 7°
... ... nisi ...
... Omnia altissimus est et quod ...
illud psalmo 12 ... altissimum posuit ...
... psalmo 7° Cum non ... ut ipsum ...
... posset ... independens et summa
... 7° metaphysica. ... quod magna
... ad ... quod ... omnia
... agit nisi mediante alio ... omne ...
... ... actus est ...
... apparebat ... debuit
... libro ... capitulo 22. Deum
non ... ... sit assignatum
... est semper ... sua vita
sua ... beatitudo ...
beatitudo est Johannis 17°. ... posse
ad ... sapientie ... est quod ...
... ... in notitiam dei ... debuit
... nisi ab effectu sicut ... illud
faciem meam non videbis posteriora ... mea
videbis Exodi 33°. ... Ecclesiastici 14°
dicitur: Beatus vir qui in sapientia ... Et
... in ... ad ... dei
... omnia fecit in sapientia psalmo
... Et ... ad dei ...

omnia ... ... sapientie 7°
dicitur ... qui ... thezaurus sapientie ...
sunt ... dei. Nec ista ...
sunt de amicitia ... que ... ...
que ... admirationem ... et ... multi-
plica ... et ... ... non sunt de
... ad ... dei salutiferam ... qua multa
sunt ... ... et ... ... et ...
... ... cum dicat beatus Thomas ... ...
... ...
et ... quas ... ...
... in ... non possumus ...
... ...
... ...
... Job 11 ... vestigia dei
... ... ad ...
... cum ... magnus vincens
... Job 36. Et ... sapientia
... ... et ...
et ... sunt. Nemo enim novit
que sunt dei nisi spiritus dei. Nobis ... ...
deus per spiritum suum ... Unde apostolus
... ... ad salutem non sufficit
... ambulet amplius ... et ...
... ... quibus
... ... Isaye 8°. ... ...
... ...
et apostolus ... ... neque didicit
sed per revelationem Jesu Christi ad Galatas 1° capitulo
... cum ... ... per ... esse
... non nisi ... quas ... ...
... ... psalmo ...
... ... non est ...
... ... equalem ...
Et ... et ... unum sunt. Et ... sit
... ... Et ... ...
... ... per ...
... ...

Deinde dicit veritas Si vos non credi[illegible]
operibus credite ipsa cum testimonium perhibent
quod pater me misit Iohannis v°. Et inde
cognoscetis ipsum, cuius et virorum dolorum
et novissimum virorum non habemus [illegible]
nisi doctorem nisi operibus illius quae
enarrat scriptura sua. Et tamen cum
sanctissimus [illegible] forma fuit [illegible] facta
obediens patri usque ad mortem [illegible] ad philippenses
ii°. Ecce ergo cum [illegible] dicit
descende de cruce et credemus ei [illegible] potuit
se non potest. Et mortem morte [illegible] subiecit
resurgens [illegible] sumpsit. Et in
eum iam totus orbis credidit. Unde ille
Ecce quibus [illegible] et operibus dei
in sacra scriptura [illegible] dignitas [illegible]
[illegible] et [illegible] et utique [illegible] semper
aeterna [illegible] ipsa dona dei
hominibus concessa magna et utilis esse
videtur illam [illegible]
[illegible] videre [illegible]
et apprehendere possit [illegible] perfectus
[illegible] ad [illegible] domini nostri Ihesu Christi
[illegible] et [illegible]. Et [illegible]
[illegible] et libro [illegible]
[illegible] mirabilis apparet [illegible]
[illegible]
magnificentia dei [illegible]
[illegible] cum sola admonitione [illegible]
[illegible] ut [illegible] nobis
[illegible] Iob primo. Et [illegible]
[illegible] angelum [illegible]
[illegible] illud [illegible]
[illegible]
[illegible] in sola
abel [illegible] maior
fuit in [illegible]

[illegible] filios Noe [illegible]
[illegible] diluvii [illegible]
[illegible] Dona [illegible]
[illegible] ad abraham [illegible]
[illegible] multis angustiis [illegible]
[illegible] dei Et [illegible] sub-
[illegible] quoniam [illegible] est
ad terram [illegible]
angeli [illegible] pastoribus Symeoni et anne
[illegible] doctoribus [illegible]
[illegible] sunt [illegible] et [illegible]
[illegible] aperta [illegible] apostolorum duodecim [illegible] quia
tam [illegible] doctoribus [illegible] ille. Et
[illegible]
multis [illegible] magistrum [illegible]
[illegible] Dona
[illegible] nostrum [illegible]
[illegible] Et doctrina [illegible] in [illegible]
[illegible] sed ad
[illegible] ea que [illegible]
[illegible] visibilia [illegible] quae [illegible]
facultatem [illegible]
in mortuorum [illegible] celestium
subita [illegible] Et [illegible] mirabilius
[illegible] subita [illegible]. Et
[illegible] et simplicitas. Dona [illegible]
[illegible] sapientiam et facundiam [illegible] instanti
[illegible] omnibus [illegible]
efficacia [illegible] voluntatem
[illegible] Et [illegible] mirabilissimum [illegible]
[illegible] mirabilis [illegible]
[illegible] sapientissimorum [illegible]
ad fidem [illegible] lingua [illegible]
[illegible] predicantibus
voluntas [illegible]. Et [illegible]
[illegible] sunt [illegible]
[illegible] asserunt
[illegible] mirabilium [illegible] invisibilia
in visibilia [illegible] ille

Ergo omnia sacra [illegible] apparet omnia
cum ipsa sit in [illegible] sacra. Quod cum deus
per homines mortales appareat [illegible] auctor
plus per mortem quam in vita in [illegible]. Quod
angelus [illegible] Et tandem [illegible] sicut
pellem [illegible] quod per [illegible] nisi [illegible] sacrae veritas
quod pellem nisi humana mortalitas [illegible]
omnia cum verbum dei verbum [illegible] factum [illegible]
que in pellem sunt mandata [illegible]
[illegible] in mundo [illegible] et [illegible]
ut [illegible] psalmi [illegible]
placuit deo per instrumenta mortalia immor-
talia patefacere [illegible] mortalibus
[illegible] possent [illegible] cum mortui sunt. Et
[illegible] apostoli [illegible]
[illegible] Et quam mortui sunt et [illegible]
[illegible] ad [illegible]
per mortales sacrae scripturae [illegible]
mortui sunt [illegible]
[illegible]
[illegible] ita [illegible] sunt
per [illegible] orbem [illegible] omnia [illegible] totus
mundus [illegible] angelus [illegible] sacrae scripturae [illegible]
[illegible] testamento [illegible] et nova
[illegible] differunt
[illegible] legem
[illegible]
[illegible] salutis [illegible]
[illegible] et [illegible] sub
[illegible]
[illegible] et descendit [illegible]
[illegible] tabernaculum [illegible]
[illegible]
timor [illegible] amor [illegible]
per hoc figuras [illegible] et [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] lex [illegible] data est
lex [illegible] ad [illegible]
omnia [illegible] et [illegible]
[illegible] data [illegible] lex [illegible]
et [illegible]
data [illegible] lex [illegible] et [illegible]
[illegible] in lege [illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible] cum [illegible]
[illegible] bona lex [illegible]
[illegible] boni bonum [illegible]
omnia [illegible] ad [illegible]
ut [illegible]
[illegible] Et omnia [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] libri moysi [illegible]
[illegible]
[illegible] ut [illegible] ut [illegible]
ut [illegible] ut [illegible] sicut ille [illegible]
[illegible]
et [illegible] ut [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Et [illegible]
[illegible]
[illegible]

turbat Et addicamus sa[illegible] [illegible]
concomitatur [illegible] morte sanando [illegible]
[illegible] illi [illegible]
dicit diabolus [illegible]
[illegible] vbi glo. augustini
[illegible] et [illegible]
dat [illegible] Et [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] nullus [illegible]
nisi [illegible] habeat [illegible]
nota [illegible] caritas [illegible] et
[illegible] diabolus [illegible]
[illegible]
[illegible] diabolus [illegible]

[illegible]

actus in igne caloris produxit. Hec quanta
est ipsius sancte amabilitas. Valde ergo
amabilis est, quia ut dicit Augustinus de q[illegible] aliqua
de se ipso omnia que nobis providit ut semper
uberius prandia omnium in [illegible] dominorum medelorum
in medio [illegible] contra [illegible] sit amabilem
[illegible] et misericors dominus esca
dedit timentibus se. Non in solo pane vivit
homo, sed in omni verbo quod procedit de ore dei.
Ideo est aqua viva saliens in vitam eternam.
Ysaie xii°. Unde qui vult gustare delectat[illegible] prima
ad [illegible] dum [illegible] ihesu christi omnium [illegible]
[illegible] loco [illegible] [illegible] [illegible] uti [illegible]
[illegible] quando [illegible] in [illegible] quatuor libros
[illegible] omnium [illegible] satis [illegible] penitencia
[illegible] misericordia copiosa magnifica largitas
qua ad primum librum [illegible] communicata prodigiosa
misericordia [illegible] qua ad secundum librum [illegible] [illegible]
[illegible] clarifica [illegible] qua ad tertium librum
[illegible] affluentia deliciosa melliflua infectio
qua ad quartum librum. Et ideo [illegible] dicit [illegible]
[illegible] in omnibus plenitudo dei. Hec est plenitudo
[illegible] secundum Augustinum [illegible] apostoli [illegible] quod
[illegible] in christo et [illegible] secundum ipso
in nobis [illegible] sed [illegible] ex sacramentis [illegible]
[illegible] [illegible] omnium sacramenta [illegible] christo
[illegible] mortis christi [illegible] gratia christi [illegible] mor-
tuo [illegible] [illegible] [illegible] vasa [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] illud [illegible] sicut [illegible] ad [illegible]
[illegible] aquarum diluvii. Genesis vii°.
[illegible] christi [illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] lateris fluxerunt sanguis et aqua.
Iohannis xix°. Et Zacharias xiii°. dicit emanabit
[illegible] in ablucionem peccatoris et menstruate, id est actualium
et originalium peccatorum [illegible] ex se [illegible] sacramenta
[illegible] [illegible] [illegible] Ysaias dicit
xii°. [illegible] fluminis [illegible] vivas.
[illegible] aqua sanctificationis de fontibus salvatoris

Ysaie xii°. [illegible] cum [illegible] dicat
in [illegible] [illegible] efficacia
sacramentorum [illegible] mors [illegible] vita
[illegible] sanguis vitalis
[illegible] aqua [illegible] sacramenta [illegible] in [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] aqua [illegible] [illegible] [illegible] flu-
ut [illegible] christi passi [illegible]
[illegible] dei [illegible] [illegible] gratia
in ablucionem [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] gratia
in [illegible] [illegible]
ad [illegible] malicie [illegible] maculas [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible] anime
[illegible] [illegible] [illegible]
sacramenta [illegible] [illegible] Iordanis
[illegible] universa [illegible] [illegible]
in [illegible] Iordanis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] vita
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] vite [illegible] [illegible] ut
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] sacramenta et sufficiencia [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] aromatum [illegible] [illegible] qui [illegible]
[illegible] diligenter intendit [illegible] [illegible]
in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Augustinus [illegible]
[illegible] in [illegible] in manibus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
in [illegible] [illegible] amabilia [illegible]
[illegible] amari usque ad [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
in [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Utrum pro quolibet tempore sacramenta causantia [illegible] instituta
pro salute assequenda. Et quod sic patet. Arguitur
omnia sit fides sufficiebat in veteri [illegible]
quia veteres ad quelibet opera meritoria sufficit ut
dicit etiam Augustinus quod non contingit eos male
vivere et iustus ex fide vivit Abacuc 2°
ergo videtur non esse ponenda. Et confirmatur. Cum enim
institutio valde artat viam salutis quae
ut videtur esset liberior si sola fide et gratia
posset purificatio peccatorum [illegible] arguitur pro
quolibet tempore felicitas humana [illegible] posse
non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Et quia non datur sine multis [illegible] vel alteris
ergo quolibet tempore necessaria sunt fides et mores
fides quia sine ea dicit [illegible] boni qui sine
[illegible] pro eius assecutione laborant. Et
quia pro quolibet tempore data sunt ut precepta regula
morum ergo etiam debebat dari sic regula circa
fidem et per quos sacramenta quia ista signa
per sacramenta facta sunt quia per ea [illegible]
[illegible] visibilia ad cognitionem invisibilium deducunt
ut dicit Augustinus in ista questione. Contra tertio
arguitur quolibet pro una [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ante tempus in [illegible] [illegible] sunt ut sacramenta
[illegible] ante tempus [illegible] [illegible] [illegible] sunt ut
instituta [illegible] ante [illegible] [illegible] sunt ad
salutem opportuna. Sed secundum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad sa-
lutem. Tempore [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pro sa-
lutis assecutione sufficiebat [illegible]
[illegible] esse [illegible] [illegible] et [illegible]
largissimum [illegible] quae sunt necessaria ad salutem
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] fides [illegible] [illegible] [illegible] fides
[illegible] [illegible] [illegible] Et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
verificat apostolus dicens [illegible]
ad deum [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] sit [illegible]
ad Hebreos 11°. Conclusio prima quarta [illegible]
articulo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] fides erat debita pro
assequenda salute [illegible] [illegible]
causantia sacramenta [illegible] [illegible]
Conclusio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] amore et [illegible] [illegible]
[illegible] apostoli dicentis [illegible] et
sine fide placere deo ad Hebreos
11°. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
visio [illegible] [illegible] [illegible] Augustinus
Et ergo [illegible] [illegible] [illegible] fide [illegible]
[illegible] dicit apostolus [illegible] fides [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ad Hebreos 11°
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] sacramenta [illegible] [illegible]
ad [illegible] [illegible] ad intellectum
[illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] erat [illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
erat [illegible] et per quos non [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] libere [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] appetitus
anime [illegible] [illegible] [illegible]
opera sensitive et vegetative
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] deum et [illegible]
[illegible] sicut modo Et per quos
non indigebat [illegible] [illegible] ut
per visibilia [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] videbat
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

3a ar. 4a

non valeat nisi operatus quadis. Et hanc
glossam [illegible] probat [illegible] que sequitur [illegible]
Tercium [illegible] Lege dei absolute. tunc non
erat [illegible] sed [illegible] et non [illegible]
[illegible] per [illegible] et [illegible] sed [illegible]
[illegible] et absque [illegible] et [illegible]
[illegible] illustratum [illegible] [illegible]. hoc
tercium [illegible] Hugo de sancto victore in libro
de sacramentis. [illegible] potest duas [illegible]
[illegible] dei per enigma [illegible] et [illegible]
[illegible] ante [illegible] lapsum [illegible] et [illegible]
[illegible] in [illegible] dei. in enigma [illegible]
sed in patria [illegible] lux [illegible] et [illegible]
in [illegible] videndi [illegible] sed [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] videre deum
[illegible] [illegible] lux illustratum

Tercium [illegible] hic [illegible] dei [illegible]
tunc non erat [illegible] [illegible]
[illegible] illi [illegible] non [illegible] [illegible] dei
[illegible] Et [illegible] Hugo qui
dicit [illegible] hec [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] sed ea que
[illegible] [illegible] [illegible]
Tercium [illegible] in ordine [illegible]
qui [illegible] tunc [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] intellectu
sed tunc [illegible] in [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] Unde
dicit doctor [illegible] tenuit statum
[illegible] ad illam [illegible]
[illegible] sed [illegible] illuminata
est [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] erat
[illegible] ad [illegible] [illegible]

Et [illegible] Hugo ponit [illegible] [illegible]
tunc [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] Et [illegible] Et [illegible]
[illegible] Et [illegible] apparet [illegible]
[illegible] non indigemus [illegible] visibilibus
signis ad dei [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] glosam et
[illegible] hoc tunc [illegible]
in [illegible] et [illegible] non [illegible]
sed [illegible] Hugo [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Et [illegible]
de ea [illegible] hoc de [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] matrimonium tunc non
erat illius [illegible] [illegible] non
[illegible] in [illegible] sed [illegible]
[illegible] Et [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] matrimonium
[illegible] et [illegible] erat ad hoc
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Et hic [illegible] matrimonium
[illegible] dei in [illegible] et [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] et [illegible]
ad [illegible] et tunc non [illegible] hoc
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] matrimonium [illegible] illius [illegible] et
[illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] erat ad hoc [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible]
Et hoc [illegible] [illegible] intelliget
[illegible] [illegible] Et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] hic [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] nullum [illegible] [illegible]

d[illegible] sacramenta [illegible] precepta dabant [illegible] multi-
plicata sunt in [illegible] vite christi. Sed sacramenta
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] aqua [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Et [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] statim
incepit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
lapsus [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] non valet [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad salutem
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] Et quibus
[illegible] [illegible] [illegible] saluti [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sacramenta Et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] Et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Et [illegible] statim [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sacramenta [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
instituta sunt [illegible] [illegible] [illegible] sacramenti
[illegible] [illegible] [illegible] sacramenta nove legis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] aqua [illegible] sacramenta atque lapsus
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sacramenta Et
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

in qua sufficiebat Et sacramenta veteris legis
Et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] confirmat
in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Et [illegible]
gratia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fuit
aqua [illegible] atque lapsus [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
intellectus [illegible] [illegible] aqua [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible] Et [illegible] [illegible]
voluntas [illegible] aqua devotos ad eandem
[illegible] voluntas [illegible] [illegible] Et [illegible] et fides
et caritas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
est [illegible] [illegible] ad ista [illegible] [illegible]
lex plus fuerunt sacramenta [illegible] legis [illegible] qua lege
[illegible] [illegible] [illegible] saluti [illegible]
[illegible] [illegible] qui [illegible] [illegible] [illegible] pauca [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut paulatim
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et plures [illegible] Et [illegible] ista
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] ad [illegible]
[illegible] et instituta ad [illegible] ut [illegible]
[illegible] [illegible] sicut [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
ad [illegible] devotos ad [illegible] instituta ut
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] fuerunt [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad cultum [illegible] et [illegible] ad [illegible]
[illegible] instituta ad [illegible] ut Et [illegible]
instituta ad [illegible] sacramenta [illegible] [illegible] sicut sunt
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Et [illegible]
ad ornatum divini cultus fuerunt instituta
[illegible] [illegible] [illegible] sacramenta [illegible] et [illegible] ad
[illegible] [illegible] ordinatur Et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in-
lege nove [illegible] [illegible] [illegible] institutos

et ſpeſia ſ[illegible] ſſlibebat / Et ergo d[illegible] allop[illegible]
d[illegible] galis / [illegible] p[illegible] ſicut p[illegible]ſtriac[illegible]
a[illegible] / [illegible] m ſitutoy [illegible] illud ſacs [illegible]bat
[illegible] ſ[illegible] et [illegible] q[illegible]o ua / [illegible] ua
gd[illegible] pro [illegible] q[illegible] [illegible] ua ca[illegible] ſac[illegible] ta
[illegible] ſig[illegible] ſac[illegible] [illegible] lapſe ua ſunt
ta g[illegible] go ua ſunt ua ſac[illegible] ta / qua[illegible]
a[illegible] li [illegible] diffi[illegible] / ad diffin[illegible]tu [illegible]
[illegible] a[illegible] [illegible] allegat [illegible]
[illegible] / [illegible] illa tu[illegible] ſig[illegible]ficabat
et [illegible] mittebat / [illegible] dat ſalute
Et ſi a[illegible] aut[illegible] d[illegible] q[illegible] illa ſigna [illegible]
[illegible]

Cau[illegible] [illegible] lig ſac[illegible] ta illi[illegible] [illegible] nulla [illegible]
q[illegible]bant g[illegible] / [illegible] ca[illegible] [illegible]
[illegible] ca[illegible] ſig[illegible] [illegible] ad g[illegible] p[illegible]
[illegible] dab[illegible] q[illegible] at dt [illegible] m[illegible]
[illegible] ſufficiſſe / ad dimiſſion[illegible] [illegible]
[illegible] ſ[illegible] [illegible] fide
[illegible] ſac[illegible] ſignis [illegible] ſeu [illegible]
fidei [illegible] / dicat
[illegible] ita intelligend[illegible]
q[illegible] [illegible]miſſio [illegible] a[illegible] [illegible] illis
[illegible] ſolu[illegible] fid[illegible] / Nec
[illegible] q[illegible] fide[illegible] [illegible] efficac
[illegible] q[illegible] fid[illegible] [illegible]
ſufficiat ad [illegible] ſac[illegible]
[illegible]

[illegible] ut prima [illegible] in sacerdote [illegible]
[illegible] ita [illegible] ad [illegible]
[illegible] sacerdotes [illegible]
[illegible]
[illegible] ita [illegible]
[illegible] quod [illegible] possit [illegible]
Conclusio [illegible] legis nove [illegible] statuta
[illegible] ad [illegible]
[illegible] sacerdote [illegible]
et claves [illegible]
[illegible] ut [illegible] sacerdota [illegible]
[illegible] maledictum [illegible]
[illegible] sunt veritas et lux
[illegible] et [illegible]
lux ad tenebras [illegible]
Conclusio [illegible] invariata [illegible] immutabilis
[illegible] statuta sacerdotes [illegible]
[illegible]
[illegible] immutata [illegible]
et statutum [illegible] immutata [illegible]
[illegible]
Conclusio [illegible] dispensatione sacerdotes
nove legis [illegible] alligat
[illegible]
[illegible] sanctificat [illegible]
[illegible]
[illegible] sacerdotes [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Conclusio [illegible]
legis [illegible] sacerdotes et
[illegible]
[illegible]
[illegible] sacerdotes [illegible] alligari [illegible]
[illegible]
[illegible] sacerdotes [illegible]
[illegible]
[illegible] satisfactio [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Non peccat confitens [illegible]
Cogitatio
Delectatio
Consensus
Desiderium mali
Voluntas propria
Indivocio
Presumptio divina dei
Desperatio
Timor mali [illegible]
Amor mali [illegible]
Suspicio
Ira
Odium
Timor [illegible]
[illegible] in adversitate proximi
Contemptus pauperum
Contemptus [illegible]
Personarum acceptio
Perfidia
Affectus parentum carnalis
Inepta leticia
Stulticia
Impaciencia
Avaricia
Superbia
[illegible]
Obstinacio
Malicia
Tedium boni
Accidia
[illegible]
Impaciencia
Impunitas
Dolor quod non fecit
Amplexus mali
Ypocrisis
Amor placendi
Timor displicendi
Verecundia de bonis operibus
Amor [illegible]
Sensus [illegible]
[illegible] [illegible]

Vana gl(ori)a
De bonis n(atu)re
Vana gl(ori)a
De bonis gr(ati)e
Vendi d(e)i
paup(er)ibus [illegible]
Peccata oris et
Ociosum
Juramentum
Blasphemia
Nomi(n)i dei irreuerent(er)
Assumere
Verba [illegible]
De diuina et
aliis [illegible]
Cont(ra) deu(m) murmurans
Irreuerent(er) [illegible] dicens
Detraccio
Adulacio
Mendacium
Vituperium
Maledictio
Infamacio
Contencio
Cominacio
Imp(ro)perio [illegible]
Seminacio discordie
P(er)tulit falsum testimonium
Dans malum c(on)silium
Derisio
Detraccio obediencie
[illegible]
Incertis placitans
Adu(er)sus [illegible]
Reprehendens [illegible]
[illegible]
Vaniloq(ui)um
Stultiloq(ui)um
multiloq(ui)um

Jactancia [illegible]
Palliacio peccatorum
Defensio peccatorum
Risus indignus
Turpiloquium
Cantilenas cantans
Sectans
[illegible]
[illegible] deuote psallere
Juramentum [illegible]
Plus studens [illegible]
Murmurans
In iniusta [illegible]
Aduocans
Malum [illegible]
Peccata operis
Gula luxuria
Ebrietas
Symonia
Sacrilegium
Violacio [illegible]
Raptus
Indigne communicans
Uotorum fraccio
Dissolucio in diuinis officiis
Scandalizans
[illegible]
[illegible]
Furtum
Rapina
Usura
Decepcio
Ludus
[illegible]
Iniuste [illegible]
Osculans mali
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Confitendo
[illegible]
[illegible]
Simulacio
[illegible]
[illegible] sufficit
[illegible]
Non [illegible]
[illegible]
[illegible]
Delinquere [illegible]
[illegible]
Recepta [illegible]
[illegible]
Peccata omissionis
Deum non [illegible]
Deum non timere
Deum non amans
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] non dolere
[illegible] non [illegible]
[illegible] accepta non ubi
Voluntatem [illegible]
non [illegible]
[illegible]
non [illegible]
[illegible] peccatorum
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Confessionem et [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Recepta [illegible]
[illegible]
[illegible]
De bonis [illegible]
non [illegible]
[illegible]
non [illegible]
[illegible]
[illegible]
Delinquentes
non [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
non [illegible]
Afflictos non
[illegible]
[illegible]
non [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

Reverendo in Christo patri domino He-
nrico Episcopo Warmiensi Simon Ma-
theus frater re' bona et recipe mala bene
magni pudoris plenam pueris laterum
undique concepto difficultatem scribendi
libros ad vestras aliquotiens Reverende pater
celsitudinis [illegible] Cur vel pat' pue. Hen
plus semper quam etate puerorum tamen dis-
creti nolunt omnium tribuere ventilabro
Sed non minus imitatus sum qua fronte
ergo cum ignorantiarum mearum tenebre
palpabiles sunt que vobis aut aliis
tam credibiles esse probantur tanti labor
omnis et pericula ferre possem Quando cum
hiis diebus quamvis quam libros collige-
remus regibus examen quam id comprobare
vobis et semper requirere Cum cum respectu
non scripsit Quam indicatus et regimus ipsi
aut primus Si volens parere et deserere
non presumens aliorum dicta comportare
student Sit inter ingenio uti receptis
et de alienis nolle seu prohibitur gloriari
Si ad nova tuenda se dedent presump-
cionis arguetur quod tot post tot scripta
ad que nedum intelligenda sed ut legen-
da sufficiunt presumit se quid quam novi di-
cere quod non aliis sit antiquum Verum
inde dissimiliter que possunt esse per-
motiva tamen diligentius instancie non mi-
nus de contrario credibilia nisi ratione
fulcita Si cum querent ambiguo perfecte
persimile simulantis et Et ad priores litteras
magni favoris indicium si sperat perscripsisse quod
persuasor agnovit et sepius probanda
totiens recepit ignarus et insulsus aut presum-
ptus pluribus et aut mire fiducie cum tot
spem inquam desperata mutata spem
gerentis Si presumens se vel corripi
vult inexplorare temptare presumptionis
et ruboris persuadere de nomine magi-
nis digne gaudentem prohibentis ni-
mie et iuste indicium vel et Si pigro-
et inertem ne maturescat odio ocio tu
pit ad vigilanciam compatitur studii et elus
sollicitudinis et patrie Si probandi
sit intentu an subsidium patrie presumpsisse
sum sit imperium aut perditum matrie
prudencie et ut agat amicus in futurum

Si dumtaxat filialis obediencie devotionem ex-
hibicionis affectat respublica sum et nominata
cordialis amoris demonstrans ignicula
Si desiderium et venia videndi nedum
tollerandum Sed et laudabilis tunc optatur
et dum queritur aut lacior aut laudior
declaracio veritatis Cum igitur divinum
et patrie auctoritatis revelatam [illegible]
tam vallido romuli vallatu munimine
perstiterim Ubi inconvincibilis presumpcionis
fuga non patet nisi ignorancia que apte
videtur esse turpitudinis allegare Hinc
et quod ne sub cui similis totale periculum ne
recipiam omnimode laborem quasi rebellis
elegi velut medium patiens videlicet
questionibus et argumentis respondere q-
uestionibus magistri preceptorem meorum
compleverunt locorum distancia personale
colloquium prohibente dereliquo privatus
vice et collectis cum questionibus vestris et
meis responsionibus libellum appellare
vel tractatulum et prout iovialem operum
quinorum prout quod deus omnia bene facit
seu quovis alio nomine vestro placito vapp-
ellare sequitur tractatus primus

Sequitur tractatus primus etc.

Tractatus primus quod deus omnia
bene facit et nichil mali Sed
quod si aliquid vel male facit non obstante
quod multa sunt mala Capitulum primum
Quod deus omnia bene facit probatur ra-
cione scripture et fide fundata Capitulum secundum
Unde veniat quod homines nunc consentiunt
deum omnia bene fecisse cum tamen quis
quam contrarium hoc probans sit tamen cum
deus Capitulum tertium De corrupcione
assertiva cognoscere convenit dis-
plicencia operum dei et de doctrina contra
ipsum Capitulum quartum Quod criminalia et contra
sobrietate ipsi non sequitur deum ea-
non bene fecisse et penes quod deficit
bonitatis vel venustatis factionis Capitulum quintum
Quod deus non potuit facere res simpliciter
indefectibiles Capitulum septimum Monet deum
peccabilitate angelorum et solum dictum Capitulum octavum
Ubi quod non obstante beneficium operum
dei quod cum sit perire permittit

Capitulum nonum De observancie in illis quod quarum convenit dis-
plicencia operum dei et doctrina contra ipsum

Nonum quod non sequitur deum velle
consentire quia res permittit licet possit
eas prohibere si vellet Decimum quod licet
permissa veritatem habeant proprie et stricte
loquendo de facere hoc tamen non evitat
ut difficultatem loquendo de facere
queritur quomodo sit bonum permittere mala
Undecimum quare mala maiores sunt vel non
sunt in hac materia dubia Duodecimum
agnoscit dubia de operibus vel de hiis
que videntur minus bene facta et
nullam habere racionem sui fiendi

Tractatus secundus de racione permissionis
malorum Capitulum primum Quod permissio peccati
non sit irracionabilis ostenditur de
dicendo advenientibus Capitulum secundum
Quare sit racio creandi bona et quomodo hic
apparuit racio permittendi mala et
ponuntur quedam raciones que non sufficienter
declarantur Tercium Quia racione
creata sunt bona confirmatur quomodo per
... Quartum quod bonitas dei quomodo
ad aliquas perfecciones non attingunt si non
fuissent mala sunt mala quando attingunt
secunda creacione bonorum Capitulum quintum
Quod bonitas dei quomodo ad aliquas perfecciones
non attingunt si non fuissent mala per-
missa Sextum quod specialis modus divine
bonitatis apparet quando mala bona
Septimum quod multe res utiles nobis nichil
vel minus utiles essent si non essent
mala permissa Octavum quod nichil
obstat si mala peccantibus et aliter
quam bona inspirant ad bonum Nonum
Quod mali licet inhonorent et blas-
phement deum sunt ad laudem dei
cuius quia bonitas per eorum malicias ostenditur
Decimum quod non potest hic gaudendum
de malis quia sit bona dicitur quomodo eius
et quomodo permissio malorum sit bona
et de ea gaudere quis possit Undecimum
Quod non est contradictio si magis perfeccionis
esset si omnes utilitates que dicuntur
corporales possunt habere sine eis XII
Quod non est querendum quare deus non fecit
meliora hiis que facta sunt vel eadem
melius aut non meliora Tredecimum
Quod racionabile fuit ut deus non omnia
et ... in mente ac ... nobis ...
virtutes et ... infunderet sed ut illas
... et augeremus per operacionem
in creaturis Capitulum XIIII Quia racione deus
... et nobilissimas creaturas tam

... tarde et pure permisent Quindecimum
Quia racione non sit detestabile ab
homine quare deus tot et tam mala
magna permisit et per consequens
vel ... Sedecimum Quia racione deus
permisit plures esse malos quam fecit
bonos Decimum septimum quod racio permittendi plu-
res malos quam sunt boni non est minor
vel minus bona vel mala permissa sint
et mala et quod si ita esset non obstant
quam maiores essent bone Sequitur

Tractatus tercius Quia racione et iusticia
deus imputat peccata Capitulum primum
Quod qui scit vel scire debet se obligari et non
solvit tamen quod debet et per hoc iuste sibi non
soluto imputatur Secundum Quod non comparat
... de non solucione est si indubitabiliter
ignorat quamquam ad maximum possit aut
debeat Capitulum tercium quod ut essenciam perfecciorem
ut essenciam inferiorem ... esse ma-
iorem ad ea que sunt dei quam aliquis
sunt ad alia et quod debeat esse maior
Quartum Quia racione requirit deus ab
homine voluntate quam deus non dat ut
volt sibi dare et homo sine dono dei
non potest habere Quintum quod quamquam qualibet
homo sine ... sine modica habeat a
deo tamen hic sibi tenetur ad tempus huius
concluditur quod quia nullo vel rarissime
... qui ... bona ... teneret
... iuste deus imputare potest et penas
... infligere et ... in ... dei con-
... Sextum quod non quilibet eque bene
et bona facit ut alio est si equalem
gratiam habeat Sequitur tractatus quartus

Tractatus quartus de racione inflictionis
penarum Capitulum primum Quare sunt raciones
vel ... in generali Quia
racione non sufficiunt pene ... per
... in ... committantur
Quia racione non ... pene ... sunt
... infligende Secundum
Quod racionabilis et quodammodo necessaria ...
... penarum ... et in-
flictio Capitulum tercium Quia racione temporali culpa
perpetua pena infligitur et quomodo peccatum
... Quartum quod deus sine
... et intendit bonum eorum dando
... tam nobiles ... et potencias
... quibus ... non dampnabuntur et ad quod
sunt creati et quod non est eis magis male
quam bene Quintum quod omnes malentes non
esse quam miseri esse ...

esse respiciat in honorationem dei irracionaliter
eligit secundum hunc respectivum ab ipso quamvis in se licet
irracionabiliter vij^m Quamvis licet peccatum sit
infinite fugibile tamen esse in peccato vel
ipsum faciendum quam finite malum et per-
missio eius non est mala Octavum Unde
veniat infinita fugibilitas peccato sive
malo Nonum Quamvis nec peccatum nec pena
dampni nec sensus nec omnia simul sunt
magis mala dampnati quam non esse
Decimum Quamvis licet honorabile sit nobile
creaturam dampnari et deus de quanto
puniat non pie agat tamen punito sic
non quam invariabile compensatur aliis operibus
dei vel mundi Sequitur tractatus quintus

Tractatus quintus de racione electionis
et reprobacionis creaturarum racionabilium
Capitulum primum Quamvis racionabile erat et con-
veniens ad finem ad quem res create sunt
unum eligere aliud non quamvis non sit aut
fuit minor racio eligendi unum quam aliud
Secundum Quamvis licet sit difficile tamen utile videtur
materiam hanc tractare et quod invariabile
sed quod homines tamen campant de reprobacione
dei Tercium Quare reprobacio precepta
non sit causa dampnacionis malorum
tamen electio sit causa salvacionis bonorum
Quartum Quare reprobacio non prenunc pri-
mitive accepta sit causa dampnacionis
nec tamen de hoc possunt dampnandi ea
ipsum racionabiliter Capitulum quintum Ponitur
quod eciam si reprobacio non sit causa dampna-
cionis videtur tamen sufficere ad comprehendum
de ea quia est antecedens quo posito
sequitur dampnacio et quod bonum
esset invenire viam evadendi pericula
huius materie quia valde comp[...] sextum
Quamvis in nullo plus quam comprehendi de rep-
robacione quia est antecedens quo posito sequitur
dampnacio Septimum De clarat quantum
argumenta in quinto capitulo precedenti po-
sita valeant vel ad propositum faciant
Octavum Ostendit bonam et racionabilem
esse ordinacionem dei quod boni habent
timere de dampnacione et mali sperare
de salvacione licet isti aliquando eo
liberius peccent et illi eo tepidius a-
gant bona Capitulum nonum Quamvis determinacio fu-
turorum in mente divina nec in actu dubium
reddit hominem in aliquo vel retrahit
ab omnibus Sequitur aliud scilicet tractatus sextus

Tractatus sextus de racione creacio-
nis rerum que videntur inutiles ad sus-
tentacionem Capitulum primum Quamvis bonum et racionabile
erat creare res non obstante quod homines
quod eis habeant occasiones et incitamenta
peccandi Secundum Quare racione demo-
nes sunt tam potentes et subtiles Tercium
Quare racione res corporales sunt facte
tam delectabiles Quartum Quare racione
mulieres pulcre facte sunt et amabi-
les et allective Quintum Quare et quis
homines sunt fragiles Capitulum vj Quare racione
tam nobilis creatura scilicet anima unita
sit vili limo carnis Capitulum vij Quare racione
anima et corpus unita sunt cum tanta diffe-
rencie et discordia Sequitur tractatus septimus

Tractatus septimus continens habens capitula
de racione reparacionis humane per filium

Tractatus primus quod deus omnia bene fecit
et nichil mali Secundum quod hominum vel male fecit
non obstante quod multa sunt mala
Capitulum primum quod deus omnia bene fecit proba-
racione scripture et fide fundata Pater
examinatis filium querens sic etc.

Filium declarari quomodo deus omnia
bene fecit et qualiter omnia que sunt
sunt valde bona cum tot mala sunt et quod
nulla sunt in mundo que non habeant
multiplices defectus quos si bonum esset
non habere ex eo hoc videtur esse mala
Quomodo ergo sunt valde bona in quibus sunt
tam multa mala et quo artifex ea
bene fecit qui si voluisset omnia
mala excludisset Filius Questio ista
nedum profundissima videtur quia de rerum
omni ordine racione productionis et fine et
eciam latissima quia de tanta rerum multi-
tudine et ideo nescio quis ei satisfacere ple-
ne possit Pater Non intendo de rebus
singularibus querere sed solum in genere et de spe-
cialibus in quibus precipue solent homines
et sunt hic dubia et argumenta mo-
vere Filius Ymo quod non tam bene per-
cipimus quam tibi deum omnia bene fecisse
sicut illi qui viderunt duo miracula que
ihesus fecit surdum audire et mutum
loqui et eo hoc eum omnia bene fecisse in-
comprehensibiliter predicaverunt propter quod nos
qui ea non vidimus et esse volumus videlicet
valde indigni quos aliquem laude dei
et nominis sui predicacione compescit sua
temptacio cum tamen omnia miracula pro
quotidie inveniamus aut nostra fra-
gilitate prius per deum fieri aut facta esse nec
dicimus ipsum quod pereo quam non impium
in dubium [illegible] et incomprehensibile putamus

si dicamus omnia bene fecisse, quam multis
quociens eius operibus per impacienciam
remurmuravimus in corde contradicimus(?) [illegible]
et quamvis persuadeamur communiter non omnia bene
facta esse debuisse quam aliter fieri aut
saltem convenientius aliter potuisse fieri.
Forsan illi stupore inmiclo(?)
in consideracione locuti sunt in bonitate
moti aut devocionis seu gaudii ma
gnitudine sensibus alienati nescientes
quid dicerent, sicut Petrus apostolus in
transfiguracione nesciens quid
diceret ait: bonum est hic nos esse.
Racionabilissime vero indubitanter locuti
sunt et vel magna devocione moti vel
inspiracione divina aut fidei lumine
illustrati verum tamen bonum dictum acceptare
dignum et diligenti consideracione
dignissimum crediderunt. Nam si eius
sensum vero corpus(?) non acceptaret circa
et doctores sine convenientia. Cur super(?)
tum de corpore defectu tracte que circa
principes apostolorum ignoranciam plenius
non suppetit. Post quod videtur
tibi dictum id tam racionabile dicere quod
cum quod tu hic intelligis racionem.
Quod racionabilius suppositis
quibus principiis, quod videlicet deus bona
causa cum prima infinita omnipotens
summe bona. Attento quod quod salvator
hic tam magnus esset ut posset,
tam bonus ut vellet facere talia
que non nisi summe vie(?) et infinite
potencie summi boni creatoris et fac
toris omnium conveniunt, quam in se et
[illegible] concluderet quod ipse esset ille qui
omnia bene fecisset. Et quod
si dicitur quod tale miraculum facere est
finite potencie convenire,
planum est quod tale miraculum facere supra
naturale est. Et ideo nulla res creata
de natura sua id potest efficere. Si autem
aliqua res ad hoc inspiraret de gracia,
deus tamen principalis effector. Et si ideo
credatur quod omnia fecit bene constat quod
bene fecit. Inde quia summe bonus
Ista racio videtur esse primus
[illegible] [illegible] multum comparacione et
adplaudendum hec quod sumitur efficaci
ssimo in nititur fundamento, propter hoc
cum quod deus summe bonus est, ostendere
et a priori probatur quod non nisi facere potest
bene. Nam si posset aliquid facere
non bene, summe bonus non esset quia
in hoc summa bonitate deficeret vel
deficere posset vero contra hanc ypothesim,

arguit salvator in evangelio quod secundum
murmurantes contra ipsum et dispositionem
eius nequam sit, cum ipse bonus est,
que consequencia non valet nisi tam
bonus esset quod non posset velle non bene.
Si enim posset velle vel facere non bene,
tunc est sicut non sit quod hoc quis malus
quia vult sibi contrarie vel quia sibi
displicent facta eius. Confirmatur hoc ex
consilio loco eiusdem. Si enim arbor bona non
nisi bonos fructus facere potest, summe bonus deus
qui nedum a bonis sed ex omnibus rebus
ut bona sunt bona vel bene faciant ex
sola bonitate sua dedit quo alia quam
bona vel aliter facere potest quam bene. Na
tura enim bonitatis que essencialiter sua est
non patitur ut vel aliquis deformantis
mali vel male ab eo procedat. Nam quod
hoc fieret summe bona non esset quia sal
tem potencia vel possibilitas ad malum
esset admixta. Certumque ergo fidei vel racione
probacione est deum esse summe bonum factorem
cum sicut ut diabolus esse ut aliud consistere
potest nisi quod omnia bene fecerit sequitur.

Recedam longius hic debeo esse
tractaturus in solvendo et declarando
dubia que movit et movere proposui. Tu
autem tam brevi responsione videris evade
responsionem quod tuam tam collocatione confirmans
quod nescio quid opponam. Sed tu ista ante
cedencia quo adducis continent nota sunt non
multis nullis aliis nisi fidelibus credita et illa
summa tam investigabilis. Unde quero vero
sit quod nos qui de auctoritate ut de sua ambi
guimus de conclusione tamen sepe dubitamus
et de operibus dei tam multiplicat occupati
ipsa tamquam bene facta tamquam acceptamus.
Puto quod principalius et generalius hoc
proveniat ex operis et corrupcione affectus
parvitate vel totali defectu fidei et obscura
cione intellectus. Hanc quidem obscuritatis depri
vacione predictorum proveniunt aliqui in operati
one ingenii inquirendo vel meditando ali
quando convenienciam omnium et aliorum
bonorum propter que fides vel sapiencia vel cetera aug
mentum obtinere debet. Dignum autem sermo
habetur in verbis et perfectis re et nomine
Beatus qui summe credentes deum esse summum
bonum et factorem omnium ipsum quod fervide et
intime diligentes et eo incorrupto hunc
affectum quo videlicet omnia que fiunt deo
et ipsis aut aliis nedum bonum reputaverunt

sed penas gravissimas et mortem que ali
is terribilia sunt et amarissima, supprimunt
tamen gratie dulcedine et complacentie acceptat
quam ea ratione nollent aliter sed vel sic esse
tunc quam eam sensibilitatem vehementius
affligunt. Sicut enim quod sapit nemo despi
cit nisi vanus aut detraheris sic colligitur. Et
de primo melle divini dum bonitatis nisi non
potest nisi dulcedo gustetur. Et in corde vel ore
ore quibus psallunt omnes psalmista Iudi
cia domini vera iustificata in semetipsa, de
siderabilia super aurum et lapidem pretiosum
multum et dulciora super mel et favum. Et
quia dum fideles habent in tali sapore sunt
temptationes de fide vel non habent vel non
timent quia qui compos rationis est cibum
continue dulcem et bonum esse non dubitat. Cum
vero primo palato eius dulcedinem sapit
et degustavit ut aliquid tunc illi rei spontanee
que sibi saporibus dulcis sapit. Sed post
quam remissio vel corruptio affectu ad alia
que inordinate convertit non debito vel placet
Deo tunc facile venit in perplexitates et dis
plicentia operum divinorum. Itaque cum ipse
non placet facile potest agere quod displicet.
Recte est enim quod de quanto aliquem con
non desiderat de tanto alter ille michi non
placeat per quem vide meo stat quod
non conspicior quod affecto habet est
quod affecti et male penas penalitate actis
debitas nimis graves indicant. Et eam
magnitudinem affectus ad mala odio habet
aut non diligunt tamen iudices ipsum execu
tores quam esse instrumenta iustitie sicut
fluvii capientes in scandalum reputat hores
perfecto suspendi cum bene honus reputat
sibi eciam. Sic religiosus religionem
non diligens sed libertatem cupiens repu
tat nimios nimis altos tamen edit
clausuram regulam nimis strictam esse
tamquam platinum quam rigidum et impium
que omnino religionem diligens accep
tat gratanter et gaudet se sic restrictum
quam esse si vellet malum opere implere
non possit. Sicut esse est quod hominibus na
turaliter inclinatis ad delectationes et vanis
hominibus difficiliter suaderi potest quod ipse
ne sunt utiles et bene placabiles nisi
palato cordis mirabili dulcorato. Accidit
enim sepe gustum alterat nisi predomi
nanti dulcedine sit presumptum de spiritu
ergo qui de bonitate operum Dei murmurat
aut dubitat de tanto se facit bonum hono

rem habet vel quod vel est affectione cor
ruptus vel ab aliquid in ordinate affectat.
Et Deus ei non debito placeat, aut
in re obsequium ut vel non bene con
templat non bene considerat Deum esse primum
bonum factorem omnium non potentem facere
nisi bene. Sicut scriptum aliquo argumento
motivo vel consideratione circa aliquod
opus Dei. Cum igitur videt malum vel non
bene fieri. Et quod malum sibi videretur
pro Deo non videt

D[e] primis duobus licet ut videre po
tens non sum et audire desidere
[illegible] Hec discerne et
gerere se debeant non tamen opera que puto
novi. Sed tamen ego quod me et mei si
milibus multum angit. De primo
facile est docere sed difficultas implere
ut videlicet homo adiutorio et frequenter
periculis habens quia non potest quodquam
bonum consequi nisi Deo gratuite gratiam
Dei pro omnibus querat et non neglecto eo
quod eam ratione pro bono pro spirituali et
corporali faciendum est in manibus et
manibus Dei quanto liberiori potest animo
se committat et nullo modo det se
ad desideria vel conatus consequendi re
nisi de quanto id bene placet agnoscit
Deo esse gratum. Et ubi nescient in
speciali ibi aliud plus intendat quod
est Deo magis acceptum et sibi melius
vel sibi commissis aut commissis magis
proficuum ad salutem. Si autem in speciali
quid appetit de quo dubium est an Deo
sit placitum hoc non simpliciter sed sub con
ditione beneplaciti divini concupiscat. De
aliis autem ponat se in omnibus
in divinum et totaliter. Est et aliud quod
ad perplexitatem affectus primo reperi per
sonam in eo qui cupit veritatem agnoscere
quod licet in primo includitur non inutile
tamen videtur specialem eius sed mentionem
ut videlicet ipse non sit affectus opinioni
tenore eo quod prius eam tenuit vel te
nentibus adhesit ut sit contrarium alio
rum bonus aut dictis nisi ratione tu hu
militate mansuetudine et Dei timore
ut desideret hoc quod sempit aut tenuit
veritatem esse. Sed simpliciter id quod verius
fuit agnoscere asserere et tenere esse si ope
tuat de prius non bene dictis erubescere vel
pati ruborem sequitur exemplum quatuor

Quo adquirendum aut saltem obscura-
tionem intellectus sic se tenent quod
fidei vel rationi que ei consona est aut cum
deus et qualiter applicata fuerit est ratio
[illegible] vel alia compulsiva mentis in
dubitanti adhereat donec certa vel magis
evidens aut fortis que fidei dissona non
sit contrarium probans occurrit que etiam
ante assensum plenum diu et bene probetur
si sic omnes facerent non tam multi vacil-
larent. Sed quia multi de ista ratione vel
similibus tam diu ventilatis et non dum
realiter perfecte [illegible] statim volunt
vacillare cum cito occurrit dubium vel ar-
gumentum quod nesciunt solvere statim
tamen ut istam solvere sciat vel quamquam
in ea videtur suspecti. Sunt est quod multi
erroribus implicantur et dubiis ac in-
firmantur in fide et quod peius est repu-
tantur aliquando [illegible] a scripturis aut aliis
ex eo quod sciunt fidem vel veritatem im-
pugnare licet nichil quod scire te-
neamur sit affirmet aut doceat propter
quod diligenter considerandum est quod nulla
est materia tam facilis quin subtiliter inve-
stigantibus dubia occurrunt in ea que
vix aliquando aut forte numquam possunt
plene dissolvi aut si solvuntur hoc vix
fit per multorum aut multi temporis
et labores exercitia disputationes et studia
attemptata invenitur et reprobatur multis
viis materia quecumque ex omni parte dubitata
quanto minus dicitur ad dubitationem
quecumque movere. Sed si non cito vel etiam
numquam dissolvuntur dubia que occurrunt
circa materiam divinorum operum vel fidei
christiane non est enim bonum argumentum
nescio solvere dubium quod contra hanc [illegible]
occurrit ergo debeo de ea dubitare. Cum
magna dubia occurrunt circa conclusiones
geometricas et infallibiliter demonstratas.

Accepto quod dictum est de primis
[illegible] accedamus ad tertium
que sunt motiva quare putabant deum
non bene fecisse omnia. Ut supra
dixi quia multa sunt et quasi omnia
plena defectibus et nichil sine adeo quod
sunt vel sunt quando carent defectibus
et male qui deficiunt sic quare tunc dicuntur
bene facta quando essent facta sine
et tunc minus vel sunt facta defectuosa.
Non est bona consequentia ista
res est mala vel defectuosa et ille fecit
eam ergo non bene fecit eam vel fecit eam
defectuosam. Stat enim quod non affectione
vel factione sed aliud de se sit mala quia
bonus magister bene erudivit discipulum
suum alterius conditionem vel propria libertate
pervertitur et abutitur. Itaque bonitas fac-
tionis non est attendenda penes boni-
tatem proprietatem vel aliam qualitatem
rei que facta est que non numquam ex parte ma-
terie facta est bona. Ubi gratia. Si aurifaber
[illegible] [illegible] [illegible] fecisset calicem
et videt calicis esset bonus et [illegible] ex
nobilitate materie non ex artificis operatione
ut quia bene factus. Sic etiam malicia vel
non bonitas rei operate non est attribuenda
est semper operanti quia aliquando deficit ex
bonitate materie vel aliunde.
Penes quid ergo bonitas factionis atte-
ndenda est. Certe penes scientiam
industriam diligentiam intentionem modum
et ordinem facientis et finem quem inten-
dit. Unde artifex non posset dici non
bene fecisse statuam que tamen esset ma-
la quia de vili et putrido ligno fa-
bricata cum magna arte sic diligenter
et ordinate per debita instrumenta et
media bona que intentione ac fine sed
esset [illegible] cum aliam materiam non haberet
et de tali materia fecisset opportunum aut
expediens laborare. Cum ergo deus in rebus
quantumlibet sint defectuose et ex se ipsis
tendant in nichilum magisterium divine
sapientie sue intentione perfectissima diligenter
et excellenter operatur quibus omni alicui qui
bene fecisse dicitur dici potest aut cen-
seri.

Si carpentarius eque finaliter provido
modo posset habere materiam bonam et
lignum imputribile lignis quam putrido ac
minus conveniendo magistralem et ex-
cellentem laborem impenderet quem etiam
bene facere diceret et non magis in prudentie
et indigentie. Cum ergo fabricator omnipotens
pro beneplacito possit materiam cui aperi-
bendum est quod vel vilis et domui [illegible]
[illegible] solus [illegible] intrare potuerat vel
relevat in aliquo sublimitatis magisterium

quia quanto opus est artificiosius tanto
magis videtur esse perfectum et magis prude-
ntem [illegible] quod ubi materie est impermium
hac ratione posset videri quod deus debuisset
indefectibiles res creare et que non possent
deficere. Ita enim videtur melius et
essent res utique meliores. Hoc
non potuit fieri nisi fieret quod quelibet res
esset deus aut tolleret sibi ipsi libertatem et po-
tenciam deserendi res alligando eas sic ad
necessitatem ad eas immutabiliter conservandi.
Nam si liber est ipsis tum libertate contra-
dictionis posset eas pro beneplacito suo
conservare vel non conservare deinde nec-
esse est ipsas esse defectibiles et posse deficere.
Sicut ergo carpentariis in universis est quod non
habens aliam materiam ligno putribili facit
statuam. Sic et deus dum non posset face-
re rem indefectibilem faciendo creaturam talem
qualis sit poterit est defectibile non quod aliquam
dispositionem creature dedit ratione cuius de-
fectibiles sint sed sicut eas que eo ipso quo
creature sunt et quacumque indefectibiles
et incorruptibiles impossibile esse non
possent sicut faciens capsam de ligno
fraxineo facit capsam esse sed non facit
eam fraxineam quia nullam formam facit.
Similiter docens loqui puerum qui est impe-
dite lingue non docet eum impedite loqui
quamvis non impedite loquatur [illegible]

Neque angeli confirmati sunt impecca-
biles et per consequens indefectibiles in
gratia et gloria et per consequens ut videtur est similiter.
Nam si natura deficit gratia vel gloria per-
maneret. Sicut primi parentes
in statu innocencie impassibiles fuisse dicun-
tur non impassibilitate nature sed ordine divine
iusticie cum quem pena non precedit cul-
pam. Non enim erant tales quod corpus natura
non esset susceptibiles mortis et aliarum lesio-
num sicut sequens probavit effectus sed
quia deus ipsos ab omni lesione quamdiu
fuissent in innocencia protexisset. Sic ange-
li confirmati dicuntur impeccabiles in-
corruptibiles et indefectibiles quia deus
vult eos perpetue conservare et ipsi habent ta-
lem voluntatem quod numquam mutabuntur
et nulla creatura sic disposita est vel ha-
bet quod sufficiat eis in unum quid boni
aut sic vel in sic contrarium sed eum velle
non possit et si quid possit non vult. Propterea
angeli malam dispositionem aut aptitudinem
habent ad deficiendum in hiis que habent
et ideo si indefectibile sic accipitur ut negat
aptitudinem et dispositionem inditam
vel contractam ad defectum tamen nec sunt
dicuntur indefectibiles. Si vero indefecti-
bilem sumitur pro eo quod non sit deficere
tunc sicut deus non magis potens est eas
deserere nunc quam prius vel dare aut
permittere quod aliquid sit eis contra-
rium vel adversum. Et sicut ita potens est ut
tollere totam gratiam confirmantem sicut
prius potuit eam non dare sic non magis
respectu dei possunt deficere post confir-
mationem quam ante. Et sic dicuntur angeli
natura quidem corruptibiles dei autem
voluntate incorruptibiles.

Si artifex de quo exemplificatum est
posset statuam licet de putribili
ligno factam aptis et factione conservare
non sibi iuste imputaretur si sponte
opus suum [illegible] liberum impedit per-
ire et perire permittat. Cum ergo deus
quod facit in angelis potuit in omnibus
creaturis facere. Numquid eis non attribuendum
est sibi si pereunt. Si omnia es-
sent indefectibilia quod tunc omnia bene
[illegible] permanerent [illegible] vel potius.
In hoc tamen non indigent. Et ne dimittam
ad alia intencio mea est principaliter de
racionali creatura quo non sit ascribendum
deo quod eam perire permittit.
Vere et iuste ascribi deo illa permissio
ad hunc sensum quod bene posset eam pre-
servare si vellet. Sed esto quod non bene per-
mitteret vel permissio non esset bona non
sequitur ex hoc ipsum non omnia bene fecisse
quia illa permissio non tollit bonitatem
operis factionis. Et si creacio rei
vel alia operacio precedens non redditur
per hoc non bona quia rem perire permitti-
tur facta. Iuste tamen non videtur facere bene
quod eam perire permittit sicut carpentarius
ille male vel non bene facit in hoc quod
opus suum perire permittit. Sed
quod carpentarius non conservando rem illam
non bene faciat in hoc quia quidem nichil
facit etiam hoc et per consequens nec male
nec bene. Ex hoc tamen non sequitur quod in
aliquo peccet vel delinquat. Ubi enim
si nulla convencio pactum commissio
mandatum vel aliquid huiusmodi intervenit

294

tunc utique libere quod tam conservare vel non sit et deus ut male fiat in quale omittit deserendo rem in toto vel in parte nisi ad eius conservacionem aliqualiter aspiragatur. Quod si inveniri potius non eum conservare valeo

Nunc tamen deus quamvis artifex qui sciens et libere ut vult rem preservare ut preservat quam scit eo non conservante perire videtur consentire et velle ut deficiat fiat ergo non bona sed mala. Quid enim est aliud consentire nisi eo quo posset et libere et sciens non impedire. Non sequitur id quod inferre intendit nam si deus vellet rem deficere voluntate beneplaciti de qua presens sermo est tunc fieret eam deficere hec enim voluntas dei semper est efficax ut dicitur in psalmo Omnia quecumque voluit fecit in celo et in terra. Quod autem defectum faciat impossibile est quia ipsius defectus non est nisi causa defectiva. Talis autem causa deus esse non potest. ut enim quis possit impedire malum aliquod et non impedit consentire dicendus nisi debeat vel pertineat sibi ad ipsum. Unde si rex in alieno regno posset impedire iniurias sibi non notas perpetratas et dimittit quia hec quia non habet iurisdicionem nec est sibi commissum quis illud dicitur consentire. Sic ergo quod est contra regnum dei et adhuc plus pertinet regimen totius mundi et omnium que in mundo sunt quam ad ipsum eius pertinet ... tractant eum et consulat de eius regimine se intromisisse et ipsum regere temptatur. Certe contra regnum vel saltem non in regno dei sunt defectus punctiones corrupciones et peccata sed in causis dicitur Non est deus mortuorum sed viventium et perspiciente dicitur deus mortem non fecit. pertinet autem ad deum eius regimine mundi et conceditur in eo ex merita libertate non ex aliqua commissione vel debito sine ulla limitacione sed omnia sicut vult et quando vult ut alter se de eius regimine intromittit et intromittere se debuit aut potuit. Et ideo sicut posset omnia deficere et permittere redigi in nichilum sic sit sicut dei libere

punisset vel ut sit vel deus consentire quia non habet ea hec volicionem et eius conservacio non pertinet ad eum ex debito. Unde sicut deus non peccare quia nullius rei vel actus agendi aut obmittendi est aliquo debitor permittunt aut non contingit nisi ex debito agendi vel obmittendi sic nec potest consentire in malum quia hoc esset peccare. Et peccata et punciones contra regnum et iniusticiam dei tunc tunc sunt operis et emendat delinquentes ipsius ordinat eos et bona elicit operis. Ideo sunt plures pro eis quam ipse peccata tamquam hostes sic ob regnum suum in nadentes colligunt atque sint et maioris loci iniquo delinquentur sint et maiore loci iniquo ... et personas que committuntur et operantur peccata et peccantes sunt deserendi iudicii licet quantum est de se de regno suo non sunt

Ex predictis colligo quod possit tamen dominus deum benefecisse omnia que creavit que sunt et defectiva sunt et hec omnia defectiva non sunt nisi bona de quibus autem aliqua sunt mala aut defectiva sed defectiva deus ut operis ut voluntatem ut conservaret ad hec sunt sed postea deseruit et delinquit ea permisit ergo deficere et hec permittere non est agere sed conservacionis aut separacionis actionem obmittere et hec deus libere fecit quia ad nullius rei conservacionem tenetur est sed indiferenter non sufficiat. Nam si non tamen sancte est longius arte vero hic quod est facere sunt ostendit sed ad omnem actionem sine permissione voluntatem beneplaciti sine signi ... doctores sepe loquuntur deum voluisse permittendo tot mala vel eis si non admiserit hunc modum loquendi ad hunc fiebat dubium an sic bene et in rationabilis tot mala permiserit aut non et an bonum sit eam talia permisisse. Quia difficile et non sine multa plicacione ac obscuritate verbis possit hec fuari vere in logicis loquendi propterea eo ergo forte ex gratia affirmativa bonum est mala permittere ergo nec porro talem negativam mala permittere non est malum

quam eciam plures doctores permit-
tere dei vel secundum agere vel velle vel ali-
qua res. Ideo placet michi in
hac tota collacione loquendi modo
ad scriptum quo eciam utitur debet
intelligi. Et tunc dico nisi quod
bonum vel racionabile esset permit-
ti mala, summe bonus deus nulla-
tenus permisisset. Racio ra-
cione potest hec esse bonum. Cum
bonum sit separare a malis quod
secundum oppositum incomparabile permissio
mali. An duorum oppositorum talium
quodlibet est bonum et forsitan eque
bonum. Respondeo: Non video quanto
sit melior exhibicio bonorum tol-
lerancia et permissione malorum.
Grande quid requiris et
cum sapiens dicat se intellexisse
quod nullus racionem operum dei possit ho-
mo invenire. Tu queris a me ut dicam
operum hanc causam racionem permissionis et cetera
non opus dei. Ad id quod pe-
tis et tu parvulos volo precepta
apostolorum esse paratos. Parati inquit
omni poscenti racionem de ea que in
nobis sunt fide et spe. Cum ergo ex-
dominus deum permittere mala multo
quiritur racio permittendi sapius.

Non expectes autem in hac ma-
teria cogentes que fidem in-
fidelis demonstrent, satisfaciant et
cavillanti protervo. Cum enim ut
ait Augustinus, Nemo potest credere nisi
volens. Et ideo qui vult cogi et convinci
racionibus raro vel nunquam bene credit.
Raciones siquidem theologice maxime
in hac materia sunt sicut quedam me-
dicine credendi aut motivo non
possunt convincere intentam ut sentitur in fine
non valenti aut contempnenti me-
dicinas accipere et obedire aut ei in
quo iam vigor omnis periit natural-
is. Fides enim non nisi sola virtute divina
succenditur. Sic in proposito ubi magis
racio infidelem vel protervum non indu-
cit ad fidem que solo infunditur
dei dono. Simplex fidelis humoratus
et obediens ac de salute sua solli-
citus sic querens informari etiam
si multum infirmus est et contemptibilis

plana comparacione manuductione similitudine
vel exemplo in fide erigitur vel salvatur. Vel
queris racionem que suadeat deum non potuisse
aliter facere sicut fecit et non aliter quia pro
indubitato tenendum est quod sicut quicquid non
esset bonum et conveniens deum facere impossibile
est deum facere. Ita quicquid potuit vel
potest deus facere bonum esset bonum et conveniens
si faceret aut fecisset vel aliquid sit dignum aut de-
beat facere quin eo dimisso vel non facto ali-
quod eque magis vel minus bonum omnino conveniens
facere potuisset. Vel racionem que suadeat
hunc modum faciendi et ordinandi mundum
meliorem aut convenienciorem omnibus
aliis modis quibus deus hunc mundum
facere et ordinare valebat nisi forte in essen-
cialibus. Hoc enim frivolum probatur quia es-
sencialia rerum mutarentur et non esset
eadem res et per consequens vel idem mundus
et ordo. Sic autem multi putant in-
telligendum esse illud Genesis: Erant cun-
cta valde bona. Quasi hoc modo non possent
omnia hec et quodlibet fuisset vel esset
valde bonum. Quod tamen scriptum non dicit
quia de singularibus rebus dicitur Vidit deus
quod erat bonum. De omnibus autem simul di-
citur: Vidit deus cuncta que fecerat et erant val-
de bona. Ideo sine temeritate absque pre-
iudicio melioris erudicionis credo quod
licet deus potuisset rebus creatis in eadem
essencia manentibus dare multo melio-
res naturales vel supernaturales et accidentales
perfectiones tamen deus non potuisset istum mundum
etiam in accidentalibus melius ordinare quam
iam ordinavit ad eum finem et fines remotos
et propinquos ad quem et ad quos iam or-
dinatus est mundus. Si enim dedisset aque
maiorem activitatem quam iam dedit et
terre minorem resistenciam sicut iam habet
tunc talibus rebus non fierent idem effectus
tunc ... sicut iam fiunt quia ad
operacione inter eas sicut iam fiunt quia ag-
nimus predominaretur hec et per consequens
ut superioretur idem finis. Si autem tum
addidisset deus terre de potencia resistiva sicut
aque de activa tunc eadem maneret proporcio
simul et ordo. Ita si deus angelis multo plu-
res dedisset dona vel gracias et dimisisset ho-
mines in hiis que iam habent non esset idem
ordo qui iam inter eos reperitur quia illi
super istos essent multis gradibus elevati et
sic homines ad choros illorum non possent per-
venire. Si autem homines in suo statu tunc
fuissent sicut angeli in suo tunc
essent elevati sicut angeli in suo tunc
ita modica esset differencia inter eos et distancia
sicut non ... quia ad hoc specialiter probandum

sunt et admirabilia opera tua [illegible] quod
quis sciret scies vero videmus qualibet et
sunt speciales sunt et secreta et que singulares
quos quia humanitus scire non possumus
aut saltem ego nescire me fateor. Ideo
nolo ut amice petas singulorum rationem.

Conaris ergo videns in hac materia putas
esse petendas vel assignare possibiles.

Ego credo cuilibet fideli [illegible] in-
rationabili debere sufficere si declarentur ra-
tionabilia que de operibus dei credimus vel irrationa-
bilia habere et quodlibet eorum tam bonis
vel appetitate vel iustitia fit et sic ad
aliquem bonum finem congrue ordinatum
sic ut non sit ociosum in iusto aut in-
fine quod sit utile primo et iusto et ita quod
quicquid permisit sic permisit utiliter atque
iuste. Unde satis irrationabiliter et insor-
matione petere niteris quod tibi in operi-
bus dei nunc regale appareat et quod in-
rationabilius alias sunt sciri aut faciendo
esse videtur ad diversa sequitur.

Libenter faciam quod optas et ad
complacentiam tui et ut citius
expediar. Dic queso ergo quid ratione
sit et non magis impudentie quod deus
sit et non magis, et cum facillime
creavit res nobilissimas et cum facillime
posset eas conservare mox ut creatae sunt
permisit eas cadere prius et tam malas sunt
quam melius esset eas quam nate non fuissent.
Et si modicum est quod creatura sit quid
bonus sit quam deus sit tantum in honorationem
permittit blasphemiam et contemptu
sui permitte blasphemiam et contemptu-
que nullus ita bene impedire potuit sic
ipse. Cum ergo quilibet suo zelet honorem
et deus velit quod alii zelent proprio impe-
dit mala et si non permittant quod in-
cione ipse permisit demonia mala que vo-
luntarie et libere permittit tam graviter
impetunt homo ut ex primo peccato
satisfacere homo non posset. Deinde ulte-
rius impenetrabilem in qualibet creatura peccato
suo labitur penam sibi transgressis et
etiam infligit quasi nulla esset pietas
apud ipsum. Et quod gravius est, reprobum
creaturam ex abstractio antiquum quod boni
agat aut mali. Et quasi ad tanta mala
deputavit postea quoque peccantes quam tam
indignatur odit et nescit punire dis-
ponit tantum optimitatem loci et temporis
occasione et multa [illegible] dedit primo volunt
quendam laqueum temptationis faciendo homines
tam fragiles et tam magna alias re-
tam fragiles et tam amenas et pla-
cabiles vero [illegible] tam amenas et pla-
cibiles delectabiles [illegible] et tribus creaturas

malorum tam potentes et subtiles pro-
curationes tam callidas et difficiles et
ut specialiter loquar cibos delectabi-
les et sapidos mulieres amabiles
et pulchras thesauros preciosos et
multiplicati utiles fecit omnem quasi quibus
aliquis [illegible] et [illegible] omnis contempti
reuniat, possidet et amorem. Claud-
itur nisi laqueum [illegible] homo mortes
facit opportunitas vos vehementer
et res appetibiles valde et [illegible] quod non
appetantur quod hic nisi miseria
sine resistat quibus sine sequatur. Post-
modum tam gravi sui operis continue
sua poenis et iniuriis appetatur sic
voluntarie permisisse satisfacere que
potuit omnia sua gratis remittere
et honorem pristinum restituere sine
tantis tribulationibus atque penis
nonne melius et rationabilius vi-
detur fuisse huic persuasione sic
ubi scilicet tanta sunt mala inter
blasphemias et iniurias ipsius et
penas temptationes hominum et
iniustas ac penalitates non admitte-
rentur quam immanitate tormentorum
confunde videtur enim quod melius
fuit nam quo ad deum non minus
bonum esset ut notum est et supremus
bonum esset quo ad homines autem
magis bonum ergo sumpliciter melius et
si quam malis et penis malorum bonis
et beatis aliquod boni proveniat non
videtur esse tantum lucrum quantum
est hoc dampnum malorum.

Deinde subsisto dum sequendi quasi in-
impedis ut appellatum ante videtur
et iam potius tam tanto dubiorum
et questionum cumulo quod eorum tam
grandi quam grave possem sim-
plicem et pruinam non decipere
sunt et oppone intellectum. Sane ipsius
eorum quod movet pro satis esset dif-
ficile sunt computatum ac conceptum tu
alio sit magis involutum et inexplica-
bile difficultas autem horum que-
stionis quare deus tot mala per-
mittit tunc augetur cum quis con-
siderat permisit operis postea tam
graviter ea impunitate punire et re-
gere voluit. Et deinde sic et [illegible]
quod ille qui te bene fecit [illegible] [illegible]
[illegible] et sibi grata nequisse impugnare res

Primo vero consyderandum
videtur An racionabiliter deus
mala permiserit Nam si hoc
non sunt racionabile quicquid con-
ficiendi hec non potuit ad hoc ani-
maverat aut effecit Quo enim conve-
niebat eum que erant peccatura cre-
are si non potuit racionabiliter permitti
peccare ut eis puniretur ista per-
missio in aliquo propter hoc quod peccata
deus noluit deprivata corrigere per
penas et malicias reformare Si-
quidem reformatis maliciis et recti-
ficacio vel emendacio destructi ma-
gis vale notabile et bonum opus est et
male rei operacio Sed nequaquam est
permissionis indebite vel inconvenientis
operacio propter hoc enim quod res est emen-
data permissio destructionis non est ra-
cionabilis demonstrata Amplius si
deus non racionabiliter permisisset culpam
primus debite penam inflixisset et de-
inde per redempcionem laborasset Huma-
nam ipse providere potuit quod ut oporteret
peccatorem puniri ut ipsum pro redem-
pcione pati si hoc enim tamen debuit
et non providit nunc iuste punit et
iuste emendat quod neglexerit Huma-
hec sed dicere est inconveniens sequitur
quod non irracionabiliter et per consequens
peccata permisit Non enim videtur esse
medium quin permissionem racionabiliter
concedi oporteat Probacio ista
de hoc quod permissio malorum sit racionabilis
apposicioni esse videtur Et per deductionem
ad inconveniens que nulla esset apud
infidelem vel apud eum qui concederet
omnia irracionabiliter esse facta Cer-
tum est tamen nulla racio ostenditur
quare mala sunt permittenda et hoc
est tamen quod principaliter querebatur

Pro fundamento racionis querentis
querens ponendo quero a te
utrum bonum sit deum mundum creasse et
melius quam si non creasset
Ego non dubitare quin melius
Dic ergo quare vel propter quid creavit
res quas concedis cum bene fecisse
si forte dari potest eadem vel plus racio
de permittendi mala sicut bona cre-
andi quam credem debere sufficere Et si
de benignitate vel bonitate factoris res
non potest reddi racio tunc ut de permissi-
onis bonitate queritur Hic autem est
assignabilis racio de bonitate factoris
et similis de malorum permissione data
sunt non credo ultra querendum ut bellum
amplius respondere Ego credo
satis esse et non ultimus requirendum Sed
ad questionem nescio aliud dicere nisi sit
aut scriptum Unde propter se metipsum
operatus est deus Sic dico quod propter
semetipsum mala permittit ut posset a-
liquam creaturam corrumpi et perver-
tere sicut et multa que posset creare de-
mittit Ipse quidem ut dicitur est princi-
pium et ultimus finis omnium in quem cuncta
referenda sunt Sed ponens ipsum quem
est dicere non potest pensari bonitas vel
beneficiis factoris nisi sit bonum in
principio propter quam videtur a
principio nichil potest sic nisi bonum
summo bono nichil
et bene Ubi enim quantum est dicere non
est magis conveniens aliquid fecisse
vel nichil sed tamen esset sibi idem ut
nichil creare ut decreverit sive
nullam creaturam creasset sive unam
solam sive plures maiores vel mi-
nores magis vel minus bonas Opta-
tur ergo qui in supradictum permi ca-
tamen voluit scire contentum aliquem
tamen voluit scire contentum aliquem
alium finem vel tamen magis specialem
assignare ad quem vel propter quem me
liberos sunt et deus malum res creare
quam non creatas dimittere

Et si melius non habes videtur proposse
dici quod creator altissimus creando
res manifestavit et contulit bonitate
sua et ad hoc creare voluit ut in
suam et ad hoc creare bonitate ipsam communicando
eis et per eas bonitate ipsam communicando
effectualiter manifestaret et ut creatio
eius per eas bono concessi et utilitate
habebit Et manifestum est quod ad hoc
creare res melius sunt quam non creare
ut eis sic manifestata fuisset divina
bonitas aut communicata ut aliqua fuisset utilitas
in vel optaretur rebus non creatis
Bonitatem autem dei non intelligo
hic specialiter prout solet distingui a
potencia et sapiencia Sed generaliter pro omni
bona potestate que sibi ut summo bono
convenit videlicet misericordia sapiencia
dei et potencia Providencia prudencia
caritate virtute fortitudine longanimitate
patiencia liberalitate Sim-
plicitate immutabilitate eternitate
Quantitate indestructibilitate et ceteris huiusmodi

cruce si ei non convenirent ipse primum
bonum non esset. Et attende si est aliqua
creatura in qua non aliquas earum perniul
tas huiusmodi proprietatum ostendit. Sicut
non in lucidis claritatem, in obscuris in
comprehensibilitatem, in mobilibus et
velocibus suam agilitatem, in duris per
manenciam, in herbis et lapidibus
virtutem et curativitatem et ita in
aliis alias proprietates lucide despiciunt.
Non desunt de hiis scripture testimonia.
Dicit enim apostolus quod invisibilia dei a cre
atura mundi per ea que facta sunt in
tellecta conspiciuntur, sempiterna quoque
notum est dei manifestum est in illis.
Et in libro sapientie dicitur: A magnitudine
speciei et creature cognoscibiliter poterit
creator horum videri, ut patet in generali.
Sed de specialibus proprietatibus dei scrip
tura testatur. Dicitur enim in eodem libro
sapientie: Panem de celo paratum pre
stitisti illis sine labore, omne delec
tamentum in se habentem et omnem sa
poris suavitatem. Et subditur: Substanciam
enim tuam et dulcedinem tuam quam
in filios habes ostendebas. Propter hoc enim
defectum et infirmitatem usque ad mortem
perpessus est et miracula faciebat. Sicut
patet de ceco nato. Ideo ut mani
festentur opera dei in illo. Et de la
zaro quoque infirmato et mortuo pro
gloria dei non utique sed ut per eum
ea sunt manifestanda. Et de vino
deficiente in nuptiis ubi manife
stavit deus gloriam suam. Et in psalmo
Et salvabit eos propter nomen domini
suum ut notam faceret potentiam suam.
Sic non et apostolus ad [illegible] de
cone permissionis malorum et collatio
bonorum convenientissime loquens ait,
testatur. Deus inquit volens ostende
re iram et notam facere potenciam suam
sustinuit in multa paciencia vasa ire
apta in interitum ut ostenderet divicias
glorie sue in vasa misericordie que preparavit in gloriam.

Nunc sufficient apparuisse
bonitatis eius in creatione
bonorum et in bonis sine ulla per
missione malorum. Proprietates di
vine que apparent ex creatione bo
norum clarius apparent ex hoc quod
aliquorum permissi sunt mala et aliqui
sunt que sine permissione defec

tuum et malorum nequaquam effectualiter ap
parerent. Et dico signanter effectualiter,
quia si deus creasset solos angelos
et illis ostendisset se ipsum et proprie
tates suas apparerent, sequitur
sibi carissime, sed non in effectu nisi
quantum esset in ipso angelo. Primum
autem scilicet quod proprietates dei clarius
apparent ex defectibus aliorum patet ex
// q eo quod iuxta vulgarem auctoritatem
Opposita iuxta se posita magis elu
cescunt. Hec enim tunc evidencius appa
rent dei omnimoda indefectibilitas et
inmutabilitas, si nulla appareret de
fectibilitas et mutabilitas crea
turarum que non apparerent nisi ex per
missione defectuum et rerum muta
tione. Alias enim reputari possent
indefectibiles et inmutabiles sal
tem quo ad aliqua, sicut non alle
sunt ab aliquibus philosophis reputate.
Alii non congnoverunt et conclu
serunt philosophi quod deus esset infinitus
et invisibilis nisi his nos ex primis le
mutabilitate et defectu similitatis
aliorum. Amplius si deus est per
creaturas congnoscendus ex quo crea
ture et proprietates eius sic respiciunt
et defectibilitates earum et defectus.
Amplius ad hoc quod res bene et proprie
congnoscantur ex convenientias et
diversas earum agnoscitur. Deus autem et
creatura per hoc specialiter differunt
quod ille sit per se esse, ista autem
ab alio. Ille sit indefectibilis, ista
tamen potest deficere. Similiter non tam
evidenter innotuisset quod creaturis species
~~spectas~~ mutabilitas esset essencialis
et in corruptibilis dei essencia
si nichil corrupcioni subiectum
species conservarent. Ex hoc enim quod eo
rumpitur ea species que de se corrup
tibilia sunt, maxime utique sue proprie
tates apparent. Item ex hoc quod aliqua
non diu aliqua diuturne aliqua per
petue durant et ceteris paribus per
petua ac magis durabilia sunt
minus durabilibus et meliora eli
citur quod perpetuitas sit conditio
bona. Amplius ex rebus bonis ap
parent et nosscuntur bone proprietates
dei ut ex sapientibus sapiencia, ex iustis
iusticia, ex fortibus fortitudo, pulcri
tudo ex pulcris. Ille autem bonorum
bone conditiones melius ex his appa
rent quod ipsa possent vel sint ut patet

ta bona que alijs sunt contraria et remota. Unde permisisset deus aliquas creaturas deficere in quibus apparuisset defectibilitas creaturarum sine peccato per quod creator in honoraretur et creatura deprimeretur, licet alie defectibilitates apparuissent illa tamen defectibilitas que est ad peccatum sive peccabilitas non apparuisset et hec impeccabilitas saltem penalis spiritualis creature que est ut moreretur moriendo vel saltem ut aliquem defectum penalem haberet aut aptitudinem ad [illegible] nisi causa que est peccatum vel comparato vel supposito peccatum.

Preterea nisi fuissent mali dumtaxat ingratitudinibus malitie non tam clare apparuissent divitie gratitudinum bonitatis. Hoc est enim quod bonum est peior alio. Clarius elucet bonum esse alio melius. Nam sicut album esse prope [illegible] quod nigro iuxta [illegible] sic melius quam [illegible] de malo.

Amplius non appareret tanta latitudo libertatis voluntatis create et potestatis ut imago dei sit in creaturis rationalibus relucet. Et quia deus non naturali comparatione sed maiore cognoscitur nisi fuisset deus contingentis ad homine. Ipsa [illegible] libertatis et si in bonis [illegible] [illegible] in bonitatibus tamen videtur esse latior et una nature manifestior eo quod ille non possunt velle nisi [illegible] deum.

Ipsi vero tam vel non [illegible] deum. Et quia hec non decuit nec esse potuit ut essent difformes vel contrarij voluntate divine esset effective quia tunc facerent aliquid quod deus non facit et seduxit error manifeste operis ponentis duo principia. Ideo permisit deus ut essent voluntati sue saltem defective contrarij seu difformes.

Amplius nullatenus tam clare apparerent permissio dei et quod ipse permittat mala et mala bona non appareret, equitas malos permittit nisi viderentur, ad quod pertinet quanta mala non permittuntur [illegible]. Quamvis enim credere [illegible] creature malitiam quam sibi ipsi [illegible] sicut in omnibus creaturis [illegible] et in deo [illegible] sunt [illegible] et quod ipsi [illegible] malo suo [illegible] continue [illegible] mala [illegible] et in nullo [illegible] sicut patet per se [illegible]

[illegible] per se [illegible] Amplius quod deus per hoc mala [illegible] per [illegible] appareret quid dei et [illegible] dei [illegible] [illegible] tradit [illegible] alius [illegible] dependit in infinitum.

Ipsius [illegible] spiritualis et in effectu clarius apparet quod deus non [illegible] in rebus per essentiam presentiam et potentiam. [illegible] malignis [illegible]. Et gratiam dei enim nullus [illegible]. Intuentur [illegible] in gratia vel ad [illegible] spectat [illegible] non esse vel saltem omnino nunquam cognovissent [illegible] indigentia sue et effectum eius quam nunquam cognovissent [illegible] dubitaret [illegible] et [illegible] ostenderet quantum creatura posset [illegible] vero deo [illegible] debitum sit quod creatura [illegible] magnitudinem illius [illegible] et gratias agat.

Ideo hec autem omnia [illegible] ut cognoscat se illam [illegible] hec non [illegible] non [illegible] non [illegible] [illegible] nec [illegible] et per hoc quod ad [illegible] deo et sibi [illegible]. Ideo hic quo potuit melius [illegible] notitia vel per creaturas [illegible] videntur in effectu quantum creatura [illegible] omnis [illegible] et nature quasi in omnibus [illegible] [illegible] tamen [illegible] elongarentur adeo et quantum [illegible] elongata [illegible] enim manifestum est quod creature rationales que se deo [illegible] quia ad [illegible] videtur quod cum se elongat [illegible] perveniunt et [illegible]. Et nisi ita esset de elongantibus putari posset quod [illegible] deo non [illegible] ad hoc quod [illegible] habent [illegible] vel [illegible] per hoc ergo clarius apparet [illegible] a deo [illegible] et [illegible] male [illegible] et [illegible]. Et sunt igitur [illegible] bona et [illegible] et sunt [illegible] elongatio.

Secundum autem quod hec aliquando [illegible] dei non habent locum ut possint apparere effectualiter nisi in creaturis deficientibus et sunt de [illegible] sicut [illegible] enim apparuisset [illegible] dei [illegible] [illegible] credidisset quod deus esset [illegible] [illegible] malorum et quod [illegible] in [illegible]

et blasphemias possit tamen dei et prestare
tollerare. Secundo quod apparet immensa dei
potestas in condonando officiis prime per
petratum malicia vel miseria ad principa-
lis effectum nunc consistat in reductione
miserie aut diminucione malicie. Ter-
cio quod apparet dei caritas admirande
paciencia ad malos manifestata adi-
cultatis et blasphemos longanimitatis
ad tollerandum adversarios impassibilitatis
quod licet deus est imperturbabilis et nulla
passione movetur si nullus esset malus
quem diligeret manifeste et pacienter sicut
deum expectaret ac prime quod motu vel
passione tollerarent. Quarto sine quibus credi
deberet nisi in effectu viderent quod deus equali
est etiam dilectione diligeret iniurie recepto-
rem glorie sue aut furem et usurpatorem
glorie sue quam licet sic diligit ut cum
alteri dare non velit in persona sua cuiusquam
aliquando [illegible] puniat et affligat.
Amplius quod apparet quod creator mirifice
possit reparare destructa creare in spiritualibus
visitare mortua et salvare dampnata
quod quamquam creaturam infirma et mortua possit
reparari et perdita et ad pristinum statum vel
meliorem restitui et hoc est spirituale dei
magisterium quod sibi soli competit quod in
aliud sed eandem rem nunc in causa cor-
ruptam reparare ut eque bona vel melior
ac sit nequaquam sufficit opera nisi quis
dictatur ingeniis [illegible] et alias [illegible]
divinis liberalium. Sexto quod apparet in-
finita dei imprimendo si nullus puniri
mereretur aut quod quis mereretur penam
nichil mali faciendo aut bona obmit-
tendo. Septimo quod apparet quod nichil
esset malum deus vel noceret licet ad
[illegible] et quod omnia facit esse bonum in
et quod nichil esset tamen malum vel magis
[illegible] qui facit opera magna bonorum
[illegible] quod mali et blasphemantes non
possunt glorie dei detrahere immo quod et
ipsi mali sunt ad laudem dei et boni-
tatem eius demonstrant si nichil male
[illegible] quem in bonum et ad su-
am gloriam ordinaret. Nono [illegible] pre-
missione malorum non ostenderetur deus esse
tam bonum artificem quod quamvis scilicet
se creaturam deprimat [illegible] fiat et in
tantum nocere conatur quod nulli pro-
ficiant ut in demonibus quod ad pro-
fundam efficaciam [illegible] bonitatis [illegible]
[illegible] posset. [illegible] scriptura [illegible] non
[illegible] in [illegible]. Hac itaque [illegible] dum
bonum eliciat et eliciti sunt de malicia male

creature et in hoc etiam apparet quanta
bonitatis sunt [illegible] perfecte bone
sicut [illegible] vel etiam [illegible] in [illegible] qui
est gaudium aut bonum eliciunt de tam
malis et [illegible]

Hoc secundum aliquo maiorem sunt
[illegible] mala quod ad manifesta-
cionem bonitatis sed non ita apparet in
cuius comparacione quia non commutantur
ipsi boni ut bona sunt et mali de
[illegible] sunt bonum dequanta propter
bonitatem. [illegible] quod deus
a malis cum ut sic non quantum bonum
[illegible] et modo bonitatis apparent in hoc
quod malis aliquod bonum dat [illegible]
deus credet si non viderent in effectu quod
aliquis posset in esse [illegible]
esset immensa dei glorie quod sue adversarius
et detractor et quod deus blasphemari
[illegible] sue deberet et [illegible] tam nobi-
[illegible] tam non [illegible] potencie
et bonis quibus blasphemant eum
et [illegible] sunt [illegible] glorie [illegible]
[illegible] ita quod quantum in eis est
vellent eum non esse deum. Item
alia ratio videtur et evidencia bonum
[illegible] contra [illegible]
[illegible] quam qua dampnati in
[illegible] et non esse [illegible] et
[illegible] quod eos in esse [illegible] gratibus
ut possunt in se [illegible]
sunt nobilia dona [illegible]

Nunc autem quod posset esse ad
bonum vel ad utilitatem creaturis
malorum permissio. Non enim bonum
malorum quod eas permittuntur et mali
sunt ut deo [illegible] ut etiam bonorum
ut videtur. Nam [illegible] temptatorum
[illegible] malos et [illegible] malicias si
volunt tunc sunt mali si nolunt
tam tunc est eis contraria quo ad
eos bonum quod est vel culpa vel
pena [illegible] vel malicia.
Quod tamen [illegible] sit est quod
quod difficile [illegible] nam si
dicatur quod malum sit utile vel bonum
[illegible] et [illegible]
[illegible] ad hunc [illegible]
quod nisi deo permittente aliqui essent
mali multe res que iam sunt [illegible]
[illegible] et bone vel [illegible] non essent in
[illegible] vel multe [illegible]

ti quid. Si nullum esset vel fuisset
peccatum nulla vel inutilis esset
contricio confessio et pena
Quintam utilitatem racionis nulla esset in
digencia libenter debemus earum uti
litate carere. Licet bonum esset
eis non indigere non tamen sequitur eas
non esse utiles neque bonas. Sicut
enim probatur quod nobiles herbe
et preciosi lapides contra vulnera
et morbos essent inutiles et non
bone tamen comparabilius sit carere mor
bis et vulneribus rebus aut curati
onibus non indigere. Immo eciam
quemadmodum ut tibi vel vestes
vel aliqua res talis ut donum
videbitur esse utilis tamen per
argumentum tuum debemus libenter
earum utilitate carere ut nullam
earum indigenciam habemus. In
digencia ergo mea de rebus vel
inopia propria [illegible] eas
indigemus non probat eas esse
inutiles vel non bonas. Immo con
trarium probat. Hoc enim constat esse rem
bonam quod iuvat aut tollit
malum supplet quod defectum. Cum er
go illa tria contra res tollat
maxima mala scilicet peccatum quia
similiter magnum racionabiliter
iudicatur ea [illegible] bona esse
Et potest [illegible] [illegible] quo
modo curant vulnera. Sed ver[illegible]
[illegible] [illegible] Sic miro
tam bona et preciosa sunt quia hec
non sunt sine speciali dei adiutorio
et inspiracione [illegible] [illegible] dei gra
tum faciunt et de filio dyaboli
filium dei reddunt. Procede
ultimus quia modo me non infir
mare [illegible] tuum ut credebam
[illegible] cum est quia non premisse
[illegible] ista bona non essent et sine
morbis et vulneribus essent inutiles
medicine

Attende igitur quia si nulla
essent mala premissa culpe vel
pene neque magnum esset hominum tam
[illegible] singularitas nec et [illegible]
[illegible] ad proficiendum in bono et si illa
non esset unde nobis [illegible] similis
[illegible] quia cum tot [illegible] nec tante dei
[illegible] et pene [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] congruenta ut
[illegible] [illegible] [illegible] ac passionibus [illegible]

et [illegible] gloria premissi [illegible] pene
quod [illegible] [illegible] non sufficiant [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] domine [illegible]
nos quod ad debitam humilitatem induca
ita ut [illegible] quis est tam magnus quod
dei adiutorio [illegible] vilem et despec
tibilem cognoscat sibi quod vilescit cum
quod vilis et despectibilis est in rei ve
ritate. Sed ut [illegible] omnes hanc glo
riam et putamus nos aliquid esse
tam [illegible] sumus. Et quo [illegible]
quis audeat dicere aliquid aliud
quam quod omnia que ad humilitatem
[illegible] dati vel premissa sunt non so
lum utilia sed necessaria nobis esse tam [illegible]
[illegible] [illegible] necessaria et forte in
dispensabilis sit quia nec possit
[illegible] nisi [illegible] sibi vilescat. Sic autem non
[illegible] esse nisi [illegible] utilitatem
suam que principaliter est [illegible] vel
[illegible] despectibilitate sua. Vilitas
autem et despectibilitas sua cognoscitur
[illegible] que ab effectibus incipit
non habetur nisi quod defectibus in se vel
in alio demonstratur. Amplius si
non esset [illegible] stabilitas sine
ut dictum est non cognoscit homo
necessitatem [illegible] [illegible] a [illegible]
[illegible] et [illegible] in bono nec esset
esset [illegible] ea et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
ad [illegible] sibi et [illegible] agendum quia
[illegible] bona sunt et magne [illegible] non
[illegible] [illegible] dubitare [illegible]
[illegible] notum est quod utiles sunt
tribulaciones illate bonis per quas
oportet intrare in regnum celorum
et paciencia qua illas sustinent
quia in ea possident animas suas
licet aut aliqua tribulacio et pa
ciencia [illegible] in bonis [illegible]
[illegible] vel per bonos. Sicut tamen
[illegible] corrigit disciplina pater filium
Est in specialis tribulacio bonis
et [illegible] paciencie [illegible] [illegible]
quodque et utilitas [illegible] non
[illegible] [illegible] [illegible] vel [illegible]
alia bona aut tollerabilia [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] quibus adherere nolunt
in [illegible] sibi penas inferni. Et
quod [illegible] [illegible] [illegible] quod alii
sunt mali sicut [illegible] [illegible]
quod aliquam [illegible] [illegible] operibus [illegible]
[illegible]. Et [illegible] [illegible] esse [illegible]
in bonis [illegible] laudis dei quod boni [illegible]
[illegible] a malis recipiunt penas [illegible]

et culpas non deo sed malis attribuunt et
in hoc laudant deum quod per malos eis
beneficiat et bona proveniunt etiam contra vel preter
voluntatem malorum et quod deus licet malis
utatur tamen non sed malus ut male faciat
et licet specialis probacio divine bonitatis
quod ipse cooperando mali dum male faciunt
eorum malicie participes esse non potest Cum
plus quam creature maxime in hoc in-
ducuntur nobis esse utiles quod sunt nobis ma-
teria vel obiectum et monens et movens mirans
et promovens ad hoc ut operamur nos in
virtutibus Unde si nosti aliquam virtutem
que ceteris paribus non perfectius operatur
circa malos quam circa bonos Sicut cum ceteris
paribus homo tenetur sed diligere odientem
maledicenti benedicere benefacere persequenti
subvenire se opprimenti sicut patet esse virtuti
misericordiam impiis gratiam vel bene-
ficium ingratis quam hoc et huiusmodi exhibere bo-
no qui omnibus hiis est dignus et gratus
Hec est ceteris paribus magis virtuo-
sum et amplius virtuosum Amplius
quidem quod tantum nos inducit ad humili-
tatem pacienciam caritatem misericordiam et ceteras
huiusmodi virtutes sicut quod videmus talia operari circa
eos a quibus omnia mala patimur qui
eis sibi huiusmodi mala pro malicia nulla
tenus obtulerunt Amplius michi tamen
in mensa et in numero beneficia quibus
nos bonitas divina respexit nulla vide-
tur esse utilior ad virtutem congrega-
nulla pacior ad mendicandum nobis
nulla mirabilior ad laudandum angelis
nulla simpliciter maior quam ea que ad
redempcionem nostram pertinent sicut sunt
incarnacio Christi et susceptio ac sufferencia
penarum et miseriarum nostrarum ac ea que nobis
in humanitate et per eam contulit quorum
permulta vel nulla vel nequaquam tam
congruum locum habuerunt sed aliquo modo
facta fuissent si nulli mali et nulla
Quare ei fuisset misset mala fuissent et a quo fuisset illata
nisi per malos et diabolos Unde et
quantum bonum caruimus si nulla mala
fuissent aut mali Amplius si nulla
mala fuissent aut essent mala esset
collacio bonorum cum malis que aliquando
tamen magna sed quod nedum maiori bo-
tpar sed est perfecta claritas operis In-
ius paciencia dei qua tollerat malos
et eorum malicias laus omnium bonorum quam
canunt deo pro illa paciencia compara-
bonorum hominum et sancte matris ecclesie operi-
tatis quod eorum admonicionem et timorem dei
humilitatem et operaciones [illegible] quem

concupiscunt contra peccata magis vo-
sunt quam sunt mala tota culpa
malorum contra illud corripitur quam iniustus
corripitur sola natura Illi vincuntur
ut plus proficiant quam sola natura
sufficit Isti a multis malis ad que
natura proclivis esset retrahantur
et prohibentur ut obstat si plures sunt
mali quia divina bonitas interrogate
bonitatem potest facere quam multi
malicia Vel ut magis apte dicatur
in tempus bonum sed quam isti sunt mali
an non excedit omne gaudium malicie
illud excellens gaudium bonorum quod
habent in patria de potencia et iusticia
dei ac subiectione potenti malorum
que tanto gloriosior sed quanto ipsi
magis sunt mali De hoc loquitur
propheta letabitur inquit iustus cum
viderit vindictam Nonne est speciale
gaudium de evasione tot malorum in
quibus sunt homines vite accepit
equale sanctus vero non habent Iuxta
illud psalmi letati sumus pro diebus
quibus humiliati sumus annis quibus
vidimus mala super quo vero quidam
venit ait stet gemens letare feli-
citer at [illegible] nisi filios esse placet
[illegible] securitas Sed magis ei qui
sunt iocunda omnibus lux sed evadere
de periculis tenebrarum iocundior transisse
de morte ad vitam nunc duplicat quam
post unam sed in celesti commissa et sacror
num absque vite spiritibus
Hic velim te respondere an non
tantum vel plus gaudeant vere de
bonis quos fecit sive malo tantum
quod operantur et promovent eis per eos
ad laudes

Augustinum

Secundum ... libro super
genesim ad litteram cap. primo Diuiditur scrip-
tura canonica secundum duas principa-
les partes scilicet nouum testamentum et
vetus. siue legem veterem et nouam
Et nominatur lex a ligando quia ob-
ligat homines ad sui obseruanciam Secun-
dum quod lex vetus ligat per
modum timoris ~~siue caritatis~~ sed
noua per modum amoris siue caritatis
Secundum Augustinum / Breuis differencia
legis et euangelii. timor et amor
Dicitur autem testamentum quasi testis
mentis / quia tam in veteri quam
in noua perhibet testamentum diuine
voluntatis Iohannis v° Scrutamini
scripturas ille sunt que testimonium
perhibent de me Prohibent (?) autem
testamentum nouo ma-
nere biblie partes tria secundum rationem
temporis siue edicionis / Nam vetus
testamentum prius fuit tempore Iohannis
primo lex per moysen data est
gratia ~~et veritas per ihesum xpistum fa~~cta est
veritas autem per ihesum xpistum
facta est / De plenitudine eius
omnes nos accepimus gratiam pro gratia
in veteri nouam. / Secundo ratione
siue perfectionis Nam vetus testamentum
fuit vmbra noui i. cor. x.
omnia contingebant illis in figura
Signum enim precedit id quod
signatum Ideo vetus lex precedit
nouam Tercio ratione siue imperfectionis
quia natura nunquam a imperfecto
procedit perfectum / lex autem vetus fuit
nouum (?) secundum imperfectionem hebreorum
nichil autem ad perfectum adduxit lex
ideo precedit nouam
Diuisio partis biblie que dicitur vetus
testamentum secundum quatuor partes
principales scilicet libros legales hystoriales
morales siue sapienciales et
prophetales In primis continentur
precepta diuine maiestatis et
probacionem obediencie In quorum primo
... populi per legem guber-
nandi preparacio scilicet in libro genesis
a quo sic denominatur Secundum ysidorum
xvii ethimologiarum c. i. liber genesis
appellatur eo quod exordium mundi
et generacionem seculi in eo continentur
Secundum vero legis libros per
ministerium legis institucio et insti-
tute per vulgacio In tribus li-
bris sequentibus scilicet exodo leuitico
et numeri quia distinguit tria genera
preceptorum scilicet moralium cerimo-
nialium et iudicialium Prima
precepta scilicet moralia data sunt
populo israhelitico exeunti de egypto
ad mores informandum ut in exodo
dicitur Secundum ysidorum libro vi c. i. liber
exodi ex ea causa nomen accepit
ut exitum de egypto ubi
egressum populi israhelitici describit
Et dicitur ab ex quod est e et odos
via / dirigit enim populum per precep-
ta decalogi in viam morum
Secunda pars precepta scilicet cerimonialia
data sunt populo israhelitico per sacerdotes
cum per descripcionem operis terra promissi
ponens ad eorum accionem populus
distinctionem et diuini cultus cele-
bracionem de quibus in leuitico.
Secundum ysidorum liber leuiticus appellatur
est eo quia leuitarum ministeria
et diuersarum victimarum exequitur
Tercio quod in eo ordo leuiticus
annotatur / quia ritu autem cerimo-
nialia siue legum interpretacione assump-
ti sunt ut electi ex populo aliquo
Et leuite diuini ministri siue

assumpti et electi ad ministrandum
in tabernaculo et in templo
Tercia precepta sunt iudicalia data
sunt populo israelitico appropinquanti
ad terram promissionis ad rei pu-
blice administrationem et paci-
ficam mutuam obseruationem
et cohabitacionem de quibus in libro numeri
Unde quartus liber numeri vocatur
eo quod egressus de egipto cen-
numerat Tercio in libro
legales ponuntur leges in instante
et per utilitate explanatio et bre-
ni recapitulatio ut facilius reti-
neantur et hec in deuteronomio
qui est quintus liber legalis unde
quintus de quo est secunde interpretatio
secunda lex latine in repeticio
ut ea ordine legis perfigura-
tur sicut primo capitulo huius de Cepit
moyses explanare
moyses quinque libri vocantur pentha-
teucus quinque (aperta qui est quinque
et theucos volumine Dicitur
ab moyse ab auctore quomodo
post ipsum scripsit sicut de quinto

Secunda pars principalis veteris testamenti
tocius libros hystoriales in
quibus narrantur patrum gesta
et exempla perfecte faciliter ad
operationem bonorum pertinenci
quia plurimum plus mouent
// verba quam exempla Verba pro
hec tres partes sunt tria genera ex-
emplorum Quedam sunt genera
agendi bonum quedam resisti
(?)endi malum quedam perseue-
randi in utroque sunt inoperaci-
onem et tollerancia mali
exempla ad bene agendi

sunt aut puta sicut iusticia hy-
ba aut reparatur de perdita Se-
cundo hoc contingit tripliciter quia uel
secundum statum inchoatorum uel per-
fectorum uel contemplatiuorum Si primo
sic est hystoria libri Josue in
quo agitur de ingressu et acqui-
sicione terre promissionis per ma-
num Josue moysi successoris
a quo secundum leges nomen accepit
quia eius hystoriam continuat
Unde dicitur in principio moyses famulus
meus mortuus est. Surge et
transi yordanem cuius libri
scriptorem asserunt hebrei eundem
fuisse Si secundo quia secundum ex-
empla bene agendi secundum statum
perfectorum Sic est hystoria libri
Judicum in quo agitur de dispersi-
one populi in terram promissam et regimine
judicum a quo nomen accepit
Unde dicitur in principio libri judicum post
mortem Josue consuluerunt filii
israel dominum dicentes quis ascendet
ante nos et erit dux belli
Dixitque dominus Judas ascendet
et hunc credit condidisse Samu-
el. Si tercio secundum statum co-
ntemplatiuorum sic exempla bene agendi
secundum duplex uel in persona publica
uel priuate Si secundo sic est liber
Ruth Si primo secundum in persona pu-
blica hoc duplex aut ad dignitatem
regalem uel sacerdotalem Si re-
galem sic sunt libri regum in
quibus agitur de institutione regni
et regum ipsorum Scripsit
Samuel secundum eum et eciam
Jeremias Si aut quo ad sacerdo-
talem dignitatem sic est hystoria
libri paralipomenon in quo agitur de
constitucione sacerdotalis officii
et cultus diuini Et de paralipomenon

secundum statum premissorum vel de
lictorum complicato, quia quod in libris
regum sunt obmissa vel non com
plete relata in isto breviter
supplicantur. Sed aliter sunt exempla
boni vincendi vel reparandi instra
hoc duplex vel secundum statum actionis
vel contemplationis. Sed contemplationis sunt
est hystoria libri Esdre in
quo agitur de reparatione templi
quod est locus contemplationis, cuius
est Esdras sicut Esdras vel
libri scriptor sicut Esdras vel
dicit Ieronimus. Sed secundum statum actionis
sic est hystoria libri Neemie
in quo agitur de reparatione civitatis
David in qua non laborat
nisi induceret. De quo libro
secundum Ieronimum est duplex opinio, quidam
dicunt ipsum esse secundum librum Esdre
alii Neemie. Exempla
sustinendi malum sunt duplicia
quia in adversitate personali vel
generali. Sed personalis hoc duplex
aut in ablatione boni vel mali.
Sed boni, exemplum in Tobia qui perdidit
visum vel ubique habetur. Et a quo sit
scriptus dubium est secundum Ieronimum
habet tamen nomen a Tobia quia in
ipso eius gesta sunt conscripta. Sed
in ablatione mali sicut exemplum habetur
in Job qui perdidit ultra corpore.
Et secundum Ieronimum quidam arbitrantur
hunc librum scriptum fuisse per Moysen,
quidam aliquem alium prophetam.
Et plures dicunt quod ipse Job con
scripsit post plagam sue passionis.
Sed aliter sunt exempla sustinendi malum
in adversitate generali hoc duplex
vel per actam maliciam vel per
occultam astuciam. Sed per actam

maliciam sicut exemplum habetur in Judith
et a quo sit conscriptus est dubium
secundum Ieronimum, nomen ab eo accepit
cuius gesta in ipso sunt conscripta.
Sed per occultam astuciam, sicut
exemplum habetur in Hester in quo agitur
de insidia Aman. Et conscripsit
eum Esdras vel dicit Ieronimus.
Sed aliter sunt exempla sustinendi in
exponendo bona et tollerandum
vel similiter mala sicut est liber Machabeorum
in quo agitur quomodo Mathatias
cum filiis suis et quedam matrona
cum septem filiis suis pacienter ad mortem
sustinuerunt mala temporalia et
operati sunt bona pro legibus sanctis.
Et quis eum scripserit dubium est
nomen tamen ab eo accepit cuius
gesta sunt narrata in ipso.

Tercia pars veteris testamenti sunt
libri morales in quibus traduntur
dogmata moralia ad instructionem
intelligencie. Et hec duas partes continet
aut continet in se informationem specialem
aut generalem. Sed prima hoc duplex
vel quo ad exteriorem actum vel quo
ad otium contemplationis. Sed prima hoc
duplex aut quo ad inicium vitalis
vel quo ad perfectum eius. Sed quo ad
inicium vitalis sicut est liber Pro-
verbiorum in quo agitur de fuga peccati
vel dicit in principio eius. Et hunc librum
Greci vocant Parabolas et Latini
Proverbia. eo quod in ipso sub comparatione
similitudinum figuras verborum et ymagines
veritatis ostendit ut dicit Ieronimus.
Sed quo ad perfectum virtutis sicut est
liber Ecclesiastes in quo agitur de contemptu
mundi ut in principio dicitur, Vanitas
vanitatum. Et vocatur Ecclesiastes.

latie corona Si at qz infor
cone spuale quatu ad ortu co
templacoe sic dupt ut quatu
ad effectu caritt ut quatu ad
affectu virt Si quatu ad effectu
carit sic e liber canticor
in quo agr de amoe xi et
ecclie et sb methaphora
sponsi et sponse vocata
at canticor pdcm sicut qr
oibz canticis pferr ut quo
ad effectu virt sic e liber sapie
ca qr ipo aducat
pdcm sicut et dei vtus et dei
sapia qua sapia expmitur Si at qtinet
informacoe qualem sic e liber
ecclias sic dcus co qz sapie
de toto ecclie disciplina sic
edita bo quor librorum sapia
ecclastic et moralium hcos pos
edidit salon ut dr in plogo
quartu cronicor / quar pdcm scom con
scripsit philo ut dr eo in
glosa Si quatu scripsit ihus
sapiales filius syrach pdcm sicut dos
li dux salomus qr quoc
cam que hui duo ulti fu
erunt tribz / ut qr forte ab
anticus intitulati sic saloni
actori sz philon qscripsit
tag

Dicta pos veteris testamenti
qz libros prophales inquiry
renuclant archana misteria
dicta misteria xp quod pert
celr adgoeliar ecclie Et hz libr
ptos ut qr e de capite ecclie
qui e xps / ut de mistico eius
corpore qd e eccla / ut hui
sic

Si de capite hr. qr tal qu
tu ad eius incarnaco / sicut
quatu ad passione eius / ut qu
tu eius resurrecoe / ut quatu ad
eius ascensione Si quatu ad
eius incarnacoe pnr sic e liber
ysaie ubi dr Ecce virgo qcipiet
sic puulus natus e nob item
egredietur virga de radice yesse
Si quatu ad passione sic e lib
ieremie sicut de eius qui
agnus mansuetus qui portatur ad
victima Cui conngr lib
treni. que lati lamentaco
vocat. Et trenis quem gena
espla ieremie ubi pos depla
capta captiuitas cui tarly
sit pctim et ypte indican drs
Quo sedet sola ciuitas in
espla vo qdcio l qdicam cap
tiuitatis futura dues / prete
pita ad dicenem i. babilo
nia. captiui / cuius lib. us
opibz quecti barnch sic
familiaritr qz prophecia se
mie videtr Baruch fuisse
notarius eius in Baruch
multa pnr scripta de xpo
et nouissimis tpibz ut dr i
argumto sup ipm Si quatu
ad eius resurrecoe sic e lib ezech.
in quo ptr agi l. de teplh repa
rate pz qd teplu corpus xi repr
tate signat Joh Solui
te templu hoc / p passione hoc
et resurrecto dixit de te
plo corporis sui Si quatu ad
eius ascensione et finalz ps iudi
cum remunacoe sic e liber
danielis ubi dr cap vii

aspiciebam in visu noctis
et ecce in nubibus celi filius
hominis venit. et usque ad anti-
quum dierum etc. Et sunt prophe-
te maiores [illegible] / Quo-
rum primi scilicet Jsayas et Jeremias
cum trenis et epistola eius sunt
auctores quorum vocabulis no-
minantur. Reliqui autem duo ut
dicit Jeronimus a viris sapientibus
conscripti et prohibiti. Alii
vero dicuntur ab aliis doctoribus prophetas
minores auctores quorum voca-
buntur. Et hec doctrina est
de corpore mistico quod est ecclesia
sicut patet 12 prophete minores et
dicuntur minores [illegible] / eo
quod eorum prophetie sunt minores
et minus celebres quo ad famam
personalem scriptis in uno volumine
coaptantur. nominantur autem singuli
nominibus auctorum suorum [illegible]
quorum nomina sunt hec Ozee. Johel. A-
mos. Abdias. Jonas. Mi-
cheas. Naum. Abakuk. So-
phonias. Aggeus. Zacha-
rias et Malachias. Sed vero
doctrina prophetica est de utroque
scilicet de capite Christi et de corpore eius
mistico sicut est liber psalmorum iuxta
sententiam glo. agitur de toto Christo
scilicet de capite et membris corporis
mistico / et dicitur psalterium a
quodam instrumento musico
decem cordarum appellatum grece quod tangitur
ab canere quod ad vocem ut
sonum eius instrumenti ad harum
David in tabernaculo quam archa domini
servabatur decantabat

[P]ars biblie est no-
vum testamentum / quod novum
testamentum respicit veteris
scilicet id est [illegible] tota in [illegible]
dio colligit glosat grecus. I
novum testamentum in veteri. Ideo
novum testamentum est quod partes
correspondentes [illegible] partibus veteris
testamenti. Prima pars quia prophe-
ta divina / que continet libros
legalibus [illegible] propter
agit in cuius [illegible] quatuor
misteria distinguntur quod pertinet
depereunt de Christo ut dicit glo. super
Mattheum cap. primo. In primo
ewangelio scilicet Matthei agitur de Christo
pertinet quantum ad misterium incar-
nacionis dominice. Ideo sub specie ho-
minis Ezechielis figuratus est. Unde
et eius primum a generali Christi generacione
inchoavit. Unde liber generacionis Christi
In secundo ewangelio scilicet Marci
agitur de Christo quantum ad trophea
dominice [illegible]
leonis sunt in ezechiele [illegible]
leo enim natus ut dicit [illegible]
tribus diebus sunt a sopnus [illegible]
[illegible] ego dormivi
et somnum cepi [illegible]
eius primum a rugitu inco-
avit dicens / vox clamantis
in deserto [illegible] clamat
[illegible] In tertio ewangelio scilicet Luce agi-
tur de Christo quantum ad sacrificium
dominice passionis. Ideo sub specie vi-
tuli in Ezechiele sunt figuratus
quia vitulus est animal aptum ad immo-
landum ideo eius primum a sacerdo-
cio incepit cum quo est hostias
immolari [illegible] in diebus Herodis et

In pto cw[...]
opo pur quia ad archanu
dme maiestatis pt[...] Johes
Secatur sub spe aquile q ceteris auibus
uidet acucius et volat altius
utz est ut an[...] prim ad
unitate xi inchoauit dicens In
pricipio erat verbum etc

Secunda ps noui testamenti sunt
acciones aplice q continet
libri hystorialibus ubi agitur
de actibus aplorum q no disti
guitur in diusa volumina
pt unitate et conformitate
pmine ecce quemadmodum
duo volume continetur ut in
pto cap[itu]lo dictum est ut ordinem
erat cor unum et a[n]i[m]a una
Dr at iste liber actum aplorum
hystorialis qr pmordia fidei
xpiane et nascetis ecce de
scribit et hystoria aplorum
tradit quem conscripsit lucas

Tercia ps noui testamenti sunt
instructos canonice que
continet libris sapiencialibus
de quibus agitur in eplis et
quedam instruccoes sunt specia
les et de hijs agitur in eplis
pauli alie sunt generales so
eple canonice vocantur Eple
at pauli sunt triplices secundum
triplicem linguam quibus scripsit
qui pmitiua eccia ex tripliciter
gente fuit collecta scz Judaico
greco et latino quod insinuabat
paulus compositus ex latinus
ergo quos ex grecis 3o con
positus ex judeis Prm facit
epla ad romanos Secundum
facit epla ad hebreos Secundum
facit in eplis intermedijs Et
quasdam scribit specialibus eccijs
vz ad corintheos ad galla
thos ephesios et philippos col
loceos et thessalonicos quas
dam at scribit singularibus p
sonis vz tyto thymotheo et
philemoni Eple at cano
nice sunt quadruplices secundum
quadruplicem et equalem infor
macionem et exhortacionem ut in sa
cobus in epla canonica hortatur
fideles ecce ad humilitatem et
subieccionibus obedientiam quo ad
platos Johes vero hortatur
fideles ecce ad caritatem mu
tuam quo ad pximum Judas vero
hortatur fideles ecce ad pse
uerancia in bono quo ad seipsum
Dicuntur at canonice qr regu
lares ut qr pias bn viue
ndi in fide et bonis moribus
fidelibus ecce tradunt et
fidelibus ecce tradunt et
auctores fuerunt a quibus no
mina susceperunt

Quarta ps noui testamenti
sunt reuelacoes pphetice q
continet libris pphetalibus
et dicitur apokalipsis
quod ex nomine patet qr apoka
lipsis grece interpretatur reuelacio
latine Dicitur enim iste liber
reuelacoes eorum q futura
sunt in eccia secundum q pmittitur
in prologo ut in pto capitulo dictum

Beatus qui legit et audit verba prophetie huius Et composuit hunc librum Johannes eius tamen in insula pathmos in qua fuit relegatus ut dicitur in prologo Et postulatus in novo testamento, nec quia ultimo sit editus ex quo ipsum composuit in exilio Evangelium vero eius composuit post exilium ut dicitur in prologo hic de quo ponitur ultimus quia agit de ultimis temporibus et statu ecclesie in illis temporibus et consumatione ecclesie in gloria beatorum et pena reproborum Ex quibus patet divisio sacre scripture in generali summa Et ordo omnium librorum per quos manuducuntur fideles ad eterne beatitudinis participationem ad quam nos perducat Jesus Amen

Nota

Ne persona generale sinodum [illegible] statuta et promulgata et pluries provinciales et synodales de temporibus in dicto [illegible] debeat [illegible] generali archiepiscopo et episcopi in suis synodis episcopale sinodus sine dyocesana debeat celebrari [illegible] in eorum dyocesibus celebrare synodos [illegible] durante concilio et synodus provincialia te celebrari non patet [illegible] pridem

Nunc de aqua benedicta ad aspergendum et consecrata ad baptismum et sacro crismate atque oleo cathecuminorum et infirmorum sed eorum materiis benedictis ac consecratis addatur et commisceatur maior in maiori quantitate non benedicte ac non consecrate ut pro ipsis utatur benedicta ac consecrata et multiplicat ab viri aspergendo ac baptizando et ungendo que ordo salutis [illegible] libro et pluries sit talibus materiis unctos in confirmatione sacro crismate et unctos oleo infirmorum in omnibus debeat se credere rite confirmatos ac in infirmitate rite unctos. Ceterum quod tale non confirmat crisma sit consecrata repetitur et magis sit in confirmatione unctus teneatur reconfirmari salva [illegible]

Ad primum vero de admixtione maioris non consecrate ad consecrata in aqua benedicta et oleo consecrato dicit quod si oleum non consecratum possit commisceri consecrato ita ut totum reputetur consecratum [illegible] et nota de quo ecce vel alia quod in dubiis [illegible] cum [illegible] de commissione [illegible] vel oleum consecratum maior est pro oleo non consecrato Et si inter deficiat oleum [illegible] cum alio commisceri ut [illegible] collegitur quod si fiat appositio in maiori quantitate [illegible] totum

Ad aliud vero ubi [illegible] de illis qui [illegible] talibus materiis uncti sunt vel confirmati qui in omnibus debeant se credere rite confirmatos ac unctos et utrum tales non confirmat [illegible] consecrata uncti in confirmatione teneantur reconfirmari salvi [illegible] quod reconfirmari [illegible] non [illegible] confirmatio [illegible] [illegible] [illegible] pastoralibus [illegible] non [illegible] dispositio et [illegible]

confirmacionis fuit porrecta non eque
s[ed] deo deuinitus. non q[uod] tu ideo
sacram[en]tum confirmac[i]onis realiter sit suppleri
q[uod] tu obmissum est q[uod] [illegible] colligi
q[uod] s[ed] i[n] tali facto curatur sufficienti
materia. non tu obligatus est recitari
sacram[en]tum ille nota[r] xxv. di. si quis
de confirmacione vivendo si fiat i[n] confirmac[ione]

Cum dicat lex t[amen] [illegible] a ar[illegible] pue
q[ui] e[st] q[uod] s[ed] [illegible] confirmaciones esse
[illegible] confirmacio te s[ignum] crucis. et conf[irmacio]
[illegible] mo te e[ius]m[odi] saluti[s] p[er] necessita[tem]
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tan[tum]
[illegible] confirmacio p[er] cu[m] d[ominu]s p[er] necessita[tem] et f[acit].
[illegible] a uispralis i[n] [illegible] [illegible]
confirmacio ecclesie et una debita
[illegible] d[ict]e crismate et suppleat
[illegible] d[omi]ni. te. et [illegible] sacramenti [illegible]
[illegible] confirmacio sacramenti [illegible]
[illegible] et sic [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad inspirandum sacramentum [illegible]
audacter pugnandi et confitendo
fidem et [illegible] efficaciam
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] se confirmatum ab episcopo
[illegible] [illegible] tantum confirmacio [illegible]
[illegible] salutis i[n] [illegible] p[er] et f[acit]
omnis confirmacio te s[ignum] crucis
debeat se tradere [illegible] confirmatum
[illegible] s[ed] [illegible] [illegible] ad
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] q[uod] ad [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] de facto
confirmac[i]o [illegible] q[uod] i[n] tali facto [illegible]
[illegible] s[ed] ad robur spiritualis pugne
[illegible] [illegible] s[ed] [illegible] facto [illegible]
[illegible] confirmari [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] te [illegible] [illegible] [illegible] confirmac[i]o plena
[illegible] [illegible] robori spiritualis
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] p[er] et f[acit] et s[ed] s[ed] [illegible]

[illegible] e[st] [illegible] robur spiritualis
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] co
[illegible] ad salutem [illegible] [illegible]
[illegible] confirmacio te [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] pugne [illegible] impor[illegible]
[illegible] et [illegible] bello [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] confirmacio te s[ignum] [illegible]
i[n] q[uo] [illegible] salvator [illegible] triu[m]phauit [illegible] [illegible] sacram[en]tum non tu
[illegible] [illegible] interiore
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pug[na]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] co
[illegible] [illegible] confirmacio te s[ignum]
[illegible] [illegible] [illegible] i[n] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] actu
[illegible] ut [illegible] collatio [illegible] [illegible]
Saluo meliori iudicio [illegible]

De veneracione non canonizatorum

Non [illegible] non e[st] [illegible] ut q[ui]s
[illegible] aliquem non canonizatum
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
i[n] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
non e[st] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible]
q[uod] non e[st] [illegible] [illegible] canonizatus
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
Item nota de ymaginibus

q[uod] ymago [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. non [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ymago illius. que
[illegible] adorat[ur] i[n] adoracione
qua et [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] e[st] i[n] ymagine [illegible]
ymago et i[n] ymaginato [illegible]
[illegible] q[uod] [illegible] ymago [illegible] non e[st] [illegible]
adoranda [illegible] alia [illegible]
[illegible] q[uod] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ut ad [illegible]
ut [illegible] ad [illegible] ymagine [illegible]

[illegible] illa magis digna adoracione [illegible] ymaginibus [illegible] [illegible]
[illegible] e[st]. Si non [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] ymagines vadunt
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] culpandi non [illegible]
[illegible] [illegible] opera bona [illegible] fiat.

Nota quatuor sunt genera hominum
qui habitant celestem [illegible] dignè
primi qui Christum secuntur in monte
eterne felicitatis sunt immaculati
qui sunt beati Psalmo Beati immaculati in
via scilicet in dilectione gemina ad montem Dei
celestis Ierusalem. Immaculati sunt baptizati
qui adhuc sordibus peccatorum non sunt
maculati et cum in tali innocentia mo-
riuntur cum Christo ad celestem celsitudinem
ascendunt, quia celsitudo illis aptum est. Im-
maculate sunt et virgines quarum corpora
immundicia carnis non sunt sordidata
De quibus versus Nonnus dilectus im-
maculatorum i virginum venit equalem
claritatem eterne lucis illis datum et quia
cum ipso regnaturi sunt in celesti Ierusalem
Ideo subdit et hereditas eorum in eternum erit
In signum huius eterne felicitatis virginum dicitur
Apocalipsis xiiii Vidi agnum stantem super montem
Syon scilicet superne felicitatis et cum eo centum
quadraginta quatuor milia habentes nomen
patris eius scilicet Christi scriptum in frontibus eorum
Et subdit. Hii sunt qui cum mulieribus non
sunt coinquinati, quia virgines sunt et secuntur
agnum quocumque ierit scilicet utroque pede per puritatem corporis
et consiliorum ad montem eterne vite. Imma-
culati sunt et vere penitentes qui loti sunt
aqua lacrimarum et divine gratie De quibus
dicitur per Ezechielem prophetam Effundam super vos
aquam mundam, et mundabimini ab omnibus
inquinamentis vestris et ponam spiritum meum
in medio vestri et eritis michi populus et ego
ero vobis Deus in sempiternum. In huius signum
scribitur iii Regum xix quod Helias fugiens Iesabel
nequissimam reginam consilii venit in desertum ubi
angelus attulit ei panem subcinericium
et vas aque qui surgens comedit et bibit
et ambulavit in fortitudine cibi illius usque ad
montem Dei Oreb, qui dicitur mons Helias ut
dicunt doctores, quando vir sanctus erat, tunc
in hoc loco peccatores significat qui contriti divina
gratia fugiunt a facie Iesabel mulieris i. a statu
omnium malorum de qua mulier dicitur Apocalipsis xvii
Veni ostendam tibi dampnationem meretricis
magne i congregationis omnium malorum
voluptuose viventium que sedet super aquas
multas et requiescit in multitudine peccatorum Aque
multe populi multi [illegible] cum qua fornicati sunt
qui habitant terram i terrena amantes et [illegible]
[illegible] terre inebriati sunt vino scilicet prostitutionis
sue. Hanc mulierem fugiunt contriti in deserto
cum penitentie, ecce ubi angelus i sacerdos
affert illis panem subcinericium scilicet
penam et vas aque compunctionis illis remissionem
peccatorum qui comedunt et bibunt cum

[illegible] agunt devote cum [illegible] fiunt in
lacrimis [illegible] et in fortitudine huius penitentie
ambulat de virtute in virtutem per [illegible]
xl diebus et xl noctibus i in omni vita
sua usque ad montem Dei Oreb i eterne vite
ad [illegible] supernam [illegible] ubi Deum vi-
debunt facie ad faciem sicuti est in duplici 2
natura scilicet divina et humana. Secundi qui cum
Christo ascendunt ad montem celestis Ierusalem
sunt iusti qui operantur iustitiam que
consistit in declinatione a malo et facere
bonum (ut dicit beatus Augustinus) in [illegible]
Venite benedicti patris mei [illegible] et subdit
quare quia [illegible] opera iustitie que fecistis
Esurivi et dedistis michi manducare
In libro Augustinus de vita [illegible] ad veram
iustitiam non sufficit cessare a malo
sed operari bona [illegible] cessaverunt
a malis desierunt esse mali, sed in eo
quod faciunt bona incipiunt esse boni
Et solis bonis datur eterna vita, et
sic boni a bonitate, sic iusti a iustitia
Et tales ascendunt cum Christo ad eterna
gaudia in versus Iusti epulentur in
conspectu Dei et delectentur in letitia
Et Sapientie v Iusti autem in perpetuum
vivent et cogitatio eorum apud altissimum
Ideo accipient regnum decoris et dya- 3
dema de manu domini. Tercii qui
cum Christo ascendunt ad montem celestis
Ierusalem sunt veraces qui veritatem
loquuntur cum proximo suo imitantes a ver-
itate domini. Et quis est veritas nisi
ille qui dicit Ego sum veritas via et
vita. Et beatus Augustinus super Iudicum
dicit vita est exemplis commendata
veritas Dei Et ab ipso multe veritates
[illegible] quia sancti et fideles omnes ab
ipso [illegible] Et veraces dicuntur quia
tendunt ad illam supremam veritatem — veritas
[illegible]. Est autem triplex veritas scilicet — est triplex
vite doctrine et iustitie. Veritas vite
consistit in [illegible] intentionis in [illegible]
[illegible] quia omnia que bona facit
ad honorem Dei et utilitatem proximi
diriguntur per intentionem. De hac veritate
dicit Matthei vi Attendite ne iustitiam
vestram faciatis coram hominibus. Ysaie
38 Obsecro domine memento quomodo ambulaverim — quomodo
coram te scilicet in veritate et in corde
perfecto, et quod bonum est in oculis tuis
fecerim. Ecce illa duo tangit primo
[illegible] quando dicit ambulaverim
coram te scilicet ad proximos in bonis operi-
bus, et [illegible] intentionem cum subdit et
quod bonum est in oculis tuis feci. Hec
veritate [illegible] que apparet
et non est. Doctrine consistit in verbis
quando quis illud loquitur quod habet in corde
ad salutem proximorum. De hac veritate
[illegible] capitulo 22 [illegible]

verax est et viam dei in veritate doces
Tercia est veritas iusticie. Que reddit
unicuique quod suum est. De hac dicitur Exo.
xviij. Elige de viros potentes de omni
populo et timentes deum in quibus est ve-
ritas et qui oderunt avariciam ut
iudicent populum omni tempore de veri-
tate iudicii. Item hoc Levit. xix. Eo
dicitur. Nolite facere iniquum aliquid
in iudicio, in regula, in pondere, in
mensura. Statera iusta et equa sint
pondera, iustus modius. Hanc ma-
culat avaricia iudicum ut habetur p[rimo]
Re[gum] 8. Acceperunt munera et perverterunt
iudicia. Qui ambulant in veri-
tate vite doctrine et iusticie sunt
ad montem dei eterne felicitatis perve-
nient et requiescent in celesti. Filii
4ti Quarti qui ascendunt cum xpo ad
montem eterne vite sunt simplices
qui dicuntur manibus et puro corde
queruntur qui non faciunt proximo
suo malum. Simplices sunt qui
sine dolo ambulant cum proximis
qui malum non loquuntur de proxi-
mis nec corde machinantur.
Simplices sunt qui dicuntur in omni vi-
ta sua summum et eternum bonum querunt.
De hiis hoc Prov. iiij. Remove
a te os pravum et detrahencia labia
sint procul a te. Oculi tui recta
videant ne declines ad dexteram
neque ad sinistram. Vias enim que
ad dexteris sunt novit dominus, perverse
vero sunt que a sinistris sunt. Isti
autem simplices habitabunt in
monte eterne vite. hoc Prov. 2o.
Qui enim recti sunt habitabunt in
terra viventium. De qua dicitur Ps.
Porcio mea domine in terra viventium
et simplices in terra viventium perma-
nebunt in ea in eternum. Quinti qui
5ti cum xpo ascendunt in monte superne
patrie sunt pacifici qui nec minus
probant neque verbis neque factis
qui pacem cum omnibus tenent, in
quantum in se est, qui unitatem fidei
spiritus et caritatis servant in vinculo
pacis. Tales sunt filii dei. Math. v.
Beati pacifici quoniam filii dei vocabuntur.
Et quia filii dei et heredes dei
coheredes autem xpi. Ad Ro. viij.
Tales possidebunt hereditatem eternam.
De quibus dominus Joh. xiv. Pacem meam
[illegible] relinquo vobis pacem

meam. Non sicut mundus dat do vobis. Qui hic diligunt
pacem cum proximis, templum dei sunt et pacem
eternam possidebunt. Ysaie xxxij. Erit
enim opus iusticie pax et cultus iusticie
silencium et securitas usque in sempiternum.
Et sedebit populus meus in pulcritudine pacis
et in tabernaculis fiducie et in requie
opulenta. Supple felicitatis in visione
summe pacis. Sexti qui ascendunt cum 6ti
xpo ad montem celestis regni sunt humi-
les qui de se in nullo presumunt, se
supponunt et omnia que habent deo attri-
buunt. Tales exaltabuntur ad eternam
vitam. Unde Hester xj. Lux et sol ortus est
et humiles exaltati
sunt. Gregorius in pastoralibus. Qui
itaque elacione superbie deditus est
quanto superius elevatur in superbia ab
altitudine vere celsitudinis longius vite
elongatur. Et quod humilitate sublimatur
quod de se in yma deprimit auctori suo
super summa coniungitur. Ideo beatus Aug. dicit
Si vis ascendere ad eternitatem tene humili-
tatem. Septimi qui cum xpo ascendunt 7mi
in montem eterne vite sunt sapientes qui
ea que sursum sunt querunt, que sursum
sunt sapiunt ubi xpus est sedens in dextera
dei. Sap. vij. dicitur. Neminem diligit
deus nisi eum quo sapiencia est. Ideo Sap. vi. Co-
tidit nobis spiritus sancti concupiscere sapienciam
dei dicens. Concupiscencia itaque sapiencie
deducit ad regnum perpetuum. Si ergo delecta-
mini sedibus perpetuis diligite sapienciam,
et ut in perpetuum regnetis. Ideo diligite
lumen sapiencie. Ideo autem sapientes eternam
gloriam capiunt hoc Prov. iij. Gloriam eterne
[illegible] sapientes possidebunt, exalta-
cio autem stultorum ignominia et confusio.
Octavi qui cum xpo ascendunt ad montem 8vi
dei sunt fideles qui deo servant fidem im-
maculatam constanter perseverando in iusticia
ea in prosperis quam in adversis. Hii enim ad-
fideles [illegible] qui diligenter ca-
vent mortalia peccata propter deum ne fidem
maculent quam in baptismate [illegible] con-
pronunciaverunt ubi abrenunciaverunt
sathane et omnibus operibus eius et omnibus
pompis eius. Ideo Apok. 2o dicit cuilibet
fideli. Esto fidelis usque ad mortem
et dabo tibi coronam vite. Esto fidelis
in hoc invitat ad statum vite in quo fideles
erunt, fides enim sine operibus iustis mortua [illegible]

Jacobi iiii° Sedes invitat ad similitudinem castita-
tis cum sedebit usque ad mortem / Augustinus de vita per-
severantie datur sonus omni bonorum de-
trono invitat ad coronam eterne beatitudinis
sedens Et dabo tibi coronam vite / Unde
dicitur in psalmo Oculi mei ad fideles terre
et cetera / ut sedeant mecum in monte
celesti Syon in visione pacis requieste /
[illegible] Secundo Quoniam qui cum christo ascendunt
ad montem dei sunt pauperes spiritu qui
terrena non plus diligunt nisi ad ne-
cessitatem / ut per temporalia ad eterna possit
transire qui divina ut stercora arbitrantur
cum apostolo / ut christum lucrifaciat in eterna
vita De quibus ait christus Beati pauperes
spiritu quoniam ipsorum est regnum celorum Tertio
[illegible] qui cum christo ascendunt sunt misericordes
quia ex compassione cordis proximis sub-
veniunt verbo et facto / in quibus patet
De quibus ait christus Beati misericordes quoniam
ipsi misericordiam consequentur Hic est qui hic
misericordiam faciunt cum pauperibus in futuro dei
qui sunt eternalis eterna in primum [illegible]
eternum / Ecce aut hic vivit [illegible] declinat
Dominus luce xvi° dicit Ego sum veri-
tas dico vobis / facite vobis amicos
de mammona iniquitatis / ut cum defeceritis
sive in via vel in termino mortis recipiant
vos in eterna tabernacula De quibus psalmus
Quam dilecta tabernacula tua domine virtutum
Ex hijs patet quod dictum quod homines ascendunt
cum christo ad montem celestem Syon Sed
per oppositum patet quod homines descendunt
cum dyabolo de illa eterna felicitate in
profundum inferni / ut sunt superbi / in-
iusti / mendaces / dolosi / discordes
superbi / stulti / incredibili / mali / divites
tenaces / invidi et crudeles seu tenaces
Hec aut patet per plures auctoritates sacre theo-
logie sed non prolixitatis abstineo Illorum
enim pars est in stagno et sulphure in ardenti
igne / quod est secunda mors Apocalypse xxi°

Africa quarta est pars orbis In qua
sunt multe regiones Item est
quidam mons tam arenis circum-
datur / sed tamen silvis et
nemoribus obumbratur per
diem ab omnibus solitarius et
secretus / de nocte ignibus illuminatur et
ibidem tibijs et cymbalis personatur quibus
est secreta ignorantia Ibi crescunt quasi arbores
cypressis similes que quandam lanuginem
vestiunt et sericis velleribus induuntur
ex quibus vestes subtiles vel sericee
fiunt Sic ut dicit plinius et solinus
et tradit solinus quod fructus sponte ma-
turabantur Per istum montem intelligo vi-
tam eternam que preclaris ornatus pene-
tratur ubi nullus intret nisi per
primam transierit et iste est locus quem in
die presentis vite nobis est ignotus et a
mortalibus solitarius et secretus In nocte
non vero in morte / in eterne claritatis visio-
ne et sanctis eterne laudis et iocunditatis can-
titur Psalmus In die mandavit dominus miseri-
cordiam suam et nocte canticum eius Ita quod
sancti possunt dicere id psalmus Nox illuminatio
mea in delicijs meis Ibi enim sunt
singulis sacietates eterne in similitudine
que sponte singulis ministrant Ibi enim
sunt arbores id est apostoli et quorum la-
nugine id est quorum scriptis et exemplis que
sunt in celo vestium Et non in psalmo
Induti sunt arietes ovium / ecce ve-
stium honestas / habundabunt fru-
mento / ecce victualium sublimitas / cla-
mabunt etenim ymnum dicent / ecce
victum iocunditas.

Sunt montes maiores et minores sunt in af-
frica et illa sunt parvula tumulis
sunt enim arene in desertis congeste
terra mare expandit veluti atque fluctuat
sunt hoc et propter ventos ab invicem
terre conspectum propter arene sunt in
perpetuo motu ut sic dicit [illegible] solinus de
quibus sunt sicut montes maiores et minores
quorum milibus passuum a se distant inter
sicut voluit [illegible] est ut fidelibus digni
non enim potest apparere vestigium semite
seu vie quia admodum flatum ventorum
situs locorum mutantur atque montes
fiunt in valles transeunt ita ut
agnoscam nulla est dicta locorum tam longe
profundis est maris atque a profundo
arenis cumulus sunt qui ibi mons non
sine periculo transit Et quando cum illud
periculum sit terre carnose mare de quo
sunt non sine faciunt mentem Per istam terram
periculosam potest intelligi mundus qui
per ecclesiastes dicitur a sicco quod est de terra
ita quod periculum generaliter trahit eos
per post se omnes homines trahit
et ad se immundos In isto enim sunt
arene bullientes id est divitie que
ipse bulliunt et fluctuant sicut
tamen nunquam in eodem statu permanent

quia vento forti flante nec commo-
ventur et agitantur, sunt in vallibus inu-
tiles quia perdunt et diminuunt. Sic
videmus quod de potentibus cumulis [illegible]
[illegible] invenerunt [illegible] invenerunt
in divitiis in moribus sunt. Et breviter
nulla est vita [illegible] seculi ita
vita ut [illegible] cognoscere [illegible]
ad [illegible] paradisi nisi forte ad sacra i.
ad bona superiora et eterna, i. ad sidera
[illegible] et [illegible] oculos [illegible]
[illegible] et ista [illegible]
[illegible] Hec [illegible] stellas et
[illegible] si [illegible] sic fecit [illegible]
[illegible] seculi non obstantibus divi-
ciarum [illegible] sine periculo [illegible]
ad paradisi [illegible] applicabitur, et
[illegible] terre [illegible] intelligo
[illegible] religiosos [illegible] Nam in istis
[illegible] fundis [illegible]
et [illegible] est [illegible]
[illegible] facultates et
est [illegible] in terra [illegible] in seculo et in ma-
[illegible] vel religione [illegible]
[illegible] in [illegible] in falsi-
tatibus [illegible] in solitudine etc.

Amazonia est regio feminarum
que nullum masculum inter se
vivere permittunt. Sed prolis
gracia ad maritos extra [illegible] conveniunt.
Si masculum pariunt [illegible] occidunt [illegible]
[illegible] Si autem filiam habuerint
[illegible] et [illegible] Iste [illegible]
[illegible] sinistre mamille
[illegible] ne ad sagittandum valeat
impediri. Et hec gens feminarum
[illegible] bellatrix [illegible]
nos timent reges [illegible] que
[illegible] mirabilia
mundi. Moraliter. Ista regio [illegible]
in quo [illegible] et [illegible] peccatores
[illegible] masculum [illegible] diligunt
Sed [illegible] peccatores [illegible]
[illegible] eligunt [illegible]
[illegible] in [illegible]
Ergo [illegible] feminas [illegible]
et masculos [illegible] et
si iste femine [illegible] mundi [illegible]
filium masculum [illegible] et [illegible]
[illegible] habuerint [illegible] et
[illegible] [illegible]
[illegible] pariunt [illegible] filiam
[illegible] et [illegible]
diligunt et [illegible] Moraliter [illegible]
[illegible] filia eius. Hec [illegible] mamille
[illegible] amoris dei
et amor mundi. Sed [illegible]
[illegible] amore dei ne forte
ad sagittandum pauperes [illegible]

et [illegible] impediat et ut ad bella [illegible]
[illegible] habeantur et [illegible]
[illegible] sine [illegible] mamma.
[illegible] qui [illegible]
Angliam [illegible] in An-
glia [illegible] Et quod in Anglia
[illegible] est quidam [illegible]
[illegible] in quo si duos [illegible]
[illegible] in magno sunt dis-
[illegible] humectatos
in tibiis et in lateribus [illegible] In [illegible]
[illegible] est [illegible] apta
ad [illegible] omnibus
plene [illegible] quod [illegible]
sunt differentes [illegible]
[illegible] in
[illegible] ad [illegible] mortuos [illegible]
Sed [illegible] in civitate [illegible]
[illegible] mortui [illegible]
Ita quod sive magnus fuerit sive parvus cor-
[illegible] coaequatur.
Moraliter [illegible] sepulturam et
locum [illegible] gloria pa-
[illegible] est [illegible] in qua [illegible]
et in qua [illegible] omnis [illegible]
[illegible] voluptatis
tue potabis eos quia apud te est
fons vite. Ista est sepultura in qua
sepelitur et [illegible] mundi [illegible]
[illegible] sepulcrum eius gloriosum.
Dico ergo [illegible] aqua voluptatis [illegible]
[illegible] ad magnos [illegible] et ad parvos
et ad divites et ad pauperes quia omnibus
[illegible] omnibus equaliter distribuit bona
sua [illegible] in etate [illegible]
equales. Et [illegible]
[illegible] quia [illegible] et dignitas [illegible]
[illegible] non attenditur [illegible] equalitatem
[illegible] equalis [illegible]
[illegible] filios [illegible]
[illegible] Et [illegible]
[illegible] est [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] si co-
aptandi [illegible] in [illegible] manna [illegible]
[illegible] voluptatis [illegible] ad quod [illegible]
volebat [illegible]

Narrat Gervasius quod in Anglia est castrum
quod dicitur Peck in quodam monte situm
[illegible] montis [illegible] foramen de
quo [illegible] fistula ventus non modicus
[illegible] in [illegible]
[illegible] et [illegible] eius [illegible]
[illegible] in pastura amisisset [illegible]
[illegible] foramen [illegible] non [illegible]
[illegible] Ergo [illegible] foraminis
[illegible] in locum [illegible]
[illegible] in campo [illegible] planum [illegible]

ad quod ingressus messores collectis
spicis iam maturis [illegible] quas, sicut
predixit [illegible] ha-
bito [illegible] prestito illius [illegible]
recepit et dimisisset ab illis [illegible] nouo
[illegible] pedes [illegible] ad domum dum sibi dixit
[illegible] de messe [illegible]
[illegible] venatur et in [illegible] yema-
lia frigora [illegible] aut absencie sol
[illegible]. Et illud [illegible] a quodam religioso
viro qui de loco [illegible] audiuisse se dicit
per ista [illegible] possunt [illegible] carne [illegible]
uel [illegible] et [illegible] que nobis
ad custodiendum est commissa, quia facilius perdi-
tur per [illegible]
[illegible] mors par
[illegible] et quod de morte [illegible]
[illegible] cogitemus, et quod ultra [illegible]
usque ad messores angelos et ad messem
glorie paradisi contemplacionem [illegible] et
ex contemplacione paradisi et mortis [illegible]
[illegible] sustineamus et [illegible]
[illegible] fructuum bonorum operum re-
[illegible] et [illegible] diu [illegible]
dicendo illud [illegible] Congratulamini [illegible]
quia inveni dragmam quam perdideram

Item in anglia est stagnum in religione
[illegible] in quo [illegible] ipi
aque [illegible] aliquid [illegible]
statim tempestate [illegible]
[illegible] audiui
[illegible] ubi se tangat lapidem tempesta-
tes et tonitrua mox audiuntur [illegible] de [illegible]
puteo qui est apud vienna ubi pilatus post
mortem suam [illegible] affirmatur [illegible] in
tabula [illegible] fons a quo si aqua
sumptam super lapidem effunderet statim imbres
et tempestates audiuntur et videntur [illegible]
[illegible] aque [illegible] et [illegible]
[illegible] Ista possunt appli-
cari [illegible] qui se fingunt [illegible] et pastores
et [illegible] aque [illegible]
taciturnitate et [illegible]
[illegible] Sed
[illegible] aliquis vituperium [illegible] vel
[illegible]
[illegible] in eos [illegible]
[illegible] bonorum [illegible]
statim tempestates [illegible] et [illegible]
[illegible] et malorum [illegible] audiuntur
Ecclesiastici xx Est qui nequiter se humiliat et inte-
riora plena sunt dolo

Erat quondam [illegible] virgilius in ciuitate sua
in una portarum [illegible] tristem
a sinistris [illegible] parte [illegible]
[illegible] erat et [illegible]

[illegible] ymagine leta

[illegible] ciuitate [illegible]
[illegible] et [illegible] et [illegible] a [illegible] parte
illius dextera [illegible]
suum [illegible] Et non a sinistra parte
ubi tristis erat ymago ciuitatem intrauit
[illegible]
[illegible] quasi [illegible]
[illegible] per istam portam [illegible]
[illegible] et [illegible] ad [illegible]
[illegible] Sed [illegible] in isto [illegible]
est duplex ymago scilicet ymago leta [illegible]
dextris sedet [illegible] est [illegible]
[illegible] ymago [illegible] que a sinistris
[illegible] est iniusticia vel symonia
[illegible] vel in ecclesiastica
[illegible] per portam dexteram
[illegible] iusticiam et [illegible]
iuste et [illegible] et canonice
[illegible]
sua et in pace [illegible]
[illegible] per sinistram [illegible] et [illegible] re-
[illegible] symonia et [illegible] vel
[illegible] violencia vel iniusticia [illegible]
obtinuerit tunc procul dubio [illegible] in factis
suis non proficient [illegible]
uel paupertate vel in [illegible] vel in adu-
[illegible] semper [illegible] cum iusticia non
[illegible] qui [illegible] intrant [illegible]
[illegible] male intrant [illegible]
de male intrante [illegible] vel plato
[illegible] et [illegible]
[illegible] in [illegible] suis [illegible]

Item in campania est ciuitas
puteolana ubi virgilius multa
balnea [illegible]
[illegible] miro modo construxit
titulos super singulis balneis subscripsit
et [illegible] valent [illegible]
[illegible] medicorum [illegible]
[illegible] ducti inuidia medici
titulos balneorum destruxerunt ne
forte [illegible]
Ista possunt applicari [illegible] qui
si viderint aliquem [illegible] in aqua
[illegible] et [illegible] in [illegible]
tulo laudis et fame acquirere
solent [illegible]
[illegible] possent destruere [illegible] ipsum
[illegible] lucro ac fame et
utilitati [illegible] et de laude et
gloria plus [illegible] Cum [illegible]
de planctu [illegible] fama [illegible]
ac detractione laetantur [illegible] taciturnitate

Narrat [illegible] fuerat
insula quedam est et que non
[illegible] aliquid [illegible]

mortuum ad sepeliendum [illegible] . Sed statim
sepulta evomeret et eiceret. Quoniam vero
Helena Constantini imperatoris mater et Castri
regis, Mauricii Britanni filia, que de
Jerusalem rediens crucem boni latronis quam
cum cruce Christi invenerat in Cypro reliquit, ter-
ram cum qua navem suam oneraverat proiecit
et terra Cyprina mortuos sepeliendos recepit.
Ista vero ut applicavit ad laudem Domini et
eiusdem felicis crucis latronis solum propter sanctos
et Dominum cui qua vocatur sancta terra, tales
acceperunt virtutes, et propter reverentiam
quod tenuit eius corpus Christi, multo
maiori virtute quam ipsa crux per aquam
et virtus in aquam emanat. Vel propter mortem
Lazari aliter et hoc scio. Justus deus est. Si
terra ista quam nullum mortuum in alienum
petram de bonum in corde sepultum vel
attractum retinet. Sed statim per confessorem
evomeret et emitteret. De cuius quo de Lazaro
mortuo Jesus dixit: Lazare veni foras.

Ostendit quasimodo predicti miracula quod
Crux ista in Cypro fuit ab Helena
dimissa est in quadam ecclesia col-
fundata locata ubi [illegible] simulato circa pen-
dula manet et se ad osculandum sed non ad
contactum manuum prebet. Si enim aliquis oscu-
lari voluerit sine motu in aere stabit.
Si vero manu attingere temptaverit statim
vel ad aliud latus fugiet vel se su-
perius elevabit. [illegible] Post istam
crucem [illegible] sacra sepultura que est
de eo quod in ea [illegible] creatur et de
cruce boni latronis in Cypro boni
prelati et predicatores qui adhuc dyabolum
suscipiunt. Sed illud [illegible]
hostium [illegible] rapi vas [illegible] dicitur
stat quoniam non contingit ea deficere
et per altitudinem fundatam non indiget
sed deus numini per se viget, et si ad
ista crucem in divinam paginam veniunt
et cum humilitate eam querentes et
osculum reverentie et amoris ei im-
pendentes propter tibi putantes se et
virtute sua manifestatam
et applaudentes videbunt. Si autem per
proprietatem querentes se et si fortis
tradunt eam per superbiam destruere cu-
rantes statim a te fugiet ita quod vix
veritatem apprehendere non valebunt.

In Ethiopia que est regio in meridie
que serpentibus basiliscis et draconibus
et aliis crudelibus animalibus plena
est que solis ardoribus quasi aduritur
populus qui ibi nascitur niger
et horribilis et deformis est [illegible]
[illegible] [illegible] tales quod tunc

velociores sunt bestie serpentes cornuti et
venenosa animalia. Alii sunt non habentes capita
sed oculos et os habent in pectore infixos et cu-
[illegible] Alii sunt sequaces habentes cutes in more
[illegible] et [illegible] Ibi alium ubi bestie
omnes sine auribus nascuntur. Alii sunt qui ııo
tantum pede uno gaudent et cursu motum [illegible]
[illegible] quod [illegible] Ethio-
pie [illegible] est sermone [illegible] et lu-
[illegible] tales admirantur per pelles qui-
[illegible] per maliciam multiplicantur. Denique
ubi serpentes et basilisci venenosi qui
visu inficiunt vel [illegible], et dracones
[illegible] qui flatu [illegible] suorum fallunt
[illegible] [illegible] et [illegible] in suo
[illegible] et instabiles homines [illegible]
loco non contenti et uno statu in officio
vel prebenda sed de uno ad aliud se [illegible]
[illegible] et ita venenosa in petra
[illegible] et de petris vivunt. [illegible]
[illegible] corpus ad malum [illegible] in [illegible]
[illegible] caput recte [illegible] non habentes [illegible]
oculos [illegible] districtos et os [illegible]
et honeste [illegible] pectore [illegible] sunt
[illegible] qui non habent oculos [illegible]
in capite [illegible] [illegible] elevatos et [illegible]
[illegible] in [illegible] capud [illegible]
[illegible] oculos habent in pectore [illegible]
ad illos quos corde diligunt [illegible]
[illegible] per acceptionem personarum. Judith
[illegible] Holofernes habent in terra et [illegible]
[illegible]

Item in confinio fluvii [illegible] qui
ab Ethiopia descendit in Egyptum
[illegible] fuit cum [illegible] bestie forma
habentes [illegible] femora in longitudine
et [illegible] corpus totum quod [illegible]
candida usque ad [illegible] et pedes habent
rubeos, caput [illegible] et nasum [illegible]
[illegible] ut [illegible] sancta [illegible]
[illegible] non in [illegible] [illegible] et
[illegible] animalia [illegible] et [illegible]
[illegible] ad [illegible] proposita [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
accidisse [illegible] dux Burgundie
[illegible] [illegible] fuit
[illegible] contigit cum [illegible] sibi [illegible]
[illegible] principatum adductum fuit quoddam [illegible]
[illegible] plumis indutum qui [illegible]
[illegible] per [illegible] magnam in [illegible] patria
[illegible] [illegible] longam [illegible]
[illegible] in collo [illegible] [illegible]
in [illegible] se [illegible] [illegible]
usque ad Gallias [illegible] [illegible] [illegible] vo-
lavisse [illegible] [illegible] [illegible]

de Ciconia

mox solito sibi custodia aliarum ciconiarum in-
cubuisset contigit quod a lupo tussiente una
de servis fuit capta quam mane ego reperto
nido dormito omnibus quod predictam vigiles fuerant
et eam interficere voluerunt inventa tamen illud lupi
qui adhuc erat in collo suo cum vestibus corporis
defecit et ille de sua ciconia in eorum re-
versionis fuit Hec quia omnibus facto factum fuit
factum in conspectu eo per facie remansit eum
sibi plumis prelucidis ad gentes dicti scilicet
gentes ethiopum secto corpore cubitos in longi-
tudine extendit ~~ciconie~~ per tales intestino
ymaginas quia isti videbuntur esse longissimi
presumentur derivatum scilicet predicta per scilicet articulos
fidelem et cognitionem vasis peccati preelectum
adorationem de nocturnis capitis reddendis per-
fectam et similiter interiorum corporum gulositatem
et maliciæ abdicationem Tales peccatores pendentes
et morientes operationem corporum pedes cor-
sunt cenobei plumandam et carnalem affec-
tionem quia precerto isti sunt surrepere quod scilicet
scilicet in absconditio in ciconias id est personas
viles et immundas se contentis instituendas ca-
dauentibus id est dominis delectationibus comme-
volunt quia communis tales id est per racio-
nales esse videantur sepetiam Ciconie id est
persone viles et misere efficiuntur Beremi
vitam Jrrundo et Ciconia cognoverunt tempus
adventus sui

In Ethiopia scilicet quedam Civitas dicta
Heliopolis id est Civitas solis de qua
videtur recordari scriptura Jsaie xix per cantum
in Ethiopia civitates loquentes lingwa
Canaan Civitas solis vocabatur Jbi ma
Jbi sunt pallacia solis et lune de auro
et argento et lapidibus preciosis Jbi ac
scilicet lectum solis eburneum et eboris Jbi ac est
quedam camera ubi in cortinibus aureis pe-
ndent racemi facti de margaritis Sa-
cerdos vero qui solem colit thure et Bal-
samo cessat et sub camera in pavimento
dormit et nulli cognatorum aditum pandit
Hec dicit Bernardus moraliter Solis Civitas
dicitur Ecclesia que scilicet in Ethiopia mundi sita
sique precerto solis Civitas dicitur pro eo quod
sol iustitie Jesus Christus credidit et timetur
hoc enim est pallacium id est habitaculum solis et
lune id est Christi et virginis gloriose que scilicet
de auro karitatis et argento candide ca-
stitatis et lapidibus preciosis virtutum g-
eneris lectus solis Christi id est conscientia bo-
norum fidelium qui de auro sapientie et ebore
candide mortalitatis preparabitur Canticorum primo
primo lectulus noster floridus Certa est

vinea facere septimum que vere margar
garitis id est perlarum dictis et sententiis est
perfecta et adeo que dicit ubi divine sere
preparata Sed quia sacerdotes precerto
id est viri ecclesie et prelati debent ma-
nere et in divinis laudibus diligenter atten-
dere et studere et nullum debent infra
pallacium eius scilicet ad ecclesiastica benefi-
cia intrudere nisi illos quos de eo
pole id est de patria Ecclesia procedentem et procreatam
nominat natos vel esse in ~~le~~ lex ad
ali generiena et in monasterium carne
non intrabit sanctuarium meum

Frisia scilicet regio in germania
cuius magni et fortis corporis
est populus castitatis fidem et lar-
vitie detestatur ita ut mortem suos
usque ad adolescentiam suam et plenam
etatem faciunt abstinentiam a matrimo-
nio et tunc eos matrimonio copulat
et sic magis completos filios generat
et producunt Jsti libertatem multum
diligunt ita quod nullum interesse sub
militiae titulo erigi permittunt Judi-
ces tamen eligunt annuatim magis a-
mantes mori quam iugo servitutis
deprimi audaces sunt mortem
vilipendunt Comam in rotundo
tondent et quanto nobilior quis   no de
tanto tondi altius gloriosius ar-   coma
bitratur et est gens omnibus fortis
in corpore agilis et procerus ~~continua~~ mora-
talis est regio ut etiam quod precerto
populus eius debet esse castitatis et lib-
ertatem quere diligere et magis
corporis mortem sustinere quam
peccati deprimi servitute scilicet et placam
et superbiam abiicere Sed induunt
de gente sua id est suis prelatis et su-
perioribus subiacere et eis consuetudine abe-
dire Capillos etiam qui ad collum
pendent id est divinas superfluas scilicet
proprietatem abscindere et tondere
et quanto religiosius altius tonsus
fuit id est quanto proprietate plus fuit
preciosus de mundanis temporalibus carentem
in genere suo nobilior reputatur Numeri
vi Nazareus ante ostium tabernaculi
federis et cetera

Germania est magna regio
Europe multas continens
provincias Jn ista enim Colonia scilicet
salem Hierusalem ubi quedam arbor
gignuntur que per noctem lucent

decorantur interim quod lumine illarum pennarum
noctis tenebre illustrantur ita quod
incole de nocte ambulantes illarum plu-
marum lucem diligunt. Sic in ecclesia
vel in regione sunt antistites aves lucide
i. in lucendo et predicando quo ad penas
confessionis, operationis et conversationis ita
per honestatem et doctrinam illuminant quod
noctem huius seculi illuminando et illos
qui ambulare volunt ad paradisum
doctrinis et operibus lucide perducunt
et dirigunt, ut de talibus dicatur illud
Matthei 5to: Sic luceat lux vestra coram
hominibus ut videant opera vestra.

In ethiopia superiori versus meri-
diem sunt quedam mulieres
horride barbas usque ad ma-
millas habentes, pellibus animalium pro
vestibus utentes, cum equos habent et
venatores sunt, tigrides et leopardos
domant, et ipsis utuntur loco canum,
ut dicit Gervasius, qui etiam dicit quod circa
[illegible] montes sunt alie mulieres
que dentes apriños capillos usque
ad talos, in lumbis caudas bovinas
alte sunt pedibus, toto corpore [illegible]
[illegible] ut camelus [illegible].
Ista possunt applicari ad malas mulieres
que scilicet barbas habere dicuntur in quantum suorum
virorum officiis utuntur et in quantum dominari
quod ad barbam virilem et ad virilitatem
pertinet usurpare nituntur. Vulgariter
dicitur de talibus quod braccas maritorum
portant, quod scilicet de illis que ad viros
pertinent se intromittunt. Iste igitur sunt
mulieres barbate in virorum officiis implicate
contra illud Deuteronomii 22: Non induetur
mulier veste virili. Et male mulieres de
vestibus animalium i. operibus fatuorum hominum
bestialium se solent vestire, et leopardos
et homines [illegible] fortes et [illegible]
solent superare et domare ad venandum,
[illegible] sui amoris homines capiendos
solent intendere et vacare. Sunt enim
capillis longissime ornate, et in superbia
sunt alte et elate et in pedibus [illegible]
[illegible] et in corpore pelle i. in
corpore [illegible] sunt pannis [illegible]
[illegible] et [illegible] Ecclesiastici 25: Brevis est malicia super
maliciam mulieris.

Sicut dicit Gervasius, lignum de quo
facta fuit crux domini, cum Salomon
templum edificaret, fuit inventum
ita quod nulli usui fuit aptum.
Si enim artifices alicubi ipsum collocare vole-
bant, semper ipsum aut nimis longum aut nimis
breve inveniebant, et sic cum ad nullum usum aptum
indicaverunt tandem dimiserunt. Regina vero Saba,
que de finibus terre venit ad Salomonem, videt
quod quondam in ligno erat [illegible]
erat [illegible] descendendum quod Salomon
percepit, qui hoc tamen lignum in terram profunde
abscondit, et in loco illo [illegible] piscina
[illegible] facta extitit. Appropinquante
autem adventu Christi lignum in aqua supernatavit
et [illegible] ut aliqui dicunt [illegible]
angelo facta fuit, et hoc lignum crucem domini
dicunt esse, quamvis de isto ligno tamen [illegible]
[illegible] fabricaverunt. Sunt qui illud
fuisse de ramo ligni vetiti quod Adam secum
de paradiso tulit vel angelus custos paradisi
uni de filiis Ade ad plantandum tradidit.
Et sic hoc lignum quod [illegible] dampnificavit
salutem eorum per [illegible] reformatur [illegible]
mors [illegible] in vita [illegible]
Moraliter. [illegible] per istud lignum [illegible]
[illegible] in templo Salomonis
[illegible] Salomonem quamvis [illegible]
ad nullum usum sunt [illegible] ut ad aliquam utili-
tatem oportuit. Cum enim artifices templi [illegible]
[illegible] a prelati [illegible] aliquid facere solent [illegible]
[illegible] vel sunt nimis
longi vel nimis breves quia [illegible]
[illegible] vel [illegible] vel nimis [illegible] vel
nimis [illegible] et [illegible] voluntatibus [illegible]
[illegible] quia [illegible] plus quam debet
faciunt vel minus. Et [illegible] sunt
quod in omnibus tamen in [illegible]
et [illegible] nulli alicui officio deputantur [illegible]
[illegible] ut [illegible] nulli opus esset [illegible]
[illegible]
[illegible]
tales sunt [illegible] flagellum [illegible]
[illegible] a facie [illegible]

tem [illegible] sunt [illegible]
qui [illegible]
et eorum mos est parentum eorum [illegible] fu-
nera cum cantibus et [illegible]
[illegible] carne
[illegible] dapes ferre [illegible] ossa
[illegible] in poculorum ministerio [illegible]
ad quod facit quod Odoricus in libello suo ponit
de [illegible] ornamentis ait se in quandam
terram venisse, ubi talis mos erat quod
[illegible] infirmabatur filius eius [illegible]
[illegible] petebat si pater suus de [illegible]
debet mori, et sic tunc sacerdotem [illegible] voca-
bat patrem ad locum [illegible] ferebat [illegible]
sacerdos gladiis [illegible] et [illegible]
[illegible] filio et cognatis amicis ad

comedendum prebebat filius eius prius sic ha-
bere credebat antequam ne comederetur
sub terra a vermibus se impediri dicebat de
capite autem patris faciebat calicem et
in honore patris de illo bibebat
Ista possunt applicari ad illos qui in parentes
et proximos sunt crudeles qui pauperum
carnes [illegible] per rapinam comedunt ad
instinctum ydoli sui scilicet avaricie que est
ydolorum servitus secundum apostolum Audi cum non
patrem vel avum personaliter [illegible] consumpserint
carnes autem sua comedunt Et Ezechiel v patres
tuos comedent filios suos in medio tui et
filii comedent patres suos et de capitibus
eorum bibent et gaudebunt de eorum capitibus
et digitis in quibus fuerunt [illegible] In me psal-
lebant qui bibebant vinum
Gervasius ponit unam cautelam
vulpis valde nobilem. Dicit enim
vulpes cum aut se sentit pulicum infe-
stari et propter multitudinem pulicum non posse fa-
cile de eis liberari, solet aquam intrare et
ibi sentiens se totam tam bulliri corpore
pedes dextros, ventre tamen et latera sua
totam tamen preter os quod in aqua mergi caput
et hic fecit ut pulices aquam fugientes ad
partes siccas transeuntes possent usque ad
os ascendere vulpis non multum vel lanam
in ore quam et fugientes aquam pulices
ibi se involuunt. Videns ergo omnes ad os
suum fugisse et in velleram se involuisse
cum pulicibus dimittit et sic mundat a pulicibus
et mundus remanet et recedit.
Sic nec homo si in corde tuo pulices id est
peccata habundant vadas in aquam lacrima-
rum confessionis et lacrimarum te ponas pul-
ces id est peccata tales aquas fugient et usque
ad os ut confiteatur venient et in velleram
id est confitendi verecundia se involuunt. Cum
ipsa tunc sua culpa poterit evomere ad
caritatem unam confessionis dicens id est Ecclesiastici iiii Sub-
iceras te omnino [illegible] verecundia non [illegible] Et
dicitur ad Romanos x Corde autem fit confessio ad salutem.
Item dicit Gervasius unum mirabile de quodam
fonte in Hyspania in valencia regno
qui tamen dicit quod si quis ridendo
ad eum accesserit ipsum a rupe scaturiente
non inveniet unde aqua effugiet tamquam quod
tempore risum fluxum suum detraxisse. Vi-
detur Si non per risum venies vel non ridendo
venies et ad preces te vertens et sine risu
redieris tunc ipsum latenter fluentem et
scaturientem et aquam suam non defficientem
videbis quod opportune Hic est si sint plu-
res qui habebant bibere et unus solus
videbat omnes perderent et propter ipsum illud

ardente tamen ille quem alii fontes indigent
eorum incipiunt [illegible] fons eterne vite
dens de quo dicitur Ecclesiastici i fons sapientie verbum dei
qui procul dubio quicumque si ad deum orandum
vel etiam sermonem cum risu vel cum vana
gloria accesserit aquam gracie et mentem in
ipso non inveniet et de eius divitiis non
gustabit unquam quod ab eo petet non im-
petrabit. Si non sine risu sed potius
cum dolore et contricione ad ipsum venies
tunc in ipso aquam quam queris invenies
Ecclesiastici xxi Fatuus in risu exaltat vocem
suam sapiens vix tacite ridebit.
Item valde magnum prodigium recitat
Valerius anno ccc lxxxviii ab urbe
condita contigisse. Dicit enim quod
accidit Rome tempore horrenda pestilencia
qua brevis [illegible] homines utriusque
sexus morbus [illegible] Romanis
[illegible] ergo pro morbo sedando [illegible]
[illegible] a diis peterent subito in medio
urbis terra dissiluit hiatus quoque prompto
[illegible] subito patuerit diis [illegible] respon-
dentibus quod ipsa terra seu hiatus non
ergo sedari non posset donec unum homo
expectabat ac si non sufficeret pestilencia
mortuos devorasse nisi et aliquos
vivos in suis faucibus exhaurirent
Marcus Curtius vir equestris
armatus equum claudi [illegible] in predic-
tis faucibus se immersit [illegible] terre in
infirmis [illegible] sanitas fuit et cessante
pestilencia terra eciam se reclusit illumque
vivum equum in suis visceribus sepelivit
[illegible] dicitur [illegible] satis tamen
[illegible] quod bonum
prelatum qui utilitate [illegible] utili-
tatem preponere et pro liberacione popu-
li [illegible] mortis periculis exhorrere
[illegible] eciam [illegible]
[illegible] fieri pro fratribus [illegible]
Item dicit Gervasius de [illegible]
[illegible] excelsus [illegible]
[illegible] labore [illegible] quasi
in [illegible] terribilem et [illegible]
[illegible] et ligna [illegible]
[illegible] ita [illegible] fertilem [illegible]
[illegible] Virgilius ergo in [illegible]
[illegible] statuam [illegible] tubas
[illegible] que cum ad flatum [illegible]
[illegible] vertitur ad [illegible]
[illegible] eorum [illegible] et ipsa
tuba flatus [illegible] pulsum
[illegible] in [illegible]
[illegible] et tamen [illegible]

ne noceret segetibus tollebatur unde ista
predicta statua vel antiquitate est corrupta
vel demonum malicia demollita sepe
predicta incomoda reparantur Sic ubi dicto
quod a morte id est a mundi dignitatibus eruncat
fumus superbie Actiue ardens luxurie
et carbones auaricie de quibus vir-
tutum segetes comburuntur Vigilius id est
i[n]christus dignitatibus in 2o morte id est in dignitatibus
Actiue statuas erexit id est sacerdotes et sac-
rificios prelatos posuit quibus cura predi-
cationis in ma[n]u tradidit et per ipsos
prelatos et predicatores contra peccatorum ma-
la impedire et auferri voluit unde
quia tales statue id est boni prelati
ad isto morte Actiue deficiunt predicta
predicta mala quibus torrentis seculi desti-
tuunt et diuersis vicijs inflamantur

Tercium in Apulia et aput Neapolim
dicitur esse de montibus palliata thesau-
rorum in tantam inserta unde
serum est quod dyabolus quosdam talibus illudit
et thesauros fictitios eis ostendit in
cupida et solitudine eos ponit
Sic in tempore in ystoria dicitur contigisse
de quodam scilicet qui cantatione nimis
magnas paleatas aureum cum thesauro
in fumo fecit quasi quod puella simu-
labat quia se fuisse cum filio Regis in
scorne filiam asserebat et quod pro eius
ipsam ad thesauros custodiendum posuerat
et propterea domicella quia portabat iam
mille quingentos annos sine cibo mans-
erat Cum ille ire locum suspectum forami-
nis lapidibus obstruxisset et multis
operibus aliquem qui sciret distantiam
thesauros quesisset ut aliquem inueniret
tandem Regi Francie negocium intimat
qui mouens cum magnis sumptibus fodi
cepit Et quia inundacio aquarum tot
cantitatem illam fetoribus repleuerat
ut omnis utilitas aut ueritas impediret
~~Reuelat~~ Eciam et valde patet alle-
gare in illusione demonum dyabolus
cum habet aliquos deludere quos vident
ad tales supersticiosas et vanas arti
applicari et auaricia incitans illudere
nititur Secundum quod eciam cotidie videre
est se acquirendis thesauris plures
fatuos insipientes qui tamen post multos
labores solent tamen et pauperes
fieri Ideo nec dicitur non impletur
pecunia et qui amat diuicias fructum
non capiet ex eis

Sicut ad euidenciam naturam humanam multum
diligere in quantum quod significatur eius as-
simulatur quasi stellis quasi lapidibus
preciosis, quasi animalibus, quasi volucribus, mari-
nis, quasi et racijs radicibus et plantis Unde
inuenta est stella cometa effigie humane simi-
lis quam dicitur carmoere lapis habens faciem hominis
et simia est humani figura est quam est
piscis Item mandragora que est herba
in radicibus habens formam hominis et ideo quamvis
Et quod aliqua creatura est homo quia virtute et
aliqua continet quia in forma humana aliquis re-
putetur quia homo suam naturam que sic anima
reputat et super omnia pro eo quod deus eam
per verbum incarnacionis assumpsit Et iam tanta
mirabile tanta naturam humanam est videlicet plus dissi-
militudo speciei ut ait hic de vita mundi hi-
storia libro a quod eciam in vultu et facie huma-
na secundum decem auctoritatem non inuenitur istud
homines milibus quibus facies similes in omnibus
possent existere quia inmo necesse est semper aliqua
dissimilitudinem existere seu inter esse Racionem autem
de dissimilitudine hominum assignat eciam in eodem libro
libro 2 dicit quod ymaginacio et cogitacio
valde operantur in hominis generacione Sicut post
quidam de quadam tamen nata ab ethiopia genita
ab adulterio mechel tamen ab ethiope sibi
genitus sed ipsius ipse filius nascitur quando
ethiopem cogitabat cum forte licet quia in
sua sunt ethiopes Ego vero audiui semel
in anima secundum simile quod in tabernaculo
pariter tempore et ingrediatur hospita concupi-
scisset vxor cuiusdam que ex opposito mo-
rabatur et illud caput inde vidit quod videbat
et ad illud sua ymaginacio tenebatur
Ideo in filium peperit Cogitato et ut aut
secundum magis complexiones et dissimiles quod tamen in
breuis inuenitur ut aut plures sunt
dissimiles in vultibus hominum quam breuiora
tales racionis assignatur quod tamen habeat liberum
arbitrium alii quia valde talibus et nobilem
quam videtur esse magis liberos esse duos tamen similes
habitus in breui quam non sic, at tamen nullos
non habet sed liberio arbitrio carentes
etsibi in suo genere magis similes reputantur
Ista potest applicari moraliter quia facie interiori
disposicionis pauci sunt in toto similes et con-
cordes Capias enim duos quosuis bonos et
malos semper in ipsis semper inuenies aliqua diss-
imilia in peccatis in morabilibus Ideo bene dicitur prima Corinthiorum
15 stella differt a stella in claritate Unde pau-
ci sunt qui conueniant in affectione tamen
quorum alter alteri se conformet Et quod
plus est ista mutatio locum reperitur in hominibus
quorum in breui id est in diuersis tamen temporibus quia
diuersis et simplicibus personis, quia predicto

quanto isti habent animos et magis celestes
et subtiles tanto magis sunt pro discordiam
et pro malos mores dissimiles de quibus sa-
pientibus possumus concludere illud quod ec-
clesiastici vi: Bestie meliores sunt illis.
Seres est provincia regio orientis que ater-
tem non distat quod ibi est ratus homo
aeris primo enim apte modo sunt per conde-
mnes longa deserta et post ultra
Armenos situs regio Seres de qua dicitur
est Sericum quod in quibusdam arboribus que
lanugo nascitur id est flos que collecta et ap-
tata sericum fit et ille populus est mitis et
aliorum hominum refugiens cetus Unde fit quod
quando mercatores aliarum partium veniunt illa
inter eos bruta intendunt sed in ripa sui
fluminis mercatores nostri mercimonia sua
ponunt ipsi vero per solas merces estimatores
oculis sua tradunt et nostra recipiunt sic
dicit plinius moraliter per istam regionem possent
intelligi regiones quorundam sed populis sicut religiosi
qui professione et moribus ab aliis ho-
minibus sunt distincti et desertis penitentiis
intermedii ab aliis separati Isti populus
debet esse mitis et benivolus nec aliorum
secularium consorcio delectari nec cum ipsis verba
et colloquia habere et mercata nec nego-
cia tractare sed sua documenta et exem-
pla aliis debet dare et sine multiloquio mer-
ces secularium scilicet elemosinas et beneficia
pro necessitatibus accipere et de suis arbo-
ribus id est personis lanuginem bonorum operum
et exemplorum colligere quibus possint secula-
res induere et ornare. De quibus potest dici
illud nove consecratus est semel sicut flori-
dus albam alligemina
Isle est provincia ultra angliam circa quam
non quia in quibusdam partibus sol circa per mensem
annum et per mensem apparet unde dicitur norwegia
dicitur quod in estate per multos dies in solsticio non
videtur ibi occubere et in hyeme nullo solsticio per dies
totidem non apparet unde dicitur quod tunc insule stant
apposite sunt ad lunam et est etiam quedam insula ultra
angliam navigio sex dierum que dicitur tile que
vero inhabitabilis dicitur quia sol per mensem adeo
sit in estivali tempore ipsam operit et in hyeme
per totidem tempus ab ea occultatur et ideo est in
estate flaccidissima in hyeme frigidissima
a nullis hominibus inhabitatur per istam insulam
potest intelligi mundi divites qui sicut in toto
anno dies habent. Unde dicitur quod sicut illa
sine die noctes vel ipsius et vero noctes adu-
sti videlicet iurabit pro tempore mortis. Isti enim in
mundo sol et calor prosperitatis dum durabat
estatis vite presentis semper ac quia sine divitiis

iste sol occidit non videtur Iste occidit sol
ultra terminos istam hoc dicitur in hyemis mortis
advenit tunc pro ista sol et lumine prosperitatis
mundane ab eis semper tolliter absto-
ditur sed sic Occidit eis sol dum adhuc
essent dies et mane in estate vite
presentis habuerunt de lumine prosperitatis tum
in hyeme mortis habebunt de tenebris
et frigoris adversitatis apocalipsis 18 Quantum glorificaverunt
Iustificaverunt se et in deliciis fuerunt tan-
tum date ei tormentum et luctum Quia in
vita ista ardor avaricie et luxurie
tenebatur ideo in hyeme id est in morte
cum frigoribus gelabunt quia
state dei et iniquitate iacet gelu
Job 24 Et bene vir iste inhabitatus
dicitur quia sicut hoc ipse vero in hac vita
peregrinum non inhabitat ipse et post
mortem non susceptat ipsum et de bono
habitabit in secula seculorum
Item de eadem insula dicit Solinus
quod est locus apud quem cardines
mundi videntur esse semestra nocte
hiems et verno ano que sine derelicte est molt
gentes beatissima quibus de celo non
clemencissima aura spirat salubri
nec non per fluvii habent domos cavea
in terra vel lateris fixa arbores sub
ministrat discordia nescit ignem
dolore non sequuntur nec moritur
cupiter accipiunt et voluptate
satietate castigat moriendo Quid
cura rupe in mare eunt de qua quod in-
nus autem sunt sapientiam et delibuti
in mare se proiiciunt et hoc genus
sepulture per apud esse putant Hec
Ista insula est status in quo ipse
tempore diu fuit in statu potius
nocte adversitatis semper tum habuit
deum prosperitatis infinite ipsa autem
iste fuit sicut patres Erat enim per
luminare lumen mori per divinis
habebat et victum de arboribus
sumebat sed fuit hominis de celo
clemenciam et graciam et gloriam se-
crebit Ipsos quod ad modum dolia
sine sensu sentiunt afflabat Ista
hominum fluvio dyabolus recepta
in laudes facient in mortalium
secabat et iecoris ostendimus non
habebat discordia in factant
et per primus sic mors obponebat
voluntarie sedebat quia sua sup-
ram mortificabat et inclitam

s. delibera(n)s p(ri)mo q(uod) ... cu(m) ista
ystrie(?) ... in mare p(ro)pe voluntarie
se p(ro)iciebat ... Transi lupe et mitte
te in mare etc.

Kandia est regio in montib(us) ...
que tunc ... sunt se(m)i et bar
bari artib(us) magicis occupati q(ui)a navi
gantib(us) p(ro)pt(er) defectu(m) venti more(m) ...
apud ipsos ventu(m) venalem offerunt ...
... de filo sunt plures nodos in
eo ... et usq(ue) ad 3 nodos vel plu
res ... fili et ... p(ro)iciunt
... ventu(m) p(ri)mo vel magis ... volt
... demones aere ... et ventu(m) p(ro)du
cunt / et ... navem alias ... et
subm(er)gunt Moralit(er) Regio ista potest
dici ... demones / navigantes pecca
tores / globus ... / ventus ...
mare p(rese)ns vita ... infernu(m) ... i.
qui p(er) mare p(rese)ntis vite volunt ad p(or)tu(m)
... venire ... ad ...
... ad statu(m) ... a ...
i. a demonib(us). ventus i. ...
Ita ut ... globu(m) ... magis ...
... et ... ad ... tanto
maior ventus ... ipsos agitat
atq(ue) movet ... q(uod) ... p(er) ...
mare ... subm(er)gunt ...
... et ... venti
et ... in domo ...
ventus auster ... in corde ...

De industria ...
Op(er)uit ... de quodam
... qui erat in domo cuiusdam
nobilis in p(ro)vincia qui ...
... q(uod) hostiles insidias explora
bat et ... insidias in
... castri ...
... aut quando ... aucu
... ad aliud ...
... castri ...
... familiare(m) ...
... ad ulti(m)u(m) ...
... adulteri ... sagitta ...
... et occidit. ... narrat
... narrat q(uod) ... aquilla
comedebat ... capud ...
... loqui ...
... quoda(m) ...
domu(m) ...
et ... de aquilla ...
... ab ...
... quodam ...

villa qui vendebat ... et erat ...
optime ... ubi ...
submissus fuisset ... venient(em)
ad ... cepit ...
clamare ... q(uod) omnes ...
... qui sunt submissi ...
... in latrinam ...
ita q(uod) ... aucula ...
... de latrina ... domos
ville ... que
... ad ... et ...
... cepit clamare ...
... et ...
... gallice ...
... ista
p(ote)st applicari q(uod) malu(m) est ...
et q(uod) ... de ...
... ad ... quia ... sagitta ...
... applicari ... ad ...
... facti sunt ...

In ... anno venit quedam avis
in ... longa et acuta
que ab incolis et ... in lingua
gallica vocatur que in altis arboribus ...
... elegit sibi sedes
... et pulli
... admiranda
... duos vel ...
... applicatores ...
... ubi ...
... contemplatores ... ad alios ...
... et p(ost) modicu(m) ... secu(m) adducunt
qui in estate pullos ... et ...
... ubi ... pulli sunt
pingues et boni ... non sunt valde
... Iste aves ...
comedunt carnes ... aquatis ...
... que in diebus ...
... et sabbati ... volebat comede
... quoda(m) ...
... sub terra ...
... mirabile ...
Et ... carnes ...
... Talis
avis ... de aliis
... ad mundu(m) istu(m) venit et
... explorato(r)es ...
... ad mundu(m) istu(m) venientes ...
... et p(re)dicato(r)es ... pullificant
et carnes i. carnales ... comedunt
et ... i. ... ab
...

tu vos suo rubeo i. caritatis ardore et splen-
dore [illegible] standum in ascensione ad celum vi-
veniat vincat [illegible] Joh. 16 Exivi a patre
et veni in mundum
Tradit Gervasius in Civitate Arelaten-
si in provincia que est pars Gallie nar-
bonensis fuerunt antiquitus ante adventum christi
[illegible] ubi mos erat omni anno
tres iuvenes de quibus emebantur et pascebantur
et in fine kalendarum maii immolabantur et
sanguis super populum spargebatur. Sic pro salute
populi sanguis [illegible] super aram que adhuc
inter duas columpnas altissimas portatur
et sub urbe veteri locus [illegible] quem locum
antiquitus dicebant templum cum discipulo
regis [illegible] et populi [illegible] detestabili
[illegible] et sanguine fundendo pro populo
pro sanguine effuso orabant. Columbus iste
est [illegible] et error paganorum, sed in
est figura domini nostri [illegible] Christus
[illegible] innocens mundo [illegible] tres
iuvenes i. [illegible] dei [illegible] quos
[illegible] et mundus [illegible] apostoli [illegible]
et [illegible] pro salute populi [illegible]
[illegible] sanguis [illegible] et ad
[illegible] Glosa super ad Hebr. 9
Omnia pene in sanguine mundantur
et sine sanguine non fit remissio peccatorum.
Gervasius dicit quod in provincia in
quodam castro quod dicitur Blandi [illegible]
[illegible] rubeo ad instar corall[ii]
rubei cuius fragmenta si accensa fuerit
semper ardebit [illegible] durabit et
lucebit [illegible] de albeston lapide qui semel
accensus ardet. Dicit etiam Gervasius quod
sunt quedam cere quos fertur antiquitus
a beata virgine cum duos [illegible] in
templo [illegible] ardebat [illegible]
De candela [illegible] mare attrahebat [illegible]
[illegible] attendat [illegible] ad latus [illegible]
[illegible] in curia [illegible] Henrico
imperatore [illegible] fuit inventum corpus
Pallantis gigantis quod plus quam mille
annos in terra iacuerat [illegible]
[illegible] corporis urbis [illegible]
et ad [illegible] attingebat in
[illegible] aut [illegible] ad latitudinem
[illegible] pedum et habebat epitaphium inscriptum
Hic iacet Pallas filius Evandri
lancea [illegible] militis interfecit [illegible] aut
Evander [illegible] Iuxta [illegible]
in capite [illegible] sepulcro [illegible] fuit lucerna
cum eo que [illegible] vento aut liquore
aliquo extingui poterat [illegible] aut

De candela
beate marie

quedam [illegible] lapidis
de [illegible] et [illegible] sub [illegible]
ad [illegible] per talia [illegible] iusti
qui operibus et doctrinis illuminant [illegible] mundum
[illegible] Vos estis lux mundi, et [illegible]
quorum igne caritatis sunt accensi [illegible]
[illegible] et ad caput gigantis mortui
[illegible] qui gigas dicitur [illegible]
sine morte [illegible] iacuerit [illegible]
[illegible] aqua caritatis [illegible]
[illegible] vel morte [illegible]
[illegible] extinguere qui sic fuerint
fundati [illegible] semper [illegible]
ad [illegible] populum [illegible]
fidei et [illegible] vitalis [illegible]
[illegible] 21 [illegible] extinguetur in nocte lu-
cerna eius etc.
Item ponit Gervasius de vermiculo quo
tinguntur panni [illegible] et dicit quod in provincia
in aliquibus maritimis [illegible] est arbor
et in illa [illegible] cuius cortex
fructus flores et folia [illegible]
et est [illegible] in foliis [illegible]
[illegible]
[illegible] pustule [illegible] et
[illegible] rubeo plene que [illegible] celi
ubi [illegible] et in [illegible]
[illegible] et ad solem [illegible]
[illegible] in [illegible] vermiculum
[illegible] in [illegible] et de san-
guine illorum [illegible] color [illegible] vermiculus
[illegible] de quo [illegible] panni
[illegible] tinguntur [illegible]
[illegible] vel in serico
vel in lana color [illegible] qui
color vermiculus a vermibus [illegible]
[illegible] vermiculi [illegible]
[illegible] sanguine [illegible] et
[illegible] qui [illegible]
[illegible] de [illegible]
[illegible] sunt assumpta
[illegible] a [illegible] dei filius
[illegible] color [illegible] partus
[illegible] virginalis [illegible]
[illegible] et [illegible] mutatus
est [illegible] 22 iste est
[illegible] vermiculus sanguis [illegible]
[illegible] per passionem
ut [illegible] per passionis
[illegible] vel [illegible] et [illegible]
[illegible] agnus [illegible] sanguis [illegible]
[illegible] in [illegible]

de colore vermiculi

Nam narrat [illegible] Josephus quod
Moyses in Egipto uxorem pellet
et se ab uxore ethiopissa filia regis
Ethiopie que allecta forma ipsius
Moysi civitatem sibi tradidit quam vel
ad capiendum in ethiopia, tali tamen pacto quod
reciperet illud sibi in uxorem, prout dicit Josephus
Et istud est de quo dicit scriptura Num. 12
quod Aaron et Maria Moysi murmurabant contra
eum propter uxorem suam ethiopissam
Et Moyses videns se detineri ab uxore
volens redire in egiptum sed sapiens
fecit duos anulos, scilicet unum qui
dabat memoriam, aliud qui dabat obli-
vionem, et opposuit uxori anulum obli-
vionis; dedit anulum pro memoria sibi
retinuit. Uxor vero ipsius quo anulo ipsius
duos data fuerant obliviscitur ipsius
[illegible] calem [illegible]
vinum [illegible] habent duos fontes quorum
in boetia quorum unus memoriam
reservat et alius oblivionem inducat
[illegible]. Moraliter Moyses propter
ad [illegible] qui a rege Egipti
[illegible] missus ad ethiopiam [illegible]
[illegible] ubi habundat estus cupiditatis
et [illegible] male [illegible] homines decolo-
rat et obfuscat. Regina ethiopie
est anima [illegible] [illegible]
tenebrarum [illegible] et [illegible] regina
ista est Moyses in baptismo quod baptisat
et sibi in [illegible] copulat
et tali pacto quod eum [illegible] sibi dat
et eam regis egipti id est dyaboli patris [illegible]
[illegible] illud psalmi Audi filia et vide
[illegible] tuum [illegible] ad patres re-
dire volens [illegible] anulo oblivionis
[illegible] anima [illegible] oblivisci
[illegible] quod [illegible] et
[illegible] anulum memorie quia
[illegible]
et [illegible] ad amorem eius
[illegible] unde qui [illegible]
[illegible] obliviscitur [illegible]
[illegible]
Est animal quod dicitur pantheram cu-
[illegible] varijs [illegible]
[illegible] et decoro
quod inimicum est draconi [illegible]
[illegible] comedit [illegible] et [illegible]
[illegible] in spelunca
sua et dormit et post triduum surgit
a sompno et emittit magnum rugitum ab ore
eius odor suavissimus exit et velud omnium
aromatum [illegible] eius [illegible]
[illegible] propter suavitatem odoris [illegible]
[illegible] secuntur eius vocem.
Solus autem draco audiens vocem eius
timore perterritus fugit in cavernas terre
et ibi [illegible] torpescat in semet
ipso et tamquam mortuus et immobilis ma-
net in seipso. [illegible] Sic Christus verus panthera
descendit de celis eripuit nos de potestate
dyaboli per incarnacionem faciunt nos sibi
[illegible] captivitatem duxit captivam dedit
dona hominibus, illud [illegible] ad [illegible] de
[illegible] qui est sapientia dei patris [illegible]
[illegible] speciosus forma pre
filiis hominum [illegible] comparatur
[illegible] Gaude et
letare Syon [illegible] sacratis-
simus [illegible] facta
[illegible] et illusionibus flagellis [illegible]
et in [illegible] quasi
[illegible] descendens ad inferna [illegible]
[illegible] draconem ligavit [illegible]
[illegible] a mortuis emittit [illegible] magnum
[illegible] suavitate [illegible]

Ista tria pomа sunt contricio confessio
et satisfactio [illegible], nullus cum ista
puella consequitur nisi qui fortis per bona
opera est et [illegible] tria poma [illegible]
[illegible] que [illegible] mortem [illegible]
[illegible] talibus pomis [illegible] vite [illegible]
[illegible] Omnes quidem currunt sed
unus accipit bravium. Sic currite ut compre-
hendatis [illegible] finaliter in
[illegible] confessione et
satisfactione efficiuntur

Nota in [illegible] ubi dicitur eiciuntur in tene-
bras exteriores ibi erit fletus [illegible] quos
sunt tenebre [illegible] qui [illegible]
calidus et lucidus, [illegible]
in medio terre et [illegible] et obscurus
[illegible] ad [illegible] ad [illegible]
[illegible] sed ad [illegible]
esse tenebre exteriores. Sequitur ibi erit
fletus [illegible] duo sunt [illegible] causa [illegible]
que provocant fletum, et [illegible] fletus [illegible]
[illegible] causa in demonibus [illegible] in hominibus
[illegible] corporis [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]
[illegible] in hominibus [illegible] quia [illegible]
[illegible] et [illegible]
lacrimarum fluxus a capite [illegible]

quia cessante motu celi cessabit omnis gen[illegible]
et corrupcio ex quo patet quod [illegible] erat sidus [illegible]
quia non impetrat aliquid corporum [illegible]
dolor [illegible] Incipiunt alie moralitates

Theodosius imperator de vita Alexandri
regis recitat Alexandrum ad convivium
invitavit et quia sibi offerre [illegible]
cogitavit eo quod non [illegible] munera [illegible]
rant de argento [illegible] pretiosissimum fuit
in [illegible] seculo [illegible] est enim regi quod [illegible]
pulcrius [illegible] de quo Alexander multum
gaudebat Cum autem Alexander pervenisset
ad convivium fecit eum rex sedere inter [illegible]
ducissas que fuerunt pulcriores mulieres [illegible]
fuit ducissa Sicilie secunda ducissa [illegible]
[illegible] ducissa Arabie [illegible] ducissa Affrice
Et dum Alexander sedebat in convivio multum
delectabatur inter pulcriores [illegible]
[illegible] autem Alexander ductus est ad cameram
ubi [illegible] paratus est lectus pulcerrimus et
in circuitu istius lecti erant cortine
in quibus depingebatur [illegible] mulieres mira
pulcritudine in cortina ad caput istius
lecti quedam pulcherrima puella [illegible]
depingebatur [illegible] rotulum in manu sua [illegible]
scriptura [illegible] fuit [illegible] Affrica [illegible]
caput [illegible] istius imaginis scribebatur [illegible]
ad dextram partem istius lecti depingebatur in
cortina [illegible] lecti alia [illegible] puella
tenens in manu sua rotulum cuius scriptura [illegible]
erat pulcior [illegible] Sicilia et super caput istius
imaginis scribebatur [illegible] ad sinistram
partem illius lecti in cortina depingebatur
alia puella tenens aliud rotulum in manu
sua cuius scriptura [illegible] erat elegantior [illegible]
[illegible] super caput illius scribebatur [illegible]
[illegible] Iste autem Alexander in ista scriptura
[illegible] in lectis fuit [illegible]
[illegible] mulieres [illegible] [illegible]
Iste Alexander est dei filius qui ad convivium
fuit invitatus [illegible] assumendo
venit [illegible] per aute
quos [illegible] fuit rogatus [illegible] tres ducis-
sas mulieres pulcras [illegible] Alexander in tali con-
vivio [illegible] inter [illegible] mulieres que quondam
[illegible] fuerunt in lege veteri [illegible]
[illegible] per Alexandrum ingressus [illegible] cameram [illegible]
[illegible] descendit in virginis uterum in quo
talamo depingebantur iste [illegible] mulieres
sive imagines [illegible] Maria
[illegible] imaginem [illegible] in prima [illegible]
virginali imaginem [illegible] in [illegible]
[illegible] Secunda [illegible] sicut imaginem

[illegible] sicut [illegible] Sicut quia
[illegible] obediencie in [illegible] dei [illegible] et
[illegible] plus delectabatur [illegible] inter [illegible]
[illegible] pulcra [illegible]
pulcritudine [illegible]

Refert [illegible] quod [illegible]
[illegible] puer quidam erat tante spe-
ciei [illegible] ab omnibus posset
amari [illegible] admiratione
sue pulcritudinis consuluerunt [illegible]
si iste puer [illegible] attingeret senectutem et
si esset futurus longe vite Ille respondit
[illegible] vincet se ipsum non morietur
puer adultus et factus ad [illegible] totam
concepit de sua decore superbiam [illegible]
contempsit amorem tamen [illegible] puer
puellarum [illegible] fatigatus quadam die ve-
nacione [illegible] ad fontem [illegible]
causa [illegible] et dum bibebat [illegible]
[illegible] sue faciei videt in aqua et miratus
[illegible] imaginem considerans frontem [illegible]
[illegible] et oculos et amore captus
istius imaginis [illegible] extendit brachia
ut eam amplexaret et [illegible]
[illegible] oscula imago [illegible]
[illegible] puer et illa [illegible]
[illegible] et illa [illegible] plorat [illegible]
[illegible] in amore [illegible]
[illegible] et in florem [illegible] est [illegible]
[illegible] iste puer [illegible] clarus
in superbia [illegible] vane gloriam
de fragili [illegible] corporis qui [illegible] delecta-
tur de sui pulcritudinis [illegible] qui [illegible]
evanescit et [illegible] esse [illegible]
[illegible] flores [illegible] omnis caro
fenum et omnis gloria eius quasi flos [illegible]
[illegible] vita [illegible]
[illegible] signa [illegible]
[illegible] gloriamur
[illegible] in pellibus et [illegible] gloriam
[illegible] de pulcritudine corporis que non est
nisi in superficie sue pellis [illegible]
[illegible] in quo est [illegible]
[illegible] de superbientes [illegible]
qui latebat in [illegible] Sermo de clar-
[illegible] in [illegible] consistunt

[illegible] lapis [illegible] rubens valde
[illegible] signans [illegible] tamquam [illegible]
vel tamquam herbe [illegible] multis
[illegible] quia [illegible]
[illegible] est et manibus [illegible] vel arte
et [illegible]
in lapide [illegible]

resistit fluctibus et tempestatibus in quantum
sunt opinione ducti quod lapis in fractu-
ris fomitibus in agro iactabatur aut suspen-
debatur in arboribus olivarum ne grandines
sentirent pericula demonibus turbulentis
et quod forte prima sequitur mater quod re-
morem eos desistendo cassus dimisso audet
et comoda dimittit [illegible] valet etiam contra
sinum fluxum. Moraliter cum mari [illegible]
in mundo per caritatem rubificatos [illegible]
alti petrarum cum dum sunt sub aquis de-
liciarum et voluptatum et prosperitatis mun-
danis sunt molles et flexibiles et tar-
des ligni et fragiles cum tamen extra
esse [illegible] et ad lectum pervenerint
religionis [illegible] et [illegible] efficiuntur
optimi et quo ad virtutes lapides pre-
ciosi quia tunc rubescunt per caritatem di-
vinitatis per constanciam et firmitatem [illegible]
[illegible] Cum similiter lapides durantur
aque ista unda patet in paulo
vel dicit quod [illegible] cum dum sunt in mari
in amaritudine paupertatis et tribulacionis
et in aqua [illegible] et devotionis ipsi
sunt ligni et molles in bonis
et operibus [illegible] sed postquam in [illegible]
indigentes [illegible] est [illegible] constante
ista amaritudine et tribulacione cum
ceperint mari paupertatis et infirmitatis
tunc ad similitudinem lapidis indurantur
per amaritudinem et abstinenciam rubescunt
per [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] capitulo [illegible] de divi-
tibus qui dum sunt infirmi et in adver-
sitate et timent mori faciunt testa-
menta dant elemosinas restituunt
aliena [illegible] cum de aquis istis
extrahuntur per prosperitatem et [illegible]
tur dimittunt [illegible] ante et magis la-
pidei efficiuntur [illegible] Vnde dicitur
sanitas [illegible] [illegible] petra valent inuti-
[illegible] de illis qui recedunt a quo effi-
ciuntur ut lapides

Fabula traditur quod Athalanta virgo
pulcherrima non [illegible] a suo
procatore [illegible] accipiat [illegible]
per [illegible] [illegible] collatam sibi agilitatem
[illegible] [illegible] agiles vellet currere
nemo velocitate posset eam preterire
propter quam procatores virgo ab [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quidam
adolescens non [illegible] gloriam
[illegible] [illegible] [illegible] calliditate [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

aurea
[illegible] apud tria poma [illegible] artificiose
[illegible] et [illegible] cepit in stadio cum puel-
la illa stadium incepit currere adolescens
videns se [illegible] [illegible] primum
vnum aureum pomum proiecit quod illa [illegible]
et tollit et factum [illegible] [illegible]
ita [illegible] [illegible] cepit iterato
[illegible] adolescens secundum pomum proiciens
primo [illegible] et illa tollente factum est
ut [illegible] [illegible] appropinquant stadio pre-
cit stadio [illegible] pomum [illegible]
[illegible] puella tollat [illegible] ad me-
tam [illegible] puella [illegible] pena sue
[illegible] [illegible] a domino [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ad sibi collatam [illegible] procatorum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] virtutum
[illegible] omnibus [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] callidus temptator [illegible] stadio
fabricat tria aurea poma [illegible]
[illegible] fortitudinis et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Chelidonius secundum Isidorum est lapis [illegible]
qui de ventre yrundinis extrahitur
cum [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] niger et ruffus [illegible] febres et
malos [illegible] et [illegible] aqua sanat [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] lunatica passione
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et facit [illegible] [illegible] [illegible]
et placentem. Moraliter [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] ruffus [illegible] niger [illegible]
[illegible] colore et [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] sunt [illegible] [illegible] [illegible]
febres et ardores [illegible] [illegible]
et [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
valet [illegible] lunatica passione et [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] dolorum [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] facit [illegible] [illegible]
et placentem [illegible] [illegible] angelis et hominibus

De assumptione virginis gloriose

Assumpta est Maria in celum et corpore
et anima [illegible] quod fuit [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ex parte sui
[illegible] dei [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sui/20
[illegible] [illegible] magna dignitas et ista fuit
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] prima est quia fuit [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible]
ab [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] assumpsisse [illegible]

Caro enim ihesu caro marie est. Illud ergo sacra-
tissimum corpus de quo christus carnem assumpsit vermi-
bus escam traditum sentire non valeo dicere
pertimesco. Locatur ergo maria leticia in
[illegible] eterna in corpore cum filio. Ipsum
filium quem in utero gessit quem genuit quem
fovit quem aluit dei genitrix dei ministra
dei [illegible] cum quo [illegible] voluit totum
[illegible] esse quia patrem carnalem habere
noluit, voluit et matrem totam esse suam
quia alios filios non generavit. Cum eam
voluit [illegible] utique iudicabit
omnino et quia opera voluit generari filios
nunquam [illegible] voluit generare [illegible] pu-
tredinis. Debuit ergo honorando in incorrup-
tionis preceptum quod [illegible] honora patrem
tuum et matrem tuam. Secundo ratione quia
fuit christo ministra fidelis, ideo debuit esse
tali quia fuit ministra fidelis. Dominus autem:
ubi ego sum illic et minister meus erit.
Ministra eius fuit [illegible] que ipsum
in utero gessit [illegible] aluit
et fovit et in presepio reclinavit et in
egyptum fugiendo abscondit, et omnem
eius infantiam prosecuta est [illegible]
effectu ita ut usque ad crucem ab eo non
recessit, secuta est non solum pedibus [illegible]
[illegible] effectu sequitur [illegible] fide et
spe [illegible] ministrum et usque ad eius mortem
devota fuit, [illegible] subdit. Si ergo ubi
[illegible] est ministros suos esse volt [illegible]
sunt ubi [illegible] et [illegible] ibi [illegible] par
[illegible] Si ergo [illegible] ubi est dei [illegible]
que [illegible] [illegible] est, et
[illegible] [illegible] si [illegible] [illegible]
[illegible] est [illegible] et morte
[illegible] [illegible] est [illegible]
[illegible] est [illegible]
vato [illegible] fuit assumpta ad corpore et
[illegible] quia est [illegible]
et non debuit [illegible] si eliget
[illegible] vestita in igne
[illegible] abiciat in [illegible]
eligit in veste [illegible] [illegible] vata
[illegible] fuit archa dei [illegible] non debuit
in templo celesti collocari. Damascenus:
Hodie virgo celesti templo recepta [illegible]
et [illegible] archa in templo non manu
facto reponitur columba innocens [illegible]
[illegible] archa [illegible] corpore quod dominus [illegible] pe-
dibus regnum advenit [illegible]
quia fuit thesaurus [illegible] [illegible], et
ideo debuit in celesti thesauro reponi.

Aug. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
tabernaculum [illegible] est ibi esse ubi ipse
est tamquam [illegible] thesaurum. Dignum
est [illegible] cum [illegible] [illegible] vaso
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
liberalitatis [illegible] cum sanctis [illegible] est li-
beralis [illegible] non solum [illegible] [illegible]
[illegible] corpore [illegible] [illegible]
[illegible] cum corpore [illegible] integra
et illesa [illegible] [illegible] [illegible]
gloria illustratur [illegible]
[illegible] [illegible] sepulcra
[illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] angelicis [illegible] [illegible]
Si ergo corpus [illegible] esset in terra
[illegible] tale sibi [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] in corpore
[illegible] [illegible] in [illegible] de assumptione
[illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] angelos advenisse et ad
exequias [illegible] [illegible]
non [illegible] usque ad celos [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible]
flagranciam [illegible]. Si talia et
tanta [illegible] [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] eius [illegible]
in [illegible] obitu [illegible] celorum
[illegible] obviam advenisse [illegible]
usque ad thronum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] est [illegible] [illegible], quia
[illegible] [illegible] [illegible]
et ascensionis [illegible] et [illegible] et
[illegible], sic [illegible] magnam [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] assumptione [illegible] est [illegible]
[illegible] quia [illegible] in christo et in
[illegible] super angelos est [illegible]
[illegible] angeli [illegible]
[illegible], et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] paulo
[illegible] ab angelis [illegible] [illegible]
[illegible], et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
non valebat. Et [illegible] [illegible]
in [illegible] et [illegible] super [illegible] exaltam
admirantes [illegible] [illegible]
est iste qui venit de edom tinctis ve-
stibus de bosra et de [illegible]
[illegible] est ista que [illegible]
aurora consurgens pulcra ut luna

328.

Iudea est regio palestine a qua dicta est
ut Plinius dicit a civitate [illegible] et urbium
orientis longe clarissima fuit non
solum quia in media fuit civitas Iherusalem
sed etiam quia Iudea [illegible] regio illustris
aque sunt calidissime Iordanis flumi-
nis [illegible] et [illegible] balsami [illegible]
Ut enim Plinius dicit ab occidente Iudee usque [illegible]
dente Esseni [illegible] gens [illegible] mirabilis
[illegible] a ceteris gentibus [illegible]
ad quam [illegible] [illegible] [illegible] ne semper
castitate [illegible] palmis vivunt ubi
cum nascitur nulla femina ubi [illegible] ibi
[illegible] nullus ad eos admittitur [illegible]
admitti [illegible] [illegible] nisi qui castitatis
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] culpe [illegible] ad [illegible] [illegible]
volunt sub [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] patrie Engadda oppidum
fuit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sunt
valde [illegible] [illegible] [illegible] que in illis partibus
sunt [illegible] [illegible] [illegible] apud [illegible]
[illegible] in historia [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ab antiquo apud Iudeos fuerunt
[illegible] [illegible] [illegible] in solitudine
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] parte
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et Plinius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] filios et uxores nulla [illegible]
apud eos [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] castitati [illegible]
palmis [illegible] [illegible] [illegible] vivunt
et [illegible] [illegible] [illegible] ad
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

India est regio palestine in oriente
latissima ubi multe sunt insule
auro et argento et lapidibus preciosis
opulenta que nobilissimis fluviis
[illegible] et irrigata et arboribus semper
viridibus decorata ubi elephantes for-
tissimi ibi monoceron [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] ibi diversi lapides preciosi et
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
adamas margarite et uniones ubi
sunt montes aurei [illegible] [illegible] dracones
ibi [illegible] difficile et impossibile est
adire ubi [illegible] [illegible] civitates
populosissime et famose [illegible] [illegible]

hyemis et estas quolibet [illegible] [illegible] omnia [illegible]
[illegible] et Plinius [illegible] [illegible] ibidem Indorum tellurem
[illegible] [illegible] India inter omnes regiones est
[illegible] [illegible] famosior et [illegible] [illegible] ibidem
Indorum tellurem [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] alii [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] alii [illegible] publicas [illegible] alii [illegible]
assident alii iudicia [illegible] alii [illegible]
alii [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] ibidem
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et ibi sol [illegible] super capita [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] capitis
[illegible] oculorum [illegible] aliorum membrorum dolores
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ab ortu solis usque ad
occasum [illegible] [illegible] oculis contemplantes
in calidissimis arenis [illegible] [illegible]
ibi sunt arbores tante [illegible] [illegible] sagitte
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sub una [illegible] [illegible]
se [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] singula
[illegible] [illegible] flumina navigabilia [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Alexandri [illegible] [illegible] India [illegible] flumina [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 28
milites [illegible] [illegible] omnia [illegible] ad
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] ad orientem [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] et
[illegible] est fundata [illegible] [illegible] [illegible] regiones
[illegible] [illegible] et [illegible] quo ad [illegible]
[illegible] latissima quo ad [illegible]
[illegible] quo ad ubertatem [illegible]
[illegible] et famosissima quo ad [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ubi sunt insule [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] auro [illegible] et argento [illegible]
et preciosis lapidibus [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] nobilissimis fluminibus [illegible]
irrigatur arboribus [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] decoratur elephantibus
fortissimis [illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] fortitudo [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] preciosi et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] facit [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] margarite [illegible]
[illegible] adamas [illegible] et [illegible] ubi sunt
montes aurei [illegible] [illegible] et contemplatio
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ipsi benevolenciam exemplorum quos ad dra-
tores i. detractores intra communitatem pro eorum
bonorum exemplorum ab eis reportata et sic
ad hoc, et sic civitates et reges et ipsi
potentissimi in hac india i. ecclesia commo-
rant.

Secundo ipsi in india sunt quidam homines
qui numquam senescunt sed in etate me-
dia semper moriuntur. Alii sunt qui in iuventute
senescunt et in senectute iuvenescunt ut ipse
sunt. Alii sunt qui statim quod nati sunt
cani efficiuntur quorum matres non pariunt
nisi semel. Ibi eciam sunt homines qui vivunt
ex solo odore arborum pomorum et arborum ve-
scuntur [illegible] et malo odore cito mori-
untur. India est mundus sine causa [illegible]
in maturitatis morum quia tam sunt [illegible]
homines sic dicit Sapiens 4. ingredo [illegible] est
infanciis et e contra peccatorum [illegible] quod sunt
qui non canescunt quia vere nulla sunt in
mundo et ecclesia qui ad canicies et maturitatem
morum non perveniunt quia invenes peccata
ta et contra moriuntur et sic in peccatorum in-
gredine perseverant. Alii etiam in iuventu-
te senescunt illi scilicet qui incipiunt matu-
re converti. Secundo peccato in senectute incipie-
sunt quia tunc cessant a prisina bo-
nitate Gen. 42. Deducetis canos meos
ad inferos cum dolore quia in principio
canicies frangitur nisi [illegible]. Alii etiam sunt
qui ab ortu solis canis sunt adolescente
morum canicies amplectuntur et sanctificati
in utero sicut illi a [illegible] quasi sunt hono-
ste vite illi autem qui os non habent sunt
prudentia et verecundi qui ob detractiones
adulaciones vel inconstanciam non habent
quia etiam vix loqui audent et isti
odore arborum et florum vivunt et odor
et fama bonorum operum aliorum quod bonus
odor est etc. eis satis bonus odor quia
corporis operum bonorum reficiuntur et ema-
nat de quo semper [illegible] nutriuntur et isti ma-
lo odore i. aliorum malorum odore cito pereunt
per peccatum.

In india arbores solis et lune erant due al-
tissime in desertis ultra civitatem Indie homi-
num quarum una erat dedicata soli altera lune
que in mane oriente sole et radiis omnes
arbores tangentibus gerebantur usque ad radices
et dabat responsa petentibus. Similiter et arbor lune
ubi in sero radiis lucentibus tangebatur usque ad
fundamentum commota responsa dabat petentibus
ut [illegible] ab Allexandro qui ab istis arboribus
audivit [illegible] mortem sue istas arbores
[illegible] et colebat quidam sacerdotes tem-
plum

[illegible] quidam [illegible] et [illegible]
aureis [illegible] et pendentes super animas
indicaverunt de amomo et lazaro qui
de quadam silua prima [illegible] uno de pa-
mis arborum [illegible] et [illegible] conditos
et vita sua diutissime producentes usque
cum ad istas arbores venerunt Allexander
et ab ipsis mane et sero [illegible]
et [illegible] responsum fuit sibi
quod infra annum Babilone debebat mori
et [illegible] et ibi ab [illegible]
[illegible] et factum est. Ista assumpta sunt de
hystoria Allexandri. Moraliter per solem
et per lunam [illegible] qui [illegible]
[illegible] Abacuk 3.
Sol et luna steterunt in habitaculo suo
per arbores [illegible] angelos [illegible]
et sanctos soli et lune i. Christo et beate
virgini dedicatos et ipsis specialiter subiectos
quia preter ipsos [illegible] radiis solis et lune
i. gratia Christi et Marie illuminati sunt et tacti [illegible]
[illegible] labia et prophetaverunt
et ipsis predicando et instruendo de hiis
que ad mortem vel ad vitam pertinent
[illegible] qui prima sunt i. bona
doctrina [illegible] opera et [illegible] sunt
cultoribus et imitatoribus [illegible]
dico ergo quod sacerdotes et religiosi qui
specialiter sunt dedicati ad solem colendum
et lunam et corpus arbores i. Christum et Mariam
et eorum sanctos debet esse [illegible] per
virtute et per fortitudinem debet habere [illegible]
[illegible] i. acuta [illegible] sublimitatem et
[illegible] longas debet habere
per aliorum [illegible] quia
ipse debet [illegible] audire pauperes
elemosinam petentes [illegible]
[illegible] et [illegible] in [illegible]
[illegible] debet [illegible] anima [illegible]
[illegible] et de amo-
mo et lazaro qui sunt [illegible]
i. aromatibus [illegible] debent specialiter
vivere [illegible] de pomis et arboribus
istarum [illegible] que ab
istis arboribus i. ab istis [illegible]
fundatoribus relicta sunt debent vivere
[illegible] ad corpus sustentandum et sic
vitam [illegible] debet [illegible]
et [illegible] Sap. 3. Isti autem in perpe-
tuum vivent.

Paradisus est locus quidam et que
[illegible] longa via et
[illegible] a terra habitabili
separatus in sic per [illegible]

Basilii et Ambrosii in [illegible] exameron [illegible]
libro vi. Et magistri Hystoriarum super Genesim [illegible]
[illegible] ~~Damascenus~~ et aliorum doctorum
Iste est locus tercius altior quia alti-
tudine usque ad globum lunarem
ut aiunt. tercius clarior quia ibi ne-
bes et nebula non ascendunt et tercius
pulchrior quia ibi arbores flores et
folia non deperdunt / tercius amenior
quia omnium generum arbores sunt tercius
temperatior quia ibi fontes et flumina
semper fluunt tercius tucior quia ibi
homines semper vivunt / sicut patet de [illegible]
et Helya. tercius quia murus ignis ip-
sum locum cingit / et cherubin angeli custo-
diunt et defendunt. tercius fecundior
quia in omnium generum fructus [illegible] et
maxime ille qui de ligno vite colligitur
[illegible] [illegible] et [illegible] in illo
loco [illegible] [illegible] [illegible] ~~Moraliter~~
[illegible] paradisus [illegible] est conscientia quia
iste est tercius altior per contemplacionem
clarior per discretionem pulchrior per [illegible] de-
[illegible] per virtutum amenitatem temperancior
per prudencie moderacionem / tucior per vite
[illegible] [illegible] ignis caritatis et
angelicam tutelam et proteccionem. Iste enim
paradisus [illegible] [illegible] usque ad orbem
[illegible] [illegible] usque ad celum per affectum
elevatur. In isto non ascendunt nebule
carnalium desideriorum propter quod nulla obscuri-
tate ignorantie obtenebratur. In isto
sunt virtutes flores operum et folia honesto-
rum propter quod in pulchritudine glorie. In isto
sunt fontes [illegible] [illegible] et compunc-
cionis propter quod ab omni [illegible] [illegible] mo-
deratur. In isto est conscientie puritas murus
igneus id est caritas angelica custodia
et securitas propter quod vita sue [illegible]
conservatur et nulla hostis violencia
impeditur sed defensatur tutissime. In
isto sunt fructus virtutum et [illegible]
quibus fecunditas spiritualis augetur
ita quod ibi est fructus vite quo [illegible] alii
[illegible] [illegible] et fructus vite scilicet
elemosina que alios [illegible] a morte
et fame conservat. Iste est ergo paradisus
voluptatis de quo dicitur Genesis [illegible]
paradisus sunt potissime [illegible] [illegible]
quam [illegible] [illegible] volunt [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Ideo Genesis [illegible] plantaverat
dominus paradisum voluptatis a principio in
quo posuit hominem quem formaverat

Piper est fructus arboris in meridionali parte
crescentis [illegible] [illegible] [illegible] est
granum [illegible] album et planum
Sed ut dicit Ysidorus serpentes [illegible] custodiunt quia
in illis locis habitant [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] piper coloni terre / Sed in estate
piper incole accendunt et serpentes fugiunt
[illegible] igne et ita piperis grana colligit
que sunt nigra et rugosa propter ignis ca-
lorem [illegible] [illegible] [illegible] album [illegible] esse [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] quia [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fructus
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quia [illegible] [illegible]
[illegible] esse album et fructuosum / Saraceni
[illegible] [illegible] in clibano deco-
quunt ne alios in regionibus [illegible] [illegible]
si ibi [illegible] [illegible] ut dicit [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sit rugosum et infructuosum ~~Moraliter~~
[illegible] [illegible] qui a natura est albus per innocentiam
et a serpentibus id est a demonibus custoditur et [illegible]
est [illegible] per originale peccatum [illegible] [illegible]
[illegible] ad peccatores igne caritatis vel [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] in flama [illegible] [illegible]
accendunt tunc serpentes id est demones fugiunt
et dum piperis [illegible] et in peccatoribus [illegible]
et [illegible] sunt [illegible] et [illegible] [illegible] per
humilitatem rugosi per [illegible] asperitatem [illegible]
per caritatem [illegible] dicit [illegible] [illegible] Ignem veni
mittere in terram et quid volo nisi ut ardeat

Lac est liquor dulcis et candidus in
mamillis [illegible] calore ex sanguine
genitus et ex glandularum albedine
dealbatus ibidem [illegible] digestus atque [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] in dulcedinem [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ut est nimis dulce et valde
digestivum ut dicit Aristoteles [illegible] / et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] per umbilicum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] in lucem parit et
producit [illegible] [illegible] lac [illegible] et
[illegible] in mamillas glandulis [illegible]
[illegible] per lac [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible]
mamillis [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] in spiritualem refectionem [illegible] [illegible]
distillacionem / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
caritatis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] possit [illegible] [illegible]
et augeri [illegible] [illegible] Item [illegible] vite
[illegible] aqua [illegible] et ferrum lac et panis
similaginis et mel botrus uve et oleum

et vestitu. Licet omnia in bonum sanctis fiant
impiis et peccatoribus in malum cedunt. Item
Similago genus est f. g. et est idem quod simila
vel similago de grano frumenti et pertinet hic in
similaginem a veni de similagine vel ad
similaginem pertinet etc.

Butirum est flos lactis quod sic dum lac
ebullivit et per aliquot tempus refrigeratur
in superficie pinguedo emergit, tollitur collecti
et in vase mundo reponitur atque diu tenetur
et salitur ad cibum et medicinam servatur.
Est enim butirum unctuosa lactis substantia vel
calida et humida, quare complexioni ve
nientem corpus humectativum, apostemativum
mollificativum, pectoris mundificativum, vene
nis contrarium, morsibus venenosis et intesti
norum mitigativum, humorum contrariorum reso
lutivum. Sed potest dici quod si in diebus sicut
quidem venenum intus sumpserit singulare
remedium est butirum in lacte resolutum et in
magna quantitate bibere, et quod unctuosa sua vi
scositate poros opilat et claudit ut ve
nenum non permittit ad cor transire venenum
et quod ad se attrahit et eum per vomitum expellit.
Tale butirum videtur esse anima salvatoris quia sicut
de lacte sue carnis recepimus et genuinus, unde
cum diu fuit in bullitione tribulationis et post consumma
et passionis adiunguntur ad omnia necessaria
invenimus et sentimus quia pectore sit plenitudo omnium
medela. Humectat per devotionem, apostemata superbie
mollificat per humilitatem, pectus et cor
mundificat per confessionem, venenos contritos in virtute
perditos ulterius ad bona operationem, item mor
sum intestinorum remorsu conscientie tollit per omnino
dat satisfactionem, et venenis viciorum resistit vin
cendis iuste replecitur. Vel dic quod butirum caritate
vel pietate quia qui vincit sunt venenum tem
ptationis vitabit, et viciorum insultus evadet.
Ysa. Butirum et mel comedet ut sciat reprobare malum.

Caseus nimis antiquus ad comedendum
non est condignus quia vocatur difficilis
est digestionis et opilativus, inducit co
lerem [illegible] et lacti recens melior
est et magis si fiat sine sale, salsus enim cum
extendit in caseo sitis ipsius augmentat cito
comedentem ut patet in est magis curat eum
ego dic caseus malus sit si sano antiquus
tamen melior est quam recens, salsus melior quam
sit dulcis et hic ego caseus perficit quia sua
ponderositate per proprium cibum premat et ad bonam
digestionem descendere ipsum cogit. Sic ego dico
quod omnis peccator malus sit illius qui sunt in etate
et magis antiquus est sunt ut cum magnus sunt malis

illi est quia in iuventute sunt salsi et qui nimis
presumunt se scire de tali super sunt contra
memores quam illi qui se reputant doctores
quia quando omnes in illos nimis mali sunt vide
innemus quam senes, et illi qui reputant
se instructos quam illi qui estimant se sapi
Caseus curat veneni fedam vim sicut
caseus recens super morsum canis ra
bidi vel serpentis apponatur venenum ad
se attrahit per quam tandem eius in mun
dum curatur. Ego vero caseus in morsum
canum et appositum venenosum, et sic vel
suppositum vel comestum ipsum prius apponit
et quamque mala vindicans ut prelatos
qui super dictos alios bonos sunt separare
capiunt et curant.

Natura in latitudine sicut deus et summa dile
ctio, ideo est quia alias vero in suo primo
est et in mari habundans quanto
efficacia, et durabilior permanentia
cum de calore in igne et luce sicut in sole
et aqua in mari. Unde ad ordinem de
lectabilis quem primitus alias dividere est
in paradiso sicut in deo eorum omnis dilectabile
esse est limitata per qualitates unius per quidem
corporales, spirituales confunduntur etiam in
deo, predicto modo ubique talis est in spe
cie in infinita secundum alia superposita.

Sedis pecunia ideo per naturam est aliter
constructa quam alia deus creavit sedes
ad protegendum ut leo elephas vero vo
latiles ad discerpendum ut formica ad
laborandum in modum sagittarum vero ve
nenum ad intoxicandum ut serpens
Quod inveniri quaerat ostendo vel
uniat aquas iniuste alterum vel
serve etiam recte quod predicas sive

Ut ne in partibus transmarinis ut in
civitatibus ubi homines habitantes
nimis infestati a leonibus ne volunt
eos fugare, accipiunt eum leonum
mortuum et transfigunt eum et imponunt
eum in porta quia videntes alii leones
tristi fugiunt ne appropinquent. Sic de
mors quia leonis persolvendi tristis
per passionem transfigitur quia hic est de cetero fuga.

Ut sunt quedam plures non hominum
preferendis qui possunt a quodam tyranno
ut debet ei statim sequitur dicit petunt
ille indutias duorum dierum ergo dicere
decrevit inducias minor dierum propter
supplicabat tamen quod essent tyrannum
quod sit facit dicit quod pro plures
in transfigit aliud [illegible]

et ita cum in [illegible] ascendunt
propter applicationem ad ignem qui eorum predicatores
imitatores ad serviendum deo et contemplandum
semper perficit tamen audiamus multotiens
deficere videntur.
Item Solinus de corruptione margaritarum dicit
quod conche in mari rore celi gaudent et
sibi incorporant et sibi ex illo hausto sine
aqua marina vel sordide corruptione lapides
preciosos concipiunt et generant rorem tamen sine
celum sine pars [illegible] etc. [illegible]
Item legitur quod in insula [illegible] et [illegible]
[illegible] fuerunt [illegible]
[illegible] oculi cum aliquem [illegible]
tur [illegible] sibi inspiciendo [illegible]
na [illegible] et [illegible]
et radices amaros ut sic [illegible]
[illegible] sibi [illegible]
[illegible] punctum et assumendum [illegible]
[illegible] Romanorum legitur quod cum Tybe
rius imperator [illegible] pilato quem
putaverat [illegible] Item pilatus
[illegible] timens [illegible] et sic
se imperatori presentavit [illegible] tunicam
vestitus mox tota iracundia [illegible] est
mitigata ymmo [illegible] placata [illegible]
[illegible] suscepit pilatus absente
rursus ira [illegible] inflamabat pilatum de-
nuo vocat et per tunicam placatur [illegible]
[illegible] tunica [illegible]
et mox ira [illegible] tunica
[illegible] Cesar [illegible]
vestem tunicam [illegible] Iudeorum
domini nostri Ihesu Christi ut sic [illegible]
[illegible] per petitis [illegible]
Item scribitur in libro de naturis rerum [illegible]
quod est nomine caladrius que
[illegible] et [illegible] ab hominibus [illegible]
[illegible] quod mirabili virtute [illegible]
[illegible] quando infirmus [illegible] cum infirmo
[illegible] et si est curabilis [illegible] visu
inspectu et mox [illegible] alis suis
applaudit [illegible] et
[illegible] et [illegible] ab infirmo omnes
malos humores et vapores sic [illegible]
[illegible] ad alios [illegible]
[illegible] in altum et calor solis ab huiusmodi
morbidis liberatur. Si vero infirmus mori-
turus est avertit avem alis [illegible]
suis a vultu suo et multa [illegible] signa
mestitie ostendit. Moraliter avis [illegible]
est [illegible] vultum [illegible]
[illegible] salvandorum [illegible]
[illegible]
[illegible] morbidos vapores [illegible]
[illegible] et evolat in altum et [illegible] eos
[illegible] calore supernali [illegible]
[illegible] expellendo

evolat [illegible] illuminando [illegible]
vapores morbidos [illegible] inflammando
Item astrologi tradunt duo genera stellarum scilicet
stellas fixas et stellas cadentes. Stelle fixe semper
illuminant et semper manent in celo. Sed stelle
apparentes non sunt vere stelle sed [illegible] et cometa.
[illegible] est cometa [illegible] elevatus
ad [illegible] ignis et inflammatur et mox cadere
et non manet in forma stellarum sed cito transit
et perit. De [illegible] false stelle [illegible]
[illegible] cadentem
Moraliter tales stelle [illegible] apparent et
non vere stelle cum ascendunt ad [illegible] et ad
[illegible] et in tempore temptationis [illegible]
[illegible] vere stelle [illegible] manent in celo
in [illegible]
Ysidorus dicit quod [illegible] mirabilis [illegible]
[illegible] aqua [illegible] et oleum [illegible]
[illegible] per aqua sit ignis [illegible] et
[illegible] Racionem assignat quia
oleum [illegible] ignis est et in diversis partibus [illegible]
[illegible] aqua ignis diffusus [illegible]
[illegible] ad resistendum [illegible] et sic ignis
[illegible] aqua [illegible]
oleum [illegible] ignis non fugit [illegible]
ad resistendum quia [illegible] est [illegible]
[illegible] quia non in tanto vigore est [illegible]
[illegible] in omnibus partibus [illegible] Moraliter
aqua tribulationis si funditur super [illegible]
[illegible] ad resistendum [illegible]
ignis caritatis. Si vero [illegible]
oleum [illegible] dissipatur et ignis
amoris extinguitur [illegible] in [illegible] dicit
quod carnes [illegible] corporum et putrefa-
[illegible] assignat quia calor [illegible]
[illegible] calorem [illegible] qui dum
[illegible] caro [illegible] putrescat. Moraliter
[illegible] carnales et [illegible]
quia calor [illegible] amor [illegible] est
[illegible] caritate [illegible]
[illegible] et putrefactio [illegible]
et carnes [illegible]
Philosophus dicit quod omnia [illegible] putrefa-
[illegible] quia [illegible]
[illegible]
[illegible] calor [illegible]
[illegible] ab elemento opposito sequitur putrefactio.
Si autem in igne calor [illegible] additur [illegible]
[illegible] non minuitur sed augetur. Moraliter [illegible]
[illegible] sive [illegible]
[illegible] sive castitas sive [illegible]
caritas que igni comparatur [illegible]
ut dicit [illegible]
[illegible] narrat de [illegible] puelle que in-
[illegible] erat cum [illegible] veneno tangitur

[illegible] mortuo, cum tamen venenum non sit receptiuum
siue infectiuum sed magis defectiuum, sicut quando vi-
get aut accidit per modum [illegible], quia
[illegible] puel-
las minutissima guttula veneni mixta
lacte [illegible] et [illegible] et
[illegible]
[illegible] quod homines a prodo
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Ysidorus dicit Carbunculus nobilis est, nec
[illegible] lucet et flamma, sed si ponatur in
igne desinit lucere [illegible]
[illegible], sed si ex igne [illegible] et [illegible]
aqua suspendit [illegible] et [illegible]
[illegible]

Moraliter [illegible] carbunculus qui
[illegible]
sed purgatus [illegible]
flamma caritatis. [illegible] dicit [illegible]
[illegible] in vitro [illegible] stricto lumine
imponens et super [illegible] aqua ponitur
[illegible] aque [illegible]
[illegible], ita ut aqua ascendit.
[illegible] lumine et tamen sufficit [illegible]
[illegible] est quia vapor ignis [illegible] et
[illegible] in vitro et [illegible]
non [illegible] pati vacuum, [illegible] aqua supplet et in-
trat in locum aeris [illegible] ubi et
[illegible], cum sit [illegible]
est [illegible] moraliter
[illegible] in [illegible] in virtute
[illegible] ascendit et sufficit lumine
[illegible]
[illegible]

Item in libro de naturis rerum [illegible] dicit quod
[illegible] fel[illegible] et ambulat [illegible]
quia [illegible] est animal agile veneno
[illegible] et [illegible]
quia [illegible] calorem [illegible] calorem
quia virtute [illegible] sibi [illegible] veneni
[illegible] sanguis
eius [illegible] quod venenum [illegible]
[illegible] caritatis in [illegible] operatur ut [illegible]
[illegible] calorem [illegible] in virtute
[illegible] venenum temptationis ac tribulationis
et [illegible] et gaudium

Astrologi asserunt et [illegible] quod sol [illegible]
[illegible] parte [illegible] vigetur [illegible]
[illegible] terram ar-
dentissime calefacit. Et est [illegible] quia [illegible]
directe radios suos emittit in [illegible] licet [illegible]
[illegible]
[illegible] calefacit et [illegible]
[illegible] quia [illegible] in
[illegible] et radij eius [illegible]
a [illegible] terram, et tunc [illegible]
[illegible] fructificat, [illegible]
[illegible] Moraliter [illegible]
[illegible] nobis [illegible] pauca
calefacit quia [illegible] sol [illegible] in
[illegible] apostolis, sed quando [illegible]
[illegible] calefacit [illegible]
per missionem spiritus sancti [illegible]

Dominus Albertus in mineralibus dicit quod [illegible]
[illegible] invenitur magnes [illegible]
[illegible] fit [illegible] ut sunt
[illegible] magnetis [illegible]
tanta vehementia [illegible]
ab eo non potest separari [illegible] est
[illegible] magnete tractus [illegible]
[illegible] separari
[illegible] est et [illegible] et
[illegible] Voluptas
[illegible] trahit [illegible] et
[illegible] in [illegible]
[illegible] et non [illegible] me
et non [illegible]

[illegible] dicit [illegible] vocabulo est
animal [illegible] facie hominis [illegible]
[illegible] oculos homi-
nis [illegible] plenos color cutis
eius est rubeus quasi sanguis [illegible]

De quo [illegible] dicit Avicenna [illegible] est
[illegible] quia nulli
[illegible] potest devorat [illegible] in [illegible]
[illegible] et dicit [illegible]
[illegible] inter se differentiam [illegible]
[illegible] religiosus [illegible] facie
[illegible] apparentia [illegible]
[illegible] in virtute [illegible]
[illegible] est lingua venenosa [illegible]
[illegible], tunc
[illegible], [illegible], [illegible]
[illegible] est pessima [illegible] quia
nulli [illegible] potest devorat eum qui sibi
venit obviam [illegible]
[illegible]
[illegible] putat se religiosum esse
lingua [illegible] et magis [illegible]
[illegible] ignis et
magna [illegible]

Avicenna dicit de elephante [illegible] esse
[illegible] sentit [illegible]
[illegible] appetit [illegible]
[illegible]

incitat ad querendum herbam valde amaram
sanativam que nec instinctu nature notam quam
cum invenerit exultando gratulatur et non
comedit eam nisi prius erecto ad celum
capite gratias agens suo conditori de-
clarat [illegible] clementia [illegible] peccatoris [illegible]
et celestis [illegible] sunt quo suscepto virtute
agente cura celestis [illegible] sanitati
Moraliter [illegible] deprecabatur [illegible] perfectus
gratias ut [illegible] in virtute qui non [illegible]
statu temptacionibus [illegible] Psalmista in
psalmo [illegible] laudem te [illegible]
[illegible] sentit amarissimam languescere [illegible]
[illegible] moveri ad quandam herbam amaram
[illegible] recurrendo et si invenerit tribu-
lationem [illegible] sibi et gratanter accipe-
re gratias referre quia affectio est [illegible]
morbos [illegible] remedium [illegible]
[illegible] sanitati [illegible]
[illegible] quia in tribulacione
[illegible] singulis

Solinus dicit quod arbor [illegible]
[illegible] tunc [illegible] et dul-
ces [illegible] affert [illegible] australium
ventus [illegible] in [illegible]
[illegible] arboris [illegible] fru-
[illegible] radice [illegible]
[illegible] qui [illegible]
[illegible]

Solinus dicit [illegible] genus [illegible] draconum
que fert lapidem preciosissimum in capite
[illegible] iste lapis [illegible] nisi a vivente
dracone [illegible] sub [illegible]
cautela [illegible]
[illegible] ad [illegible] herba [illegible]
et dormiente dracone [illegible]
[illegible] Moraliter [illegible]
[illegible] lapidem preciosum [illegible]
quem [illegible] morbo [illegible]
[illegible] ut [illegible]
[illegible]
[illegible] lapis [illegible]
preciosus

Plinius in libro [illegible] dicit quod [illegible]
venti in visceribus terre inclusi [illegible]
[illegible] in [illegible]
et aliquando terre motus fit ut [illegible]
[illegible] sed [illegible] vapor
[illegible] vapor ad [illegible]
[illegible] et [illegible]

[illegible] inundaciones et aliquando
diluvium [illegible] venti expellunt aquas
[illegible] terre latebras Moraliter [illegible] vehementi
[illegible] divino fit in [illegible] terre motus ad [illegible]
[illegible] et [illegible] ad confessionem [illegible] et [illegible] fit [illegible]
[illegible] producit [illegible] ventos de [illegible] thesauris
suis [illegible] mare [illegible]
et [illegible] sepulchra [illegible] movet
[illegible] facilius est camelum per foramen acus transire [illegible]

Plinius in [illegible] dicit quod fontes [illegible]
sua dulcedine emanant in profundo maris [illegible]
[illegible] ubi adhuc [illegible] patulis [illegible]
[illegible] in [illegible] apparuerunt fontes aque et [illegible]
fundamenta orbis terrarum [illegible]
dulces fontem [illegible] amaritudine [illegible]
pisces marini [illegible] et in dulcedine [illegible]
[illegible] tribulacione devoti [illegible] sentiunt dulce-
dinem

In libro de natura rerum dicitur [illegible] maris est
[illegible] fortitudine [illegible]
[illegible] magna [illegible]
[illegible] clementia dei [illegible]
[illegible] hominibus [illegible]
[illegible] tardi motus [illegible] velle-
[illegible] Moraliter [illegible]
[illegible]
[illegible] clementia [illegible] hominibus [illegible]
tardi motus [illegible] ut dicitur in [illegible]
[illegible] devote
[illegible]

[illegible] in quibusdam hominibus appetitus [illegible]
est adeo affectus quod appetunt [illegible] ad
putrefactum [illegible] cadaver et [illegible]
[illegible] et [illegible] corrupti et [illegible] appetitus
[illegible] stomachi
vitiosi seu [illegible] habet [illegible]
et [illegible] et [illegible] appetitus
[illegible] ista [illegible]
[illegible] Moraliter [illegible] appetitus in quibus-
dam hominibus qui [illegible] celestia sit [illegible]
[illegible] appetit illa que sine vite
sunt [illegible] bestiali [illegible]
et [illegible] aut [illegible] effrenata
[illegible] temptacionem [illegible]
[illegible] temptacio
[illegible] et tales [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible]

Valerius in Cronica [illegible] habuit
pulcherrimam scilicet que valde amat [illegible]
[illegible] capite [illegible]
[illegible] pulchra [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] que [illegible]
[illegible] et de [illegible]

glorie in ipso sponso respondeat. Ps. Qui hominibus placent confusi sunt quoniam deus sprevit eos. Apostolus: Si hominibus placerem Christi minister non essem.

Dominus Albertus dicit: Contingit multociens et experiencia docet quod ex quo pars capitis sinistra fuit viciata, voluntas tunc corrupta et sequela voluntatis [illegible] lesionis oculus dexter corrumpitur. Causam huius assignat quia nervus visivus qui deservit oculo dextro ille transit per partem sinistram, et ideo vulneratus non potest sinistram partem [illegible] confundatur oculo sinistro consequenter [illegible] corrumpitur. Moraliter: quod cum appetitus sinistro [illegible] fuit vulnerata, tunc ordinacio consequenter [illegible] appetitus dextri in affectu celestium et superiorum et contingit [illegible] duos actus contrarios in una potentia esse [illegible] alteram vincat.

In cronica Romanorum legitur quod quedam matrona de nobilibus Romana peperit puerum facie ethiopem super quo facto summe dolens vir eius genitricem eius [illegible] suspectam de adulterio [illegible] Denique [illegible] physici causam [illegible] subtilissime investigantes [illegible] iudicaverunt [illegible] tempore conceptionis [illegible] imaginem [illegible] conspexisse et secundum [illegible] formam genuisse. Moraliter: [illegible] ymago sue deformis [illegible] meditatione [illegible] Albertus [illegible] quod quedam [illegible] accipitrum [illegible] gallina [illegible] gallina assidue [illegible] accipitrum [illegible] pullorum [illegible] pullulacionis exierunt pulli [illegible] Moraliter [illegible] timor [illegible]

In libro de natura rerum legitur: Ciconia [illegible] videt [illegible] tempus hyemale [illegible] frigidis regionibus quia frigus hyemale [illegible] ut [illegible] possit [illegible]

[illegible] fulget [illegible] rapiendo [illegible] longinquis [illegible] pugnando [illegible] hyemalem [illegible] videns se non [illegible] civitate [illegible] instinctu [illegible] innarrabilibus [illegible] in [illegible] memoria [illegible] Memorare novissima tua etc.

In libro de natura rerum legitur quod [illegible] libenter [illegible] et [illegible] auscultando [illegible] dulcore [illegible] et oblivisceret [illegible] agit [illegible] Moraliter [illegible] libet [illegible] et [illegible] vidi quosdam [illegible] dignos [illegible] ut [illegible] ardoris et [illegible] fornace [illegible] scintillas [illegible] et [illegible] capiebat [illegible] ut se posset [illegible] et [illegible] et [illegible] et [illegible] vanitati et fatuitati [illegible] appetitus [illegible] in vicia [illegible] ardoris [illegible] libidinis [illegible] scintillas [illegible] et [illegible] fornace [illegible] superbia [illegible] gula et accidia [illegible] et in [illegible] appetitus inordinatus.

[illegible] dicit de quodam [illegible] valde debiles oculos et semper [illegible] videt [illegible] imaginem [illegible] assignat, quia debilitas visus non valens [illegible] speculo et in [illegible] valde [illegible] religiosi non valentes [illegible] speculo et [illegible] videbat ymaginem etc.

336

Legitur in libro poetarum. Glaucus fuit
quidam piscator qui cum quadam die pisces
multos cepisset et eos iam mortuos in littore
super herbam posuisset, factum est quod ipsi pisces
ubi herbam attigerunt reviviscentes saltu super
terram se per decursum dederunt et rursus post
aliud in mare salierunt et illuc vitam re-
ceperunt. Ipse vero stupens herbe
admirans de ipsa herba gustare cepit,
sed statim divinam gustavit voluntatem
natandi et mutandi et in terra amplius
manere nequivit, sed in piscem mutatus et
immortalis et deus maris factus est. Cum
in parte corporis antiquam formam habeat sed in
posteriori aquatilis speciem. Glaucus autem
aliquos dicit quod vertice glauco ut pi-
scem alios docuerat. Dii vero maris ipsum
benigniter receperunt [illegible] et totum
mare super caput ipsius effuderunt et sibi
divinitatem et immortalitatem dederunt. Ipse vero
Scillam virginem pulcherrimam dilexit et
eam rogavit [illegible] cum eo [illegible]
Hec moraliter [illegible] herba est [illegible]
tas seu [illegible] que quandam [illegible]
[illegible] et de mortuis facit vivos et
de hominibus facit deos, quia est deus qui de pec-
catoribus iustos facit et carnales spiritales
et celestes [illegible]. Iohannes 2. Transacti sunt
de morte ad vitam quia diligimus. Istorum
sunt [illegible] et herba id est [illegible]
tias et delicias contempnunt et fugiunt et
ad mare religionis [illegible] deitatem
et immortalitatem [illegible] et [illegible]
acquirere et [illegible] Iohannes 11. Qui credit in
me etiam si mortuus fuerit vivet et omnis
qui credit et vivit in me non morietur in eternum.
Vel dic sicut alios quod iste piscator est Christus
qui teste scriptura [illegible] recte predicavit
in mare [illegible] pisces bonos et
malos [illegible] et [illegible]. Iste enim a
principio pisces suos scilicet Adam et Evam in prato
paradisi posuit sed statim ut herbam [illegible]
[illegible] pomum vetitum tetigerunt, et iste
[illegible] in mare [illegible] in mundo [illegible]
ubi [illegible] fuerant reduxerunt. Deum ergo
[illegible] in terra [illegible] [illegible] de
quo factum est. Ipse enim [illegible] piscatorem
et [illegible] de [illegible] pomo [illegible]
[illegible] ad mortalitatem que post pomum
introducta est [illegible] volunt et [illegible]
immortalis [illegible] factus est et in [illegible]
[illegible] intravit ubi [illegible] [illegible]
dei et hominis [illegible] plena [illegible]
[illegible] et dolorum corpus ipsius [illegible]

[illegible] ad [illegible] mortem ad mortem [illegible]
tudinis descendit. Treni 3. Inundaverunt
aque super caput meum [illegible]
a diis maris id est a patre et spiritu sancto est re-
ceptus et ad equalitatem [illegible] ad [illegible]
[illegible] et immortalitatem per resurrectionem in-
ductus. Cum non cessat predicatione
suos [illegible] puellam synagogam rogare
[illegible] contempnit. [illegible]
et [illegible] et [illegible] omnibus [illegible]
[illegible] ad natandum et ad [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] mon-
[illegible] et avarum [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] et [illegible]
et [illegible]. Scilla fuit virgo pul-
cherrima quam ille dilexit et eius [illegible]
[illegible] que [illegible]. Invenitur
[illegible] quod [illegible] libro duas uxores habuit.
De prima filium [illegible] pulcherrimum aspectu
[illegible] in [illegible] que
[illegible] nomine [illegible] per mortem
matris secunda uxor que [illegible]
[illegible] quod puer [illegible]
[illegible] que [illegible]
[illegible] apud [illegible] et quod [illegible]
[illegible] et [illegible]
violenter [illegible] [illegible] vestes in-
[illegible] et [illegible] fraudulenter
[illegible]. Propter quod filium [illegible]
[illegible] filius erat [illegible]
[illegible] ipsum [illegible] in [illegible]
[illegible] terribile monstrum [illegible]
[illegible] [illegible] aperte [illegible]
erat [illegible] et in [illegible]
[illegible] [illegible] ita quod [illegible]
[illegible] valebat. Ad illud monstrum
[illegible] et [illegible] pro [illegible]
[illegible] traditur. Iste [illegible] sic [illegible]
quod monstrum [illegible] et ibi
[illegible] [illegible]. [illegible] aut
[illegible] fuit ista quod [illegible] fuit [illegible]
[illegible] pede [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible]. Monstrum ergo [illegible]
[illegible] ut [illegible]
[illegible] posset [illegible] ipse
[illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] et [illegible]
et [illegible] reddidit [illegible]
[illegible] ut [illegible] ut [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
Iste [illegible] est mundus qui in [illegible] terra
[illegible] id est terra [illegible]

petrarum in primo gradu sunt leones i
captores impii et superbi qui se tenent
locum eminentem. Secundo sunt hirci i
luxuriosi fetidi et immundi qui tenent
locum deambulatorium. In ultimo autem loco
sunt serpentes i invidi avari et lin-
guosi qui superbi violenter fraudulenter ... sa-
lent ledere [illegible]. Carent quod leo omnia
[illegible] hirci i luxuriosi fetore ...
luxurie [illegible]. Cetera [illegible]
venenat. Serpentes i avari [illegible]
et terrena solent repere. Sane serpenti pul-
vis panis eius. Virgo ista in morte
i mundi naturali semper est in periculo
quod pereat et si [illegible] in aliud
[illegible] cadat. Sed Virgo bellorum ...
deus pulcher et fortis a patre missus a
[illegible] omnia vincit et ... [illegible]
et leones et hircos et serpentes [illegible]
[illegible] ad [illegible] et [illegible]
[illegible] sine [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible]
i synagoga [illegible] [illegible]
[illegible] Sap[illegible] et [illegible]
legitur in libro patrum. [illegible] fuit quidam
rex qui fuit [illegible] ad [illegible]
[illegible] ita quod in sano amore [illegible]
diligeret. Sed de [illegible] [illegible]
flendo pulcherrime dissentabat et
[illegible] quod se allegabat
et [illegible] hereditatem [illegible] et
[illegible] ita requirebat. Cum quod
ista disputatione se vellet [illegible]
Mutato animo causam sui doloris ...
[illegible] se [illegible] appetere [illegible]
Tandem ego [illegible] quadam die de-
[illegible] patrem de tradenda sibi
[illegible] allocutus [illegible]
[illegible] velle [illegible] [illegible] fit quod
[illegible] filia [illegible] sibi [illegible]
ab eo [illegible] Sed [illegible] lapsu [illegible]
[illegible] filia [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] gladio
sequitur fugientem [illegible]
[illegible] et [illegible] in
arboribus [illegible] ne forte se in
mundo [illegible] [illegible] [illegible]
si [illegible] descendat ad inferos mor-
tuos corpus. Mira quod [illegible] sui
[illegible] in arborum [illegible] qui [illegible]
[illegible] amari [illegible] [illegible]
stillat guttam [illegible] [illegible]
[illegible] lignum sub cortice [illegible]

et tandem completo tempore ab arbore partum
que tamen cum esset in silva inveniatur
a patre sunt [illegible] [illegible]
in flore [illegible] [illegible] ista virgo
e [illegible] virgo quem ab [illegible] deo filium concepit
[illegible] ab [illegible] [illegible] [illegible] omni-
dit in florem [illegible] mortuus quod [illegible]
eius [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] Ista virgo in mediterraneis [illegible]
a in hunc amaritudinem est mutata et in
[illegible] flagrantiam est [illegible]
[illegible] [illegible] data a patre suo deo filium
concepit [illegible] [illegible] lignum et con-
tra [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
sine [illegible] continuit et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Ista virgo concepit [illegible]
Argentum vivum est argentum simplex et
impositum et [illegible] subtilitatem et albedinem
Mercurio est [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et mobilitatis [illegible] aquam
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]
in [illegible] plana non [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] est [illegible]
et in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] subtilitate per [illegible]
per [illegible] et [illegible] per [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] aqua fluida
[illegible] terra [illegible] et [illegible]
et [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in loco plano [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
ut [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] est [illegible]
et [illegible] terrena [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] Et [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]
Adamas est lapis [illegible] [illegible] colorem
cristalli splendorem [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
in [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] de cristallo. Iste lapis
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] cristallinum [illegible]

honestatem et uidelicet per constantiam firmitatis per quam temptaciones inferiorum terrenorum quia non vincuntur. Adamas tamen sanguine calido id est feruore luxurie mollis mundane prosperitatis qui vincitur et mollitur. [illegible] de hyrco. Sepe enim accidit quod qui tribulacionibus frangitur prosperitate emollitur. Item adamas est contra [illegible] [illegible] et [illegible] magnetis. Unde quando adamas ferro iungitur tunc licet magnes ipsum ferrum tangit abeo tamen non attrahetur, quia virtute adamantis a magnete violenter retrahetur et aufferetur ut dicit Ysidorus. [illegible]

ii°

adamas est [illegible], magnes est [illegible] [illegible]. Abeston est lapis in Archadia coloris ferrei [illegible] Ysidorus ab igne sit [illegible] quia si semel igne succensus fuerit extingui postea non valebit. Et de isto [illegible] [illegible] in quodam templo ydolorum que nulla potestate neque [illegible] patitur destrui et extingui, ut dicit Ysidorus libro [illegible] de gemmis. Iste lapis est bona [illegible] quia [illegible] ab igne caritatis et dum semel succensa fuerit ac firma perseuerans [illegible] esse quia non [illegible] [illegible] per peccatum destrui vel extingui [illegible] caritatis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] incipiens in [illegible] [illegible] [illegible] in templo ecclesie [illegible] [illegible] [illegible] lucerne id est [illegible] quorum lux in verbo et exemplo et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ventis adversitatis [illegible] [illegible] [illegible] extingui. Item [illegible] [illegible] [illegible] sol [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ardebit.

Ceraunius secundum Ysidorum et dyascorides est lapis gemma [illegible] [illegible] [illegible] et flamma, que in [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tonitrui et [illegible] in quo fuit a fulmine tacta [illegible] facit et [illegible] [illegible] et dulces [illegible]. Iste lapis est [illegible] et [illegible] que [illegible] in loco tantum id est in fluctibus et in tribulacionibus [illegible] mundi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fulmine adversitatis [illegible] que [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] et causa salutis [illegible] [illegible] et [illegible] et per contemplacionem in [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] facit [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]

Electrum est metallum ceteris nobilius [illegible] ex auro et argento [illegible] [illegible] fulgentius [illegible] electrum [illegible] id est [illegible] ad lumen ceteris metallis omnibus clarius fulget ut dicit Ysidorus, et ad venenum [illegible] quia si infundatur venenum statim [illegible] [illegible] [illegible] et in colores varios in [illegible] [illegible] [illegible] se mutare [illegible]. Talis est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sit si fuerit in luna id est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] et ad omnes [illegible] [illegible] accipere tunc [illegible] [illegible] honestatem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ardens et [illegible] et [illegible] in [illegible] id est in [illegible] [illegible], tunc [illegible] venenum [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] statim [illegible] [illegible] [illegible] id est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mutacionem colorum [illegible] [illegible] ostendendo quod sibi displicet quod audit et [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] 22 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]

Elitropia gemma est viridis [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] sanguineis [illegible] [illegible] [illegible] effectu est mirabilis quia si in aqua et solis radiis [illegible] [illegible] statim [illegible] [illegible] quod sol sanguineus esse [illegible] [illegible] radios obnubilat ita [illegible] sol pati [illegible] eclipsim ut dicit Ysidorus [illegible] [illegible] sanguineus [illegible] [illegible] lune [illegible] eclipsim [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Talis [illegible] fuit virgo beata que [illegible] fuit [illegible] [illegible] [illegible] sanguine [illegible] [illegible] et fuit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in aqua [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] fuit [illegible] [illegible] [illegible] radiis solis id est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] fuit ab angelo salutata, et [illegible] sole [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] solis [illegible] dei filium fecit [illegible] colorem sanguineum [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] fuit [illegible] eclipsim et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] obscurum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] factus est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sol fuit [illegible] [illegible] tenebrarum et [illegible] [illegible] [illegible] id est filius dei [illegible] [illegible] [illegible] sol et luna [illegible] [illegible] [illegible] fuit [illegible] [illegible] tenebras [illegible] [illegible] sanguinee [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] id est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fuit sol id est [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Iaspis est lapis viridis coloris sicut

smaragdus secundum quod grossior est colore aut pictu-
tum facit honorem, maleficiis et incantationibus
resistit, oculos acuit, efficacior est in argento
cum auro, fantasma fugat, et ardorem interio-
rem refrigerat [illegible] / Talis [illegible] fuit [illegible]
[illegible] tutus [illegible] ad [illegible] et
maleficiis [illegible] demonum et hereticorum tempta-
tionibus et deceptionibus obviat, [illegible]
acuit per discretionem, ardorem avaricie et
luxurie refrigerat, et utilior est in argento
[illegible] et eloquentia, cum in auro
[illegible] amore [illegible] fides [illegible]
[illegible] lapis et [illegible] / [illegible]
[illegible]
Margarita secundum [illegible] est lapis candidus
inter omnes lapides candidos preciosus
qui alio nomine unio dicitur, eo quod unicus et
[illegible] et est clarus
[illegible] et [illegible] virtute [illegible] confortativa
[illegible] et sincopis et tardat [illegible]
ut dicit [illegible] Margarita [illegible]
candide [illegible] flava [illegible] que fuit [illegible]
[illegible] melior [illegible] fuit [illegible]
[illegible] virgo fuit candida per virginitatem, clara
per honestatem, perspicua per veritatem [illegible]
per [illegible] probabilitatem [illegible] fuit
et [illegible] propria cum ad [illegible]
[illegible] confortandum [illegible]
[illegible] et sincopim et tremorem cordis
[illegible] fuit [illegible]
vel [illegible] virgini
Ligurius est gemma [illegible] vari-
cus qui [illegible] ceperit
[illegible] et ad [illegible]
[illegible] et [illegible] venatores feras
[illegible] capere [illegible]
[illegible] aspectum ad se [illegible] Talis est
[illegible] diligit, et [illegible]
[illegible] a [illegible] per mala [illegible] que
[illegible] capi [illegible]
[illegible] de David et Bersabee
Saphirus lapis est preciosissimus qui [illegible]
[illegible] lapidum celestis coloris est
et [illegible] qui [illegible]
[illegible] confortat corpus
et membra [illegible] ardorem
interiorem refrigerat, sudorem stringit, tollit
[illegible] et [illegible] dolores medetur
et [illegible] sedat, fugat [illegible]
[illegible] qui [illegible]
[illegible] colore [illegible] fugatur
[illegible] saphirus [illegible]
et [illegible] et [illegible] pace
[illegible] est [illegible] qui por-
tat [illegible] castitatem [illegible]

[illegible] est [illegible] virgo [illegible]
fuit [illegible] adversus
et [illegible] omnes [illegible]
[illegible] et [illegible] et
valorem virtutis et perfectionis quia [illegible]
est stella splendida et matutina [illegible]
[illegible] dei filius [illegible] et [illegible] et
[illegible] plures [illegible]
in [illegible] virtutes et perfectiones [illegible]
[illegible] aurum [illegible] virtutis [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] et [illegible] membra
[illegible] membra [illegible] que [illegible]
fit [illegible] vegetat [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible]
temptationibus [illegible] cor [illegible]
[illegible] tempora [illegible] et
amorem [illegible] ardorem interiorem [illegible]
[illegible] et temporalium refrigerat [illegible]
[illegible] 38 [illegible]
[illegible]
Magnes lapis est coloris ferruginei ferrum
[illegible] attrahit absente adamante [illegible]
[illegible] si adamas presens sit [illegible]
[illegible] si [illegible] sua adultera sit
supponat capiti mulieris [illegible] lapidem
[illegible] illa que casta est
petit maritum [illegible]
[illegible] illa [illegible] que adultera est, de
lecto [illegible] fetore
coacta cadit / Hic lapis [illegible]
prodit [illegible] domum [illegible]
[illegible] per [illegible] et [illegible]
[illegible] ardentes et [illegible]
fragmina magnetis statim [illegible]
[illegible] in [illegible]
fugat [illegible] a domo [illegible]
[illegible] in domo [illegible]
[illegible] et [illegible] ydropicum
morbum [illegible] Combustus [illegible]
[illegible] sanat [illegible] est
[illegible] ceruleus [illegible]
et ferrum trahit [illegible] est [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] est ferruginei coloris [illegible] et
[illegible] predicatores
[illegible] per doctrinam et [illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible] et
ydropisim avaricie [illegible] melancolie

340.

et secularis et extrahere qui capillos exteriores
honestatis sine caducis sincerat et tollit, sacerdotes
sciencia lucentes sint et boni ad sanctitatem et
deo et predicando et ad bona opera alios in-
formando, et in fine vivunt in vita eterna
per deum, quia vivet et non morietur Eze 18

Quedam sunt arbores que plus in senec-
tute fructificant quam in iuventute sua
quia in eis est humor grossus et calor obtu-
sus, et in prima sua habitudine in iuven-
tute non potest digeri, in senectute autem siccatur
nimium et digeritur humor et ex inde
abundat calor et arbor efficitur magis tunc
apta fructificare sicut est in amigdalis et in
piris. Sic vero quidam sunt qui plus fructi-
ficant in senectute quam in iuventute, quia
vere multi sunt qui dum sunt iuvenes humor
sue inutilis affectionis et grossus et carna-
lis durus obstinatus et calor in deo vel
prelato factus non obedit, et in tunc pauci
fructibus bonorum operum gaudentes in se-
nectute digeritur et quietur corrigitur et emen-
datur humor sue carnalis affectionis et re-
piunt bonorum fructuum ubertatem

Sunt quedam arbores que in alterius [illegible]
temporis in estate virescit in hyeme
palescunt et tamen folia sua non perdunt, quare
dicit propter fortitudinem viscosi et glutinosi humoris
fugit hic calor ad interiora arboris a
facie frigoris hyemalis et remanent ex-
teriora pallida ut dicit [illegible] calor sunt
boni anima et vi qui in estate prosperitatis
invictus fructus virent et rident et gau-
dent in hyeme autem in tribulacione corpore
palescunt tristantur et merent gaudent cum
gaudentibus flere cum flentibus quod humor affectionis
et glutinosus et fortis et tenax per amorem
vetatis et tenacitatis tunc licet palescat et triste-
videtur eorum desolacionem, folia tamen sua in
ea et opera consolatoria domini non di-
mittit sed vera pietatis compatitur et tristatur
in eorum [illegible] et eos impediunt

Fraxinus est arbor alta et procera, que
magis in agris locis montuosis atque saxosis
nascitur, lignum non penetrabile si arcto insidat
et convolvatur, Unde ad hastas ap-
tum est fabricandas unde et sicut [illegible] ista arbor
hasta [illegible] sunt nobilita, et ergo ad hastas
valeat applicari ista arbor grata [illegible]
na umbra matutina vel vespertina
non attingit, nec si [illegible] inter folia eius et
igne posita sunt scalibus, aquam intrat
cum cum forti se [illegible] fructus est utilis
medicine [illegible] passibus [illegible] plebs
[illegible] predicta [illegible]

non accidit quia nec est terra honor benignitatis
quia inserit [illegible] fraxini
folia non umbras non pura descendit quia in eis
serpens in terra stant, ut sic quod suspicit
contraria veniunt in civitate sunt [illegible]
Talis est crux [illegible] quia nec ipse est hasta ut
certa laudat in pugnando hostes spirituales
Nec sed petros [illegible] cum timor quia
ne scalibus in igne inferni intraverint
quia quamvis umbra vel folijs a in loco ali-
qui sic [illegible] vel timeat [illegible]
a [illegible] tali hasta et cruce sunt usus quia
hostes suos [illegible] stant, fructus
cum [illegible] et ut [illegible] sanguis quia in
cruce pependit [illegible] ad spiritualem per-
[illegible] et omnis [illegible] et petrus

Augustinus super [illegible] invenitur quod
senescit [illegible] suam pernam [illegible]
quia [illegible] ut sic per
[illegible] pellis a carne [illegible]
[illegible] herbas
amaras ut per [illegible] ad vomitum provocetur
[illegible] quia erat
causa [illegible] et cutis
[illegible] mollificet in aqua se balneat
et [illegible] augustum
[illegible] petre [illegible] ubi
cum violencia intrat [illegible]
a pelle [illegible] et denudat
incipiens a capite successive [illegible]
[illegible] tota [illegible]
[illegible] se defecat et [illegible] sup-
[illegible] tempat [illegible]
[illegible] vidit clarius [illegible]
[illegible] vivunt loquens [illegible]
[illegible] sunt facti [illegible]
sic [illegible] petras [illegible]
quia [illegible] sunt [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] a peto [illegible] ut sic per
[illegible] carnis a carnalis [illegible]
[illegible] in mala [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] amara [illegible] et
[illegible] pelle
[illegible] mollificari
in aqua [illegible] lacrimarum tandem
[illegible] forame [illegible]
[illegible] Tamen arta [illegible]
[illegible] ibi assidue [illegible]
[illegible] et acceptabile a [illegible]
[illegible] usque ad [illegible] ad mortem
[illegible] veterem pellem

in antiquam consuetudinem ex toto dimittit
et tamen fili [illegible] per devotionem et amorem
et contemplationem apparentes per externas delectationes
in castitatis colore vite nove [illegible]
acquirendo [illegible] vires virtutes et gratie recipit
clarius et videbit per fidem et cognitionem
audius comedit per amorem et devotionem
fortius currit per bonam operationem altius
surgit per contemplationem velocius movebitur
per obedienciam et fervorem sicut [illegible]

Camaleon [illegible] est [illegible] [illegible]
diversi multitudine colorum varius [illegible]
eius est [illegible] stellis et [illegible] et [illegible]
[illegible] et de facilitate colorem mutat quia
ad colores quos aspicit [illegible]
[illegible] ymaginationem facilime [illegible]
[illegible] ex colore [illegible] per [illegible]
mutabilis ita quod [illegible]
[illegible] color ei fiat [illegible] facie [illegible]
[illegible] ungues [illegible] corporis asperum
pelle dura sicut cocodrillus oculos [illegible]
profundos et semper apertos quos semper
movet [illegible] et [illegible]
caret / ~~[illegible]~~ Sic vero homo [illegible]
quod dicit esse [illegible] [illegible]
et [illegible] honestate [illegible]
et voluptatem [illegible] et [illegible]
asperum per [illegible] austeritatem [illegible]
per [illegible] [illegible] et [illegible]
per [illegible] et [illegible] rigiditatem et [illegible]
[illegible] ad [illegible] colores per [illegible]
[illegible] imitationem [illegible] ad quos [illegible]
volebat [illegible] facie [illegible]
per benignitatem et fidelitatem [illegible]
[illegible] [illegible] Sic homo
[illegible] est [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] per [illegible]
[illegible] et [illegible] apertos per [illegible]
[illegible] et [illegible] in [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]
per mortem [illegible]

Cocodrillus [illegible] est [illegible]
a [illegible] [illegible] in aquis et [illegible]
valens quia de die in terra de nocte
autem [illegible] in aqua [illegible]
est [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] in terra [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] amara
[illegible] et [illegible] quia [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] per [illegible] [illegible]

de die per [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] et [illegible] de nocte [illegible]
in secreto et in occulto in actibus luxurie delectantur
[illegible] in [illegible] delectatione
[illegible] [illegible]

Dromedarius est [illegible] dromedarius
[illegible] [illegible] genus cameli [illegible]
[illegible] [illegible] camelus [illegible]
aut velocitate et [illegible] dromedarius
[illegible] velox [illegible]
[illegible] in una die [illegible] et [illegible]
[illegible] arabia [illegible]
[illegible] in [illegible] ad
[illegible] [illegible]
[illegible] Sic vero duo sunt [illegible]
[illegible] cameli [illegible] in [illegible]
et dromedarii in [illegible] et [illegible]
esse [illegible] per [illegible] velocitate
[illegible] per [illegible]
[illegible] [illegible] per [illegible]
[illegible] [illegible] per [illegible]
et a [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Cocodrillus quod [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] volat [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et delectabiliter [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] ventrem
eius [illegible] et [illegible]
[illegible] ventre [illegible] et [illegible]
[illegible] Applicatio de adulatore

Draco [illegible] et [illegible]
[illegible] in ethiopia in [illegible] [illegible]
de [illegible] [illegible] et [illegible]
et aer [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] magnos et [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] cauda sua [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] elephas
corporis magnitudinem [illegible] [illegible]
[illegible] elephas ambulat et [illegible]
[illegible] cauda sua [illegible] cadere
quia [illegible] elephantis [illegible] elephas cadit
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] Causa autem
[illegible] invadit elephantem [illegible] et [illegible]
draco [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] elephas [illegible] et [illegible] draco [illegible]
[illegible] ad ardorem [illegible] temperandum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] autem draco
ascendat super magnam arborem et subito [illegible]
[illegible] super elephantem et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et debilitatus elephas
[illegible] cadit et draconem sub
se opprimit et [illegible] a dracone [illegible]

sanguinem inficit et occidit; sic dracones qui sunt id est maiores potestates, aut qui sunt simplices et bellicosi, inficiendo subditos corpore, sed maxime eos qui sunt per [illegible] huiusmodi, quia draco serpentes per rapinas et exactiones pugnant contra subditos, et elephantes id est subditi pugnant semper contra eos [illegible] comitando [illegible] vocat [illegible] [illegible], Pharao faciam egiptios [illegible] egiptios, quorum [illegible] serpentes sunt fortissimi per [illegible] et crudeles [illegible] sanguinem elephantum, id est [illegible] pauperum subditorum [illegible] cum [illegible] Unde [illegible] rapiat [illegible] et [illegible] sanguinem bibet.

Elephas inter omnia animalia maior est corpore et virtute, ita quod et [illegible] [illegible] imponit. Et [illegible] dimicat et bellat, et sunt boni [illegible] et memoria [illegible] intrat in aquis filios parit et dimittit fetus suos, ne a draconibus rapiantur, biennio fetus portat, et trecentis annis vivunt. Ut dicit [illegible] li. [illegible] c. [illegible] In nova luna [illegible] congregati et in flumine se abluunt, et [illegible] inclinant et redeunt ad loca sua. [illegible] de tribus magis qui visa stella [illegible] et cognito [illegible] stelle [illegible] [illegible], et [illegible] adoraverunt, et [illegible] [illegible] purificati sunt, et ad [illegible] ad propria redierunt [illegible] per aliam viam [illegible] in regionem suam. Item elephas in [illegible] suos [illegible] cura custodiunt et [illegible] vadunt ad flumen ut laventur, eundo et redeundo eos precedit, et [illegible] est [illegible] ei inclinat, et filios suos ad inclinandum [illegible] [illegible] [illegible] debent facere parentes quia [illegible] filios suos [illegible] debet custodire, et maxime [illegible] et [illegible], et eos ad flumen [illegible] et confessionis et elemosine secum ducere, ut [illegible] lauentur et [illegible] per [illegible] [illegible] elemosina [illegible] [illegible]. Et adorandum [illegible] [illegible] fluminum et [illegible] in illo [illegible] [illegible] qui filius suus [illegible] [illegible].

Leo sit [illegible] et venatur, sit duplex forma [illegible] alia, et [illegible] [illegible] testa que facile claudit, [illegible] [illegible] forma ponit agnum [illegible] omnis [illegible] statim salit leo qui [illegible] [illegible] et tunc [illegible] de forma non posse [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] forma [illegible] cadit et [illegible] in [illegible] que [illegible] [illegible] [illegible] se claudit et [illegible]

que ultimus non permittit, [illegible] [illegible] [illegible] forma [illegible], et in illa [illegible] tenet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] forma [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] se [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ita que [illegible] [illegible] [illegible] forma est [illegible] [illegible], testa que ipsum claudit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] capitur et ligatur, quia [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] Job [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 19. [illegible] leonem qui [illegible] [illegible] qui captus est.

Gutta est minima pars aque [illegible] [illegible] sit minima [illegible] mollissima et [illegible] [illegible], [illegible] et virtute, quia [illegible] [illegible] casu [illegible] lapidem cavat et [illegible], et gutta in [illegible] [illegible] et clara rotunda et [illegible] casu [illegible] terra irrigat et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in herbas [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] Gutta que [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] que [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], et licet gutta [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] lapidem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] irrigat et emollit. [illegible] gutta cavat lapidem non vi sed sepe cadendo.

[illegible] est piscis marinus qui [illegible] aliquid augmentat [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] capi solet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et ipsum [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], et statim [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et se [illegible] [illegible] [illegible] mare petit et [illegible] se [illegible] ad terram [illegible] [illegible] ipsum [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aqua salsa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aqua [illegible] [illegible] et ad [illegible] [illegible] ad gaudium [illegible], et [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] filius [illegible]

qui venenatus est in spiritualitate incipiens, cum
sit in ipso et in [illegible] infantis. Propterea
[illegible] et laudabat nimio [illegible]. Iste
[illegible] arte mirabili est captus et de [illegible]
paradisi ad mundum per [illegible] attrahitur
piscatoribus [illegible] prophete [illegible]
[illegible] capta [illegible] cum [illegible]
et capitur in [illegible] per [illegible] venatorum
[illegible] de piscatoribus, sicut David qui
dicebat: Veni ad liberandum nos domine
deus virtutum. Et Alius sicut [illegible] qui
dicebat [illegible] et de
[illegible]. Alius sicut [illegible] qui dicebat:
venit dilectus meus in [illegible] sicut caper
et hinnulus cervorum. Alii venerunt [illegible]
dilectam corpus amavit in [illegible]
[illegible] Propterea factus est talis [illegible]
[illegible] tamen [illegible] a vino
[illegible] quod per [illegible] iste [illegible]
[illegible] vel ab [illegible]
[illegible] [illegible] Christus
et [illegible] in [illegible] et [illegible]
[illegible] et capitur in profundo maris
[illegible] ad liberandum [illegible]
[illegible] descendit [illegible]
[illegible] et ascendit. Iste
in [illegible]
[illegible] voluntate [illegible]
plena sunt et [illegible] altare
[illegible] in [illegible] venit
et ad salutem [illegible]
caro mea [illegible] est [illegible]

Item elephas [illegible] capitur: Due puelle
virgines nude in desertum pergunt ubi [illegible]
tat elephantes. Una [illegible] altera
gladium ferens [illegible] alta voce canta-
[illegible] audit elephas [illegible]
[illegible] nulla [illegible] virgines [illegible]
[illegible] in [illegible]
dulce [illegible] venatur [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] in [illegible]. [illegible] mora
puellam cum gladio [illegible] ventrem
[illegible] elephantis sanguine [illegible]
[illegible] et [illegible] in [illegible] altera
puella [illegible] sanguine [illegible]
[illegible]. Et [illegible] sanguine
de latere fusum [illegible] puellarum [illegible]
[illegible]. Altera [illegible] in [illegible]
[illegible] illa per [illegible] ista per
[illegible] ab te [illegible]
[illegible] virginis [illegible] sanguine
tingitur ut [illegible] respondit
sponsa possit: Dilectus meus candidus
et rubicundus. Item [illegible] raptus [illegible]
natura [illegible] et [illegible]
[illegible] elephante.

accedit alius qui vult [illegible] alius
et liberat eum de manibus [illegible]. Moraliter
adultus elephas liberantem se et [illegible]
in manibus eius et diligens eum ut liberatorem
suum [illegible] obedit ei. Tu ergo homo [illegible]
et tu qui [illegible] elephante liberatore
tuo [illegible] gratias et eius [illegible]
datis obtemperas. Christus eripuit nos [illegible]
[illegible] de potestate tenebrarum et transtulit in
regnum [illegible] sue. Et David: Diligam te
domine fortitudo mea. Dominus firmamentum meum. Nota
Leo [illegible] facile [illegible]
[illegible] talis [illegible]
[illegible] ambulat [illegible]
[illegible] a venatoribus [illegible] plumis
[illegible] gallinaceus
albus [illegible] capti arte
[illegible] catulus [illegible]
[illegible] exemplo [illegible] qui
[illegible] mult[illegible]
in [illegible]
[illegible] capiunt ad
[illegible] si [illegible]
[illegible] quod [illegible] ut
[illegible]
[illegible]
[illegible] adalia [illegible]
[illegible] tractu [illegible]

Cetus est piscis [illegible] in quo maria
[illegible] plus quam aqua et [illegible]
[illegible] et magnitudinis corporis [illegible]
[illegible] pulmones [illegible] arena
[illegible] herbe et frutices ibi crescunt
[illegible] belua [illegible] ad [illegible]
naute [illegible] ancoras [illegible]
aquis [illegible] et absorbet
[illegible] est [illegible] ad [illegible]
piscatores [illegible] per [illegible]
[illegible] caro [illegible]
[illegible] aque maris [illegible]
[illegible] ubi [illegible]
magnitudine de [illegible] tota
[illegible]. Vero affectu diligit ca-
tulos suos et [illegible]
se opponunt [illegible] pellagus
[illegible] et [illegible]
[illegible] a piscatoribus
[illegible] ad profundum maris
[illegible] aqua in [illegible]
[illegible] ad mare [illegible]
et [illegible] a [illegible]
Hec vero [illegible] catulos suos [illegible]
[illegible] in ista [illegible] et
[illegible] tempore [illegible]
et per [illegible] adversitatibus se oppo-
[illegible] in [illegible]

domum perducit prenobilem, et vas caro sibi tali. Quos ut amicos diligit et custodit secundum quod ipsa scriptura narrat, id est cum tales tumulos in mari invenit per affectum videt, aspicit et pre timore eorum retardat, timens ne ab infra piscatoribus per petram mortis capiatur, et a mari proiciatur, expectant et per mortem occisum ipsos devoraturos. Assunt [illegible] plurimum tribulationum [illegible] super eos veniunt et adeo [illegible] qualiter ad mare ponere videntur. Ipsa [illegible] illos quos suos catulos esse novit, et quos ab [illegible] suos [illegible] perdidit, quod anima [illegible] temporalia occupat [illegible] plurimum [illegible] dimittit ut ab amore seculi [illegible] Ysaie ... [illegible] sine [illegible] plurimum [illegible] Ecclesiastes [illegible] iter [illegible] ... lactationis [illegible].

Grues [illegible] ordinate volant, regem ut precessorem eligunt secundum Plinium libro x ut vigilet aliis dormientibus, ordinat et constituunt, et illa que ducit alias ipsa ad rectos volatus cogit, tamen [illegible] in [illegible] et clamore [illegible] pro posse [illegible], et si illa [illegible] fuerit statim alia in illo officio sibi substituitur et succedit. Et grus illa que vigilat [illegible] alias [illegible] clamando excitat et [illegible] super unum pedem stat, et in altero lapidem tenet [illegible] suspensa ut si se casu aliquo dormiat ut per casum lapilli excitetur, ut dicit [illegible]. Et [illegible] libro [illegible] in [illegible] prelatus est [illegible] et vigil [illegible] cum aliis dormiunt [illegible] in cura [illegible] vigilat [illegible] vigila. Iste [illegible] alios [illegible] ad rectitudinem [illegible] et [illegible] clamore predicationis [illegible], et [illegible] pro posse [illegible] Iste autem [illegible] vigilat et [illegible] alios [illegible] dormiunt [illegible] predicationis clamoribus excitat [illegible] et [illegible] diligenter [illegible] Ipse in [illegible] vigilando et [illegible] que [illegible] et in [illegible] dormiat et in [illegible] et [illegible] uno pede [illegible] ad [illegible] ad temporalia [illegible], et lapidem [illegible] et [illegible] mortis et inferni

memoriam petre vel Christi qui est petra unde fluxit aqua et sanguis ut sic a peccatorum sompno se valeant prosurgere. Surge qui dormis etc. Ephesios v

Syrene secundum Plinium et Ambrosium sunt quedam monstra marina que facie muliebri brachia et mamillas habentia sunt grandi magnitudine et facie sunt horrende [illegible] inferius [illegible] sunt similes cum alis et unguibus ad laniandum aptis, in fine vero corporis squamosas piscium habent caudas quibus natando in fluctibus se gubernant, vel sic autem sunt pisces cum brachiis portant, quibus [illegible] solent nautis plurimum formidari, et [illegible] solet [illegible], ut dicunt [illegible] et [illegible] dicit [illegible] narrat [illegible] qui se vidisse asserunt. Tales [illegible] esse [illegible] mamillas [illegible] quibus [illegible] catulos et [illegible] suos lactat et delectat, et nutrit. [illegible] lactare [illegible] et lactant [illegible] suos [illegible] videtur esse [illegible] in [illegible] parte [illegible] dulces [illegible] et [illegible] aquila [illegible] alas et ungues [illegible] volatile voluntate [illegible] et sua rapacitate [illegible]

Mater secundum [illegible] marinus [illegible] per fetum intrinseco. Mater enim quod fetus est in ventre ipsius nutrit eum sanguine. Cum autem de utero egreditur ipsum nutrit ipsa lacte. Cum vero [illegible] ipsum nutrit pane sanguinis [illegible] ad mamillas mittit et in lactis [illegible]. Mater que puerulum educat [illegible] nimio lacte [illegible] qui [illegible] nutrit [illegible] ipsum amplectitur, osculatur, lactat [illegible] nutrit. Per matrem potest intelligi predicator vel prelatus qui [illegible] ad subditos [illegible] cum affectu [illegible] et [illegible] mamilla [illegible] et fovere [illegible] diligere ab omni incommodo preservare, et a [illegible] vitiorum [illegible] et sanguinem [illegible] lacte [illegible] et dulcis [illegible] et pane [illegible] et [illegible] diligenter nutrire [illegible] Hec [illegible] filium

Frenesis seu furor est illa infirmitas de
qua mencio dicit proprium ... [illegible]
furore. Et est frenesis calidum apostema
in cellulis in quibusdam pelliculis generatum et
a frenibus i. a pelliculis cerebri ob [illegible]
frenesis nuncupatur. Colera cum rubra
ipso calore et febrili ... longata furiosa
efficitur et per venas nervos et arterias
superius ad cerebrum rapitur, ubique in apostema
colligitur. Et ex hac passione que dicitur frenesis
generatur. Fit autem ex calido humore
complexione calida et tempore estivo calido
secundum quod accidencia turbulenta scilicet aliena-
cio mentis, siccitas oris, sitis nimia
et dolor et angustia tocius corporis
defectus sompni et sincopis cordis. Per
istam passionem intelligo iracundiam et fu-
rorem in qua procul dubio mens a recto
iudicio alienatur et [illegible] iudicium
absorbet. Et hoc dicitur istud apostema cerebri
quia per hoc quod colera i. iracundia ad
cerebrum mentis rapitur, nature est cerebri
apostema superbie generatur; et utrumque in pro-
fectibus et calidis ad mala opera ar-
dentibus et acutis; nimio tempore estive pro-
speritatis ubi scilicet magis [illegible] colera pro-
et fundi voluntas. Talibus ergo contingunt
plura mala ut sitis i. ardor et appe-
titus [illegible] siccitas i. indevocio et im-
pietas [illegible] et prosperitas corporis
[illegible] et infamie [illegible]
et angustia scilicet de bono aliorum sincopis
seu defectus cordis et sompni i. defectus caritatis
et affectus bonorum. [illegible] contra
furor utique [illegible].

Nubes est impressio aeris sursum in medio
[illegible] et ex [illegible] vaporibus aggregata
calor celestis partes leves et vaporosas
[illegible] aque superius in aere [illegible]
elevat et in naturam nubes [illegible] et mu-
tat. Nubes enim licet ex mari solis
radiis attrahatur, tamen omnis marine amari-
tudinis i. in dulcedinem conversa; et est
nubes quod [illegible] que in aere
[illegible] pluunt [illegible] gradatim [illegible]
Per nubes [illegible] solent i. [illegible]
[illegible] ab amore terrenorum [illegible]
elevari et sursum in aere [illegible] statu
[illegible]
[illegible]
[illegible]

recto et absolui dicitur esse dulcis per compassio-
nem et [illegible] per devocionem [illegible]
[illegible] et sic dicitur [illegible] illud ps. [illegible]
quam dulcia faucibus meis eloquia tua.
Et nubes [illegible] solent [illegible]
[illegible] pluit per doctrinam et predicacionem, grandi-
nat per duriciem [illegible] et [illegible], corru-
scant per gaudia [illegible] eternorum [illegible]
per exempla [illegible] tonat per divinum iudicium
terribilem [illegible], fulminat per malorum
[illegible] et peccatorum et [illegible]. Nu-
bes lucida obumbravit eos et vox de
celo audita est.

Iris est impressio radii solaris in nube
[illegible] splendor [illegible] in aqua
[illegible] in ipsa sed in speculo [illegible] colo-
rum ymagines [illegible]
[illegible] de die et non de nocte videtur [illegible]
a sole et non [illegible] radius [illegible]
[illegible]
plurima sunt [illegible] solis [illegible]
[illegible] mitigat [illegible]
[illegible] celo et [illegible]
[illegible] Beda et [illegible] per plures annos
[illegible] iudicio non apparebit [illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible]
et [illegible] in meridiei [illegible] sol [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] iudicium per plures annos non apparebit [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] solis [illegible]
[illegible] in nube [illegible] et
[illegible] in ipsa [illegible] a deo
[illegible] et [illegible] aque [illegible] colores
[illegible] virtutes et [illegible] modo
[illegible] sol in [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] post mortem [illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible]
apparebit in [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] aut in nocte [illegible]
[illegible]
a luna [illegible]
[illegible] et [illegible] ab [illegible]
[illegible]
[illegible] solis mitigat [illegible]

et illa peccatores per bona opera vegetat
et pulcritudine ipsi celo i(d est) ecclesie triumphanti
et ipsi terre i(d est) ecclesie militanti tribuit et ministrat
humorem devotionis in actione contemplationis in qua est
humanum demittat et declarat et eo an
indicium ista i(d est) mundi et peccatoribus humore re
devotionis et compassionis taliter se letabuntur
propter presidium amoris
Item iris est arcus celestis in nube rorida re
[illegible] solaris [illegible] [illegible] in isto arcu
attenditur primo quantum ad eius generationem quia
generatur ex nube rorida et ad planum
[illegible] aqua et ad eius [illegible] et figuram
[illegible] quia ipsa est sperica et circularis quia [illegible]
[illegible] coloribus tangit terram secundum [illegible] celum
tangit quantum ad speciem et decorem et perfectionem
et pecularis quia in illa nube resoluta [illegible]
fulget omnibus coloribus [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in aqua [illegible] [illegible] [illegible] ubi apparent
colores quatuor elementorum quia in primo
apparet color rubeus ratione ignis secundo
lacteus [illegible] ratione aeris tertio viridis ratione terre
[illegible] ceruleus ratione aque et multi colores
intermedii quos nullus pictor secundum artem
in [illegible] [illegible] posset describere depingendo
Per hunc iste spiritus est Christus [illegible] et [illegible]
[illegible] per iustitiam [illegible] [illegible] igitur
[illegible] [illegible] non apparet nisi in
[illegible] [illegible] [illegible] quia in nocte culpe [illegible]
[illegible] [illegible] quia peccatores [illegible]
[illegible] [illegible] divina iustitia meditari [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] amor [illegible]
quia tunc radii [illegible] [illegible] et [illegible]
affectu [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] impediunt visum eius vel propter [illegible]
[illegible] [illegible] et discordie [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ignorantie vel
vel propter [illegible] [illegible] [illegible]
propter debilitatem [illegible] visus et [illegible]
[illegible] [illegible] iste a peccatoribus non videtur
in nocte culpe [illegible] [illegible] in nocte culpe [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ab eis arcus [illegible]
iustitie meditatur in die [illegible] [illegible] [illegible]
videbitur ab eis [illegible] [illegible] veniet
in nubibus et videbit eum omnis oculus
Iris est plaga [illegible] [illegible] [illegible] quia
dicitur esse per iustitiam [illegible] [illegible] esse dicitur
per iustitiam [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] dicitur esse colorum [illegible] pulcritudine
[illegible] et ibi dicitur esse color rubeus
caritatis quantum ad ignem ibi [illegible] dicitur
esse color lacteus claritatis et [illegible]

quantum ad ipsum aerem ibi dicitur esse color viridis
[illegible] quantum ad ipsam terram ibi dicitur esse co
lor ceruleus pacis et [illegible] quantum ad ipsam
aquam et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et ad [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ordinat [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ponam in nubibus et erit
[illegible] [illegible] [illegible] et terram et a terra
[illegible] [illegible] [illegible] contemplationis
[illegible] [illegible] tangere celum [illegible] [illegible]
et affectus [illegible] [illegible]

Ros est impressio aeris que ex virtute
celesti [illegible] et ad terram [illegible] [illegible]
[illegible] herbas et plantas [illegible] et
[illegible] [illegible] ardor diurnus com
[illegible] et [illegible] [illegible] refrigerat et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] ad ardorem [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quo ad [illegible] [illegible]
ubi [illegible] virtute sua [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] terram inebriat et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et augmentat
[illegible] [illegible] in mari et conchas [illegible]
[illegible] [illegible] pullos [illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] ultra modum [illegible]
[illegible] [illegible] temperat et condensat
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] de nocte [illegible] et
[illegible] [illegible] [illegible] aque [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et causat [illegible]
floribus [illegible] [illegible] divina gratia [illegible]
[illegible] ista [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quia [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] iste [illegible] [illegible]
[illegible] et per [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] refrigerant
et temperant [illegible] [illegible] [illegible] et
[illegible] et pullos et [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
per [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] in cordibus [illegible] ut
[illegible] [illegible] posset dici [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
celi et pinguedine terre et benedictio [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ex vapore grosso
et [illegible] nubis vehementissime
inflammato que collisione et [illegible]
[illegible] nubium et [illegible] impellitur
et ex [illegible] ignitis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] celestis
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fulmina
[illegible] ad modum lampadis fulgida

p acum desiderii desistunt, et quia secundum illud de
sidilonis demator parvulis comminatur
homo maior sed virtutis, quia in descensione
incendit et urit, ideo dicitur fulgur penetrat
et scindit, ideo dicitur fulmen quasi nichil
corpulentum ei resistit. Moraliter qui in nube
religiosi vel societatis vel ecclesie inflamma
cum male subditi per invidia et livo
rem attritu et collisione nubium et ve
torum impugnatione aliorum bonorum pre
latorum et sociorum debent exterius per illa
et aliorum consortio relegari, Prov. 24 [illegible]
[illegible] et exibit cum eo iurgium cessa
bunt lites et contumelie.
Invenimus in libro de naturis rerum quod
hominem non tangit fulgur quin statim accendat
[illegible] ut homines [illegible] homines
ut aut [illegible] homini [illegible] tamen addo
[illegible] faciunt [illegible] homini [illegible]
[illegible] audacius [illegible] hominis [illegible]
ad [illegible] sanguinem emittit
[illegible] in publicis. Gladius quo homo
occisus est dicitur iudicium amplius [illegible]
[illegible] si solum [illegible]
[illegible] compertum sit [illegible]
[illegible] et tali modo [illegible] de [illegible]
[illegible] et quod omnium mirabilius est
[illegible] quotidie compertum [illegible]
[illegible] in aqua [illegible]
de [illegible] et [illegible] in aqua [illegible]
[illegible] hoc [illegible] fulgur [illegible]
[illegible] venit ubi [illegible]
[illegible] fulgur occidens [illegible]
[illegible] est [illegible] quia [illegible]
[illegible] bestia [illegible]
[illegible] quia [illegible]
[illegible] bestia
[illegible] et [illegible]
[illegible] quociens [illegible]
[illegible] et quociens [illegible]
morte [illegible] Gen. 8
[illegible] a facie mea volucres
[illegible] et bestias terre. De hoc
[illegible] qui in [illegible] sanguinem
[illegible] emittit, et gladio qui [illegible]
amplius [illegible]
[illegible] et [illegible] homicidium
et homicida [illegible] et [illegible] debent
[illegible]
[illegible]

sanguinem fundere sanguis illius [illegible]
Tonitruum secundum auctorem in libro methe[ororum] [illegible]
[illegible] vapor ex [illegible] in nube [illegible]
[illegible] quia sicut [illegible] ex [illegible] sit
[illegible] sic ignis ad extinguendum [illegible]
[illegible] et tronitrum. Tonitruum solet
[illegible] et ut [illegible]
Tonitruum secundum auctorem in libro methe[ororum] efficitur
cum vapor siccus et calidus ad interiora
nubis frigide et humide [illegible]
[illegible] quo [illegible] ab
[illegible] et quia [illegible] ex forti
[illegible] inflammatur nube [illegible]
[illegible] et [illegible] vapor ille igneus
aut in aqua nubis se extinguerit a parte
[illegible] et [illegible] nubis
efficitur sonus tonitrui qui auditur
ex igne [illegible] sit [illegible]
Moraliter [illegible] vapor siccus
[illegible] et calidus [illegible] nube
[illegible] vel
[illegible]
ex [illegible] totaliter [illegible] et
[illegible] causas
[illegible] vapor
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
et sic tonitruum efficitur [illegible]
et [illegible] in [illegible]
[illegible] et bonorum [illegible]
[illegible] et nubes [illegible]
et [illegible]
[illegible] fulgura et voces tonitrui
Vel aliter [illegible]
[illegible] tonitruum [illegible]
voce [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Vel aliter Ton
truum est [illegible] quia [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Tonitruum cum aqua descendens
est utile [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Sic [illegible]

terribiles et severi ut saltem ipsum timeant
ut non delinquant propter hoc. Dicit Plinius de be-
nignitate terre quod albus sit in solo sed
ante celestitatis apparuit preterit omnia
dissipari. Consecratio 2a. Aristoteles libro de animalibus
Tsime petro tirsicos id est appellatur optimus di-
amans et quod est magis subtilitatis et ve-
hementis inflammationis ideo quia albaret
ad corpora ad que pertingit vel inficiat
vel corrumpit. Dicit quod in hoc sunt petro
tirsicos id est consolatores mortis sunt ce-
teris infimis descendentes et per ipsos sa-
gacitatis consolatorum et illos rutilantes
per eorum ab aliis per castitate sed alios
non inficit.
Puma fuit quedam virgo qui filia fuit
intima virginem admodum speciosam ista
ergo nimium amore juvenis diligebat et de-
cumbenti deficiens sciens flendo pulchri-
tudine defendebat et nunc pro se nunc quod
allegabat et prohibicionem juvenis contrabatur
nec ad corpus mundum inveniebat
Quamquam ergo ista per desperacionem se vellet sus-
pendere intrinsecus causam sui doloris
cognoscens pendendum appone promisit
Regina ergo quedam quandam dea absente
viri juvenis detrahenda sibi immediate
quandam alloquitur ipsam hic nullo
velle audire testatur et fit quod patre
conservante filia plurima sibi supportari
ad eo nuptialem virgo in lapsu temporis
cognoscens filiam esse perfecte turpitudinis
fit insanus et evaginato gladio sequitur
fugientem. Qua cum non ceteris ipsum adju-
verunt et abscondit deos ut ceterum
locum compellat necessitate si in mundo
maneat vivos inficiat, vel si mortuus
descendat ad inferos mortuos corrumpat
Arbuta ergo pergens sui nominis in arbore
mutatur que pre dolore amaritudinem
adhuc amarissima stillat guttas pueri
non parens qui quis. Verum ipsum lignum si-
cut arbor perficit et tamen completo tempore
ab arbore procedit qui puer adonides
nuncupatur qui tandem filia cum esset
in venacione a deo fuit occisus sed
deorum consolacione in florem sunt
commutatus
Incipit Leviticus

Sacerdotes non debebant accipere aliquam
vilem aut inhonestam uxorem sed
scortum captiva ancillam viduam 13
aut repudiatam prodicam et meretricem
sed procurabant virginem aut puellam de populo
suo natam. Quia sicut ipse dicit
sacerdos seu pontifex in cuius caput fuso
sed oleum unctionis et cuius manus consecrate
sunt in sacerdotem et sanctis vestibus vestitus
est non debet caput suum discooperire nec ve-
stimenta sua scindere ad mortuum intrare
vilem aut inhonestam mulierem in uxorem
accipere sed puellam virginem de populo suo
nobilem et strenuam genus seu vulgo geste
sive non infecte. Sic sacerdos est proprius
olio in spiritu sancto unctus et sacra ve-
ste id est purissima humanitatis vestitus quia
ipsa est corporali cum Christo in qua si in
vera incarnacione se induit non acce-
pit mulierem vilem sed nobilem in corporeum
sed virginem non servam ancillam sed virtuose
liberam non sed peccato captivam sed liberam
elegit cum virginem gloriosam cui se carnem
assumendo coniunxit que est de populo suo
israhelitico nata fuit. Exodi 33
33 Cum Moyses ascendisset ad montem
ad dominum et legem ab eo suscepisset
et tamen ad populum descenderet tanta
gloria in vultu illius apparuit quod
populus in eum inspicere non valebat quia
vino facies eius cornuta erat ex
consortio domini et tunc ipse Moyses ignorabat
radiis cum splendore de vultu eius
emicabat qui totum resplendentem
perdebat. Et nunc ipse Moyses
velamen ante faciem posuit suam et
cum populo loquebatur ne tanti nimii cla-
ritate intuendam faciens ledit. Sicut
dicitur Exodi 30. Sed multi sunt contra Moysen
qui sed cum ascendunt in montem contempla-
cionis et divinam conversacionem se sencium per devo-
tionem cum gustasse solent cornuti effici et
superbi inflati quia aliis solent contempnere
et se sanctos pre aliis reputare.
Cum sacerdos peccabat et deum placare
volebat accipiebat vitulum et eum
immolabat sanguinem eius intincto di-
gito quod videlicet septies aspergebat et
circa altare interius intinxit contingere-
bat, reliquum vero sanguinem sup-

altare holocausti fundebat et vitulum re-
nibus et adipibus comburebat, carnem
vero cum pelle extra castra portabat et
cum ibi in loco mundo ubi fundebantur
cineres incendebat [illegible] aut per eam
fiebat quia synagoga vel specialiter peccator
et sic quociens sanguis hostie in sanctua-
rium inferebatur [illegible] et hostia relinquebatur
[illegible] duo cremabantur. Moraliter qui-
cumque vult peccatum suum redimere et deum
placare, ipse debet vitulum scilicet lasciviam
carnis sue deo per penitenciam immolare sed
quando sanguis id est peccatum per confessionem funditur
et velum id est cor [illegible] per septem [illegible]
opera isto sanguine id est peccato aspergitur
et altare incensi id est oracio isto sanguine
tangitur [illegible] quia pro suo peccato orans
locum et offensum [illegible] quia ille al-
tare incensi cum sanguine tangit qui
pro peccato suo ad altare accedit et
orationem facit. Vel dic quod tunc sacerdos peccatum
suum et populi expiat quando sanguinem
vituli et memoriam sanguinis et passio-
nis Christi ad [illegible] sacramentum eucharistie domino
immolat, et in altari crucis super peccato
passionem commemorat, et cum carnes et pellem
extra castra portatur, cum ipsum extra
civitatem fuisse passum commemorat.
Unde dicit apostolus ad Hebreos xiii: Exeamus
ad eum extra castra improperium eius
portantes.
Animal non reputabatur mundum in lege
4 nisi quod ruminabat et ungulam
dividebat, alia vero que non ruminabant
nec ungulam dividebant non debebant
a filiis Israel comedi nec corpus eorum mortuum
tangi, et sic sus et lepus erat in-
munda quia licet unum horum ruminet
et ungulam tamen non dividit. Aliud
non licet ungulam dividat, non tamen ru-
minat. Moraliter ruminare est contritionem
et per peccati meditationem, ungulam vero di-
[illegible] et duplicem sunt peccati et malorum
operum confessionem et [illegible] sacerdoti
revelationem, quia [illegible] duobus
caruerit [illegible] apud deum mundus et
Processus [illegible] sit quando [illegible]
iudicasse [illegible] fiebat circa
6 leprosos [illegible] quod si suspicio
lepre appareat in aliquo ut forte quia
scabiosus vel quia cutis apparuit humor

et pilus albior debebat eum sacerdos re-
cludere septem diebus et si videret quod color lepre
non cresceret sed esset quod post inclusionem aliorum vii
dierum se nullatenus augmentaret debebat
eum dimittere et mundum [illegible] omnibus indicare
lavabat tamen vestimenta et mundus esset
quia scabiosus est quia si forte lepra [illegible]
eum leprosum indicare et eum extra castra pellere
debebat. Sic non audita sufficiente lepre
heresis [illegible] dicitur eum sacerdos in medio [illegible]
diligenter investigare et [illegible] si sit certe [illegible]
et includere, si non videt quod non perseverat
[illegible] liberare
si cessat ipsum tamquam mundum [illegible]
et precipue scabie esse quam lepram [illegible]
[illegible] quam heresim indicare, qui-
cum scabies non facit leprosum [illegible]
non facit leprosum sed peccatum si videt
[illegible] macula crescere ipsum quoque in errore persistere
tunc debet eum leprosum vel hereticum iudicare
et a consorcio [illegible] separare. Augustinus xxi de
[illegible] malos [illegible] ipsorum.
Ad mundiciam lepre requirebantur duo passeres 7
vivi in vase fictili lignum cedrinum et ysopus
vermiculus et filum coctum. Unum quoque horum
passerum occidebat et sanguis eius super illam
aquam in vase illo fictili stillare permittebat
et tandem passerem alium vivum et ysopum in
lignum cedrinum cum filo illo coctino per
modum aspersorii ligabat, quibus [illegible]
[illegible] leprosi [illegible]
aspergebat et sic passer ille vivus abire
in campum permittebatur. Rasis quoque pilis
et lotis corpore et vestibus hos septem dies
extra tabernaculum morabatur. Octavo vero
die duos agnos sacerdoti offerebat et
mundus effectus castra ingrediebatur. Moraliter
ad hoc quod leprosus id est peccator mundetur necesse
est quod sacerdoti per confessionem se ostendat et
quod deo duos passeres id est corpus et animam afferat
et quod lignum cedrinum id est crucis memoriam [illegible]
[illegible] et ysopum humilitatis [illegible]
vas fictile cum aqua id est carnem contritam cum la-
crimis secum ferat ut sic dum unum passerem
id est carnem per penitenciam immolat, alius passer
scilicet anima liber evolat et recedit, [illegible]
sanguis id est peccatum in aqua [illegible] lacrimarum
[illegible] rubricata [illegible] humilitate
ysopo leprosus aspergitur et lavatur ab omni
contagio mundatur et ad castra id est ad gratiam
in presenti et gloriam in futuro tamquam mundus et
[illegible] recipitur. Lavabis me domine
ysopo et super nivem dealbabor.
Sacerdos nullum mortuum debebat tangere 13

non autem mortuum obsequiis interesse ut dato
precepto precipitur ipsi summo nisi dumtaxat extra
pater vel mater filius frater vel soror virgo. Et
adhuc ista concessio non fiebat nisi sacerdotibus
minoribus quia summus sacerdos qui typum christi
ad ulterius processus mortuum accedebat. Unde
ut dicit ipse ad nullum mortuum debet venire
nec ad eius debet interesse. Ex istis possumus
advertere aliquid quod quanto quis maior in eccle-
siastico statu magis debet mortuorum consortia
et peccatores vitare et tactum et societatem
malorum summopere declinare. Illi enim quasi
et sanguini contrahunt quos scilicet vicarii
et claustri a iure tangere et associare
malos permittuntur. Summi vero sacerdo-
tes qui sponsi sunt vincti et constricti scilicet
sunt viri religiosi et perfecti ex toto debent
mortuos id est peccatores et iniustos consorcia
tum et hereticos abhorrere et dicto quod sunt
principes seu magistri et consanguinei et proximi
qui ipsorum tamen debent fugere et vitare. Sicut
enim talium tactus et accessus sit quasi debet
prohibitus sicut tamen est sacerdotibus in plateis et
parietibus intrare, et maxime hoc dicitur de religiosis
et perfectis qui de parentibus talibus inquam
que sunt peccatores non debent curare sed eos
prorsus dimittere et horrere, quod non faciunt multos
claustricos qui plus debito diligunt propin-
quos et parentes. Quibus in ewangelio dicitur: Qui
non odit patrem aut matrem et uxorem
et filios etc. non potest esse meus discipulus.
Multi enim sunt claustrales qui diu multos
parentes plus diligunt debito. Propterea
dicitur istis Levitici 11: Nolite contami-
nare animas vestras nec tangatis quicquam eorum ne
immunde sitis.

Omnis qui habet maculam non offerat panes
deo suo nec accedat ad ministerium eius
si fuerit cecus vel claudus si habuerit parvo
13 vel grandi vel torto naso, si fracto
pede vel fracta manu, si gibbosus, si
lippus, si albuginem habens in oculo, si
iugem scabiem, si impetiginem habens in corpore
si herniosus. Iste enim sunt xii macule seu
impedimenta que homines prohibebant indigne
ne ministrarent in tabernaculo sacerdotali officio
deservientes sed non permittebantur panes et cetera
offerre de panibus que offerebantur in sacrificio
permittebatur comedere. Moraliter ille qui
habet maculam id est ille qui est in peccato mortali
qui peccato non debet ad altare accedere nec in
sacerdotis officio ministrare quousque a tali

macula voluntarie se per penitentiam purgaverit. Qui
tamen cum se sentit talibus maculis id est viciis
seu criminibus irretitum et maxime quod stat se
per excommunicacionem maculatum, tunc se debet ab
introitu tabernaculi id est ecclesie se retrahere et
in officiis ecclesiasticis nullatenus ministrare
sed indignum se reputare debet a ministerio
retro ire. Levitici 22: Dic his in quo fuerit
immundicia qui accesserit ad ea que consecra-
ta sunt peribit de populo suo.

Annus iubileus apud hebreos
observari debuit iste annus quinqua- 16
gesimus ab egressu filiorum israel de
egypto et ex tunc de quinquagesimo in quin-
quagesimum observatur. Quia scilicet iudei omnia
septenaria observare voluerunt, ut scilicet septi-
mum diem septimum annum servaverunt, et tandem
iubileum tamquam solitum annum cum fine
septem ebdomadarum annorum. Erat ergo iste annus
valde privilegiatus, quia tunc omnis
servus liber efficiebatur, omne debitum
tunc dimittebatur, et omnis hereditas ven-
dita ad pristinum dominum revertebatur.
Et vocatur annus iubileus a iubilando
dicebatur pro eo quod tunc libertas
tube buccinis in eo canebatur.
Similiter quia leticias annus iste colebat
moraliter istud festum sit penthecostes
quod scilicet a tempore hinc nos computamus de
egypto scilicet a tempore pasche quo facti
patres egressi sunt de egypto diebus
quinquaginta celebratur. Quia illud est
festum et tempus valde privilegiatum. Quia
ibi est remissio peccatorum scilicet debitorum,
ibi est hereditatis restitucio id est reparacio
gratiarum et meritorum, ibi est servitutis ab-
olicio id est libertas firma bona confirmatio
et donorum, ibi est iubilus devotus
exultationis laudis predicacionis, confessionis
et credencie secundum linguas cathecorum spiritus
sancti qui isto die fuit missus scilicet
debitorum peccatorum dimissio, hereditatis
virtutum restitucio, libertatis donorum
distribucio et iubilus laudis et confessionis
predicacionis et gratiarum actionis inspirator
et inflammator. Iste ergo dicitur iubileus a
iubilando quia scilicet in ista die debemus
iubilare et laudes deo decantare.
Psalmus: Iubilate in neomenia tuba
et in insigni die solempnitatis.

In capitulo [illegible] et ultimo agit de decimis
et dicit quod decimum animal quod ordine [illegible]
17 venit pro decima dicatur domino, quod illud
sive sit bonum sive malum non per-
mutatur cum alio commutari. Quidam autem fe-
cerat de voto, quod scilicet deo aliud
animal vel rem aliam devoverit illud
cum alio sive deteriori sive meliori
permutare nequibat. Si illud [illegible]
quod voverat sive mutare voluerit
[illegible] sic ubi dicit [illegible] de de-
cimis sive de votis domino consecrata.
Si quis illud ad aliud mutare
vellet, utrumque domino consecratum sit,
et illud quod minus est et illud cum quo
mutabat. Et ideo [illegible] aliud non
quod conservabat sive [illegible] sive animal sive
agrum sicut non vendatur [illegible] redimi [illegible]
[illegible] sicut consecratum [illegible] et deo
Istud potest applicari de illis malis,
et de illis [illegible] qui propositum [illegible]
in religione deo devovent et tamen
et conservatum quod scilicet [illegible] est [illegible]
in [illegible] [illegible] constituunt deo
[illegible] qui [illegible] deo ad religionem
vel sacerdotium est consecratus, non potest [illegible]
[illegible] ut [illegible] substituere. Si [illegible]
[illegible] tenetur [illegible] et offe-
rre [illegible] sive debiles sive [illegible]
non dicit [illegible] Si [illegible]
[illegible] dicit deo famulari in
illud [illegible] omne
sanctum portabat. Ecce quod [illegible] consecratus
est deo, et in ordine vel religione
non potest amplius non consecratus fieri ut ad
[illegible] a tali statu [illegible].
Sicut ubi dicit [illegible] quod [illegible] tacite
vel expresse professionem fecit deo consecratum.

Incipit liber Numeri capitulo primo

2 Precepit dominus quod cum [illegible] pluries
moveri [illegible] de loco ad locum
progrediebatur [illegible] levitarum
portare [illegible] tabernaculi [illegible]
[illegible] sic erat quod [illegible] sacerdotes
nullus erat ausus illa que erant
[illegible] velud in sanctuario [illegible] et [illegible]
sacerdotes omnia que erant in sanctuario
scilicet archam propiciatorium cherubin
et altare et [illegible] palliis involvebat
[illegible] et illa levitis [illegible] deferebat.
nullus quod [illegible] sacerdotes ista [illegible]

[illegible] debebat quoniam [illegible] involuta
ab aliquo non sacerdote videbatur morte statim
moriebatur. Levite quod omnia [illegible] tabernaculi
[illegible] et [illegible] in humeris et [illegible] in vehi-
culis [illegible] portabat. Ista applicari [illegible]
levite, [illegible] in [illegible] [illegible] et
[illegible] constituti debent [illegible] tabernaculi
[illegible] officiorum et [illegible]
[illegible] [illegible] officiorum et [illegible]
[illegible] in [illegible] humeris portare et in [illegible]
[illegible] nostre [illegible] et non [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sanctum portabat.
4 Erat [illegible] apud iudeos quedam religio
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nazarei [illegible]
Et erat quod [illegible] deo devovebat et [illegible]
[illegible] vel [illegible] ad [illegible] a communi vita et [illegible]
[illegible] se separabat, et deo [illegible] erat [illegible]
[illegible] devocionis et conversacionis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] non debebat [illegible]
[illegible] caput [illegible] [illegible] caput [illegible]
[illegible] radere [illegible] aut [illegible] et
barbam [illegible] [illegible] potest non bibere [illegible]
[illegible] [illegible] non comedere [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] mortuum non
[illegible] debebat tangere [illegible] ad [illegible]
si moriebatur [illegible] et [illegible] ad [illegible]
[illegible] debebat [illegible] [illegible]
[illegible] deo [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] tempore [illegible] capill
[illegible] et [illegible] templum portabat [illegible]
[illegible] sacerdoti [illegible] religiosos et [illegible]
Tales [illegible] nazarei [illegible] deo [illegible] et
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
devoti et sibi [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] debet de capite [illegible] sive
capillos [illegible] cogitacionum [illegible]
[illegible] vel barbam vilitatis et [illegible]
[illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] in
[illegible] non [illegible] [illegible] et [illegible]
capite [illegible] [illegible] illud [illegible]
ne forte [illegible] [illegible] illud [illegible] Sic
non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
non debet mortuos [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] vel tangere [illegible]
[illegible] omnia vel [illegible]
non debet se [illegible] in [illegible]
[illegible] diligere [illegible]
levitis [illegible] sacerdos [illegible]
[illegible] Constat enim quod [illegible] nazarei [illegible]
[illegible] et [illegible] et peccatores [illegible]
[illegible] mortuorum [illegible] peccatorum [illegible]
et societates [illegible] Ecce [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 5-19
Hic [illegible] pasca celebrantur
[illegible] [illegible] qui [illegible] 6

nec ita cito poterat mundari quia in contami-
natione tenebatur septem dierum a quo ante requie-
datur. Cum ergo isti propter immundiciam pascha
celebrare nequirent tunc ipsis / nec castra
ingredi non licet / mandatum est eis ex parte
dei quod tunc a celebratione pasche se abstinerent
sed eum in secundo mense die xiiii luna suo
celebrarent. Ista possunt applicari hiis qui
se sentiunt immundos et aliquo peccato pollutos
non debent ad celebrationem pasche id est ad sacramentum
altaris accedere / sed ne sit scandalum possunt
dissimulare et differre et tamen recuperare
mundiciam per penitenciam et confessionem possunt / et
sic ipsum agnum paschalem sumere. mandatum
est et de immundicia pollucionis nocturne possunt
necessitate propter celebrationem misse possunt aut
differre / Job 14 Expecto donec veniat immutacio mea
8 Vulgus filii israhel manna in deserto
contempnunt et egypti carnes et
cibos appetunt iratus deus dedit eis
carnes multas et eorum ingluviem saciavit
fecit enim volare circa castra coturnices ad
duos cubitos super terram et tanta habun-
dancia quod populus per mensem integrum volebat accipere
et in habundancia manducabat sed cum
adhuc carnes essent in dentibus eorum percussit
deus populum plaga magna / et vocatus est
locus ille sepulcra concupiscencie / ibi enim sepeli-
erunt populum qui desideraverat carnes. Ista
possunt applicari quod multi deus in malum
hominibus mala eorum peticione concedit / et male
eius desideriis eius condescendit. Unde et sepe
fit ... quod cum videt homines manna id est cibos
spirituales contempnere / et carnes id est egypti
fructus id est carnales delicias et immundicias
... appetere solet sibi omnia adiu-
tor et enim in mundi prosperitate amplian-
tur ... desideria ei ...
libito ... / ... dimisit eos secundum de-
sideria cordis eorum ibunt in adinventionibus suis
9 Aaron et maria murmurabant contra moysen et
locuti sunt contra eum propter uxorem eius
ethiopissam dicentes quod numquid soli
Moysi locutus est dominus nonne
et nobis similiter locutus est acsi dicere vi-
deretur sibi ... quod deus sibi
loquebatur et eum principem et rectorem populi
habebat / propter quod maria lepra fuit percussa
et septem diebus exclusa et tamen ad preces
moysi qui erat mitissimus super omnes homines
qui versantur in terra et in tota domo domini
fidelissimus reputatus / post septem dies
est sanata

Murmuracio est contra ... prelatum 9
et maxime ... detraxit moysi ...
amico fideli ... propter quod ... quedam
sed lepra est secuta ... percussio / quia
maria cadens ... / ... moyses
est bonus prelatus qui ... non ...
se fratres suos ... et ... ...
se murmuracione quia ... benignitate
supportat / et se infirmitatum ...
... dominum ... / ... tibi ...
cum ... adulatori ... ...
de deo obloquebatur / non cura ...
quia in libro ... debet esse ...
et legere / ... levitici 19 ...
... c 13
Caleph et Josue cum terram promissionis
explorassent palmitem cum uva 10
sua collegerunt et eum in vecte portaverunt
per duos ... in deserto portaverunt ...
... et ut populus se ...
fructus ... se demonstrantes ...
sicut ... explorati ... ...
populus et acquisitionem terre ...
... ad ... in
egyptum populus ... ...
Statuamus nobis ducem et revertamur
in egyptum / de qua ... dominus
... exploratores percussit / populus non
... exploratores ...
ad moriendum in solitudine ...
Dic quod exploratores boni sunt ...
mali sunt ... et ... / ... ergo
populus ad terram promissionis id est paradisum
intraverunt / alii vero ... ...
sunt sed magis male quam bonus ...
... ... peccatores morti
... in solitudine ...
... qui ... ...
id est ... ... et ...
promissionis ... ut ... sed ...
... ... laborare et
militare ... ad egyptum
id est ad mundum et peccatum ... ...
non sunt digni ... terram promissionis ...
ut ... ...
... ...
... terram ... quia ...
corpus ... ... qui ...
... in ... 22
... quod ... sunt si qui ... c 16
... non erant digni
13 Chore quidem magnus levita cum
adiunctis sibi ... dathan
et abiron qui erant ... rubentes

maiores murmurarunt contra moysen et
aaron contribulibus et fratribus suis
et videns quod aaron prelatus sacerdotium
et moysen principatum ducatus plus ceteris
honorabat se et ceteros contribules suos
levitas dignos sacerdotio dicebat. Da-
than vero et Abiron qui erant de tribu
Ruben primogeniti ducatum debere fieri sibi
tendebant. Dathan ergo et Abiron
ad Moysen venire contempserunt
sed populum ad resistendum sibi se et as-
sumptos et contribules suos parabant.
Quapropter irato et flente Moyse
et ipsorum invidiam penitus postulante
factus est vehemens terre motus. Precepit
ergo Moyses populo ut separaret se a taber-
naculis horum impiorum. statimque
aperta est terra et ipsos cum universa sup-
pellectili familia et congregatione devo-
ravit et absorbuit. Et tandem confusi
ipsa vorago [illegible] se reclusit. Tunc
et Chore et illi CCL qui sacerdotium
ambiebant a Moyse convocati fuerant
et iusto igne thuribula in manibus suis
et similiter Aaron in suo coram domino
stabat et quem eligeret dominus in sacerdotium
acceptabat. Comprehenderat enim eos Moy-
ses de hac ambitione dicens: Modicum
videtur vobis filii levi nunquid parum vobis
est quod separavit vos dominus ab omni populo
et adiunxit sibi et ordinavit ut ministretis in
tabernaculo suo coram domino staretis et potestis
[illegible] alii vel illorum [illegible] vel Aaron
eligi debet ad sacerdotium acceptaret.
Cum ergo terra Dathan et Abiron
absorbuisset et isti cum suis thuri-
bulis stabant ignis ab ipsis thu-
ribulis egressus est coram domino devoravit.
Aaron vero in igne illesus permansit
et sic in sacerdotio confirmatus [illegible]
[illegible] solus [illegible]
in [illegible] que non potest pati consortem
[illegible] [illegible] vel [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
in ultores [illegible] vel [illegible]
De Moyse legitur quod dixisse
[illegible] sacerdotium [illegible]
[illegible] [illegible] ab
eis accepi nec [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Corrigo igitur [illegible] [illegible]

dolorem eorum et commotionem invidie
comburerentur in hac vita similiter ergo ab-
sorbentur infernali [illegible] quod ergo [illegible]
talium cum talibus perirent. Precepit deus
quod illud [illegible] [illegible] et separarent
tabernaculis et familiaribus recedamus
ne forte cum eis pereant. Quod vero quam
[illegible] conspiratores vel detractores
Moysen et Aaron id est contra [illegible]
[illegible] et principes [illegible] et a [illegible]
vel [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] talibus [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Recedite a
tabernaculis [illegible] [illegible] [illegible]
tangere [illegible] ad eos [illegible] ne [illegible]
[illegible] [illegible]

Hic explicat de sacrificio vacce ru-
fe [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] a cineribus vacce combuste
fiebat aqua expiationis per quam omnis
immundus purificabatur et cum tali [illegible]
immundus [illegible] a [illegible] a deo
[illegible] fieri quod [illegible] immundus
qui cineres colligebat faciebat et ille
qui collectos [illegible] in
mundo loco reponebat et qui immundum
cum aqua [illegible] [illegible] [illegible]
immundus [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] tangendo mundo [illegible]
[illegible] [illegible] ut immundus [illegible]
in vespere se lavabat [illegible] [illegible]
[illegible] qui [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] altaris et alia
sacramenta que [illegible] cum aqua
lacrimarum [illegible] immundos [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] passio
et [illegible] [illegible] et alia sacramenta
[illegible] mortem et [illegible] qui tra-
ctabant illos [illegible] [illegible] et
qui [illegible] [illegible] immundos et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] qui [illegible] et passionem [illegible]
et qui [illegible] ad aquam [illegible]
[illegible] et [illegible] in aliis [illegible]
et predicat [illegible] [illegible] [illegible]
ad [illegible] [illegible] [illegible]
indignos et immundos [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] sacramenta
administrat [illegible] qui [illegible] [illegible]
alios [illegible] [illegible] [illegible] qui [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]

alios atque rigat [illegible] sui expand
tate dei immediate contrahentis mihi se digne
non administrasse sed deus crede et time et
ne pro tali maledicta i pro tali indigne se
dei possessor absterge et lavare nunc se
cum omnia beneficia gratie sue immundo vel

P opulus murmurans contra moysen reputans
tedio itineris et laboris dicebat ad
17 Moysen Cur eduxisti nos de egypto
ut moreremur in solitudine Deest panis
non sunt aque anima nostra nauseat super
cibo isto Fecit ille sicut plus [illegible]
grex Quare nos ascendere fecisti de egypto
et adduxisti in locum hunc pessimum
qui seri non potest qui nec ficus gignit
nec vineas nec malagranata insuper
et aquam non habet ad bibendum Quidam
sibi deus per murmure emisit in populum
serpentes igneos ad quorum plagas
multi corruerunt sed moyses [illegible]
Moysen de [illegible] Qui iussit per populum
fieri serpentem eneum et eum palo suspendi ut
percussi a serpentibus eum in [illegible]
aspicientes sanarentur Sic ergo fiebat
quod illi quos a serpentibus ignitis et
venenosis mordebant serpentem eneum
et eneum in palo suspensum dum respi
ciebant sanabat Moraliter iste populus
murmurans [illegible] est qui sit in
solitudine huius mundi qui locus est
pessimus quia [illegible] non sunt panes
[illegible] non habet
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] plangent et lamentantur
[illegible]
[illegible] in virtute
[illegible] formare [illegible]
et [illegible]
[illegible] in palo [illegible]
et [illegible] et percussi a serpentibus
i a demonibus variis tribulationibus
et temptationibus [illegible]
[illegible] serpentes mortui
[illegible]
[illegible]
[illegible]

M ulier non potest votum facere sine viro
vel filia familias sine patre quia quando 22
si mulier maritata vel filia fa
milias votum faciat statim ut vir vel pa
ter audiebat contradicere poterat et votum quod fe
cerat non tenebat Si vero vir vel pa
ter non statim contradiceret sed taceret et quod voto
promiserat aliquo modo comprobabat ipsum
amplius tollere non valebat Filia
vero vidua vel repudiata que in pa
tris potestate non erat si votum voverat
obligata manebat ipsum votum per
solvere nullus tollebat Moraliter vir vel
pater est deus filia vel coniux est anima quam
per christum a satana patre suo redemit
et tribulationibus vel inspirationibus suis a
malo custodit Quando tamen fallit in
repudiatam vel viduam id est in animam reproba
et dampnata quam scilicet deus solet per
[illegible] a malis [illegible] suis non retra
here [illegible] proprie voluntati sue dimittere
et tamquam derelictam indignam sibi
in suis malis desideriis [illegible]
[illegible] Osee iiij Non visitabo
super filias vestras cum fuerint fornicate

Incipit liber deuteronomium

Q uam dixi filiis israel fuit in 2
deserto destructa [illegible] non erat
[illegible] et calciamenta non
erat attrita Et dicitur ibi quod terra promissionis
est terra frumenti olei ordei et vinee
et vineas in cuius lapides fluunt
flumina abyssi cuius lapides ferrum
sunt de cuius montibus eris metalla
foduntur in qua absque penuria vi
vunt et terra omnium habundantiam
[illegible] Talis terra dei est etiam
vel religio [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] fortes [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

perpetua morte considerata et humilitate
et in ista terra quam filii Israhel i. a
puris contemplativis deum facie videntibus
debet inhabitari et que a cananeis
i. a malis hominibus debet expugnari et de
illa terra de qua dicitur Deut. 2 Vos
intrabitis et possidebitis terram eorum
8 Cum quis inter gentiles pul
cram captivam in uxorem suam vo
lebat accipere ipsam primo in domum
suam debebat inducere quod autem per mari
tum israheliticum posset fieri ista per ordinem
debebat facere. Primo se debebat cesa
rem capillorum suorum radere, deinde un
gues suas secare, tandem debebat
vestimenta sua in quibus capta est
deponere et sedens in domo flens
debebat patrem suum per unum mensem
deflere. Postea poterat accipi et in illius
uxorem esse. Sic et anima contemplativa per
predicatorem quedam que ad Christum per corpo
rum i. carnem coniugatur, necesse est
quod illa ordine faciat scilicet quod per penitentiam
et confessionem capillos suos i. omnes
cogitationes immundicie abscidat, ungues
i. omnem superfluitatem et mortua opera
incidat [illegible], vestes i. omnem
malam conversationem deponat, in domo
conscientie per sui ipsius considerationem et de
fleat patrem et matrem i. mundum et
carnem et omnia que eam [illegible]
maculant et inficiunt, ut dicitur Psalmo 12
Vere in me ... quod genuisti ... per
per triginta dies qui constat ex ternario
decem ducto, in ... complecionem per mandatorum
et tunc ... accipietur in uxorem
8 Homo qui habebat duas uxores
una predilectam et aliam odiosam
et suscepit filium odiose primogenitum
et volebat dividere hereditatem inter
filios suos non patitur filium dilec
te primogenitum fore sed filium odiose
primogenitum faciet dabitque sibi de
omnibus que possidet cuncta duplicia
ipse enim primus est liberorum et ei
debentur primogenita. Sic qui duas
uxores habet alia que odiosa et alia
que diligitur, in tempore ... non
debet filios i. affectiones et opera car
nalis primogenitos i. ... affe
ctionibus et operibus anime
8 Samuel genuit filium primum
Sathanatum qui non audiebat ...

materiam impendere debebat ... per ...
et appendere et ad fenestram indicando dicitur
et dicitur filius iste ... et constat
et mandata mea audire contempsit, ... concessio
... vacat ad lapides et quinque
lapidibus obruetur cum ... multitudo
Illud significat quod malos et ... subditos
qui sibi preposito prelato et non suo ...
nolunt obedire sed ... et ...
ludis et comessationibus intendunt, ... parentes
et prelati cum lapidibus i. duris correctionibus
ipsos merito obruunt et confundunt ...
... et ... cum lapidibus
et cum aqua ... patribus ... similibus
... debent obedire ...
Judicum
3 Jahel uxor Heber ... Sisaram
principem ... et in ... fu
gatum recepit eum in tabernaculo ...
... ad me domine ne timeas que
statim aperuit utrem lactis et dedit ei
aquam petiisset sibi ... lac dedit
... dormivit ... sopore ...
accepit ista mulier clavum tabernaculi
sui et cum malleo tempora eius per
fodit, et ipsum in terra posuit et interfecit
et sic sopore morte ...
obiit et defecit. Talis mulier ...
adulator vel malus consiliarius et fautor
qui principem superbum ... tempo
ralibus i. mundi peccatis et superioribus ...
... i. dulcedinem adulationis
... offerunt ... in mal
... dormivit et delectatur ...
... et clavus ...
...
6 Cum Gedeon ad pugnam contra Madian
... magni
... voluit deus quod ...
... paucos et electos
...
Madian in manu ... ne forte glorietur
Israhel et dicat meis viribus liberatus
sum, precepit ...
quod ... omnes ad aquas duceret
et ... illos qui flexo poplite aquam poplice
... bibebant repudiaret illos
...
...
... eligeret ...
...
... aquam ...
... ad pugnam ...
et Madian ...
... ad ...

Moraliter aqua per quam intelligitur voluptas mundana prosperitas vel terrena temporalis
que secundum ista temporalia fluunt et refluunt, sed
aqua cisterna viri mali toto affectu ipsius
aquas appetunt et genua cordis sui
id est mentis affectum ad eas deponunt et deflectunt.
Sed isti adhuc plus repressi sunt et ad domos suas scilicet ad mundum sunt remittendi
quia in sella curie ubi est locus spiritualis
pugnatoris indigni remanent et supersistunt.
Sed non cum genua affectionis et cordis
ad aquas delectationis mundiane deflectunt
sed stantes ad celestia in lambendo
sed cancelli, sed sunt sancti apostoli et predicatores
ex quibus quod mirum est in hominibus qui
isti sunt digni et electi, qui omnia temporalia
palea ad placita sua mediunt et hostes
demonis destruunt et confundunt, quia non
certa sunt qui ad mundi divicias et delicias
genua cordis flectunt digni sunt gloria
sicut praeclarissimi sed solum ille qui sunt ad
manum de illis assumit, ita quod de tali
probacione scriptum est in aqua
dicens illud ps. In abscondito tempestatis
probavi te apud aquam contradictionis, id est apud
aquas temporalium que sunt contradictiones
mundi. Et laus

10 Porro erat vir unus de Saraa et de stirpe Dan nomine Manue habebat sterilem uxorem.
Quem angelus Domini apparuit, sibi quod in illa
celitur quod filium pariet qui ab utero matris
nazareus esset et super caput eius novacula non ascenderet, vinum et aliquid
immundum comederet aut gustaret. Cum autem
populus Israel de manu philistinorum liberaretur,
et in flamma sacrificii angelus in celum
ascendit, puer nomine natus Sampson appellatus est, qui tamen leonem occidit et favum
mellis de ore eius accepit, uxorem
alienam scilicet Dalidam duxit, portas Gaze
in montem portavit, mille viros cum
mandibula asini interfecit et tamen
plures philistinorum moriens quam vivens
occidit. Allegorice per Sampsonem
qui interpretatur sol eorum intelligitur Christus
deus noster qui predictis verbis que circumstantialiter, id est verbo, sunt iste puer per angelum
annunciatus et ab illa quod nazareus scilicet
sanctus debebat esse et quod ab omni
immundo et peccato sed sanctus et mundus
haberet carnem quam prius et scala, id est cuius
delicias aqua inebriat non esset gustatum

et quod novacula, id est adulatio non esset admissura
sed Christus solum salutis causa et a philisteis
id est demonibus liberaturus eos, nam ex tertia
generacio inter ex verbis angeli liquet. Et
incipit preterea magnum et dominus quod
eum nasciturum et de celo vocabitur filius Dei.
Iste ergo qui leonem id est dyabolum superavit,
favum mellis, id est gratiam suam de eius faucibus
id est de inferno accepit et salvavit uxorem
alienam, id est ecclesiam de gentibus sibi desponsavit, scilicet philistinorum, id est sectas
infidelium et hereticorum, contempsit, et quia
vero sibi iam fedat et cum mandibula
asini, id est quaedam ducentes multos spirituales
inimicos prostravit et frangens portas inferni
ad paradisum ascendit, et plures hostes
invisibiles moriens quam vivens occidit, multos
rem per passionem et mortem mediantibus aspiciens
quam ad fidem convertit, ut quod in vita
sua fecit monstra et in morte miracula
operatus est.

14 Sampson adamavit mulierem que morabatur in valle Soreth que Dalida vocabatur, ad quam philistini
venientes sibi suggesserunt ei quod Sampsonem
deciperet et ubi esset fortitudo eius discerent
ipsum quod eis traderet promittentes quod ab
eis munera reportaret. Illa ergo Dalida
primo septem funibus tamen a quibus novis
nervis ligavit et postea septem crinibus
liciado in terram infixit que clamante
clamarum philistini super te Sampson. Facit
... eam causam similiter nescire non
repperit fortitudinem suam in funibus eum
esse dixerit. Illa ergo Sampsonem super genua
sua dormire fecit et vocato tonsore
septem crines sibi abscidit, quo facto
fortitudo eius defecit et deglabravit
vestes, nazareus enim erat Sampson
et novacula super caput eius non ascenderat.
In qua fortitudine optinebat, ubi ergo
septem capillos amisit fortitudinem
amisit et in philistinorum manibus
uxoris sue fraudulenta datus fuit.
Moraliter Sampson est spiritus, Dalida
caro, que ergo tenendo quod Sampson id est
spiritus adamavit istam mulierem mectricem
id est carnem propriam et in eius consentit lascivis, statim assunt philistini, id est
demones suggerentes ipsi mectrici
carni quod ipsum in sinum seducit et
quod ad delectationes suas ipsum
trahat et spiritualem fortitudinem
sibi tollat quia libertas ista mectrix

status mentis istis septem spiritibus i(d est) vitiis
malis complacentibus ipsum ligare tamquam
studet novos spiritus i(d est) novas delectationes
et complacentias adhibere et per ea eius
i(d est) cogitationes et affectus ipsius in terra
in terreno amore continue infigere que
in omnia semper i(d est) fortes spiritus solent
decipere et se in malis cogitationibus
delectabilibus et affectionibus liberare. [illegible]
[illegible] contrarius est et nos liberati
sumus. Et in ista causa tunc fit cum spiritu
i(d est) spiritus consentiendo in peccato subiecti sibi
[illegible] et delectationes septem [illegible]
i(d est) vii dona spiritus sancti sibi subiciunt
et famulantur quibus statim ab eo [illegible]
recedunt et [illegible] perducit a
philisteis i(d est) demonibus caput et ligatur
et imponitur sue mulieres i(d est) carnis [illegible]
[illegible] decipitur sapientia [illegible]
Unde ergo dicitur Ecclesiastici [illegible]
super malicia mulieris

Incipit iii Regum capitulum primum

Adonias senior inter filios
David [illegible] dicens ego regnabo
fecit quod sibi currus et equites et
quinquaginta [illegible] cum Joab principe et Abi-
athar sacerdote victimas immolat
filios regis et multos ad convivium
vocavit et se regem esse et vocari absque
mandato et scientia patris sui [illegible]
[illegible] [illegible] ordinatum [illegible]
est, nec ipso consentiente convivium celebrare
fecit. Salomon iunior qui ab ipso
vocatus non fuerat [illegible]
[illegible] Bersabee et Nathan prophete
et Sadoch sacerdote [illegible]
Adonias per ipsum David fuit [illegible] regis
[illegible] super mulam regis portatus
in Gion in regem per Sadoch sacerdotem
unctus et in tronum David [illegible]
[illegible] Salomon cum [illegible] Sadoch
et Nathan et [illegible] robur exercitus
[illegible] et [illegible] a parte [illegible]
[illegible] Adonias [illegible] convivio
suo audito quod alius regnabat fugerit
[illegible] regnum ambientes et convivium [illegible]
in spiritualem sunt [illegible]
[illegible] de ambitiosis qui [illegible]
[illegible] dei i(d est) dei regimen [illegible] prelaturas
et officia et beneficia ambiunt et

ad finem quod ipsa citius obtineant Joab et Ab-
iathar i(d est) principes et prelatos sibi confe-
derant et adiungunt festa et convivia
celebrant et se regem vel regimen obti-
nuisse opinantur et credunt, de Salomo-
ne sapiente i(d est) de personis sapientibus scientes
[illegible] et dignis [illegible]
ipsos non admovent sed repellunt. [illegible] sepe
fit quod Salomon pacificus filius dei in-
[illegible] i(d est) [illegible] [illegible] inter alias in-
[illegible] de qua si non [illegible] et [illegible]
ad regem seu regimen non [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] regimen [illegible] robur exercitus na-
than prophete et Sadoch prophetarum confessor
[illegible] David presidio deo [illegible]
prelatum et superiorem eligunt [illegible] dei i(d est) ungitur
et in trono i(d est) in dignitate [illegible] vel beneficio
collocatur. Alius vero qui [illegible] sperabat repellitur
ita quod cum festa et convivia [illegible]
[illegible] Unde dicitur Ecclesiastici [illegible]
[illegible] valde et insufficientibus per-
[illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible]
vel sicut dicitur [illegible] Adonias qui [illegible]
[illegible] regnare fuit privatus Salomon [illegible]
aut qui [illegible] ad regnum fuit
assumptus [illegible] bonos et malos [illegible]
[illegible] qui nunc regnare volunt cito per mortem
eiusdem regno privantur [illegible] bonis parat
[illegible] ad celi regna [illegible]
[illegible] Unde ergo dicitur Ecclesiastici [illegible]
et [illegible] salutatio dei

Volens Adonias Abisag sibi
a rege dari in uxorem primo ad
Bersabee matrem Salomonis venit 2
et ad interveniendum pro se ad ipsum filium suum
[illegible] Cui illa loquar pro te
regi. Venit ergo Bersabee ad Salomonem
regem ut loqueretur ei pro Adonia et
surrexit rex in occursum eius sedit-
que super thronum suum positusque est thronus
matris regis que sedit ad dexteram
eius. Dixitque ei [illegible] peto [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] Abisag Sunamitis
Adonie fratri tuo uxor. Adonias
[illegible] regnum [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] Salomon [illegible]
[illegible] Adonias [illegible]

in domum ſuam uxorem et amicam a Chriſto regere impetrauit. Cum virtuoſa ſpe dicitur merito regina, i. beatam virginem per deuotionem et orationem adire et eam interpellare et dominam interceſſorem et interceſſatricem et mediatricem ponere. Tercio peto regis petitionem minus neſcit denegare uel alie de aſſumptione beate marie virginis tercia hec nunc. Rex, i. beata virgo venit ad ipſum in celum cui ſibi aſſurgens in celum ſtatim mox ſe conſtituit ſibi thronum et ad dexteram ſuam ordinat, benefice ſibi locum. Illa ergo ibi pro domina i. pro [illegible] que ſtetit poſtulat. Cui rex oportet petitionem ſuam concedit indulget et confirmat [illegible] nunc [illegible] ſed conſtituit [illegible] faciem.

Due meretrices venerunt ad Salomonem petentes iudicium proprie
2 utriuſque cum ambe ambe in eadem domo eſſent una nocte dormientes ipſum filium ſuppoſuit tandem ipſum filium puerum mortuum altera meretrici dormienti puerum ſuppoſuit et infantem eius viuum accepit. Que tandem euigilans et infantem mortuum clara luce intuens ſuum non eſſe comperit quapropter conuenit pro ipſo ſibi reddi a Salomone poſtulat. Salomon ergo volens probare que puerum viuum nunc genuit afferre gladium fecit et infantem viuum per medium ſcindi et unicuique partem dari ordinat ac mandat. Mater ergo pueri viui ſuper filium dimidiandum et occidendum ſtatim viſcera ſunt commota et ſtatim incepit clamare petere quod non occidat ſed potius alteri integer daretur. Obſecro inquit domine mi rex date huic infantem viuum et non occidatur. Altera autem econtrario clamabat nec michi nec tibi ſed diuidatur. Ex hiis ergo cognouit eſſe et merito puta eſſe illam que ipſum noluit occidere, quapropter Salomon precepit ſibi filium reddi. Moraliter iſta autem que mortuum puerum alteri tradidit atque dedit et viuentem infantem ſibi aſſeruit ſua [illegible] ſignificat quam [illegible] filium ſuum [illegible] qui in veritate eſt mortuus et viuit et in vita [illegible] filium verum ſeu [illegible] altius ſancte matris eccleſie catholice qui in veritate eſt viuus et [illegible] et mortuum et medulla et diuiſum [illegible] preſentat [illegible] que non moriendum et uiuificat [illegible] que non viuit vel altercatur. Iſte due [illegible] ſunt veritas et ypocriſis que ſunt [illegible] filium mortuum i. opera [illegible] et [illegible] filium viuum i. opera [illegible] de bonitate et iuſticia quorum

filius viuit. quorum ſunt opera bona ſepe dicitur quod filius eius [illegible] mortuus ſit i. quod [illegible] opera inutilia que ſunt [illegible] [illegible] debeat prima [illegible] ergo [illegible] non [illegible] deprehendit quod ſecundum ſit viuus vel mortuus que ſit ypocriſis que ſit veritas [illegible] ſine tamen ſed in medio [illegible] gladius diuino ſunt in [illegible] inuenient que [illegible] et [illegible] ſunt [illegible] ouditur [illegible] que declarabitur [illegible] opus quale ſit.

Ybernium ducens huic Salomoni 3
[illegible] per ſingulos menſes ad mi ſtrabat [illegible] menſe ſue et [illegible] Salomonis [illegible] et [illegible] portantem [illegible] multitudinem et precedebat ſapientiam omnes orientales fecit quoque tria milia parabolarum et [illegible] et diſputauit de [illegible] arborum et herbarum de naturis [illegible] piſcium et beſtiarum [illegible] in [illegible] Salomon cum vellet edificare domum dei miſit Hyram rex Sydoniorum cedros et abietes de Libano [illegible] de medio miſit [illegible] pro magna parte domus dei [illegible] [illegible] ſibi Salomon rex de lignis Libani [illegible] regis [illegible] et magiſter [illegible] ſunt [illegible] ligna et lapides [illegible] viros per tribulationes et martiria dilaniat et in morte [illegible] et cum obſequium [illegible] in pale [illegible] conſtituit [illegible] ad [illegible] lapides [illegible] Sic [illegible] qui [illegible] vos [illegible] ſe obſequium [illegible] filii [illegible] ubi [illegible] edificat templum ſuum [illegible] et [illegible] non audiebatur nec [illegible] [illegible] ſentitur [illegible] lapides [illegible] qui ſunt [illegible] templi [illegible] in [illegible] medio per tribulationes [illegible] et per [illegible] et ſculpuntur et [illegible] ibi aſcendunt [illegible] [illegible] in [illegible] collocabuntur [illegible] [illegible] ſicut [illegible] ſuper [illegible] [illegible]

Edificauit Salomon domum dei de [illegible] et perfectis lapidibus et [illegible] [illegible] [illegible] in altum [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] et in 4

et autem sunt boni proposita auctoritate et imperio
dei ne operat ad bonum opus scilicet mulier ea
vel omnino de [illegible] et sunt bonum propositum
adimplere et illud de dei gratia conceptum
cuius de esse raptus ad deum id est ad dei glori-
am ordinatur et ipse de in deserto religionis vel
pene fugere quia draco id est dyabolus tradit et
ipsum non potest superare [illegible]
fugiens et mansit in solitudine

12 Michael et draco preliabatur in celo
et vincente michaele draco proiectus
est cum angelis suis in terram Hec
terra magnum sciens quod habet modicum tempus
hic draco videns se proiectum persequitur mulierem
que peperit masculum scilicet christum quia illi mulieri
date sunt due ale aquile magne ut
volaret in desertum locum ut alatur a facie ser-
pentis aut draco mulierem fugere misit
post eam flumen magnum ut faceret eam
a flumine trahi sed terra adiuvit mulierem et
aperuit terra os suum et absorbuit flumen
et iratus est draco in mulierem quia videt quod
ei nocere non poterat et [illegible]
[illegible] de semine eius qui custodiebant man-
data dei quia mulierem bonum et simplex
[illegible] dyabolus insidiatur et nititur quod peccet
quod in hoc seculo moriatur et insidias [illegible]
et temptat de [illegible] temptat et
persequitur et [illegible] et ideo ipso
de assumunt alas boni propositi vel alas aqui-
lae devotionis et alte contemplationis
et fugere in solitudinem religionis et ibi in
terra pabulo devotionis et sic draco dyabolus
mittat post eum flumen temptationis et
sibi offert flumen carnalis delectationis terra
id est corpus suum proprium adiuvat eum scilicet sustinendo
penam et maceracionem et [illegible]
maceracionis et [illegible]
suam per [illegible] laudis [illegible] confessionis

13 Iohannes vidit bestiam unam ascen-
dentem de mari habentem cornua septem
et capita x et super capita eius nomina
blasphemie illa bestia similis erat urso
ipsum ad pedes quia habebat pedes ursi
et caput pardi os leonis et loquebatur
grandia et blasphemias in deum et in
sanctos et draco quedam dedit ei
potestatem magnam ut nullus esset
in terra qui posset ei resistere et [illegible] fecit
bellum cum sanctis et vincit eos omnes
populi tribus et lingue et nationes sunt
vincere et adoraverunt draconem qui dedit
potestatem bestie illa in bestia finaliter
missa est in stagnum ignis ardentis
et sulphuris Dic iste est autem
draco id est auctor lucifer [illegible]
et ei dabit magnam potestatem [illegible]

[illegible] ab [illegible] plebe et [illegible] venies a
peto [illegible] venit et descendit quia
in peto et [illegible] et [illegible] ille
habet septem cornua id est septem peccata mortalia
vel in actu vel in habitu Vel per capita id est transgressores
per precepta legis Vel habet corpus pardi
[illegible]
benignitate [illegible]
sic iste [illegible] pardus alios la-
cerando et blandiendo [illegible] seducit [illegible]
Ecce alia bestia similis urso [illegible]
leonina per superbiam [illegible] et blasphemia
contra deum et sanctos loquitur et [illegible] in
celo [illegible] et electos [illegible]
[illegible] dyabolus [illegible] ei potestatem
ei resistere super tribus et lingue [illegible]
[illegible] et omnes [illegible]
de ipsius potestate [illegible]
ignis et sulphuris [illegible]

14 Iohannes vidit super montem agnum
stantem et in conspectu eius 144 milia
habentia nomen eius et nomen patris eius
scriptum in frontibus suis Et audita est vox
in celo quasi aquarum multarum et sicut citharedorum
citharizantium in citharis suis ante sedem
agni et cantabant canticum novum in conspectu
agni et [illegible] et 24 seniorum Et
dicit quia isti sunt qui cum mulieribus non sunt coinqui-
nati et qui empti sunt de terra et [illegible]
agnum [illegible] et in ore eorum non est
inventum mendacium Dic agnus [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] altitudine paradisi Syon
[illegible] in paradiso [illegible]
et [illegible] per [illegible] id est
evangelistas et 24 seniores id est univer-
sitatem patriarcharum et prophetarum Vel [illegible]
[illegible] id est choros angelorum et archangelorum
[illegible] laudantium [illegible]
[illegible] canticum novum et quod [illegible]
illi qui habent in frontibus id est in mentibus suis
nomen dei patris et filii [illegible]
et [illegible] et maxime qui sine macula
sunt [illegible] mendacio [illegible] contagio [illegible]
[illegible] digni sunt esse in conspectu eius [illegible]
in paradiso et maxime qui empti sunt de terra
id est terrena cupiditate [illegible] tales sequuntur
et sequi [illegible] agnum [illegible] venit
id est [illegible] ad altitudinem paradisi [illegible] 8
[illegible] sequar te quocumque ieris Sequitur eum
bonum [illegible] vias [illegible]
imitando tamen sequuntur eum [illegible] paradisi
[illegible] 26 [illegible]
[illegible]
Vidit Iohannes quendam angelum

exiit de templo habens falcem acutam et venit
alius angelus de altari qui habebat potestatem
super ignem et clamavit voce magna ad alium
angelum mitte falcem tuam et vindemia bo-
tros vinee terre quia mature sunt uve eius
et misit falcem suam et vindemiavit vineam
terre et misit in lacum dei magnum et cal-
catus est lacus extra civitatem et exivit san-
guis de lacu usque ad frenos equorum per sta-
dia mille sexcenta. Angelus iste est christus
qui de templo paradisi in die iudicii
veniet. Iste enim habet falcem acutam id est
potestatem acuti rigoris et vindicare
peccatores quia peccatores atrociter defalcabit
Secundus alius est angelus dei ministrans
qui tunc temporis erunt executores sue sententie
Et ideo iste dicitur habere potestatem super ignem quia
scilicet ignis et ardor divine iustitie per eorum
ministerium exercebitur. Vel aliter iste angelus venit
de altari id est ab ipsa sede maiestatis dei a qua
scilicet accepit potestatem. Iste ergo sedebit clamante
id est exhortatione angelorum clamante et instante
veniet filius dei angelus testatus et mittet
falcem sue iustitie in vineas terre id est in collegio
hominum terrenorum qui vive dicuntur quia se
alios inebriant dictis et factis malis
vino scilicet in quo est luxuria. Botros id est
homines similes et vindemiabit et atra
crudeli vinea id est mundi sunt fructibus id est cupi-
ditatibus demandabit. Et lacus calcabatur
extra civitatem quia locutum est deorsum extra eos istos id est
malos et terrenos peccatores mittit in lacum
ire dei magnum id est in infernum ubi erunt
calcati et depressi et sanguis id est pena
et dampnatio eorum lacu infernali attinget usque
ad equos id est usque ad carnales peccatores vel
usque ad frenos equorum id est usque ad eos qui
alios frenant et regunt scilicet ad malos
prelatos et rectores quia scilicet in sanguine
eterne dampnationis erunt peccatores tales sub-
diti quam magni. Ideo dicitur Isaie 24 Con-
gregabuntur in congregatione unius fascis
in lacum et claudentur in carcere.

17 Iohannes sublatus in desertum videt
iudicium meretricis cum qua fornicati
sunt omnes reges terre et omnes habi-
tantes in terra biberunt de vino pro-
stitutionis sue que sedebat super aquas
multas et vidit quod mulier sedebat
super unam bestiam coccineam plenam no-
minibus blasphemie habentem septem capita
et cornua decem et erat mulier induta
cocco purpura auro et lapide pre-
cioso et margaritis et habebat in manu
sua vas aureum plenum abhominatione et in-
mundicia fornicationis sue et in fronte erat
scriptum Babilon magna mater fornicationum
et abhominationum terre et vidit mulierem ebriam
de sanguine martirum christi et miratus sum omnes
de muliere et bestia que portabat eam
Sed quare dicitur quod ista bestia ascendit de a-
bysso et in interitum vadit. De muliere autem
quantum mihi ista est scripta quod quantum glorificavit se et in
deliciis fuit tantum date ei tormentum et
luctum et quod per unam horam venient plage eius
scilicet mors et luctus et fames et igne quia unquam
neget deus qui iudicabit eam. Dicit ad litteram
quod ista mulier est meretrix luxuriosa superbis
delicatis que fornicatur cum regibus id est cum clericis
et religiosis qui sunt alios reges et cum vino
id est falsa doctrina et multitudine quod omnes cupi-
ditates terre vel pretio inebriant et tales
sunt indute cocco auro et purpura et ceteris
preciosis ut se magis alliciant intuentes et
in fronte habeat id est aperto sibi nomine suum quia
vel quibus per legem in fronte id est in apparentia
istorum quod ipse sunt Babilon id est digne confu-
sione mortis et mater fornicationum
et abhominationum. Ieremie 3 Frons meretricis
meretricis facta est tibi et noluisti erubescere
Ista quidem mulier quamvis sit bona bestia que
portat eam id est alicui in maxillam que est in
corporibus et solutis quia sunt opus non
sit inest in eo aliquo similitudo et illa ipsa
est plena nominibus blasphemie quia tales
mediatores sunt ... blasphemia et
infamie. Sicut autem et bestia et mulier
id est ... et morte induunt in intima
mortis eterne. Quanto habuerunt hic de gloria
et deliciis tantum habebunt ibi sua dei tormenta
luctum. Secundum multitudinem sua eum mulata est.

18 Erit quedam mulier enim signata cui
tris ... auro et lapidibus
preciosis et divinis unius cum qua
reges terre fornicabantur et de cuius de-
liciis negociatores terre ditabantur que
tanta gloria pollebat quod ipsa dicebat videlicet
sedeo ut regina et vidua non sum et
luctum non videbo. Sed dicitur quantum glorificavit se
et in deliciis fuit tantum date ei tormentum
et luctum. Nam una hora venient sibi
iste plage scilicet mors luctus fames et ignis
et igne est sicut Ysa et dicitur quod reges
qui cum ea fornicati sunt et mercatores
qui cum ea sunt ditati plangent se et
dolebunt de longe stabunt propter timorem tor-
mentorum suorum mercede eius et dicunt
Ve ve ve civitas illa magna que amicta
erat bisso purpura et cocco et deaurata auro

et lapide precioso et margaritis quia in una hora destitute sunt tante divicie. Eorum ista nota per figuram nostri divites et potentes qui fulgent hodie auro et lapidibus et divitiis nimis et gloria et prosperitate temporali qui scilicet quasi specularum gloria sua et venient ad magnam penuriam sanitatis et luctum et ad tribulationem et desolationem et infortunium et tormentum et tunc reges id est principes et prelati qui prius ipsos sustinebant et fovebant, et se eis commiserant ab eis consilia petendo negotiatores id est noti et familiares qui ab eis et per eos officia beneficia optinuerunt de longe stant non curantes amplius de ipso ut sibi adiutorium faciant. Lugent tamen desolationem et quasi verba lubrica dicunt scilicet illud est totum quia scilicet nullus est qui sibi manum porrigat adiutricem, scilicet ut ve ve civitas illa magna magnum dampnum et infortunium de isto infortunio nunc scilicet ruere. Vero est qui consolatur eam et dabit filiis eius quos genuit.

19 Vidit Johannes celum apertum et ecce equus albus et qui sedebat super eum vocabatur fidelis et verax et cum iustitia iudicat et pugnat, et oculi eius sicut flamma ignis et in capite eius multa dyademata habens nomen quod nemo novit nisi ipse et vestitus erat veste aspersa sanguine, et vocabatur nomen eius verbum dei et exercitus qui in celo sunt sequebantur eum in equis albis vestiti bysso albo et mundo et in ore eius gladius ex utraque parte acutus et in ipso percutiebat gentes, et regebat eos in virga ferrea, et habebat scriptum in femore suo Rex regum et dominus dominantium et iste apprehendit utramque bestiam et misit eam in stagnum ignis et sulphuris. Iste est Christus cuius equus id est vita vestis vel propria caro fuit alba et immaculata vestis eius id est humanitas fuit sanguine madidata, exercitus celi id est angeli et homines fidem eius tenendo sequuntur eum vel honorando vel obediendo, vel exercitus id est gentiles et iudei fidem eius credendo in equis albis id est innocentiam baptismalem depurando. Iste habet gladium duplicem scilicet duo testamenta id est terrorem et curam contemplando, et ipse calcat et percutiet impios sine lege viventes per iudicium exequendo, et iste est fidelis et verax iustus et verbum dei, cuius nomen nullus scit nisi ipse qui habet dyademata id est dignitates infinitas, et ipse est Rex Regum et dominus dominantium.

20 Vidit Johannes tronum candidum et magnum et sedentem super eum a cuius conspectu fugit celum et terra et tunc mare et infernus dederunt mortuos suos et steterunt mortui pusilli et magni in conspectu troni et libri aperti sunt, et iudicati sunt secundum ea que scripta sunt erat in libris, et secundum opera eorum, et alius apertus est alius liber qui est liber vite et qui non est inventus in libro vite scriptus missus est in stagnum ignis et sulphuris. Tronus iste est celsitudo magna maiestatis qua Christus sedebit tempore iudicii apparebit, ita cum maiestate veniet quod a facie eius celum et terra fugient, id est a statu et forma mutabuntur, et tunc infernus et mare mortuos suos reddent, et ita dabunt mortuos suos, quia omnes resurgent vel iusti vel reprobi et stabunt in valle Iosaphat in conspectu troni in conspectu iudicis, unde dicitur quod omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, et tunc liber id est singulorum conscientie aperientur, ita quod alter alterius consciencias intuebitur, quecumque boni vel mali fecerunt in hac vita, et quecumque alii fecerunt videbunt et sic ea que scripta sunt secundum opera meritoria vel demeritoria recipient iudicium. Unde liber est vite id est scientia cunctis diu tunc erit apertus, et cui ibi predestinatio scriptus non fuit alterius vite habebit dampnum et in stagno id est in ista habitatione ignis perpetuis incendiis cruciabitur. Eterni vivunt in me de libro eo de libro vite scripti.

21 Iohannes vidit sublatum in spiritu montem magnum et altum quandam magnam et nobilem civitatem ornatam omni lapide precioso ita mensuratam quod latitudo longitudo et altitudo erant equales et erat civitas aurum mundum et erat lucerna et templum eius in ea non erat, nec sol nec luna ad lucendum, quia lucerna eius agnus est, porte eius non claudebantur die ac nocte, nec coinquinatum cadet in illam. Dicendum quod civitas ista dicitur esse ecclesia vel religio ubi scilicet dicitur esse omnis virtus, que vera dicitur esse ornata virtutibus dicitur esse munda aurum mundum et divine gracie illustratum templum et lux dei dicitur esse quod nullus alterius fidem vel sapientiam dicitur recipere vel tenere tamen scilicet fecerunt moderni ecclesiastici audiendo legendo etc. per dicitur esse aperta non claudetur cum primo habeat vite scilicet patria ad recipiendum fidem et penitentiam peccatorum unde id per Job 31 Foris non mansit peregrinus hospitium meum viatori patebat nullus coinquinatus symoniacus vel luxuriosus dicitur in ea intrare ut ad eum officium perveniant. Quod hoc perpendens vir quondam Textus ex parte generis angustias stimulabat tamen de quibus peccatis ne sentiret ecclesiam tunc

Vidit Johannes civitatem novam cuius platee erant
de auro purissimo et lucide tamquam vitrum
cuius fundamenta erant ornata de lapide
21 precioso. Ubi eciam nominat 12 lapides preciosos
quibus erat ornatum fundamentum ipsius civitatis.
Primus lapis fuit iaspis, 2us zaphirus, 3us calce-
donius, 4us smaragdus, 5us sardonix, 6us sar-
dius, 7us crisolitus, 8us berillus, 9us
topasius, 10us crisopassus, 11us iacinctus,
12us ametistus. Ista civitas est ecclesia vel est
quelibet vir perfectus cuius platee id est affectus debent
esse auree per caritatem, vitree seu lucide per
sapiencie claritatem. Fundamentum eius cordis sui de-
bent 12 ornamenta id est 12 virtutes figurate
in 12 lapidibus preciosis, ut sic ipse fundamentum
vas auri solidum ornatum omni lapide precioso.
Eccli. 50. Est ergo primus lapis qui fantasias fugat
et meditacionibus resistit, sordes oculorum purgat
et visum acuit, et est fides que est prima et
radix virtutum aliarum. [illegible] ad Hebr.
Sine fide impossibile est placere deo. Ad Hebr. xi. Ista
est enim que fantasias id est demonia fugat
et meditacionibus id est cogitacionibus obviat, oculum
cordis et visum devocionis acuit atque purgat.
Unde ibidem. 2a ponitur lapis preciosus [illegible]
lapis est saphirus qui celestem habet colorem
et habet duas [illegible] virtute [illegible] per quem
significatur spes que est tota lucida et celestis
in quantum celestia sperat bona que eciam letificat
desperatos. Et ideo de eo dicit dominus ad
ecclesiam Is. 54 Fundabo te in saphiris.
Tercius lapis est calcedonius qui in die
[illegible] facit [illegible] causas et calestis(?) [illegible]
pallidus per quem intelligitur caritas que aliarum vir-
tutum est forma, que causas id est temptaciones
vincit [illegible] pallidus id est [illegible] ad pa-
ciendum tribulaciones. 1 Cor. 13. Caritas omnia vincit
omnia sufferet. 4us lapis est smaragdus qui est
viridis coloris, confortat oculos qui sunt infirmi
confortat et [illegible] per fortitudinem [illegible]
et demum [illegible] vel secundum lapidarium
et per ipsum intelligitur prudencia que secundum actus aliarum
confortat, [illegible] est [illegible]
prudentes [illegible] [illegible]
et [illegible] dat et demum et prudentes
valet super omnia [illegible]. Ista est ergo prima
cardinalis virtus quam [illegible] ca-
pere [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et per-
[illegible] [illegible] 5us lapis est sardonius
qui [illegible] expellit et [illegible]
et [illegible] facit et [illegible] [illegible]

et omnem superfluitatem tollit et [illegible]
[illegible] de qua [illegible] in [illegible] de [illegible]
[illegible] ac [illegible] facit [illegible] per [illegible]
[illegible] [illegible] fecit [illegible] vicissitudinem casti-
gat [illegible] ordinat [illegible]
cogitaciones [illegible] et [illegible] valuit
[illegible] et [illegible] exponit.
6us lapis est sardius qui sanguinei coloris
[illegible] lapis [illegible] pre-
cocem timorem pellit et audaciam facit. Iste signat
fortitudinem [illegible] sanguinei [illegible]
in [illegible] sanguinem fundere pro [illegible] timore
[illegible] iste [illegible] timorem pellit et hominem
audacem facit et [illegible] contra temptaciones
dyabolicas resistendo [illegible]. Unde Ambrosius
libro primo de officiis: Fortitudo que per fortitudinem
virtutes custodit, iusticiam [illegible]
[illegible] ad laborem fortis ad pericula
[illegible] adversa. Septimus lapis est crisolitus
[illegible] velocissime [illegible] qui demones
fugat et [illegible] et timores [illegible] pellit.
Et iste signat iusticiam que [illegible] et
[illegible] facilius [illegible] demonibus [illegible]
[illegible] hominibus tollit et timorem [illegible]
[illegible] [illegible] reddit. Unde et de
isto lapide scilicet de iusticia et homine iusto
dicit David: [illegible] et [illegible] sibi homini eius
corpus erat quasi crisolitus. Octavus lapis
berillus cuius virtus est secundum dyascorides quod
[illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] berillus ille qui est palludron
[illegible] per quem [illegible] que [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Nonus lapis est topasius sive
topasion [illegible] lapis clarissimus
qui secundum lapidarium ad sanguinem [illegible]
et ad aquam bullientem [illegible] valet
et omnium lapidum superat [illegible] et iste
signat castitatem que est [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] sanguinis [illegible] [illegible] et
[illegible] [illegible] et aliarum virtutum pul-
critudine [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] Decimus
lapis est crisoprassus [illegible] velut
et [illegible] obscuritatis [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] absconditur atque pallet et iste est

[illegible] humilitas que scilicet sub divino [illegible] in homine
[illegible] non querit splendere sed in absconditis in
abscondito et secreto quia per certo humilitas
obscuritatem querit et diligit. Homo peccator omnem
per vanam gloriam semper fugit. Mt v Intra in
cubiculum et ora patrem tuum qui in celis est
qui videt in abscondito. Undecimus lapis est
iacinctus qui est lapis qui [illegible] mutatur
quia in [illegible] tempore turbido vel sereno lapis
iste fit turbidus vel clarus et significat virtutem dis-
cretionis que in loca tempora et personas se sapienter
commutat et vna cum vno alia cum alio mo-
desta et affabilis [illegible] severa
et terribilis debet esse. Duodecimus lapis et
vltimus est ametistus lapis scilicet violatus
in colore qui [illegible] contra ebrietatem
bonum confert [illegible] et hominem facit vigilem
et diligentem efficit malas et immundas co-
gitationes repellit et acuit [illegible] in libro
de abstinentia [illegible] producit caste de [illegible]
cogitationes [illegible]
per [illegible] monet et spe
virtutibus adornat. Iste sunt ergo 12 moralis
[illegible] fundamenta [illegible] civitatis vel [illegible]
fundamenta [illegible] lapides preciosa [illegible] virtutum
[illegible] ita quod omnibus sit fundamentum
vel quod ipsa civitas sit a deo stabilita vel
quod [illegible] civitas seu civitas
fundata ut dicit Ezechiel 28 Omnis lapis preciosus
operimentum tuum sardius topasius et iaspis
crisolitus et onix et berillus saphirus
et carbunculus et smaragdus ut sic de ta-
libus fundamentis dicatur id psalmi Fundamenta
eius in montibus sanctis.

22 Sicut dicit Apocalypse 21 Civitatem nullam
[illegible] templum [illegible] et lucerna [illegible]
[illegible] ista civitas [illegible]
[illegible] porte civitatis [illegible]
et [illegible] abscondita
vel [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] fructus [illegible]
[illegible] quia scilicet ibi erat sedes
dei et agni et servi eius ad serviendum ei
et ad videndum faciem eius [illegible]
[illegible] civitas est [illegible]
in qua [illegible] est sedes dei et agni [illegible]
qui a deo [illegible]
[illegible] nocte [illegible]
[illegible] templum [illegible]
[illegible] claritate [illegible]
[illegible] facultate [illegible]
[illegible] ad [illegible]

[illegible] que ad salutem sunt [illegible] et veritate [illegible]
in [illegible] nulla cogitatio vel affectio
mala quia ibi [illegible] male [illegible]
voluptatem Mt 13 Elegerunt bonos in vasa
sua malos autem foras miserunt.

Vidit Iohannes flumen aque vive splendidum
tanquam cristallum in medio platee civitatis 22
procedentem de sede dei [illegible] et agni et ex vtra-
que parte fluminis lignum vite afferens fructus
12 per menses singulos reddens fructum suum
et folia eius ad sanitatem gentium [illegible]
illud lignum [illegible]
[illegible] in medio [illegible] fluminis
[illegible] per [illegible]
singulos [illegible] defectus ibi
[illegible] 12 [illegible] et
[illegible] mensis [illegible] est [illegible]
[illegible] defectus et [illegible]
[illegible] primus mensis [illegible] Ianuarius
qui [illegible] superbia
que est [illegible] et [illegible]
[illegible] superbia et iste mensis [illegible]
[illegible] est superbia [illegible]
[illegible] partes et [illegible]
[illegible] superbia [illegible]
[illegible]
[illegible]
superbus [illegible] opinatur
[illegible] facit [illegible] et [illegible] sol [illegible]
aquarius [illegible] pingi
[illegible] ad denotandum quod superbi [illegible]
[illegible] in magnis [illegible] officiis alti esse.
Secundus mensis est februarius dictus a febre
qui pingitur [illegible] calefaciendo ad ignem et
[illegible] calefacere et febricitare
et semper in igne [illegible] Ecclesiastici 18
vapor [illegible] in [illegible] autem
sol in piscibus esse [illegible] sol [illegible]
in piscibus [illegible] voluptatibus [illegible]
[illegible] Tertius mensis est marcius dictus
a marte deo belli qui pingitur [illegible]
[illegible] et sol in [illegible] est in ariete et [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] bella et [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] Ecclesiastici 28 [illegible] Quartus
mensis est aprilis ubi [illegible] aperire
qui pingitur [illegible] vadens ad
bella [illegible] et tunc sol est in tauro
et [illegible] et [illegible]
est [illegible] semper ad vindictam [illegible]
[illegible] et [illegible] semper [illegible]
[illegible] et [illegible]

et exactionibus vexare facit ne quis eam
nec te extollas in cogitatione sua sed
tamquam contemne domesticos suos quia
sicut dicitur Eccl. 28 qui vult vindicari a do-
mino inveniet vindictam. Quintus mensis est maius
a multiplicatione plurium dictus quem
pingunt iuvenem floribus circumdatum signum
vero lascivie quo scilicet statum iuvenilem
floribus id est curiosis vestibus et moribus se
adornat et ut aliud quam status mundane
glorie optat et deliciis carnalibus potatur
se madidat et humectat. Dicitur Sap. 2 de
vino et pretioso unguento nos impleamus
et non pretereat nos flos temporis coronemus nos rosis
antequam marcescat et ideo sol videtur
esse in geminis quia isti luxuriam suam geminant
atque duplicant. Sextus mensis est iu-
nius in quo iam terra calescit et
et ideo prata tunc temporis defalcantur quia
iste cum falce secando herbas depingitur
et sol in cancro in eo significatur
per peccatum prelatus et avaricie quod est in
male acquirendo quod scilicet facit terre carnales
secundum et quod ipse herbas id est divitias sal-
vare et amplecti et sibi per peccatum
retinere curat et ut non expendere omnia
sed servat et quod solet id est avarus in cancro
quod est animal retrogradum ambulare sic avarus
ipsa a celestibus ad terrena retrogradi pro-
curat. Unde dicitur de miseria humana quod
cedit avarus ut parcitatibus operatur ut
misere moriatur sed qui deo offert aurum
(?) aspiciet. Septimus mensis
est iulius in quo oritur stella que dicitur
canis et sol intrat in leone in quo
maxime regnat calor et ideo iste pingitur
cum segetes secando quia tunc solet circa
segetibus occupari signum detractionis et
mordacitatis quia garrulat canis mordens
et leo se fetibus id est mordax oblatrans
et fetida infamatio quia pectore detractat
et mordet solet et urit et suffocat
aliorum falsis suis linguis tenaciter et
ipsos bonis suis et honoribus spoliare
ipsos non sinit. Demeant. Octavus mensis
est augustus qui dicitur ab augendo tunc enim
segetes tonduntur et horrea segetum adau-
gentur et ideo iste bladum triturans et

quod triturans pingitur et sol ad signum virginis
tunc inducitur significans vitium rapine et avaricie quod
est in male acquirendo quia per avaritiam non ces-
sant horrea segetum id est divitias pauperum per rapinam
et usuras crescunt et divitias dominorum
adaugere et ipsos pauperes tribulationibus torquere
et ideo sol scilicet avaritia talium solis regnum id est
sterilitatem, virtutum tunc temporis fructum ex-
spectat. Vitula docta diligit triturare, spicas
enim augendo et despicit illos qui de-
mittunt. Deus aspicit augere per calumniam
pauperum ut divitias suas augeant. Nonus
mensis est september in quo vina recolliguntur
et ideo vindemiator seu in dolio vinum
fundens depingitur significans ebrietatem seu
deliciarum voluptates que est de vino
et deliciis tunc certe dicitur de quo Ys. 5 ve
qui potentes estis ad bibendum vinum et
ad sectandum ebrietatem usque ad vesperam
et tunc temporis sol intrat libram dicitur
enim scilicet iste ad solem aliud invitat cuius
ad libraturam id est ad potandum quod enim vinum
profert et ad ipsa vina bibendum. Decimus vero
suo decimus mensis est october in quo
scilicet semina in terram proiciuntur et ideo in forma
hominis semina nova mittentis depingitur
quia scilicet tunc terra pro fructu per semina
eorum alios recipere. Tunc et signum
vinum castrum quod fructum virtutum sua-
rum custodit quo quotidie per peccatum per-
dit illos et quotidie semina bonorum
operum recipere considerit et ideo sol tunc
in scorpione dicitur per hoc quod sol id est anima ta-
lium cum scorpione in cauda id est in fine
a facie id est a principio deificari dicitur
et per talibus servitoribus ut dicitur illud
Eccl. 28 frustra serit semina quia
ab alienis devorabit. Undecimus
mensis est november iste id est ille in
quo tam fugiens in temporis partes terre
et aliud claudetur labor operis impeditur
et ideo tunc quiescunt omnes et amplius
(?) habeat compungitur (?)
iste mense in forma hominis pastoris et
impinguantis sues et ex ea (?)
det depingitur sol autem tunc temporis signum
sagittarii pergit significans carnales affectus

et frigore indevociōnis porros cordis eius
claudit et vires aīe talit' frigit q laborare
p opa bona nō pmittit qz y° ista fat possessores
suos quieti et ocio vacare et filios
et nepotes suos et consanguineos carnales dīviciis
et beneficiis impinguare ita q solent
p istis gladiis i ptermis bonis sius ipsis
acquirendis quā plus laborare in fol. aūt
talis sagittarius qui solet pcutte intrat
terra ostat q isti mali ecclesiastici et qui usura
ri tacione sive carnalis affeccionis p filiis
suis ditandis et nepotibus solet alios de
tactu sagittare et cruciis vexacionibus et expilaci
onibus molestare ut sic possint glandes
tpalium bonorum excutere et sic sequitur
Duodecima mala nos compellit facere carnis
affectus Duodecimus mensis est december
qui est mensis qui corpa frigore fortissime
ledit qui in forma hois porcos occi
dentis pingit p eo q iste tpis porci
et alia que impinguata fuerant occiduntur
Sol eī iste tpis p signum capricornii na
vigatur Iste ergo mensis et diversitatem et severitate
signat que sp solet alios fri
gore et tribulacione pcutte et quoscumque
porcos i petores sordes et infirmos
sine mia occidere i et corrigere sed ad litteram
pz in crudelibus iudicibus et plebs qui sine
compassione crudeliter puniunt delinquentes
nec quandoque occasione sic delinquendi eis
miserunt De quibus dicit Seneca lo de cle a
Crudeles vocabo qui puniendi causam
habent modum non habent Isti ergo capricorni
sunt quia dato q eciam p ceteris vicijs
fetant alios tn petores tamen pete et
tamen vetulae minimus aufert nosint
tamen & capricorni capre vomebat ipetu
fetitudine sue Isti sunt 12 mali menses de
defectibus humanis q quos p cetu sed non super
unum est lignum vite i crux xpi quod
portat 12 fructus i 12 virtutes speciales
et 12 bona opa ut singuli menses p fructus
singulos i singula vicia p virtutes sin
gulares tempent Dico ergo q de isto
ligno vite i cruce et passione xpi patris
colligere q ianuarius i quadruitate
in capite inclinatione Quia inclinato
capite emisit spm q supbia Contra
februarium l lucpine tumorem in cruce spn
ma p forutacione et in oculorum ad tuum
dispicione quia pu recte timoris dni et consi
deracione tre i mortis terminus semper mi redat
corm i p timorem dni declinat oīs a malo
Contra marcium ventosum pacien in auriu
insufflacione quia dato q impperia multa
audisset tn nō maledicebat nō maledicebat
Ysa 13 Et aiis pt Ego tamquam surdus nō au
diebam et sicut mutus nō Contra aprilem pluvio um
et fructus collige inuam in linguere bonum
locucione in hoc sz qd cum sūsum benignum
audisse Dans exemplum dicit q ipe dixit
quis Dimittite et dimittetur vobis luce 6
Contra madium lascivie et ambulacione
exterii et delorum in astra fellea et ami
potacione Dans tn pt serpentibus t
dulces amor suos in accedens ad eam
Contra iunium pruritus collige liberalitate
in mdo invaria pforacione et extensione
manuum cum pforata male sunt qd.
mittit potest alti porrigit qd appetit
Da ergo liberalitie cum vidit cum 3 Non
sit porrecta manus tua ad accipiendum
sz ad dandum collata Contra iulium deceptus
et invide collige caritatem in cordis
et lateris apticione qz sz cor suum vidit
tibi velle dixit quod latus suum tibi apertum
in fundi Respice voluntate ponderis
latus monentis et Ecce ut ipe ait
ego te amavi caritatis meo sicut et
Contra augustum rapine et avaricie colle
ge paupertate in corpis denudacione
que pauperitate in corpis denudacione
nudus cum in cruce pendens et moriens
i paupertatem in hoc diligere nos instruit
iuxta illud Greg Nudi p nudum crucem
Contra septembrem delicias et voluptatem
collige asperam penam in corpis fla
gellacione Caro cum eius non fuit ubi
in deliciis sz in penis et suppliciis Sua
ergo q amicus diligendus fuit aspera quam
aspera Job 33 Consumpta est caro eius
a suppliciis Contra octobrem in instabilitate col
lige p severanciam in pede confixione ita
cum sint q clavati quia nec motus in sulta
cōtinuit nec amicorum temptacione dum
dimitte nolunt Dans exemplum p severandi
in vi incantatu labore assumpto cum dicere
vite officio qd semel suscepisse turpe est
quod cede Contra novembrem carnalis
affectionis collige contemptum omnis
amoris in discipulorum fuga et dispersione
in toto corpis aera elevacione in qo

nobis dat exemplum quod tamen nos per affectum carnis
ne debemus amicos et notos tenere quia noti
mei delonge steterunt. Exemplum quod debemus semper
contemplationem suspensam a terra et a terrenis
elevatam esse. Job: elegit suspendium anima
mea. Contra decebrum minime servitatis
et divine collige compassionem delinquentium
in corpore christi dispositionem quare sicut iste
sunt ... facie ad occidentem dorso
ad orientem dextro ad aquilonem sinistro
ad meridiem versus. In quo datur intelligi
quod christus per compassionem respicit occidentales
congelatos in peccatis. Dorsum non vertit
ad orientales, id est ad superbos de suis virtutibus
presumentes. Dextra eius etiam liberalitatis porrigit
aquilonaribus id est pauperibus. Sinistra
non etiam adversitatis minatur meridionalibus
id est divitibus. Gemma scilicet iste est qui esurientes
implet bonis et divites dimittit inanes.
Luc. 1. Dat ergo nobis exemplum quod peccatores
et delinquentes non debemus contempnere ut
per austeritatem severitatis ledere, sed eis misereri
compati et eos extensis brachiis per
misericordiam et pietatem amplecti. Gemma scilicet ista est de
qua Luc. 15: Gaudium est angelis dei super
uno peccatore penitentiam agente et sedicio
quod lignum vite ... in medio ... in mense
... via nobis offert 12 fructus 12 bonorum
exemplorum scilicet humilitatem contra superbiam timorem
contra carnis ... patientiam contra iracundiam
... et ... caritatem
contra lasciviam liberalitatem contra parcitatem
caritatem contra invidiam paupertatem contra avariciam
disciplinam contra voluptatem perseverantiam
contra instabilitatem compassionem contra ... seve-
ritatis ardorem. Dat ergo lignum vite scilicet
nobis 12 fructus per mensem singulos id est
12 horas sive diei ... ...

Amethistus lapis est unus de 12 fundamentis
et est violacei coloris et hic optimus
est. Est enim quedam qui est velud gutta
rubei vini ... aque hic ... est
ad ... ebrietatis contrarius est, ...
esset hic lapis sed magnum ... est in
Ethiopia et Judia, invenitur in ...
... sed ... est et ... Et ...
... vigiles bonum offert ...
... temptationes repellit et ...
... lapidis rubeos et purpureos

Calcedonius iste lapis sic candore quod flammas
... ... emittit et ... ...
purpura et color est rubeus. Propterea ignem
... ... qui permanet
etiam pre ... lapis habet sic ...
caritatem enim efficiet vigiles per bonum
opus diligentiam et bonum ... per discretionem
et prudentiam ... non permittit ...
... ... est ... ipsum fat-
... malas cogitationes ... ...
... ... est amor dei ...
... lapis est qui unus de 12
... in achate ... orientalis ...
... color ... albis in-
... ...
et ... ... color ...
... ... venena fugat
... ... et ... ... portatum
... et ... ... reddit
... ...
lapidem ... ...
... ... in digito et in eo nove
... musice ... sculpta esset in
... ... Apollo erat ... ...
... ... Iste lapis ...
... ... castitatis ... et
zona candida castitatis ... ...
iste enim temptationum ... ...
a nobis ... ...
repellit et ... ...
iste ... ...
figuras et ymagines in ... et
angelorum et ...

Berillus lapis est unus de 12 fundamentis
pallidus est et color similis ...
aque; sed illi optimi sunt qui lucido oleo
similes sunt ... ...
... ... sunt ... ... berilli
qui lucidissimi sunt ... ...
... et longas ... velud
... capillos. Berilli ... formam ...
... ... colorem
efficit in radio solis ... ... rotunde
forme sunt ... ...
aqua in claritate ... ...
... ...
... arbores ... ...
... ...
in ... lapide ... ...
... ... que format in ...
... splendorem ... ... colorem

Sic lux eterna descendit ab arce superna Et
incarnata in matre non violata. Hic lapis
virginum retrahat animum magis stat in
gestantibus. superfluis oculis medetur aqua ablutum
que aqua si in potum sumpta ructatus
tollit et suspiria et dolores epatis. Huius
lapidis est genus secundum. Sunt enim quedam lucidi
instar cristalli. Hunc lapidem India mittit.
Item si radiis solis appositum manu tenentis
erit. Berillus qui color est pallidi
significat virtutem humilitatis quia pectus eorum reputat
palladam et deformem et pectus quod facit hos
mites et benignos et vincit hostes et dolores
et temptationes et inimicos efficit honorem ab
eis quia non soli humiles et infirmitate
et vilitate pacientes compatientes temptationibus
ipsius et ab eis innititur et hec quia tecte
a duo preterita admirantur. Ad quem cum
inspirata nisi ad pauperem et humilem corde
Jacob. Et facit eos honorem ingenuis.
Unde sic dicitur xv v b sunt humilitatis in pectore.
Humilis cum nulli invidet quia se reputat
vilem vilioremque et ideo bene sequitur et honorem
magis stat quia non sola humilitas honorem
extollit sed ad magisterium paradisi cum
se exaltat humiliatum ait sed etc.
et Job v

Iacinctus lapis est color ceruleus. Hic in
obscuro nubilosus est in sereno clarus.
Via acuit sensum. Sed ille optimus est
qui nec nimis clarus nec nimis obscurus
solidissime durus est. Scindi vel sculpi
recusat sculpitur tamen aliquo modo fragmentis
adamantis. Frigidissimus est et hic magis
in re mirabilis confortat gestantem
fugat tristiciam et suspiciones varias.
Sic facit in pectore certus cumque tri-
tamque est et pestilentiam eum spirantes
non ponuntur eum facit securitatem
tum deus quem hominibus hec gemma nobis
ethiopia mittit. Sed in tribus qualitatibus
dumsmodo varia(?) ... calidus est virescens
et pictus quia in quo ... serenatus vel
elevatum sublimitas venit et obscurus
tate ignorabiles quasi sed non plus sapere
tenuior se (?) ad sobrietatem Ro. xii. et etiam
et in pte(?) pellucitate tu(?) mod. sed est
se demum lucit et ita colorem suum tempora
mutat quoniam se sit in tempore sereno ... se habeat

comparatur apud ... et sufficiat. Et bonus gessit
adeo ille et suum comparabile ... apparens letus
et clarus sed gaudendo et deo ... gratia ... cum tempus
sit ... statum sicut ut aliorum sunt obscurum
per operacionem et sic gaudeat cum gaudentibus et
flet cum flentibus Ro. xii. Unde non boni et
insti in prosperis in bonis aliorum sed gaudent
in adversis aut eorum sed contristat et tristantur
ut ergo ... pudor eorum fecerunt.

Sardonix lapis est ex duobus ... eo
dictus lapidibus sic vocatus factus est ex onice
et sardio in parte rubeus et est ex sardio ha-
bet. In parte vero albus in parte niger
et hiis duabus coloribus ... sunt pala-
de ... ut multo
temptationum ... recolliget et sic
stabilit in aspectu ubi sardonix ...
est non potest omnis qui habet maculas pec-
catis sed reparans ... gaudens ...
pulcritudine ... decet esse et humiles
qui hunc portant. Arabes et Indi mittunt.
Hic lapis verus quando ... in medio niger
candidus ... nigro ... rubeus ... Per
... de ... ... est ... per humi-
litatem candidus per castitatem rubeus per
caritatem et ... beneficium
... ad ... tollerantes
... humilitate ...
... quod est ... avaros ... plato-
nem ... sibi et suis ...
R. Nabucodonosor ... quod ... tua

Topasius est lapis unus de summis
ex lapidibus preciosis cuius color
auro similis et hic magis ... est
hic lapis bullientes aquas compescit
... ut ... lapidibus ... Hunc mittunt
nobis arabes. Hunc lapidem sciunt pluralite
magnitudine fuisse inventum et quod ptolomeus
philadelphus ... statuam fecit ... arborum ...
gemmarum superans claritate ... delectatio
talis est ... quia ista ceteris gemmis
sunt ... clarior ... et resplendet et
est quem ad ... ad ... ad ...
claritatis ... quem ad apparentie ...
et quem ad semper ... et ... in
mento ... et ... pla-
... in ... talia h..
... claritatis ... gemmarum ...
... ... in ...
... ...
... ... qui est
claritas dei ... in eis ... ista cum

est speculum sine macula Sap. vii et ideo cum deus
sit in ea conspexit per gratiam compassionem per eo admodum
speculi eius imaginem i. dei filium in se recepit
per caritatem maternam et eundem in humanitate parit
splendoribus etc. et est lapis colorem omnium lapidum
in se retrahens

Incipit liber moralitatum Genesis

2 Dominus deus a principio in orientali plaga
paradisum voluptatis plantaverat et ibi
posuit hominem quem formaverat. Erat
autem paradisus ille terrestris locus amenissimus
situs supra globum lunarem positus et in secreto
mundi locatus diversis arboribus consitus fontibus
et fluminibus irrigatus. Ibi enim est fons qui ascendebat
de terra irrigans superficiem paradisi quem
tamen in quatuor flumina dividit que ad diversas
mundi partes mittuntur. Ibi erat lignum vite
cuius esu vita poterat continuari. Ibi etiam erat
lignum scientie boni et mali cuius esu mixtum
poterat alternari et mors subsequi in formam sue
i. facturam antequam paradisum exiret et fuerit
et ut i. diversis depinitur. Moraliter paradisus
iste significat gloriosam virginem que procul dubio in
oriente lucis orta est. Sita sursum ad celestia
per affectum et contemplationem. Elevata a mundo
per contemptum mundi et in se solitaria et
secreta aquis gratiarum irrigata, et virtutum
arboribus fecundata. In ipsa enim et in ea in eo
fuit lignum vite i. caritatis. Lignum scientie i. virtus
fons autem irrigans i. pietas cuius fluminibus
i. operibus sue pietatis superatis fons enim pietatis
virginis gloriose in quatuor partes se dividit et in
quatuor flumina partitur. Primum scilicet unum de fluminibus
vadit ad angelos et ad sanctos ut laetificet
Aliud ad iustos ut in bono fortificet
Aliud ad miseros ut in tribulationibus consolentur
Aliud ad peccatores ut a criminibus
solvantur. Vel vel dicit Ecc. ista omnibus
divina facta est et quod in ipsa invenit angelus
letitiam, iustus gratiam, miser consolationem, peccator
veniam. Ecc. xxiii. Flumina eius in manibus
in continuo enim in isto enim paradiso deliciarum
posuit deus hominem quem formaverat i. Christum
et istum fecit ipsum principalem custodem et
dominum eius scilicet factum est et ut vere conditur meum
Ps. homo natus est in ea et ipse fundavit
eam altissimus
Quum Adam et Eva essent in paradiso
positi et ad preterendum plenius i. mel congregati
Serpens qui erat superior cunctis animantibus
terre accepit de fructu ligni vetiti
et primo decepit mulierem promittens ea 3
si comederet fructum et ipsi aliquid divinitatis
ut deus scilicet essent sed discretores boni
et mali. Mulier decepta comedit
et viro suo porrexit ad comedendum. Dedit
qui et ad mulieris vocem contra preceptum dei
manducavit. Propter quod utrique maledictionem meruerunt
et de paradiso eiecti sunt, et deus ex tunc
paradiso angelum et igneum ac versatilem ignemque
et gladium versatilem ad custodiendum
ianuam paradisi collocavit. Dicit moraliter
quod Adam est ratio sive spiritus. Eva sibi iuncta
est caro sensualitatis vel corporis. Pomum
carnalis delectatio. Serpens vero dyabolus
vel temptatio. Dico igitur quod Adam et Eva
i. spiritus et caro inviceni iunguntur et ut
plenius bonorum operum coniunguntur, cum
carni ponat, ut caro sit prompta operandi
iniuncto dispensentur. Et sic serpens pro certo
i. dyabolus pomum i. malam delectationem
primo mulieri i. carni porrigit, que viro
suo i. spiritui ut consentiat statim portat.
Et ergo Adam ut Eva crudeliter comedit
quia anima carne instigante male delectationi
consentit, quapropter utique paradisum i. statum
salutis et gratie perdit et utique maledictionem
incurrit, gratia fontis amaritudinem, carnis
vero miseriam. Dispatio ipsius apponitur
quia quique ab ingressu paradisi i. a redditu
ad gratiam se excluduntur per hunc ignem
deicies eum et in miseriis non subsistent
Consilium ergo quod Adam et Eva i. anima
et caro postquam serpenti i. dyabolo consenserit
non solum paradisum i. statum salutis et
gratie perdunt, verum etiam miseriam mentis et
corporis tribulationes et custodiam tamquam
ignem et gladium incurrit. Genesis 22. Abraham
autem portabat in manibus suis
ignem et gladium
Quum diluvium immineret super terram 5
precepit deus Noe quod faceret archam
de lignis levigatis ut salvaret
omnes semine in ea. Scitur est quod archa
non mansionibus i. tristegas et habet
trecentos cubitos in longitudine, l. in latitudine
et triginta in altitudine
linita fuit bitumine intus et extrinsecus
ostium fuit positum in latere, fenestra non fuit
fenestra consummata in summitate archa

ad deorsum erat lata, sursum vero stricta et in cubito
consummata, ex omni genere viventium seminarium
seminarium in archam includunt. unde deorsum
animalia, sursum volatilia statuuntur. Bestie et
iumenta posita sunt in archa, de mundis septena
de immundis autem bina, scilicet masculus et femina. tamen
de volucribus quam de reptilibus et iumentis. Ad litteram
congregata sunt in archa paralellis, intendendum
sic quod scriptum est quod animalia que in archa fuerunt
sunt salvata, cetera vero animantia diluvio sunt
deleta, tamen non diluvium xl diebus intercessit
duravit omnem quod carnem consumpsit, scilicet omnia potuerunt
[illegible] in eo complanare [illegible] post [illegible] in hy-
storia scolastica et post diluvium archa requievit
super montes armenie. Per moraliter quod archa
significatur, ut est vir perfectus qui debet habere longitudinem
fidei spei, altitudinem et latitudinem caritatis
tamen bicamerata dicitur que debet esse limita
[illegible] in corpore tecturis in operatione que de li-
gnis levigatis id est de bonis actionibus, debet
construi intus [illegible] ad alios, debet esse per devotionem
lata sursum vero stricta ad se per abstinentiam stricta
[illegible] debet habere hostium hospitalitatis ad pauperes
introducendos. In hac ergo debent esse volucres
id est munde cogitationes, animalia id est munde operationes
[illegible] id est sancte [illegible] et virtutes, et sic diluvium tribulationis
temptationum et tribulationum evadit atque non submergit
sed salvatur in paradisi montibus requiescit [illegible]
longitudinis id est desolatur et compleatur, magis id est disponi
tantum ut duo possint in ea collocari [illegible]
6 Cum diluvium cessavisset emisit cor-
vum ut videret si aque diluvii cessassent
Qui cum esset [illegible] [illegible] et
non invenisset ubi requiesceret pes eius nisi
forte fluctuantia cadavera que tangere nolebat
rediit ad Noe qui aperta fenestra iterum emisit
in archam tamen emisit corvum qui inveniens
[illegible] cadavera ad archam redire noluit
sed in cadaveribus forte remansit. Per de apostolis
quidam ex toto remanent in cadaveribus
[illegible] [illegible] Alii vero redeunt ad Noe
[illegible] ad [illegible] in archam scilicet ad claustrum
vel ad prelatum in archam [illegible]
Tales ergo ramum olive que [illegible] ferunt
portant [illegible] qui ad [illegible] [illegible]
[illegible] et pietate [illegible] Luce xv Purgatam
et [illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] Noe extensa manu apprehendit
columbam [illegible] prelatus debet [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] Hodie ergo [illegible] te [illegible]
electa [illegible]

Abraham duos filios habuit, scilicet Isaac
de libera et Ismael de ancilla
Ismael autem fuit ferox homo venator 16
et sagittarius. De quo dicitur Gen. xvi
manus eius contra omnes et manus omnium contra eum
et in medio fratrum suorum figet tabernacula
Isaac autem fuit bonus et mansuetus et
[illegible] virtutis. Ismael secundum Apostolum Galat. 4
persequebatur Isaac et eum molestiis
afficiebat, conquesta est Sara mater
Isaac, propterea dominus dixit ad Abra-
ham: eice ancillam et filium eius
non enim erit heres filius ancille cum
filio libere. Agar ergo cum filio suo Ismael
tulit utrem aque et panem ab Abraham.
Abraham in solitudine [illegible] et de-
[illegible] [illegible] quando aqua erat
consumpta vagaretur, angelus domini appa-
ruit ei ostendit puteum et sic eam consola-
tur. Per moraliter est duplex [illegible], scilicet ra-
tio libera et Agar ancilla scilicet caro
et carnis, et sic Isaac filius libere
sunt bona opera que ab anima prodeunt.
Ismael autem filius ancille sunt opera
mala que a carne concipiuntur per-
[illegible] Isaac quod ab Ismaele dicitur
[illegible] quia contra [illegible] carnis opera
[illegible] opera anime [illegible]
[illegible] Galat v: caro concupiscit
adversus spiritum et spiritus adversus carnem
[illegible]
manifesta sunt opera carnis [illegible]
Abraham ergo id est quilibet qui videt istos
duos filios Ismael et Isaac
malos affectus cogitationes et opera
[illegible] bonos et in domo cordis
sui videt [illegible] opera carnis opera
spiritus molestare, statim debet ancillam
et filium eius id est carnem et opera carnis
eicere et [illegible]
et panem et aquam per abstinentiam
sibi imponere, et sic ibi angelum
Christi id est [illegible] poterit invenire qui
puteum [illegible] poterit sibi demonstrare.
Laban cum [illegible] Iacob pecora 24
sua [illegible]
[illegible] que in grege [illegible]
[illegible] albe [illegible]
[illegible] Gen. 30 Iacob [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] ad [illegible] canales
aquarum [illegible] veniret
volebat ut [illegible] albos [illegible]

~~370~~

virgas ex toto excoriabat et eas in canalibus
ante oculos ovium apponere eas ponebat et
sic oves ad aspectum albe virge fetus albos
concipiebant. Cum autem volebat fetus albos
et nigros, tunc virgas ad pelle in canalibus
imponebat. Si vero varios habere volebat
virgas partim decorticabat et partim cum
cortice dimittebat, ymaginabantur vero autem
ad aspectum virge mollia et sic qualis
erat virga tales fetus concipiebant. Dicamus moraliter
quod Jacob sit deus, virge quas mente pastam
dei virge mundi sunt prelati, oves sunt
curati et collegium fidelium nostrorum
designat populum electum. Dico ergo quod agitate
virgas et plorat sequitur qualitas
agnorum fetuum, sicut enim in terre tres
partim et filios concipiunt quales virgas
et prelatos aspiciunt. Prima vero agni et
subditi tales efficiuntur quales virge et
quales prelati et superiores eorum affectibus
efficiuntur. Unde legitur cum sit magis
cum albis albi et cum variis varii, cum
bonis boni, cum malis mali, cum mediocribus
mediocribus. Tertio sancto spiritus est quod
vel dicit quod oves sunt simplices qui
veniunt ad canales id est ad predicatores sive
sermones veniunt utputa ad audiendum
sermones attendunt, tales solent fetus in tua
sepe et opposita facit qualis virgas
et exempla singulas ibi vident si eis
exemplum et si eorum quod in canali id est in predicatore
eius fetus sepe ut opposita sit in
audientibus. Vel dicit quod virga id est predicator
vel prelatus si cortice bonorum operum
et aliis male separantur sunt mediati
et affectu tremunt solent auditores
qui tales aspiciunt alios fetus concipere
id est bonos actus. Tertio vero qui prelati cortice
male separantur sunt vestiti tunc
fetus in actu cum id est simplicium subditorum
virorum emergunt sunt fedati. Unde versus
sicut sunt eorum sequitur ingredi deum

Duo famulantes pharaonis regis
Egypti in carcere regis positi cum
Joseph scilicet magister pincernarum et
magister pistorum viderunt sompnium. Alter
una nocte dum quilibet eorum pincernarum vide-
bat coram se vitem in qua erant tres
propagines in quibus vinee florebat et
maturescebat ita quod ciphum pharaonis
accipiebat et ibi uvas exprimebat
et postea regi dabat. Alter vero pistorum

tria canistra farine se portare sompniabat
et in superiori erant omnes cibos qui fiunt
arte pistoria continebat, aliisque avibus
veniebant aves cibos comedere apponentes.
Ista ergo duo sompnia a Joseph sunt taliter
exposita scilicet quod pincerna debebat infra tres
dies ad pristinum statum restitui et poculum regi
porrigere. Pistor vero debebat suspendi
et aves carnes eius comedere. ~~[illegible]~~
Pharao rex Egypti significat regem celi, carcer
vero omnes istud mundum, qui pincerna et
pistor id est populum bonorum et malorum per que designantur
cum populus bonum et malum de domo
pharaonis id est de paradiso sunt ejecti et carceri
huius mundi vinculati. Si vero eorum exprimat in
carcere id est vero cogitat de singulis bonis sic
qui in pincerna significantur videt vitem
domini quia habet tres propagines id est tres partes agens
apparet sunt trinas id est fidem de qua significat ut
exprimunt vinum id est bona opera que infundi
in calicem regis magnum ista letificet regem
eterni, quia vinum letificat cor hominis. Mali
vero qui per pistorem designantur videntur
portare tria canistra id est triplicem concupiscentiam
et omne genus ciborum id est carnis et avium
pluvium et aves desuper volantes id est va-
nitatem et superbiam. Tamen ergo sunt illorum
ciborum per dictam eorum exposicionem Joseph id est
per sacrorum doctrina boni sunt penitendi,
mali vero desperandi. Ipsa significat pincerna
id est cetus bonorum post tres dies id est post tria tempora
huius vite scilicet tempus etc., et tempus gratie in
die iudicii ad statum pristinum id est ad beatitudinem
et incorruptibilitatem restituentur, et in domo regis
id est in paradiso consistet et ad primordium
consolatione cum angelis deducentur. Ergo
vero mali post eorum tres dies in suo pau-
culo suspendentur, et corpora eorum ab avibus
id est a demonibus comedentur. Dicit etc. Et eo
sanatur famem et devorabunt aves carnes
eorum crudelissime. ~~Explicit etc. sequitur de manna~~

Legitur exodi xvi. capitulo quando
pluit dominus in deserto filiis Israel
erat quidam cibus qui ad modum pruine
albe terram operiebat, erat quasi semen cori-
andri album gustus eius erat similis
cum melle tocius simile et sicut dicit glosa et
sic dicitur sinum ei apponit illud colligebant in
mortario conterebant et panes vel cibos eorum
conficiebant, quod ut qui magis panem operan-
tibat autem cibus iste dulcissimus et mirabilis
quia ad quemcumque saporem volebat homo
convertebatur ut dicitur sapientie. Erat autem in
hoc mirabile quod vel singuli certam mensuram
per singulos dies debebant colligere scilicet mensuram

gomor dato quod quicumque qui plus quique
minus colligerent sic fiebat quod nec qui magis
pararet reperiret magis nec qui minus
colligeret reperiret minus residuum quod vero
manebat in campo calente sole desolue-
batur nec quicquam usque in mane seruari debebat
Quidam non de israelitis usque mane serua-
bant statim vermibus scatens putrescebat
preceptum est quod aaron quod urnam auream
impleret manna et quod ad perpetuam rei me-
moriam in tabernaculo seruaretur Istum
quod cibum filii israel in deserto habuerunt
usque non quod intrarent habitabilem terram pro-
missionis venirent et de fructibus terre gu-
starent quod cito perdiderunt sed post ipse per
Iste cibus manna fit corpus christi in
sacramento altaris et dicitur proprio nomine nostro
manna seu manhu [illegible] quod est hoc
[illegible] hebrei videntes man-
na de celo descendisse dixerunt manhu
id est quid est hoc admirantes [illegible] ut ne-
[illegible] cibus corpus christi
in sacramento altaris [illegible] admi-
[illegible] id est quod ibi sunt
tot miracula et mirabilia quod [illegible]
[illegible]
[illegible] et est mirabile in omnibus
Nam manna [illegible] eucharistia nomine [illegible]
quia [illegible] de celo venit id est a potestate diuina
[illegible] Joh. vi [illegible] dat vobis
panem de celo verum Nam nomine modo quod
in habebat qui [illegible] quod qui parum colli-
gebat [illegible] in [illegible]
[illegible] et in omnibus [illegible]
[illegible] adiacentibus est in [illegible]
[illegible] plures hostias [illegible]
[illegible] ille qui sunt
[illegible] collegerunt
[illegible] Nam [illegible] quod [illegible]
[illegible] saporem habebat et quemcumque
volebat [illegible] saporem habebat [illegible]
[illegible] et ad omnia [illegible]
[illegible] Dicitur quod [illegible]
[illegible] et [illegible] et tractat [illegible]
[illegible] omnes [illegible] omnia [illegible]
[illegible] est [illegible] mille id est [illegible]
[illegible] nomine [illegible] manna [illegible]
[illegible] in deserto
et desertat [illegible] altaris

est [illegible] vite et
[illegible] vite
ad [illegible] vite et vie id est ad [illegible]
[illegible] et [illegible] paradisi [illegible]
[illegible] manna [illegible]
obscuritas et [illegible] difficultas
[illegible] et tue [illegible]
[illegible] id est quia tue [illegible]
[illegible] paradisi [illegible]
[illegible] quia [illegible]
et tue [illegible] umbram [illegible]
[illegible] | Cor. [illegible]
[illegible] tue [illegible] facie
ad faciem Nam nomine similitudinis
quia manna [illegible]
quod est [illegible] et [illegible]
hominibus id est [illegible] et bonis
[illegible] in [illegible] id est in
corde mundo et puro [illegible] et de
[illegible] Joseph [illegible]

~~Conceptio virginis gloriose~~

Notandum est quod conceptio [illegible]
[illegible] sanctitate [illegible]
[illegible] sublimitate
[illegible] virginitate [illegible]
[illegible] conceptio que est sanctitas et
[illegible] et tota [illegible]
ista conceptio fuit ipsius filii dei quia [illegible] est
[illegible]
Sic [illegible] ab angelo [illegible]
[illegible] et te
et virtus altissimi obumbrabit tibi
Nam ista quod conceptione [illegible]
[illegible] filii
dei [illegible] conceptus est [illegible]
fuit ibi sanguinis separatio et ille
sanguis [illegible] corde [illegible]
de illo sanguine quod conceptus fuit [illegible]
[illegible] castissimis et purissimis
sanguinibus [illegible]
[illegible] conceptionis [illegible]
Nam ibi in [illegible] sanguinis
[illegible] sanctificatio [illegible]
et quod ista non fuit [illegible]
[illegible]
[illegible] Luce [illegible]
[illegible] spiritus sanctus [illegible]
[illegible] in eo
[illegible] usque ad
[illegible]
[illegible] et [illegible]

q[uo]d sanctificatio virginis posset fieri quam initium fuit
unitum cum illud quod aliud conceptus eius formavit
quam ista plus decebat augeri potuisset in ipso
vel in istis et miraculosius fuit quam in illis. primo
tamen recepta fuit anima sicut quod sanctus fuit in utero
Christi quod ad tempus manendi in utero non esset
ante conceptioni dissimilis. Item ab initio concep[tionis]
fuit anima sicut quod sic ut in sanctificatione ista
fuit vel quam ad hoc non fuit videtur sicut cum
phenissi sic ut mundus fuit ab omni peccato
Sicut enim beatus dicit [illegible] de maria [illegible] de
de massa [illegible] mundi [illegible] bonum
iste originalis peccati [illegible] nobisipsum
Solus ille qui peccatum non fecit [illegible] quod ad
originalis [illegible] [illegible] [illegible]
longe quippe alius et dissimilis conceptus est
sine peccato de maiestate [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Sic quippe decebat ut peccatum [illegible] qui
peccatum tollebat ut similitudinem carnis
peccati susciperet non autem carnem peccati. [illegible]
In ista ergo conceptione sancta et immaculata
conveniunt ad hoc [illegible] et ultra [illegible] ita dicit
Ambrosius in libro de incarnatione ista
in qua [illegible] et sicut [illegible] [illegible] et ultra
[illegible] [illegible] illud quod est ex parte matris
conceptus quam [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] illud quod est ex parte [illegible]
[illegible] [illegible] est miraculosum et quod [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible]
sicut agens [illegible] sicut patiens [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et
miraculosa [illegible] et spiritualis [illegible] [illegible]
Ista conceptionem [illegible] angelus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
in utero et paries filium et vocabis nomen
eius emanuel et [illegible] [illegible] [illegible]
Secundo dico quod post conceptum [illegible] et ista
est conceptio gloriose marie virginis et de ista concep-
tione dicit [illegible] et [illegible] de [illegible]
[illegible] de fide ad petrum et habetur de [illegible]
Sic dicit firmissime tene et nullatenus du-
bites omnem hominem qui per concubitum viri et
mulieris concipitur cum originali nasci peccato
[illegible] morti [illegible] et [illegible] [illegible]
renasci aqua [illegible] [illegible] [illegible] nisi
per fidem mediatoris dei et hominis Jhesu christi qui
sine peccato conceptus sine peccato natus sine peccato
mortuus [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sunt [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] concepta est per concubitum
viri et mulieris [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] dicit [illegible] adam [illegible] tabe [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

accepisse videatur que exclusio peccato sanctitatem fecit
nativitatem non tamen conceptionis quod obviat et persuasio
et plurimorum aliorum hominum data cum sanctitate nasci
non tamen concipi ut vero [illegible] si preservata
conceptionis qui omnes sanctificatos solus quidem absque
peccato veniens per gratiam facit peccatorum solus
itaque dominus noster Jhesus Christus excepto vniuerso
decreto respiciat quod Adam natos ex viri et mulieris
de semine ipso ac ratione constituitur. In iniquitatibus
iniquitatibus conceptus sum et in peccatis concepit me
mater mea Et nostra liberatur itaque Gelasius ac
honore tenebat quo vel petrum honorum vel
vel facta sanctitatis vi induci alioquin nulla
ratione ei placebit quod eidem rationem presumpta
nouitatis non tendentes sermo superstitionis
filia leuitatis [illegible] quibus conclud-
imus quod dicere virginem non contraxisse originale
peccatum non solum sit falsum verum superstitiosum
ac temerarium necnon male placitum aut acceptum
utpote qui falso honore exaltari se non
optat [illegible] in quodam sermone ipse Bernhardus [illegible]
ponens de beata virgine illud verbum Aufer
rubiginem de argento [illegible] de virgine glosa
aufer rubiginem i. originale peccatum et [illegible]
egredietur vas purissimum Vnde ergo quod fuit in
ea rubigo originalis peccati [illegible]
Item Bernhardus in multis locis ex quibus videtur
fuisse istius opinionis et intentionis
ergo illud idem patet quod dicte glosarum ac magistri
sententiarum et aliorum doctorum approbatorum [illegible]
primo glosa super epistolam ad Romanos [illegible]
omnes in Adam peccauimus quod non est nisi
quia fuimus in Adam secundum rationem seminalem
Item omnes peccauerunt et egent gratia dei [illegible]
qui solus sine peccato venit Item omnes [illegible]
[illegible] ut ipse dicit qui potest nisi [illegible]
liberatione indigeret ergo eciam maria fuit
secundum rationem seminalem in Adam et [illegible] gratia
dei indigebat vnde quod fuit in peccato [illegible]
aut magister sententiarum [illegible] sentiat patet [illegible]
[illegible] 3 distinctione 3 [illegible] credi-
[illegible] sanctorum attestificationem carnem [illegible]
fuisse peccato [illegible]
virginis caro [illegible] sanctificationem Adam
mundatam [illegible] peccati contagione in
[illegible] 3 [illegible] illa
caro [illegible]
non [illegible] obnoxia
fuit peccato in [illegible] et in [illegible] a quibus [illegible]
[illegible] est [illegible] quod caro

omnium hominum [illegible] peccato Sola non Christus non est peccati
quia non [illegible] conceptio [illegible] concepit [illegible]
alia vera similia [illegible] sententias [illegible] ne esse im-
munem ab omni peccato sed autem [illegible]
[illegible] distinctione 3 [illegible] in [illegible] non [illegible]
conceptionis quia [illegible] in originali [illegible]
[illegible] glosator ille de plano [illegible]
de corruptione in peccato [illegible] ad [illegible]
[illegible] doctorum approbatorum
[illegible]
[illegible] beata virgine fuisset
[illegible] originalis peccati [illegible]
derogaret dignitati [illegible] quod est vniuersal
omnium saluator [illegible]
angeli [illegible] redemptor
itaque omnes homines indigent [illegible]
[illegible] beata autem virgo si non fuisset in
originali concepta non indiguisset [illegible]
redemptione [illegible] non redimitur nisi [illegible]
[illegible] sub peccato ergo ipsa originale
[illegible] sanctitatis et mundicia debe-
bat esse singularis et priuilegiata [illegible]
nullum priuilegium [illegible] in sanctitate
[illegible] preseruata fuisset [illegible]
originali concepta ergo maria fuit concepta in ori-
ginali [illegible] priuilegium [illegible]
[illegible] beata legi [illegible]
[illegible] priuilegium [illegible]
[illegible] fuisse [illegible]
[illegible] in scriptura [illegible]
in [illegible] sanctorum [illegible] priuilegium
ad [illegible] esse [illegible]
[illegible]
[illegible] ponitur
maritali amplexu et [illegible]
[illegible] in tali [illegible] sit peccatum originale [illegible]
[illegible] generis [illegible]
[illegible] in iniquitatibus conceptus sum et in peccatis
concepit me mater mea [illegible]
[illegible] beata autem virgo non fuit immunis
[illegible] a penalitatibus miseriis que [illegible] culpa [illegible]
originali [illegible] qualibus fuit
[illegible] morte et similibus pene
[illegible] ab originali peccato im-
[illegible] totaliter clausionis [illegible]
[illegible] originale peccatum ergo qui originale
non [illegible] indiguit [illegible]
[illegible] virgo [illegible] indiguit ut
per passionem [illegible] aperiret [illegible]
[illegible] si fuisset [illegible]
[illegible] passionem [illegible] in [illegible]

et quam fidei veritati quod originale conceptum et
non [illegible] vere conceptum contra [illegible] quod virgo maria
sit ab originali immunis nisi quantum amplius
honoratur et exaltatur. Sed non omnis honor
ymaginabilis est sibi attribuendus [illegible]
tunc ut non esset concepta ex semine nec per concubitum
maris et femine quod tamen non est dicendum. Ideo nec iste
specialis honor est sibi attribuendus videlicet quod fuerit sine
originali concepta presertim cum sufficiant
honores et plures privilegia sibi sunt
concessa. Item sancti doctores in expositione
scripture et traditione veritatis catholice
et plus quam [illegible] summi pontifices et
[illegible] di. xv c. i. Sed omnes
sancti videntur contrariam sententiam in originali
[illegible] ut supra allegatum est, et quod [illegible]
conceptam [illegible] tenendum [illegible] potius
[illegible] confirmatur
[illegible] scripture ad
[illegible] scripture [illegible]
[illegible] in epistola ad [illegible]
[illegible] sacra
scriptura non est [illegible] ad [illegible]
[illegible] scriptura
[illegible] omnes [illegible]
quo sacra scriptura et sanctorum auctoritas
[illegible] ad illud [illegible] ad [illegible]
sunt in originali concepta [illegible] sacre scripture
et glosis sanctorum doctorum [illegible]
quod [illegible] est se presumptuose [illegible]
[illegible] sit quidam
qui [illegible] et sibi [illegible]
quod [illegible] ostendat, [illegible]
non [illegible] legendis [illegible]
[illegible] dico quod tales religiosi tenentur
[illegible] et [illegible]
festum conceptionis [illegible] non celebrare
[illegible] non valent [illegible]
debent [illegible] festivare
[illegible] et celebrare [illegible]
quid sit de ista conceptione sentiendum [illegible]
[illegible] predicare
[illegible] in peccato originali concepta et
[illegible] vulgus non [illegible]
[illegible] scandalisatur [illegible]
[illegible] talia non [illegible]
[illegible] Dico quod [illegible]
[illegible] maria [illegible] omnes sancti [illegible]
[illegible] et [illegible] statum

plus quam omnes sancti valent in donis et vir-
tutibus [illegible] Istud probo per [illegible]
in sermone de assumptione [illegible] virginibus [illegible]
[illegible] gratia, Marie vero se infudit, quod plenitudo
que fuit in Christo quam [illegible]
fuit plenitudo gratie tamquam in homine [illegible]
diffusa, in maria non ut in templo sunt
[illegible] in Christo fuit plenitudo
gratie sed in capite influente, in maria
non sed in celo transfundente [illegible]

Incipiunt acta apostolorum

Xpus dixit [illegible] non est vestrum
scire tempora et momenta que pater posuit
in sua potestate. Hoc potest allegari quod
ad viros religiosos et contemplativos [illegible]
[illegible] non pertinet vacare
ad investigandum futurorum temporum [illegible]
sicut faciunt astronomi et ceteri qui [illegible]
tantum curiosas [illegible]
ista possunt [illegible] ut in pluribus [illegible]
[illegible] magnam [illegible]
[illegible] pauca utilitate et magna
distractione a salute anime [illegible]
[illegible] plus debito [illegible]
[illegible] quia [illegible] deus est qui mutat tempora et etates
[illegible]

Discipulis congregatis [illegible]
in uno die pentecostes factus
est repente sonus advenientis
spiritus vehementis et replevit totam
domum ubi erant sedentes et appa-
ruerunt illis dispertite lingue sicut ignis
et ceperunt loqui variis linguis prout
spiritus sanctus dabat eloqui illis. [illegible]
plures nationes plenius cognoscerent
[illegible] apostolis unusquisque
linguam suam intelligebat et eos lo-
quentes dei magnalia [illegible] lingua
[illegible] audiebat. Audientes ergo quod isti
[illegible] galilei erant talia facientes mira-
bantur. Alii autem deridentes eos
ebrios estimabant. [illegible] apostoli
[illegible] gesserunt [illegible]
[illegible] religiosi [illegible]
[illegible] in uno [illegible] collegio [illegible]
studio [illegible] in unitate
caritatis et concordie in uno [illegible]
[illegible] et contemplando [illegible]
sedentes et a mundi tumultibus quiescentes

in scientiis et moribus infirmantur quia videntes
sed ipsos spiritus visitat et domum istam sive
domus et gentes replet accumulat et ditat
linguarum quia ipsorum sibi spiritus ignis tangit
in igne ipsorum eloquium inflammativum cordium
facit. Differentie quia facit ipsos apparentes in igne
facit ipsos [illegible] de [illegible] de [illegible] pro
sua eloquentia et doctrina nunc ad unum nunc
ad aliud applicaretur. 2a 27 conditiones litterarum et
temporum et personarum varia sua dona. Sic de variatis
apparuerunt in crastillis dispertite lingue velut
et loquebantur variis linguis, quia unam
per totum linguam id est incorporalem et doctrinam
non deus et uniformem sed dispertitam non eandem
sed variam et distinctam. Quia scilicet aliter de loquitur
divitibus aliter pauperibus, aliter despectis aliter
letis, aliter petentibus aliter iustis. Quia
cum de regno de paradiso, quia de inferno
nunc de gratia nunc de culpa. Cretes et
parthi medi elamite iudei quoque et proselyti
cretes et arabes, id est omnes conditiones perfectorum
audiebant apud eos linguam suam, id est do-
ctrinam sue conditioni conformem. Hoc dicit tamen
de confessionibus [illegible] sed hec appone de sero
[illegible] quod omnibus omnia factus sum [illegible]
de [illegible] de Grecis et barbaris sapien-
tibus et insipientibus debitor sum.

Quidam qui erat claudus ab utero
matris sue quem baiulabant omni
die ad templi portam que dicitur
speciosa ut ab intrantibus templum
elemosinam mendicaret, cum elemosinam
postulasset a petro et Johanne qui iste
debant in templum ad horam orationis
nonam, intuentes in eum petrus dixit
argentum et aurum non est michi quod
autem habeo hoc tibi do in nomine Jesu Christi
nazareni surge et ambula. Apprehensa
eius dextra elevavit eum petrus
et statim consolidate sunt bases eius et
plante et exiliens ambulabat et intravit
cum illis in templum magnificans deum.
Iste claudus significat hodie peccatores qui
ab utero matris dicitur claudus pro eo quod ab
ipso initio vite [illegible] et homo in moribus
claudicavit. Ioh. 9 preteriens Jesus vidit
hominem cecum a nativitate sua. Per templum
autem paradisus seu ecclesia glosa per portam
autem sunt [illegible] que [illegible]
dicitur speciosa per [illegible] et [illegible] bene
placiti et [illegible] intelligitur quia sed templum

paradisi ad quem debent per contemplationem ascendere
ubique bona nova ad novem ordinibus angelorum
[illegible] per portam eius templi que dicitur spe-
ciosa id est in ecclesia militante invenitur hodie multi
claudi ab utero matris sue id est multi peccatores qui
semper in moribus incesserunt sed semper pro [illegible]
claudicaverunt quia sed non currunt nisi [illegible]
id est terrena bona accipere et de spiritualibus non cu-
rantes illa solent per amicitiam ab hominibus
mendicare et ea diligentissime pro [illegible]
dicitur petrus et Johannes id est boni prelati et pre-
dicatores talibus spiritualiter compati et eorum spiritualia
debent inferre miseris et ista non temporalia que appe-
tunt sed spiritualia que negligunt dicitur [illegible]
et largiri. Dicunt eius ipsis [illegible] et dicere quod in
nomine dei [illegible] affectionibus surgant
et [illegible] ad celorum affectum se erigant
et per bona opera ambulent et precedant
Ioh. 5 Surge tolle grabatum tuum et ambu-
la, sic [illegible] talis claudus per [illegible] de [illegible]
surge et a statim per eius [illegible] et [illegible]
validos fortitudinis soliditatis recipe et
[illegible] templum paradisi
ad [illegible] per bona opera ambulantes [illegible] deum
laudantes et magnificantes sicut [illegible]
[illegible] in [illegible] id est in [illegible] sicut
venerit in [illegible]

Quoniam in primitiva ecclesia omnes fideles
qui [illegible] in Jerusalem venerunt [illegible]
[illegible] erat cor unum
et anima una, et quia [illegible] que possidebant
ad [illegible] sed erat eis omnia
communia ita quod vendentes domos et agros
afferebant pretium ante pedes apostolorum et
dividebatur singulis prout cuique opus
fuerat ita quod magna gratia erat in illis
[illegible]
autem quod Ananias vendidit agrum et
consocia ipsius Saphira fraudavit de pretio
ponens ad pedes apostolorum posuit aliam
partem sibi retinuit. Cui ergo petrus [illegible]
[illegible] statim mortuus cecidit [illegible]
[illegible] que [illegible] erat [illegible]
venit et [illegible] audiens [illegible]
Cur inquit ei petrus temptat satanas
cor tuum [illegible] tibi [illegible]
et venditum in tua erat potestate non est
mentitus hominibus sed deo [illegible]
petrus [illegible] non [illegible]
[illegible] possit [illegible] sed [illegible]
[illegible] quod [illegible] et [illegible]
[illegible] ista [illegible]
[illegible] id est in primitiva ecclesia
[illegible] religiosi [illegible] et religiosi [illegible]

et singulis assignari. Constat enim quod religiosi
debent communiter vivere et per consequens cari-
tatem debent unum cor et unam animam possi-
dere. Omnia que habent debent vendere et nichil
sibi proprium retinere, sed tamen quod habent debent
[illegible] dicitur [illegible] omnia quod imputares(?)
omnia communia habent debent enim pedes
apostolorum id est in dispositione prelatorum ponere
qui debent [illegible] de necessariis providere
[illegible] sit unum cor [illegible]
et sic fit sicut magna congregatio [illegible] apostoli
poterunt acquirere ita quod nullus egenus
erat inter eos [illegible] ipsos faciet deus
in necessariis habundare. Ista est enim ratio
quare nos aliqui religiosi [illegible] non
debito tempore [illegible] indigentiam
[illegible] bonorum habundantiam habemus propter
hoc affliget deus fame [illegible]
Sed [illegible] sed quod Ananias qui
[illegible] retinuit [illegible] et pecunias
sibi retinuit et abscondit et non posuit
ad pedes apostolorum id est in dispositione prelatorum
bona sua non totaliter ponunt [illegible]
[illegible] ad [illegible] sepe faciunt proprietarii
religiosi qui [illegible] veritatem
[illegible] a superioribus [illegible]
[illegible] talis [illegible] quia [illegible]
[illegible] ponunt et de suo [illegible]
[illegible] sicut fit
Propter hoc dicitur [illegible] quod [illegible]
[illegible]
[illegible] a principio et [illegible]
[illegible] non [illegible]
sine prelati licentia ad [illegible]
[illegible] apud
[illegible] nullus posset
[illegible] Michel [illegible]
[illegible]

Symon magus cum vidisset in Sa-
maria quod apostoli faciebant multa
miracula et per illorum manuum
impositionem spiritus sanctus dabatur credentibus
venit ad apostolos et obtulit pecuniam
dicens [illegible] potestatem ut cui-
cumque imposuero manum accipiat spiritum
sanctum. Cui respondens ipsi dixit
pecunia tua tecum sit in perditionem quia
donum dei existimasti pecunia possideri.
Non est tibi pars neque sors in sermone isto
cor enim tuum non est rectum coram deo
[illegible]
[illegible] qui [illegible]
[illegible] spiritualibus [illegible]

[illegible] oculos vi [illegible] prelatorum
[illegible] Symonem [illegible]
[illegible] pro eo quod tales solent [illegible]
[illegible] et [illegible] simoniaci [illegible]
demoniaci appellari. Tales ergo spiritus sancti gratiam
[illegible] dignitates et beneficia [illegible]
[illegible] est per [illegible] spiritus et sacra-
[illegible] pecunia [illegible]
et illud quod sufficientiis et virtutibus [illegible]
[illegible] muneribus [illegible]
[illegible] et [illegible]
super [illegible] tales [illegible] et [illegible]
[illegible] pecunia tua tecum sit
in perditionem [illegible]
[illegible] domus tue [illegible]
tua [illegible] et [illegible]
hodie apud multos prelatos est [illegible] qui
non [illegible] magis [illegible]
ut pecuniam [illegible]
dare [illegible] vobis tradam [illegible]
[illegible] apostolo illud [illegible] Si spiritualia
seminavimus vobis non magnum est si vestra
carnalia metamus.

Ethiops eunuchus candacis
et regine [illegible] Ethiopum
[illegible] ubi causa orationis
venerat sedens in curru legebat librum
Ysaie prophete [illegible] Eunuchus
quem erudivit Philippus [illegible] spiritus
sancti mandato [illegible] se adiungens et [illegible]
sione accepta per scripturam quam legebat [illegible]
[illegible] predicans ipsum ad Christum convertit
et descendentes de curru [illegible] baptisavit
[illegible] in gestis [illegible] legitur [illegible]
Ethiope [illegible] predicante in Ethiopia
[illegible] plurima bona fecit [illegible]
ad fidem [illegible] Alexandria
[illegible] et [illegible] ad fidem
[illegible] et [illegible]
Iste enim paganus causa orationis de Ethiopia
in Iherusalem venerat qui [illegible] legendo scripturam
sedens in curru se occupabat et ideo per illam
ad fidem vocari meruit [illegible] scripturam
legebat. [illegible] qui in scriptura
[illegible] occupat [illegible]
[illegible] et [illegible] scriptura [illegible]
utilis est [illegible] bona [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] et quod Philippi [illegible] qui [illegible]
[illegible] sacerdotum [illegible]

predicatorum et religiosorum qui ob lampades [illegible]
quia loqui et docent verbis et illuminant exemplis
alios admonitione predicacionis et allocucionis
talibus prestent ipsos ut ad baptismum id est ad puri-
tatem consciencie invitat petit et inducat in pe-
nitencie salutis [illegible]. Dato enim quod aliquis sit
ethiops id est peccatorum fuligine denigratus sive
dives in terra id est in celestibus secularis dignitatibus
elevatus et terrenis diversorum negociorum
agitatus stimulis superbiam libenter legat et
sic honorem sanctitatis diligat ipsorum quorum vita
et documenta diligat libenter audit [illegible]
tibi ad salutem pervenit Jo 8 Qui ex
deo est verba dei audit.

Beati pauli conversio fuit valde mira-
bilis [illegible] actualiter peccatum et ad ducendos
[illegible] in [illegible] qui mox [illegible]
[illegible] in damascum subito
[illegible] lux de celo, cadens quod
in terram audivit vocem domini ipsum desuper
[illegible] Saule Saule quid me
persequeris durum est tibi contra stimulum calcitrare
Ego sum Iesus nazarenus surge et ingredere
civitatem etc. Paulus [illegible] qui prius [illegible]
Saulus qui [illegible] domini [illegible]
[illegible] ad terram prostratus et [illegible]
de terra surrexit et apertis oculis nichil
videbat per manum trahentes eum in da-
mascum ab Anania baptizatus fuit
et [illegible] de oculis suis [illegible]
visum recepit et cibo sumpto confortatus
et ad discipulos [illegible] et [illegible]
[illegible] vas quod electionis a
deo dictus fuit. Vade inquit ad Ananiam
quoniam vas electionis est mihi iste ut
portet nomen meum coram gentibus et regibus
et principibus et filiis Israel [illegible]
est quia sicut [illegible] in [illegible]
[illegible] tanto [illegible] ad fidem factus
est melior et in fide [illegible]
[illegible] Ro v. Ubi habundat
delictum superhabundat et gratia. Ista possunt
applicari ad modum et formam qua possunt
[illegible] obstinati et in [illegible]
[illegible] quod deus [illegible] ipsos
[illegible] celesti a [illegible] inspirat
[illegible] et [illegible] quod per [illegible]
[illegible] et timorem ipsos [illegible]
et [illegible] per violenciam et timorem
[illegible] et [illegible]
[illegible] reprehendat Saule

Saule inquit quid me persequeris i. [illegible]
quid [illegible] facis et [illegible]
[illegible] salutis [illegible] et [illegible]
[illegible] civitatis [illegible]
[illegible] et inducat [illegible] surge et ingredere
civitatem. Iere 31 Surgite ascendamus
in Bethel [illegible] quod tales [illegible]
[illegible] videant i. [illegible]
[illegible] et [illegible] cogitet
[illegible] et [illegible] videant
[illegible] mundi bona [illegible]
[illegible] videant nisi
[illegible] quod boni [illegible]
[illegible] predicatoribus et [illegible]
[illegible] sed per [illegible] i. per bona que
[illegible] ad Ananiam qui [illegible]
[illegible] ad [illegible] et [illegible]
in damascum qui [illegible]
i. ad singulos et [illegible]
[illegible] ubi per [illegible]
[illegible] baptizentur ut sic [illegible]
i. [illegible] per confessionem talibus
[illegible] tales [illegible]
[illegible] et [illegible] antea peccatores
fuerunt tanto [illegible] meliores [illegible]
[illegible] ita quod vasa electionis [illegible]
[illegible] et ad officium predicatorum
[illegible] ut de [illegible] et [illegible]
[illegible] Eccl. [illegible] multa mundi elegit
deus ut confundat fortia

C[illegible] Theutonico gente Ytalicus
imperator in Palestine ac
[illegible] constitutus [illegible]
bat et [illegible] cultus elemosinas
faciebat et [illegible] orabat [illegible]
[illegible] suo [illegible]
[illegible] sibi [illegible] ad [illegible]
[illegible] et baptismum recepit
[illegible] in [illegible]
[illegible] gratia que [illegible] apud [illegible]
[illegible] suo possessor [illegible] ita quod
[illegible] clemencia [illegible] et
misericordiam [illegible] sit [illegible]
[illegible] dampnat iuxta
[illegible] non [illegible]
male [illegible] operibus [illegible]
[illegible] de [illegible] quod [illegible]
[illegible] suis [illegible]
[illegible] clemens [illegible]
[illegible] [illegible]

quod elemosina a peccato liberat et non pa-
tietur animam ire in tenebras
Quando iudei abhominarentur gentiles
ita quod etiam in primitiva ecclesia ipsi apostoli
discipuli christi pro maiori parte fuerunt
iudei gentilibus non predicaverunt ut eos con-
verterent sed potius in iudea ad iudeos se con-
tinerent factum est quod petrus quadam die in ioppe
manebat et ibi in solarium unius domus
ascendit et orabat factusque in extasi vi-
dit per iiii angulos de celo dimissum vas
quadrupedibus serpentibus et volatilibus plenum
sibi presentatum in visione videbatur et tunc de
celo audivit vocem monentem et dicentem
Surge petre macta et manduca sed
cum ista tamquam inmunda et lege prohibita
recusaret continuo [illegible] cum deus
purificavit tu ne inmunda dixeris vas
ergo illud mox receptum in celum et per
hanc visionem intellexit petrus quod non est personarum
acceptio apud deum et quod deus etiam vult
salvare gentiles homines ut iudeos
et quod indifferenter debet esse [illegible]
quo ad bonos generaliter atque malos
Factum est quod apostoli gentibus predica-
verunt et eos predicatores et [illegible]
[illegible] ad fidem vel ad [illegible] receperunt [illegible]
Factum est quod destructores [illegible] legis
sunt cerimonialia dimiserunt et cetera
[illegible] [illegible] [illegible] essent [illegible]
in [illegible] acceperunt Ista parabola
[illegible] qui sunt [illegible] in seculo quam
in claustro [illegible] ita de [illegible]
[illegible] quod [illegible] et inmunda alia
peccatores et impios [illegible] ipsos
[illegible] et eos [illegible] suo
[illegible] contempnunt sed [illegible]
[illegible] pharisei publicanis [illegible]
[illegible] Recede a me non appropinques
[illegible] mundus es sed [illegible] aliud a
[illegible] [illegible] et maxime
[illegible] petrus [illegible] et peccatoribus illud
non [illegible] vult enim quod tales [illegible]
[illegible] nullus [illegible] petrus
[illegible] aut contempnant sed quod
bonos et malos [illegible] salutis [illegible]
et quod ad [illegible] [illegible] habeant
ad [illegible] et [illegible]

et barbaris debitores existat debitor sum
salutis non enim est opus valentibus medicus
sed male habentibus [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et sanguine [illegible] non
[illegible] alii contempnere sed caritatis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

Petrus captus ab herode [illegible] pascha
ab ipso [illegible] in carcere
[illegible] quaternionibus [illegible] vinctus
a [illegible] militibus custodiebatur [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ab ecclesia [illegible]
[illegible] [illegible] factum est quod [illegible] nocte
[illegible] crastinum debebat occidi [illegible] inter duos
milites [illegible] dormienti angelus [illegible]
astitit et lux in habitaculo carceris [illegible]
[illegible] [illegible] latere petri excitavit eum dicens
Surge velociter [illegible] et calcia te
caligas tuas et [illegible] te vestimento tuo
et sequere me [illegible] catene de manibus
eius et ipse per angelum [illegible] quod [illegible]
angelum [illegible] [illegible] [illegible] videre
[illegible] [illegible] transeuntes [illegible]
et secundam custodiam venerunt ad portam ferream
que ducit ad civitatem que ultro aperta
est eis et [illegible] herodis [illegible] et
continuo angelo discedente petrus ad se
reversus [illegible] [illegible] [illegible]
dicens [illegible] quia misit deus
angelum suum et eripuit me de manu herodis
ad [illegible] venit et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] petrus [illegible] [illegible] Constat enim quod petrus
[illegible] [illegible] petrus [illegible]
[illegible] ad [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] vincula [illegible] ab herode [illegible]
per petrum [illegible] in carcere [illegible] [illegible]
[illegible] traditur [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] traditur [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ubi [illegible]
[illegible] et [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] ubi [illegible]
ubi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
morte et [illegible] [illegible] et [illegible]
crastino [illegible] et [illegible] [illegible]
a demonibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

aut absolutus tunc absconditus sit. Sic
qui vult claustrum intrare et pidius angelum
suum id est aliquem angelicum predicatorem vel prelatum
sibi mittit qui ipsum arguendo vel corrigendo
percutit et ad surgendum de peccato excitando quod
de periculo ipsum [illegible] excitat et induit
[illegible] ... lotus et peccatis eius per contritionem
cadunt [illegible] professorem et ab
[illegible] surgit per peccati disciplinam et de-
testationem precingit se per temperantiam et abstinentiam
et per [illegible] calciat cal-
ciamentis [illegible] bonam affectionem sed
[illegible] sibi [illegible] bonam [illegible]
sequitur ipsum angelum id est predicatorem vel
prelatum per bonam imitationem et per obedientiam
[illegible]. Angelus [illegible] predicte
custodi et observa mandata [illegible]
et secundam custodiam transit per culpe et pene
[illegible] et ad portam ferream id est ad duram
[illegible] que ducit ad civitatem scilicet paradisi
perducit per [illegible] et ita
liberatus de manu Herodis id est dyaboli et sui [illegible]
[illegible] adiungit per gratiam et [illegible]
de manu inimicorum nostrorum liberati serviamus
illi et ad laudandum deum et angelum qui
ipsum liberavit id est prelatum vel predicatorem
cum ipso [illegible] per gratiarum actionem [illegible]
[illegible] et [illegible]
d[illegible] Nunc scio vere quia misit deus angelum
suum et [illegible] laqueus contritus est et nos liberati sumus.

Cum Herodes quadam die in cesarea
indutus veste regali pro tribunali sederet
et tyrii et sydonii quibus iratus fuerat
adularentur eidem vocem dei et non hominis
acclamarent [illegible] laudes dei et
non hominis [illegible] sibi adulando [illegible]
ipsum [illegible] sustineret et applaudente [illegible]
collaudaretur affuit angelus domini qui
ipsum percussit et statim consumptus a vermibus
exspiravit [illegible] quod [illegible] illud
detestatur et punit qui [illegible] conditorem non
recognoscit sed ultra [illegible] merita se lau-
dari [illegible] angelus [illegible]
[illegible] et [illegible] demonum infernalium
multitudo ipsum [illegible] devorat et [illegible]
[illegible] vermis eorum non morietur et ignis
eorum non extinguetur.

Paulus et barnabas regionem lystricam
peragit domino [illegible] lystris quidam
vir infirmus sedebat claudus pedibus
ex utero matris sue. [illegible] iste audivit
paulum loquentem [illegible] fidem ut sanus fieret
dixit ad eum paulus surge et sta super

pedes tuos rectus qui exiliens ambulabat
turbe autem lycaonite clamaverunt dii si-
miles facti hominibus descenderunt ad nos bar-
nabam et iohannem deponunt paulum vero
[illegible] ubi mercurium vocaverunt et [illegible]
adduxerunt tauros et coronas ipsis sacrificare
nisi apostoli prohibuissent voluerunt. ~~[illegible]~~
[illegible] sanctus [illegible] sustinere [illegible]
deum reputet id est [illegible] laudem quam sua
requirit [illegible] sibi [illegible] vel quod [illegible]
vane laudis [illegible] offerat [illegible] quod [illegible]
ultra veritatem estimat atque credit. Sibi scio
[illegible] [illegible] de [illegible] abhominatio
est [illegible] [illegible] fecit herodes qui
[illegible] sustinent
[illegible] in [illegible] portant.

Cum philippis que est prima civitas
macedonie esset quedam puella
spiritum phitonicum plenam [illegible] id est spiritum
divinationis et hic per artem magicam faciebat
divinare et [illegible] in similitudine [illegible]
[illegible] de [illegible] que divinando
[illegible] suis dominis prebebat
[illegible] paulum et silam sequens et quod
[illegible] est [illegible] loquebatur dicens: Isti homines
servi dei excelsi sunt qui annunciant viam
[illegible] paulus [illegible]
[illegible] et sic [illegible]
[illegible] liberavit [illegible]
a spiritu phitonico [illegible]
puelle videntes quod [illegible] suum defecit
et quod puella sanata [illegible]
divinabat [illegible] et facta [illegible]
[illegible] ad [illegible] qui ipsos
[illegible] in carcerem detruserunt. Ista
[illegible] qui non curat
de [illegible] filiorum famulorum et [illegible]
[illegible] carnali [illegible]
[illegible] non curat [illegible] vel [illegible]
[illegible] et peccato
[illegible] alia [illegible]
[illegible] Istud videmus [illegible]
et [illegible] qui [illegible] habent
aliquam puellam id est filiam vel filiam spiritu phi-
tonico id est [illegible] plenam [illegible]
[illegible] et in [illegible]
[illegible] et [illegible] et [illegible]
[illegible] volunt ipsum
ad [illegible] plus diligit
in [illegible] que
[illegible] non [illegible] et in [illegible]
[illegible] talis ad destructionem [illegible]

et sic in domos religiosorum similiter faciunt
et ad religionem quasi a potestate dyaboli liberantur
statim dum talium in corpore temporales parentes
et amici videntes [illegible] temporales que
habebat [illegible] et desistit in
tempore [illegible] et hii [illegible] qui eum [illegible]
in qui eum ad religionem [illegible] solent
turbari et eos debachari [illegible] Isti homines
conturbant civitatem nostram cum sint iudei et
annunciant morem quem non licet nobis
suscipere cum simus Romani. Ad litteram enim
[illegible] religiosos [illegible] et appellat
ipsos [illegible] et superstitiosos dicunt et
[illegible] ipsos esse [illegible] et dicunt
si vos Romanos et nobiles esse sunt non
licet dicunt nobis hunc morem suscipere cum
simus Romani [illegible] nobis religiosos vel
clericos fieri cum simus nobiles [illegible] magnum
[illegible] genus [illegible] simus et vivendo [illegible]
vivimus [illegible]

Cum Paulus esset Athenis et ibi
verbum dei predicaret sicut est Actuum 17 et
Athenienses [illegible] dicebant a
[illegible] [illegible] magna
[illegible] et quidam dixerunt [illegible]
novorum demoniorum videtur esse annunci-
ator. Alii vero dicebant quid vult nos
[illegible] seminator et ipse [illegible] non
desistit [illegible] et [illegible]
predicans [illegible] et [illegible]
quod Athenienses et alii hospites ad nichil
aliud vacabant nisi aut dicere aut
audire aliquid novi. Ista possunt allegari
contra modernos auditores [illegible] ad hoc
enim [illegible] de mensa [illegible]
plures querunt audire nova quam uti-
lia quia [illegible] videntur multi esse similes
Atheniensibus qui [illegible] curiositate [illegible] ma-
gis quam utilitate sermones aliorum
audiunt [illegible] tamen modica occasione
[illegible] et contempnunt. Unde dicit
Seneca [illegible] novitate [illegible]
[illegible] Si enim predicator dicat curiosa
et [illegible] et si non predicat ad volun-
tatem eorum statim solent eum despicere
et [illegible] et [illegible] de
trahendo [illegible] quid sibi vult
seminator verborum hic dicere [illegible]
dicunt quod novorum demoniorum vi-
detur annunciator esse et [illegible] sapiens
[illegible] non recipit stultus

[illegible] predicat nisi ea [illegible] que non [illegible]

Videntes quidam iudei miracula que deus
per [illegible] faciebat et quo demones de obsessis
corporibus expellebat ceperunt per nomen Jesu
demones adiurare et super eos [illegible] non cre-
debant [illegible] super obsessos nomen domini
invocare dicentes Adiuro vos per Jesum quem Paulus
predicat. Cum hoc quadam die [illegible] facere
incepit demoniacus [illegible] demoniacus
dicens Jesum novi et Paulum scio vos autem qui
estis. Et insiliens [illegible] prevaluit [illegible]
[illegible] ambos ita ut nudi et vulnerati
effugerent. Istud potest allegari contra predicatores
qui dicunt et non faciunt et qui ut dicit
apostolus ad Titum 2 Confitentur se nosse deum
factis autem negant. Sed ad litteram sunt [illegible]
[illegible] qui in nomine Christi solent [illegible] et quamvis
ipsi non obediant [illegible] sustineant
[illegible] per bona opera [illegible] [illegible] pre-
dicando [illegible] ita quod [illegible]
docendo solent demones et [illegible]
de demoniacis [illegible] compulsi [illegible]
[illegible] in nomine tuo demonia eiecimus
qui non sequitur nos [illegible] talibus
[illegible] et eos tamquam indignos [illegible]
[illegible] nomen suum [illegible] de manibus [illegible]
[illegible] affligunt [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] testamentum meum
per os tuum tu vero odisti disciplinam meam
et proiecisti sermones meos retrorsum [illegible]
[illegible] te [illegible]

Postquam disputavit Paulus Rome
[illegible] et in nomine domini predicavit.
Actuum 23 dicitur ibi Constans esto
Paule sicut enim de me testificatus es in Jerusalem
sic et Rome te testificari. [illegible]
[illegible] modos et causas. Quando
venit [illegible] de Jerusalem [illegible]
Cesaream [illegible] et ibidem [illegible]
tandem ab eo dimissus et per biennium rela-
[illegible] et Festo successori
traditus et ab eo volente gratiam prestare Iu-
deis ut reduceretur Jerusalem iudicandus tunc enim
Paulus Cesarem appellavit et sic missus
ad Cesarem Romam venit coram quo non
[illegible] predicavit et multum populum collegit
ubi postea mortem pro domino toleravit. Ista
possunt allegari contra [illegible] per multas vias
solent affectus suos perducere et quomodo et quando
[illegible] aliquid sicut dato quod multa [illegible]
nulla fiunt sed fiat dato quod negotium
[illegible] contrario [illegible] impediri [illegible]
negotium [illegible] et occasione accepta
[illegible] demum [illegible] eveniunt [illegible]

cum deus in omni negocio quod deceret modum cuius et ordinem temporis horam et regulam ordinatam quem forma cuius suspendit iret per quem tempus fuit negocium quod decenter introducat unde ecclesiastes 8 capitulo omni negocio tempus est et opportunitas.

Cum paulus cum multis navigando de iudea promissione in italiam duceretur factum est quod per multos maris impetus navis ubi erat in bithalassum i. in locum tenacem et bitumen impegit ita quod prora stabat immobilis puppis vero solvebatur a vi maris armamenta ergo navis in mare proiecta et neque sole neque sidera per multos dies apparentibus tempestate non exigua iminente ablata erat omnis spes et fiducia singulorum vivendi [illegible] paulo [illegible] ita quod nullus ibi perit de defectu naufragii ergo paulus alloquitur et ad sumendum panem monuit et hortatur saciati ergo cibo navem alleviabant et frumenta in mare iactabant tamen non sta[illegible] navi aliqui natando ad litus venerunt alii vero ~~frangente nave~~ super tabulas applicuerunt et sic omnes predicti evaserunt. Per illa navem est ecclesia [illegible] prora per prelatos puppis vero per subditos [illegible]

Sed ergo ista prora per navem ecclesie scilicet prelati ecclesiastici [illegible] impingit in bithalassum i. in amorem et avariciam terrenorum sit [illegible] quod per [illegible] sed plus malorum istorum quo solvuntur et quod [illegible] amatorum terrenis [illegible] adherentes et de spiritualibus et temporalibus non curantes tota navis ecclesie tempestatibus et [illegible] fluctibus dissipatur tempestates enim [illegible] insurgunt [illegible] [illegible] et [illegible] solent et [illegible] [illegible] sicut illi qui [illegible] in [illegible] navi dampnose [illegible] [illegible] possunt unde ambrosius in sermone de [illegible] navigantibus nobis per hoc mare magnum et spaciosum valde [illegible] est ne [illegible] maris fluctus [illegible] [illegible] [illegible] etiam [illegible] pirata [illegible] abducat [illegible] quod vult salvari [illegible] se in mari in amaritudine [illegible] [illegible] tabule [illegible] [illegible] frumenta i. bona [illegible] [illegible] et [illegible] et ad portum salutis [illegible] [illegible] per bona opera [illegible] [illegible] se et mittat se in mare

Cum paulus evasisset de naufragio et per calefaciendo se prius sarmentorum [illegible] congregasset quod vipera vi caloris commota manum pauli arripuit et morsu [illegible] [illegible] dependeret quod videntes [illegible]

[illegible] [illegible] homicidam dicebant utique homicida est hic iste quem cum a mari evaserit ultio divina non sinet eum vivere eum quod in ignem [illegible] et subito cadere et mori [illegible] credebant sed videntes quod [illegible] bestia in ignem nichil sibi [illegible] [illegible] eum deum esse [illegible]

~~Ista allegoria~~ [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] quorundam fatuorum qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] demones vel tirannos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] statim [illegible] eum homicidam vel malum [illegible] estimare et quod [illegible] etiam [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] eum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] nullam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] sibi esse [illegible] post tempestatem [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] sibi [illegible] [illegible] et nullam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] statim [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et bonis [illegible] et malis bona solent [illegible] ita quod [illegible] casus qui accidunt sive boni sive mali [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] filius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] paulus i. bonus prelatus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] per [illegible] [illegible] statim [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] prelatus [illegible] in malis [illegible] [illegible] malorum [illegible] et [illegible] [illegible] per [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] prelatus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] et a tali [illegible] i. a tali [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] non [illegible]

Expliciunt [illegible] [illegible] moralizati [illegible]

Ad honorem dei et proposito ista ideo sacratum ieiunium que dicitur Johelis et lecta sunt impleta in divino officio eo quod sit de tempore in quo nunc ieiunium incipit dicto convenientem predicacionem facere ordine et speciali propter triplicem eius utilitatem. Et primo quantum ad regimen corporis et concupiscencias carnis. Ieiunamus ne caro rebellet contra spiritum et ipsa tendat ad incontinenciam contra rectitudinem quod tendit ad renovacionem tocius nature quod fide videmus eo quod semper solacia nos nunc ostenditur. Terra apparet, incipiunt virescere et arbores florescere. Ideo dicit Augustinus quod ieiunium facit carnem subici spiritui et conservat virtutem continencie. Unde Judith viii dicitur quod ipsa faciebat cilicium super lumbos suos et ieiunabat omnibus diebus vite sue. Secundo propter castigacionem corporis ad delecionem preteritorum peccatorum per modum satisfactionis et cohibicionem futurorum peccatorum per modum provisionis. Unde Johelis ii dicit dominus convertimini ad me in toto corde vestro in ieiunio et fletu et planctu scilicet pro delecione et cohibicione peccatorum. Sic enim sancti antiquitus ieiunabant et nos hodie similiter ieiunamus. Tercio propter meliorem elevacionem mentis ad sublimia contemplanda. Christus enim ieiunabat, apostoli inter [illegible] et [illegible], et Daniel cum sociis suis. Unde Danielis x dicit quod ipse post ieiunium trium ebdomadarum accepit revelacionem a deo. Et racio premissorum quare sic ieiunamus est ista. Ne tamen videar quod me solo loqui committerem ad dicta aliorum sanctorum tam doctorum quam philosophorum. Quia ut dicit Isidorus de summo bono: Caro numquam ad libitum suum est dimittenda, quia nisi ipsa racionis freno teneatur ab illicitis numquam restringitur. Et Dionisius de divinis nominibus: Virtus namque crediturum caro ad illicita non defluxit sed spacia racionis luce agnicionis lumine deo lucet. Et unde quod sic dicit Richardus de sancto victore: quod precedere nullas virtutes aliquem sanctorum credimus habuisse que non constiterit carnis impetus dominisse. Nam nulla virtus ibi gignitur, non salus crescit, et non spes [illegible] ubi caro sibi dimittitur. Unde
vii Valerius libro vii: Nixe quo numquam salubre cum [illegible] ab illecebris inferioris animis abstinetur. Sed quod tunc [illegible] tenetur qui se racionis vinculis constringit ut dicit Seneca libro de clemencia principum ad Neronem. Ideo dicit Salustius in Jugurthino libro iiii: Dum animus spiritui subditur iam non corpus sed [illegible] aliquis observetur quod tunc esse sedit deo. Et Fortunatus in Cronicis: Nunquam tanta [illegible] custodia divagetur. Dicit enim quod consul regni [illegible] si victoria semper carnis vicia abstinet. Modo ista vic-

toria sit per ieiunium vite celebratum. Sed ieiunium est magne excellencie apud theologos quam philosophos. Et in signum illius sic dicit Valerius libro vii: Mos erat antiquis ut ieiunia existentes leges conderent, pinguia [illegible] dona darent et iudicarent. Et de hoc sic ait poeta: Ieiunium variis legibus opus erat, leges enim non condebat antiquitas nec libri nisi ieiunio commitente. Unde et nunc studia et devociones [illegible] solet fieri cum prandium. De hoc sic dicit in historiis [illegible] principum quare ieiunium invenit non quod ieiunium sumus fortes sed quod discreciones. De iii sic ait philosophus in quinto pollitice: Ieiunium [illegible] placeat vobis quod enim ieiunia manum dat [illegible] accipit. Unde reges et principes solent dona ante prandium distribuere. De iiii sic dicit de regimine principum libro iii: Iudicia [illegible] et ieiunia sapientibus congruunt. Ideo et sine differencie non solet fieri post prandium. Hic igitur patet quod ad legum conditores [illegible] dantes atque iudices pertinet quod sint ieiuni, per que datur intelligi quod [illegible] ut leges spirituales nobis condamus ut et principes tenebrarum [illegible] celestibus rebus, demum et ut nos [illegible] iudicemus, sic ieiunio oportet nos insistere. Et hec premissa sane [illegible] beatus Gregorius in prefacione dicens: Qui corporali ieiunio vicia comprimis mentem elevas virtutem largiris et premia. Sed non isti qui [illegible] ad mitum suum dormiunt, comedunt et bibunt, et qui bruta [illegible] et nulli eorum inclinacioni subtrahunt et [illegible] non attendunt quod tam periculosa [illegible] vita, nam sic dicit Gregorius in moralibus: Dum caro vivescit spiritus vilescit, tertium [illegible]. Unde Sixtus Pitagoricus: Nulla opera nostra sunt digna celestium [illegible] nisi incolumia [illegible] [illegible]. Et Orosius super Cayn: Nulla carnis [illegible] nec corporis agilitas, sed sola cordis interna puritas placet deo. Ideo bonum magnum bonum est carnem regere sed spiritum sine racioni subicitur bene aut regit qui voluntati sue non permittit. Et hoc ut [illegible] videamus ne simus de numero illorum quorum deus venter est et gloria eorum in confusione et finis interitus. De quibus in [illegible] de [illegible] qui ducunt in bonis dies suos et in puncto ad inferna descendunt. Job xxi. Et premiamus quod regnum celorum vim patitur et quod violenti rapiunt illud, id est qui sibi fuerint violenciam. Math. xi. Item

q augusta e porta et arta via q ducit
ad vitam et pauci sunt qui inveniunt eam
Math vii Et quia ista fiunt per ieiunium rite
factum ideo tale ieiunium e deo multum gratum
et nobis valde meritorium. Secundo e videndum
et pacienter audiendum quomodo ieiunium debet
rite fieri ut sit sanctum ac fructuosum et de
loquendo peccata impetranda dicamus Ave maria

Sanctificate ieiunium Ubi supra Iohelis secundo lectionis pa-
ri. Domini ut ieiunium premissa ieiunium nostrum
rite fiat et in nobis multiplex fructificet
debemus ipsum sanctificare id est sanctum et meritorium
per bona opera facere. que debemus ei adiungere
iuxta illud Thobie xii Bona e oracio cum
ieiunio et elemosina magis quam thezau-
ros auri condere. et non immerito primo oc-
currit quia sicut non prodest arbor quamvis lucet ut
fructum quem affert. ita non prodest corpus cuius
ieiunat exterius si per ieiunium quod interius est sanctum
non est sanctificatum. Secundo quia sicut abstinet
a cibis Tercio quia quoddam e ieiunium a cibis
quoddam a peccato et quoddam a vano gaudio
Modo ieiunium a cibis cum quo ieiunatur propter
intencionem debet quod sit sanctum debitum vite suum
ieiunium a peccato quod gratiosum ieiunium Bernardus dicit Ieiunium
a cibis abstinet. et male vivunt demones
imitantur quibus esca abest. et nequicia
semper adest et ipsum quantitur debitum ieiunium avaro
ieiunio gratiae. Unde nunc ... Ecclesia ... pre-
parans nos cibus et potibus tempore isto et ar-
ticius preparemus custodia. Dicimus autem pessima
quam fuerint mentes vagas illucque demum
callido hosti locum tyrannidis. Unde Thobie
iii. benedicebat Sara Domine scis quia mundam
feci animam meam ab omni concupiscencia neque cum ludentibus
me miscui. neque cum hiis qui in levitate ambu-
lant participem me prebui. Et ita isto tempore cre-
bro debemus frequenter facere quam ipsum in divinis
officiis et contemplacionibus et non in iocis ludis
et aliis vanitatibus consumemus. Nunquam
ieiunium a cibis e tale quia quoddam e detestabile quod
male fit. quoddam laudabile quod quantum
bene fit. et quoddam indifferens quod aliquando bene
fit. et aliquando male. Et ieiunium cibus est
quo homo abstinet propter infirmitatem vel
indigenciam solum. et quod potest bene et male fieri
sit notum e propter ipsum indigendum
Detestabile autem e ieiunium quibus homo
sit avarus qui ieiunat ut parcat burse
vel gulosus qui ieiunat ut postea fortius
comedat. Et ypocrita qui ieiunat propter
laudem humanam et isti sunt detestandi quia per
hoc quod vani hosti subiciunt sicut carnis duos
quomodo. pascunt sicut mundum et diabolum. Similiter
id quod omnes isti tres abstinent in ore diabo-
li vel homini placere sunt avari et gulosi. per
obloquium et ypocrite per vanam gloriam
Tunc ergo ieiunium laudabile nulla debent

coram quo omnia pro nobis fiunt in Christi ieiunio Quia
causa quorum primum est cordis mundicia. eo quod Christus
antequam in deserto ieiunavit fuit baptizatus
Math iii Sic nos autem ieiunium debemus mundari
per contricionem confessionem et satisfaccionem. Secundum est
intencio recta ut sic ieiunemus. sola intencione
placendi deo. et non hominibus. Unde Christus fuit
ductus ad ieiunandum in desertum a spiritu sancto. et
sic non habuit aliud motivum sui ieiunii quam deum
et nos sibi similes facere debemus. Tercium e abstinencia
perfecta ut non solum ieiunet ab cibis. sed eciam
lingua a verbis nocivis. oculi ab aspectibus
vanis. aures a fabulis et rumoribus et ita
de aliis membris. et cunctis sensibus ut quod Christus
ieiunare voluit in deserto ut doceret nos
ab omnibus. et membris licite abstinere.
Quartum e hostium victoria Christus enim post
ieiunium temptatorem vicit. et etiam tempore ieiunii debemus
nos spirituali se armare contra hostes quia ipsum tunc
maxime impugnat et tunc accidit nobis
concurrerit in ieiunio nostro deo adiuvante
ad ea et continuum sicut angelorum ministerium
quia sepe legimus angelos visibiliter ministrasse
ieiunantibus sicut Helye iii Regum xix
et Helizeo iiii Regum vi. Et sic Christo
Math iiii Et hinc est domini dicta quod thre
sanctificata ut ieiunium sit vobis fructuosum
et continuo valeat vobis dicere Sanctificate ieiunium
que fuerunt verba in principio preposita

In quo id duo innuuntur que requiruntur ad vitam
eternam ad vitam requiruntur. Primum e mundicia ca-
stitatis Secundum est abstinencia corporalis. Primum in-
nuitur in hoc quod dicitur sanctificate eo quod sanctum idem e
quod mundum. per castitatem aut mundum maxime
et corpore Secundum in illo quod subditur ieiunium eo quod
omne ieiunium est abstinencia corporis unde
ad Thess iiii dicitur hec e voluntas dei sanctificacio
vestra ut abstineatis vos a fornicacione ut
sciat unusquisque vestrum vas suum possidere in sanctificacione
et honore. non in passione desiderii
sicut et gentes que ignorant deum non enim vo-
cavit vos in inmundiciam sed in sanctificacionem. Et hec
duo per ordinem insinuendo. Dixi primo quod dum
premisso innuitur mundicia castitatis que ad vitam
nostram primo requiritur in hoc quod dicitur sanctificate
Nam sine mundicia castitatis nostra ieiunia non
sunt deo accepta eo quod sic dicit Iohannes in epistola
contra Iovinianum Inter omnia virtutum genera ca-
stitas maiorem dignitatem obtinet in regno celorum
tamen. inquitur inter omnia genera virtutum. Omni
ora sunt castitatis perfecta. et propinquis excel-
lenciora consistunt in primis multa et prima Et
in castitas non solum deo sed eciam nunc e tantum
accepta immo non solum ... sed eciam ac-
ceptissimus patribus et medicis e commendata
approbata et decantata sicut sic dicit quomodo
... Valerius quintus... pictas quatern casta
Et diximus de aliis Innatam ... deus

maxime delectatur. Unde Eutropius libro iiii
de gestis Romanorum: Tantum in philosophis sacer amor ca-
stitatis viguit ut sibi ipsis quamplurimi oculos
eruerint potius castitati quam operam darent.
Et Affricanus libro de conflictationibus Scipionis
dicit: Scipio toto regno suo vendito integros
thesauros pecunia comparavit quos in laudem summe
dee in castitate virginalis pudicicie consecravit.
Item Agellius in cronica Romanorum: Diogenes
cum venustate, utique sua in amorem multas
personas alliceret et preservare castitati sue
timeret, aggressus est serpentem propriis labiis vulne-
rare ut sic occasione libidinis amputata casti-
tate posset permanere. Et hunc amorem castitatis
ideo philosophi habuerunt quamvis deum non cognoverint
quia virtute castitatis homo mirabiliter sublimatur
in contemplacionibus quas ipsi tamquam sapientes dile-
xerunt. Tercio ut dicit philosophus in v politicorum, Casti-
tas in nostris corporibus facit sex fructuosos effectus
corporales quorum primus est: Quia corpus exte-
nuat et impinguat. Secundo quia carnem et
totum hominem alleviat. Tercio quia naturam vivi-
ficat. Quarto quia interius dispositionem divo-
rciat. Quinto quia omnes sensus confortat et intellectum
illustrat. Sexto quia sanitatem conservat et vitam
prolongat. Et ideo predictorum breviter est ista
causa. Sicut ait philosophus in libro de problematibus: Concu-
piscencia cumulatur et inde optissime recedit et cor-
rumpitur. Eo quod sicut ipse dicit in libro de nutrimento
et nutribili: illud quod per continenciam recedit
sperma cum venenosa lapsu est utilius
et melius atque nobilius et subtilius in virtute
digestionis, et ideo hoc utiliori meliori et subti-
liori quod est in corpore amisso corrumpitur totum
corpus et hoc contingit per incontinenciam. Cuius
signum evidens est quia homines venerei sunt in
facie communiter pallidi remanentibus aut subtili-
bulationibus nobilioribus et melioribus partibus
sue in corpore. Constat quod contrarie cele huius impug-
nantur opus mitigantur et finaliter augmentantur.
et hoc fit per continenciam castitatis. Tunc meritis tamen
de sua corporis deperit. Quinto videmus
quod multa casta cicius et amplius impin-
guantur. Sic sicut quod viri religiosi vivunt
continenter sunt pallidis melius ceteris partibus
dispositi. Et ideo dicit Bartholomeus in tercia sua
particula: Pinguescens continere sunt continentes
sicut qui in laxaverunt. Et sic dicit philosophus quod in
diebus febrium aggravatur partibus quarta(?) capitis
aggravatur totum corpus et contrario alleviato
capite alleviatur totum corpus. Modo ipsa ca-
stitas alleviat omnes sensus in quantum ipsos confortat
et intellectum illustrat. Ideo quod ceterorum gustum
sunt continentes quam incontinentes et virgines quam
corrupte. Quia sicut ait Archita Tharen-
tinus Virginum ac pudicorum hominum corpora le-
nescunt, anhelitus dulcescit, gene flores-
scunt, labia quoque rubescunt, et cum vero malis in casti-
monialibus flore dimittitur et in sua virtute in valde

vivificio castitatis confirmatur. Unde sicut continentes
certiores sunt tactu et meliore visu et
auditu. Tunc sicut dicit Commentator xii Metha-
phisice: Inordinati qui in nostris corporibus vigent
nam obnubilant et penitus obfuscant.
Modo ipsa castitas motus inordinatos sedat
et temperat et contemperati totum illum motibus in-
ordinatis corporis oppressum. Ipsa castitas vi-
vificat. Ideo videmus quod homines quamdiu manent con-
tinentes placidiores sunt. Sicut dicit constat in primis et
in facie diu manet sub virgine. Unde dicit Cassi-
odorus in Augustino: Casti homines diu perstule effi-
ciem inveniuntur. Et ideo est quod totus decor vul-
tus coloris naturalis causatur ut dicit lucas
in phisionomia. Sexto quia castitas omnia bona naturalia
edificat et perdita restaurat, defectiva robo-
rat et nocumentum constitutionis gravat ut dicit Ege-
sippus libro iiii. Sexto quod castitas sanitatem conservat
et vitam prolongat. Constat quod sicut dicit Commentator
super librum de causis longitudinis et brevitatis vite:
Duo sunt principia longitudinis vite: temperacio pre-
et sex attemperata et paucitas. Ad primam temperacionem
et ipse sex humidi radicale et calor naturalis
quod duo conservat ipsa castitas et ideo ipsa est
principium ipse et temperatum longitudinis vite. Quia
sunt attemperata sicut aer temperata complexione digna
cum abstinencia ordinata castigacio. Minorum
humorum mediante frequentatio et supra
virginitatis castellata. Ideo ait Rex Anglorum
in tercia epistola ad Alexandrum: Operam dabis castitati
quia vitam conservat et in longum protrahit tempora.
Et in libro de animalibus dicit: Continentes sunt
brevis vite, et hoc constat in columbis et passe-
ribus qui propter incontinenciam sepius paciuntur
morbum caducum. Unde Gregorius Nazanze-
nus super idem: Qui fornicatur in corpus suum
peccat et, Castitas confert vitam. Et quia casti-
tatem abiciat et impudicus et incontinens facit
constat quod vitam suam diminuit et corrumpit.
Et quod humanum ingressum Sequitur homini in paradiso
commendata fuit castitas. Ideo uno nomine
omnes qui continenter et pudice vivunt quod virtutem
paradisi transiliunt quod deus a nobis auferat.
Modo sicut iam premissa patet quod ipsa castitas
in corporibus humanis efficit sex effectus cor-
porales. Nam ipsa corpus impinguat, homines
alleviat, naturam vivificat, inimicus
dispositionem diu conservat, sensus confortat et
intellectum illustrat et homines in sanitate con-
servat et vitam prolongat. Sic vero ipsa
castitas in anima nostra sex spirituales virtutes
et effectus efficit. Nam ipsa mentem impinguat
pinguedine celestis gracie, homines alleviat
quantum ad exercicium actionis, animam intellectum
vivificat in sua nobili cognitione, inimicus
atque peccatorum statum renovat anime, que ad pristinam
dispositionem sanitatis et vere confortat omnes
virtutes atque potencias anime, et figit in altis-
simi dei contemplacione et incolumitatem

retinet et conservat spiritualis vite usque in
gaudia vite eterne / Quapropter cum iudicia
castitatis tanta in nobis corporalia quam spiritualia
operetur bonitatem debemus eam sincero affectu di-
ligere ut valeamus eius effectum amplecti isto sacro
tempore et tantum de primo etc.:-

Dixi secundo et ultimo quod in hoc premissi dicitur
abstinentia corporalis que ad vitam nostram sunt
requisita cum dicitur ieiunium / Nunc enim videndum est
quare et quomodo abstinentia in cibo et potu est ob-
servanda. pasquali doctrina secunda / Secundo quare
ad primum dico quod abstinentia in cibo et potu obs-
ervare debemus propter [illegible] / primo quia ad hoc natura nos
inclinat. eo quod [illegible] magis possimus
abstinere quam faciamus sed patet ex abstinentiis
magnis et longis quas sustinent viventes
in carceribus et quas faciunt aliqui ex penitentia
[illegible] vel consuetudine. et quas fecerunt
et faciunt adhuc multi sancti non solum viri si-
miles nobis in natura. sed etiam mulieres fragiliores
[illegible] si tamen sustinent viri. si tanta susti-
nent corpore. et si tanta sustinent fragiles
natura quanto plus homines si essent voluntarii
et si tamen diligerent animas sic corpora / Ex certo
si homines probaret vires suas inveniret se
plus posse quam credunt / sed hec probat se homines
quantum possit in portando lapides. quantum
in [illegible] quantum in [illegible] in luctando. et similibus
In hiis autem que dei sunt non probat vires suas
Unde [illegible] ignoscere dum ignoscere dissimulas
[illegible] et in hiis que ad te pertinet
[illegible] est quod debet [illegible] quod possit di-
cunt etiam zebedei filii [illegible] possumus
bibere calicem passionis. et nos non possumus
sustinere levem abstinentiam dicit paulus
ad philippenses iiij omnia possum in eo qui me
confortat. et nos quibus deest [illegible] ad-
[illegible] diffidimus nos parvum posse pro-
dubio possemus multa si vellemus. Sed
sic dicit [illegible] non posse non debet esse
in causa cum non velle sit inculpa / Secundo
debemus abstinere in cibo et potu quia excessus
cibi et potus generat dolorem quo ad corpus.
quo ad animam et quo ad famam. Et in istis [illegible]
[illegible] Et primo generat dolorem quo ad corpus
quia aufert corpori quietem sompni Ecclesiastici
[illegible] v. saturitas divitis non sinit eum
dormire. Secundo generat infirmitatem quia [illegible]
Seneca multa fercula multos interfecerunt
Unde ecclesiastici xxxvii In multis escis non deerit
infirmitas / Tercio adducit generat dolores
Job xx cum saciatus fuerit arctabitur et omnis
dolor irruet super eum. De hiis tribus
[illegible] ecclesiastici xxxi ubi dicit vigilia et
colera et tortura. viro infronito [illegible]
in immoderato victu Et dicit vigilia quo ad [illegible]
colera quo ad [illegible] accipiendo [illegible] / [illegible]
infirmitas frequenter generat [illegible] et tortura

in torsiones quo ad tercium ut sic [illegible] faciat [illegible]
excessus in hore primo. quantum magis in hore primo
Unde procul dubio aufert quietem sompni pro-
longat infirmitatem. et auget dolores quod [illegible]
[illegible] generat corpus. Secundo autem ad animam quia
primo obtundit seu obstruit intelligentiam sicut dicit
[illegible] Collationum collacione prima. Vigilia tamen
obstruit intelligentiam sicut [illegible] et ebrietas
Ideo [illegible] dicit daniel primo quod pueris abstinenti-
bus data est amplior intelligentia / Secundo [illegible]
sit memoriam. [illegible] ut non recordentur quibus agendo
[illegible] Unde Tullius [illegible] uti non possunt nimio
cibo et potu repleti. Dicitur enim [illegible] a me-
[illegible] tales autem frequenter non reminiscuntur
[illegible] que vera sunt / et que ad deum pertinent
Unde Ozee xiii saturati [illegible] obliti sunt mei
que adhuc pertinet / Tercio incitat carna-
lem concupiscentiam Jeremie v. Saturavi
eos et mechati sunt. et iam excessus victui
non solum generat [illegible] sed etiam [illegible] ad intellectum
et quo ad memoriam / et quo ad concupiscentiam
Ideo dicit dominus discipulis suis luce xxi at-
tendite ne graventur corda vestra crapula et ebrie-
tate. Et notate dicit corda. quo ad famam
autem generat dolorem. primo quia immoderati in victu
dicuntur filii sodomitarum de quibus dicit Ezechiel xvi
hec fuit iniquitas sodome saturitas panis
et dicit [illegible] saturitas in cibis [illegible]
[illegible] Secundo quia [illegible] solet dici canes
quod tamen comedunt quod oportet eos evomere Unde
Isaye lvi Canes impudentissimi nescie-
runt saturitatem / Tercio quia tales faciunt de
ventre suo deum Unde Daniel xiiii Non vide- lx
tur tibi bel esse deus vivens non vides quanta co-
medat et bibat cotidie. Et sunt [illegible] quod vix [illegible]
[illegible] immoderati in cibo et potu / Tercia causa
quare [illegible] debemus excessum cibi et potus. Quia
[illegible] nos instruunt / primo instruit enim nos
[illegible] quod debitum [illegible] corporis
quantitatem quam irracionabilibus animalibus / Secundo in-
struit nos medicinalis doctrina Unde quesitum
fuisset a galieno quid esset perfecta medicina
respondit abstinentia. et cum iterum quesitum fuisset
ab eo quare parum comederet respondit ut vi-
vam / Tercio instruit nos [illegible] vita [illegible]
dat [illegible] regula vivendi. quod nec [illegible] vivit
quacumque saturitate debet se onerare Unde
[illegible] dominus [illegible]
[illegible] et saturati sunt nimis. et [illegible]
[illegible] Adhuc esce erant in ore ipsorum et ira
dei descendit super eos / et ideo qui [illegible] offe-
[illegible] noluit se cohibere / inferior est eis necessi-
tas [illegible] superioribus / sed sit brutus qui
[illegible] et frenum in ore sic asino
vel equo. ne comedat quantum volunt Unde
psalmista: In camo et freno maxillas eorum
constringe / et ideo quod temperantia in cibo et po-
tu confert multa emolumenta. primo enim

fugat dyabolum. Unde Hugo de s. Vic. Qui enim
virtutem abstinencie vendicant, ita demones
eis in cantatibus et eos comminantes quia non
obtemperant nisi pro dono in cibo et potu ab-
stineant. Ideo Ysidorus de summo bono dicit: 2o
Abstinenciam principium dicit esse virtutum. Item
dat debitam intelligenciam. Unde Dyonisius
de divinis nominibus capitulo quarto: Celi presens lu-
minis radius nisi abstinencia et casti-
tate fuit perditus. Unde Damascenus libro viii:
Saive nobis abstinencia indicatur, ut fabrica-
to vetre nequaquam lux divina cernitur. Item 3o
confert sanitatem mentis et corporis. Unde
Petrus in epistola ad Alexandrum: Nolo omni
die abstineas ut esuriens, cum nec esuries
mox comedas. Hoc enim conservat sanitatem.
Unde Johannes in esse in summa pretica: Absti-
nentes esse permittis, que voracitatem et gu-
losi penitus denegamus. Ideo dicit Ypocras
in libro: Omnis medicina in abstinencie debite
sumitur. In plenis autem generat infirmitatem
sicut aqua in vasis supra inflat. Unde Versi-
ficator: Abstineas, fortis sit spiritus et ca-
ro casta. Item abstinencia tria extinguit:
gulam, luxuriam et superbiam, eo quod per eam
dissita extinguntur et per consequens abstinens
minus sit vorax. Item per abstinenciam homo
debilitatur et sic abstinens minus invenit
unde elevetur. Et ideo primum motum petulan-
cie sine incontinencie sit de superfluo nutri-
mento et ex contrario extinguitur contemp-
erancia intinceti. Unde dicit Plinius in Pole-
ex in quocumque anno desiccati fuerint flu-
vii paludes et fontes, in eo viget sani-
tas corporum. Nam per desiccacionem designatur
abstinencia. Quia ubi ipsa fuerit, ibi non
regnabit gula, que significatur per fluvium,
eo quod pisces qui inter cetera animalia ampli-
orem habent gulam morantur in fluviis.
Nec regnabit luxuria, que significatur
per paludes, eo quod in paludibus habitant
rane que ad literam mixie parantur de
genitalibus mortuorum. Nec regnabit
superbia que significatur per fontes, eo quod fontes con-
tinue scaturiunt. Sicut enim coquus ollam bulli-
entem facit non bullire ligna sine igne
amovendo vel aquam infundendo vel ipsam
ollam movendo, sic non est quin non potest con-
tinere vinum si sibi superfluos cibos et po-
tus abstraxerit, aquam si biberit vel tenuem
potum et se in laboribus moverit. Sic operantes
parant quia secundum Ieronimum omnis desideriis carnalibus
siderijs. Item excitat ad celestia premia, quia
sicut dicit Plinius in speculo nali, Aves
ut pullos suos in volatu instruant et ad
predam capiendam excitant, eos absti-
nere permittunt et ad nidos non permittunt. Sic
deus ut nos sicut filios suos volare in celum in-
struat et predam celicam rapere doceat,
hortatur nos per scripturas ut abstineamus.
Tum etiam sic leo leunculis iam adultis
cibum neque offert ut eos venari doceat.
Sic Christus sic leo nos docet venari vitam vite
eterne per virtutem abstinencie, eo quod per leonem
Christus sepius significatur in scripturis. Item sic
leo leunculos valido clamore vivificat,
sic Christus per validam predicacionem suorum nos ad
vitam eternam excitat. Item sic leo tusi-
bilibus motis vestigia sua cauda delegit
per venatores insequentes. Sic Christus vestigia re-
dempcionis humane diabolo venatori occul-
tavit. Item sic leo tres saltus post
predam facit. Sic Christus pro salute humana qua-
ter saltavit, scilicet de celo in terram, de terra in
limbum, et de limbo in paradisum. Et tantum
de primo, quare debemus abstinere in cibo et
potu. In modo autem abstinendi suadenda
est magna discrecio, ne homo incurrat in-
firmitatem, qua homo et aliis redditur in-
utilis et onerosus tam in conversacione quam in profec-
tu et conductu laborum. Prudentes sunt ani-
mi in abstinendi parcere. Unde in 2 Corinthiorum
11o: Sine onere me vobis servavi et
servabo. Item et multo quam sicut prudens
viator, qui longas multas dietas facere,
et cum magna diligencia equum suum
custodire, ita multo magis deus quod homo in
labore utili assidue occupatur. Cavendum
est ne deficiat ei equus ipsius corporis.
Nam si deficit equus viatori, potest alium
emere vel per pedes ire. Hic autem non potest
sic fieri, quia corpus aliud nemo potest acqui-
rere nec ipsum relinquere nec alii ad custodi-
endum committere, sed oportet ipsum sinere
pertemet. Ideo dicebat psalmista: Fortitu-
dinem meam in vires corporis mei ad te
custodiam. Item ait beatus Augustinus: Caro
est domanda ne lasciviat ut pullus
indomitus, ne rebellet ut servus ma-
lus, et ne deficiat ut vel fera
crudelis, sed non mortificanda. Unde est
quod homines simplices solent illas absti-
nencias libencius facere que licet parum
noceant corpori, actu tamen valent ad
virtutem animi. Verum sit abstinencia
a fructibus contrariis eorum complexioni, ab
herbis et fructibus crudis, a multum
salsis cibis, a multitudine ferculorum, a cibis
sumptuosis et accurate paratis, ab extra or-
dinariis comestionibus et potacionibus

et omni notabilitate in potu et valetudine
dicte. et omnibus premissis dicas conclusive
quod inflantes abstinencie sunt tamen rigide observan-
de. quod contra eas non est de facili dispensandum
propter multa inconveniencia. Primo reperitur enim
quod iudei cum tanto rigore observabant ab-
stinencias suas. quod pocius eligunt mori
quam contra eas facere. dicitur primo et secundo Machabeorum
vi. et vii. capitulo. De Eleazaro sacerdote
et septem fratribus cum matre. qui pocius voluerunt
crudelissimam mortem pati quam per esum
carnis paternas leges prevaricari.
Idem patet in hereticis et sarracenis. et ideo ve-
recundia est christianis quod leviter veniunt
contra suas observancias. cum esse debeat perfec-
cior vite. Secundo non invenitur aliquod
peccatum quamvis communius punitum quam
fractio abstinencie in prothoplastis primis parenti-
bus. Certa ergo mors et communis pena infligen-
da est illis qui tam spiritualiter debitas ab-
stinencias frangunt. Ideo dicitur Zacharie viii.
Adam docuit me ab adolescencia mea.
Tercio quia abstinencia habet multos impu-
gnatores. ipsam enim impugnat caro
per delectationem visus pulchre et suaves
vestes. Item dyabolus sicut patet in parentibus
per vero quod spirituale est cum multa inveniunt
argumenta. per societas que frequenter sua
importunitate ipsam molestat. Igitur
fortior videtur esse pugnandum. quia quanto pugna
fortior tanto victoria gloriosior. Item
licet aliquando multa possit. tamen interdum simu-
lat se impotentem. ut sic assequatur quod
cupit sicud vulpes que in orto simulat
se mortuam. ut possit capere gallinam.
Et ideo non est ei passim credendum sed ca-
vendum. ne decipiat. Iuxta illud Eccle-
siastici viii. Ab ea que dormit in sinu tuo
scilicet concupiscencia carnali. custodi claustra
scilicet clausuras oris tui. ne scilicet ea spirituale
eius appetat. Debemus igitur excludendo si-
gula que mundiciam custitur et absti-
nenciam corporis ut capere valeamus gloriam
regni celestis. quam nobis prestare di-
gnetur. deus gloriosus per secula benedictus
A · E · M · · · N

In scripto super tertio d. 9

dicitur latria debetur deo ratione potentie et virtutis quia cum divina respiciat quod
dicitur deus propter potentiam coercendi subditam creaturam ut dicit Boetius
cum ergo latria sit summus [illegible] quod debetur deo ratione potentie. sic ergo debetur ei ratione
sapientie debetur ei latria inquantum est deus quia deus secundum Damascenum sic est
qui omnia videt quantum ad sapientiam patet ergo videtur quod debeatur ei latria ratione sapientie
sic ergo ratione bonitatis quia latriam exhibemus ei inquantum [illegible] si quod
ipse est bonum summum ut dicit Augustinus ergo latria ei ratione bonitatis debetur
Item latria est exhibitio servitutis quam debemus deo quia fecit nos unde debetur
ei latria inquantum creator. Item quia ipse est finis et origo summa. unde
[illegible] super illud psalmi Domine deus meus in te speravi deus per
[illegible] debetur latria. Et quia ipse creator est inquantum bonus sapiens
creatorum cum debetur latria et [illegible] ratione cuius debetur sibi latria et non solum
et potentie et solum cum [illegible] solum cum quod ratione creationis [illegible] debetur sibi latria
unum hoc tamen [illegible] solum quod pater et filius et spiritus sanctus unus sunt creator. Ideo
Item ubi infra statim quod pater et filius [illegible] debetur latria inquantum creator
debetur eis una latria cum [illegible] latria cum dicitur fides quod fides
quod [illegible] alia latria debetur patri et filio [illegible] ergo alia et alia latria est exhibenda
[illegible] articulo [illegible] et [illegible] ergo [illegible] cogitabilis et quia [illegible] distinguitur
quod fides debetur deo inquantum est res cogitabilis [illegible] tres persone quod sunt tres res
sunt [illegible] cogitari [illegible] tres persone sunt unus creator. unde
[illegible] articulos fidei [illegible] quod tres persone sunt unus creator. unde
et una latria eis debetur quod dicitur honor debetur persone [illegible]
[illegible] debetur [illegible] natura divina est persone
[illegible] ergo [illegible] honor eis debetur [illegible] quas fides supponit [illegible]
subsistentes etiam [illegible] distinctione personarum et [illegible] latria
competit ei etiam [illegible] unus honor [illegible] et [illegible] quod non potest intelligi ut videtur
quod [illegible] natura [illegible] sunt. ergo [illegible] ratione persone quod
et ratione nature [illegible] quod [illegible] utrique debetur [illegible] quod [illegible]
alia est [illegible] alia [illegible] ergo [illegible] honor [illegible] debetur [illegible] quod unus honor
due nature sunt distincte [illegible] sunt unite [illegible]
debetur due nature et [illegible] unus honor debetur [illegible] nature [illegible]
cum debetur unus honor [illegible] et persone due [illegible] adhuc
debetur deo latria ergo debetur ei ratione nature quod [illegible] est una ergo latria est una
Item non [illegible] statim [illegible] quod in nobis est triplex bonum [illegible] cor-
porale et [illegible] in nobis a deo sunt [illegible] omnia debemus
deo latria exhibere [illegible] exhibemus ei debitam [illegible]
ad [illegible] et [illegible] exhibemus ei sacrificia. [illegible]
[illegible] ergo deo [illegible] indigentiam exhibemus [illegible]
[illegible] omnibus [illegible]
quod omnia [illegible] et corporalia [illegible] adorare debemus [illegible] corporalia
[illegible] ergo et spiritualia [illegible] non obtinebant. [illegible]
[illegible] veteri lege [illegible] corporalia [illegible] exhibemus. [illegible] corporalia. sed
spiritualia quod corporalia [illegible] nos deo exhibemus [illegible] et [illegible] non
[illegible] sacramenta [illegible] et [illegible] Item [illegible] deus [illegible]
[illegible] veteri lege observantia [illegible] debemus [illegible] corpore
[illegible] corporum [illegible] sunt ei [illegible] debemus [illegible] ut [illegible] non solum [illegible] etiam lingua carnis
[illegible] vocalibus [illegible] ut [illegible] ad laudem dei [illegible]
[illegible] nostros [illegible] institutum est ab ecclesia ut sacrificium [illegible]
Item [illegible] deus [illegible] ubique [illegible] orientem [illegible] a deo [illegible] nobis [illegible]
quod offeratur [illegible] orientem [illegible] quod oriens est nobilior [illegible] et
[illegible] corporalis ab oriente [illegible] quod [illegible] nobilius [illegible]
[illegible] nobilis quod est apud nos [illegible] deo [illegible] quod [illegible] nobilia [illegible]
in oriente quia ipse [illegible] celum cuius motus ab oriente incipit [illegible]
[illegible] in oriente [illegible] ab oriente ad judicium veniet [illegible]
ad orationem. respondit [illegible]

& tho · aut in alia q[uaesti]o[n]e i solucoe arti p[ri]mi [illegible]

notat q[uod] humanitati x[pist]i p[er] dup[lice]m q[uo]m[od]o ul[tra] put intell[igitu]r n[on] [con]iuncta vbo [con]sp[icitu]r no[n] debet[ur] s[ed] latria [illegible] q[uod] q[ua]nd[o] [con]sideratur e[ss]e p[er] s[e] in intellectu vel put intell[igitu]r unita vbo [illegible] p[er] honorem honor vno in vbo x[pist]i debet[ur] ei latria / [illegible] d[icitu]r [illegible] adorate scabellum pe[dum] eius q[uia] caro x[pist]i n[on] e[st] adoranda illa adoratoe latrie q[ue] soli deo debet[ur] / q[ua]m p[otes]t debet[ur] ei dulia [vel] yperdulia

De ymaginibus ibid[em] · ad q[uarta]m 3[a] d[e] 9

Notat q[uod] ymago dup[lice]m p[otes]t [con]sid[era]ri ut res q[ue]da[m] et n[on] hon[or] debet[ur] ei s[ed] ut alij lapidi uel ligno ul[tra] p[ro]ut q[ue] e[st] ymago et ymaginati q[uia] idem motus e[st] in ymaginem in q[uan]tum ymago et in ymaginatu[m] p[ro]ut vnus hon[or] debet ymagini et ei cui[us] e[st] ymago · et io cu[m] x[pist]o adoret[ur] latria sic et ei[us] ymago [illegible] obi[citu]r [illegible] n[on] sancti [illegible] ymagines neq[ue] ulla [illegible] [illegible] adorare ymagines [illegible] [illegible] alio irridet[ur] [illegible] ydolatrie [illegible] q[uod] ipsa [illegible] adoraverint quib[us] ipsi facientes [illegible] q[uia] ipsa [illegible] ymaginem quas etiam adorat sunt [illegible] [illegible] [illegible] ymaginem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in cultu diuino no[n] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ymaginum adoratoe [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ymaginum adoratoni[bus] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ymaginum [illegible] [illegible] ymaginatum [illegible] [illegible] ymaginatu[m] [illegible] [illegible] ymaginem quas adorant [illegible] [illegible] adorandus adoratoe latrie [illegible] [illegible] ymago [illegible] [illegible] Basilius d[icit] q[uod] hon[or] ymaginis ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ymaginatum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] potest ei ymago [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ymagines [illegible] [illegible] adorandum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ydolatrie [illegible] [illegible] ad ydolatriam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ymaginem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nova lege ymago [illegible] [illegible] figuram corporale et io [illegible] [illegible] ymaginibus aliqd in[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ydolatre [illegible] [illegible] ymaginibus [illegible] [illegible] fiebat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ymaginibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ymagines [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ymaginibus no[n] [illegible] ut ymaginibus [illegible] [illegible] dei narrat [illegible] [illegible] ymaginibus [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ymaginibus dei [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ymaginum [illegible] ymaginem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] historia [illegible] [illegible] [illegible] ymaginem ab agaro [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] ymaginum [illegible] [illegible] ad instructione[m] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ymaginum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] libris [illegible] [illegible] [illegible] ut incarnacois mi[sterium] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] memoria [illegible] [illegible] [illegible] cotidie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] devocois affectu[m] · qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] audit[ur]

notat q cu sita ergo sit ypa persona agens . ei debet honor pre-
cipua alia adoracione adorari q filius eius unitus sit adorari latria ve-
l dulia cum ergo non sit adorari hoc qui humanitas cum filij ut ure dei
h adorar ingestio sicut adoracione yperdulia // Item q honor ymaginis refer-
tur ad filium non per ad filium ut sic ut [illegible] motus in matre est filium sed est
ad filium non ipsa [illegible] adfilium sed in fine qui ipsa filium cum adoratur
in ymaginibus h refertur adfilium sed in fine qui ipse filium cum adoratur
et honoratur Item qui deus est deus eterius qui creator h ergo non que creatrix
h que creatorem cum cum non oportet q latria adoretur Contra d. augustinus de
assumpcione virginis probat q corpus virginis non sit incineratum quia est cum pre nature
cum corpore christi filij sui q ex eo sumptum est ideo si corpus christi est adorandum ado-
racione latrie vero q sit illud / Item q incorrupcio q oppositum incinera-
tionis debetur ei etiam hoc carnis quam assumpsit de virgine ~~nec tamen~~
~~latrie~~ non ad latria ex tunc non est simile

Item ibidem notat q crux in qua ipse pependit sit opinio depte
ut in quantum ymago crucifixi qui adorari eadem adoracione per crucifixum
h latria cum cum alioquin sed crisostomus Contra aug. super [illegible]
vel in quantum est res quedam et cum non proximat ad personam ubi nisi per eam
non sit eadem adoracione adorari cum illo . h adorari in quantum res qua
yperdulia h aliquis tunc non adorari nisi ut ymago
christi vel ipsius yperdulia h aliter crucis non adorari nisi ut ymago
etiam adorari latria Item nota ibidem q clavis et alie sunt sicut
d. r. non tamen unitum est deo in persona tamen cum et eidem latria ut
yperdulia adorari excepto ea q ad humanam referuntur ut crux vero
est humanitatis Item nota q crux in quantum est res q in se sancta est indigna
ut vero filij adorari h vero altius q in ea crucifixus est qui
~~honore ut res inanimata et nisi est indignior honore hec ad latriam non~~
~~crux est res in quantum absolute nisi ea q est per se honor non crux ut ymago~~
~~et consideranda est per se honor~~ An hoc sit ymago dei et per se et est adorandum latria
Nota ibidem q honores sunt ymagines dei per se sicut boni homines sancti
et omnia sicut dat vera boni et tunc vero hoc est res sed per se hoc
ex scriptura sancta non sunt ymagines et propter quod in natura
moralia Contra ymaginibus picte non sunt ymagines et ipsa in natura
h ex institucione ad significandum cum est non acquiri os nisi honor relatus
adoltum sed h solum quando latria exhibetur deo vero dum / Contra sunt p
tercia ac dum dij go as latria habet exhiberi Item ymago ni ipsa
divinitatis est nobilior quam q sunt et humanitas Contra ymaginibus dei quas hic
sit adorari latria go vallo forcius ut sed in qua deus sed ymaginem
lumpsit et reformavit //
Item abraham gen. 18 tres angelos vidit q erant angeli ut aug. dicit
adorat adoracione latrie ergo alijs ab latria exhibeatur . nam ad
dicit q angeli illi non apparuerunt abrahe personam h in quamdam corporibus
que ymaginibus assumptis cum in quantum erant ymagines representantes tamen
volant adorari latria non in quantum reputabat angelos
Item nota ibidem q johannes ut apocalipsis ultimo volebat angelum adorare dulia
prohibitus fuit ab eo adorandum dicitur super johannis q fuit dignior multis angelis
et ad vitandum speciem ydolatrie dixit ad eum h exaltacionem humane nature
super hoc angelos in homine assumpto

De adoratione hostie non consecrate [illegible] · di 9 q[illegible] 2a q[illegible]

Notandum quod qui adorat hostiam non consecratam · adorare tamen credens eam esse consecratam · non tamen est [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] actu explicata [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tenetur illam / unde non peccat adorans eam · quia non adorat puram creaturam [illegible] [illegible] [illegible] intentionem suam [illegible] ad quam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ydolatrare eo quod offerret ei puram creaturam ad adorandum

Et [illegible] [illegible] quod non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sine peccato adorari nisi [illegible] conditione actu explicata [illegible] ipsa novitas rei [illegible] [illegible] considerationem et attentionem requirit [illegible] [illegible] de virgine [illegible] [illegible] que cogitabat qualis esset ista salutatio

Sed cum cultus deo debitus est latria et ydolatria est cultus deo debitus [illegible] ydolo exhibitus [illegible] ydolatria est latria. [illegible] [illegible] ydolatria est cultus ydolo exhibitus [illegible] debitus ydolo exhibitus / [illegible] [illegible] ydolo exhibitus divini deo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] latria / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nuit de voce [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] latria / In [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] debet [illegible] / [illegible] [illegible] de nomine [illegible] [illegible] illa [illegible] est [illegible] debita non [illegible] est [illegible] nisi [illegible]

In demonibus est [illegible] aptitudo naturalis ad virtutem et ideo non [illegible] [illegible] dulia [illegible]

In irrationalibus est vestigium quod est [illegible] dei [illegible] ymago

[illegible] [illegible] vestigii non [illegible] aptitudo ad virtutem [illegible] [illegible] ymaginis et ideo dulia non debetur ei

Dulia enim est honor exhibitus alicui [illegible] virtute [illegible] [illegible]

Non [illegible] honor debetur alicui [illegible] [illegible] quia [illegible] [illegible] non est [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] honor [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] honor debetur [illegible] [illegible] [illegible] honoris [illegible] [illegible] [illegible] / non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad alias [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quia creatura [illegible] [illegible] [illegible] nomine [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quia creatura [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] nomine adoratio [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] ad latriam [illegible] ypdulia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] 1 [illegible] 3a di 9 ar. 1

Extra latria sit virtus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] libera voluntate [illegible] [illegible] [illegible] latria sit virtus [illegible] [illegible] non sit [illegible] [illegible] libertati [illegible] [illegible] latria sit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] modum [illegible] [illegible] [illegible] sit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] exhibiti [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] obsequium [illegible] [illegible] [illegible] maiestatis et [illegible] [illegible] modo deo debetur / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] latria obsequium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] obsequium exhibetur [illegible] [illegible] nomine [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] exhibitione [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] latria [illegible] est virtus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] exhibetur obsequium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] virtus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad pietas · [illegible] ad

affectum devotionis quod primum occurrit. Dicitur etiam theosebia id est divinus cultus vel eusebia id est bonus cultus quantum ad interiorem attentionem illud enim colitur quod cum studiositate intendit [illegible] agit vel cuius ut quasi aliud [illegible]
Dicitur etiam latria id est servitus quantum ad opera que exhibentur in reverentiam divinam que deo competit ex iure creationis. Dicitur etiam religio quantum ad determinationem operum ad que quis se obligando in cultu dei debeat quibus et quibus nominibus una et eadem virtus nominatur. secundum diversa que ad ipsam occurrunt ad actum vero eius [illegible] liberum est quod sui ipsius causa est

p. 3a [illegible] sui est quod causa alterius est. et servum dicitur quod causa alterius agit quod alterius causa agi est duplex ut sicut servus sicut sui non liberum [illegible] quo alterius [illegible] ut sicut movens sicut sui non ipso motum sed motus sicut instrumentum [illegible] [illegible] ergo quantum ad hoc sui tollit libertatem voluntatis et [illegible] virtutis [illegible] quantum ad primum non [illegible] [illegible] alterius [illegible] [illegible] voluntate [illegible] latria [illegible] virtus [illegible] virtus non [illegible] in actu voluntatis [illegible] latria [illegible] [illegible] actu electionis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] virtus [illegible] [illegible] virtus [illegible] actu interiori [illegible] electione [illegible] [illegible] virtus [illegible] actu electionis [illegible] electio debeat [illegible] actus electio debitata virtus [illegible] actu electionis [illegible] [illegible] attingit virtus [illegible] obiectum ut [illegible] [illegible] [illegible] eligit [illegible] [illegible] attingit virtus [illegible] [illegible] actus electivos non [illegible] actus [illegible] virtutis [illegible] actus [illegible] non solum interiores sicut fortitudo et iustitia [illegible] [illegible] ad latria [illegible] [illegible] reverentiam deo exhibere [illegible] [illegible] donum timoris [illegible] latria est reverentiam deo exhibere [illegible] [illegible] reverentiam [illegible] [illegible] actus timoris donum et non virtus [illegible] [illegible] [illegible] deo debitum [illegible] latria [illegible] exhibere reverentiam [illegible] [illegible] latria et timor donum [illegible] [illegible] pugnare [illegible] [illegible] actus fortitudinis [illegible] [illegible] [illegible] pugnare [illegible] [illegible] regis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et actus iustitie [illegible] latria [illegible] alio nomine pietas [illegible] [illegible] [illegible] pietas est donum [illegible] latria non est virtus [illegible] donum [illegible] [illegible] pietas [illegible] est donum [illegible] quadam benivolentia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quadam devotione ad deum cum latria exhibeti [illegible] [illegible] quadam [illegible] de donis [illegible] latria [illegible] [illegible] laudatur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] actus latrie [illegible] [illegible] latria [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] actus virtutis [illegible] est virtus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad virtutem [illegible] [illegible] [illegible] legislator [illegible] [illegible] actus latrie [illegible] [illegible] primum mandatum [illegible] latria est virtus

Utrum latria sit virtus generalis [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] virtus [illegible] generalis [illegible] [illegible] de generalis virtute sicut iustitia legalis [illegible] [illegible] virtus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] generalis quantum ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] generalis [illegible] ab ea dependent alie virtutes [illegible] [illegible] [illegible] generalis [illegible] [illegible] ab ea alie virtutes morales [illegible] [illegible] prudentia [illegible] generalis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] virtutis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] generalis [illegible] [illegible] actus [illegible] virtutis ita [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] magnanimitas [illegible] [illegible] magnum [illegible] [illegible] virtutibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] magna [illegible]

Certo dicitur aliqua virtus generalis inquantum ad eam generaliter diuerse virtutes
quia eius actus omnes producit actus multarum virtutum sicut etiam ad magnificentiam
pertinent alie virtutes quia non potest esse difficilia magnus nisi sit vir
tuosus / prima vero generalitas est quia virtus secunda quia
+ tertia quia mouentur ad imperium tertia quia totius integralis cor
respondens multa. Sed ergo dicendum est quod latria quod secundum quod est tertia est specialis virtus quia
sub speciali ratione obiecti et actus virtus explicatur aliquid deo in recognitione
sue ... sed secundario reddit aliquid deus pro recognitione diuina / vir
tutis sed ... reddit aliquid deo pro recognitione diuine / vn
actum et obiectum ... sortitur vnum et speciale quantum ad predicta ratione generis
actus et obiectum ... sunt multi actus et multa obiecta. Sed dicitur generalis quantum ad
imperat sunt multi actus et multa obiecta. sed dicitur generalis quantum ad
duos vltimos modos / sicut est vti actibus aliarum virtutum materialiter
sub predicta ratione eorum obiecti / et etiam quod actus eius producit multe alie virtu
tes sed fides quod reddit cui exhibenda sit latria et caritas quod ipsi
tit ad eum cui est exhibenda et sic possit multe alie considerare / generis
ad virtutem ... imperat actibus aliarum virtutum sub ratione eorum actus eius
ad virtutem quibusdam actibus quod non sunt eorum aliquis alterius virtutis elicitive
sed offerre sacrificia facere oblationes et huiusmodi nisi forte sed im
peratiue a caritate. et conducitur a fide. non autem elicitiue et isti videntur
esse proprie actus latrie / scilicet offerre sacrificium. est dicendum quod pertinet tamen ad
latriam elicitiue vnde dicitur quod dicitur esse opus quod deo ingeritur esse sacrificium
et mechanice deum reconciliandum deum placabile reddit atque sacrificium
offertur sicut dicitur quod aliud est deo fieri et aliud exhibere aliquid in
recognitionem seruitutis. primum est omnis virtutis commune est secundum autem
proprie est latrie vnde latria includit seruitium in ratione sui obiecti. et proprie
est latrie ... inest ei et a simili modo denominatur aliquis ad virtutibus accidit
... pertinet ad ... virtutes aliarum / Similiter aliarum virtutum in
ordine ... ad gloriam dei fiunt. sic imperat assumuntur a latria
gloriam dei fiunt. sic imperat assumuntur a latria virtutes et theologice esse dicitur illa
nunc oportendo quod latria est virtus theologica / virtutes autem theologice sunt actiua rerum
quarum deum pro obiecto et fine / vnde illa virtus theologica ... diligit nisi deum. / Obiectum autem
creatura quae cultu / caritas ei nisi ... diligit ... recognitionem seruitutis quod non
creatura propter deo / caritas est nisi ... reddit deo in recognitionem seruitutis quod non
tertia quod agit latria est id quod reddit deo in recognitionem reducitur
est deus / vnde non est virtus theologica sed ad cardinales reducitur
... dicitur quod dicitur totum fidei spei et caritati non quod cultum huius virtutibus
... quod ordine virtutis ordinat ad cultum ut eorum quarum actus dicitur
elicitiue ... quod ordine virtutis ordinat ad cultum dei modo predicto ... prius thomas
virtutem. imperat reddit in cultum dei modo predicto
in tertio distinctione. quod et plura alia in ponit

Accipite spiritum sanctum

Ista scriptura est originaliter Jo. 20. Et sumpta est ex lectione que legitur vel cantatur in presenti spiritus sancti sollempnitate et hodierne diei nocturnali officio. Verumtamen spiritus sanctus patri et filio consubstantialis et coeternus, coessencialis a patre et filio a pluribus simul tamen unica spiratione procedens, in sacra scriptura diversis locis ob diversitatem effectuum diversimode appellatur. Et inter cetera eius sanctissima nomina ut ex Salvatoris verbis patebit invenies, in quo inter cetera dicitur: Paraclitus autem spiritus sanctus quem mittet pater in nomine meo. Idem Jo. 14. triplici nomine nominatur. Primo enim ut habetur ex verbis predictis dicitur paraclitus. Secundo spiritus. Tertio sanctus. Dicitur paraclitus quasi mentium consolator. Dicitur spiritus quasi morientium vivificator. Dicitur sanctus quasi mentium sanctificator. Accipitur igitur dicitur paraclitus scilicet consolans mestas mentes. Accipitur dicitur spiritus scilicet vivificans animas morientes. Accipitur autem dicitur sanctus scilicet sanctificans devotas mentes. Primo igitur spiritus sanctus dicitur paraclitus id est consolator propter suam mentium consolationem. Propter quod dicitur Johannis 15. Cum autem venerit paraclitus quem ego mittam vobis a patre. Vobis inquit scilicet pro consolatione. Ipse enim mestos consolatur et letificat caritatem mentibus infundendo. Nulla enim maior est bonis consolatio quam caritatis infusio. Secundo dicitur spiritus scilicet propter mentium vivificationem. Spiritus enim est qui vivificat Joh. 6. Et Ezechielis 37. Ecce ego dabo vobis spiritum et vivetis. Et post pauca eodem capitulo: Veni spiritus et insuffla super interfectos istos et reviviscant. Sicut enim anima dat vitam corpori naturalem, sic et spiritus sanctus per gratiam suam dat anime vitam spiritualem. Tertio dicitur sanctus scilicet propter mentium sanctificationem unde Joh. 14. Paraclitus autem spiritus sanctus. Mentes enim quas inspirat et sanctificat. Eo quod spiritus sanctus discipline effugiet fictum nec habitabit in corpore subdito peccatis sicut dicitur Sap. 1. Unde spiritus sanctus adveniens in apostolos replevit eos caritate que consumit omne vicium et induit omni virtutum habitu. Ita ut dicere potuerunt illud ad Romanos 5. Caritas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. Discipuli ergo hodie receperunt a spiritu sancto datam caritatem eos consolantem, tantam vitam eos vivificantem, tantam sanctitatem eos sanctificantem ut et alios

Sap.

consolari vivificare et sanctificare poterant. Propter quod dominus noster ipsa die qua a mortuis resurrexit ut habetur Joh. 20. ubi thema stans in medio discipulorum dixit eis: Pax vobis. Et postea insufflavit in eos verba dicens preassumpta scilicet Accipite spiritum sanctum. Quasi diceret: Accipite tamquam consolatorem quo possitis et alios mentes consolari. Spiritum tamquam vivificatorem quo valeatis et alios in spiritu morientes vivificare. Sanctum tamquam sanctificatorem quo possitis et alios devotas mentes habentes sanctificare. Tamen spiritus sic consolator vocatur quia paraclitus. Sic vivificator vocatur quia spiritus. Sic sanctificator appellatur quia sanctus. Caritas est. Ignis est. Doctor est. Caritas indivisibilis. Ignis inextinguibilis. Doctor inenarrabilis. Caritas inquam de qua qui manet in deo manet et deus in eo. prima Joh. 4. Ignis quem misit dominus in terram et quid volo nisi ut ardeat. Luc. 12. Doctor de quo predixit dominus dicens: Ille vos docebit omnia Joh. 14. Doctor inquam qui docet omnia celeriter omnia veraciter omnia utiliter. Celeriter sine discursu argumentationis. Nescit tarda molimina spiritus sancti gratia ut dicit Ambrosius super Luc. et Gregorius super Job. Docet veraciter sine conflictu dubitationis. Etiam nichil aliud docet nisi omnem veritatem Joh. 16. Et docet utiliter sine omni deceptionis, quia docet utilia. Dicit enim per Ysaiam 48. Ego dominus deus tuus docens te utilia. Ut dicit idem spiritus sanctus. Ideo Bernardus super Cantica sermone 15 in principio: Est spiritus benignus et non consuevit esse difficilis invocantibus. Qui etiam sepe antequam vocetur dicit: Ecce assum. Dignetur hodie mentem dirigere vobis [illegible] quia caritas est caritatem suam infundere vos suo igne quia ignis est accendere suam doctrinam quia doctor est vobis tribuere. Caritatem inquam infundere addiscendam celeriter percipiendam suo amoris igne accendere ad percipiendam(?) [illegible] intelligendam doctrinam tribuere ad veraciter intellectam utiliter salubriter opere complendam. Ipsum prius devote humiliter rogemus. Quod ut facilius impetremus matrem misericordie ut predicta impetret humiliter salutemus dicentes mente pia: Regina celi [illegible] premittendo prius solita consuetudine Veni sancte spiritus. Accipite spiritum sanctum Joh. ubi supra. Venerabiles reverendi ac doctores et magistri ceterique patres domini et fratres in Cristo karissimi. Licet donum spiritus sancti, quod est donum excellentissimum, sit [illegible] in primo donum optimum et perfectum secundum beatum Jacobum in Canonica sua c. 1. Sit donum patris ut habetur Joh. 14. Sit donum filii ut habetur Joh. 16. Sit donum nichilominus utriusque per beatum Augustinum 15 de Trinitate c. 19. Dedit enim illud pater, dedit filius, dedit et spiritus sanctus; opera trinitatis ad extra sunt indivisa. Propter quod de dono isto patet dicta

illud Eccl. 3o hoc donum dei est videlicet patris dei filii dei et spiritus sancti. Tamen hoc donum benignissime donatur et precipue tempore pentecostes tempore paraclitus filio teste Apostolo ad Ephe. iiii. Et propheta ps. lxvii dicentibus Ascendens in altum captivam duxit captivitatem dedit dona hominibus. Et exponens Bernardus [illegible] sermone suo de diversis [illegible] in hoc sed post triumphum victor [illegible] dona largitur et [illegible] regno residens [illegible] gaudia annunciabit. Christus dominus victor celi post triumphum residens ad dexteram dei patris hodierna die dedit dona largitus est non auri talenta nec argenti metalla sed spiritus sancti celestia munera hec dona et ipsemet de se testatur Johannis xvi° dicens Expedit vobis ut ego vadam si enim non abiero paraclitus non veniet ad vos si autem abiero mittam eum ad vos. Mittam inquit scilicet ego filius eum videlicet spiritum sanctum ad vos scilicet ad utilitatem vestram. Que utilitas innuitur Johannis capitulo xiiii° ubi dicit veritas Ille vos docebit omnia. Docuit enim eos ita ut quicumque induti [illegible] omnia. Nam docuit eos primo quid interius meditaretur. Secundo quid exterius loqueretur. Tertio quid exterius operarentur. Et sic docuit eos de tribus scilicet de sanctis meditationibus in corde castas et sanctas locutiones in ore sanctas et perfectas operationes quorum membra dedimus propter brevitatem obmitto. Ex quibus breviter premissis colligitur quod hoc donum excellentissimum donum videlicet spiritus sancti extollitur quia dantis excellentia et dignitate magnificatur quia doni affluentia et immensitate gratificatur quia finis efficacia et utilitate. In dante enim est divinitatis maiestatis et glorie celsitudo. In dono est immensitatis et excellencie magnitudo. In fine efficacie et utilitatis plenitudo propter quod donum istud [illegible] sub triplice [illegible] scilicet propter donantis excellentiam et dignitatem. Secundo videlicet propter doni affluentiam et immensitatem. Tertio videlicet propter finis efficaciam et utilitatem. Unde ad propositi thematis introductionem respondeo. Dixi primo Quod hoc donum excellentissimum donum videlicet spiritus sancti extollitur a dantis excellentia et dignitate quia donorum excellentissimum dabit [illegible] quia illud accipiet nisi ab eo de quo scriptum est Eccl. xxxviii° A rege accipiet donationem. A rege magno domino nostro tamquam a domino donatore qui est splendor glorie et figura substantie eius videlicet patris [illegible] Tamen quando quia est patri et spiritui sancto coeternus et consubstantialis est infinite potestatis est infinite sapientie et voluntatis est infinite caritatis. Et est infinite bonitatis. Ecce dantis excellentia et dignitas. De quo dicitur ps. 135 In manu potenti et brachio excelso. De primo

ps. lxv [illegible] Sapientie eius non est numerus. De secundo Johannis xv Nemo habet dilectionem ut animam suam ponat quis pro amicis suis. De quarto Luce xviii° Nemo bonus nisi solus deus. Quia igitur est infinite potestatis donando misit spiritum sanctum ut timidos roboraret. Apostoli enim ante spiritus sancti missionem habebant defectum quantum ad [illegible] quia timidi erant et formidabant loqui de Christo ut patet de principe Apostolorum qui ad vocem unius puelle dominum timuit et ita negavit. Post missionem vero sancti spiritus qui erant ad loquendum timidi facti sunt postea constantes et firmi et qui prius timebant tacendo postea predicabant cum fiducia loquendo. Quia est infinite sapientie et voluntatis misit spiritum sanctum ut ignorantes doceret. Apostoli enim ante spiritus sancti missionem habebant defectum quantum ad intellectum nam multa ignorabant que eos scire expediebat ut patet Johannis xvi. Nam dixit veritas Adhuc multa habeo vobis dicere sed non potestis portare modo. Postquam autem spiritus sanctus est eis missus docuit eos omnem veritatem ut patet Johannis xvi veritatem [illegible] vite doctrine et iustitie vite propter eorum salvationem doctrine propter proximorum eruditionem iustitie vero propter dei glorificationem. Sed quia est infinite caritatis misit spiritum sanctum ut frigidos in amore inflammaret caritas enim inflammat. Apostoli enim ante spiritus sancti missionem habebant defectum quantum ad affectionem quia adhuc erant frigidi et tepidi in dilectione nam non diligebant Christum tam modo et desiderio quo debebant. Unde addixit dominus Johannis xiiii Si diligeretis me etc. Postquam autem spiritus sanctus est eis missus ille inflammavit eos de corde ore et opere. In corde nam in ipsis facta sunt corda eorum flammantia. Teste beato Gregorio. In ore [illegible] quod fecit eos linguis ardentes [illegible] et loquentes [illegible] In opere nam Job xxxvii [illegible] sunt [illegible] eorum voce [illegible] tua gloria opera tua calida sunt cum perflata fuerit austro gloria id est spiritu sancto. Quarto quia est infinite bonitatis misit spiritum sanctum ut infirmos et debiles ad bonum operandum perficeret et confirmaret. Apostoli enim ante spiritus sancti missionem habebant defectum quantum ad operationem. Erant enim infirmi et debiles erant ad agendum fortia et virtuosa. Unde dominus [illegible] Luce ultimo [illegible] sedete in civitate quousque induamini virtute ex alto [illegible] post vero spiritus sancti missionem qui erant ad operandum infirmi et debiles facti sunt postea constantes et fortes. Et qui prius habebant opera debilia aggressi sunt postea virtuosa et ardua. Nam ubi erat impetus spiritus illuc gradiebantur Ezech. primo. propter quod

vt sc. timidos ad loquendum roboraret. Et secundo
sc. ut ignaros doceret. Christo et deus meus. Ipse
vero nomine excellentis [?] propter predicta dignitates
post resurrectionem suam donavit eis donum
predictum. Primo in specie lingue cuius est proprium loqui
et docere. Propter tertium ut sc. frigidos in amore
inflammaret donavit eis donum prenominatum
2o in specie ignis cuius est proprium calefacere et
inflammare. Propter 4m ut sc. remissos et de-
biles ad bona operandum refrigerando et re-
ficiendo perficeret donavit eis sepius dictum
Tertio in specie flatus cuius est proprium refrigerare
et reficere. Et quia erant ad loquendum timi-
di ideo dixit eis deus verbum prophete Ezechielis
Accipite sc. ut roboremini quia erant ad do-
cendum et ad veritatem capiendam ignari dixit
eis Accipite ut sc. doceatis et doceamini
Et quia erant in amore frigidi dixit eis
Accipite ut sc. inflammemini. Et quia erant ad
bona operandum debiles et remissi dixit eis
Accipite ut sc. perficiamini. Et tantum de
primo principali etc.

Dixi 2o quod est donum excellentissimum
donum videlicet spiritus. Magnificatur eo donum af-
fluencia et immensitate. Immensitate enim eius
quia immensus est. Est enim immensum spi-
ritualitate, immensum bonitate, immensum
largitate. Primum patet quia sc. sit immensus
spiritualitate. Nam ubique presens est sua essentia-
litate. Teste Orosio lib. de unitate [?] eorum sic in-
quiente: Spiritus deus est qui de re non
continetur loco aut distenditur neque temporibus mo-
tibus subiacet sed est ubique presens et totus
hic ille. Cui alludens propheta ps. 138o dicit
in hec verba: Quo ibo a spiritu tuo et quo a fa-
cie tua fugiam. Si ascendero in celum tu illic
es. Si descendero ad infernum ades. Secundo sc.
quod sit donum immensum bonitate. Nam
bonitate sua diffundit se in omnia implens nos
virtute. Bonus enim est peccatoribus bursam [?]
gratie eis offerendo. Bonus penitentibus peccata
peccatorum eorum abluendo. Bonus satisfac-
ientibus eos fructificare faciendo. Propter quod
dicitur Sapientie 12. O quam bonus et suavis est
spiritus tuus in nobis domine. Ipse enim est
bonus creatura [?]. Nam sua bonitas sua essentia
est. Est bonus originaliter. Nam bonitatem
suam a nullo nisi a semetipso habet. Est
bonus perfecte quia nichil mali vel defectus
aut diminutionis in eo consistit. Est bonus
effective ab eo enim tamquam a fonte bonitatis
indeficienti omne bonum emanat et
derivatur. Hinc spiritum bonum pater celestis dabit
vi. petentibus se, ut dicitur Luce xi. Ipse enim
existens omnis boni plenitudo hominem

que in caritate sua in mensa bonitate totaliter
replet nichil vacui relinquendo. Replet
enim eius totam animam et omnes eius pote-
ntias animae quo ad eius substantiam replet gratie
perfectione intellectum cognitione, voluntatem dilectione,
memoriam recordatione, sensitivam mor-
tificatione linguarum [?] virtute, manum pie te-
gens [?] honestate corporis. Tertium sc. quod sit
donum immensum largitate, propter domus in finis [?]
etiam immensa largitate eius emanantibus
replet orbem terrarum quia spiritus domini est
ut dicitur Sapientie primo. Quia in mensam lar-
gitatem mittit spiritus sanctus. Ecclesie prophete
23 co. Numquid non celum et terram
ego impleo inplebo [?] meis non tam punitionibus
non tam bonitate sed et donorum in mensa lar-
gitate. Per eum teste Apostolo prima ad Corin-
12. Alii datur sermo alii fides alii gratia sani-
tatum alii operatio virtutum alii prophetia alii
discretio spirituum alii genera linguarum alii
interpretatio sermonum. Hec autem omnia operatur
unus atque idem spiritus. Et volens eos Apostolus
eius in mensam largitatem ostendere subiungit
dividens singulis prout vult. Singulis enim
distribuit. Nam scriptum est Actuum 2o:
Repleti sunt omnes spiritu sancto. Quia
repleti sunt et eius largitatis in mensitate.
Quia omnes et replectionis immensitate
primumque et moderno tempore replentur omnes.
Contra quia scriptum est Apocalypsis ultimo: Foras
canes et venefici et impudici homici-
de et ydolis servientes. Sed omnes quidem
vere penitentes. Nam in malivolam
animam non introibit spiritus sapientie, ut
dicitur Sapientie primo. Spiritus enim sanctus hospes
honorabilis est propter quod ea recipiente eum
de domo hospitante expellunt suum sc.
superbie, stulticiarum, avaricie, rixor, mala
libidinis et luxurie. Secundo spiritus sanctus
replet omnes suam humilitatem amplec-
tentes super quos teste Ysaya c. 66 re-
quiescit spiritus sanctus nisi super humilem
et quietum, et dat gratiam superbis resistendo,
ut dicitur Jacobi quarto. Tercio et ultimo
per benignitatem replet omnes verbum dei
devote audientes iuxta illud Actuum x. Adhuc
loquente Petro cecidit spiritus sanctus super
omnes qui audiebant verbum. Felices igitur
verbum dei audientes devote, feliciores
humiles, felicissimi vere et perfecte penitentes,
propter primum impenitentes lamentabili ulu-
latu propter secundum superbi lacrimose clamate
propter tertium accidiosi [illegible] plac-
tu plangite quia non vos sed pre-

nominatos spiritus sanctus replet et replevit
Secunda quia hoc donum designo usque intra intus
est in mense penitentialiter sicut dominus dicens
discipulis et nobis in persona eorum vad passumpta
dixit Accipite spiritum sanctum scilicet verum beni-
gnum inhabitatorem Tertia est in mense
bonitatis dixit Accipite spiritum sanctum vide-
licet perficientem verum benefactorem Quarta vero est
in mense largitatis dixit Accipite spiritum sanctum
verum largissimum donatorem Et tantum
de secundo principali

Dixi tertio et ultimo quod hic donum excel-
lentissimum donum scilicet spiritus sancti signi-
ficatur scilicet ex finis efficatia et utilitate
utilissimum in donorum est eo quod conveniunt
secundum ad utilitatem secundum apostolum 1 ad Cor
12 Ad utilitatem inquam sanctificationis ad uti-
litatem consolationis et ad utilitatem argu-
tionis seu correctionis Ad utilitatem
primo dicitur sanctificationis Nam non solum sanctus
dicitur quia in se sanctus est sed etiam ideo
quia hos quos inhabitat hos et sanctificat
Sanctificat autem sua septem dona eis
infundendo de quibus dicit Ysaias xi° propter quod
et septiformis nunc dicitur Et primo donum
sapientie secundo donum intellectus tertio donum consi-
lii quarto donum fortitudinis quinto donum scientie Sexto do-
num pietatis septimo donum timoris Donum primum
donum eos habilitat ad sapiendum divina Regu-
stadi Est non sapiens qui sapiendum sciat
propter quod removet abeis peccatum luxurie et
gustato spiritu desipit omnis caro Secundum
eos habilitat ad secreta intime penetran-
dum propter quod expellit abeis peccatum gule que
omnem intellectum repellit et extinguit Ter-
tium eos habilitat ad debite agenda
intelligendum propter quod evellet abeis peccatum
invidie quia regnante in homine nullum
potest esse sanum consilium Quartum eos habi-
litat ad strenue ardua aggrediendum
et adversa tollerandum propter quod removet
abeis peccatum accidie quia regnante
in homine nulla est fortitudo spiritualis
nec aggressus alicuius ardui nec tolle-
rantia alicuius angustie et adversitatis
Quintum eos habilitat ad prudenter di-
spensandum et terrena pertractandum
propter quod expellit abeis peccatum ire quod di-
impedit ira animum ne possit cernere verum
Sextum eos habilitat ad humiliter deum re-
colendum et ad alterum proximum fovendum

propter quod excludit abeis peccatum Avaritie que
regnante in homine nec deus colitur
quia ipsa secundum apostolum est ydolorum servitus
nec proximus fovetur preceptum 2 ultimum
Septimum eos habilitat ad celeriter et finaliter omne
peccatum fugiendum propter quod alienat abeis
peccatum superbie que nec deum timet nec
homines veretur Secundo dicitur ad utilitatem
consolationis ipse enim est tanquam verus con-
solator optimus qui consolatur nos
in omni tribulatione nostra teste
Augustino quibus aptus fit consolari nos
tamen inter ceteros quos consolatur primo
consolatur lugentes et merentes unde
illud Matthei v Beati qui lugent quoniam
ipsi consolabuntur Consolatur inquam primo
mestos pro peccatis ipse est consolator
mentium de perfectione delicti de pe-
nitentia commissi Merentium inquam qui se
ipsos peccando perdiderunt et ingemi-
scunt ad iracundiam provocaverunt Augus-
tinus quia illud sperantem in delicto qui
propter nos crucifixus fuit in ligno Secundo con-
solatur pauperes eis regnum celorum
promittendo Matthei v Beati paupe-
res spiritu quoniam ipsorum est regnum celorum
Omnibus in paupertate voluntariam
sustinere possunt si eum spiritus sanctus consolando
non adiuvaret propter quod scriptum Ysaias lxi°
Spiritus domini super me eo quod unxit me
Evangelizare pauperibus misit me Tertio consola-
tur tristes et adversa in hoc mundo pro nomine
Christi patientes eis suam dulcedinem infundendo
unde dicitur Eccli 24 Spiritus meus
super mel dulcis et hereditas mea super
mel et favum Tertio et ultimo dicitur ad utilitatem
argutionis seu correctionis Arguet
mundum ut habetur Johannis xvi de tribus
de peccato de iudicio et de iustitia De
peccato inquam quod multiplex commisit de
iudicio quod non timuit et quod Sedeum esti-
mat De iustitia vero quod facere obmisit vel
noluit et contra impugnavit Et si
mundi id est mundanos homines de talibus
peccatis predictis arguet A fortiori nos
ecclesiasticos et clericos ordinatos in fortiori
dum clericos et viros suum singulariter acceptos quibus
datum est nosse misterium regni cele-
stis ceteris vero in parabolis Et ex quo depen-
det lex et prophete falso et defectu cognoscere
et predicare. Ex quibus patet quod hoc donum
excellentissimum est utile ad consolationem
est utile ad peccati mundationem est uti-
le ad sanctificationem Igitur primo dominus

noster dixit Apostolus et nobis in persona eorum in
verbis premissis. Accipite ut scilicet consolamini. Iterum secundo
dixit Spiritum ut scilicet aptetis mundum. Iterum tertio
dixit sanctum ut scilicet sanctificemini. Quia ergo hoc
donorum excellentissimum ut primo 2o et 3o nichil
evidentissime claret est donum excellentissimum, ex dantis
excellentissima et dignitate quia donum dei est.
Est donum dignitate maiorum ex doni affluencia
et immensitate quia donum immensum est. Est
donum utilissimum ex eiusdem doni sui efficacia et
utilitate quia utilissimum est. Iterum primum est dignum
acceptione. Iterum 2m spiritus divini appellacione. Item
3m est magnum dignum magna desideracione
propter quod dominus noster tamquam huius doni donator beni-
gnissimus ex maiori sua innata bonitate offerens
illud tamquam excellentissimum ex sua magna misericordia
et pietate pro discipulorum suorum et nostra maxima
utilitate dixit Accipite Spiritum sanctum. Que
sunt verba in principio presentis collacionis proposita.

In quibus quidem dictis sic introductis. Et quia
dicta sunt primo et principaliter primis et summis
nove legis sacerdotibus tamen statum sacerdotalem
convenientia in eis innuitur. Primo innuitur dignitatis
sacerdotalis sublimitas benignissime donata
cum dicitur Accipite / Accipite armaturam dei ad Ephe-
sios. Secundo potestatis sacerdotalis eminentia pre-
sime afflata cum dicitur Spiritum. Spiritum tuum bonum
dedisti eis Neemie 9. Tercio innuitur puritatis
sacerdotalis preciositas manifestissime declarata
cum dicitur Sanctum. Sanctum domino vocabitur Luce 2o.
Circa primum pro hac collacione dominus in
sacerdote nove legis super [illegible] magnificavit
dicens [illegible] gloria et honore coronasti eum
Et constituisti eum super opera manuum tuarum.
Quia innuitur propter eius dignitatis sublimitatem
honore. Iterum eius potestatis eminentie superiorem
propter eius sanctitatis preciositatem. Iterum primum sacerdos dicitur
qui sacer dux ipse enim ideo adeo dignificatus
est ut ducat populum. De exemplo et opere in
terram promissionis regni celestis. Iterum secundum dicitur sacerdos
qui sacra dans vel docens ipse enim potestate sua dicta est
sacramentorum nove legis distributor et legis dei
doctor. Iterum 3m dicitur sacerdos qui sacer dos i. donum
Nam ipse est altissimi [illegible]. Accipite
igitur scilicet sacerdotalem sublimem dignitatem. Spiritum
spiritualem eminentem potestatem. Sanctum dignitatis preciosam
sanctitatem. Quia dignitas excellentissima. Accipite
non emite. Quia potestas magna gratis accepistis
gratis date et non vendite. Quia sanctitas preciosissima
eam diligentissime [illegible] custodite et non si-
mulate. Contra primum faciunt dignitatis emptores
Contra 2m potestatis venditores Contra 3m ypocrite
sanctitatis fictores. Dixi primo circa dictum
premissum primo innuitur dignitatis sacerdotalis sub-
limitas benignissime donata cum Accipite.

Nemo non dignitatem sacerdotalem ac-
cipere debet nisi sit dignus. Quia nec quis
est dignus tamen excellentissima accipi-
dere. Sicut non symoniace. Que quidem
sacerdotalis dignitas in tribus maxime
attenditur. Quibus dominus deus sacerdotes
nove legis dignificavit. Primo in alte-
re eorum excellentia et sublimitate. Extulit
non eos deus omnibus regibus et princi-
pibus huius seculi eo quod ipsi patres eorum
sunt et per eos tamquam perexcellentiores
et digniores in reges inunguntur.
Et non solum principibus et regibus huius
seculi. Sed et principibus celestis regni
eo quod extulit eos angelis. Sacerdos enim ma-
ior et dignior est angelo in tribus.
Primo in animarum commissione. Nam dominus
in sacerdoti non angelo animas quas
precioso suo sanguine redemit ad re-
gendum ad custodiendum et ad pascendum
commisit ut habetur [illegible]. Secundo
in peccatorum absolutione. Angelus non quantecumque
sit dignitatis nullum hominem
a peccatis absolvere potest sed sacerdos.
Nam sacerdoti et non angelo hec
auctoritas data est. Tercio in corporis
Christi confectione. Nam nullus angelorum
nec archangelorum est tam sanctus tam
potens tam donis [illegible] dotatus
qui corpus Christi conficere posset nisi sacerdos.
Et ideo sacerdotes sua sublimi dignitate
excellunt tam seculares quam celestes
principes. Cui ego assimilabo quidem
hanc excellentissimam nisi excellentissime
virgini genitrici dei. Nam sicut ipsa spiritus
sancti obumbratione per quatuor verba
filium dei concepit cum dixit fiat mi-
chi secundum verbum tuum Et et sacerdos dicens quin-
que verba conficit verum corpus Christi. Quam dignitatis
excellentiam beatus Augustinus admirans ait O
veneranda dignitas sacerdotum in quorum
manibus filius dei velut in utero virginis
incarnatur. [illegible]
Bernardus in sermone de dignitate sacerdotali dicit
in hec verba In sacrificio [illegible] celum
[illegible] obstupescit terra [illegible]
[illegible]
[illegible] celsitudo. Secundo dignitatis sacerdotalis
sublimitas attenditur in possessionum do-
natione. Propter eorum excellentem dignitatem
donavit eis deus suum terrestre pa-
trimonium et hereditatem scilicet decimas [illegible]
[illegible] oblaciones tamquam [illegible] alterius
et filiis hereditariis. Ipsi non sunt [illegible] et si
[illegible]
[illegible] 18 dictum est [illegible]
[illegible] ego non [illegible] et hereditas vestra
Tercio attenditur in tutela et protectione

Ipse non eorum specialis tutor et protector est
nam tuetur eos et protegit. Et sub pena
eterne dampnationis per prophetam precepit
quod eos nemo molestare aut offendere
audeat dicens Nolite tangere xpistos me-
os et in prophetis meis nolite malignari
Ubi glosa Qui tangit vulneratione sa-
cerdotem similis est iudeis qui xpistum plagis
affligentes vulneraverunt sputis et in anime
quod plurimum habet veneranda sicut eius dignitas
attendatur. Et ne 3a sacerdotes considerantes
propter primum deum honorent se humiliando
propter secundum deum amet sibi gratias referendo
propter tertium eum timeat peccata fugiendo /
Et hic quantum ad primum

Dixi secundo et breviter quod de verbis premissis
dicuntur potestatis sacerdotalis incomparabilitas pro-
pter afflata quia spiritum inquit recte scilicet quod
possit officium dignitatis sacerdotalis exercere
primus non scit sicut quia quilibet sacerdos ta-
lem habet potestatem quam non Angeli nec
archangeli habent nec aliquis homo
preter solum sacerdotem habent non sacerdotes pote-
statem primo corpus xpisti conficere. Nam dictum
est eis voce filii luce 22 hoc facite
in meam commemorationem. Solis non sa-
cerdotibus habet maxima auctoritas colla-
ta est solis nec nec ut angelis ut
alicui homini preter sacerdotem. Et dixi ma-
ximam auctoritatem magna quidem est ex
aliquo aliquid aliud facere. Maior est ex
nichilo aliquid maxima creatura celo
rum efficere. Secundo habent potestatem peccata homi-
num dimittere. Unde dictum est eis ut habetur
Iohannis 20 Quorum remiseritis peccata remittun-
tur eis. In quo tantam habent potestatem quam non
deus quamvis sit omnipotens remittit ut remit-
tet nec peccata hominis sine sacerdote. Excepto
articulo necessitatis in quo scilicet penitencia sacerdotis habe-
ri non potest. Tercio habent potestatem celum aperire.
Ipsi non sunt regni celestis clavigeri.
Nam eis collate sunt claves regni
celorum Mathei 16. Quarto demones ab ob-
sessis effugare Mathei 10. Dedit eis pote-
statem spirituum immundorum ut eiicerent
eos. Quinto languores corporis sa-
nare. Marci ultimo Super egros ma-
nus imponent et bene habebunt. Et Mathei 10
Dedit eis potestatem ut curarent omnem
languorem et infirmitatem. Sexto
et ultimo aliis obmissis propter brevitatem vel
habent potestatem graciam spiritus sancti fidelibus
tribuendi. Donare Actuum 8 Et [illegible]
Tunc imponebant manus super eos

et accipiebant spiritum sanctum. Ex hiis et
aliis laude dignis potestatibus clare
(?) constare (?) potest et in incomparabilis sit potestas
sacerdotalis. Et hic quantum ad secundum. Secundo
in quo intendebam dixisse compellere
et in incomparabilitatem potestatis sacerdotalis propter
brevitatem obmitto

Dixi tercio et ultimo brevissime quod
de verbis premissis dicuntur preminentia sacerdotalis
potestatis proprie manifestissime declarata
prima Sunt ipsi non sunt electi regale
sacerdotium gens sancta prima Petri 2o
hos videlicet sacerdotes elegit deus
ante mundi constitucionem ut essent sancti
teste apostolo. Pro quibus ipsorum pl
deus dicere illud psalmi 85 Custodi
animam meam quoniam sanctus sum propter
quod esse decet possit dici illud. Ecce
pius tibi te formavi in utero nomi-
ne et antequam exires de vulva sanctifica-
vi te propter quam sanctitatem reges et princi-
pes tenent quod sint tamen tamen cum magne
auctoritatis sacerdotibus ab eis reverenter volunt
gemina sua talem eius humiliter flectunt.
Et quia sancto quo utiles utiles non solum
deo utiles angelis utiles hominibus
utiles in purgatorio animabus. Deo
quia deum glorificant angelis quia eos le-
tificant hominibus quia eis ad deum graciam im-
petrant iram et vindictam dei mitigan-
do animabus in purgatorio quia eas
de penis liberant propter quod dicit Venerabilis
Beda Sacerdos consistens sine peccato et
in bono proposito non celebrans quantum in se est
privat sanctam trinitatem gloria angelos
et sanctos in celesti ierarchia leticia
homines in militate ecclesia laborantes
beneficio et gratia animas in purgatorio de-
gentes liberatione et venia. Unde viri
sacerdotalem statum potestatem et dignitatem
Concilium quartum Carthaginense animum
advertens statuit. Ut nos episcopus in quolibet
loco residens stare presbiterum propter potestatem
non pacietur. Nam et xpistus dominus in
potificium supremi apostolos non servos sed amicos
per quos sacerdotes per eum facti sunt appellat
ut habetur Iohannis 15. Et ideo propter quod sacerdos
propter eius excellentem dignitatem debet
honorari propter eius incomparabilem potestatem debet amari
propter eius sublimitatem debet timeri et preveniri.
Sed modernis temporibus propter peccatum vel dignitatem
non honorantur et non mirum. Unde non mo-
dernis temporibus adeo vilis quia ad bestia-
lia est tracta primo pueri idiote

et indocti consanguinei, fautores, ambicio
si mundane gravacionis seculares ac ne
gocijs dimissi et eciam vite abhomi
nabiles non solum promonentur sed et vio
lencia intruduntur. Omnis enim qui promoto
nostris mal[is] temporibus venit aut per sanguinem
aut per favorem aut per symoniam
conspiracionem aut intrusionem et impressionem
tanti digni honoris, ut sic videtur, ut nunc
sanctam plebem, eo quod eam saltem fideliter
valde raro administrat. Teste sancto Benedicto
Beda in omelia super illud Luce 10
Messis quidem multa est operarij vero pa
uci. Unde et in hec verba sanctam messis mul
ta sed operarij pauci quod sine grandi luctu
merore non possimus eo quod et sunt qui
bona audiant. Et sunt qui dicant. Ecce
mundus sacerdotibus plenus est, sed tamen in messe
dei raro valde invenitur operator. Quoniam
officium quidem sacerdotale accipimus sed opus
officij non implemus. Hec ille. Et certe
non implet. Nam ecce tempore predicat nisi
simplices et indocti qui plus doceri deberent
quam docere. Sed nonnem ubi sunt tales
quo tales infructuosos amare potest.
Item 3° quia pro vite sanctitatem non timent
et in benediccione a Christo. Quoniam vite sanctitas
que modernis temporibus in sacerdotibus mortua super
stas cum complectatum sit. Ecce quoniam et
et sed plus fit in sacerdotibus ultima et non
peiora et non mirum. Nam ubi regnat
habundancia panis et ocium que fuere occa
siones peccandi Sodome et Gomorre.
Ibi regnant multa mala. Sed in
sacerdotibus modernis temporibus regnat predicta.
Ergo multa mala sequuntur. Non de bonis
talibus nam quod super est non dant pauperibus.
Item quia habundantes sunt sunt otio dedi
ti sunt. Nam non querunt que dei sed
que sua sunt. Ex habundancia superbiunt,
et lasciviunt. Ideo ad eius in clericis primis sit
ubi quia sacerdotes volunt honorari et amari
et timeri, dignitatem agendo debite plan
tis deceant katholice in sanctitate ambulent
honorifice. Nam pro dignitatem que castitate
sequitur aureola virginum, pro prelatura qua
debite sanctitate instruunt aureola con
fessorum. Pro sanctitatem quod sanati multa
sustinuerunt aureola martirum in regno
celorum coronabuntur. Ad quod regnum nos per
ducat qui sine fine vivit et regnat
et est benedictus in secula seculorum.
Amen

Reverende vir consummandis exequijs
illustris Cunibarce olim ducisse tunc
stric(?) Christi filie Reverendissimi Semoviti(?)
benedicte memorie ducis Mazowie et
propterea audientibus exhortacione assu
mpsi verbum: Non extinguetur in nocte
lucerna eius, quod scribitur prouerbiorum ultimo et
legitur in epistola festivitatis hodierne.
Venerabiles patres doctores magistri et reli
giosi et domini in Christo dilecti. Cassi
odorus de compunctione cordis dicit puto
quod hijs qui in hac materia sit sermonis
dum vult aliquid dignum proferre, ipse
ad omnia debet hoc tale serene et salu
tari intendio. Sed ignoro quo possunt
eciam sermones qui ab eo proferuntur ig
nire et accendere animos auditorum. Sed
quod nichil horum michi ab esse conspicio
lucernam divini eloquij qua mentes
proximorum irradiantur et inflammantur in nocte
huius vite in medio nationis prave contra
verso, vestram tamen quia in vobis habere gratiam
datam esse non dubito cum tanto studio
animus(?) officium lingwe. Ideo audeo coram
auditorum grandi dari donum eciam mal
simone peccatoribus expectans bonum(?) egoiss
3° morem invenio. Igitur pro ipa obtine
da igne divino scilicet spiritu sancto quem
Christus misit in terram et voluit nos
vehementer accendi implorenius et ut fa
cilius hec impetrare possimus matrem
gracie humiliter salutemus dicentes
Ave Maria gracia plena dominus tecum

Egregij doctores magistri capituli et re
verendi domini prestantissimi quemadmodum
omnipotens deus rerum omnium opifex
et pater ex quo omnis paternitas nominatur
in celo et in terra, ecclesiastes tercio omnia
in sapiencia formavit ita cuncta bona
fecit in tempore suo. Ecclesiastici 3° asserit
quod et hominem rectum creavit septimo,
ut rectus recte vivet, quo videmus
ledet ius suum cuiusque servaret
et quod sibi fieri nollet alteri non
faceret, sic quod vivendo recte in deum,
in quo summa leticia, et quod sibi fi
vellet alteri optaret et faceret, sic quod
vivendo recte in deum, in quo summa
leticia summa sapiencia perfecto quod
beatitudo in qua beato spiritui ad fruendum
nichil deerit quo fruitur est felicitas
sine fine mensura qui est lux in

incomprehensibilis semper recto tra
mite iret et tenderet semper ei adhere
ret et in eum aspiceret. Sed quia hiis in
contrarium permutatis nam corrumpit
verum fontalis principii destruxit
normam originalis iusticie a vera
sapientia recedit eo quod aliter sapie
bat quam oportet et oculos statuens de
clinare in terram a vero luminis conte
platione se avertit per inobedientiam
et qui in primo statu oculum acceperat
quo intra se deum videret, per tenebras
vero peccati oculus contemplationis
extinctus est in eo ut nichil videret
ut dicit Hugo de sacramentis. Cui quo
ad primam partem concordat Hugo de
Sancto Victore dicens Cognovit
homo creatorem suum in primo statu non
ea cognitione que foris solo auditu
percipitur sed ea que intus per inspira
tionem ministratur. Non ea qua deus
a credentibus modo absens fide queritur,
sed ea qua per presentiam contemplationis
scienti manifestus cernebatur. Qui
si originalis rectitudinis statum tenens
permansisset cum tunc superior pars
rationis fuisset deo subiecta cui sub
iecte omnes vires anime fuissent, quibus
fuisset totum corpus subiectum prima
que subiectio fuisset fidei et fides tunc esse
ac in tali rectitudine semper deo adhe
sisset et sic in vero lumine ambulasset
et non ambularet. Sed ut dicit Bernardus
parentibus clare deum videntibus serpens
lumine suo splendidiores pollicetur et
subdolo consilio imposuit caliginem
et eos traxit in noctem peregrinantis miserie
in qua quamdiu sumus in corpore peregrinamur
a domino ii Corinthiorum v°. Et deum velut aliquid
in nocte cernentes contemplamur. Quandiu
peregrinatio presentis miserie est nisi non
vere lucis tempora. Nam in ea quamdiu
sumus per hoc quod intima conspicimus sub
incerta imaginatione caligamus.
Primo et sancti omnes quamdiu in hac
vita sunt dominum secreta quasi sub
quadam imaginatione conspiciunt
quia necdum sicut sunt ea manifeste
contemplantur ut dicit Gregorius libro xxxiiii
Moralium. Et hic propheta ad videndum deum
aspirans se premi caligine sentiebat di
cens Anima mea desideravit te in
nocte 26 Ysaie. Id est secundum Gregorium ubi dicit in
hac obscuritate peregrinantis miserie
videre te appeto, sed adhuc peregrinantis

miserie nubilo circumscribor. David
quoque huius noctis caliginem videns clari
tatem veri luminis prestolatus ait
Mane astabo tibi et videbo quoniam non
adhuc ergo in nocte se minus videre
conspicit qui ad videndum deum futurum
mane concupiscit. Quod profecto
non concupisceret si se tenebris cum
septum presentis vite non agnosceret.
Sed quia deum plerumque mens humana
visibilia appetit peregrinationis sue
miseriam non sentit et hanc ipsam
videre quam patitur nescit ut dicit Gregorius
29 Moralium. Et hinc ut Bernhardus
30 omelia super Cantica. Homo
habitabat in paradiso et in loco vo
luptatis conversatio eius, ubi
nichil molestie nichil indigentie
sentiebat odoriferis stipatus floribus
et malis, gloria et honore coronatus
et constitutus super opera manuum plasma
toris. Erat illi sors et societas
cum plebe angelorum et cum omni
milicia celestis exercitus. Homo cum
in honore esset non intellexit
pactum violavit unde in noctem
continue adversitatis devenit ubi
hostes multi circa hominem velut latru
culi insidiantur nam sequuntur ut
rapiant persequuntur ut perimant.
Demones. Homo undique videt et circa
demones cum vitiis homo cum bestiis
undique cum elementis circa cum sensibus.
Caro namque concupiscit adversus
spiritum spiritus autem adversus carnem
ad Galatas v°. Nec est nobis collu
ctatio adversus carnem et sangui
nem sed adversus principes et
potestates adversus mundi rectores
tenebrarum harum contra spiritualia
nequitie in celestibus. Ephe
sios ultimo. Et adversarius noster
diabolus tamquam leo rugiens
circuit querens quem devoret. i Petri
v. Contrarius animam depravat
per fenestras mors ingreditur
gens contra gentem surgit et
regnum adversus regnum terre
motus magni pestilentie et
fames terroresque de celo
erunt. Terra producit spinas
et tribulos aqua inundantes fluctus

et procellas ac tempestates pulsores
et tonitrua ignis coruscationes
et fulgura · vrsus insidians lupus
devorans scorpio et vipera mor
tificans et ut taceam de aliis / sensi
bus nostris patent quod cimices et pu
lices musce et culices intantum
homini adversantur ut non sinant
eum quiescere quando velit · ut dicere
possit homo · Qui me comedunt non
dormiunt Job 30 · Et [illegible] hiis
et aliis adversitatibus cruciantur
flagellis superni iudicii in multitu
dine turbam et metus pavet
ne initium sit sequentis dampnationis
omne quod patitur · et quibus homo
qui intelligere potest viam suam propter
20 · [illegible] tractatus Gregorius
xxxviii° Moralium dicit · Et si cuius recta
se opera quisque agere intelligit sub
districto tamen examine quo tendat
ignorat / sit quasi velut qui in nocte
ambulat nescit quo vadit Johannis
Et qui si in luce origina
lis iustitie perstitisset legi mortis
obnoxius utique non esset dicente
Apostolo per unum hominem
in mundum [illegible] et per peccatum mors
Ro quinto capitulo · Et quia contra
deum intumuit et mandatum vite
custodire noluit in ultionem sue
protervie superbie cum sua posteritate
carnis dampnatur morte unde dicit
Allegorice [illegible] illud Psalmi · Terri
bilis es et quis resistet tibi ex
tunc ira tua dicit homini in paradiso
peccanti deus [illegible] semel de
mortalitate carnis suam sumpsit
quam potuit usque ad ultimum mutari
non potest / qua sua mutatur infra
noctis calamitatis continue ut dicere
possit homo Collocasti nos in loco
afflictionis et cooperuit nos umbra
mortis Psalmus 43 · Seneca calamitas
continua nox dici iuste potest quia
tunc demones velut fures et
latrunculi quidam homines que
vincere student blandiendo de
cipere morientem callidius co
nantur virtutibus spoliare · Et hec

illa nox quam nemo potest operari Johannis
ix · Unde ego dicam / non modo noctem
sed noctes quia mundus iste cum pene ipse
totus sit nox et totus semper versetur
in tenebris ut dicit Richardus super Cantica
Sermone [illegible] · Quamobrem lux
vera lux incomprehensibilis lux beatissima
immo ipsa beatitudo lux in qua angeli
cupiunt desiderant prospicere · sui luminis prout
sibi congruum est radios volens diffundere
dedit dona hominibus et opera virtuosa
ut luceant velut radiose lucerne eis
per noctem copiosius tamen que a regalibus
sedibus venit et se sub assumpte mortalitatis
velamine in utero virginis collocavit
ubi verbum caro factum est et habitavit in nobis
Jo primo · Luc quia grandia nobis lumina
accendit accendit quidem ore et opere
ipse qui via et vita est Jo x · Veram
viam qua itur ad veram contemplationis
lucem · monstravit · Item et docuit ut
sint lucerne ardentes in manibus nostris
Luce xii · quas utique accipere non mandasset
nisi penitus capiendas obtulisset ipse
cum opera inde operatus est in nobis Ysaie
26 · Nunc lucerna pietatis et misericordie lucet
homini in nocte peregrinantis miserie / pie
tas enim cultus divinus est ut dicit Augustinus de
x de civitate · Nunc per ipsam sanguine
noster patrie quod benivolus officium et diligens
tribuitur cultus ut dicit Tullius in sua Rethorica
Et in eam homo cognoscit se et efficitur
dispensator aliis debitor in diversis eorum
[illegible] et diversa beneficia ab eis su
scepta ut dicit beatus Thomas ii ii q · cxxi
Unde concluditur quod ad omnia valet et ad [illegible] pictoris
uto Et pietas sit lucerna in me quam filios dei
facit · Constate inquit veritas misericordes
sicut et pater vester misericors est Luce 6 · Item
lumine quasi mane procedat propheta dicebat
Frange esurienti panem tuum et ege
nos vagosque induc in domum tuam et
Et post dicit erumpet quasi mane lumen
tuum et sanitas tua citius orietur Ysa
lviii · Et in nocte adversitatis continue quo
homini lucet lucerna fidei et scientie /
fides enim iii [illegible] virtus est quia in ea
consistit rectitudo vite in regulam iustitie
Et ipsa est cognitio preambula dirigens
affectum ad operandum et desiderandum primum
bonum · ipsa perceptio est veritatis tendens
in deum ut dicit Ysidorus · Et de scientia quid
dicam quam dat rectum iudicium de creaturis

et ipsas ordinauit in laude diuinum
Non illam utique dico scientiam que inflat
sed que desursum est / que cum Gregorius
in die suo communiam petebat et in veritatis
metis ignoranciam superat qua hec rogo
sit creaturas esse factas occasionaliter
in odium et in deciplam pedibus insipi
entium ut dicitur Sapientie quarto decimo cum quam homo
tunc recipitur sine murmuratione sine
hesitatione sine querela et sine repre hen
sione in medio nationis prave et perverse
ut dicit apostolus philippenses secundo Et in nocte calamitatis
communis nouae lucet lucerna spei et fidu
cie habet propriam hec ad quandam cer
titudinem de deo confide concipiens non
putatur hic fide gratie innititur sed diuine omni
potentie et sue per quam eciam qui gratiam
non habet eam consequi potest ut sic ad vitam
eternam eciam perveniat ut dicit Thomas
in 2a 2e q [illegible] articulo [illegible] et eo ipso quod
ducit in lucem umbram mortis Job
12 Hec sunt lucerne lucentes homini
iusto in hoc caliginoso loco donec dies
illucescat et lucifer oriatur 2 Petri 1 Non
est talis lucerna impiorum [illegible] sic
extinguetur Job 21 et 24 Hanc quam dicitur
desiderat melitam [illegible] cuius commendat
pagina que vero lucernas virtutum et honoris
habuit in opera virtutum in quam rectorum et
lucerna splendens super candelabrum
positum esse meruit Nam erat speculum
virtutum forma exemplorum bonorum nulla
onerosa omnibus utilis diuinis intenta
disciplinis in omnibus viscerosa et misericors
in subditos adeo ut fere totius baronie
et regni Austrie ore non dubitatur secundum quod
oblito sue generositatis titulo benigna et
pia mater vocaretur quod dicta testimonio
fidedignorum Cruciata mea fides fuit que
hereticos fidem impugnantes iam auxiliis
iam orationibus et consiliis salutaribus
strenue impugnauit et persecutores bona con
versacionem et sanctam hic studuit ut non
dubito in dei amore et laudem inflammat
exemplo laudabilem famam traxit multos
ut non dubito in dei amorem et laudem
inflammat [illegible] et propriam [illegible] regina
regni et familie domini sui [illegible]
dissipauit et [illegible] ordinat lucebat enim
lucerna eius coram hominibus In hac lucerna
fiducie et spei resplenduit cuius ut puto
fiducie et spei dicens testis fuit Nam licet
debilitato corpusculo facultatem loquendi

ad obitum suum amiserat in ipso
tamen mortis articulo deo operante vis
prius ad matrem pietatis et spei con
fugit dicens [illegible] pia [illegible] vi
[illegible] Et in ipso [illegible] spiritum deo tradidit
[illegible] et si conditione terrenis [illegible]
fuit nocte miserie pregnantis recta
tamen viam non deseruit lucente sibi luc
na [illegible] et pietatis Et si premebatur
caligine [illegible] tamen in
ambulauit tenens in manibus
lucernam fidei et scientie Et si lucem
[illegible] necessitabatur intra
mortem quam [illegible] nocte calamitatis
[illegible] irradiabatur tamen lucerna spei
et fiducie [illegible] ipsius [illegible] dies
illuminatur [illegible] lucernis
[illegible] irradiabatur [illegible] ultimo
[illegible] peruenit aduersam lucem
[illegible] ut dicit Alexandrum
ut sicut in via [illegible] quod
non venit quod perfectum est euacuabitur
quod ex parte est [illegible] virtutum
lucernis quicquid erat perfectum [illegible]
[illegible] et quod imperfectum [illegible]
[illegible] Alexandrum quod hec [illegible]
[illegible] vita [illegible] est [illegible]
[illegible] in illa que sunt glorie
[illegible] ut hec [illegible] ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ aliquid
[illegible] in [illegible]
[illegible] et in virtutibus est [illegible]
fidei succedet clara visio dilectioni
[illegible] spei comprehensio Ita quod ille
qui hic deum cognouit et dilexit
illic eum videbit et amabit clare
sine [illegible] sine interruptione
et sine remissione sine [illegible]
et feruenter videbimus diligemus et de
lectabimur [illegible] omnis imperfectio ces
sabit [illegible] sedebit in pulchri
tudine pacis in loco fiducie et in requie
opulenta Ysaias Ergo homo
ibit de virtute in virtutem a luce vie
in clariorem lucem patrie [illegible]
[illegible] non extinguetur
in nocte / sic ergo augebitur in lumine
in clariori luce et non extinguetur
in nocte lucerna eius

In quibus vbi duo sunt innuitur
primo status eius in hac vita fuit
eminentia tunc dicitur Luce xi° Nemo enim
accendit lucernam et sub modio
ponit illam sed super candelabrum
Mathei 5° Secundo huius eminencie in fi
nem vltimum legittima tendencia
tunc dicitur non extinguetur in nocte Iu
storum enim semita quasi lux splendens
procedit et crescit vsque ad perfectam
diem Proverbiorum 4° Tertio eminentia ad summam emi
nentiam status ipsius in hoc appa
ruit quia sicut diuina disposito
christiano fide prudentie iusticia
ceterorum nobili nobilitate illustri
pulcrior sed et in arce reipublice
collocauerit quia princeps ante
fuit regali corona preeminere Con
stituit te dominus deus tuus in caput
Deuteronomio xxviij Nam sicut caput
ceterorum membrorum supereminet et ipso
languescente membra languent
2m illud Omne caput languidum
et omne cor merens A planta pedis
usque ad verticem capitis non est in eo
sanitas Certa vitii principis tre
status talis spectabilis et eminens
dici potest qui in sacra scriptura nomine
capitis sibi optinet secundum illud
subditorum regula esse debet et sanctitas
morum et ipsius innocentia debet
reprimere noxios motus subiectorum
vnde Saul rex futurus in signis
ipsius apparens ab humero sursum
supereminebat populum j Regum
Et nunc queso nisi quod qui ceteros preesse
aliis rectore debet et ore preeminere
ut qui honorum apud illum locum
ipsius latitudine amplexari valeat
tanquam sanctiori et superiori
ut dicit Policratus vlyssing enim re
putandus est si quis prelatus illos
alios honore et non virtutum more

Quamuis ad 2m licet omnis
mortalium sit quam labor tanti
plurimum studiorum queret diuerso calle
procedens ad vnum beatitudinis finem
vnum tamen peruenire ut dicit Boethius 3° de Con
solatione Nequaquam tamen nisi viam prius
deserendo et viam diuinorum mandatorum
currendo huiusmodi vltimum finem potest atti
ngere Matt. 19 Si vis ad vitam ingredi
serua mandata que vtique sine gratia
diuina impleri non potest vnde dicit Wilhe
lmus in 2a parte licet cunctis sit innate rapi
ad suum creatorem tamen tempore miserie ad
tamen potest descendere quod attendere non potest con
ingenium nisi abundantius peccatorum pium
fuerint virtute et gratia creatorum Oppor
tet enim suauitates delectationum mun
danarum abicere qui ultimum vult ten
dere in vltimum finem et in ipsum mente
consurgendo quod dicit Wilhelmus
nec occupate delectationibus rerum
temporalium vires nobiles et sublimes
sic sunt sopitas ut nec supra interiora
videre valeant nec superiora intueri
quemadmodum primi parentes delicijs
rerum temporalium occupati vires spirituales
ad spiritualia suorum corporum reliquerunt
quod nec corporum suorum pulchritudinem nec
deformitatem nec nuditatem viderunt
nec de eis cogitauerunt / quod in cogita
tionibus rerum temporalium erant suspensi
Ex quibus apparet quod omnes occupacio ista
temporalis quod a virtute auertit aut sperni
debilitat aut quod refrigerat ab amore et
reducit cor ab ultima tendencia in
vltimum finem interrumpit que continua
vita et laboriosa esse debet Oportet
enim lege cum fide et caritate implere
omnia diuina dona fideliter elaborare
et vt dicitur ad Romanos qui viui et vitalis
est Christo viuere oportet in spiritu ambu
lare et ut dicit Wilhelmus oportet esse
seorsum a regione tenebrarum et
solitudine mundi esse liberum a mun
danis et passionibus esse solutum
et omnia que deus in ipso et per ipsum facit
attendere laudibus sine 2m consilium apostoli
Et sic est finis huius sermonis per quem
sine sit deus benedictus et gloriosus in
secula seculorum Amen

406

Augustinus de civitate dei grande precibus q
nascunt interrogemus quare a plo
ratu incipiunt qui ride non pnt
nascitur et statim plorat post nascio
ꝑ dies ridet quod plorabat nascens
puer ꝓfetia sue calamitatis erat
lacrime cum testes sunt miserie no
lacrime cum loquitur iam ꝓphetat in lab
quid loquitur iam ꝓphetat in lab
ore se futurum vel timore etc ſi
bene vixerit vel iustus fuit certe
in medius positus temptacionibus
ꝑ timebit et hic vide condicionem
tua beati mortui qui in domino
moriuntur apoc xiiij revera
quia ille qui usque ad mortem in
domino vivit in domino moritur nec
aut in domino vivere est bene vivere
et mori in domino est beate mori ꝓpter
quod dicit Augustinus de civitate dei
de bona vita ꝑpetua
et mors bona quemadmodum ad
vivere in domino quod est bene vivere
sequitur mori in domino quod est bene
mori et quicumque moritur post
mortem vivit etiam in domino
sicut enim ad bene vivere sequitur
mori bene ita ad bene mori se
ꝑhemus ac ꝑior et vita beata
ꝓpter quod vox celestis resonante ꝓfesse
apoc xiiij beati mortui qui in ad
domino moriuntur carius est hic qui
non videbit mortem quod in ꝑpetua
limo / ua et ꝓpheta mortui sunt
Job xxi bene attende quod veni
entem mortem in letus et
nemo suscipit nisi qui ad eam
bene laboravit mors alterum
quod dicit deplebis mors aliquorum
maliciam quam diu cuncte bonis
operibus operuit mortem aut
dictant dampnabilis mors peccatorum
pessima et quod ezech xxxiij
pessima quae peccavit anima tua
anima que peccavit ipsa morietur
quod eccliastes xi letare cum iuvene
nis in adolescentia tua et in bono
sit cor tuum in diebus iuventutis
tue quod eccliastici in die ho

no i memor ſis malorum etc cum faci
le est coram deo in die obitus
retribuere unicuique iuxta vias suas
malicia hore oblivionem facit lu
xurie maxime et in fine hominis
denudacio operum illius hec ibi

Item hora surgendi nos de sompno
Ro xiij

Item omnia opera bona hora et
omne opus hora sua subministrabit
mathei dabitur vobis in illa hora
quid loquamini quod Jo expectat dominus ita
hora iacob c xxx c item ro
de die illa et hora nemo scit quam
hora dominus vester venturus sit quam hora fur
veniret luc xij qua hora non
putatis luc xij nescitis diem neque horam
mt xxvi non potuistis una hora / ecce
appropinquabit hora
Marci xiij de die illa et hora luce
Jo orans surgens hora nona / Joh
Jo ipsa hora exultavit / luc xij et
hora fur veniret quam qua hora
non putatis / Joh xvij pater dominus hora
qua nescitis / Joh Jo dominus suum
hora tercia / xxv hec est hora vestra
Jo / nondum venit hora mea
Joh vii / nondum venit hora et non est Joh
Joh iiij venit hora et nunc est Joh
ꝑ exultavit // Joh vi nondum
venit hora eius Joh Jo dominus
ad horam / venit hora quod dicit sunt item xvij venit
hoc dicit sunt item xvij venit
hora ut clarificet Joh xij c salvifica
hora ut edificet Joh xij c salvifica
me ex hac hora hac propterea veni
in hac horam Joh ibidem et venit
hora eius Joh xvij venit hora
ut clarificet Joh pater clarifica
ut clarificet Joh ꝑ actibus apostolorum
c iiij ad horam orationis Gall ij a
quibus neque ad horam Joh i Jesus
quod ꝑvenit hora ira dei super eos
Joh prima Joh ij c novissima hora
est apoc ij vel media hora quod nescis
Joh xij placet quasi dimidia hora Joh
Joh xij placet quam dimidia hora Joh
eiusdem nove pati quod in hora et die
Joh Jo venit hora iudicii eius Joh Jo
venit hora ut metat Joh Jo quam una
hora venit iudicium tuum

Miserere mei domine fili david / mt
xv Et sicut aliqui barbari et psalmi
Romane ritu legitur in hodierne
diei sacro officio / Ex p. doctoris
egregii m. bernardi accipitur quod dum contristatissi
detestande calamitatis miserie peccatorum
nephandorum multitudinis iniustitie bonorum
quorum morum ac virtutum in mentis inopie co
git nos et compellit addum cla
mare Miserere mei domine fili david
non in vanum quia ipse solus est qui
per calamitates miserie miserie quantum
in multimoda amenitatis letitie peccatorum
sarcina excerabilis in iustitie in fon
tem in explicabilis misericordie bonorum operum
et virtutum defectus ac detrimentum operis
humane in thesauros sanctitatis et suffic
ipse enim omnia cum conclusa sub
peccato quem voluit misereri / ad ro xi
et merito / etenim miserationes eius
super omnia opera eius / ps cxlv nec
est qui se abscondat a calore
eius in mente ps xviii / ut quod adest
posse et velle dei misericordiam / ideo
nos appositi calamitates miserie animi
contrahentes quam quamvis apud eum amenitatis
letitie ipsum delatam / omnis peccat
iniquitatis in iustitie constantiam lacrimant
satagamus ab eo haurire fonte misericordie oleum
spiritus sancti ipsam impinguent prostituti
destitutus virtutum et media bonarum
agendum vite insufficientis / appeti
tu humanum deordinatum / anhelemus
ad thesauros sanctitatis et sufficientie ipsum
componet / vera si fuerimus in deo di
rei et rectificati in conscientiis bene in forti
et illustrati in appetitu ordinati et
regulati deus nostri miserebitur / ze xix
ideo ipsum dum dum proximas nobis
appropinquate querere debemus / ipse ipse
est dominus omnibus invocantibus eum in ve-
ritate ps cxlv / quod sit hoc sacratissimo tempore
quod est acceptabile et est tempus misericordie
salutis ii cor vi et de pe dis
i / tene sit id dum tempore et in veniem
tu ablie cancta spiritus elevamus posse
pro impetranda spiritus sancti gratia / considerantes
quod neque peccatorum ponderis sarcinati ac
iniquitatum veneno saucianti suorum fa
cinorum culpas refricant et retractant
quippe et iustitiae titulo insigniti in
culparum frequentia pro labe timentes / iuxta
illud pu xxiiii / septies in die iustus
cadit et resurgit / Ex hortem animos
nostros ad veniendum de nocte ad fontem
misericordie et pietatis corde contrito et voce
humilitatis psallentes canticum pinale
pro hoc tempore Emende in melius denique
matrem gratie genitricem regis glorie habe
salutantes dicimus Ave maria gratia plena a c
Miserere mei fili david ubi supra / Bernardus
verbis in quadam epistola ad cartusien
sic scribit Iudicator et mirator deus
de via plena misericordie sunt inimici in
fidelibus misericors misericordiam virga vel etiam
virga ferrea sepius educat / eductos quasi humil
in veniat et ad via vite virga ferrea ducat
adducat / adductos itaque pia consolatione in
via in stabili virga vigili deducat / quos
denique largitor omnium bonorum non solum
reddit mercedem laborum suorum quippe
dum adhuc in via in via in maculata
ambulant pretiosis citis pervenire consentes
eos larga manu conducit / quos tandem
tamquam emeritos emitoria perseverancie
virga consumationis in gloria dei in ducat
et sic miserator deus de tenebris vitiorum
nos misericors educit / et ad viam vitiis
sanctitatis et iustitie adducit in patriam
eterna beatitudinis in ducendo ve felices
qui dum querunt per gratiam operantem
felicioris qui in ventur per gratiam cooperan
tem ac felicissimi qui adipisci perveniunt
per gratiam consumatam / Sed heu pauci
sunt qui dum querunt pauciores quam inveniunt
paucissimi qui adipisci pervenient Atque
si quis dum misericordie querere voluit
ad multos cuncta et effectualis per gratiam
in venire requiritur in eo / primo omnis mali
abiectio / Secundo bonorum ad salutem necessariorum
adeptio Et tertio in utrisque frequens
assiduatio / de primis duobus psalmista dicit
te a malo et fac bonum ps xxxiii
De tertio salvator meus mt xxiiii qui
perseveraverit usque in finem hic salvus
erit Per primum calamitatis vitiorum et
miserie aufertur per secundum felicitatis gratie
queritur / Et per tertium eternitatis glorie adipis
citur Per primum ad salutem disponimur / per
secundum adipiscam inchoamus Et per tertium
adipiscam ingredimur Quantum primo

quod qui volt mitigante domino spiritu
et effluat peccatum in verme rest
in eo omnibus malis abiectis non quod
pene sed rite. Quod quamquam difficile
sit homini viatori cum in sit ei dif-
ficultas ad bonum et pronitas ad mala
tamen non tamen est impossibile si fuerit
humiliatus sub potenti manu dei
qui exaltabit eum in tempore visitationis
i. Petri v. Novit enim dominus mutare
sententiam si tu noveris emendare culpam
tuam. Si tu noveris. Et de hoc dicitur
de pe. di. i. Novit. Et de consequenti
exteriori humiliari quo debemus ex-
emplo salvatoris qui in tantum humiliavit
se ita quod exinanivit se formam
servi accipiens et in humilitate deo patri
factus obediens usque ad mortem crucis.
Apostolus quod equal. d. et dicitur di. ii. quod sup.
o. n. ad Phil. ii. Sic nos si humili-
ati fuerimus exaltabimur quia qui se humili-
at exaltabitur Luc. xiiii. Igitur si te-
xv. dicitur Saul. nonne cum parvulus esses
in oculis tuis caput in tribubus
Israel factus es. quasi diceret ad quem honorem
cum primum te in metipso preciosum conspexisti
perdidisti te, magnum inter ceteros in tuo
efficeris. Sic ergo in oculis tuis te nigrum
estimans ante parvulus reputa-
mus estimans. Ante parvulus reputa-
bis. Quia deus superbis resistit humili-
bus autem dat gratiam suam Iac. iiii. Ideo
et Aug. dicit Bonum fundatum est humili-
tas. Aug. dicit Bonum fundatum est humili-
magno omne edificium crescit consistit
in templo sancto domino. Oportet quod ut
crescamus per virtutem humilitatem
nos extollendo nos per carnis multipli-
citatem. Igitur secundum b. Greg. In magnum
esse unusquisque studeat sed non magis
aliquis se nesciat, ne dum sibi magis
arrogant tenuat ea qua habet in amit-
amittit. Humilietur igitur quanto maior magis
in omnibus et coram domino invenies
gratiam Eccl. iii. Humilietur eciam multi-
plicis evangelii prestans ut aegrotus ... consolatus
latus humiliet coram domino plorando
suas iniquitates ut mereatur accipere de-
suas consolaciones quia secundum multitudinem
dolorum meorum consolaciones letificaverunt animam meam Ps.
lxxxiii. Quibus humiliatis consistit divina
humilitas et delictum est quia quod in me peccatum
tunc inicitur sum etenim servus ... iudi-
cisti delictum, nec servus eius quia peccatum ... Ps. xxxviii. prima pars et in delictis

dicitur aut affectus eum Ps. xxxvii. Et si
obstante persona cosinere cap. non
dulcesceret nobis malorum abiecto per
opera humilitatis posteriora tamen consuetudine
peccatorum dulcia et efficacia reddentur.
Unde b. Bernardus. Sit in principio tibi aliquid
impossibile videtur, processu temporis sic
necessitas non adeo grave erit, paulo post
nec sentiet, paulo post eciam delectabit.
Cuius figura xiiii. Exo. ubi dicitur Bonitas
huic paulatim crescebat in magis
et plurimis tendebat. Consequenter
quod consuetudines personas successive abicias
et in virtutibus proficias quod hoc repete
fit summo ut dicit dominus canonista. Et
hec de pe. dis. ii. c. h. dicitur in uterum (?)
Ut igitur mala priorum abire possimus
humiliari sequatur isto sanctissimo
Christi tempore. Primo per cordis contricionem. Secundo
per oris puram confessionem. Et tercio per salutaris
pene satisfactionem. Hec est via dominorum
Exo. iii. ... Moyses sic dicit: Deus hebreorum
Exo. iii. ... ut eamus viam trium dierum in soli-
tudine et sacrificemus domino deo nostro. Hec
via trium consistit virgo maria filium suum
et invenit eum Luc. ii. Hec est scala
cum tribus gradibus qua vidit Iacob
in sompnis erectam stare usque ad celum
et dominum innixum scale Gen. xxviii.

Dixi primo ut mala priorum abire possimus
humiliati possimus in hoc sacratissimo Christi
tempore. Primo per cordis contricionem. Est enim
xl. tempus ad instar temporis in inundacionis
et diluvii quod patet ad contricionem. Sicud
enim tempore in inundacionis et diluvii plu-
bat xl. diebus et xl. noctibus super
terram tota caro deleta fuit. Ita nunc
plorare coram domino hoc xl. tempore ut omnes
affectus carnales in nobis deleantur et
sicud tunc magna aqua et motes
apparerent venerat ... quia rupti erant
fontes abyssi magni et cataracte celi
aperte fuerunt Gen. vii. Et sic dupliciter
locum generacionis tunc habuit superiorem
quia tunc cataracte celi aperte fuerunt
inferiorem quia rupti erant fontes
et magni abyssi. Sic in anima penitente
hoc xl. tempore debent esse duo lo-
ca generacionis lacrimarum. Unum eternum cum
concipit se per peccata mortalia eterna
gratiam et gloriam sempiternam ami-
sisse et in lacrimas contricionis prorumpit.
... primus locus generacionis aquarum hic

Spiritus
[illegible]

eum autem advenit penas infina-
les et miserias intollerabiles quas peccatis
exigentibus meruit et perseverans in
lacrimas tunc habet secundum quatuor
aquarum. Hec secunda lacrima in qua est pe-
na in virtute magna lepram peccatorum
lavans. Figura huius iiii Regum v°
Naaman Syrus per aquas Iordanis ad manda-
tum Helizei lepra carnis evasit. In
quo contritio intelligitur / de qua ysidorus
purganda sunt vicia que gessimus
ut mundata mentis acie in deum quem
contemplemur. Hec prima dicta quasi quin-
mina domini et iterum duo ad satisfaciendum
compellit. Hec est contritio que est dolor
voluntarie pro peccatis assumptus cum proposito
confitendi et satisfaciendi. Et intelligo
de contritione dolorem quia alius esset attritio
secundum beatum Thomam super quarto di. xvii. Is-
te dolor debet esse acer quia offendit
dominum et creatorem omnium, acrior quia
patrem celestem nostrum qui affectu paterno
nos nutrit et pascit, acerrimus
quia redemptorem nostrum qui nos sua pas-
sione et morte liberavit. Adhuc dolor
1 incitatur primo recordatione peccatorum
Ysa. xxxviii et recogitabo tibi omnes
annos meos in amaritudine anime mee. Secundo
2 pudore confessorum Ieremie iii° revela-
bo pudenda tua in facie tua. Tertio
3 detestatione turpitudinis et vilitatis
peccati Josue vii°. Quinto iacebis
4 pre ... Quarto timore iudicii
finalis et gehenne. Sexto considera
die illud considero toto corpore ...
mistro. Hec veniet illa dies horribilis
in qua iustus vix salvabitur, impius
et peccator ubi parebit. i Petri iiii. Et e
mittetur in stagnum ignis ardentis sul-
7 phure. Apoc. xix. Septimo stipendia
peccati mors ad Ro. vi. Octavo amis-
sione celestis patrie Apoc. iii. Tene
quod habes ut nemo accipiat coronam
tuam. Et Mat. xvi°. Nono Beatus qui
vigilat et custodit vestimenta sua ne
nudus ambulet et videant turpitudinem
6 eius. Decimo spe que debet esse de
venia gratie et glorie de qua Apoc. iii°
Ecce ego sto ad hostium et pulso.
2m confessio. Dixi secundo ut mala abiciamus
humiliari debemus per puram confessionem
que est littera coram proprio sacerdote

peccati declaratio. Hec confessio tenetur
ex precepto salvatoris Luce xvii ubi
dixit decem leprosis: ite ostendite vos
sacerdotibus, et ex dicto beati Jacobi in sua
canonica v° c. ubi dicit: Confitemini
alterutrum peccata vestra. De discretione se-
mel ... ut late hic tractatur per doctores
sacrorum canonum. Et hic etiam
Extra de pe. et re. c. Omnis utriusque sexus
ubi dicitur: Omnis utriusque sexus fidelis
postquam ad annos discretionis pervenerit
omnia sua solus peccata confiteatur proprio
sacerdoti. Hoc firmavit Bonifacius
octavus. Extra de pe. et re. c. Si episcopus
li. vi° ubi dicit: Nulla
quod potest invenire quod aliquis preter sui
superioris licentiam confessorem sibi eligere
valeat qui eum possit solvere vel li-
gare. Ex quibus patet quod male in temporibus
confitentur signanter clerici et sacerdotes
non suis pastoribus sed hiis qui nullo
modo sunt positi. Nec aliqui auctoritate
adeo sunt suffulti et quos sibi sti-
ut in ... spiritus et familiares
puta luxuriosus luxuriosum, bibulus et bibulus
luxuriosum vel consortem sui criminis
eligunt sibi in confessores
credentes se absolutos quos vere
fortius dico ligatos cum absolvit cla-
ve errante. Et ubi beatus Petrus non
absolvisset si adhuc indignus esset ipse
absolvit xi. q. iii. c. Tunc vera est.
Dixi tertio ut mala abiciamus possimus 3m Satisfactio
humiliem postremo in hoc sanctissimo
tempore xl penitentie salutare pure satisfactio-
que tertia beati Augustini est causas peccatorum
excidere et earum suggestionibus aditum
non indulgere. Et tamen ubi duo que
ad rationem satisfactionis requiruntur scilicet peccata
preterita et futura praevenire quod
dicitur et eorum suggestionibus non
indulgere. Hec satisfactio secundum theologos
consistit in oratione, ieiunio et elemosina.
Oratio est contra superbiam, elemosina contra
avaritiam, ieiunium contra carnis concupiscentiam
quia totus mundus hiis tribus viciis est
implicatus. I Johannis ii° ubi dicit: omne
quod est in mundo concupiscentia carnis est
et concupiscentia oculorum et superbia
vite. Contra que tribus operibus re-
medietur. Quapropter Thobie xii
dicitur: bona est oratio cum ieiunio
et elemosina quia adducit ...
omnes alie satisfactiones ...

ut puta vigilie peregrinaciones dis-
ciplinae abstinencie et omnia opa
carnis affligencia reducuntur ad ieiunium
opa non tamen corporalis adelemo-
sinam opa aut tamen spiritualis
ad oracionem. Et primum homo ordinare
in se ipso per elemosinam ad proximum
propter deum. Item fit satis-
factio de bonis operibus alie-
norum qui pro eo orant pro peccatis
eius. Item dicitur quod
qui vult a deo exaudiri et ve-
niam obtinere requiritur peccatorum
abiectio que fit per contricionem cordis
oris confessionem et condignam satisfactionem
dicente domino. Ex verbis itaque aspicit
quia peccatoribus manentibus in peccatis
mortalibus non miseretur Joh. ix
Deus peccatores non audit. Unde
dicit super illud quod adisti omnes
qui operantur iniquitatem ps. v. Et
sic cum adsum pulse tercio ro et
bonus quod qui vult deum insur-
bium quod qui vult deum in suam
tem querere et effectualem per gratiam
dirimere requiritur in eo donorum ad
salutem necessarium adeptio quia tales
proficiunt et opus eius bonum reddunt
iuxta quod dicit deus ro ethica que ip-
sius tota in bono refulgeat tota
in caritate ardeat et in fulgido e
actionibus se extendat parati adesse gau-
dio imperiali et illi verbo Amice as-
cende superius luc. xiiij et licet tunc
adversarius dyabolus impetuose
senciat tunc eum i portione impediat
caro oblaniens retrahat ipse non
sui ipsi ptimescat quia vero sic
dubius ergo advocatus dominus non de-
sit sed pugnabit pro Deuteronomio
Deus noster pugnabit pro nobis. Ergo
non timeat dyabolum fraudulentum quia
neminem vincere potest nisi volente
Et con advitatur una gloriam et
opera permittere sed ipsum sibi esse
insufficientem caritate presertim
quibus sancte oblatione vel iubente
adiuvans eam ipsius quia esse
operante facile perdica homo
precet sed in deo sunt confisus Ecc.
ii respicite filii hominum et scitote
quia nullus speravit in deo et confusus
est. Adest eius deus suo cum fiducia
tua labaranti et omni oneri
portante sustollit. Subleva laßatum
reficit et a summo periculo defendit
ps. xlvi. Nolli timere quia redemi
te et vocavi te nomine tuo. Meus
es tu cum transieris per aquas tecum
ero et flumina non operient et cum am-
bulaveris in igne non comburreris et fla-
mma non ardebit in te. Hinc est quod
cum sanctus petrus videns petrus ihesum
ambulantem super mare fiducialiter dixisset Domine si
tu es iube me venire ad te super aquas
et ambulavit. Cum autem vidisset
ventum validum timuit et cum timeret
statim mergi cepit. Nullatenus mersus
fuisset si non prius diffidens timuis-
set. Ecce Ergo providencia quievit
cum diffidencia amovet quod confide-
te petrus aque mare portabat diffide-
tem mergebat. Augustinus super Bulla exponens
illud Deut. xi. Omnis locus quem cal-
caverit pes vester vester erit. Et ostendit
quod eorum fiducie excepimus catenis possi-
dent. Unde hic gaudere gaudiis non magis
sed ad salutem ergo et dicitur et in
tercio eam deum adipisci. Habe dona
salutis nostra spiritualem domine in uni-
tate et innocencie pravitatis et indul-
gencie pietatis et clemencie fide salutaris
et notitie homo diuina sit vita ad
salute eius et dicitur habe deo divini-
tatis et ingrate que facit te deo
simul adherere ipso deum ipse in-
nocentes et recti adheserunt michi
ps. xxiiij. Hec consistit in diligenti
custodia omni spiritus et actionis
vite humane ita quod in pollutis sit
et in nimis apertis moralibus esse
quod possit audire illud Cant. iiij
Tota pulcra es amica mea et
macula non est in te. Hoc figuratum
fuit per hoc quod agnum paschalem
cottidiano immolandum quod oportuit
esse macula carnis et in parte
et quod cum lesione ne magno ag-
no sunt omnes electi qui debent
tale omni macula tam velle esse
quam carnis quod non est peccatoribus pol-
gra dei adiunte. Et debent esse
pulcri in moribus per ornatum re-
gulate et sancte intencionis decori
operis per exempla bone edificacionis
ita ut nichil inveniat reprehensione
sibi quomodolibet non quod posset sed
quod posset dicere ro qui vult ad salutem

2m Munditie

dig. habeat donum puritatis et mundi-
tie ut si innocentiam baptismalem per peccatum
mortale amiserit quam cito per puram
et cordis munditiam decoretur non ut
decoris non premia sed propria mandatorum
dei incedat ratio eius ne consulat
voluntas vero impleat vires subiecte
voluntati obediant totus denique deo
inhereat totus mandatis eius procedat non
ad aliqua prohibita mala venter ut
tamen ad ponitur ne dictus ei contingat
3m De pe. dis. ii c. i. Tercio ut habeat
Clementie donum pietatis et clementie quia sicut b.
Augustinus Nichil est quod ita deo faciat acceptabilem
ut pietas Ideo Osee vi° dicitur misericordiam
volo et non sacrificium Item pietatis cle-
mentia tue hominem tot voluminibus
compassionis conformium in corde quod mise-
rias corporum et animarum omnibus proximis
exprimit condolentes ex affectu singulorum
miseriis tamquam in se homines in se illos
exemplum prebet apostolus ii Cor. xi dicit
quis infirmatur et ego non infirmor quis
scandalizatur et ego non uror Unde
b. Gregorius dicit duobus modis crux Christi
tollitur aut cum per abstinentiam affligitur
corpus aut cum per compassionem proximi
4m affligitur animus Quarta denique qui
Sac vult in salute dirigi et donum in salu-
tem assequi requiritur in eo donum scientie
salutaris et notitie scilicet ut sciat que
amplectenda sunt et que vitanda
habeat quoque scientiam primo ad cognoscenda
dei miseriam 2° sua sufficientia 3°
proximi indigentia Primo ut habeat
Dei scientiam ad cognoscendum dei misericordiam
ut scilicet intelligat ex qua profunda
nimia deus hominem fecit filium dei
patris i. heredem suum et coheredem Christi
filii sui Ro. viii Ieronimus et he-
[illegible] sine apostolus vult ut profunda me-
ditatione agnoscat dei [illegible] pro-
fundissima eius clementia explica-
cuius existentia in qua vita consistit
beatitudo Ioh. xvii Hec est vita eterna
ut cognoscant te solum deum verum
et quem misisti Ihesum Christum Hec scientia
et de deo notitia summe necessaria est
sine qua non habetur salus Iuxta
quod scribit b. Aug. ad Eliodorum i. hec
verba absentia cuius sine dispendio
esse non possumus quia absque notitia creatoris
homo perditus est et reum reddit

b. Paulus omnia nec sine cognitione dei
salvabitur quod si ignorantis deum po-
test ne esse salus, neque potest porro
amare quod nescias ne habere quod non ad-
nocet at si dicat qui non cognoscit deum
non amat deum qui non amat deum
non habet deum qui non habet deum non salva-
bitur Ideo sine cognitione dei non
est salus Secundo est quod requiritur ut habeat Sui
scientiam ad cognoscendum suam insufficientiam
[illegible] nos cognoscimus statu
amplioris cognitionis nostra mala videmus
Ezech. viii adhuc conversus videbis
abominationes quia quanto ad intuitum nostra
vertimus quanto tanto plura nostra
mala videmus nec aliquis sanus est
qui absque lege est conclusio unde
b. Paulus [illegible] quamdiu [illegible] si [illegible]
te ad lumine veritatis [illegible] sua
dissimulatione inspiciat non dubito [illegible]
tu similiter [illegible] quia scandere
dei cognitione dilata sic extrema [illegible]
qualitas sua Tercio insuper quod requiritur Proxi
ut habeat scientiam ad cognoscendum proximi
indigentiam et defectum ut cum aque
torrente impetus videt tamquam angelus
petrum victum expetit Act. xii Et
videt ignorantem eum sicut raphael
thobiam instruat Thobie xii Et debi-
lem spiritualem eum per doctrinam salutarem
sicut helias fuit propheta sustinentem
confortetur confortet iii Reg. xix Et
generaliter prostratum erigat errantem dirigat
devium protegat perversum instruat in-
structum induat Hec qui dona
salutis vera habet petit deo mons
syon in [illegible] et [illegible] urbs
fortitudinis nostre syon salvator ponetur
mea ps. xxvi Hec sponsa [illegible] sta-
bilis et decora Cant. v. dilectus
meus candidus et rubicundus electus ex
milibus Hec delitiis plena divitiis
gaudiis predita voluptas quia nam vult
deus peregrinum inhabitare Prov. viii
delicie mee esse cum filiis hominum Hec
est in qua non nubes nulle tempestates
nulla tormenta nulle coruscationes
nulla vectorum procella Non tenebra
non vespera non estus vires non pompis
constringens ibi non odium nec tedium
non senium nec languor nec metus
sed tota securitas et suavissima [illegible]
tranquillitas Hinc igitur patet quod qui deum
misericordie assequi peregrinus desiderat
habeat dona salutis vera ad que habenda
ibi iuge convivium et defectus solamen
indefesse continuatur Hic igitur

in bono proficiat non deficiat non
tepescat sed inardescat militando
non succumbat sed triumphat inimicis
suis sit dilectus non abiectus Et hoc
patet in ad 2m puncte Dixi 3o et pro
quo qui vult dum deum insante
querere et pergrinum effectualiter invenire
requiritur mos predictorum frequens assi-
duatio ita quod nec momentum temporis
sit in quo mala non abiciat et
fugiat et dona saluti vite operat
Hebreo 13o Implete opus vestrum
cottidie quod tunc homo facit
si nullum tempus sibi transeat sine
fructu sicut dictum psalmo Omnibus
diebus et cotidianum quilibet facie
eius psalmo patet ex Ideo beatus Bern-
hardus ut nulla umquam hora dei ducat
cap dico dies sed nec hora nisi vel
corporis labore vel proficiendi studio
vel experientie dulcedine vel sancte
de gaudio occupetur Eccl 9 Quod-
cumque potest manus tua facere instanter
operare quia nec opus nec ratio nec
scientia nec sapientia erit apud inferos
quo tu properas Caveat ergo quilibet ho-
se in bonis quia reddere tempus impossi-
qualiter sit expensum secundum beatum Bern-
hardum Et ergo ne in vacuum gratiam dei ac-
cepisse videar 2 Cor 6o Ne in
in vacuum gratiam dei recipit qui
gratia dei non proficit sed deficit qui
non procedit sed retrocedit qui in bonis
non calescit sed tepescit qui gratiam
dei potentem aciam eius vivificati-
tem insatiabilem irrigantem comprehens-
ibilem inflammantem venabilem
illuminantem non acceptat nec eam
affectat sed eam abicit et prius suis
operibus a se repellit Sic non bonum in
malorum abiectione et bonorum asse-
cutione assiduat Dicit hic secundum beatum
Ambrosium super Lucam omnem veterem hominem
exuit novum hominem induendo qui
secundum deum creatus est in iustitia sancti-
tatem Cum enim non videbit quid loq-
uebatur quid aspiciebat quid operabatur
quod contingebat nisi ad libitum volup-
tatum aut legitur loquitur nominis
quia solitarius est ne aliquid vanum
proferat ne videat aliquid inhonestum
ne tangat aliquid impudicum ne
agat aliquid illicitum ne sumat
aliquid superfluum Et non solum a la-

boribus spiritualibus se exerceat sed etiam in
corporalibus propterea quae animum non dissolvunt
sed in opere spirituali fortius retinent et
roborantur Unde secundum beatum Bernardum in
quadam epistola ad cartusienses sicut
ager propter virum in adiutorium sibi est
creatus ita exercitia corporalia sunt propter
spiritualia sed adiutorium hominis sic sunt
creata ita non omnia exercitia corporalia
sed solum ea quae propiorem similitudinem
et affinitatem spiritualiorem videntur
habere sunt exercenda sicut ad medita-
tionem spiritualem meditatio quod scribatur
vel scribe quod legatur Continuet ergo
homo in laboribus ut lassus reficiatur
Mt 11 Venite ad me omnes qui
laboratis et onerati estis et ego re-
ficiam vos ut ad eternam refectionem perdu-
catur Apoc 14 Amodo iam dicit
spiritus ut requiescant a laboribus suis
et ut summa refectione reficiatur quae sola
potest satiare appetitum hominis secundum beatum Augustinum
1 lib confess. Non igitur laboret homo
pro rebus transitoriis quae vilia sunt et cadu-
ca et insufficientia hominem satiare Qui
laborat propter divitias honores et
alia sibi insufficientia perituras
caduca enim et transitoria licet videantur
esse bona utilia et decora et hominem
satiantia non tamen sunt sicut homo
in somniis comedens videtur saturari
expergefactus famescit sicut si videatur
in somniis bibere siti tamen non potest extingu-
ere Ysa 29 sicut somniat esuriens
et comedit cum autem fuerit expergefactus
vacua erit anima eius Et sicut som-
niat sitiens et bibit et postquam exper-
gefactus fuit lassus adhuc anima eius
vacua est sic erit multitudo omnium
gentium quae dimicat contra montem
Syon Glosa diligendo temporalia plus quam
deum De hoc somno dicit Gregorius de-
dormienti in opere ut se per somnum
videat divitem atque in suis rebus
aliis extollat letatur sed hoc quod
non habet sed repente evigilans dole-
re incipit quia divitias imaginarie
dormiens tenebat et tunc gemit
sub paupertate perpendens quam se credidit
divitias possidere Hoc evenit
omnibus qui pro rebus terrenis divitiis gloria
et pompa mundi ac deliciis assidue
laborant quod sic ut quod in somno possidet
ubi deliciis inutiliter obtinuit cognoscunt
se possedisse tamen videbunt se deu-

et salute eternam propter illa perdidisse
Rogamus ergo nos assidue in sanctis
operibus usque ad finem vite Apoc.
ii. Esto fidelis usque ad mortem et da-
bo tibi coronam glorie eternam dicit Augustinus
Cum sero factum esset dixit dominus pro-
curatori vinee voca operarios et redde
illis mercedem suam Continuemus ergo
hic in bono ut tandem per labores san-
ctos ad contemplandam dei celsitudinem
evolare possimus ad instar formice
Nam formica postquam diu reptando
laboravit mira natura tandem applicat
ei alas ut si dicat ei natura Nequaquam
reptando ultra laborabis in terra sed
nobiliorem statum indutus visitando
Sic luctanti et in laboribus perseveran-
ti dabuntur ale ad contemplacionis glorie
studium volitandum vestraque eternam
nunc gelendi sic dicit quando dicitur intra
dei recipe dicit evade vincens miseria
in virtutibus et celestis domus saluti nostre
se extendens et amicis extendendo
in qua prestitutis donorum reddebat e-
tiam pro exactum laborem pro bona ex-
cluderat talis ut sit bid regulata
in wastabili infirmata in corrup-
tibili illuminata in venali ut totus
populus cantet et iubilans deo et habeat
totus ecclesie glorie et laudi intendat
unde dicitur potest misereri mei
domine fili david que fuit verba
loco thetei que proprius pro. Que autem
verbis sic videt intendit tria sa-
cra homo in statu defectuosa
quibus ibi miserere mei. Secundo sa-
profunda misericordie dei clemencia
ibi domine. Tercio convenientis admise-
randum dei inclinacio ibi fili david.
Primo quod in verbis premissis tan-
gitur status defectuosa quia cum dicitur
miserere. Nam ubi miseria ibi inplo-
ratur misericordia. Sed quod homo est plenus
miseria Job xiiii. Homo natus de
muliere brevi vivens tempore repletur
multis miseriis. Ideo indiget
penitencia una et clamare potest
cum propheta miserere mei domine mi-
serere mei quia multum repleti sumus
despectione ps. cxxii. Secun-
do quod verbis premissis innotescit
tamen profunda dei misericordie cle-
mencia ibi domine. Nam ideo quod

dominus clementissimus est Jone ulti-
mo Scio enim quod tu es clemens
et misericors paciens et multe mi-
seracionis et ignoscens super malicia
Augustinus quod talia asserit dicitur deo
misereri esse proprium sed sicut deus
cum proprium est misereri et parcere. Tercio
quod in verbis iam tactis tangitur quoque
admirandum dei inclinacio ibi fili
david. Nam david erat benignus erat
paciens et mansuetus ac super
afflictos pia gestabat viscera
quo christus non dicit esse a pluri-
mis et benignitate sed in ipso eciam
benignitatis et mire sine mensura
sunt recondita omnes eius sanc-
tarum miserendi et clementes
suos propter nisi illud in Reg. xx
Audivimus quod reges sunt clementes
sunt. Ad videndum quod operibus in
esset sibi clemencia propter quod
ipse factus est nobis pontifex
qui compati posset nostris infirmitatibus
ad Hebr. iiii. Qui postquam carne
didicit quo nobis compati et mi-
sereri debuit offerendo se accep-
tissimam deo pro hostiam per quam
nobis aditum ad vitam hereditatis
eterne ordinavit. Ad quam hereditatem
idem pontifex christus dominus noster nos
perducat qui sine fine vivit et
regnat in secula benedictus Amen

Recomendacio sacre scripture

Incipiunt actu tria sunt per ordinem
efficienda. Primo divini auxi-
lii invocacio est peragenda.
Secundo sacre scripture recomendacio est propo-
nenda. Et tercio gracie actio est re-
ferenda. Quantum ad primum cogita-
te necessitatis sublimitate Nam
veritate tracto plurimum indiget clo-
fides et dicit scriptura testatur. Inquie-
tudo labores inhabitur. Qui nulla
potestas viri aggredi. Et ideo non
motus temptacionis congruit quia
est splendor indeficiens vita in-
defessa non moriens fons vivus
semper scaturiens seminale vite
seminarium sapiencie principale principium
inicialem bonitatis nimium. Teste ala-

no i deplanctu me ptus paul du
bio mee costie fidelibus / mee
ignorancie tenebris / mee parit
cipilitatis / ac mearum virium debili
tatis timorem tremorem ac tribula
cionem michi vehementer induxit
conatibus me compellere ut ponam digi
tum ori meo ne dicat michi dei
us enim est speciosa laus in ore
peccatoris Eccl. xv q / dato tamen ne
dicat michi deus illud quod dixit
peccatori / quare tu enarras iusti
cias meas et assumis testamentum
meum per os tuum / arguam te et
statuam contra te faciem tuam ps
xlix accedentem me quoque adver
tatis hominem apud deum premi
sit Christum qui est propiciatio pro
nobis i Joh ii Item omnes homines
volt salvos fieri ipse ad thimo
ii qui dixit per prophetam voca
ta me in die tribulacionis et
eruam te et honorificabis me
ps xlix Utique alioquin audac
tandem loquendi fiducia dicens itaque
deprecatorie / domine deus miserator
et misericors domine paciens et multe
misericordie et verax respice in me et
miserere mei ps lxxx adiutor meus
es tu ne derelinquas me neque de
spicias me deus salutaris meus
ps xxvii memento quam mea substancia
nunquid enim vane constituisti filios hominum
ps lxxxviii ubi sunt misericordie tue
antique sicut iurasti david in veritate
tua ps ibidem beatus homo quem
tu erudieris domine et de lege tua
docueris eum ps xciii Averte
faciem tuam a peccatis meis et omnes
iniquitates meas dele Cor mundum
crea in me deus et spiritum rectum
innova in visceribus meis ps l
ut primus sermo capitis sit gracia prevenit
alium michi rescribendo / dicam
post alanum in anticlaudiano li
bro / sicut deus eterne pacis imago
qui potestatis summa forma boni vi
ta via lumen species fons vite
sol iusticie prec azilia cui ni
preciadia divina lux / meaque simple
mens morans dimo nectare mentem
Comple terge nephas animi
tenebras quoque resplendens dispute

preciadia

mentem tue lucis splendore serena cui ta
lamum recta purga rubigine linguam
Da blesa tua verba loqui muto quoque
loquelam / prebe da fonte sitienti
dirige callem errantis / dum nauta
ratem portus quoque timenti Dona ce
lesti perflamine mea carbasa vento
et tunc decipio principali / Confisus
de inmensa misericordia illius qui
per larga flumina gracie sue dispensacione
horta dominus dilatari os meum et impleo
illud ps lxxx qui lignatur dominum
facit disertos pauperum et inops lauda
bo cum / sacrescripture per excellentissi
sima sublimitate / Item et adhuc
pro dicte siue recommendacione occurrit
michi hoc verbum Doctrina bona da
bit graciam sic scribitur prov xiii
Circa istud verbum notandum quod ... ac
dum hec dici ... quoniam omnis sciencia seu
doctrina sit bona secundum bernardum
sup cantica omelia xxxvi Et
sunt plures per dictam que praestanti
spiritualis quadruplex occurrit doctrina
bona que sunt bonitate eius ipsam
prosperia / quadrupliciter dabit graciam
Est namque doctrina bona artifi
cialis / est deinceps alia bona quam
tamen speculativa / ac deinceps alia
bona moralis et ipsa est doctrina
bona beatitudinis de primis
scribitur Danielis i de quatuor pueris quos rex na
bochodonosor rex precepit propositi
eunuchorum ut introduceret de filiis
israel pueros in quibus nulla esset ma
cula decoros forma et eruditos
omni sapiencia cautos sciencia doctos dis
ciplina qui possent stare in palacio
regis ut doceret eos literas et linguam
caldeorum Ubi secundum glosam de erudi
tos omni sapiencia / quoad philosophiam naturalem
cautos sciencia / quoad scienciam realem
eum vero est gracia loica et rethori
ca / doctos sciencia quoad philosophiam
moralem Et quarum doctrinarum seu
sciencie bonitatem notificacione
beatus Jeronimus ibidem dicit / qui de
mensa et vino regis noluit
comedere ne pollueretur / nunquam acque
scunt discere quod non liceat Dec
aut doctrina scribitur 37 q iii c legimus
verba ipsius sequitur ubi sic dicebat
eos dicentes / sed pauperes siue qui
neque si paraverint atque doctrinam babiloniorum
sciunt esse peccatum nunquam acquiescunt

esto nolus
...

ipsorum est regnum celorum. Prima doctrina
dat seu dabit graciam ad alias doctrinas
alias scientias seu doctrinas perficit.
Secunda dabit graciam ad speculandum
de rebus subtiliter. Tertia communi utili-
tati proveniendi laudatur. Quarta autem
dabit graciam ad vitam eternam
promerendam feliciter. Prima digna
intellectus in formando subtilius com-
positum repudiatur defectus in questionibus
fulgidis. Tertia regulatur affectus
in appetendo ordinarie, et per quartam
tollitur de cetero infelicitatis beatitudinis.
Prima doctrina secundum Platonem vocatur
politica seu legis. Secunda non proprie appellatur
speculativa aut rethorica. Tertia autem
a considero nominatur moralis vel ethi-
ca. Quarta vero a sanctis doctoribus di-
vinitus divina vel theologica. Unde primo prima
est quedam doctrina bona artium
que dabit graciam ad alias scientias
et doctrinas utiles. Hec enim est doctrina
artium filia ut attestatur beatus Augustinus
in libro de spiritu et anima capitulo 10: Sic
eloquentis oratione insignita est anima
que artibus doctis egregiis et dis-
ciplinis est instructa communibus ut divina
sapiat et humana tractet. De hoc
quoque persuadet Hugo in didascalicon
libro 3 capitulo 4: In ceteris operibus
septem artium antiqui studiis
suis ad opus erudiendum [?] ...
tantam utilitatem preceteris omnibus
perspexerunt ut quisquis harum discipli-
nam firmiter percepisset ad aliarum
noticiam postea magis querendo
quam audiendo pervenisset. Et subdit
tamen dicens: Sunt enim quasi quedam
optima instrumenta quibus via paratur animo
ad plenam philosophie noticiam. Hec trivium
et quadrivium nomen accepit eo quod
his quasi quibusdam viis vivax
animus ad secreta philosophie intrat. Et pau-
cis interpositis subdit dicens: Quam
scolares nunc nolunt aut nesciunt
hunc modum congruum in discendo ser-
vare. Ideo multos studentes et
paucos sapientes invenimus. Primum
confirmatione subiungit ... Secundo:
Si ingenuus quamquam ad scientiam
pertingere cupit, si relicta veritate
artium relinquens se implicare vo-
luit, inanem laborem plurimum ducet

et exiguum fructum. Quod autem per discus-
sionem et cognitionem artium ad
acquisitionem aliarum scientiarum et potissimum
theologie declarat Hugo de sancto victore de sacramentis
in hec verba: Omnes artes divine
scientie famulantur. Lectio enim literalis
gramatica dyalectica et rethorica. Sensus enim
misticus famulatur astronomia, mu-
sica, arismetica et geometria. Secundo docto turbat
animum legentium et deficit cogit
quia plures eorum a legendis secula-
ribus libris omnibus modis consistit prohi-
bendos, in quibus si qua inventa sunt
utilia quasi sua sumere licet. Alioquin
Moyses et Daniel sapientia et
literis egiptiorum caldeorum que non paterentur
erudiri, quorum tamen superstitiones
et delicias horrebant. Apostolus etiam
ipse sanctus gentium magister sanctus Paulus
aliquot versus poetarum suis libris ut
dicitur indidisset ut scribitur in canone
dist. xxxvii c. Turbat. Unde quidam
cognitionem literarum secularium recordentur
et aquam ... dicentes que olim
omnino non ... est voluptas. Quia
ut ita dicam concussione veritatis
in plenum ea que a sanctis ...
ad secula multa perducta sunt tam grecorum
quam latinorum et aliarum gentium literis conversa
ut habetur ubi supra dist. eadem c. Demum
... temporis ...
diligentiam adhibeant ut agnoscant et
doctores constituantur. Enim studia literarum
liberalium ... assidue
doceat quia in his divina magis
manifestantur mandata atque declarantur
ut dicitur ibi supra c. de quibusdam. Quarto
aut ... stabilimento beatus Augustinus
libro 2 de ordine rerum de logica
seu dyalectica sic inquit: Dyalectica
est disciplina disciplinarum. Hec
docet docere. Hec docet discere. In hac
se ipsam demonstrat atque aperit
quid sit quid velit quid valeat; scit scire
sola. Et Ysidorus libro 2 de ...
... formatis et modis ...
est dyalectica sine qua omnis scientia non
potest esse perfecta. Idem libro 2 ...
de ... plura de dyalectica scio
quod de ... philosophie ... omnis
... quibus usus sed ista me
docuit ... nomen multa

dis. 37 c°
Turbat

Aug. 2 o d.
Logica

416

alia vel Et subdit multas propositiones
quas dedit pro exemplo puta quod
non potest homo sic albus esse et ni-
gro potest vna eadem sic esse mortalis
et immortalis etc. propter quod in ipso
libro de doctrina christiana sic ait Di-
sciplina disputationis ad omnia genera
questionum que in litteris sanctis penetran-
da sunt et dissoluenda plurimum
valet quia cum doctrina aliqua zophiste
sunt decepti Et notat ibidem quod ea
que appellantur sophistica ita partes dis-
putationum tenebris imitantur ut eos
solum tardos sed et ingeniosos minus
diligenter attentos decipiant
quod in illo tractatu patet. Et dicit vera
philosophia dicuntur ab eis tamquam
iniustis possessoribus sunt vel ipsam minus
vendicanda sic cum spoliantur egipcij
dicitur hebrei Exodi xi quia egip-
cij non solum habebant sed et pa-
leas quorum acciperent opibus
Exodi 7o et vasa argentea
et aurea quibus ablatis ab eis
hebrei ditarentur Et patet quod artium
liberalium adula non omnino sunt re-
pudianda quia et si non primitus
vel doctrinam sanctam investigare
sed tamen iam investigata vel reservanda
et exterius applicare ... non
minus Lincolniensis hoc refert eam so-
lam esse vel solam indagationem solam
quam studiorum scientiam que ad sanctorum gressus
vestigia prebet vel similia virtutum
Cui alludit ad laudandum philosophiam
metra Ars sonce pe telep via
ianua clavis audit reserat
aperit secreta philosophie Hec ars ar-
ma gerit et contra militat arte
et reliquas defendit ditat egen-
tes roborat infirmos eligendos
strenue armat incorporatos torpentes
excitat armat viriles omnibus
omnibus lucide constat quod non solum sunt
artistas in primis et sunt sacre scripture
doctores professores vniversitatis et sanctas
doctrinas artium liberalium predisposuerunt
et vtilis est ad alias scientias quam
ut descendas et adcas erubescat
et conturbetur vehementer quia
artium ignorancie nubilo tenebrat
excecati qui sacre scripture Bbox

abusiuus transferentibus ridiculosis
operationibus aut temporibus consiliis
aut sanctis doctoribus non intem-
ptaretur vnde artium liberalium
doctrinam ad sacre scripture studium
esse invalidam Tales quidem quia
in apparente aut iniuriati aut incipientes
seu ignari sunt artium et falsum
de eis iudicant quod oportet magistros
veritatis annos esse indicatos plures
sufficere homo propter quod quidam
doctor sollempnis modicum super
illo verbo prologi biblie quod medicorum
est promittunt medicina tractata
docere valetos ut solum tractet ma-
teriam sciarum in quibus sunt eruditi
non intromittendo se de de sciis quas
non didicerunt vnde infert valde
reprehensibiles esse simplices et
ydeotas qui de materia suprema
et difficilia se theologia se intro-
mittere presumunt quales dicit
esse vel fuisse quosdam nonnullos
populares predicatores non ut omnes sco-
lastice eruditi quales est aut
esse quosdam minores theologicales
materias disputare presumentes lo-
quentes et refert quosdam esse be-
ghardos et beghinos et alios stu-
diosos et ociosos laycos vacantes
sermonibus vulgaribus vel theutonicis
scripturas diuinas in sua ydeota
materna temptantes translatas et
subdit quod isti sepe sicut quod nullo-
no vel ydeote sunt doctoribus et mu-
lieribus presumunt se intelligere sacras
scripturas diuinas quas doctores dudum
in suis subtilioribus presumunt et plus
sepe quam cunctis sanctis requirit non
theutones principia debita intelligendi
scripturas et doctorum dicta et iustifi-
cias solvendi falsitates cavendi quod
contingit in presenti veritatis defectus
rectissime tempore errant et heresibus
se immorte condempnat vnde Seneca
otium sine litteris mors est et vivi
hominis sepultura et hoc de primo
principali Dicitur secundo quod altare
doctrina bona quadam speculativa
que dabit operam theolog-
iam ad spectandum debebus ...

Spoliantur Egipcij et ditantur Ebrei

Robertus

Amachi ... 2

hec itaque secundum hugonem in didasca-
licon / dicta theorica secundum aristotelem
vto methaphisice theorica fore dinoscitur
Est vero que causas per extimas spe-
culando fulgidius eminens rationis
et rerum invitatas quod dicitur phisica / Est
denique alia progrediens intellectus
ingeniosius universas magnitudines
et certas extractum qualitates que dicitur
mathematica / Est autem 3a considerans
contemplando limpidius singulas
causas ac earum qualitates quod dicitur
methaphisica / De prima dicit hugo dida
ubi supra libro 2o capitulo xvi° / quod phisica
causas rerum et naturas rerum et
rerum in effectibus suis / et effectus
in suis causis investigando considerat
secundum rem terre motus / que maria alta
tumescant / herbarum virores / animalium
ferarum omne genus furentium
lapidum ac reptilium naturas / De
quibus b. augustinus libro 2o de doctrina
sic autem hec sunt plurimum utilia phisice
ut cognoscantur creature proprietates
quod apostolus ad romanos primo dicit quod
notum est dei manifestum est in illis
invisibilia enim ipsius a creatura
mundi per ea que facta sunt intellecta
conspiciuntur / De alia vero scilicet mathematica
dicit hugo ubi supra quod mathematica dicitur
a mathesi quod est doctrina / que vocatur
doctrina abstracta considerans quantitatem ab-
stracta aut quantitates dicitur quam intellectu
animo separantes vel abstrahentes a ceteris
ut est par vel impar vel huiusmodi in-
sola ratiocinatione tractat ut refert
ysidorus 3o ethimologiarum / Quamobrem dicit
boecius in prologo sue arismetice quod si
mathematica careat veritatis inquisitorum
inveniri non potest nec sine earum spe-
culatione cuique recte sapiendum est ut
infra concludit dicens Si quis ma-
thematicas scientias abiecerit constat illud
omnem philosophie perdidisse doctrinam
Porro 3a scilicet methaphisica philosophia scilicet
methaphisica vocat theologiam et philosophiam
que considerat causas in quantum causas ergo
methaphisice / quoniam omnes philosophi tota sua
causas et principia existimant
per methaphisicam / ut declarat hugo ubi
supra dicit quod in intellectuali quadam

deitatis capaci non sufficiunt que
subiecta sensibus comprehendit verum
eciam corporis sensibilibus per imaginacionem con-
cepta ad insensibilia et spiritualia
ascendens intellectus dicitur qui comprehendat primum
et summum principium quod est deus et
in illo constat nunc illud b. augustini
10 confessionum Domine creasti nos ad te
et ideo inquietum est cor nostrum donec
requiescat in te / Hanc itaque philosophiam
scilicet methaphisicam b. augustinus libro viii de civi-
tate dei capitulo 2o dicit primo ad
speculandas rerum causas et ad sin-
cerissimam veritatem quod philosophus 2o
methaphisice demonstrat esse primam causam
et xii° methaphisice concludit ipsum esse
principium cuius essentia operatio est immobilis
que est vita sempiterna 2o celi
et 3 de 2o principiis / Dixi 3o
quod alia est doctrina bona moralis 3
que dabit graciam secundum virtutes
vivendi laudabiliter hec secundum b.
augustinum libro viii° de civitate
dei capitulo 3o dicta est philosophia activa
que ad agendam vitam vel ad mores
instruendos pertinet ut dicit idem supra
quod ipsa summa Senecam lenem Boecium post
decorem philosophie prosa 3a nominat virtutum
magistram desiderans celi tandem
delapsam Cum alludit tullius in
libro de universitate alloquens ipsam
exclamatione in hec verba o vite
philosophia dux o virtutum indagatrix
vitiorum expultrix tu legum inventrix
ac magistra morum et disciplinarum
Unde secundum Senecam ad lucillum epistola
epistola ipsa animum sublimat et fa-
bricat actiones regit vitam disponit
et agenda demonstrat etc. De 3o
puncto Dixi 3o quod alia est doc- x
trina bona bonitate beatitudinali
que dabit graciam perveniendi ad
vitam eternam feliciter et ipse infallibilis
est sapientia que est dei visio distincte
dei et claritas operum eius Seneca
Unde de ea quedam potest dici illud
quod scribit Seneca de philosophia libro epistolarum
16to epistola lxxxv sic inquies hec ipsa
est declinans humanis et veri inveniendi
illhac numquam accedit iustitia pietas

religio et omnis alius comitatus virtutum stare atque se cohibent. Hec docuit tolle dona humana diligere et penes deum operum esse ac inter homines consortium. Hec ille. Sapiencia enim infinitus est thesaurus hominibus quo qui usi sunt participes facti sunt amicicie dei propter discipline dona commendati. Sap. vii. Initium enim illius verissima est discipline concupiscencia. Cura autem discipline dilectio et dilectio custodia legum illius est. Custodicio autem legum consummacio incorrupcionis est. Incorrupcio autem facit esse proximum deo. Concupiscencia itaque sapiencie deducit ad regnum perpetuum. Sap. vi. Huius autem regno est vita eterna felicitas ad quam pervenitur per doctrinam sapiencie. Sapiencia namque precellit alias doctrinas. Verum gratia illuminat clarius ad divina beneplacita cognoscenda salubrius. Gratia confortat vigorosius ad ea iam cognita virtute perficienda fructuosius. Gratia inflammat calidius ad ea perfecta conplacent ardenciusque diligenda. Primum patet per illud Psalmi cxviii. Lucerna pedibus meis etc. Cui consonat illud Prov. xxviii. Preceptum domini lucidum illuminans oculos. Clara etenim est et numquam marcescit sapiencia et facile videtur ab his qui diligunt eam et invenitur ab his qui querunt illam. Preoccupat qui se concupiscunt ut illis prior se ostendit. Qui de luce vigilaverit ad illam. Sap. vi°. Secundum vero efficaciam autem patet per psalmistam dicentem: Confirma me in verbis tuis. Ps. cxviii. Unde hinc sapiencia confortat sapientem super decem principes civitatis. Eccl. vii. Unde ipsum melior est sapiencia quam vires. Sap. vi°. Tercium vero Ps. cxviii. Ignitum eloquium tuum vehementer et servus tuus dilexit illud. Cant. fortis est ut mors dilectio. Lampades eius lampades ignis atque flammarum. Et aque multe non potuerunt extinguere caritatem ut flamma obruet eam. Cuius ultio hec tua pulcre eloquitur Petrus Blesensis in epistola cxxxi. Audi inquit virtutem sacre scripture et efficaciam verbi dei. Si tepidus es sacram scripturam lege attencius et inflammabit

Petrus Blesensis

te. Ista ignitum eloquium cuius vehemencia et hec quoad primum reficiunt pectora. Et subdit: Si ambulas in tenebris ignorancie agendorum audi quid loquitur iste dicens in cxviii psalmo et erit lucerna pedibus tuis verbum eius et lumen semitis tuis. Et hec quoad primum. Et subiungit: Si aliquo indurate maliciam contraxisti indabit te sermo ipsius. Nam verba mea indicuntur, nonne sermo meus quasi ignis dicit dominus. Et hec quoad secundum. Ex premissis ergo liquide lucet doctrinam sacre scripture que est vera sapiencia, cum benedici gratia illuminare ad divina beneplacita cognoscenda salubrius, gratia confortare ad ea iam cognita perficienda fructuosius, gratia inflammare ad ea perfecta ardencius diligenda. Ex quo apparet affectanter affectare diligencius assiduare inquisicionis fervore continuacione prosequi sacre scripture doctrinam studentibus se et declarantibus pendet dona celestia. Eccli. illud Eccli. xxiiii. Qui operantur in me non peccabunt et qui elucidant me vitam eternam possidebunt. Sed mirantur mirandum tamen plurimi hoc doctrine studium salutare quod conmediatum efficaciter et expedicius perducit ad terminum salutis inferuntur sciant sibi lucrativas in matrimonio non legali templando ingenio non precedentes deum. B. Aug. Conf. super tantum exclamant dolose in hec verba: O quanta perversitas si sapiencia que litteris vacat que lux secta supereminet et divina late supereminet languiosa ac ea que publica est que parisius que hominis consentes latescit velud in obscuro illa extollitur ista negligitur ac si scelere sit et parum lucra neque temerates quod si inxo apud corpus dei pertus et dei sapiencia est. Ignorancia scripturarum est ignorancia Christi ut legitur in Concordancia di ... c. Si in ix. Cum qui ea que dei sunt sapiunt adeo sapiuntur et qui ea que dei sunt nesciunt adeo nesciuntur. Ubi super c° quod ea Glosa: Sicut stellas celi non extinguit nox sic mentes fidelium inherentes firmamento sancte scripture non obscurat

mundana maiestatis dies pallega-
ti ergo sicut stellas. Per tales sunt
adulterates quos dominus proiecit de celo
superfluos homines ut patet sic et alias
reyciet Dan. viii. Ideo tempit
post deum presumpsisse ut videat si
est potens ex statu aut fulget
ornatu si est excedens honore
aut prevalet corpore si est possidens
divitias et habet delicias. Et deinde
ut videat si est intelligens. Non
qualiscumque percipere sacre scripture doc-
trinas et earum capit intellectum doctri-
nas requirens magnum donum per obsequium
reverenciale ac humilem exhibi-
cionem per caritatis dilectionem ac per vani-
tatis cautionem in qua consistit ve-
raciter vita eterna secundum illud Joh. xvii
hec est vita eterna ut cognoscant
te solum verum deum et quem misisti
Ihesum Christum. Sed quid cum hec
gratiam dat seu dabit sed magistra
doctrina sapiencie ut sufficienter in premissis
est deductum sed doctrina bona boni-
tate beatitudinali dabit gratiam
perveniendi ad vitam eternam felicem et
[illegible] de xo pali. Cum igitur [illegible] conducip-
ta doctrine bone diversorum consi-
derationem dabitur gratia secundum varia
cuiusque exigentiam et possibilitatem
ut premissum est utique doctrina bona
dabit gratiam que sunt verba
thematis prescripta. Singulis vero
[illegible] ut vere veniens audierit in-
ductus doctrina sacre scripture preminet
super omnes alias scientias [illegible]
[illegible] extenditur quo ad efficienciam seu
originis preminente dignitate. Secundo quo ad
qualitatem prefulgente magnitudine et no-
bilitate. Tertio eodem preexcellentis vo-
luntatis sublimitate quo ad primum dicitur sa-
piencia seu sciencia divina quia precipue
appellatur aliarum scienciarum gubernatrix
et domina quia propter eam revelarum aliarum
scienciarum veritatis et ingenia. Secunde
primo ipsa est incomprehensibilis. Secundo
[illegible] ipsa est comprehensibilis. Tertio
autem quia est maior comprehensibilis
[illegible] tamen [illegible] doctrina [illegible]
[illegible] bona [illegible] cum [illegible] da-
bit gratiam. Dixi primo quod [illegible]

preminens doctrina sacre scripture preminet
ingemmedabilis efficacienciis seu originis
dignitate, quia doctrina quamquam [illegible] procedit
ad doctore. Nota [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. Ipsa autem doctrina
sacre scripture est desursum descendens
a patre luminum qui est doctor verus
mente illuminans et veritate [illegible]
ut refert [illegible] ubi supra. Cum
insuper est magister de se dicens ego
sum via veritas et vita Joh. xiiii.
Ideo ipse est fons sapiencie et verbum
dei in excelsis Ecc. primo. In quo teste
apostolo sunt omnes thesauri sapiencie et
sciencie dei absconditi ad Col. ii. [illegible]
[illegible] doctrine et [illegible] doctrina
sapiciali scribitur Baruch iii. Quis as-
cendit sapientiam de celo? Quis ascendit
in celum et accepit eam et adduxit
eam de nubibus? Quis transfretavit
mare et invenit illam et attulit
illam super aurum electum? Non est qui
possit scire vias eius neque qui ex-
quirat semitas eius. Sed qui scit
universa novit eam et invenit eam
prudencia sua. Alie autem sciencie ab
hominibus inducte sunt ex cognitione
sensibilium effectuum et causarum quia omnis
cognitio humana originaliter procedit ex
sensu ut patet in Christo [illegible] [illegible]
[illegible] expositor super libro de celesti
ierarchia beati Dyonisii. Sapiencia [illegible]
generaliter ascendit de [illegible] ymagi-
nationem de ymaginatione in
racionem, de racione ad intellectum. Sed ulte-
rius progreditur sed ibi consistit. Ista autem sapiencia
descendit de prima intelligencia que deus
est in seraphin et deinde per medios
angelos ad inferiores est divinata
et mortalibus est communicata. Sequitur
quod sapiencia [illegible] militantes tenet
[illegible] et celesti revelacione consistit
archana dei. Unde apostolus [illegible]
[illegible] celestis [illegible] loquens aut
sicut audivimus revelante deo in
ecclesia militante sic et vidimus in
civitate dei nostri in ecclesia triumphan-
te, scilicet hic de primo. Dixi secundo quod
doctrina sacre scripture oritur super alias
scientias preeminet quantitate prefulgente
magnitudine et nobilitate [illegible]

Nota de expositore in celesti ierarchia beati dyonisii Alb. et

qua appellatur aliarum gubernatrix et
domina. ipsa namque est sapientia que
docuit dispositionem orbis terrarum
et virtutes elementorum, initium et con-
summationem et medietatem temporum,
vicissitudinum permutationes, morum
mutationes, anni cursus et stellarum
dispositiones, naturas animalium et iras
bestiarum, vim ventorum et cogitationes
hominum, differentias virgultorum et virtutes
radicum et quecumque sunt absconsa
et improvisa. Sapientie vii°. Hec attin-
git a fine usque ad finem fortiter
et disponit omnia suaviter. Sobrietatem
enim et prudentiam docet et iusti-
ciam et virtutem quibus utilius
nichil est in vita hominibus. Scit preterita
et de futuris estimat, scit versutias
sermonum et dissolutiones argumentorum,
signa et monstra scit antequam
fiant et eventus temporum et seculorum.
Sapientie viii. Splendens est et effulget
omnia. Sapientie vii°. Insuper est spe-
ciosior sole et super omnem dispositionem
stellarum. Sapientie vi°. Est melior
cunctis opibus preciosissimis et omne de-
siderabile non potest ei comparari. Proverbiorum viii.
Cum generositatem glorificat contuber-
nium dei habens et dominus omnium dilexit
illam. Sapientie viii°. Et hec de dignitate
et nobilitate doctrine sacre scrip-
ture quam multum declarat conclusio
dicta sancti Augustini in episto-
la ad Volusianum. Dicit quod nulla
lex comparatur doctrinis perceptis in quibus
omnis ars est. Hic enim ars physica
quia cause naturarum omnium in deo. Ibi et
ethica quia non aliunde vita bona
formatur nisi deum diligendo. Ibi
logica quia lumen anime non nisi deus.
Ibi salus rei publice quia civitas
non custoditur nisi vinculo fidei.
Ipse quod dicit libro 2° de doctrina christia-
na c° xxiii. quicquid homo extra
sacram scripturam didicerit, si
nocivum fuit ibi dampnatur, si uti-
le est ibi invenitur. Et cum ibi quisque
invenerit omnia que utiliter alibi

didicit multo habundantius ibi inveniet
ea que nusquam omnino alibi, sed illarum
tantummodo scripturarum mirabili altitudine et
mirabiliori humilitate discuntur. Ad
concludit super psalmum xxxvi sermone
primo quod alius morbus anime habet in scripturis
suam medicinam. Quid denique sic
nobilitate extollit hominis super pen-
tatheucum sic inscius in ea quisque do-
ctor est veritas quippe papae bonitas
quippe primitie felicitatis. Vera ipsa
sapientia dei est asscripta et per eos qui
spiritu dei locuti sunt administrata ut
dicitur ibidem. Continuatur non nisi humili
pectore fragrantia est ascendenda quia
hinc dicit in super Danielem
prologo. Vult deus ad faciem scripturarum
opus esse intima compunctione pectoris
quam profunda investigatione. Susceptis
aliis quam arguendi ratiocinationibus
quam compositis argumentationibus lacrimis
quam simplici oratione quam ratione. Gratia la-
crimarum quam scientia litterarum. Celestium
pocius contemplatione quam terrestrium con-
sideratione. Cum consonat Ieronimus in epistola
ad Damasum papam de diversis
disputationibus non doctrinam arte ad[ue]rsa
querere nec tulliane eloquentie
ductibus est vinculis nec aureis
flosculis quintiliani sunt inclinande
sed redolens ora veritatis est. Et Am-
brosius primo libro de Trinitate Aufer
argumenta ubi fides queritur. Ipsis gym-
nasiis iam taceat dialecticis piscatoribus
creditur non dialecticis. Alteri vero pollice
ad pugillum quem multiplici specie tempus
patet posset argumentum adduci. Commu-
nia autem rationem sit partes libera-
les ad structuram sacrarum scripturarum
frustra non sacrarum scripturarum nostra
regio humane velud ancille dicta
aliis facultatibus, dicatur, et cuius
ipse scripturis sufficiat iniquum est
animus pie et virtute gravi. Ab
aliis non debitum caput famulatum
prout precipit captivitatem intellectum
in obsequium Christi. Ex quo gloria de
non alterius sublatum, sed Psalmo lxx°.
curvare noluit. digne autem quam
accedit dignitas. Sed adducuntur
regi virgines post eam. Psalmo xliiii. quibus

excedit ceteras per ea que dicit alte sibi
et quod est scientia per se patet licet
ipsa in materia propria laudem habeat
non eget ad sui laudem aliarum facultatum
detractione. Quia cum non rapinam ar-
bitratur se reginam scientiarum aliarum
sum aliena in ancillarum dignitate
debet ancillas suas honestas re-
putare. Quarto secundo quod in verbis prius
doctrina sacre scripture diluciatur ultra
alias scientias recommendatur quod eam pre-
cellunt veritatis sublimitate sum
quam nominatur aliarum scientiarum ratio
et nigram hanc utramque sublimitatis
veritatis quamquam nititur quomodo
possit infallibiliter enodari veritatem
nec pluripotentibus animos audientium
perturbet aut afficiat tedio quam
[illegible] solidum venit declarare
primo eorum approbabili doctrina-
tione. Secundo quod comprehensa canonica recom-
mendabili declaratione. Tertio quod doctorum
sacre scripture inestimabili dogma-
tizatione. Et quarto quod canonicis biblie
infallibili auctoritate. Quoad primo
attendat illud ad laudem eius sic
eloquitur: Ars divina poli, vis stel-
la, nostra florida ars que sola
fide gaudet sublimitate, nec arte
mutatur, [illegible] fugiens terminos [illegible]
Illa docet celeste sequi vitamque
caducam vincere lege poli, sursum
suspendere mentem, corporis insultus
frenare, repellere luxum carnis et
illicitos eorum sub [illegible] motus. Hec
est gaza poli, celi thesaurus, [illegible]-
dans gratiam que doctos ditat et
prodiga largos vult possessores
et dedignatur avaros. Hec ille.
Ipsa etenim est scientia divina que
est omnibus nobilior scientiis ut attes-
tatur [illegible] Aristoteles. Unde ipsa est vi-
sus philosophie sine cuius studio eger
est animus ut refert Seneca libro
[illegible] quia ipsa est philosophia que
est virtutum [illegible] ex [illegible]
divinarum rerum principes ut
[illegible] Apuleius in cosmographia [illegible]
[illegible] ipsa que nominatur sapientia
que est [illegible] omnium scientiarum et

[illegible] rerum divinarum habens caput inter
omnes alias scientias ut dicit Aristoteles 6o
ethicorum. Licet tali scientia alia hono-
rabiliorem neque digniorem oportet consti-
tuendam eo quod ipsa maxime divina
et maxime est honoranda ut scribitur
primo metaphysice. Quia hec sola liberrima scientiarum
et iuste non humana putatur eius
possessio ut dicitur ibidem. Quoniam ipsa
dea scientiarum est et solum eternum aut maxime
deus habet eam ut ostenditur ubi supra.
Secundo quod [illegible] doctorum [illegible]
sunt ad propositum cum videantur fuisse
infideles. Tamen non fore dubitandum
quod spiritus sanctus qui docet omnem
veritatem Johannis xvi° qui aperuit
os asine ad loquendum Numeri xxii et
prophetavit per Caypham Johannis xi et
compulit Balaam ariolum volentem
maledicere filiis Israel ad benedicendum
eis Numeri xxiii et xxiiii [illegible]
[illegible] sensualem delec-
tationem [illegible] civitates et [illegible]
amplexantes in variis eorum dictis
[illegible] personalia intendebat [illegible]
[illegible] et scientie divine quam [illegible]
[illegible] plenam
rigorosius et [illegible] eorum
ipsa [illegible] philosophia est teste beato Augustino
libro de civitate dei. Deus enim
manifestavit illis ad Romanos primo [illegible]
ad sui [illegible] canonici
[illegible] scientie sublimitate scribitur
in [illegible] quibus [illegible]
[illegible] nescitur scientiam
scripturam [illegible] teste
[illegible] postquam
omnium [illegible] et de
illa omnis dubitatio et disceptatio non
possit [illegible] vel [illegible]
[illegible] constituit [illegible]
que post [illegible] canonice [illegible]
scripte sunt ut scribitur et [illegible]
forte sapientiorum [illegible]
[illegible] aliorum [illegible]
autem [illegible] prudentia
et [illegible] litere [illegible] quod deus
forte et [illegible] veritate [illegible] est
[illegible] super [illegible]
[illegible] fide [illegible]
modum [illegible] contra divina
[illegible] [illegible] indubitata

~~422~~

testimonia colligere velle calumnias eorum scripti. Necesse philosophorum disputationes contra nos katholicorum et laudatorum hominum huius ultra scripturas divinas. Circa non licet simpliciter vel antiquam pietatem custodiri aliquo tamen divina mandata, vel contra per evangelicas prophetias aut apostolicis regulis obiciet agere ut scribitur libro de [illegible] fide catholica. Attende quid ad hoc dicit beatus Augustinus in prologo super psalterio. Sic dicitur omnis scriptura divinitus inspirata utilis est ad docendum. Hac ipsa de causa quam ipsa sancta conscripta est, in qua velut ex quodam sanitatis fonte omnis nobis ipsa hac remedia propriis passionibus assumamus. Medicare aut remediandi spatium audit.

Lactancius Lactancius libro primo [illegible] verba pauca et simplicia sacre scripture precepta quantum valeant in anima hominum cotidiana experimenta docent. Qui sic totum hominem commutat, ut ex posito veteri novum reddant. Da mihi virum qui sit iracundus maledicus et effrenatus, paucissimis dei verbis tam placidum quam ovem reddet. Da cupidum avarum et tenacem, iam liberalem dabo et pecuniam suam plenis manibus largientem. Da timidum doloris mortis, iam cruces et ignes contempnat. Da libidinosum adulterum et leonem, iam sobrium castum et continentem videbis. Da crudelem et sanguinis effusionem appetentem, iam in clementiam mutabitur. Da iniustum insipientem peccatorem, continuo equus prudens et innocens erit. Haec Lactancius. Et iunior quod sanctus Damascenus libro quarto c. 17. Sanctus sacre scripture doctrina ad diligendum deum provocat, fidem roborat, dyabolum vincit, gratiam spiritus sancti. Et enim sacre scripture est liber vite, cum origo eterna, cum incognita vita, cum scriptura indelebilis, cum inspectio desiderabilis, cum doctrina facilis, cum scientia dulcis, cum profunditas inscrutabilis.

cum verba in ambitus, nimia tamen omnia ut ait Hugo in libro de archa Noe. Quarto contra ad hoc ultimum et optimum testimonium de veritate et sublimitate doctrine divine quam adducamus illud Proverbiorum octavo, ubi sapientia in persona sapientie que est doctrina sacre scripture loquitur in hunc modum: Ego sapientia habito in consilio et eruditis intersum cogitationibus. Arrogantiam et superbiam et viam pravam et os bilingue detestor. Meum est consilium et equitas, mea est prudentia et mea est fortitudo. Per me reges regnant et legum conditores iusta decernunt. Per me principes imperant et potentes decernunt iustitiam. Ego diligentes me diligo, et qui mane vigilaverint ad me invenient me. Mecum sunt divitie et gloria, opes superbe et iustitia. Melior est fructus meus auro et lapide precioso, et genimina mea argento electo. In viis iustitie ambulo, in medio semitarum iudicii, ut ditem diligentes me et thesauros eorum repleam. [illegible] computat omnes ad se quemadmodum in filios sic eloquens: Nunc ergo filii audite me. Beati qui custodiunt vias meas. Audite disciplinam et estote sapientes et nolite abicere eam. Beatus homo qui audit me et qui vigilat ad fores meas cotidie et observat ad postes hostii mei. Qui me invenerit inveniet vitam et hauriet salutem a domino. Qui autem in me peccaverit ledet animam suam. Omnes qui me oderunt diligunt mortem. Haec omnia Proverbiorum 8°. Beatus Augustinus in quodam sermone qui incipit: Hoc debet nos sacras paginas laudare, variis auctoribus perductis consonas hortatur ad frequentationem studii eiusdem sapientie et doctrine sacre scripture, nos alloquendo fratres sub hac forma: Rogo vos discite sacram scripturam, sepe legite, que dulcior melle, fortior vino, lucidior sole, sublimior auro, propter quod ad diligendum deum provocat fidem

roborat, dyabolum vincit / spiritum
sperni / diligentes invitat / corda il-
luminat / lignum rectificat / contrarium
probat / animum satiat / aridas frigidas
calefacit / lumine suo ondit / tenebras
ignorancie expellit / tristiciam seculi
extinguit / leticiam spiritus sancti
accendit / sicienti potum tribuit et
insipientibus sapientes facit / primos
de novissimus ponit / magnos
de minimus efficit / nobiles de igno-
bilibus commutat / iram modificat
prohibet lenitate / sperat dolorem
/ refert spem / sanat senes / docet
iuvenem / pueros declinantes reducit
errantes instruit ignorantes / sa-
nat egros / roborat infirmos / bru-
tos facit sensatos / sompnolentos
excitat / ociosos incitat / labora-
tos letificat / pigros implebat / cre-
dentibus graciam dat / humiliat super-
biosos exaltat / vias pravas dirigit
sapienciam erogat / gloriam exaltat
et honorem multiplicat amato-
rem qui hanc diligit et eius lege
diligenter implevit vita eterna p-
ma et immensa optinebit et magnus
in regno vocabitur superiorum / Ad quam
nos omnes perducere dignetur ihesus
christus marie filius / qui cum patre
et spiritu sancto vivit et est deus per infinita
secula seculorum benedictus Amen

Respondit duobus principalibus
restat aggredi tercium hortamento illius
qui non immerito graciam accipiens
ad gratiarum actiones nos invitat
fideles primo ad Colossenses iii° gratias agi-
te in omnibus vicium enim ingra-
titudinis ventus [B. Bernh.] est urens
siccans fontem pietatis rorem
misericordie et fluenta gracie. Gratias itaque
ago domino meo primo [p.ª ad Cor. i°]
qui nullis meis exigentibus meritis
sed sola ineffabili sua bonitate
misericordiam suam in me multum mag-
nificavit et postmodum in studio alme uni-
versitatis studiis me promovendo
demum usque ad hunc gradum magistro-
rum directiva informacione

quamvis mee fragilitatis exilitatem
habeo perpendens tamen gracia dei sum
id quod sum [1 Cor. xv]. Post vero
grates ago actos domine nostre ihesu
christi genitrici semper virgini que graciam apud
dominum invenit [luce 1°] cuius suffra-
gia postulantes non cessat suo filio
committere. Postea grates ago actos ipsorum
gloriosis martiri pontifici patrono
nostro sancto Stanislao / toti quoque tam
triumphanti quam ecclesie militanti
demum serenissimo principi ac domino
domino Wladislao regi polonie huius
alme universitatis fundatori. Deinde
reverendissimo in christo patri ac domino
domino Sbigneo episcopo Cracoviensi et
cancellario huius alme universitatis.
Postea egregio rectori et egregio
doctori domino meo rectori qui sua
presencia dignatus est hunc actum theo-
logicum cum persona mea communi ruina
decorare. Insuper venerabilibus patribus
magistris dominis et magistris in sacra theologia
professoribus et presertim venerabili magistro
Francisco sacre theologie professori / qui
de sua benignitate me ad legendum
cursum sacre theologie promovit
Deinde venerabili aliarum facultatum dominis
doctoribus. Post hec venerabili domino
decano facultatis arcium demum
regenti atque omnibus magistris ceterisque
dominis baccalariis / qui dignati sunt
hunc actum visitare et facultatem
theologicam in persona mea communis
vestri honoravit. offerens me omnibus
et singulis benivolum et ad quevis
beneplacita dominus vestris paratum et
... et per gratiam itaque domini nostri
ihesu christi sit semper cum omnibus nobis
Amen

Accumbent cum abraham
ysaac et iacob in regno
celorum sic scribitur math viij
capitulo et legitur est in festo huius
dominus officiis venerabilis p m et
dominus eximii egregii exortatoris
exordio dicit doctor b aug
in libro de correctione et gratia ubi
sic inquid sive velint homines
sive faciant aut dormiunt sive
vigilant aut quodque aliud faciunt
sine dei gratia ullum bonum faciunt
tamen faciunt / quin homines qui faciunt
opera digna bonorum pietatis sunt
bonarum operum non bona opera
ymaginantur et signa virtutum non
aut virtutes Conappatur huius
doctrina in sermone de vigilia domini
dicit Crede te deo committe te
ei crede sibi quid ipse fide non fidei
si perfidi est nec confidentiae sed
diffidentiae magis in semetipso
habere fiduciam / sed non fidelis est
qui nec sibi credit nec in se sperat
sed sibi tamen vas perditum est
sic perdens animam suam ut dominum
eterna custodit eam Porro quod
facit huiusmodi credens ut non sibi
fidelis anima vivit sed deserens se-
metipsam ascendit iam de deo
innixa super dilectum hec ille Qui
super eximius doctor b august super
psalmi xviij sermone secundo sic dicit
hec est disciplina christiana quod nemo
facit aliquid bonum nisi gratia dei quod
enim homo facit male ipsius est
homines quod facit bonum de beneficio dei facit
et tamen cepit bene facere non sibi attribu-
at sed gratias ei agat a quo accepit
Tamen igitur conveniat de fide continentia
cognicione et ideo non sufficit ymo
nec necessarium propter ut dicitur Sap
vij in effectuali devotione et ideo
non prelios duo conversatione bonum
psallere ut patet xxxvij ps Et
inefficiali professione et ideo non
potest quod beneplacitum est in conspectu
domini facere ut maledicitur deut vij

Oz quamvis omne quod nobis deficiat expedito
vel non facile supplere potest exigua
Sed adimplere omnis gratia ante
dumque inetalit yam salutates
vacalit dicentes voce pia cum
mente sonat Ave maria gratia plena
Accumbent cum abraham ysaac
et iacob in regno celorum ubi sup-
ra p m et dominus eximius agentes
exequias felicis recordationis agni
Sigismundi de peyser Bac theoe
Baccalarius formati huius sancte ecclie
pataviensis ac Canonici sancti floriani
que pridie collegit de hoc nequam
seculo bia mortis naturalis concedi
Ideo quod statutum est hominibus semel
mori ad heb x Et quod omnes
morimur et quasi aqua dilabimur
i Reg xiiij Et propheta mortem sed
job viij Et amane usque ad
vesperam mutabitur tempus eo quod
decet omnipotens vocat premortem
doctos et indoctos Eccl ij Sed
ad prius considerandum aliquid commor-
tuus et aliquid cum mortuus et aliquid
comortuus aliquid premortuus
et aliquid ad mortuus Commor-
tuus sequendo assidue supplicando
afflictionis Ipse mortuus exhibendo
abiectionis premortuus remedium
subiectionis Cum mortuus expe-
ctando resurrectionis Commortuus
exspe dicit temporalis curatio ad for-
midandum Premortuus corporalis
dissolutio ad quiliandum Promortuus
naturalis obligatio ad suffragandum
Cum mortuus generalis resurrectio
ad exultandum / Prima recumbent
cum abraham ysaac et iacob in
regno celorum Propria natus con-
sideratione cui formidanda molli-
tudo divitie Secunda quilibet misera
sua superbie Tertia miseria
grassima miserie Quarta con-
solatio inductiva letitie Quinto quod
cum expectet beatam spem et adven-
tum glorie magni dei in quo ab-
sterget deus amen lacrima
ubaculis sanctorum ipse enim inne

non est mihi absolutis peccati agni
et plenum mihi dignetur abstergere
et si omni tribulatione turbatis est sit
nobis confortati in domino et in
gloria potencie et virtutis eius presto-
lemur in spe salutis pacienter adven-
tum dei quo nos vocare ad se per
mortis amaritudinem disposuit
ut recumbemus cum abraham ysa-
ac et iacob in regno celorum Ideo
primo consideremus in mortuis
supplicium afflictionis ex quo debemus
formidare mollicia divicie Omnes
enim qui nos ad purgatorium
precesserunt informare purgatorii
successive conflabantur et nunc qui
vadunt ibi conflantur et purgantur
a peccati infectione Sicut exigente
divina iusticia diversitas peccatorum
inducat diversitatem penarum Quia
sicut in peccato est aversio a creatore
et conversio ad creaturam Ita propter
aversionem fit carencia visionis dei
et propter conversionem pena materialis
incendii et propter inordinacionem
racionis et voluntatis fit conformis
diversitas penalitatis Ita sed
in regno celesti sunt multe man-
siones i. differencie premiorum quod
oculus non vidit nec auris au-
divit nec in cor hominis ascendit
que preparavit deus diligentibus
se gaudebunt enim supra se de
dei visione Infra se de celi et
aliarum creaturarum pulchritudine In-
tra se de corporis et anime glorifi-
cacione Et iuxta se de angelorum
et hominum associacione Sic e
contrario in regno infernali Sicut
in purgatorio et in inferno erunt
et sunt varietates penarum et
differencie suppliciorum quia ibi ex-
istentes dolent de carencia
visionis divine de anime et
corporis turpitudine et demonum
associacione Immo tantum est
ibi vis doloris ut nullus eorum
digne non potest nisi qui est ibi vis doloris

impelleret et inito quod iuste pateretur
quod nollet quin non peteret nisi vellet
ex quo ignis purgatorius tam
fortiter urit et animam tam
intense affligit quod ipsa mallet
omnem penam que excogitari
posset per spacium parvum sustinere
Anima inquid Augustinus in libro
de penitencia ignis purgatorii
quamvis non sit eternus miro tamen
modo est gravissimus Excellit
enim omnem penam quam unquam aliquis
passus est in hac vita licet sancti
martires passi sunt innumerabilia tor-
menta Igitur qui nunc modo timet
digitum mittere in ignem ad spacium
unius hore aut parvi temporis debet
vehementer ne anima illius totaliter
illic cogatur cruciatum ignis sus-
tinere maior enim ibi sit dies
unus sicut mille anni hic ibi
Dicet quis miror aut dubitat
qualiter anima aut corpora peccatorum
non consumantur ab eodem igne
cum ignis purgatorii et inferni
factus sit ut serviat divine iusticie
ad puniendum peccatores de diversis
de ... veluti quedam instrumentum
ad execucionem iusticie diversas
qui ignis potest esse ita superiore
corporum sed non ab execucione tor-
mentorum sicut ignis non potest
sordibus metallorum sed potest pur-
[illegible] corporum Et hoc patet ex testi-
monio multorum qui in quem
purgacione existentes ex divina
permissione et premissione appa-
ruerunt multis quibusdam statuis
sicut et aliorum predictis purga-
cionibus existentium narrantes
communicantes eos ut sibi assi-
tuis suppliciis parcerent et
petiverunt aliorum suffragia sua
vel ut alicuius corporis circa eos
facta prevaleret sicut de multis
scriptum est patet de quibusdam apparicionibus
apparitionibus et querelis Sed
preterea dolor quidam moderamen vel
[illegible] ad premissa attendunt
et ideo de penis purgatorii

non habent timorem eo quod timorem
causare ex consideratione terribilium
velud ceci serpentes possunt ire
ubi videntes non presumunt accedere
Inquantum videntes terribilitatem
considerant et ceci non / ita est
multi non videntes et ex fide et
scriptura penas purgatorii non
timent ipsum purgatorium in decessu
sed magnam habent presumptionem
Alii vero licet cogitant de predictis
penis tamen quia non firmiter credunt
ea que de eis dicuntur non timent
easdem unde quidam propter illud stultus
non credit quousque tangit sicud
exemplum patet de Sodomitis
qui nolebant credere Loth de destruc-
tione nec sermoni eius / quia vide-
batur eis quasi ludens loqui quo-
usque ira dei venit super eos Gen.
19 Sic ergo est de multis qui non credunt
quantitati earum penarum quousque
eas inciderint. Recitatur autem similiter
quod si crederent illas penas tan-
tum timerent eas eo quod non habent
de eis experienciam secundum quod dicitur
de adusto tamen / quod aquam cali-
dam quam [illegible] timet eam / quod ille qui
expertus est adustus. Recitatur autem legitur
in libro de purgatorio patricii
de illis qui fuit in eo / quod post re-
versionem continue mansit
[illegible] / et omnia dulcia
huius vite fuerunt eis amara. Alius
quidam eciam dixit quod si lacus magnus
qui erat ante eum esset totus igneus
quamquam vellet esse in eo ut posset
evadere penas purgatorii / legitur eciam
de beato martino qui ut scribit
sanctus Cyrillus de morte beati Jeronimi
postquam fuit revocatus ad vitam
corporalem continue conspiciebat lac-
rimis [illegible] quod beatus Augustinus orabat
dicens domine hic ure hic seca ut
illic parcas / quare tu qui tribulis
quasi plaustrum petrum. Et petrum
addis pedes formida / quia res tua
tunc agitur paries cum proximus ardet
et felix quem faciunt aliena pe-
ricula cautum. Pensa quod deus [illegible]
ut ait apostolus Omnia nuda

Cirillus de morte Heronimi

Augustinus orabat dicens hic ure hic seca hic [illegible] etc.

sunt et aperta videt omnia scelera tua
et peccata quanta sunt quoad magnitudinem
quota quoad multitudinem / qualia
quoad ingratitudinem / que sunt contra
ad spem contrarie eciam ut ait apostolus
2 Cor. 5 Omnes nos manifes-
tari oportet ante tribunal Christi ut referat unusquisque prout
gessit sive bonum sive
malum. Item si dignus est regno regnum
recipiat. Si in inferno ad infernum
descendet / qui paratus est dyabolo
et angelis eius. Et ibidem erunt ad tenebras
exteriores ubi erit fletus et stridor
dencium [illegible] / [illegible] lapi-
des sicut [illegible] terrore nunc conterantur
formidine non [illegible]
considerandum in mortuis supplicium
afflictionibus ut [illegible] timore
nos earum penarum ne in eas
incidamus. Advertamus igitur fallacias
mundi delectacionem et brevitatem eius
qui eius delectaciones tales corporales
presentes animas suas futuris afflictionibus
trucidandas exponunt / Similes enim
sunt tales cuidam homini de quo
scribit Damascenus in speculo historiali
qui dum a facie unicornis ne
dum ab eo devoraretur velociter fugeret
in baratrum magnum cecidit / dum
autem caderet manibus arbustulam
quandam apprehendit et in basi quadam
lubrica et instabili pedes posuit
respiciens igitur vidit duos mures
unum album alium nigrum incessanter
arbustule radicem quam apprehenderat
corrodentes et iam prope erant ut
ipsam abscinderent. In fundo autem
baratri vidit draconem terribilem
spirantem ignem et aperto ore ipsum
devorare cupientem / Super basim vero
ubi pedes tenebat vidit quatuor
aspidum capita inde prominencia
elevans autem oculos vidit quod
exiguum favum mellis de ramis ar-
bustule [illegible] manantem obli-
tus est periculi in quo undique positus
erat se ipsum dulcedini illius
totum dedit / unicornis autem figuram
mortis tenet que hominem semper sequitur
et apprehendere cupit. Baratrum vero mundus

est qui omnibus malis plenum est arbus-
cula undique est vita quam plorans
dies et noctes quasi pruinam albam
et nigra messam concinunt et deficere
appropinquat. Caro quattuor assiduis
corporis constitutum elementis compositum quibus
inordinatis corporis ymago dissoluitur,
diues terribilis est os deum cunctos
vorare cupiens, dulcedo vanitatis seculi
delectacio fallax mundi per quam homo
seducitur ut periculum suum nunc conside-
ratur. Caue ergo undique undiquaque
periculum propter quod dicit beatus Crisostomus: sic vi-
uas ut quasi omni hora omni
momento morti paratus appareas
quia qua hora non putamus filius
hominis veniat. Luce xii. Sic ergo
homo memorare nouissima tua
et in eternum non peccabis. Ecclesiastici vii.
Dixi secundo ut consideremus ex mor-
tuis obprobrium corporalis dissolucionis
ex qua mors horribilis efficitur
superbie; homo quippe cum mor-
tuus suis vermibus corroditur corpus
quasi suum demens vertitur; sic mors
prius induerat humilitatem alterius [illegible]
Ecclesiastici xxxviii. scilicet memento iudi-
cii mei sic enim erit et tuum, michi
heri et tibi hodie. Et ideo legitur [illegible]
in hominis potestate prohibere spiritum ne-
que potestatem in die mortis nec mittere
est mortis et quando hora cessat
potestas hominis, quia tunc virtus corporis
est prostrata et anima quasi paulo-
minus corrupta vene rumpuntur vi-
tales spiritus corrumpuntur, spiritus organi-
cis non vtitur et anima ad resolucionem
corporis bellum multiplex quod tunc
agitur et affligit cum pugnat
morbus dolor demonum dum cum [illegible]
studens cum valitudine. Amor naturalis
cum diuina iussione. Amor enim
pugnat pro existencia spiritus [illegible]
sed deus preualet qui iubet egressum
de hoc bello. Dicit beatus Ieronimus ad paula-
mentum quod bellum et sic tunc
ut necare adeo ad iuuandum. Unde
dicit beatus Crisostomus: sic viuas ut omni
omni hora, omni momento mor-
ti paratus appareas quia qua hora
non putatis filius hominis veniet.

Luce xii. Sic ergo homo memorare
nouissima tua et in eternum non peccabis
et tunc de secundo. Dixi tercio quod consideremus
pro mortuis vinculum naturalis obliga-
cionis ex qua omnes misericordie compassiua
inseri (consideremus) ex quo vinculum
naturalis obligacionis quod solum ex racione sumus
unum et ex naturali affeccione quod sumus
heredes defunctorum ad multa sumus obli-
gati. Item obligati ex parentibus dum
viuunt ut eis subueniamus plus quam dum
in carcere purgatorii sunt ad succurrendum
eis ex obligati supponunt tamen quod
dum viuunt ex caritate et naturali affec-
tu secundum facultatem unicuique con-
stitutum [illegible] tenere multo magis
quod [illegible] purgatorio pur-
getur. Quarto ergo est cogitacio pro fide
defunctis operare ut apostolus salutet
ii Machabeorum xii. Quibus enim videbitur
deum visione glorie donec soluunt
usque ad nouissimum quadrantem [illegible]
in persona eorum [illegible] Clamant
dicentes animam meam quasi dicat
principium non possido educere et
ideo spem meam tollite ad auxilium
iuxta illud Iob xix. Miseremini mei
miseremini mei saltem vos amici
mei. Miseremini quia grauissimas penas
sustineo et me liberare non valeo.
Miseremini mei quia longius species salutis
subsistit magnus [illegible] dicit
miseremini mei quia a visione dei
suspendor et variis penis crucior.
Miseremini vos amici quibus in
hoc seculo [illegible] fui [illegible]
[illegible] et [illegible] corporis
et spiritualis impendi. Sed heu quia
hodie solent amici [illegible]
proximi obliuiscuntur amicos nati et
patrui. Non solent amici hodie
nisi curare de quo [illegible] quamdiu
[illegible] aliquid [illegible] ad se. Sed quia
tamen quamdiu videt [illegible]
tenere [illegible] manibus tamdiu applau-
dit sibi. Sed postquam non videt
eum aliquid habere [illegible] recedit
ab eo. Et ita faciunt multi amici
quod vite eorum [illegible] magis sunt amici
[illegible] quam [illegible] et [illegible]
[illegible] in persona sustinentur

purgatorium dicit scriptura Eccli
xxxviii memento iudicii mei
sic enim erit et tuum michi heri
et tibi hodie Et subdit ibidem
in requie mortui requiescere fac me-
moriam eius et consolare illum in
exitu spiritus sui Ex quo solummodo
parentes defuncti saltem quantum
respicit nutrimentum spirituale qui non
sunt habiles ad solvendum illi esse
qui vult ipsis succurrere Et quadruplex
sacrificium offerre mentale quod est
lacrimosa compassio / temporale quod est
elemosinarum largitio Singulare
quod est corporis Christi immolatio vo-
cale quod est devota supplicatio et
quodlibet horum debet offerre cum fidelitate
professorum / cum sinceritate dilectionis
cum simplicitate et rectitudine inten-
tionis Sicut ergo sacrificate sacrifi-
cium iustitie pro mortuis Sic enim
sacrificium purum immaculatum in
conspectu dei in caritate Nos ergo
in spiritu naturaliter obligati ne vos
super hoc illis deobligatis Quid igitur
sumus obligati ex debito volun-
tatem debite exponamus et
pro nostris benefactoribus et aliis pro
decessoribus nostris et specialiter pro a-
nimabus eorum ex [illegible] devotas
supplicemus deprecamur ut deus
omnipotens clementissima sua
bonitate veniam et indulgentiam
omnium suorum delictorum [illegible] ceteris
fidelibus defunctis velit indulgere
ut a penis erepti et ad vitam
eternam translati recumbent cum abra-
ham ysaac et iacob in regno
celorum que sunt verba in exordio
sermonis loco thematis coram
vobis recitata assumpta In quibus
quidem verbis talis introducitur
anime fidelium defunctorum fide spe
et caritate decedentium triplicis
quedam Primo appetitu
exultatione / cum dicit recumbent
Secundo quedam dignitate
consortii quia cum abraham ysaac

et iacob Tercio quedam a visione
dei quia in regno celorum ubi est
visio dei et habundantia omnis
boni Dixi primo quod anime fidelium defunc-
torum in fide spe et caritate decedentium
quedam spirituali exultatione
cum dicit recumbent Epule enim ille
non sunt carnales sed sunt spirituales
quas nec oculus vidit nec auris
audivit nec in cor hominis ascendit
carnalium epularum consideratio a quibus
eos existentium in purgatorio est
inductiva letitie Quia enim nulle
que sint in purgatorio considerando c
ardescunt de gaudio ac iubilo future
visionis beatifice Iam enim eis
gaudium future beatitudinis ex parte
gaudebunt supra se infra se circa
se Supra se de dei visione Infra
se de celi et aliarum creaturarum pulchri-
tudine Circa se de corporibus et anime glori-
ficatione et iuxta se de angelorum
et hominum associatione [illegible]
et nos considerantes vitam et semper
perpetuam et addimus [illegible]
et exultatione ponamus nos in
tanta custodia [illegible] ut
cavendo peccata implendo man-
data tollerando adversa [illegible]
de terra tamquam vivi lapides
in eternam in celesti edificio collo-
cari et tenebimus de illo Dixi secundo
et tercio simul quod anime fidelium de-
functorum in fide decedentium quedam
dignitate consortii quia cum ab-
raham ysaac et iacob qui cor-
posteritate hereditatis consortium beatorum
fideliter est promissa Genesis xxii et
xv capitulo Ubi deus dixit ab-
rahe semini tuo dabo terram
hanc quod apostolus exponens ad hebreos
xi capitulo dicit fide qui vocatur ab-
raham obedivit in locum exire
quem accepturus erat in hereditatem
et exivit nesciens quo iret
fide demoratus est in terra promis-
sionis tamquam aliena in casulis
habitando cum abraham ysaac et
iacob coheredibus repromissionis
eiusdem Expectabat enim fundata

habitur tamen tamquam artifex et con-
ditor deus secundum omnia. Ad hebr. xi. Ma-
nifestum quod licet filii israel qui et carnali-
ter erant filii abrahe terram promissionis
chanaan realiter et corporaliter pos-
sederunt prout deus promisit abrahe
ut Gen. xii et xv capitulo et
prout postea complevit introducendo
illos in terram illam Iosue filio
Nun duce ut patet in libro Iosue
per totum. Spiritualis autem ampliori
decorem et gratiam et item in amplius
pluribus libris indicat terra promissionis
quam expectavit abraham et ipse
et semine suo spirituali scilicet hiis qui
sequuntur vestigia eius in fide et ius-
ticia ut patet per apostolum ad Rom. iiii.
Hec est enim illa terra inventa
sed potius terra promissionis quam desideravit
et gratiam per fidem et iusticiam credidit
enim abraham deo et reputatum est
ei ad iusticiam Gen. xv ad Ro. iiii
et Iacobi ii. Omnes igitur fideles
hereditatem abrahe et posteritatis
eius consortium possidebunt. De qua
nunc ingredi in eam eius expectas
agimus pie credo. Unde abraham
interpretatur pater multarum gentium
quod in sui nominis mutacione dixit
ei deus dicens nec ultra vocabitur
nomen tuum abram sed abraham
quia patrem multarum gentium constitui
te Gen. xvii. Hec quidem non secundum car-
nem tantum sed secundum fidem et coheredes
promissionis et dei benediccionis de qua
Gen. xxii benedicentur in semine
tuo omnes gentes terre. Quapropter
iudeis gloriantibus et dicentibus
pater noster abraham est. Dixit
si filii abrahe estis opera abrahe
facite Jo. viii. Et ibidem vos ex
patre dyabolo estis et desideria patris
vestri vultis facere. Quod tractans ys-
dorus in libro primo de summo bono c.
xxiii dicit Non solum creacione
sed et imitacione vere filii dyaboli
inveniuntur ac per hoc illi sunt
semen abrahe qui imitantur eius
fidem quod manifeste ostendit
apostolus ad Romanos ix° dicens Non
omnes qui ex israel sunt hii sunt
israelite neque qui semen sunt abra-
he omnes filii sed in ysaac vocabi-
tur tibi semen id est non qui filii carnis
hii filii dei sed qui filii sunt promissionis
estimantur in semine. Qualem pre-
cedo agrum et pastorem nostrum
qui per absolucionem animus venit
in consorcium verorum filiorum abrahe
in terram lacte et melle manan-
tem iuxta illud Gen. xii. Veni in
terram quam monstrabo tibi faciam-
que te in gentem magnam et benedi-
cam tibi. Hic etiam compunctus ado-
lescencie motibus cepit mox ma-
turitate concepta sicud pater eius
abraham in flore iuventutis sue
egressus de terra sua et de cognacione
sua et de domo patris sui vocatus
a deo tamquam aaron adducendas fratrum
salutis plebis eius reddere populum ac
acceptabilem deo sectatorem bonorum
operum et pacem deo plebem perfectam
quem enim deus promiserat vere plas-
bona in spiritualibus et secularibus est
largitus. Quapropter elegit eum dominus
in sacerdotem sibi ut esset cum populo eius
eius ductor et doctor ad sicud enim
doctrina consueverat genere tunc populorum
Deus etenim sicut dicitur confluebant
ei habundanter spiritum sapiencie et intellectus
ut esset inter doctos doctior inter sapien-
tes sapiencior ut lingua eius inter
principes loqueretur sapienciam. Erat enim
pro plebe domini tuba clamans sal-
tem pro lumine inter altissi-
hec hinc dicere vere et pastor
omni tempore attencionibus cum annis
incipiens singulis etatibus vite sue
quasi singulis diei horis tamquam di-
ligens cultor et operarius in vinea
domini sabaoth laboravit detestabiles
predicando errores refutando heretica
legendo et visitando inter de eximiis
fructuosissimus per oracionibus lacrimis
operam insudando. Quibus non
obstante sua frequenti consuetudine
fidelis consummacione ipsius adeptus
libere pervenit subsequens laborum
assiduitate perveniente altissimo
felici consummacione et premiis
curatorum perpetue quiete vite

trāsitore cursu clausit ꝑꝛ qđ
patre fideli ꝑissimū eū feliciter
de hoc mundo migrasse et in con-
tū sīoꝝ abraham et ysaac
et iacob puenisse uel de vest
suffragiis cito puenire ad reg-
num celoꝝ ubi est visio dei et beata
sanctoꝝ cū habundancia et fru-
cione om̄ bonoꝝ adque nos
cū eo et omnibꝰ fidelibꝰ defūctis
ꝑducere dignetur dn̄s nr̄
ihesus xp̄us qui viuit et regnat
in s̄cla s̄cloꝝ Amen

Et qr̄ s̄cd̄m Aplm̄ ꝑ ad thimo-
theum .2º. obsecraciones oraciones pos-
tulaciones et grāꝛ acciones
p̄ omnibꝰ sunt faciende Primo
eni Recomēdo vobis p̄ statu
vniuersalis ecclesie que ut cernitis sub
grauibꝰ pestiferoꝝ hereticoꝝ ac
scismaticoꝝ insultibus laborat ad
necessitatibꝰ eius pace et statu
felici et p̄ p̄mo capite sanctis-
simo in xp̄o pr̄e et dn̄o
nr̄o dn̄o Martino pp̄ quīto
de totis cordibꝰ nr̄is deuote ex-
orabimus Recomendo etiam vo-
bis ꝑ reuerendissimo in xp̄o p̄rem
et dn̄m dn̄m Albertum archi-
ep̄m Gneznen. Primatꝫ et
dn̄m Reuerendum Albignenū ep̄m
Cracouiensem huius alme vniuersitatis
cancellarium Recomedo specialiter
ordinibꝰ vr̄is Serenissimū prin-
cipem et dn̄m dn̄m nr̄m Wla-
dislaum Regem polonie In-
clitum qꝫ dn̄am Zophia Reginam
huius regni ac liberos eoꝝ ut
ipsis pacem et unionem fidelem
et regnicolaꝝ deuocionem pro
statu eoꝝ in pace et feliciter
conseruet diuina Recomedo
etiam vobis v. dn̄m nr̄m Rectorem
huius alme vniuersitatis Nouā eciam
totis venerabilibꝰ dn̄is doc-
toribꝰ ac mḡris huius vniuersitatis
ut deus dn̄s remunerator
corp laboꝝ mercede remunereret

semp̄terna Ceteꝝ recomendo vobis
p̄ quolibet dn̄am hedwigim
olim Reginā polonie felicis
recordacionis que prima extitit
huius vniuersitatis fundatrix et exti-
pnatrix et auctrix Et magistrum Bo-
gusmirum huius ecclesie plebanum
cū p̄ntes exequias agimus
vna cū antecessore suo magistro
Nicolao Balbi dicto et Ite digno
plebano huius ecclesie magistrum Ni-
colaum Scholasticum magistrum ysucis
magistrum Stanislaum de prus cum
cū omnibꝰ benefactoribꝰ et fau-
toribus doctoribꝰ et mḡris bacc.
et studentibꝰ eciam noua aquilibet
exequias ac missas vniuersitatis huius
singularius celebrantur Istos omnes
p̄ ordinibꝰ recomendo qꝫ tamen
animas quas defunctos ut deus
dat vnius gratiam defunctis nostris
et omnibꝰ eternā gloriam Amen
Demum me ordinibꝰ vr̄is
et vos vniuersaliter recomendo Am̄

Utrum contricio possit tollere totum reatum
pene Thomas s̄cd̄m quod contricio
intensio pt attendi duplr̄ scilicet ex p̄
te caritatis que displicencia peti
cat composita vel ex parte dolor
sensibilis et utroqꝫ modo pt
tam intendi contricio quod tota
pena remittitur Bonauenturo tamen
confessio et pena iniuncte explerio
requiritur necessario remedium ipsius
preceptum Concordat hugo Thomas
et addit quod non solum ꝓpter preceptum tene-
tur confiteri et satisfacere sed ꝓpter certi-
tudinem quia non est certus sua ista
contricio fuit sufficiens ad totum
reatum tollendum Utrum contricio
peccatum dimissum si non confitetur ad
deos redeat Richardus hugo quod licet
contricione dimittitur peccatum quod fuit
cū ꝓposito puniendi et satisfaciendi
si tamen postea non sequatur confes-
sio vel satisfactio si ita sit oportu-
nitate peccatum dimissum contricione
non redit sed mortale peccat ille qui
pt confiteri et satisfacere et non
facit et sic elige de pe di. I
Magna Sequitur

In nomine dni

Spiritus domini replevit or-
bem terrarum scribitur Sapien-
tie p° c° et impnit sollemp-
nitatis officio p Egregius
doctor magni nominis ceteri spec-
tabiles dni et honorandi / Bts
Augustinus doctor eximius in
sermone domini i monte / sic igitur
Quod autem non potest auditu nec
oculis visu saciari Et nos nunc
saciati debemus enarrare prima
opa xpi que dulcia sunt sup
mel et favum et cariora sup
milia auri et argenti Inter
cetera autem opa xpi post eius
incarnacionem hoc est pcipuum s.
spus sci missio per quem facti sumus
filij adoptivi hereditatis eterne Fin-
naturaliter adventum filij xpi pcium
pthoplasti / eramus enim filij dyaboli
a dyvina filiatione exclusi et eter-
na btitudine pivati Tante igitur
miserie nre pr nr celestis
copaciens eximia i mensa piete
et clemencia misit filium suum
unigenitum in pcium nre redemp-
tionis Spm s in pivilegium nre
adoptionis / scilicet spm vero reseruat
in hereditate nre btitudinis / hec
autem fecit eximia i mensa pietate
et dilectione Vn dicat Scriptura
sic deus dilexit mundum ut filium
suum unigenitum daret Joh iij
Sup quibus verbis dicit B Greg
in omelia pentecostes festivitatis
Deus namque maior dilectio esse
potuit dilectione patris eterni ad
salvandum genus humanum / quod ad
ymaginem suam formare dignatus
est Unigenitum suum mittere
voluit / quia pter pvaricacionem primi
hominis qui ymaginem sui con-
ditoris inscrutabilem deviavit seductus
a dyabolo nisi non reformaretur
nisi deus omnipotens filium ad hoc
i mundum mittere dignaretur

Misit igitur deus pr filium suum
unigenitum i pcium nre redempcio-
nis Spm s i pcium nre adoptionis
scilicet spm vero reservavit i hereditate
nre btitudinis Hec ille Celebravimus
autem i retroactis diebus / debi-
tissima pura redempcione et redemp-
toris nri gloriosa resurrectione ac
mirabili ascensione / hodie autem
celebramus festum de nra filiali
adopcione s. de spus sancti mis-
sione p quem efficimur filij adopti-
vi hereditatis eterne Hic est quod co-
tinuencia videtur invocare spm sctm
qui ad pascha pparavit se ad sus-
cepcionem corporis dnici / et nunc
nos pparavit se ad susceptionem spus
sancti eo quod talis fuerit i effusione
ac si spus sanctus esset maior
quam filius Verumtamen quia spus sanctus
hodie celebramus adventum / debe-
mus qua colimus congrue sollempni-
tati hoc eterno ordine tanto dig-
ne festivitatis / huius gaudia
celebramus / si nos spiritualiter
dno aptos reddiderimus ad hoc
ut spus sci habitaculum nominemur
et simus / ea autem solum ratione spus
sci adventum et i habitatione apti
existimus / si et corda nra dno
sint amore repleta / dno mancipata
pceptis Unde salvator
nr xpus ihus aptare volens
discipulos suos ad spus sancti
susceptionem / dicebat eis / Si dili-
gitis me mandata mea servate
et ego rogabo patrem et alium
paraclitum dabit vobis Joh xiiij
Ubi tria i muntur ad spus sci
susceptionem requisita a nobis s. de-
siderium superiorum / Obediencia
mandatorum / Et ardor devotionis
Pmo i muitur in xpi amore seu
dilectione / de qua ipse disci-
pulis dixit Si diligitis me
Scdm apparet in mandatorum
observatione / de qua subiungit

Nota

madata mea suate / Sm o[mn]ia
in sui adp[ri]em d[e]p[re]tatone / d[i]g[n]a
adiuxit et ego rogabo p[at]rem meu
Om[n]ib[us] nat[us] xpi act[u]s est ma
instructio et congrue h[uius] tria ad
uetm sp[irit]us sancti nos adoptunt
Tca desid[e]rio sup[er]nor[um] sp[irit]us attra
hit[ur] Obediencia p[re]ceptor[um] loq[ui]
ei p[er]mitt[itu]r Et orone devotor[um] de
cent invita[tu]r De p[ri]mo in ps[alm]o
cxviii Os meu ap[er]ui et attr[a]xi
sp[iritu]m quia madata tua desi
derabam De 2o ysa lxvi Sup[er]
que requiescet sp[iritu]s meus nisi
sup[er] humilem et mansuetu et
trementem s[er]mones meos De 3o
Sap vii Optaui et datus est
michi sensus i[n]uocaui et venit
i[n] me sp[iritu]s sapie[nci]e Dicq[ue] et ap[osto]l[u]s
adhec tria nos exhortans dicit
Ad Ro xii Sp[irit]u fervetes quo
ad p[ri]m[u]m d[omi]no servietes quo ad 2m
orom instantes quo ad 3m
ocnuaseram hinni [...] ut i habitacl[u]m
tanto hospite p[re]parem[us] sp[irit]u fervea[m]us
p[er] amore[m] et dilecto[n]em / D[omi]no s[er]uia[m]us
p[er] madator[um] obs[er]vanciam / orom
insistam[us] p[er] sinceram devoco[n]em T[ri]a
h[ab]ere ergo nos adnos esse p[ro]babi[lem]
p[ro]missionem / dicetib[us] discipulis atq[ue]
nobis / rogabo p[at]rem et aliu[m] pa
raclitu[m] dabit vobis Joh xiiii Ad
orom aut[em] de[m] p[re]cipua nos i[n]vitat cetus
ap[osto]lor[um] qui t[em]p[o]re medio int[er] ascensio[n]e[m]
et penthecostes orom instabat
Act 1o hij omnes erant unanimit[er]
p[er]severantes in orone Isto nam or-
dine t[em]p[o]re nascentis eccl[es]ie visitata
est in h[ab]itib[us] regionib[us] univ[er]sa[lis]
q[uia] sp[iritu]s d[omi]ni replevit orbem t[er]rar[um]
Et qua ad p[re]dcta sunt omnib[us] q[ue] [...]
no sumus ydonei / eo q[uod] nemo
p[otes]t dicere d[omi]nus ihus nisi i[n] sp[irit]u
s[an]c[t]o p[rim]e Cor xii Ideoq[ue] dicit Da-
mascen[us] libro p[rimo] Convenientissim[um]
vincendi modus esse videt[ur] ut

in omni t[em]p[o]re in quo quis exercet[ur] p[ri]m[u]m
p[er] sp[iritu]s s[an]c[t]i gr[aci]am impleat[ur] et est
Gt lo viii hoc opus nimi[u]m rite
paginam p[er] sp[iritu]s sancti annuete
gr[aci]a p[er]mitty inchoavi[mus] concord[at]
b[ea]t[u]s Augustin[us] in libro de gr[aci]a
xpi et p[e]cc[a]to originali ubi dicit
dei virtus et gr[aci]a ubiq[ue] studijs
cooperat[ur] h[um]anis / ut nemo possit
sine ea edifi[ci]um sp[irit]uale edificare
nemo sine ea custodire / et nemo
q[ui]cq[ui]d sine ea incipe[re] et [per]ficere
Opus enim est nobis t[ame]n gr[aci]e
et appetere doctore[m] qui omnem
ignoranciam n[ost]ram sufficit i[n]ruere et
omnimoda sufficiam doctrine [con]fer[r]e
cui[us]modi est sp[iritu]s s[an]c[t]us teste
b[ea]to Greg[orio] 2o libro moralium Animu[m]
eni[m] memoriaz meam voluntate[m] et
docet ra[cionem] dicit minima palea[m]
pl[ur]ima c[on]tinet habitaclm patri resid[et]
et no[n] d[i]mitte q[ui]a s[ecundu]m eund[em] s[e]c[un]do mora-
lium / con[tra] stulticiam dat sapiam
con[tra] ebetudine dat intell[ec]tm
con[tra] p[re]cipitaco[n]em [con]siliu[m] cont[ra] ti-
more[m] fortitudine / con[tra] ignora[n]-
ciam s[ci]e[nci]am / con[tra] duriciem pietate[m]
et con[tra] sup[er]bia timore[m] Stulti
ig[itu]r sumus d[e]u[m] docere cupimus si s[an]c[t]e
sp[iritu]m no[n] q[ue]rimus h[ec] ille Ideo p[ro]loq[ui]s
sue gr[aci]e i[m]petrand[e] / sp[iritu]m humil[ite]r
i[n]vocem[us] p[ri]ma parte cantica letic[i]e
dicentes p[ri]us metrice Veni s[an]c[t]e
sp[iritu]s Subiungetes admediatrice[m]
n[ost]ram virgine[m] maria[m] inveni[m]
b[e]n[e]d[i]cta salutaco[n]em angelica[m]
videl[ice]t qua dicet reuerencia Ave
maria gr[aci]a plena [etc] iiii
Sp[iritu]s d[omi]ni replevit orbem
t[er]rar[um] ubi sup[r]a Reuerendi p[at]res
venerabiles ac ceteriq[ue] d[omi]ni et
fr[atr]es h[ono]randi b[ea]t[u]s Greg[orius] in
omelia p[re]sentis festiuitatis lo[quitu]r
in hec v[er]ba xpm nasci pati
resurrexisse et i[n] celos ascendisse
p[ro] augmento fidei modicu[m] p[ro]-
fuisset si sp[iritu]s s[an]c[t]us adveniens
ap[osto]lor[um] p[ro]po[sit]a illustratione et

et cofirmacone no(n) venisset eo q(uod)
post ascensionem dni restabat sim-
plic et indoctis fidem docere et
p(er) vniu(er)sum mundu(m) diffundere Infi-
delitate ydolatrie ac alia vicia
extirpare / oppositas q(ue) v(ir)tutes con(tra)
tyrannidem potentu(m) seminare
p(ro)pt(er) multu(m) in(di)gebant sapia
addocend(um) et potentia adresistend(um)
maxime rudes hoi(m)bus et t(er)-
ptis piscatoribus quales erant apl(ic)i
p(er) quas fides debuit p(re)dicari et
dilatari / que no(n) i(n)uito sp(irit)us
s(an)c(t)us qui est mentiu(m) cosolator
et v(er)itat(is) doctor. eu(m) paclitus
et sp(iritu)s v(er)itatis in scriptura dicit(ur)
venit sup(er) ap(osto)los in lig(u)is igneis
ut eos loquentes et ardentes faceret
et velud sp(iritu)s torrens ac vehemens
ut mentes eor(um) i(n)visibilit(er) illustra-
ret sapia ac cofortaret potencia
contra eos discrecione et timore
fidem constant(er) p(re)dicaret et
orbem t(er)rar(um) doctrinis evangelii
repleret / q(ui)a s(e)c(un)d(u)m b(ea)t(u)m Bern(ardum)
Sp(iritu)s s(an)c(t)us d(icitu)r lux inobfuscabilis
et doctor v(er)itatis / fax sine ignis
(con)extinguibilis / Et donator caritat(is)
pax inp(er)turbabilis / amator v(er)i-
tatis / fons inobliquabilis et lar-
gitor liberalitat(is) qui solus suffi(ci)t
creati sp(iritu)s capacitate et desi-
deriu(m) adimplere / teste b(ea)to Aug(ustino)
de v(er)bis dni ca(pitul)o xxxij(o) dicente
q(uo)d q(ui)d deus dat vel p(ro)mittit p(re)t(er)
se nichil animo meo sufficit
nisi se ip(su)m dederit et p(ro)mitteret
vn(de) subiungit O dne p(ro)misisti
michi o(mn)ia bona s(ed) a me iam
te da te solu(m) et sufficit michi
h(uius)modi ille vn(de) d(icitu)r Crisi(us) sup(er)
Cant(ica) cant(icorum) nullus homo
in hac vita excogitare p(otes)t feli-
citate veriore suavitate dulciorem
q(uam) cu(m) mens sibi p(er) gram
sp(irit)us advenisse sensit caritate(m)
et inito q(uo)d d(icit) B. Jero(nimus) in ep(isto)la
ad paula(m) et eustochiu(m) Tute

asserere magis mallem fore corp(or)is
et an(im)e voluntate / quia du(m) sp(iritu)s s(an)c(tu)s
p(er) sua(m) dulcissima(m) m(en)ti adveniet
caritate est h(ic) est q(uod) cu(m) sp(iritu)s s(an)c(tu)s
mentibus fideliu(m) i(m)mittit(ur) effectus
multiplicat largitat(is) magnificentissime
i(n)fundit p(ro)pt(er) q(uod) sacra scriptura ob
multiplices effectu(m) ip(siu)s multiplicibus
sacris appellat no(m)i(n)ibus / dicit(ur) na(m)q(ue)
paclitus Joh. xiiij paclitus aut(em)
sp(iritu)s s(an)c(tu)s etc. q(uod) latine d(icitu)r (con)sola-
tor seu cosolato / eo q(uod) (con)solaciones
celestes mentibus ho(m)i(nu)m instillat
du(m) eni(m) dona sacramentor(um) dist-
buit reuera (con)solacionem p(er)ficit ait
vn(de) ysidor(us) de su(m)mo bono c(apitul)o de
sp(irit)u s(an)c(t)o Credo eq(ui)de(m) q(uod) magna
cosolacionem sentit / qui revelante
sp(irit)u s(an)c(t)o aliquid dicit vn(de) s(e)c(un)d(u)m
b. Gregoriu(m) in omelia penthecos(tes)
paclitus g(re)ca locucione advocatus
d(icitu)r vel (con)solator qui ideo advocat(us)
d(icitu)r / q(ui)a p(ro) errore delinquenciu(m)
apud iusticia(m) patris intervenit
et interpellatur qui v(n)us s(u)b(stan)cie cu(m)
patre et filio exorare p(ro) delinquen-
tibus p(er)hibetur / q(ui)a eos quos
repleverit exorantes facit
vn(de) Aug(ustinus) in l(ibr)o de v(er)bis dni
paclitus d(icitu)r advocatus fideliu(m) Iste
est defensor et p(ro)tector fideliu(m)
in se sperantiu(m) sine quo nichil
valid(um) nichil s(an)c(tu)m / iste suos p(ro)tegit
iste defendit / iste p(ro) eis pugnat
quos meritis glificat Iste eni(m)
est paclitus sp(iritu)s s(an)c(tu)s de quo d(icit)
d(omi)n(u)s Joh. xiiij paclitus aut(em)
sp(iritu)s s(an)c(tu)s que(m) mittet pat(er) i(n) no(m)i(n)e
meo ille vos docebit o(mn)ia Su-
qua aute(m) salvatori(s) s(ecundu)m causas
tangit(ur) missione sp(iritu)s s(an)c(t)i Primo
na(m)q(ue) missus est sup(er) ap(osto)los ad
consoland(um) mestos q(uo)d not(at)(ur) cu(m)
dicit(ur) paclitus q(uo)d id(em) est q(uo)d (con)sola-
tor. Secundo ad vivificand(um) mortuos
q(uo)d notat(ur) cu(m) d(icitu)r sp(iritu)s q(ui)a sp(iritu)s
est qui vivificat s(ecundu)m Joh(annem) vj(o)

ter ad sanctificandum immundos quod notatur
cum dicitur sancti / sic enim spiritus quia vivificat
ita sanctus quia sanctificat et mundat Ps. Mun-
dabis idest quia mundus Quarto ad
confirmandum amorem inter discordes
et odiosos quod notatur in hoc quod dicitur pro-
cedit enim dicitur eo quod naturaliter diligit nos
Quinto ad salvandum iniustos quod notatur
in eo quod dicitur amore meo qui est Ihesus
quia salus interpretatur Innocencius quo
Ihesu, idest salutis pater misit spiritum sanctum
ut ondet quod ad salvandas gentes venit
Sexto ad docendum ignaros quod notatur
in eo quod dicitur ille vos docebit omnia
Iste enim spiritus dicitur spiritus veritatis / quia
patri et filio consubstancialis et coeternus Spiritus
veritatis spiritus bonitatis eo quod omnia
que docet bona sunt nullo falsitatis
errore obducta / Hunc spiritum veritatis
mundi impii et mendaces superbi et
furiosi et gulosi capere non possunt amores
enim mundi sunt pollutus non dile-
tacionis sed merito Ideo tam mundum
tam splendidum tam gloriosum non
valent capere nec possunt tenere nec
quiete possidere / qui enim secundum carnem
sunt que carnis sunt sapiunt / qui
non secundum spiritum sunt, que spiritus sunt
senciunt Ad Romanos viii Dicitur enim
donum dei altissimi per comparacionem ad
nos / quia omne datum optimum et omne
datum perfectum desursum est. descendens
a patre luminum Iacobi primo Dicitur fons
vivus eo quod septuplici rivo donorum
fluit (per que quidem dona nobis con-
datur vita iusta et constituitur vita
glorie / que dona spiritus sancti septem
sunt et enumerantur Ysaie xi Requiescet
super eum / spiritus domini / spiritus sapiencie
et intellectus / spiritus consilii et
fortitudinis / spiritus sciencie et pietatis
et replebit eum spiritus timoris domini /
Ad litteram licet enim propheta locutus est
de Christo / quibus tamen membris eius
spiritus sapiencie in diligendo spiritum
intellectus in cognoscendo spiritum
consilii in docendo spiritum fortitudinis

in sustinendo spiritum sciencie in confitendo
spiritum pietatis in comparando spiritum
timoris in retinendo Dicitur et ignis
quia affectum accendit Ps. caluit
Luce Advenit ignis divinus non
comburens sed illuminans / non consumens
sed lucens et invenit corda disci-
pulorum receptacula munda et tribuit
eis carismatum dona Item caritas
non solum quia amor est patris et
filii sed quia quod nos amatores
quasi sibi amatores facit et cari-
tatem dei et proximi infundit, deus
in quantum illos maxime amat quos
sibi amatores per spiritum sanctum constituit
cuius est ratio quia tam bonum non nisi
amando confert Iuxta quod in
persona domini dicitur Proverbiorum viii Ego
diligentes me diligo / non quasi nos
prius dilexerimus deum sed quia ipse
prius dilexit nos / prima Iohannis iiii
Ac ideo tu amatus sit in caritate
necesse est quod per spiritum sanctum non
solum sit deus in nobis sed nos in ipso
Unde dicitur prima Iohannis iiii Qui manet
in caritate in deo manet et deus
in eo Et iterum In hoc intelligimus
quoniam in eo maneamus et ipse in nobis
quoniam de spiritu suo dedit nobis Et
dicitur spiritualis unccio quia omnes
tribulaciones mundanas suaves
facit et iocundas Iuxta illud In
labore requies in estu temperies in fle-
tu solacium Et ii Corinthiorum primo Qui
autem confirmat vos deus / et qui
signavit nos et dedit pignus
spiritus in cordibus nostris. Unccio enim
docet vos de omnibus prima Iohannis ii
Item dicitur dextre dei digitus
quia sicut corporales res digito de-
monstrantur / ita per spiritum sanctum res
spirituales videntur oculo spirituali
Est ingenium optimum quia intellectum
et agnicionem dei / et similiter primus
illuminat / mundandus idest est oculus
mentis ut mentem videat spiritum veritatis
Unde Augustinus Quanto magis anima se
se studet assidue lavare mentis
sordes ut in illa habitet mentem

tante btitudis hospes Et hyno sup
actus aplor adueniente ergo spus sci
in aiam mundi hmoi allobis tollit
ipugnacom atq molestia vniusam
et etni laus confert tandem senitate
ideo q d sapie xii o qm bonus
et qm dulcis est spus tuus in
nobis Et quia multi sunt effectus
spus sci ut predictum est Ap b tu
specales effectus consecuti sunt ex ei
missione pmo eloquencia i lingwar
2o audacia intoruneer 3o effi
cacia in miraculis et ex eo pter
tom apertis pdco enim missus
est spus sctus aplis hoibus ut me
tes eorum illuminaret consolatoz pparz
et in fide confortaret Vnd dt b
Aug in quodam sermone Spus
scus infirma corroborat aspa pla
nat ardua pursitat Et quia in
hac vita difficile videtr lenificat
et ut gna dicat est in psedens
in spu sco omnis gra donorum
consistit ipe enim prout volt grarum
dona largitr alys dans donum
sapie alys scie alys fide atq
ita vnicuiq virtute spus sci ds.
gratia tribuitr ut in omnibus vnus
et idem spus habeatr Qnis enim
loquitr in nobis aut locutus est
misterius diuina misteria nisi spus
scus apud aplm i cor xiiii
spus loquitr misteria Et alibi
dt dus non enim vos estis qui
loquimini sz spus patris vri qui
loquitr in nobis Et de pphetis
dz 2e petri 1o c spu sco inspirati
locuti sunt dei homines Et in simbolo
fidei dicitr Qui locutus est pphetas
ipse ut ait Bern sup cant metez
quam replet obumbrat et omem
temptacoim fluxū temperat et dum aura
sue inspiracois mentes suauiter tangit
quicquid noxij caloris sustinebat ex
pellit et quam iam forsitan
nimius estus viciorum marcidam
fecerat vmbra sua protegens
recreat ut dum in eius possessio
tone sedens pausat vires
colligat quibus ad vita eterna
robustus erat Item quale
pignus nobis filius dei ad
tor hominum reliquit q lem et qualem
doctorem nobis misit qui varia
bona in cordibus fidelium operatur
ornare summope quibus cordibus suum
hospicium Venit enim tronum et dua
tonem eorum dispensat eo quod filios
adoptionis gram sua effunde dignatus
est ornamento pfusis gaudiis totus
in orbe terrarum mundus exultat
chorus fidelium in leticia et ex
ultatione ad laude et gram accede
sic inchoat solempnia missarum
Spus domini repleuit orbem terrarum
que fuerunt ex prius collata prima
Inspectus q pbis tali introduct
nove possumus tria ad sollempnitate
presentem ptinencia f domini prmis
sorum excellencia in hoc q d spus
domini summi largitoris affluencia
in eo subiungitr repleuit Aptis
susceptorum congruenciam ad qz
orbem terrarum Qui in pleat dant se
donant incomparabilis preciositas quia
spus dni de quo scriptum est Spus
eius ornauit celos Job xxvi
Item sudit accidi praestantissimi in
estimabilis copiositas quia repleuit
Ipso enim largiente repleti sunt omnes
spu sco Actuum 2o Item declaratur
nunc acceptissimi dilatabilis
receptiuitas que ptinet ad orbe
terrarum de quo scribitur orbe terre et
plenitudinem eius tu fundasti ps lxxxviii
hic est enim spus veritatis qui informat
ignorantes inspirat me scio
Item spus domini domini nigm
eius qui de se dixit Ego sum
via veritas et vita Joh xiiii
Spus caritatis qui infert
diligentes in dulcedine celestis
ut hodierno die pater aplis
quos repleuit et quo nisi scipo

scilicet spiritu sancto dicitur 1o Spiritus sanctitatis
qui reformat penitentes in perfectione
iustitie perfectam. Omnes enim peccaverunt et egent gloria iustificati
gratis per gratiam ipsius ad Ro. iii.
Dixi secundo quod in verbis premissis
notare possumus premissorum excellentiam
quia probat dati se donatoris cooperabilis prosperitas. Est enim spiritus sanctus
quidam spiritus donum, eo quod est donum
excellentissimum, summe met donatum,
donum copiosissimum, donorum largitor,
numine sapientissimum, rectorum consilium.
Quia spiritus domini, secundum quod eundem dicit
Ambrosius in libro de spiritu sancto, a multi
sunt spiritus quia legitur: qui facit
angelos suos spiritus, ps. ciii. et
ad Heb. 1o. Unus tamen est dei spiritus.
Hic tamen spiritus est donum a filio promissum
Joh. xiiii et xvi. Ipse etiam
est donum non tamen a patre, sed et a se
ipso datus, ut patet per Aug. xv de trinitate c. xix. Et allegat Aug.
in p. di. xv. dicente: sicut corpus
carnis nihil aliud est quam caro,
sic donum spiritus sancti nihil aliud est
quam spiritus sanctus. Inquantum quod donum
dei est in quantum datur eis quibus
datur. Apud se autem deus est
et si nemini daretur, quia deus erat
patri et filio coeternus antequam cuiquam
daretur ... satis patet spiritus sanctus
met est donum quod datur. Et subdit
Aug. Nec quia illi dant et
ipse datur ideo minor est illis. Ita
enim datur sicut dei donum, ut
etiam se ipsum dat sicut deus. Et
subdit. Non enim dici potest ipsum
non esse sue potestatis de quo dictum
est Joh. iii. Spiritus ubi vult spirat
et cetera. Et sic patet quomodo spiritus sanctus
est donum excellentissimum. Est etiam
secundo donum copiosissimum. De ipso
namque scriptum est divisiones gratiarum
sunt, idem autem spiritus 1o ad Corin. xii.

Ubi quia amplius enumerat multa dona
gratiarum, scilicet sapientie, scientie etc. sic concludit:
Hec autem omnia operatur unus et idem spiritus
dividens singulis prout vult. Est preterea 3o numine sapientissimum rectorum
consilium, quia ipse est spiritus veritatis
de quo xvi Joh. Cum venerit ille
spiritus veritatis docebit vos omnem
veritatem. Quia sicut dicit S. Ambrosius
omne verum a quocumque dicatur a spiritu
sancto est. Et 3 aliquibus s. spiritus sanctus
docuit apostolos omnem veritatem. 1
monuit ... quia ipse novit
seu Christus in terris. Homo et tamen
non sibi soli unio et aliis fuisset
datus spiritus sanctus non admisceretur
umquam falsitas, patet Joh. iii. ubi
solum hoc attribuitur ipsi. Quia ut dicit
Aug. ad Dardanum et allegat ag.
in 3o di. xiii. In Christo ita habitat
plenitudo divinitatis quia omni gratia
plenus est. Non ita habitat in sanctis
ut et in nostro corpore de sensibus singulis membris. Sed non quantum de capite. Ubi enim et visus est, auditus
et olfactus et gustus et tactus.
In ceteris autem solus est auditus
tactus. Ita et in Christo habitat omnis
plenitudo divinitatis, quia ille est
caput in quo sunt omnes sensus.
In sanctis vero quasi solus tactus. Cui
datus est spiritus sanctus ad mensuram
... negando quantam. Quia per omnem
veritatem intelligit omnem veritatem
ad salutem necessariam. Et etiam veritatem
figurarum veteris legis, ad quarum
cognitionem spiritus sanctus apostolos
illustravit, Iudeis in umbra
et errore remanentibus. Nam
illud apostoli legitur de filiis
Israel: obturati sunt sensus eorum, usque
in hodiernum diem idipsum
velamen in lectione veteris testamenti manet non revelatum
quod in Christo evacuatur. Et subdit

pascat nos ad omnis revelata fa-
cie gloriam domini speculantes in eandem
ymaginem transformamur a claritate
in claritatem tamquam a domini spiritu
2e corinth. iii ubi advertendum quod
mens humana ordinatur ad deum
et ad consequendum salutem per tria
scilicet per fidei integritatem per cordis cari-
tatem et spei firmitatem / et hec
tria spiritus sanctus non solum apostolis sed
etiam omnibus fidelibus mittitur conferre
dotavit / et expressius consequitur in aliis
agendis et vitandis plene nos
instruxit Unde et sapiens spiritu sancto
doctus nos de predictis breviter instruens
dixit Sapientie primo ubi thema Sen-
tite de domino in bonitate / et in sim-
plicitate cordis / quoniam illud quod
invenitur ab hiis qui non temptant
illum Ubi tangit fidei integritatem
cum dicit Sentite de domino in
bonitate sacram scripturam per quam
deus cognoscitur pie credite / et stu-
diose legite et quantum potestis
intelligite et quod non potestis de
deo per se vel humana ratione com-
prehendere pie credite / quia qui per-
scrutator maiestatis est opprimitur
a gloria proverbiorum 27 Cuius nam
humana ratio comprehendere vel perscrutari
posset misterium trinitatis et incar-
nationis / et corporis christi sub sacramento /
fidei nostre altissima que videntur
nimis modo humano impossibilia
nisi spiritus sancti benignitas illu-
minaret nostre mentis tenebras
sicut primitivos nostre fidei fundatores
hodierno die collustravit Quod
attendens sapiens dixit / que
in celis sunt quis investigabit /
sensum autem tuum quis sciet nisi
tu dederis sapientiam / et miseris
spiritum sanctum tuum de altissimis Sapientie ix°
et quia ad salutem non sufficit fides
nisi illa que per dilectionem operatur

ut patet per apostolum ad Galathas v° et
i corinth. xiii ubi dicit et si habuero
omnem fidem ita ut montes transfe-
ram caritatem autem non habuero ni-
chil sum Ideo mens humana per fidem
illuminata etiam debet esse caritate infla-
mata / et quantum ad hoc subdit sapiens
et in simplicitate cordis querite illum
autem dicens per dilectionem et amorem
et nichil aliud Canticorum 3° quesivi
quem diligit anima mea Ubi ad-
vertendum quod in predicto verbo sapiens
spiritu sancto docet nos de duo / scilicet
vita bonorum prelatorum et populi vel
ecclesiastici et scolastici ordinate
secundum deum regulatur quod sunt rectitudo
intentionis et sancte conversationis quod dicitur
simplicitate / Rectitudo pie devocionis
que est cordis sollicitudo districte
inquisitionis querite / et alterius
quiete contemplacionis in illo enim
solo vera est et sancta contemplacio
supra p° ut Simplicitas autem ista
debet esse cum prudentia iuxta
illud Matthei x estote ergo prudentes
sicut serpentes et simplices sicut
columbe Unde dicitur Iacob Genesis xxv
quod erat simplex et habitabat in taber-
naculis / et tamen magne prudentie
fuit erga fratrem suum in primogeni-
ta emendo Genesis ubi supra erga
patrem benedictionem surripiendo
Genesis xxvii erga avunculum
in pascendis gregibus sibi commissis
Genesis xxx erga uxores earum
pacifice regendo ibidem et aliis
sequentibus scilicet xxxi° et cetera et multis
aliis prudenter se agendo / et
in pluribus capitulis sequentibus ibidem
quod ubi commendatur simplicitas cum
prudentia / et non commendatur sim-
plicitas asinina / que est rudium
et stolidorum quales sunt clerici ig-
nari refugientes labores studii
et non curantes ignorantiam legis
domini dicentes quoniam simpliciter

ambulat confidenter ambulat ...
eius sacerdotis officium sit intelligatur
de lege iudic. ut patet per Ieronimum
in epistola ad paulinum ubi ipse
allegat dictum malachie prophete
malachie 2o labia sacerdotis custo
dient scientiam et legem requirent ex ore
eius quia angelus domini exercituum est
et utinam sacerdotes attenderent hanc
dignitatem suam quam dominus per prophetam nu-
merat cum angelis et iuxta dig-
nitatem tantam adquam aduocati sunt
electi et seruarent vitam suam
ut in lege dei meditarentur die ac
nocte ut dicitur psalmo primo et ad iusticiam
multos erudirent. Erunt illi dicente
daniele xii. Qui autem docti fu-
erint fulgebunt quasi splendor
firmamenti et qui ad iusticiam eru-
diunt multos fulgebunt quasi stelle
in perpetuas eternitates etc. De ipsis
namque proprie dixit b. petrus vos
estis genus electum regale sacerdotium
populus acquisicionis ut virtutes annuncietis
eius qui vos de tenebris vocauit
in admirabile lumen suum. i petri ii.o
E contrario de sacerdotibus lege dei
non curantibus dicit dominus per malachiam
prophetam vbi supra vos autem recessistis
de via mea et scandalizastis plures
in lege irritum fecistis quod dedi vobis contemptibiles
et abiectos omnibus populis. Et sic de
quibus si adhuc non viserent de celis
et sacerdotibus nostris qui non legi
dei student nec iusticie / sed superbie
et auaricie dolo et lucro. Et ideo
multi sunt mala pericula patimur
peccatis. Ezechielis xliii. Et ideo dixit
dominus per prophetam Extendam manum
meam super habitatores terre a
minore usque ad maiorem
omnes auaricie student / et a propheta
usque ad sacerdotem cuncti faciunt
dolum Jeremie vi. et viii. unde Jeronimus
ponitur in glosa et est ibidem q.
verbum dominum proiecerunt et sapientia nulla
est in eis. Effugienda est ergo ista asini-
na simplicitas / que est stoliditas
et occasio plurimorum viciorum et amplec-
tenda est simplicitas columbina que
est prudentum et iustorum / quod docens
nos apostolus dixit volo vos esse
sapientes in bono et simplices in
malo Ro. xvi. Et dicitur hec simpli-
citas esse duobus sine plica varie
intencionis sine ruga false opinionis
sine tegumento palliate fictionis.
Comma simplicitate non habent qui
faciunt opera bona humane honoris vel temporalis
humane laudis vel lucri temporalis et
non propter honorem dei et bonum proximi
eorum quibus dicitur Mathei vi.o Si oculus
tuus fuerit simplex totum corpus
tuum lucidum erit. Si autem oculus
tuus nequam fuerit totum corpus
tuum tenebrosum erit. Quod exponens
b. Augustinus libro ii de sermone domini
in monte dicit. Oculus dicitur intencio
qua quisque in opere suo fidem intuetur
cor nostrum agentes opus intelligitur
et sic oculus est simplex qui dicitur
salutis in fidem dirigitur / et qui sic est
huic tota congeries operum luce iusticie
coram deo resplendet. Etiam
simplicitatem non habent impii heretici
qui veritatem fidei sanctam quirunt
et errores falsarum opinionum docent.
Illi non sunt simplices corde et lin-
gua sed pocius duplices et bilingues.
proverbiorum xxviii. Vbi bilinguis quasi
simplicia et proveniunt usque admi-
tionem vetus. Ecclesiastici v.o De du-
plici corde et labiis scelestis et manibus
malefacientibus et peccatori ingredienti
terram duabus viis. Item simpli-
citate non habent proditores et dolosi
qui pretendunt unum ore et aliud
habent in corde / de quibus in psalmo
dicitur in corde et corde locuti sunt

quod heu tales multi sunt vnde impossibile
metto si deus eligeret facere istud
diligeres vno nempe die fient tecum
Zacharie sed Jeremie ix° dicitur sagitta
vulnerans lingua eorum dolum locuta est
nos autem omnem dolum falsitatem
et maliciam postponentes corporaliter simpliciter
et fidei integritate obediamus patri
celesti et dabit spiritum bonum diligen-
tibus se ut ait xps et tunc de primo
dixi secundo principaliter quod debebat promissio
nem possumus summi largitoris
effluentia qua preparat atque prestat inesti-
mabilis copiositas est enim
spiritus caritatis qui infert dilige-
tes in dulcedine sue et hec totum
patet in apostolis quos hodierno die
repleuit et repleuit autem eos se
ipsos copiose et liberaliter donis
graciarum copiose et affluenter et pre-
cipue caritate amoris sui / dico
primo quod repleuit eos copiose
et liberaliter magne enim liberalitatis
est alicui dona sua gratis dare
et sine spe retribucionis / longe
autem maioris immo maxime liberalitatis
est talem dare seipsum quod constat
verum esse de spiritu sancto de quo Aug.
li. 15. c. 19 in xv de trinitate c° (...)
sunt allegat actuum ix° de xiij
quod ipse de celo datus est in die pen-
thecostes et ex hoc concludit ipsum
esse deum qui dedit spiritum sanctum deus
enim non est / qui dat
spiritum sanctum / immo quanto est deus
qui dat deum ex quo patet quod non tantum
dona spiritus sancti dantur hominibus sed
ipsemet spiritus sanctus qui deus est
et tercia in trinitate persona Secundo
dixi sancto quod spiritus sanctus hodierno
die repleuit apostolos copiose et afflue-
ter / quia statim repleti spiritu sancto ceperunt
loqui variis linguis magnalia
dei ut patet actuum ij° capitulo hic incidit
dubium an quilibet eorum vnaliquam

una loquens ab omnibus intelligeretur vel
quod diuersis vicibus linguis variis loqueretur
ad hoc videtur dicere Aug. in sermone
primo huius festiuitatis / quod unusquisque
eorum vna lingua loquebatur et ab omnibus
intelligebatur / et erat velud manna de
celo quod in vna erat specie / et desiderantibus
exhibebat diuersa varietate
sapore quodcumque erat cui hoc agebat
qui sua donat omnino dominicae nostrae
Quidem ipse spiritus sanctus unus est
deus / et multa dona dignatur refundere
ita vna lingua erat et omnibus qui
aderant congruebat Sed sanctus Thomas
in 2a 2e questione clxxvj ar° primo in
responsione ad primum articulum dicit / quod quamuis
utrumque fieri potuisset scilicet quod per vnam linguam
loquentes ab omnibus intelligerentur aut
quod omnibus loquerentur / tamen conueniens fuit
quod ipsi omnibus linguis loquerentur quia hoc
pertinebat ad perfectionem scientie ipsorum
per quam non solum loqui sed intelligere
potuerunt / quod ab aliis dicebantur Si
aut omnes vna eorum lingua distincte
set hoc vel fuisset per scientiam illorum
qui eos loquentes intelligerent / vel
fuisset quasi quedam illusio / dum
eorum verba aliter ad eorum aures perferrentur
quam ipsi ea proferrent et ideo glosa dicit
actuum ij° / quod maiori miraculo
factum est / ut ipsi omnium linguarum generibus
loquerentur et Paulus apostolus dicit
Gratias ago deo meo quod omnium vestrum
lingua loquar primo ad Corinthios xiiij et
item allegat dictum Gregorii in
glosa super illo dicto ij° / ceperunt loqui
variis linguis sic dicens quod spiritus sanctus
discipulis igneis linguis apparuit
et eis omnium linguarum graciam dedit
Sed hic dici posset quod rationes et auctores
quas adducit sanctus Thomas
non concludunt quod deus eis dederit
donum graciam omnium linguarum ad loquendum
distincte in qualibet lingua / et etiam ad
quelibet intelligendum eorum dictum
erant omnes gentes (...) quia relato

Emittes docete omnes gentes / nec
fuisset quomodo quod ipsi ad omnes partes alijs
loquerentur uel aliorum linguas intelligerent
ut notum est. Ad quod bene stat quod
in tanta multitudine hominum diuersarum
linguarum loquerentur quasi subito
adfuisse ad predicacionem eorum / una
lingua loquentes ab omnibus intelligerentur
et hic uidetur miraculum maius ut pallie-
gatum est et quo ad hoc potius
pertinet propter illud Actuum ij° facta
autem uoce conuenit multitudo et
mente confusa est quoniam audiebat
unusquisque lingua sua illos loqu-
entes / et tamen de 2°. Dixi tercio quod
quod spiritus sanctus repleuit apostolos ho-
dierna die caritate amorose et so-
ciali et propter hoc factum est quod multitudinis
credencium erat cor unum et anima
una Actuum iiij°. Et unde hic in-
transformacionem per spiritum sanctum qui e-
st caritas et amor transfert aman-
tem in amatum et ita uult ut
uere unus spiritus sint. Unde de hoc
gloriabatur apostolus pro se et alijs suis
coapostolis dicens caritas dei diffusa
est in cordibus nostris per spiritum
sanctum qui datus est nobis Ro. v
Dixi tercio principaliter quod de verbis
premissis continetur apti susceptorum
congruencia in eo quod concluditur orbem
terrarum. Apostolos vero et apliciores ...
repleuit in quibus tunc saluandus
significabatur orbis terrarum de quibus
dicitur In omnem terram exiuit
sonus eorum / et in fines orbis terrarum
verba eorum Ps. xviij. quod aspiciens om-
nium omnibus ... eorum Ps. xxxij°
Ideoque salutem receperunt apostoli et viri
euangelici assumpti sunt ad ostendendam
ministerio predicacionis toti orbi terrarum
in remissionem peccatorum / Largitur ergo
dona spiritus sanctus fidelibus secundum

capacitatem eorum alteri fidem alteri
zelum. Alteri prudenciam / alteri deuocionem
unde apostolus ad Galathas v° enumerans
fructus spiritus sancti inquit fructus autem
spiritus est caritas gaudium pax pa-
ciencia longanimitas bonitas benignitas
mansuetudo fides modestia continencia
castitas. Ipse enim dat omnibus afflu-
enter et non improperat Jacobi p° Non [?]
dedit spiritum ad mensuram. Et dat sibi
desiderantibus usque ad plenum eos
replendo. Ipse enim qui est omnis
plenitudo omnem hominem quem
inhabitat totaliter replet. Unde Actuum
ij° dicitur factus est repente de celo
sonus tamquam aduenientis spiritus ve-
hementis et repleuit totam domum
ubi erant sedentes / quod sicut ille
sonus qui est uentus uehemens to-
tam domum repleuit ita quod nichil
aliquid uacuum / Ita et spiritus sanctus
hominem quem inhabitat replet. Itaque
repleti fuerunt apostoli / qui significa-
bantur per orbem terrarum ad agendorum
discrecionem ad expulsionem peccatorum
et aggressionem arduorum Unde Eccli.
xxxix. Si dominus magnus uoluerit
spiritu intelligencie replebit illum
et ipse tamquam imbres mittet
eloquia sapiencie sue / Dominus enim magnus
est cuius est orbis terrarum et pleni-
tudo eius / de quo propheta dicit
enim magnus sicut deus noster quis
dicet nullus utique / magnus enim
dominus et laudabilis nimis. Iste
enim dominus est intellectum penes se
Job xij Apud ipsum est sapiencia
et fortitudo ipse habet consilium et
sapienciam cui uolt per inspiracionem
Job xxxij Spiritus est in hominibus
et inspiracio omnipotentis dat intelligenciam
iste spiritus hodie apostoli repleti fuerunt

et ideo tamquam ymbres eloquia sue
sapie infuderunt et hoc qui tunc replevit
apostolos xpi cottidie replet predicatores
evangelii per orbem terrarum ut tamquam
ymbres fundant exhortationes
salubres super auditores Eccl. xi Si
repleti fuerint nubes ymbres super
terram effundet i. auditores devotos
Unde Actuum x° adhuc loquente petro
verba cecidit spiritus sanctus super omnes
qui audiebant verbum. Tercia similitudo
igitur invidia dyaboli mors intravit
in orbem terrarum et imitantur illum
qui sunt ex parte illius Sap. ii°
Ita e contrario benignissima bonitate
et caritate spiritus sancti vita re-
plevit orbem terrarum // quia et spiritus
est qui vivificat Joh. vi° et ii
Cor. iii° / et in eodem dicit apostolus
dominus autem spiritus est ubi autem spiritus
domini ibi libertas Unde apostolus Ro.
viii° Non accepistis spiritum servi-
tutis iterum in timore sed spiritum adoptionis
filiorum in quo clamamus abba pater
et sic spiritus domini in nos replendo
docet nos declinare a malo et
facere bona ut enim declinemus a malo
operatur in nobis compunctionem supplicationem
et peccatorum remissionem Unde beatus
Augustinus in sermone penthecostes festivi
qui incipit celebramus hodie sic inquit
Sacramentum recitendum addendum est prima
causa sine dubio spiritus operatur nam
in se dei quod est trita ratio docet
Et confirmat auctoritas / quis enim cum
ad ignem venit algens et fuit
calefactus dubitabit ab igne ei
fuisse calorem quem habere non poterat
sine illo / Sic ergo qui prius ingrata
te frigidus et postmodum pie flamme
quodam accenditur aliud scilicet spiritum
qui suum arguit et diiudicat non
dubitat advenisse / tandem adducit

quia repleta
est terra scientia
domini ysa. xi

autem quia cum loquuntur de spiritu sancto
quem accepturi erant credentes deo
dixit ille arguet mundum de peccato Item ille
ponit vero ideo posset penitere
de culpa / et nos supplicare pro venia
spiritus sanctus movendo corda hominum pos-
tulat pro nobis Ad Ro. viii nam quid oremus
nescimus sed ipse spiritus postulat pro nobis
gemitibus inenarrabilibus i. postulare
nos facit gemitibus inenarrabilibus
et cum interpellat pro nobis ipse cum
patre et filio delicta dimittit et re-
missionem peccatorum operatur Unde leo papa
in quodam sermone sic dicit Nam
est peccatorum remissionem sine sancti
spiritus advocatione non fieri nec vere
sine illo sicut expedit ingemiscere
aut sicut oportet orare Et subdit quod
paratum nobis preciosum est nisi spiritus miser-
ticors quia numquam venia meretur qui
alii i. confessionem deserit Item ille primo
sine spiritus gratia non possumus meri-
tum habere nec beatificari unde de eo
Sancta ecclesia ad spiritum sanctum cantat Sine
tuo numine nichil est in homine
nichil est innoxium Et ideo invocando
clamat Da virtutis meritum da salutis
exitum da perenne gaudium Quod
nobis concedere dignetur coeternus patris
et filii ipse spiritus sanctus qui cum patre
et filio vivit et regnat deus in
secula benedictus Amen

Hoc fac et vinces sic scribitur luc
x° c° et legitur in recenti domi-
nica evangelio hec verba p. doc
tores ac ceteri dilectissimi in xpo dilecti
secundum doctrinam beati Jacobi apostoli j°
c° qui autem perspexerit in lege
perfecte libertatis et permanserit in ea
non auditor obliviosus sed factor
operis hic beatus in facto suo erit
et secundum beatum Augustinum in glosa factor non
est sine lege stare nec iustificari
esse potest sine eius impletione quam
quidem lex per caritatem impletur. unde
secundum eundem super prima canonica Johannis
omelia v° quicumque habet cari-
tatem solam non habeat in ea simplex tibi
precepit alia sine non habes hanc habe
et legem implesti et in principio
tractatus de laudibus caritatis ait sic
inquit qui divinarum scripturarum multi-
plicem latissimam quam doctrinam sine
ullo errore comprehendit et sine ullo
labore custodit cuius cor plenum
est caritate dicente apostolo plenitudo
legis caritas. et alio loco finis
precepti caritas. quod est autem precepti
finis nisi precepti adimpletio. et quod
est precepti adimpletio nisi legis
plenitudo. nec dubitandum ullo modo
est qui templum dei sit homo in se habitat
caritatis dicat eundem Johannes deus caritas
est hic ille ad quam caritatem servandi
perveniat stilum condere proposui si quam in-
digne verba caritatis compos homo
enormis qui eam in cordibus suis seri-
nis non gestat. Sed enim beatus Bernhardus cum
illa doctrina vera et veneranda sit
cui quod lingua loquitur conscientia dictat
caritas suggerit spiritus ingerit indigne
de caritate predicat qui non amet
nec vim sentit amoris. Solus
primo de ea digne loqui poterit
qui secundum quod cor dictat intus exterius
verba proponit hic ille ut quod aliquis
tulit aliquod coram Benedicto v.

Bernardus

decaritate digne proponere valeam
primus impetrare adiuvem aliter
et pulcre dilectionis Mathei xxiii vigesimo
glosam retinuimus inter dicenda
sperabilem nunc dicere manum
Hoc fac et vinces scribitur ubi supra. Reve-
rendi doctores ac ceteri domini spectabiles
in xpo dilecti beatus Ambrosius tractans
illud custodiam legem tuam semper
dicit xpc nos redemit a maledicto
legis non sine lege dei ut quasi
sub lege natus per legem eximitur
in legis impletione quibus devo-
tionis primo super legem concedit
iam a lege liberatus post hanc tu
vitam lege tenendus. sic enim david
pollicetur esse vinceris ut hic et ibi
lex custodiatur hic in exemplum in
speculo et in enigmate illic non in
ipsa facie vitatis hic ille. quare hic
fac et vinces quod tunc fiet cum facie
ad faciem vivit discipulatorum
adolescentie. consummationi iuventutis
maturitate senectutis et omnes tue
aie etates sine passibus tuis domine
legis contingis. quousque deum facie
ad faciem intuearis propter quod hunc
in psalmo dicitur ibunt sed de virtute in virtu-
tem videbitur deus deorum in syon. quod
dicit tamen dum virtutum operibus
legem complebunt quousque ad deum per-
veniat visionem. et dominus Mathei xix
sic ad vitam ingredi serva mandata
et si anglicis mandatis observantia
conducat ad vitam pressim tamen ma-
dati dilectionis seu caritatis secundum
secundum beatum Augustinum libro de conpunct-
cia c. xiii caritas est dei via
ad homines et via hominum ad deum per
caritatem namque venit deus ad homines
et homines eligit et diligit deum
et ad deum currit. hic ille. hic quod
fac et vinces unde per hinc hec
deductione quero. quid sit istud
hic quod est faciendum est ut vita huius
studio quod est illud aternum
et consumatum verbum quod deus fac

voluit scripturam diliges scilicet dominum
deum tuum ex toto corde tuo et tota
anima tua et ex omni mente tua et
proximum sicut te ipsum ubi thema
Beatus Augustinus super prima canonica Johannis
omelia 7a breve preceptum tibi pre-
cipitur dilige et quod vis fac sive
taceas dilectione taceas sive clames
dilectione clames sive emendes sive
parcas dilectione parcas radix sit
intus dilectionis non potest de ista radice nisi
bonum exire de ipsa namque dilectione dei
et proximi scribit idem beatus Augustinus
in libro de disciplina christiana inquit
ubi precepta multa sunt in lege quibus
ipsa bona vita continetur Imperatum
et distinctum multum duo precepta sunt et
innumerabilia et preceptorum istorum pa-
ginas vix quisque enumerat tamen
propter eos qui se possent excusare vel
quia eis non vacat legere vel quia non
possunt intelligere ut excusationem nemo
in die iudicii habeat voluit scriptura
tum esse consummare et abreviare verbum
super terram hoc ipsum consummatum et
abreviatum nec obscurum voluit esse
deus verbum breve ne quis dicat
non vacavit michi legere verbum aptum ne quis
dicat michi non licuit intelligere et
per pauca concludens dicit et quod verbum
consummans et abrevians dicat diliges
dominum deum tuum ex toto corde tuo
et tota anima tua et ex omni mente
tua et proximum sicut te ipsum hec ille au-
dio idem in tractatu de laudibus caritatis
alludens sic inquit totam magnitudinem
et latitudinem divinorum eloquiorum
possidet caritas qua deum et proximum quod di-
ligimus docet enim nos celestis
magister et dicit diliges dominum deum
tuum ex toto corde tuo et tota anima
tua et ex omni mente tua et proximum
sicut te ipsum et subiungit Ergo
non vacat omnes scripturas paginas per-
scrutari omnia simmonia evoluta
... omnia scripturarum secreta ap-
... penetrare tene caritatem ubi

pendent omnia ad quam quisque caritatem
quibus obligatur videlicet in epistola secunda ad ce-
lestinum semper debeo caritatem que sola etiam red-
dita semper detinet debitorem redditur enim
cum impenditur debetur autem etiam si reddita fuerit
quia nullum est tempus quo impendenda iam
non sit nec cum redditur amittitur sed potius
reddendo multiplicatur Preterea nec ab ea
aliquis nisi excusationibus ... petitos
potest excusare Unde in libro de ... orationis(?)
... tota poteris michi dicere non habeo
quod tribuam egentibus non possum ieiunare
propter ... et a carnibus abstinere numquam
poteris michi dicere caritatem habere te non
posse ipsa namque est cuius possessio tanto
plus augetur quanto amplius erogatur
... caritas secundum eundem super ...
... Simone primo de Castello non erro-
gatur quia quod dicimus et quod diximus
et quod dicere possumus vel nos vel quicumque
alii vel nos vel qui post nos sunt fine nisi
caritate quia finis precepti caritas est
de corde puro et consciencia bona et
fide non ficta hec ille ergo hic ergo fac
et vives Diliges scilicet primo dominum
deum tuum ex toto corde tuo ex tota
anima tua et ex omni mente tua Ungit
primo ex toto corde tuo sinum sibi
includendo Deuteronomii xxx circumcidet dominus
cor tuum ut diligas eum in toto corde
tuo circumcidet dominus cor tuum scilicet va-
nas delectationes sive affectiones illicitas
auferendo ut diligas eum in toto tuo
scilicet cunctis rebus preferendo et vere hinc
est videmus enim quod inter bonum et
melius electio datur ad melius et quia di-
lectione dei nichil melius ideo ne ab
ipsa cor deficiat et ad bona temporalia
convertatur dominus delectationes temporales
quibus in corde fundatur illi precidit
et amputat sic enim diligi vult
deus ut nichil preter ipsum diligatur
neque cum hoc vult consorte in dilectione
quam pare non habet in delectationibus distinc-
tione Unde david in psalmo in toto cor-
de meo exquisivi te totum enim
cor exigit a te qui te totum fecit

et hoc est figuratum est leuitici iiio omnis
adeps domini erit iure perpetuo Et per isti
dolor quidam sint sicut nuphilistei blan
dicientes in duas partes diligendo scilicet
deum et seculum Unde Aug. in libro confessionum
Domine minus te amat qui tecum aliquid
amat propter quod tanto pre cor tuum
fuit ad aliquam partem parti tanta parte
minus est adde diligendum itaque est
creator in omnibus creaturis et tuncque
creature propter ipsum ut sic tunc creature
diligentur in ipso et ipse in solus di
ligitur hic ille diligendus est insuper
scilicet afficiendo deus glosus ex tota
anima ut premissum fuerit figura
est hic littera I Reg. xviii diligebat
Jonathas dauid quasi animam suam
per dauid scilicet xpistus per Jonatham qui
interpretatur donum columbe fidelis xpistiani
pucientis donum spiritus sancti quia enim
columbe specie spiritus sanctus super xpistum
apparuit actuum iio Sanguine per
columbam spiritus sanctus accipitur fidelis ergo
dauid xpistum sicut animam suam diligit
quia et ipse xpistus sicut animam suam
vmo plus quam ipsam dilexit Johannis
xv maiorem hac dilectionem nemo habet
ut animam suam ponat quis pro amicis
suis pro morientibus per inimicis Ro.
vo Cum inimici essemus reconciliati sumus
deo per mortem filii eius Ex tota ergo
anima diligere deum debemus Unde Anshelmus
ecce domine quia me fecisti debeo me
ipsum amori tuo totum quia uero me re
demisti in tantum plus debeo quantum
tu maior es me pro quo dedisti te ipsum
Dicit tertia 3o quod ex tota mente deum
diligere debemus iugiter scilicet reuoluendo Unde
deutero v quis det eos talem habere
mentem agit dominus ut timeant me
et custodiant mandata mea in omni
tempore mente scilicet sincera et innoxia
ut timeant me scilicet cauendo offensam
et custodiant mandata mea in omni
tempore scilicet reuoluendo per incuriam et hoc
est signum quia omne quod gustum delectat
quam mens tenetur eius quadam

suauitate habent in reuoluitur a si illi
et memoria dei que nichil est
suauius dulcius uel iocundius a tota
mente est cogitanda replicanda
et reuoluenda quia qui valde amat
nichil potest cogitare nisi de eo quod amat
Unde Sanctus Bernhardus O amor impetuose
qui preter deum aliud cogitare non
sinis Sic igitur est tota mente deum
diligere debemus hoc ergo fac et omnes
diliges scilicet dominum deum tuum ex toto
corde tuo et tota anima tua et ex
omni mente tua quia secundum beatum Aug.
libro xv de trinitate capitulo xviii
caritas est donum dei quo nullum
excellencius solum est quod diuidit
inter filios regni eterni et filios per
dicionis eterne Unde secundum Cirillum toto
corde diligitur deus qui tali dilec
tione nullius alterius amorem in nobis
senciamus sed solius dei tota men
te id est tota fidei firmitate id est cum
credit nichil bonum esse deum esse
nichil extra ipsum indicabit a qualibet
tota mente ut omnes sensus vacent
deo omnibus rebus ipsi ministret
cuius sapiencia ita eius sit tota veri
tatis sit deo hic ille Et secundum alium
diliges dominum deum tuum ex toto
corde id est secundum totam recordacionem opera
cionum et cogitacionum ex tota anima
ut patet si sit causa ponere proprie
dei et tota mente tua aliud
nichil presumendo nisi que dei sunt
Unde aliter circa dilectionem dei debet esse sine
comparatione et sine determinatione mensura
ut videlicet diligamus deum sine fine ut in
infinitum et hoc est quod ait Sanctus
Bernhardus Dicis uolo me audire quare
diligendus sit deus et ego modus
diligendi deum est sine modo dili
gere Et alibi in dilectione dei non
alia ratio nec alia discretio esse
debet nisi sicut ille non dixisset
suos qui sunt dilexit eos sic et
nos sine fine potest diligere in infinitum

eu dauid dicit b vir qui d ma
dat eius cupit nimis Et subdit
hic nunc sine me deser nobis ipse
dicit verbis Eu dr diliges dominum deum
tuum ex toto corde tuo ex tota aia
tua et ex omni mente tua Hec ille
Et addit lucas vbi thema ex omnibus
viribus tuis / Secundum b Gregorium libro
x moralium super cap sermone
eum deum diligi precepit non solum narr
at ex quo sit et informat ex quibus
ex totis viribus ergo deum diligere debemus
et secundum theophilum i vellit et non re
misse non enim sufficit deum diligere
ex toto corde tota aia aia tota
mente ex quibus nisi et intensive
totis viribus diligatur ut totus conna
tus cordis aie et mentis / et tota
virtus corporis tendat ad dei dilectionem
vnde b Augustinus totum exigit a te
qui te totum fecit Ad istam quam
dei dilectionem / primo nos i vitat
excellentia diuine creationis / 2o
clementia diuine preciosis / 3o eu
denc dignae retribucionis / De
p° scribitur Eccli vii In omni virtute
tua dilige eum qui te fecit i
omni virtute tua s intelligit et hoc
ratione est quod ab initio diuine cacio
induit deus nec ipsi creauit dili
gere per suum genitorem Ergo nalit dili
git quisque suum genitorem / quanto
magis et genitorem creatorem vnde
damascenus libro vi° cap° xii° prin
cipaliter deus non prestit qui ex non
entibus nos ad esse perduxit / et q
genuerat / ex ipso enim omnis et
esse et quod habemus suscepimus Et deute
xxxii° Numquid non ipse est pater tuus
qui possedit et fecit et creauit te
fecit secundum corpus quod est de aliquo
creauit secundum animam que est ex nichilo
possedit aut secundum utrumque Secundo
clementia diuine preciosis nos
ad dei dilectionem vocat i Johannis
diligamus deum quia ipse prior dilexit

nos Et hoc signum est videndum enim
quod dispensa beneficia amicicia prestant
et dilectionem et maiorem maiora / sed
et maxima maxima / quod ergo
beneficiis diuine passionis inclusus ut
vtilius Apostolus ipse dilexit nos et
lauit nos a peccatis nostris in sanguine
suo Per ergo dilexit deus ut prior
diligatur vnde Augustinus super Johannem Ca
ritas si amare inquit pigri ad
amandum non simus pigri ad reamandum
3o nos i vitat euidencia digne 3
retribucionis Prouerbiorum viii In vijs
iusticie ambulo in medio semi
tarum iusticie ut ditem diligentes
me et thesauros eorum repleam
Justicia enim deus nunquam deserit de
bita / iudicio non descindit multa
vnde et recte se diligentium replet
thesauros celestia sed consumendo
premia Hec enim sola eorum saciet
et replent desideria Et hoc signum
est sicut dicit Crisostomus super Mattheum
omelia iii maiora enim dei premia
quam animarum eorum desideria Que
ergo que quamuis mundus desiderium non
replet eorum eo quod inferiora illorum sunt
desideria et non super De eundem
ad phil vltimo Deus meus implet
omne desiderium nunc secundum diui
tias suas in gloria in gloria et eo quod
non possit implere inferiora Hec ergo
fac et viues diliges s dominum deum
tuum ex toto corde tuo / ex tota aia
tua / et ex tota mente tua / sed
quod dilectio dei non diu stat sine dilectione
proximi sicut nec econuerso dilectio proximi sine
dilectione dei quia secundum b Gregorium
libro x moralium super c. xi Per
amorem dei amor proximi gignitur
et per amorem proximi amor dei
nutritur Et subdit Nam qui circa
deum negligit proximo diligere promittit
nescit / sed b Augustinus super Johannem
sermone lxxxiii vbi dilectio proximi
ibi necesse dilectio dei quia enim non

Vide hic et in prologo

diligit deum, quo diligit proximum sicut
seipsum. Et ibidem sermone 81 sic di-
caritas fructus noster est, quam diffinit
apostolus de corde puro et conscientia bona
et fide non ficta. Et subdit ad proposi-
tum: Hac diligimus deum, hac
diligimus deum [?]. Nec enim vera dilectione
diligimus proximum nisi diligentes deum.
Diligit enim unusquisque proximum
tamquam seipsum, si diligit deum;
nam si non diligit deum, non diligit
seipsum. Augustinus libro 8 de trinitate
capitulo 7: Ex eadem caritate deum
et proximum diligimus, sed deum propter deum,
nos autem et proximum propter deum. Ergo
dilectio dei non habetur sine dilectione
proximi. Ideo in visione ad quam
in principio motum [?] annexum est
et proximum sicut teipsum. Unde proximus
secundum beatum Augustinum primo libro de doctrina christi-
ana intelligitur vel cui prebendum est
vel a quo nobis prebendum est misericordie
officium. Et subdit: Unde sequitur quod et an-
geli etiam proximi nostri intelligi possunt,
et omnes homines. Cui dilectioni
proximi adiungitur forma et modus,
cum dicitur sicut teipsum. Unde beatus Augustinus
libro de ... capitulo 41: ad hoc
quilibet seipsum debet diligere ut sit
operarius, quatenus deum diligat toto
corde, tota anima, tota mente; sic
et proximus diligendus est. Hec quedam
dilectio proximi secundum beatum Gregorium 10 libro
moralium super Iob capitulo 4 ad duo
precepta dividitur. Dicit enim: sit proximi
autem dilectio ad duo precepta dividitur,
cum veritas dicat Matthei 7: Que
vultis ut faciant vobis homines, ita
et vos facite illis. Per unum enim
cunctis malicia compescitur, per aliud
benignitas prerogatur, ut malum quod
pati non vult quisque non faciens
cesset a nocendi opere. Et rursum
bonum quod sibi fieri appetit impen-
dens erga utilitatem se proximi

exerceat ex benignitate. Et subdit: Sed
hec nimirum duo dum sollicita intentione
cogitantur, cor ad cuncta virtutum minis-
teria tenditur, ne vel ad inferenda que non
debet desideriis inquietata mens fluctuet,
vel erga exhibenda que debet otio
resoluta torpescat. Et subiungit: Cum
ad proximum caveat alteri facere quod
nequaquam vult ab altero ipsa tolerare, sol-
licita intentione se conspicit, ne
superbia elevet et usque ad despectum
proximi animum erigens exaltet, nec am-
bitionis cogitatione laniat et eadem
hac ad appetenda aliena dilatata
angustet, nec cor luxuria polluat
et subiectum desideriis per illicita corrum-
pat, nec ira exasperet et usque ad
proferendam contumeliam inflammet, nec
invidia mordeat et alienis felicitatibus
emula sua se face consumat,
nec immoderate lingue loquacitas per-
trahat eamque usque ad lasciviam
obtrectationis extendat, nec in odium
malicia excitet et os usque ad ia-
culum maledictionis irritet. Cum vero
ad secundum se subiungit, rursum
cogitat ut ea alteri faciat que
ipsa sibi fieri ab altero expectat, pen-
sat nimirum ut malis bona et
bonis meliora reddat, ut erga
procaces mansuetudine longanimitatis
exhibeat, ut malicie peste langueni-
tibus gratiam benignitatis impendat, ut
discordes pace uniat, ut concor-
des ad concupiscentiam vere pacis accingat,
ut indigentibus necessaria tribuat, ut
errantibus viam rectitudinis ostendat,
ut afflictos verbo et compassione mul-
ceat, ut accensos in huius mundi
desideriis increpatione extinguat,
ut minas potentum ratiocinatione
mitiget, ut oppressorum angustias
quanta prevalet ope relevet, ut foris
resistentibus apponat patientiam

deum et proximum [illegible] / Vide post hic

Gregorius

Matthei 7

ut iniquis supplicantibus exhibeat cum
compassione disciplinam ut erga
errata subditorum sic mansuetudo
zelum temperet quatenus iusticie studio
non enervetur sic adulterum zelus
fluctuat ne tum pietatis limite fluendo
transcendat ut meliores beneficiis ad
amorem provocet ut alios quosque minis-
tris in amore fulciat ut perversorum
mala cum corrigere non valet tace-
at ut quos cum corrigi loquendo put-
at silentium consensum esse pertimescat
ut sic ea que tacet tolleret ne cum
in animo virus doloris occultet
ut sic malivolis munus benignitatis
exhibeat ne tum pergrauam a iure
rectitudinis excedat ut cunctis pro-
ximis que prevalet impendat sed hoc
impendendo non timeat ut sic
in bonis que exhibet timorem proprie-
tatis ne cum abonum expectio
torpescat ut sic que possidet tribuat
quatenus quanta sit largitatis remuneratio
attendat ne cum terrena largitate
sua plus quam necesse est in copia
pertimescit et de oblatione muneris
vel claritatis lumine ab hilaritate
tristicia obscuret. Ille de char-
itate proximi dicit et super
prima canonica Johannis omelia quinta
Nemo intelliget hominem redeat
unusquisque ad seipsum et si ibi in-
venit caritatem fraternam securus est
quia transit de morte ad vitam quere
hec fac et vives. Diliges proximum
tuum sicut teipsum ad quam sequitur
dilectionem proximi per tria tenemur
per mandatum autem per naturalem
consanguinitatem et per exemplar
Christi benignitatem. De hiis tribus
dicitur Jo. xv Hoc est preceptum meum
ecce primum ut diligatis invicem
ecce secundum sicut dilexi vos ecce
tercium. Primo per mandatum autem exodi
xxii diliges proximum tuum sicut
teipsum. Secundo dixi per naturalem

conformitatem. Adhuc ammonet natura
Ecclesiastici xiii Omne animal diligit sibi
simile sic homo debet diligere proximum suum. Beatus
Augustinus in libro soliloquiorum. Habes amo non
exercere quia anima sunt sed quia homines sunt in quibus
animas video habitare quas ego amo. Tercio
per Christi exemplar benignitatem Johannis
xiii Exemplum dedi vobis ut quemad-
modum ego feci vobis ita et vos faciatis.
Unde beatus Gregorius O immensa circa nos tue
pietatis dignatio o inestimabilis dilectio caritatis
ut servum redimeres filium tradidisti. Sunt
perfecte caritati qua proximus sicut se diligitur
omnibus suis conatibus insidiatur
ut eam a cordibus hominum funditus evel-
lat. Unde beatus Augustinus libro 3o contra epistolam
Parmeniani nichil aliud appetit diabolus
venenosissima sua versucia nisi ut cor-
rumpat atque disrumpat vinculum pacis
et caritatis qua conservata nec manet po-
tens cuius amici contra ualide fuit adversus
et muscipule insidiarum eius conteruntur
et consilia eversionis evanescunt. Et
idem ponit Gregorius xxvii libro mora-
lium c. ii dicens quod omne bonum quod
agitur in vanum nulla ne possit ligari.
Et subdit a temptatione nequaquam
quibus operibus evellitur si solutum a vinculo
caritatis invenitur. Si autem mens de-
at proximi dilectione constringitur sed tem-
ptacionum motus quecumque in ipsa suggesse-
rint obice illius illa dilectio opponitur.
Ille et beatus Augustinus in libro de Cunabulis
Jacobi ad Zecham tanto quisque in peccato
deo invenitur minor quanto in diligendo
deum et proximum invenitur maior et
tanto a peccati perpetratione invenitur
maior quanto in dilectione dei et proximi
invenitur minor quod tanto quisque
plenior est iniquitatis quanto vanior
est caritatis. Et subdit tunc perfecta fuimus
in caritate quando nichil restat ex infirmi-
tate. Ille de qua quidem perfectione
caritatis dicit super canonicam Johannis o-
melia quinta Si quis habuerit tantam
caritatem ut paratus sit pro fratribus mori
perfecta in illo caritas est. Et subdit
numquid mox ut nascitur prorsus perfecta

Vide et
hic [illegible]

non sicut perficias perfectius / et tunc ad perfec-
tionem venies dicente machabeo unus qui est
et mei lucem quam hic fac et vinces
que fuerint verba imperii cohortationis
coram [illegible] ipsa quibus quidem
verbis terra ? muni primo habemus ma-
datum salubris dilectionis dei ac pro-
ximitatis singularis cum dicitur in themate
hoc preceptum commendo tibi fili Thimothee
ad thy. 1 Hoc enim precepti sa-
lubris exercitio commendabilis cum
subiungitur fac quod beneplacitum
est et bonum in conspectu domini
deut. vi et ibidem xvii faciatis
que dicunt qui presunt / Tercio exig
executionis premium scilicet
[illegible] laudatur cum auditur et vinces
[illegible] Custodi leges mandata
atque iudicia / hec facies quo vivet
in eis et deut. iiii Audi precepta
et que ego doceo te faciatis ea vivetis
et ingredientes possidebitis terram quam
dominus patrum vestrorum daturus est vobis
[illegible] quibus premissis ... huius
mandati salubris scilicet dilectionis dei
et proximi [illegible] singularis [illegible]
[illegible] et hoc in ordine ad hoc
fac / quod enim nobis adeo preceptum
[illegible] adimplere et non adimpletum
[illegible] ad gehennam / dicit enim ma-
theus Si vis vitam ingredi serva ma-
data [illegible] terra sunt ex quibus
colligitur huius mandati [illegible] sin-
gularis primo ex preceptione ...
[illegible] ex beneficiorum redditione / Tercio
ex proprium satisfactione De primo
dicit [illegible] mandatum
dilectionis primum et maximum est man-
datum [illegible] deus voluit illud magis
observari / et ideo mandando [illegible]
[illegible] repetit toto corde tota
anima [illegible] ut perlibra repetitionem
[illegible] mallo hoc
mandatum nobis [illegible] in-
[illegible] sicut enim clavus non

una passione indiget si durum
debeat penetrare sic deus volens
mandatum suum penetrare dulce
cordibus [illegible] multis ictibus [illegible]
[illegible] unde deut. vi Audi israel
precepta domini et ea in corde tuo
quasi [illegible] scribe per hec nobis in-
[illegible] ut sicud ipse districtissime
madavit sic et voluit dilige-
tissime observari propter quod [illegible]
dicitur Altiora te ne quesieris et for-
tiora te ne perscrutatus fueris
sed que precepit tibi deus hec cogita
semper [illegible] et si aliqua sicud no-
biliora precepta / precepta tamen cari-
tatis [illegible] Johannis xv scribitur
manete in dilectione mea quo
autem in dilectione manere debeant
docet eos cum subiungit / si precepta
mea servaveritis manebitis in dilectione
mea [illegible] / quod tibi sed ego
domine ut amarem te iubeas a
me / et si non faciam irasceris et
minaris ingentes miserias / quod
enim est amor meus quod tibi amor
meus [illegible] apostolus plenitudo
legis caritatis exponetur [illegible]
quod [illegible] lege [illegible] ad ante
introducitur ad solum amorem [illegible]
[illegible] solum [illegible] et [illegible]
nobis satisfactum [illegible] quod
huius mandati [illegible] ex bene-
ficiorum redditione cum enim tot et
tanta beneficia nobis deus contulit
ut nec [illegible] nec [illegible] de eis
[illegible] reddere valeamus / saltem hoc
deus petit [illegible] ut per se deum
[illegible] diligamus [illegible]
multis beneficiis [illegible] subiungit
[illegible] audi quod dominus tuus requirat
a te ut diligas eum ex toto corde
tuo [illegible] et [illegible]
beneficiis [illegible]
omnis homo reddere valeat et de
qua se penitus nullus se valeat
excusare [illegible]

Diliges dominum deum tuum qui petistimus
hinc fecit vnigenitum suum quem tibi de-
stinabit angelos in misterium qui
tibi dedit celum cum sideribus aerem cum
volatilibus terram cum animalibus et germinibus
aquam cum piscibus maiorem ergo eius
caritati facis iniuriam si dona illius
accipis et dilectionis vicissitudinem
non rependis aut ergo dona illius
si potes respue vel si respuere non
potes dilectionis vicissitudinem repende
Ratio dupex quod dilectionis necessitas re-
linquitur exorum morum sanctificatione
nullum enim opus meritorium est quantum-
cumque dignum honore sit nisi infor-
matum fuit caritate Hinc ad Gall.
v° In Christo Ihesu neque circumcisio aliquid
valet neque preputium sed fides que
per caritatem operatur Vnde apostolus in i°
Corinthiis quidam opera extra caritatem fa-
cientibus dicitur Dicis quod diues
sum et nullius egeo et nescis quod mi-
ser es pauper cecus et nudus est
Suadeo tibi emere aurum
ignitum i. caritate ut locuples fias
deus enim qui scrutatur est nichil aliud
acceptat nisi caritate sit repletum
Vnde Leuitici xx Sancti estote quia
ego sanctus sum Hic ergo tribus causis
huius mandati scilicet dilectionis necessitas
ad salutem singularis Vnde apostolus
i Cor. xiii Omnibus generibus meriti
enumeratis scilicet cogitationis locutionis operis
operis passionis et elemosinarum
largitionis subiungit in singulis
caritatem si non habeam nichil sum
Vnde Bernardus quod caritati perficiendum pu-
tamus que ipsi martirio prefertur
ac fidei transferenti montes Sed cum
audias quod dicat ecclesiasticus Bernardus
exponens verba illa Diliges dominum
deum tuum etc. Et cum sic Diliges
dominum deum tuum ex toto corde tuo ex
tota anima tua et ex omni mente tua
In hac vita mortali vel potius
morte vitali ancxie posse compleri
tam temporibus quam actibus constat ab-
omni homine cum debere absurdum non
est qui ambigat Quid ergo diuinus
est sermo quibus patet eum audire nunc
quod eum impossibilia precepit deus
ut prevaricatores constituet absit
sed ut humiles actiones faciet ut
cum amaui quantum possumus nichil
nos respectu eius quod debemus aa(?)ssi
credamus sed indicatores nos sumus
in utiles eo quod hoc quod debemus non
fecimus clamemus imperfectum meum viderunt oculi tui
aut imperfecte verbis diliges scilicet
dominum deum ex toto corde etc. cau-
nobis in hac vita impossibiles in-
tuguntur sic cognoscere possumus quod pro
dicta verba scilicet diliges dominum deum
tuum ex toto corde tuo etc. tum perfectum
ac si dicatur diliges dominum deum tuum
ex omni cogitatione omni voluntate
et omni memoria cordis enim est
cogitare et ideo ex toto corde idem
est sicud ex omni cogitatione Sic
anime est velle ideo ex tota anima id est
ex tota voluntate Similiter ex tota mente
id est quod ex tota mente sine me-
moria et quis est qui hec tria
perficiat quis est qui ex toto corde
deum semper cogitat et quis est qui volun-
tatem suam voluntati diuine semper conformet
et quis est qui deum memorie teneat
reuera nullus ad hec sufficit in hac
vita nisi vel corporis necessitas vel
cordis vanitas vel mentis instabilitas
Ergo maximus sanctus surripiatur aliquid
Hinc B. Bernardus Ego puto non an
sane complerimus Diliges dominum deum
etc. quousque ipsum cor cogitare iam
non cogatur de corpore et anima ei debet
statu viuificando et sensifi-
cando intendere desinet et virtus
eius refrenata molestiis in ipsa
potentia roboratur Impossibile est namque
hoc ex toto ad deum colligere et diuino
infigere vultui quod dum curam ac fa-
tigati et erumpnoso corpori intenta

et distancia nature est subsistens. Item status
in corpore spirituali et inmortali in cor-
pore integro placitorum et penna spiri-
tus sibi subiectus spiritus. Sic ergo hoc preceptum
posse impleri quia a nullo solum contingit
post generalem resurrectionem. Sed dicitur
quid ergo adhuc queritur quia ergo difficul-
tas omnis precepti huius constituat trans-
gressores. Respondetur huius deus magis
in nobis sustinet voluit humilem huius
precepti defectionem quam superbam
completionem et hoc in minus habitus huius
dicens Secundo perfectionem quam desiderantes
non potestis adipisci. Sed quod minus
habet perfecto quod satisfactionis supplicat humi-
litatis confessionis. Apocalypsis cum manda-
ta sua mandavit custodiri nimis
ut videntes perfectionem nostram de-
ficere et non posse impleri quod nimis fu-
giamus ad misericordiam dei et dicamus
quia melior est misericordia tua super vitas
Sed est et levavit vides patet quod per
precepti completio non constituit transgresso-
res secundum conceptos licet enim impossibile
sit perfectum preceptum in hac vita posse
attingere transgressionem tamen eius euadimus
si infimum gradum caritatis attigimus
est autem infimus gradus caritatis ut nichil
supra deum diligatur a quo gradu qui
deficit deficit a salute quia nullomodo
permanet in caritate. Unde sicut nullus
in hac vita perfectum mandatum potest
adimplere sic et nullus infra hunc in-
fimum gradum in statu salutis potest
remanere quo si morte preocupati
fuerimus tamen conatu amplius profi-
ciendi in refrigescat eciam dicens
ergo deus Noli nos contempnere formidemus
quod possumus et si non quod debemus. Tercio
ergo huius mandati impletio est de necessitate
salutis alias enim sic homo esset in statu
dampnationis. Sed tamen tenemur ad hoc
mandatum proficiendi de necessitate salutis
3m et tunc homo Quarto sciendum quod diversis
hominibus in multis eiusdem precepti salubris
execucio commendabilis tamen subiungi-
tur non enim sufficit diligere deum super

et proximum nisi dilectio opere demonstretur
probatio enim dilectionis exhibitio est
operis. Sicut ergo debet homo tria per-
tinencia ad deum, tria ad seipsum et
tria pertinencia ad proximum si diligit
deum et proximum sicut seipsum. Primo | ad d
enim si deum diligit mandata eius
implere debet ad quod monet nos do-
cumento beate virginis Johannis ii Quodcumque
dixerit vobis facite et promissio diuini
amoris Johannis xv Vos amici mei estis
si feceritis que precipio vobis. Sed heu
in multis hodie impletur illud Judith v
Audientes mandata dei omnia fe-
cerunt contraria. Secundo ad eum orationes multi- 2
plicare debemus omnes eum precantes
et querentes gloriam dei ad Ro. [illegible] Ideo
orare debemus ii Machabeorum i° Orationem
autem faciebant sacerdotes dum consumma-
retur sacrificium Jonathas inchoante
ceteris autem respondentibus. Et Genesis xxxv
Abicite deos alienos qui in medio
vestri sunt. Sed heu impletum est quod
dixit dominus Matthei xxi Domus mea
domus orationis est vos autem fecistis
eam speluncam latronum quia multi
plus propter sustentationem corporalem
quam propter orationem intrant ecclesiam.
Tercio intenciones nostras ad deum dirigere 3
debemus Ysaie xxxviii Obsecro domine
memento quomodo ambulaverim coram
te in veritate in corde perfecto, ad quod a-
monet nos dominus per Jeremiam cap.
vii° Bonas facite vias vestras
et studia vestra et habitabo vobiscum
et i Cor. x Omnia in gloriam
dei facite. Sed heu multi opera sua
faciunt non in dei gloriam sed propterea
ut videantur ab hominibus Matthei vi
Secundo si nos ipsos diligimus tria
ad nos pertinencia ut premissum est
facere debemus. Primo luctum pro peccatis 1
in contritione sicut enim fetus cum
deliciarum corpus non tamen sine luctu
egreditur sic et peccatum Jeremie vi
Luctum unigeniti fac tibi planctum 2
amarum. Secundo iudicium de peccatis confessione
Michee vi° Indicabo tibi o homo
quid sit bonum et quid deus

vesitat ate utrumque facie iudicandi et
uiam iudicium detersum et iusticiam
tu primo Qz ben. Sonne iniquitas
sibi nemo quod bonum est loquitur
Nemo est qui agit penitenciam super
peccato suo dicens quid feci Secundo
facere debemus peccatorum emendacionem in
3 satisfaccione ad quod amonent act
iii facite dignos fructus penitencie
Sz con consilium eorum dus proverbiorum
expectaui ut faceret uuas et fecit
labruscas Parsonnus si proximum
vere diligimus tria erga ipsum facere
debemus primo egeno facere miam
1 debemus ipsum in miseriis suis susten-
tando alias iudicium sine mia fiet
illi qui non fecit miam Jacobi ii
2 Secundo spoliato facere debemus iusticiam
sua restituendo alias enim peccatum non
dimittitur nisi ablatum restituatur Unde
psalmista Beati qui custodiunt iudicium et
faciunt iusticiam in omni tempore Et
ysaie lvi Custodite iudicium et
facite iusticiam Tercio ignaro no-
3 ticiam ipsum instruendo ysa. xxxviii
pater filiis notam faciet veritatem
et i. ad thimo iiii attende tibi
et doctrine insta illis hoc enim fa-
ciens teipsum saluum facies et
eos qui te audiunt Sic igitur qui
hec tria deum scilicet et proximum
facit vere deum et proximum sicut se
ipsum diligit et tunc de secundo quod
dilectionem nobis prestare dignetur xpc
3 in secula benedictus Deinde tercio et
vltimo quia in verbis premissis innuitur
execucionis mandati eiusdem
commendabilis pronum seu meritis
laudabilis eua[n]eciter et vincens
ubi dilectio qua nos deum diligimus
et ipse nos est lux de cognicione in-
tus in affectum virtus de operacione
1 et vita de morte Primo igitur illuminat
intellectum quia lux est Sicud enim
in corporibus lux est vehiculum ca-
loris unde et in umbra ubi nimis
est de luce ibi nimis est de calore Jo.
xxxiiii per quam viam spargitur lux
diuiditur estus Ita in spiritualibus enim
dileccio est vehiculum lucis etc Jo.
Qui diligit deum tunc et illud
et vere dileccio lux est lux enim sua
oppositione tenebras fugat sua spe-
ciositate videntes letificat sua
manifestacione tunc iucundos asscecat
sua irradiacione calores manifestat
sic dileccio dei spiritualiter loquendo te-
nebras fugat saluando apostolo Jo. pri
Joh. ii Qui diligit fratrem suum
in luce manet et scandalum in
eo non est Unde sicud in sole viden-
dum sanctorum et non ex se dileccio
dei modicum desuper veniamus et de
scriptis cognitum peruenerimus dei pete.
Deut. i Ego deum faciens miam
diligentibus me Videntes insuper
letificant unde ecc. xl° vinum
et musica letificant cor et super
utraque dileccio et act. v ibant
apostoli gaudentes a conspectu conci-
lii quoniam digni habiti sunt pro nomine ihesu
contumeliam pati gaudentes
et asserunt prout Johannis xiiii Si
quis diligit me verba mea custodiet
tu pauitas Sermonem meum seruabit
nunquam diligencium manifestatur pa-
tris et pater meus diliget eum et
ad eum veniemus et mansionem apud
ipsum faciemus ubi ostenditur dilectorum
securitas calores pecii sua irra-
diacione manifestat dileccio enim ca-
lorem in virtutes actu facit ind-
terra opera informando Judicum v.
Qui diligunt te sicud sol in ortu
suo splendet ita rutilat et qui
sine dileccione nec unum i Johannis iii
Qui non diligit manet in morte
ad Galla v In xpo ihesu nec
circumcisio valet aliquid nec preputium
sed fides Secundo quia dileccio inflammat 2
affectum quia ignis est luce xii°
Ignem veni mittere in terram et
quid volo nisi ut ardeat Ignis
aut attrahit suo calore consumit
suo ardore qui est calor et ipse
ascendit suo vapore flamma

cum est vapor int igne et fumo q̄ dō
semp est in motu igne expellente et
fumo attrahente et ascendit sua
levitate Sic dilectio spiritualis ista sal
attrahit eum suo calore q̄r dilectio
dei dicitur bonum labilis sapien eccl 1°
Sicud adamas ferrum trahit non
p violenciam nec p p manifesta
s p p occultam / occulta aut
causa trahendi est dilectio q̄r nemo
scit an odio vel amore dignus
sit s nunq creatura addicit ut obti
nit beatitudinis est ascendit eum ex
cedat tunc vel creature nisi tracta
sed illud Joh vi° Nemo venit
ad me nisi pr traxerit illum iste
us tractus sit mediante dilectione osee
xi° . funiculis adam traham eos
i. vinculis caritatis Ideo cant 1°
fasciculus mirre dilectus meus michi
int ubera mea commorabitur / et Jeremie
xxxi° In caritate perpetua dilexi te
ideo attraxi te miserans tui Habuit
eciam dilectio sua virtute ut ignis rubi
gine luc vii° dimissa sunt ei peccata
multa q̄r dilexit multum vnde Greg
quid est dilectionem credendo nisi igne
quid culpam nisi rubiginem / tanto
enim amplius peccati rubigo consumitur
quanto magis peccatoris cor caritatis igne
crematur Ascendit in sup cant v°
Anima mea liquefacta est ut dilectus
locutus est michi / Sicud enim ignis
dat carboni splendorem calorem et
calorem Sic dilectio animo affirmatur
splendorem divine cognicionis eccl 1°
scd datum suum prebet illud diligentibus
se / et calorem frene compassionis 1
Joh iii° Qui habuit substanciam mundi
huius et viderit fratrem suum necessi
tate habere et clauserit clausit viscera
sua ab eo quomodo caritas dei manet
in eo / et calorem domestice conpassionis
cant 1° dilectus meus michi et ego
illi Ascendit per eum ignis suo pondere
i vapore Augustinus quod est ex corporibus
pondus . vapor hoc est amor spiri
tibus Sicud enim fumus ex terra calore
solis ascendit sic ena calore dilectionis

canticorum ultimo quae est ista que ascen
dit / Eciam dilectio fortificat animam q̄r
ulus est indiget enim hic virtute ad
qui ad operandum ad sustinendum ad
resistendum ad pseverandum debemus
quippe esse agiles ad operandum bonum
Bernardus fortes ad sustinendum malum pe
ne viles ad resistendum malo culpe
constantes ad pseverandum in bono
gracie h aut dat dilectio agilitate
ad bonum operandum eccl 4° Qui
timet deum inquirat que placita
sunt dei et qui diligit eum re
plebuntur lege ipsius et cant 1°
Curgam . s dilectio piti et tribus
civitate et salutem proximi q̄
rens que diligit anima mea ab
amorem dei vnde Ambrosius Hoc
fraternitatis est quod frater fratri
venatur devoto cuvrunt distribu
tio conti obsequitur absente non cadit
in fuso comparatur sanus gaudet pla
catus ne pvocat irato metuit
ut maiorez patiencia et homo
indiget ad sustinendum / Sicud miles
sustinet laborem et famem ut
fera capiatur sic diliges deum ut
deus habeatur eccl ii° Qui diligit
deum observabit vias illius s pa
ciam et quia pcta docebit im
teres vias suas et cant 4 vltimo
fortis est dilectio ut mors dat et
dilectio habilitate ad resistendum ad
Ro viii In omnibus superamus pp
eum qui dilexit nos vnde Aug
caritas in adversitatibus tollerat
in prosperitatibus moderat in duris pas
sionibus fortis in bonis operibus hillaris
dat insup caritas constancia ad
pseverandum prov xvii Omni tempore
diligit qui amicus est et fr in angus
tiis comprobatur et can 4 v° In
veni quem diligit anima mea te
nui eum nec dimittam donec
et vltra dimi / q̄ dilectio vincit

in morte Cant. viii° eciam illam
diligit / diligit vitam Ad vitam eternam
parata sunt quatuor absolucio a culpe
debito dei mente Justificacio a
peccato super addito impediente In-
formacio gracie gratum facientis et
in possessionem glorie beatificante Deus
autem pro dilectione sua nos exprimit
omnibus homo solvit debitum Apostolus
p° dilexit nos et lavit nos in
sanguine suo / et ad ephesios ii° deus
autem qui dives est in misericordia propter
nimiam caritatem suam / qua dilexit
nos cum essemus mortui peccatis
convivificavit nos cristo / dicit notanter
propter nimiam caritatem / caritas eius
magna est dilectionis maior quibus
nacione maxima redempcionis
omnia conglutinacione Deus iustifi-
cat impium Deut. v faciens
misericordiam in multa milia diligentibus
te et custodientibus mandata tua
Eccl. in cap. et tempus dilectionis
certo effundit graciam Ubi peccata
quia misericordiam et veritatem diligit
deus graciam et gloriam dabit
dominus quam diligit cum ... promittit
tendo veritatem primam exhiben-
do ad ephesios i° gratificavit nos
in dilecto filio suo dedit gloriam
in ad thimotheum iv° Bonum certamen
certavi cursum consummavi fidem
servavi in reliquo reposita est mihi
corona iusticie quam reddet mihi
dominus iustus iudex in illa die quam
coronam et nobis omnibus prestare
dignetur Jhesus cristus per secula benedictus
Amen. Oremus pro statu uni-
versalis Ecclesie pro Sanctissimo
papa nostro cetu Cardinalium
suorum archiepiscopis et episcopis sig-
nanter pro reverendissimo in cristo pa-
tribus Archiepiscopo et Episcopo nostro
Et pro omnibus aliis prelatis spiritua-
libus benefactoribus huius alme uni-
versitatis ac pro statu cleri istius

Regni ac aliorum Benefactorum
predecessoribus magistris Bacc. ac Stu-
dentibus istius sancte congrega-
cionis Oremus itaque dominum deum
cum ipsum est universorum et semper pa-
at ut ipse ex sua misericordia infinita
gladium indignacionis sue temporibus
istis malis currentibus iusto suo
iudicio erga clerum vibratum in
vaginam suam reversum convertat Pre-
terea insuper pro statu seculari
pro Serenissimo domino nostro Rege
fundatore ac patre istius universitatis
pro domina nostra regina speciali fau-
trice ac nunc universitatis predicte
pro Junioribus Rege ac Regina ut
dominus deus eos in salute corporis
etate per tempora longeva conservet
et toto consilio ac tota sua cura
et possetum perfeccionibus nostris ut
dominus deus in favore ipsos erga
universitatem sepe dictam foveat
et ut emulos eiusdem ad favendum eidem
impellat Oretis Oremus et pro
mortuis pro Serenissimis principibus
domina Hedwige huius alme universitatis
fundatrice pro domina Anna pro domina
Elizabeth olim Reginis Polonie
pro aliis omnibus benefactoribus doctori-
bus magistris Baccalariis et Studentibus
quorum animarum nota plurimum esset
enarrare ut dominus deus eos a penis
si de aliquibus sunt eripiat et in
sinum glorie sue misericorditer illos
collocet ut ergo ista fiant dicat
quilibet unum pater et unum Ave maria
Beatum quem dicis malis sunt Oremus
pervenire ut salvemur Recommendo
vos domine doctor etc.

Utrum homo per graciam a deo sibi collatam
de condigno possit mereri vitam eternam
Et arguitur primo quod non quia nulli
ad primum debet esse proporcio Et
operis meritorii hominis nullam
est proporcionem ad vitam eternam quia
ergo nullum opus meritorium de condigno

pt mereri vitam eternam a^o pz q^r
n^o meret^r illud q^d condignam sibi nec
excedit / et hec est qr meritum et premium
respiciunt proporcionem inter se hoc p^t qr
omne opus meritorium hominis est temporale
et finitum premium autem est eternum et
infinitum Sed finiti et infiniti nulla
est proporcio ut3 p philosophum primo celi
ergo hec vera et per consequens questio falsa
In oppositum arguitur sic se habet ad
gehennam sic meritum ad gloriam Sed
homo per peccatum ex condigno meretur
gehennam ergo per opus bonum cum gracia
meretur ex condigno vitam eternam
et per consequens questio vera presupposita
protestacione ¶ Noto primo quod multe

Gra diuise sunt accepciones gracie ut
patuit ex precedentibus questionibus / tamen
in proposito volo vti gracia pro dono gracie
gratificantis diuinitus infuso quo
homo redditur gratus deo / hanc autem
graciam solus deus habet dare ¶ Cuius racio

1 est vna secundum pe. de tharen(tasia) quoniam
quia gracia non est aliud quam quedam
participacio diuine similitudinis quam
nil pt communicare alicui nisi ipse deus.
¶ Sicud nil pt comunicare formam vel
similitudinem realem ignis nisi sit
ignis quia nichil agit vltra suam

2 speciem ¶ Scdo quia gracia dicit diuinam acceptacionem
complacentiam cuius nulla pt esse causa
nisi ipse deus / quia nichil ex opere
ut causa mouet ipsum ad amandum
nos Sed sicud ipse totum hominem
fecit ita totum quod in homine amabile
est ipse sua liberalitate addit / ¶ Tercio

3 quia gracia medium conuenit(?) hominem
addeo. i finitum ad infinitum sicut
autem finiti ad infinitum nulla est
proporcio / et secundum philosophum et Boecium
impossibile est quod creatura propria(?) quod possit
efficere attingat deum infinitum ad
amplexandum infinitum Sed per aliud
donum aliquod datum hec alit donum
accipiant(?) graciam gratificantem co...

notabiliter sequitur primo quod gracia sit
donum supernaturale excedens posse
creature / Scdo sequitur quod nulla creatura
secundum se pt dare graciam p3 corollarium
¶ Scdo noto quod dicitur in titulo questionis
de condigno meritum aptitudo secundum beatum
Thomam in compendio est bonum(?)
operis efficacia ad obtinendum illud
quod non habetur vel ad quadam iustitia
quod habetur ¶ Inde per meritum de non debito
fit debitum et ipsum debitum fit
magis debitum Sed nos dat etiam
graciam nullis nobis meruit sed prosit(?)
cui meretur cum iam datum et secundum
cuius doctores et alios qui duo(?)
distinguuntur meritum scilicet ex congruo et
ex condigno / Meritum ex condigno dicitur
quando concernitur equalitas inter premium
et meritum secundum veram estimacionem
et sic respicit iusticiam cuius est
concernere equalitatem ut3 per philosophum
v^to ethicorum aptitudo ex congruo dicitur
quando et equalitas non concernitur Sed qualiter
alis homo dispositus est et habilis
ut secundum liberalitatem dantis accipiat
munus quod decet dantem dare / Sed sic
tale meritum non attenditur secundum iusti-
ciam procedentem Sed secundum liberali-
tate dantis secundum quod decet eum dare
et quia meritum de condigno respicit equa-
litatem et ideo noto quod duplex
est equalitas scilicet quantitatis et propor-
cionis / equalitas quantitatis attenditur
secundum quantitatem que est secundum veram
estimacionem rei ad rem ut quantum
bonum est meritum tantum bonum est
premium et talis equalitas est de emptori-
bus et venditoribus et respicit
iusticiam commutatiuam / equalitas
non proporcionis est quando sic se habet
res ad rem sicud persona ad personam
vel quando equaliter se habet hoc ad illud
sicud aliud ad aliud et hoc pertinet
ad iusticiam distributiuam ¶ Tercio
Noto quod meritum de condigno subdiuiditur

ut notat Durandus super 2° questione quod
est meritum de condigno large sumpto
per quandam dignitatem quam deus ex
ordinatione requirit in operibus nostris
ad hoc ut remuneret vita eterna
et hec dignitas est in nobis per graciam
et caritatem spiritualem Aliud est
meritum de condigno stricte et
proprie accepto et tale meritum est actio
voluntaria propter quam alicui debetur
merces ex iusticia sic quod si non redderetur
ille a quo competit reddere iniuste
faceret et esset simpliciter et proprie iniustus
et tale meritum de condigno invenitur
inter homines sed non respectu dei
quod patet quia quod redditur potius
est ex liberalitate dantis quam ex
debito operis et sic dicit ille doctor
quod nichil penitus cadit sub merito de con-
digno sic accepto quia quod a deo accepimus
sive sit glossa bonum temporale vel spirituale
ex parte nostra in nobis et quotiens opere bo-
no in nobis operamur et principalius
accipimus ex liberalitate dei quam redditur
ex debito operis Et Ideo ex bonis
habitibus et actibus nostris a deo datis
deus non obligatur nobis ex aliquo
debito iusticie ad aliquid amplius
dandum nobis ita quod si non dederit sit
iniustus sed potius nos sumus deo ob-
ligati et sic conceditur quod nullus
graciam ex condigno potest mereri vitam
eternam Quarto noto quod
meritum hominis potest dupliciter considerari
Uno modo prout est ab homine et sic est
quid temporale et non est condignum vite
eterne Alio modo consideratur non absolute
prout est ab homine sed prout est gracia
spiritus sancti informatum et principaliter operante
spiritu sancto et nobis cooperantibus
coacquisitum et sic quandam coequalitatem

vite eterne habet cum de iusticia
et de condigno nobis redditur vita
eterna ut infra patebit Tercio
noto quod dicitur in titulo questionis
vita eterna / Vita eterna consistit
in clara dei visione per essentiam
et maxima dilectione ut elicitur
ex dicto salvatoris Johannis xvii°
dicentis Hec est vita eterna ut cog-
noscant te etc. Hec autem cognitio
dei non potest haberi in hac vita nisi
speciali privilegio ut beatus Paulus
in raptu doctor gentium et Moyses
doctor Iudeorum de quibus dicit
beatus Thomas secunda secunde de raptu
quod isti duo viderunt deum per essen-
ciam de aliis autem non legimus
quia nunc videmus per speculum et in
enigmate Cor. xiii et Exodi
xxxiii Non videbit me homo
et vivet et tamen de nobilibus
Conclusio prima Homo non habens graciam
non potest proprie de condigno mereri
et intelligo conclusionem in sensu composito
licet in pluribus ponatur in sensu diviso
Ista conclusio est de intencione beati
Thome tractatu 2° dist. 5° secunda
et est communis omnium doctorum ka-
tholicorum et potest sic probari secundum
beatum Thomam quia gracia condicionem
nature humane excedit quod patet
ex eius effectu / quia ducit ad finem
quem nulla creata natura potest propriis facultati-
bus sed adiuta externam Et ideo gracia
nullo modo sub merito hominis cadere
potest eius qui in puris naturalibus est
constitutus et multo minus eius qui
in peccato mortali est constitutus
propter quod gracia quasi gratis data
dicitur eo quod non ex merito hominis
datur vel ex debito Sed ex liberalitate
dantis Unde si homo carens
gracia posset mereri graciam iam
non esset gracia id est gratis data

sed esset debitum Corollarium primum opera
bona ante gratiam facta non sunt
proprie meritoria patet quia opera
sunt virtutum merendi ex caritate que
est radix merendi que non stat
sine gratia Corollarium secundum quamvis
opera bona ante gratiam facta non sunt
meritoria sunt tamen remuneratione
digna Prima pars patet ex conclusione
et corollario precedenti Secunda pars patet
per Boecium libro 4° de consolatione
ubi dicit quod nullum malum impunitum
nullum bonum irremuneratum Unde
dicit Scotus et Thomas quod opera bona
ante gratiam facta causant quandam
habilitatem ad gratiam et afferunt
secum quandam honestatem et iocun-
ditatem et pulcritudinem sunt in rebus
prospere corporis primum consistit
et in medium temporalium affluentiam
causant ut sic nullum bonum
maneat irremuneratum Tertium
corollarium homo carens gratia non
est dignus vita eterna patet nullus
est dignus vita eterna nisi faciat
opera meritoria que non potest quis
facere sine gratia quod patet ex conclusione
prima quod corollarium primum Tertia con-
clusio homo per gratiam sibi collatam
ex condigno proprie secundum equalitatem
quantitatis potest mereri vitam eternam
Patet conclusio per beatum Thomam in trac-
tatu suo de distinctionibus secunda Et
potest sic probari quia non tantum est bonum
in quantitate actus virtutis quantum
est premium glorie quod est finis eius
Unde dicit Apostolus non sunt condigne
passiones huius temporis ad futuram
gloriam que revelabitur in nobis Et
confirmatur condignum proprie secundum equali-
tatem quantitatis constituit debitum
ex iusticia Sed nulla creatura potest
deum sive creatorem ex iusticia
proprie deum constituere debitorem Sed

vero simul naturalis sive divinus naturaliter
Quarta conclusio vera Corollarium primum
gratia gratum faciens ex condigno proprie
non est sufficiens meritorium vite
eterne patet quia si tunc deus non
daret vitam eternam habenti gratiam
esset simpliciter iniustus quod est falsum
quia si deus dat gratiam propter hoc non
obligatur simpliciter ex debito dare
Ampliorem cum quod quecumque bona
hominibus dat hoc ex mera liberalitate
dat et non ex debito ut dicit Durandus
doctor Sed deus decedenti in
gratia non daret gloriam nichil iniustum
faceret et si habenti gloriam auferret
eam non esset iniustus quemadmodum
si quis tale sequitur de hoc posset etiam
deus dicere illud evangelium Amice
non licet michi quod volo facere
an oculus tuus nequam est quia ego
bonus sum et ille qui sic patitur
debet dicere illud Job 1° Dominus
dedit dominus abstulit sit nomen
domini benedictum et hoc est ex eo
quia cum deus ab homine nihil non in-
digeat quidquid deus homini dat
ex sua liberalitate ei dat et ideo
si dat aliqua bona non obligatur
addendum alia ita ut non dando
sit iniustus Secundum corollarium
deus habenti gratiam ex condigno
proprie non obligatur dare vitam eternam
quod ex precedenti sequitur et eius de-
ductum quia si habenti gratiam non
daret vitam eternam esset simpliciter
iniustus quod est absurdum Tertia quia
quod quamvis obligatur ex debito addendo
aliquid et non dat censetur iniustus
Tertium corollarium opera nostra merita
quantumcumque multa et magna non
debetur aliquam ex condigno proprie
vita eterna quod ex precedentibus et
patet per illud Apostoli ad Titum non ex operibus
iustitie que fecimus nos sed secundum suam misericordiam

saluos fecit nos et per illud ps. cum
tonat te in una et in sanctorum // 3a
conclusio que est in salus homo per gratiam
sibi a deo collatam ex condigno large sump
to secundum equalitatem proportionis meretur
vitam eternam conclusio patet per beatum
Thomam ubi supra et communiter alii
doctores sunt positi et profert probat s.
beatum Thomam / Prima equalitas propor-
tionis attenditur quo ad hoc quod equaliter
se habet hoc ad id sicud aliud ad aliud
nec aut maius est deo vitam eternam
tribuere quam nobis virtutis actum ex
hibere sed sicud hec congruit homini
ita hec illi Et ita quedam proportionis
equalitas invenitur inter deum premian-
tem et hominem merentem Alie huius
tae plures sunt cause quod homo ex condigno
large sumpto potest mereri vitam eternam
Prima est efficacia dei spiritus sancti
in meritis cooperantis Alia ut dicit
Thomas de ar. conclusio meritum procedit
opera spiritus sancti in nobis cooperantibus
per gratiam infusa sic meritum nostrum
recipit quandam vite eterne racionem
cum aliquo de iusticia et de
condigno reddatur nobis vita eterna
Secunda causa est veritas promittentis
qua deus ex sua misericordia et pia
iusticia obligavit se daturum vitam
eternam perseveranti finaliter in gratia
secundum illud dei salvatoris qui in
fine perseveravit hic salvus erit et
eadem videtur esse intencio Apostoli
ad Thimo. iiii^a dicentis de reliquo
reposita est corona iusticie quam
reddat michi in illa die iustus
iudex Ecce vita eterna vocat
corona iusticie quod ex iusticia reddatur
et ita ex condigno large sumpto
Tercia causa est dignitas corpo-
rum capitis intervenientis quod glori-
ficari debet cum suis membris /
Quarta est liberalitas dei tribuentis

quia non decet quam reddere Quin-
ta causa est nobilitas operis ex
caritate procedit quod quamvis est opus
nostrum tamen ponderatur ex incompositu
videtur quam amor ex quo pro-
cedit et ideo non potest nisi summo
bono remunerari ex quibus
patet veritas conclusionis Tamen
primum homo per suum opus suum
meritorium potest de condigno aliquo
constituere debitorem suum patet
quod homo ex condigno meretur
vitam eternam ut in conclusione
Sed condignum constituit debitorem
quod condignum dicit equalitatem et sic
respicit iusticiam Iusticia autem
constituit debitorem quod iusticie
est reddere unicuique quod suum
est prout dicit Alexander de Hales
in scripto 2^e quamvis summum ut summum
non potest deum suum constituere vel
facere debitorem ex iusticia / tamen
summum facit liber de condigno potest
mereri apud deum suum Sed
homo per gratiam a deo sibi colla-
tam est constitutus in quadam
libertate spirituali quia ubi spiritus
dei ibi libertas ut ait Apostolus
et Joh. viii^o Si ergo filius vos
liberavit vere liberi eritis quod ut
homo per gratiam sibi a deo colla-
tam ex condigno aliquo deum
largitorem mereri vitam eternam
ex alio potest sic deduci Sed dominum
omne promissum cadit in de-
bitum sed dominus promisit vitam eternam
qui fideliter fuerint invenientes
usque ad mortem ut dicitur Apocalipsis
et Jacobi primo Cum enim probatus
fuit accipiat coronam vite quam
promisit deus diligentibus se
Quoniam contra meritum nostrum aliquid
est equale vite eterne quia comparacio
non sit equale in quantitate
ut probat prima racio nec oppositum
est enim equale aliquo in proportione

utz ex 4o c et eius probacionem. Secundum m-
correlarium et universale et questio proposi-
ta est distinguenda prout racione
et 3a. 4o dicit tamen utilius quod
quia in predicacione primorum magis
attenditur iusticia distributiva
quam commutativa. Secundo simpliciter
concedendum est quod homo habens graciam
que in esse naturali constituit per
vitam eternam promereri. Et sic quod
secundum ipsum esset simpliciter concedendum
et ad hoc sonat communis usus
ecclesie que dicit quod homo per graciam
potest mereri vitam eternam. Dura-
dus autem doctor dicit quod questio
simpliciter est neganda. Tamen isti
doctores non contradicunt quia Durandus
loquitur ad mentem conclusionis
3e ut patet clare ex eius posicione. Sanctus
Thomas loquitur ad mentem
conclusionis 3e et ita nulla est
inter eos contradictio. Et sic patet responsio
ad questionem propositam. Contra
correlarium primum. Contra gracia
nichil est ergo supponit nobilius
falsum antecedens probatur quia nec est substancia
nec accidens sed nichil est quod non
sit substancia patet quia advenit post
esse completum rei et sic est accidens
quod etiam non sit accidens probatur quia si sic
maxime ideo quia advenit post esse
completum rei et si sic quod humanitas
Christi esset accidens quia Christus ad
humanitatem assumpcionis habuit esse
completum ut notum est. Secundo quamvis
advenit post esse completum tamen
participat idem esse substanciale tamen
Christo tamen non oportet quod sit accidens.
Contra illud quod unitur alteri
accidentaliter non habet idem esse substanciale cum
eo ut patet inductive. Sed humanitas
Christi unitur alteri Christo accidentaliter. Secundo
quod humana natura in Christo secundum
illud apostoli habitu inventus ut
homo. Sed habitus unitur alteri accidentaliter.
Secundo quod humana natura in Christo habet

similitudine aliquo tamen accidente
sed non unitur sibi accidentaliter
ut patet hic quia participat idem esse substanciale
cum eo. Contra ex hoc sequitur quod natura
humana in Christo non haberet propter esse
suppositale et sic sequitur quod degenera-
ret et esset ignobilior quam dicimus
quam natura sortis vel platonis eo
quod natura sortis habet esse suppositale
quod non convenit nature humane in
Christo et sic esset ignobilior quam dicitur
quam natura humana in sorte quod
fuit probandum. Secundo quod natura huma-
na in Christo caret propter esse non habet
esse suppositale tamen innititur supposito
nobiliori scilicet supposito divino et sic
habet nobilius esse suppositale quam
sortes vel plato et ideo non de-
generat. Contra primum illud omne accidens
causatur ex principiis sui subiecti sed
sic non est de gracia, igitur non est accidens
antecedens patet per contrarium primo physicorum
et 2o de anima textu. Contra 2a parte
nobilius ubi dicit quod solus deus
dat graciam et sic nulla natura creata
potest dare vel creare graciam ergo nec
natura subiecti in quo est gracia et
consequenter si esset accidens sequitur
quod accidens esset nobilius substancia
falsitas patet per philosophum in metaphysica. Ubi
dicit quod substancia est prior accidente
tempore racione et diffinicione. Secundo quod
quod gracia est accidens et quod tamen
est nobilior homine patet ex eius effectu
quia ducit ad nobiliorem finem scilicet
ad beatitudinem quod homo facere non
potest. Ergo sequitur conclusio illata. Contra
3am partem nobilius. Contra non solus
deus dat graciam ergo nobile falsum
antecedens quia etiam dominus apostolicus
dat graciam et rex facit graciam
suis militibus. Secundo quod accipitur
hic pro dono supernaturali diminutus
in se ut patet ex forma parte nobilius.
Contra sic accipiendo non solus deus
dat graciam quia etiam sacramenta

vione legib dant gram ut d^r agr
in q^o . Itr^r q^r sacram^ti dant instru-
m plus deus pu^r Con no solus
deus dat gram pu^r igr^r soluo
ulla a^or pr^r q^r xpus dat gram
pu^r sm illud Ioh^is 1° Gra et
ueritas p ihm xpm facta est
Cz xpus no solu est deus sed
homo g^o deus et ho dant gram
pu^r g^o no solus deus dat gram
pu^r Ri^nsio xpus ut deus dat
gram pu^r s ut ho instru^r Con
xpus ut ho dat gram pu^r g^o
no [illegible] ulla Ar^r q^r iste homo
dat gram pu^r et iste ho est x^o
ut homo g^o x^o ut homo dat
gram pu^r tz^a p silogism^m ex
positorium in 3a figura et tota cause
est vna g^o quis a^or q^r deus dat
gram pu^r Cz iste ho est deus
i^r r^r Cz Bar^r q^r iste homo est
xpus uel g^o ut homo tuc ho
ppositio / uel ut no ho et iste ho
esset no ut ho q^d est impossibile
Confirma^r xpus ut ho facit no
biliorem effectum de ^ctura q^r e gra
s^r a fortiori e multo mag pt dare
gram quia tz pri^r tz thopica
q^d q^r in maig pt in minim Cz
aug^r q^r xpus ut homo pt
facere stellam aut ignis pt hoc
facere stella aut est nobilior q^m
tulz accidentes ut z viij^o metaphe
Con prima gclusionem Con ho
no hui gram pt de condigno meri
ca g^o gclusio falsa Ar^r q^r ho
no hu gram pt se preparare ad
gram ut z ex pone principali et
deus sit preparato dat gram ergo
g^o meruit ea uel no si sit tuc
hec ppositio / si no tuc deus
no preparato posset dare gram
q^d est falsum et contra plus de
tiata et q^r doctores communes
Ru^o q^r meret^r si no ex condigno

ut dt gclusio Con homo no
hui gram pt ex condigno meri
cam s^r iusto ulla Arg^r q^r
homo ex condigno pt meri
augmentum gre g^o gram qua
tz vltiam ab missionem ad supra
q^r augmentum gre est gra au
gm^ta Cz Aug^r pz p^r Aug^r
q^r dt ad bonos gram meretur
augeri ut aucta mereatur
et p^rfici Rius mouet^r de q^r
ho no hui gram / uel no q^r uas
arguit dehiscite gram q^m meret^r
augm^tum gre ipse gram Con
homo ex se sine gra pt
demereri g^o multo mag^s vi^r
posse mereri quia tz q^r eadem
q^r est oppositor et maior liberi
arbitrium Et confirma^r q^r liberum
arbitrium mag^s est ordinatum
ad bonum ad emendandum q^m ad de
merendum q^r creatum est ad bonum
g^o si ex se pt demereri multo
mag^s ex se pt mereri Et co
firma^r s^r tacen pellagij gra
no dat aie noua potm s
facultate ut ad facilius posset
si facilius posse psupponit posse
ne g^o ho pgram facilius pt
mereri g^o sine gra pt mereri
Con 2am gclonem Con ista
gclusio uid^r esse piarum aurium
offensiua g^o no est tenenda contra
ab^r q^r qui^r ad hoc laborant
omnes exponentes in gra ut possent
mereri vitam eternam et credunt
se posse [illegible] nra gclusio dt
oppositum It illud q^d redde-
sim iustum iudicium vi^r esse mi
tes condigna uel ex condigno
debita / s vita eterna redd^r
secundum iustum iudicium s illud
Ad thimo iiij de reliquo
est in reposita corona iustitie
quam reddet michi deus in
illa die iustus iudex

Con. 3a conclusionem

Con. nullus homo premium ex con-
digno pt mereri vitam eternam ergo
conclusio falsa aut. qr condignum
importat equale secundum dignitatem
quia actus virtutis est equalis
secundum dignitatem vite eterne ergo conclusio
falsa aor. nota hor. pz quia actus
cuiuslibet virtutis est temporalis et fini-
tus premium autem est eternum que
non sunt proporcionalia in dignitate
ergo hor. vera et per consequens conclusio
Item ille qui reddit debitum
non meretur vltra premium sed
homo bene operans reddit deo
debitum secundum illud luce xvij cum
feceritis omnia que precepta sunt
vobis que dicite qr inutiles
servi sumus ergo etc. Item illud quod
aliquis assequitur ex mera libera-
litate dantis hoc non cadit
sub merito de condigno sed quicquid homo
adeo consequitur sive sit gracia
sive gloria sive bonum temporale sive
spirituale totum habemus ex liberalitate
dei i. r. aor. pz qr quod ex libe-
ralitate datur gratis datur
sed quod ex condigno datur ex debito
datur ergo et hor. pz per illud quod
dicitur viijo ethicorum deo et parentibus
non possumus reddere equalia
ergo deus in nullo tenetur nobis
et per consequens quicquid nobis tribuit ex
mera liberalitate tribuit ergo non
ex condigno etc.

In actu predicacionis tria per ordinem
sunt facienda primo diuinum auxi-
lium invocacio est peragenda
Secundo diuine scripture recommendacio est
proponenda et tercio questionis articulacio
est resecanda Quantum ad primum
recommendacionem sacrarum scripturarum
videlicet ipsam theologicam adeo ex-
celsam/sanctam duo primordialiter
exportatam timorem perhorrendum ca-
uitor qr pusillus virtute importa-
bile omnibus/Quamuis meis assu-
mo dicendum ipsius laudem minor
dicere. eo quod ille Jeronimus inter
prescriptos eloquentissimus/Augustinus dia-
leticus subtilissimus Gregorius
tropologicus moralissimus Ambrosius
officiorum expertissimus Origenes
allegoricus excellentissimus Dyo-
nisius anagogicus perspicacissimus
Bonifacius dulcis et deuotus/et
cuncti alii doctores hic deficiunt
et ad plenum eam laudare
non sufficiunt quid ergo ego adoles-
centulus diminutus excessum sic
et defectum meum dico ab vbibus
avulsus nec alacre maternis
labiis desiccatus confessionem
nescio/Tremens igitur ad fauorem
totum conclamans timor ergo
et tremor venerunt super me ps.
xlviij Et mentis hebetudo cecidit
super me ij. machabeorum xv qr igno-
rancia presto est/virtus deest
gracia est in dubio et nulla effi-
cacia ex se ipso Sed qr considero
quod deus ezechielem ebriavit
volumine ibidem 3. Et sicut sa-
muele coniunxit sic quod nunc decenus
verbis nostris tradidit j Reg. iij.
Et quod salomonem contulit sapienciam
ibidem 6to Jeremie contulit elo-
quenciam Jeremie iijo et quod
adolescente dei contentu est ipsa v
ecclesia vidua apud Actus xvjo

fiduciali quod agam et non timebo
et expectabo altissimum qui dat fiducias
ps. lxvi ut intellectum det paruulis
ps. cxviii Recurro igitur ad fontem totius
consolacionis et ad alpha qui
est alpha et o principium et finis
apoc. primo a quo per quem et in quo sunt
omnia Ro. xi et a quo venit mo-
uens et finis Act. xvii hunc quesiui
in voce et exoro ut michi sit principium
medium et finis Inuocacio quidem ipsius
quia ipse est omnibus inuocantibus eum
ps. 144 Sequens in hoc consilium
virgilii bucolicorum 3º et platonis qui in
tymeo sic dicente inuocandum nobis
deum rerum patrem quo preter mis-
so nullum vite fundatur exordium Atten-
dens autem quod non est speciosa laus
in ore peccatoris Eccli. xv et in ps. xlix
Peccatori autem dixit deus quare tu
enarras iusticias meas et assu-
mis testamentum meum per os tuum
Propter hoc doctor cum propheta dico Omnes
iniquitates meas dele cor mundum
crea in me deus et spiritum rectum
noua in visceribus meis ps. l
Deprecor ut prius huic operi sit gra-
ciarum actionis iuuat et faciat
operando et cooperando Dicam cum psalmista
ps. et claudiano libro 7º O summe
parens eterne deus ingensque
potestas tu michi prandia luce
diuina mentem plenam irrorans
diuino nectare mentem Et perlue
tenebras notas ac tenebris re-
sidens discute meas tue lucis
splendore serena Tu aperi cali-
ginosa rubiginem lingue da
blesso tua verba loqui mutorumque
loquela probe da fonte scienti
bibere calle Erranti duc nauta
rate portumque timenti dona
celesti pflans mea carbasa vento
lumine et rei flecto germina ma-
ad pleni deum meum ihesum xpistum cuius

omnis principatus in celo et in terra
nominatur ut det michi secundum diui-
cias glorie sue virtutem corro-
borari per spiritum eius ad ephesios iii
Confidens cum salomone
dicendo illud sapiencie ix Deus
patrum meorum et domine misericordie qui
fecisti omnia verbo tuo Da michi
sedium tuarum assistricem sapienciam
et noli me reprobare a pueris tuis
quia ego seruus tuus ego et filius
ancille tue Mitte illam de
celis sanctis tuis et a sede mag-
nitudinis tue ut mecum sit et
mecum laboret ut sciam quid
acceptum sit apud te et ducat
me in operibus sobrie et custo-
diat me in sua potencia ut accep-
ta sint illi opera mea Et de-
ducat in quantum me in actibus
docendi et legendi per semi-
tas castitatis et virtutis principia
bono et salubri inchoando
medio salubriori continuando
ad finem optimum perungendo
et tuo dei in auxilio vocatione
Premissa igitur diuini nominis
inuocacione consisto Deinde premis-
sa tamen lege vias infantium
facit disertas pauper et inops
laudabo eam. Sanctum sacrorum scripturarum
Accedo igitur ad 2am recommenda-
tionem sacrarum scripturarum in mirandam
dignitatem eo quod in ea mirabiliter
latent diuina misteria Ideo
conferimus premissis laude condigna
assumo ista verba Mirabilis
facta est sciencia tua que verba
habentur ps. cxxxviii Ca. Intel-
lectus mei et dum perscrutandum
opera sacra scriptura sciencia dei nuncu-
patur eo quod ab ipso est originaliter
articulata et deo primitus consolida-
ta Deinde considerando a quo sit ex-
orta qualiter et quando sit tradita
Modo diuino vel hec capitulis eius
indicia eius mirabilis id est nunc
modo laudabilis Prima dico considero

2a pars
Recomendacio

adeius principium effectum inuenio
singulariter deu glosa cuius uo atte-
dendo adeius secundum receptum reperio
specialiter intellectum quantum cuius
aut conspicio adeius modum progressi-
uum colligo totaliter processum copio-
sum / deus enim ipsam homini re-
uelauit signaliter / dedit formaliter
et tradidit eam mirabiliter que
tria pro ordine resumendo dixi
primo / quod sacra scriptura est mire
laudanda propter eius principium effectiuum
per quod singulariter inuenio deum glo-
riosum / quia ipsa spiritu sancto dictante
et eo inspirante est conscripta et
desursum nobis aduecta iuxta illud
Sapientie / altissimus creauit ipsam
in spiritu sancto et effudit eam super
opera eius secundum datum suum Ecclesiastici
primo eius veritate quantum alle-
ta est aliquam prophetia sed spiritu sancto
inspirati locuti sunt dei homines
secunde petri primo ipse namque spiritus sanctus
est ille doctor supremus / qui sibi
anguli kathedram in celis docet
homines in terris secundum quod saluator
in Johannis xiiij dicit paraclitus
aut spiritus sanctus / quem mittet
pater in nomine meo ille uos docebit
omnia ipse namque singulariter qui
docet omnem scientiam et sine quo
nullum tenet debite scitum / sic
reuera apparet quod sacra scriptura si-
gnificet celestis descendens de-
sursum / licet alie sint condigne
terrestres ascendentes deorsum
Dionysius quidam quinto capitulo sicut libri de
ecclesiastica ierarchia et de di-
uinis sic inquit sapientia gentilium
ascendit de sensu in ymaginacionem
de ymaginacione in racionem / de
racione ad intelligenciam et ex uolun-
tate progreditur sed ibi sistit sapientia autem
diuinalis descendit de prima intelli-
gencia que deus est in seraphim deinde
per medios angelos ad infimos
donata est et mortalibus communicata
quamquam sapientia diuinalis ecclesia

multitudinis intus / tenet fide et cog-
noscit celesti reuelacione archana
dei que ecclesia triumphans in celis
adquam suspiramus intuetur beata
fica visione dicente propheta in-
colarum celestis Jerusalem sicut audiuimus
sic reuelante in ecclesia militante
sic vidimus in ciuitate dei virtutum
id est in ecclesia triumphante Ex quibus
concluditur quod ullus corpus rome
de intelligencia sacre scripture debet de-
sperare / potest enim ipsa non solum per
habitualem inquisicionem sed etiam
diuina reuelacione et illuminacione
teste beato Augustino in prologo libri de
doctrina christiana cognosci ad usum
dumtaxat acquiri / quia ab aliquibus
humano modo discendi / et ab aliis
modo speciali illuminandi / sicut
ibidem declarat de duobus viris qui
sine omni studio literarum nullo homine
eos docente peruenerunt ad plenam
noticiam sacre scripture sicut et certum
est de Salomone apostolis et plu-
ribus aliis sanctis factum Ergo sapient
qui ad profundam intelligenciam sacre scripture
volunt peruenire pro certo eorum
commendo et sanctos cuius debet
se humiliter exhibere quia tunc
valet ad diuinam inspiracionem que prestabit
iuuat ad copiosam intelligenciam sa-
cre scripture sicut deuota oracio / Ecce
quod olim sepius deuotis / et no-
dicam uel mensa lecture / qui ad
eius intelligenciam humano studio
manifestata est intelligencia
sacre scripture quam nullus liberaliter
qui adeius intelligenciam humano
studio conati sunt peruenire Ideo
qui nimis dispositus est / ex
humanis scienciis per addiscendo sa-
cram scripturam peruenire sed culpa
sui est / et petat a deo sciam
qui potest immediate infundere / quod
alius potest humano modo discendi per

multa tempora laboriose acquirere sicud puto
constat de beato Ieronimo Paulo Augustino
Hugone et multis aliis / Tercio sciendum quod
licet tanta intelligencia sacre scripture
nullus debeat desperare sed divina pie-
tate sperare in exemplo premissis temporibus
volens tamen nunc studere debet se
cum magna diligencia studii adap-
tare precipue in locis ubi vigent stu-
dia generalia sicud ex divina provisione
non est / Racio est quia licet divina reve-
lacione et non solo humana investigacione
potest haberi sacra scriptura / tamen divina reve-
lacio non est necessaria nunc sicud olim
erat cum fiebat / cum tamen nunc plena
sit scientia et scientia ecclesia sufficienter
erudita est in omni materia ac per
sacram scripturam ac in omni scientia divina
et humana edocta ut puta in lega-
libus historialibus sapiencialibus
et propheticalibus / In legalibus ut in quinque
libris Moysi / et quatuor evangeliis
In historialibus in xii libris ve-
teris testamenti scilicet Iosue Iudicum
Ruth Regum Paralipomenon Esdras Ne-
emie Judith Hester Iob Machabeorum
et in actibus apostolorum In sapienci-
alibus et in canonicis epistolis In
propheticalibus sive occultis misteriis
sive profunditatibus in sedecim
libris prophetarum scilicet maioribus et
duodecim minoribus et in apocalypsi
in quibus habetur liber de homine dili-
genciam adhibet quod in omni ma-
teria humanitus expedit / precipue in
locis ubi vigent studia generalia
eo quod ibi conceditur et funduntur
propter quatuor / Primo propter liberalitatem ma-
terialem studii et minorum multorum
ac diversorum impedimentorum que impedi-
unt acquisicionem sapiencie sicud sunt vo-
luptates et habundancia propter patrie
familiaritates et accessus parentum
et amicorum / Secundo propter aeternam auctoritatem
et applicacionem libere tradencium
scienciam / Tercio propter celeriorem

sive moralis libri videlicet in quinque libris sa- pienciali- bus et in ca-

instruccionum / Quarto propter fructuo-
siorem exercitacionem et facilitacionem
dubiorum discussionem exigentes cum
pluribus disserencium et docencium
ex quo in studiis generalibus
tradentes scienciam sunt applicati
exercitati et multiplicati / tunc dis-
centes sunt facilius plenius et
copiosius informantur / Sunt enim
ipsi tanto facilius doctores sunt appli-
cati / facilius / quanto sunt exercitati
plenius et copiosius / et quanto
sunt multiplicati / Exemplum sicud multe
apes sunt laborantes per estatem
plures comportant de melle / quam si sin-
gule seorsum laborassent imo multe
seorsum periissent / et nullam pro-
visionem sibi facere potuissent olim
autem cum non erant talia studia
/ et ecclesia non erat ita sufficienter
erudita licet homines fecerunt di-
ligenciam / ad sciendum ea que per-
tinebant ad salutem / tamen non erant
doctrina sufficientes unde erudiri
ideo oportunum erat ut divina
revelacione per angelos informarentur
qualiter nunc non est oportunum et
Quarto et ultimo sciendum quod anima
est dicendum sacram scripturam habere
nasum terreum / quasi non habet
deriatam formam scilicet quia eo habetur
originaliter ex divina revelacione
tamen sensus est absconditus / Itaque
apud illi auctores est intus / Et
ideo beatus Ieronimus super Ysaiam dicit
quod pseudoprophetas eos accipe
debemus qui verba sacre scripture
aliter accipiunt quam sensus Spiritus
sonat / Et iterum dicit qui scripturam
aliter intelligit quam sensus Spiritus efflagitat
licet ab ecclesia non recesserit
tamen hereticus appellari potest / Unde et
Salvator Mathei v dicit
quod iota unum / aut apex unus
non peribit de lege / donec omnia
fiant Et item Luce xxi celum

Nasu teren

et tra transibunt vba aut mea no transibunt / hinc vigtz est sicud d[icit] b[eatus] Aug[ustinus] sup gen ad litt[eram] q[uod] ma[ior] est scriptur[e] sacre auctoritas qua om[n]is humani ingenij p[er]spicacitas Et Jer[onimus] ad demetriad[em] v[ir]ginem q[uod] q[ua]m[vis] de sceptur[is] sacris autem no habet eam sancti tate gtempnit[ur] qua appba[tur] et hoc totum ideo fit q[uod] sacra sceptura sin gulariter est deo p originali auctore q[uod] m[o]i modo est laudabile et hua no mo laudabile / z sit mic lau danda est sacra sceptura pp[ter] eius principii effectum p quo p[ri]mum deus glo[ri]o[su]s et tri[nus] de p[ri]mo pu

20 d[icitu]r 2o q[uod] sacra scr[i]ptura est mi[ro] modo laudanda pp[ter] eius s[u]bm recep tum p quo spalit r[e]p[er]itur mut[ato] lectum hu[m]an[u]m vid[e] Jeremie xxxj dt d[omin]us / dabo lege[m] mea[m] i[n] v[is]ce ribus eor[um] et in corde eor[um] sc[ri]bo ea[m] i[d est] in intellectu humano Sz est advertend[um] q[uod] licet sacra sc[ri]ptura diua revelacio[n]e sit hu[m]a[n]is gessa / nichil[omin]us ab aliquibus ab scondit[ur] / nec omnibus intellectibus ad salubr[ite]r gcedit[ur] sicud nec p[er]ti ab eis intr[atu]r / z s[e]c[un]d[u]m ciu[itates] successiue p varia regna gent[ium] et nacio[n]es gcedit[ur] et no s[em]p[er] finalit[er] p[er]sistit apud illos quibus gced[itu]r vnd Job xxviij dic[itu]r Sapia vbi i[n]ven[itu]r et que terra sulci[tur] no i[n]venit[ur] in t[er]ra suauit[er] viuencium et abissus dicit no est in me / et mare loq[uitu]r no est mecu[m] / que vba b[ea]t[u]s Greg[orius] i[n] moralium / exponit voluptuosis supbis et cupidis / a q[ui]bus diuina sapia abscondit[ur] / Jux[ta] illud mt xj abscondisti hec a sapientibus et prudentibus et reuelasti ea puulis Ipa naq[ue] sacra sc[ri]ptura salubrit[er] intr[atu]r et salubr[ite]r gced[itu]r p[ar]u[u]lis quibus hu[m]ilitate p[ri]mo h[o]i[bus] sanctitate et castitate p[re]ditis z[m] illud Sap[iencie] xj[o] / In anim[as]

sctas se t[rans]fert Go animi tumul tibus et curis ac t[em]poralibus sollici tudinibus sepat[a] Jux[ta] illud eccl[esiasti]ci xxxviij sapiam scribe t[em]p[or]e vacuitat[is] et qui minora[tu]r actu sapiaz p[er]ci piet / 3o hu[m]ilitate decorat[is] p[ro]u[erbiorum] xj vbi hu[m]ilitas ibi et sapia / 4o hominibus deuocio[n]e et gte[m]placio[n]e vocat[is] Jux[ta] illud Jacobi p[ri]mo Si quis v[est]r[u]m indiget sapia postu let a deo sz p deuota or[ati]o[n]em et dabi[tu]r ei sicud i[m]pletu[m] est in salomo[n]e in iij reg[um] Ipa eni[m] sapia s[e]c[un]d[u]m ciu[itates] successiue p varia regna gentes et naciones gce ditur / et no finalit[er] s[em]p[er] p[er]sistat apud illos quibus gced[itu]r Na[m] licz olim sapia gloriose viguit i[n] g[re]cia Judea et in ytalia successiue tamen p[ro]pt[er] illas deseruit / et et bohemiam deliquit et vsq[ue] ad polonia[m] mic p[er]uenit Et h[oc] est istu[m] q[uod] p[ro]p[te]r sapia[m] i[n] p[re]d[i]ct[is] locis seminauit seme[n] suu[m] / seme[n] sz doctrine iusticie et disciplie ondendo omnem viam virtut[is] honestatis et virtut[is] et exp[er]iencie ille n[on] origeba[n]t fructus velim[?] co q[uod] h[abi]t[u]s cordis loco[rum] no fuit tam de claritate sui luc[is] et in ceperunt plus dilige tenebras q[ua]m luce[m] et pessolut declinat i[n] p[re]c[e]ptis iniq[ui]tat[is] sperne[n]t eius salutaribus monit[is] et propt[er] p[ro]ut[er] q[uo]d ipa mito indignata diua exigente iusticia ab eis recessit et ad alias gentes et t[er]ras migrauit / que faciunt fructus eius gloriosos / vbi gr[aci]a vna in phia et sapia d[omi]n[u]s gloriose vi guisset atthenis tamen in inde recessit / eo q[uod] atthenenses erant[ur] in cogitacionibus suis sicut dt b[ea]t[u]s paulus act[u]u[m] xvij Athenien[ses] ad nichil aliud va cabant nisi aut dice[re] ut audire

aliquid novi. Et ipse paulus stans
in medio ariopagi coram dixit
Viri athenienses per omnia quasi
superstitiosos vos video. Et hoc est teste
Boetio in libro de disciplina dicens
quod ibi viguerunt caldeorum presagia
et diversa divinationum genera nec
solum athenienses in predictis
superstitionibus erraverunt sed
et mores laudabiles quos philosophi
imperantes in principio habere inceperunt
postea perdiderunt teste Valerio
libro 7o ubi de eis sic inquit Athe-
nienses equissima iura et acu-
tissima ingenia habuerunt magis-
tratus uti voluerunt suis moribus quam
legibus. Et infra eodem libro 2
de eis Atheniensibus quid sit
rectum sciunt sed facere negligunt
Ideoque non dimittit philosophia vel scientia
non solum est enim speculari sed magis
quod iustum est operari. Ab eis ab-
lata est et data genti alteri fa-
cienti fructus eius quod dignos eo-
quibus et similibus causis sapientia
est recessit a Judeis et a Roma-
nis et Grecis causis dictis divi-
tius perseverat cum una gente
quam cum alia. Sicud propter maiorem
inhabitantium gratitudinem et uberiorem
fructificationem. Et preterea propter
maiorem loci et habitantium aequi-
tate sublimationis rationabilitate
et morum honestate propter gentis
modestiam temperantiam. Et sue capa-
citatis maioritate. Hinc est quod
sapientia in ingressu sit peram-
ipsam quod de habitationibus huius regionis
multum grata esse dicerent decus ad
meritum et summa diligentia obe-
dire suis consiliis et preceptis et
ab eis quantum possent minus de-
clinare ut longo tempore in loco isto
fixe maneat et non recedat
ut ipsa sapientia de gente hominum
regni polonie cum effectu valet di-
cere delitie mee esse cum filiis hominum
scilicet gentis polonie et hoc maxime
debemus eo quod Sapientie viii ipsius
sapientie conversatio non habet amari-
tudinem nec convictus eius tedium
sed leticiam et gaudium et maxime
divina sapientia. Ipsa charitatis docet
ea quibus nichil utilius est
hominibus in hac vita. Ymo sub-
dit beatus Jeronimus super epistolam ad
hebreos nichil est quod hominem
inter turbines huius mundi equo
teneat animo sicud meditatio divine
scripture. Ymo sicud stellas celi
non extinguit nox. Ita mentes
fidelium inherentes sacre scripture
non obscurat mundana iniquitas
eo quod secundum Hugonem de sancto victore
ipsa sacra scriptura mentem
ab amore seculi separat. Animam in
temptationibus roborat. Et hominem
a dono operis et laboris excitat
Et secundum Gregorium super moralia ipsa
est mentis speculum, quo feda et
pulcra nostra interiora inspicimus
et cognoscimus, quantum proficimus et
a profectu distamus. Ideoque una
mecum est laudanda ipsa sacra scriptura
cum sit tam digna quod humano
intellectui se voluit conformare et
eciam infinita et tamen de 3o. Ter-
tio quod sacra scriptura est in modo lau-   Tercium
danda propter eius modum progressus   progressus
in quo intelligo totalem processum
copiosum ipsa namque in suo processu
non solum est alta et profunda sed etiam
longa et lata. alta et profunda
quantum ad eius considerata. longa
secundum sua promissa. et lata quantum
ad eius precepta. alta et profunda
propter sublimitatem eius considerata. Gemina
omnia magnalia seque ultra
omnem nature potentiam gloriosus
deus ab initio mundi et usque
ad eius consummationem fecit et faciet

et deinceps in eternum operabitur que
nemo enumerare potest. Omnia adeoque
consideracioni pertinet, et non solum
ista sed et ista altissima fidei
nostre archana omnium virtutum
humane intellectui transcendencia sicud
sunt secretum ineffabilis trinitatis
misterium, et inenarrabilis incarnacionis
sacramentum inexplicabilis christi
dulcissimi generacio et paritate nostre
collectionis recta humanitati quod sacra
scriptura proponit, et congruentissima
racione divinitus patefacta demonstra-
tur. Horum autem magnitudinem altitudine
et profunditate humanitatis inaccessi-
bilem propheta longe prospiciens ait
multa fecisti tu domine deus meus
mirabilia tua et cogitacionibus
tuis non est qui similis sit tibi.
psalmus xxxix. et Job viii. Qui
facit magna et incomprehensibilia
et mirabilia quorum non est numerus.
et iterum david. deus ne derelin-
quas me donec annunciem
potenciam tuam et iusticiam tuam deus
usque in altissima que fecisti magna-
lia. et alibi nimis profunde fac-
te sunt cogitaciones tue. vir
insipiens non cognoscet et stultus
non intelliget hec. id est sapiencia huius
mundi que est stulticia apud deum
non potest intelligere mirabilia, que
theologica sapiencia patefaciat et declarat.
hac enim ut ait Jeronimus in prolo-
go biblie docti plerique nesciunt
et eloquencie clarissimi ignorant.
longa autem sunt eius promissa. Ipsa
namque promittit suis actoribus et
observatoribus eius vitam eternam. et
contemptoribus ignominiam perpetuam
secundum illud Ecclesiastici xxiiii. Qui
operantur in me non peccabunt. et
qui elucidant me vitam eternam
habebunt. et suis contemptoribus
ignominiam perpetuam. secundum illud
Osee iiii°. Quia tu scienciam repulisti
a te repellam et ego te ne
sacerdocio fungaris michi. Dilata
autem sunt eius precepta et talia
continet precepta sine quorum obser-
vancia nemini patet ingressus ad
regnum celorum. et a quorum observancia
nemo racionis compos excusari potest
mortalium. Ea enim que lex naturalis
omnes obligantes mandat, ipsa lex
scripta mandat explicite ad hunc
finem ut theologia magis teneret con-
transgressorem ad stricte eorum divinorum
preceptorum. sicud dicit Lo. Beatus Augustinus
xviii° de civitate. Hic prohibitum est
sacrilegium deus prohibuit. Hic precipitur
est honorare patrem et matrem deus
iussit. Hic dictum est non homicidium
facies, non furaberis, non mecha-
beris, non hec ora humana sed
divina oracula fuderunt. et addit
ora vera et iusta per prophetas decla-
rantur nesciunt quis essent referenda
per spiritum sanctum prophetis sunt inspirata
hac de causa et non ingenium
humanum, sed dei eloquium comprehen-
formidaverit, cum illa adeo per-
pi cogitent. Est enim sacra scrip-
tura liber mandatorum dei et lex que
manet in eternum. Baruch iiii.
Quoniam liber sacre scripture sciencie
tam superbos humilia valde spiri-
tum. Noli velle videri sapiens.
esto mansuetus ad audiendum verbum
et quanto magnus es humilia
te in omnibus. et coram deo inve-
nies graciam. Ecclesiastici iii. In eodem
libro propter altiora te quesieris ne
et fortiora te ne scrutatus
fueris sed que precipit tibi deus
illa cogita semper. et de pluribus
operibus eius ne fueris curiosus
non est enim necesse ea que in oc-
culto abscondita sunt videre oculis tuis
Ecclesiastici iii°. Augustinus libro [illegible] dicit Nolite
diligere mundum neque ea que in mundo
sunt. Hic quis enim diligit mundum
non est caritas patris in eo. I Johannis ii°
Et alibi. si secundum carnem vixeritis

morientem, et illud Mt. xvi: Si quis vult venire post me abneget semetipsum et tollat crucem suam et sequatur me, et alia similia huius autem sacre scripture carnales auditores et per verbum predicatoris turbati sunt non intelligentes filii huius seculi et propterea dixerunt dura sunt hec verba et nobis importabilia; promittit enim celestia, que non gustavimus, et iubet contempni terrestria, quibus assueti et nutriti sumus, que et nobis adeo data et apparata credimus sicut scriptum est: celum celi domino, terram autem dedit filiis hominum, immo ergo terrena est operibus et consuetudinibus nostris. Unde et dixerunt ei: recede a nobis, scientiam viarum tuarum nolumus, Job xxi. Tales autem quibus ita tediosa est sacra scriptura sunt amatores huius seculi, scilicet carnales et delicati, sicut et ambitiosi, mundiales et cupidi, silvestres et ignan tuosi et vani, otiosi et ignari, qui mundum istum qui secundum veritatem est exilium et vallis lacrimarum sibi patriam constituunt et regionem deliciarum. Tales enim nolunt esse discipuli divine sapientie que desursum est. Sed ea sponte aures accommodant aliis sapientiis que deorsum sunt, scilicet sapientie mundane que ad stultitiam convertitur, sapientie carnali que mortem parit voluptatis, et sapientie terrene que plurimum dominatur, que vane et transitorie sunt, Eccli. ii° et iii°. Et hos sapientes designat verbum sapientie, Sap. ii°, describens loquentes: venite et fruamur bonis que sunt, utamur creatura tamquam in iuventute celeriter, vino pretioso et unguentis impleamus nos et non pretereat nos flos temporis, coronemus nos rosis antequam mar-

cescant, ubique relinquamus signa letitie nostre, quoniam hec est pars et sors nostra. Viri autem sic veri studiosi ut veri philosophi, qui ex innumerabilibus causis conveniunt philosophiam, que respectu preclarorum innumerabilium de quibus considerat sacra scriptura nullius sunt momenti. Nec sic veri amatores sapientie velud beatus Jeronimus, Augustinus, Ambrosius et plures alii, qui in secularibus scientiis sufficienter eruditi tandem professi sunt disciplinam sacre scripture, sub qua militates mundi allicuavit variis libris et scriptis circa ipsam sedentes ex parte sua sunt omnes homines in quibus non est scientia dei, accesserunt ad pedes sacre scripture domine et magistre sue dicentes: Advenisti desiderabilis quam expectabamus in tenebris terrene sapientie, ut nos educeres ad lumen vere intelligentie celestium et eternorum, et ut dices eterne claritatis preter nos ascen in obscuritate huius mundi palpitantibus. Sed quia adeo venusta magna et plena dei in veritate doces, nec quis scire potest que tu doces nisi secundum deus fuerint quo loquitur domina et audient simul tu usque enim adhuc in vanum laboravimus et si ipsi sue studuimus ad cognoscendum positionem orbis terrarum, virtutes elementorum, vicissitudines temporum, dispositiones stellarum, naturas animalium, vires herbarum, mensuras quantitatis, consonantias sonorum et lucem et huius similia multa cognitionis fine tuo ultra tuo solum preter debite intelleximus. Quapropter te mirum modo laudabilem predicamus. Ex quibus omnibus premissis ad facilem thematis conclusionem formo talem argumentationem. Omnis

scia que scz singlar dicit glosa
principio effectiuo spali intellectu
diuino p subito receptiuo et
totali processiuo copioso primodo
pgressiuo | est mirio laudanda
tamq ab eo a quo eu et quali
est facta eo q cause inmobiles
reddunt effectum imobilem Et q
sacrascriptura est diuina sicud
constat, cu expresse singlarit
heat dicitur principio effectiuo spali
intellectu diuino p subito receptio
et totali processiu copioso primo
pgressiuo Ideo scz sacra scriptura
est mire laudanda, tu ab illo
a quo est eu et quali effectu
et hinc est q ipa est facta im-
mobilis et p cuius pcursione im-
mobilis fcta est scia tua, que sunt
verba coram viris reuerendis in ipsi
pscripta Insuper verbis sic
introductis duo commendabilia
Diuidit Thema — sacre scripture tangunt Primo ta
dicens { Sublimitas / Stabilitas } — scz tangitur eius sublimitas
inpscrutabilis ppter i enarrabilem
eminentiam et latentia contentorum
Secundo tangitur eius stabilitas impmu-
tabilis ppter inuariabilem efficaciam
et conuenientiam dispositorum Primum
innuitur cum dicitur mirabilis Secundo vo
tangitur cum dicitur facta est scia tua a me
Dixi primo q in verbis pmissis tangitur
primus sacre scripture sublimitas
inpscrutabilis ppter i enarrabilem
eminentia et latentia contentorum
cu dicitur mirabilis Et ideo scia dicitur
mirabilis eo q mirabilia enun-
ciat vel q enunciata mirabi-
liter tractat, nā ipa sacra scriptura
nō solum mirabilia enunciat sed
etiā enunciata mirabiliter ptractat
q enunciat altissima scz diuina
et celestia et eadem ptractat, se-
cretissime sub velamine et ideo

designatur p librum quem vidit Ezechiel
Ezechiel ii° Intus et foris scriptum
signatum septem sigillis Sacra
licet ecclesie sue desforis solum sunt
scripte eo q continente sunt litterali
expositione, ipa aut sacra scriptura
scriptura est intus et foris Intus pspicua-
lem intellectum et foris p litteralem
sensum Continet intus pinuestiga-
bilia et incomprehensibilia pmissa, et foris
capita precepta Signata est
septem sigillis i obvoluta vni-
uersis obscuritatibus, et hinc est
q propheta dicit In mari via tua
et semite tue i aquis multis q
dicitur Dne via pcepta ad te puenit
est i mari i in sacra scriptura q
dicitur mare ppter continentiam mirabilium
et semite p quas ad te deueni-
unt in aquis multis i diuersis
sensibus spiritualibus vnde dicitur Bona ve-
tus in diuiloquus Sacra scriptura
est longior desceptam tpm et
etatum q a creatione mundi usq
ad consummationem seculi est lata
diuisione pium scz veteris et noui
testamenti, et alta describentem
Ierarchiarum gradatum ordinatarum
Est et pfunda misterys insti-
tuendorum Unde et gregorius dicit Augustinus
in epistola ad volusianum tanta
est sacrarum pfunditas litterarum
ut in eis cottidie pficerem si eas
solas ab ineunte pueritia usq
ad decrepitam senectutem summo
studio meliori ingenio conarer
addiscere, et beatus Grego in plo-
go moralium eius p admirandam
sublimitate declarans dicit, sacra
scriptura omnes scias et doctrinas
suo more transcendit quia in
vno eodem q sermone dum nar-
rat textum pdit misterium et

sicud in misteriis sapientes exercet
sic superficie simplices refouet
habet enim ut puto unde paruulos
nutriat et seruat in secreto unde
mentes sublimium admiratione
suspendat, quasi fluuius ut ita
dixerim planus et altus in quo
et agnus ambulat et elephas
natat. Mirabilis fluuius est iste
qui est ita planus, quod agnus
i. simplex et humilitatis potest siccis
pedibus transire et elephas i. magnus
et subtilis posset natare ymo
posset se submergere. Concordat
dicit in xx. li. moralium. Ut le-
gentis animum simpliciorem [illegible] dictis
obscurioribus exercet fortes, parui-
lis humili sermone blanditur. Nec sic
clausa est ut pauescere debeat
nec sic patet ut vilescat, usu tol-
lit [illegible] fastidium et tanto am-
plius attenditur quanto interius
meditatur. Planis verbis animum le-
gentis humiliat, sed sensibus sub-
limibus leuat. Unde ille [illegible] dicit
Crisostomus super [illegible] qui ignorauit
inuenit quod discat, qui scit inuenit
quod confirmet, qui credit inuenit quo
ascendit, qui ascendit inuenit contem-
placionis [illegible] in quo non cessat
qui quietus est inuenit quod timeat,
qui laborat inuenit quod accipiat.
Augo — Unde ut dicit Augustinus li. [illegible] super Genesim
sua altitudine irridet superbos
profunditate terret attentos, veri-
tate pascit magnos, affabilitate
nutrit paruulos. Et si quid est boni,
si quid honestatis, si quis perfectus,
si cuius ordo, si que decenis de-
lectatio, si quid ueritatis, si quid pudi-
citie, si quid iusticie, si quid sanctitatis,
si que admiratio, si que bona fama,
si qua uirtus, si qua laus, si
qua disciplina. ad phil. iiii°

vide post

omnia hec reposuit in ea ipse
quod dicit beatus Jeronimus in prohemio super — Jeronimus
super prophetas, quod inuenit hic quod ne-
cessit ad utilitatem uel edificationem
cuiusuis generis condicionis sexus
uel etatis. Hic enim habet infans
quod lactet, puer quod laudet,
adolescens quod corrigat, iuuenis
quod sequatur, senior quod precetur.
Hic discit femina pudicitiam
pupilla inuenit pietatem, uidue
iudicem, pauperes protectorem, ad-
uene custodem. Hic inuenit re-
ges quod audiant, iudices quod
timeant. Hic tristem consolatur, letum
temperat, iratum mitigat, pauperem
recreat, diuitem ut se cognoscat
increpat. Hic omnibus se suscipien-
tibus apta medicamenta tribuit
nec peccatorem despicit, sed remedium
ei penitencie ingerit. Hic deus colitur,
simulacra uidentur, iusticia con-
gratulatur, iniquitas propellitur, nequicia lan-
guescit, crudelitas abdicatur, uirtus
requiritur, mendacium depellitur, dolus
accusatur, peccatum punitur, pax seque-
da promittitur. Opus etiam [illegible]
[illegible] et tam deprimo. Dixi secundo
quod in verbis premissis tangitur sacre — stabilitas immutabilis
scripture stabilitas immutabilis
ipsius incomparabilem efficaciam et con-
cordia dispositoris eius dicitur facta
est scriptura tua. Illius namque sacre
dispositiones sunt incommutabiles
et eius contenta sunt incommutabilia
quia eius dispositor fuit tota
trinitas beata, ut pater celestis qui
eam disposuit aeterno preuidendo,
filius ipse predicando, et spiritus
sanctus inspirando. Contenta autem
eius sunt incommutabilia quia continet
summam ueritatem obtime et 12
articulos fidei dampne inter
tue quibus nichil firmius ac

laus eo quod secundum Crisostomum in tractatu
de Symbolo fidei katholice religionis
est lumen anime hostium vite et fundamentum
salutis eterne, nunquam si per aliquem erro-
rem deciperemur quod absit ab ipso deo
qui est summa veritas, deciperemur eo quod
eam variis signis et prodigiis confirmavit
que nisi a deo fieri potuit. Et hinc est
quod sacra scriptura continens premissa
plena veritate sine omni admixtione
falsitatis ornata virtutum flosculis
et sacris exemplis firmata summis
auctoritatibus, et fundata divinis
et non humanis persuasionibus, ex quibus
liquet sunt super verum nullomodo est
distendendum ipsum eterne salutis primum
quam salutem nobis omnibus con-
cedat sapiencia increata cui laus sit
et gloria per secula seculorum Amen

Ad honorem et in nomine domini nostri
Jhesu cristi in quo vivimus mo-
vemur et sumus Actuum xvii et
cui omne genu flectitur celestium
terrestrium et infernorum ad Philippenses ii
quod secundum principem philosophorum Aristotelis
supremam omne et totum semper ponimus
super terra primo celi. Ideo actum presentem
iuxta laudabilem consuetudinem
facultatis theologice nostre tractans
intendo commendare primo ut prius
huic operi sit gradus alium percurrens
in porticu divinis est premittenda
Ergo divine sciencie recommendacio iuxta
possibilitatem mee exaltacio et cessacio
facienda. Et circa quam agendum est
referenda. Circa igitur ad primum, cum
singula enim mundialis machine
circulo inclusa legibus sibi a bono prefixis
sine causa corporis indicant dirigantur
Certe in aliquo statuta nature super-
ne solvatur, singula enim conditione
indita gaudent et consona officia
persolvunt auctoritatis sui magnificencia
consistentes. Ex his corpus tenuit lib

minimum la cognoscit quod omnia a condi-
tore suo reguntur designatur cognoscitur
et in actionibus suis ordinatur ad quos
quos fines dirigitur, et nisi ipse ea
adiuvaret cuncta in nichilum redi-
gerentur et laborarent. Ex quo eciam
quod nichil sibi ipsi debet est Cor. iii°
non quod sibi sufficientes sumus neque presumere
dicere se aliquid habere a se quod a deo
non accepisset i Cor. iiii° ex quibus
ultimo infero humane indigencie
multiplicem necessitatem ac divine gracie
fructuosam utilitatem, que et si esset
fidei sanctissime cultorum ac perspi-
cacissimorum intellectualis ingenii philosophorum
autores efficaces et doctrine cogi-
tare sufficientes presidium dei desperare
sine quo nichil possunt fieri credo
Unde et veritas dicit sine me nichil
potestis facere Joh. xv. Que ab ipso
donatum est cuncti sunt et omnibus his
qui clarius his nec obscurius
patre celi ipse est cum primi luminum a quo
omne datum optimum et omne donum
perfectum est descendens Jacobi primo
qua inter propheta salubriter consulit
dicens In omnibus viis tuis co-
gita illum et ipse diriget gressus
tuos Proverbiorum iii°. Unde ysidorus nemo
ope tua dei auxilium posse omnia
divine gracie per divino dono ascribe
Nichil meritis tuis tribuas desperatus
tua nichil possumus et nos sine
causa. Ideo nemo est tam eruditus
tam doctus qui summa illustra-
tione non indiget, qui verbum dei in
excelsis est fons sapiencie Eccli. i°. Ubi
glosa supra omnis sapiencie a do-
mino deo procedit quod deus Christus semper
permanet de celis sed digressus
in mundum per assumptionem humanitatis
[illegible] salutis. Attendo quod nostrum
humane indigenciam. Ideo homo
per [illegible] carnis ad bonum [illegible]
et ad malum instigatur ut

ut non possit velle et perficere bonum
nisi per gratiam liberetur et adiuvetur
qui autem pectum ullam difficul-
tate nullum impedimentum a lege
membrorum ullam compulsionem seu
instigacionem ad malum sensit quam
qui senserunt eius periculo, quod sine
gratia dei adiutrice facilis est ad
seducendum debilis ad operandum fra-
gilis ad resistendum. Et eciam dis-
cernere volt inter bonum et malum decipitur
si temptat facere bonum deficit si
resistere conatur malo superatur. Est
enim quasi tenebre ignorancia
quis ad primum vanitas per mali-
ciam quis ad secundum Infirmitas per
impotenciam quis ad tercium nisi
gratia in homine operetur deus nec
ad bonum perficit nec a pravitate
recedit nec a divitate consurgit
et quamvis homo habeat voluntatem
naturalem que est respectu boni
flexibilis talis tamen eciam non perficit nisi
dei misericordia et gratia que operatur in homine
velle et operari bonum perficiatur
Unde dicit sanctus thomas 2a 2e questione
2a articulo iij. In omnibus naturis
ordinatis invenitur quod ad perfectionem
nature inferioris duo concurrunt unum
quidem quod est secundum motum proprium aliud
autem quod est secundum motum superioris
sicud aqua secundum motum proprium movetur
ad centrum secundum motum lune
movetur circa centrum secundum fluxum
et refluxum similiter eciam orbes planetarum
moventur propriis motibus ab occiden-
te in orientem, motu autem primi
mobilis ab oriente in occidentem
Sola autem natura racionalis creata habet
immediatum ordinem ad deum, quia
cetere creature non attingunt nisi
ad aliquid particulare participantes
divine bonitatis vel in essendo
tantum sicud inanimata vel eciam

in vivendo et cognoscendo sin-
gularia sicud plante et animalia
Creatura autem racionalis in quantum
cognoscit universalem boni et entis
racionem habet immediatum ordinem ad
universale essendi principium. Perfectio
igitur racionalis creature non solum
consistit in eo quod ei competit secundum
suam naturam Sed eciam in eo quod ei
attribuitur per quandam
supernaturalem perfectionem divine bonitatis
et gratie. qua cooperando deus
in nobis perficit quod operando ince-
pit quia ipse ut velimus operatur
incipiens a volentibus cooperatur
ut perficiamus ut volt in libro de
gratia et libero arbitrio. B. Augu-
stinus episcopus contra Julianum hereticum
apertum de commendacione gratie
Apostolus protulit sentenciam tamen autem
non est volentis neque currentis sed
dei miserantis. Hec si attenderes
Juliane non contenderes contra
gratiam mira voluntate humane
Considera insuper attencius quod
ille beatus bernhardus doctor devotissimus
in libro suo de consciencia refert
de divine gratie fructuositate multi-
plici. Gratia inquit dat virtutem
resistendi appetito, minuit subtra-
hit peccandi occasionem, ama-
ritudinem miscet plexque
sanat affectionem et subdit
gratia adiuvat ad bonum et
defendit contra malum adiuvet
ad percipiendum defendendum. Tanta
namque est divine gratie utilitas
ut sine ea non possit esse
salubriter nequaquam gratia sola
racionalis est capax creatura cum sol-
da ut adiuvetur ad bonum volendum
efficaciter et deum hominibus
diligendum et ad bonum operandum
et in bono perseverandum nos enim

sufficientes sumus cogitare aliquid
a nobis quasi ex nobis sed sufficien-
tia nostra ex deo est 2e Cor 3o Ego
in ipsis igitur omnibus in me sigilla-
ti recogitationibus pristinus actus fun-
dandis invoco te deum patrem omni-
potentem patrem misericordiarum et deum
totius consolacionis et te filium domi-
num ihesum christum de corde patris
incomprehensibiliter ac ineffabiliter ab
eterno secundum divinitatem verbum gene-
ratum et pro nobis in fine seculorum
incarnatum et te spiritum sanctum pa-
raclitum utriusque copulatorem / quem deum
fide sincera in personis trinum et
unum in essencia confiteor / Invo-
co quoque te ut michi assis et me-
cum labores ut sciam quid ac-
ceptum sit semper coram oculis
tue maiestatis qui non derelinquis
presumentes de te Judith vio Cor
igitur mundum in me crea et spiritum
rectum innova in visceribus meis
et da michi verbum parvulo / et sciam
adolescenti . filio ancille tue
da quoque sermonem rectum in os meum
et bene sonantem ut michi tantorum
et tot patrum non confundar coram
conspectum te / sed ut possim dicere
dicenda et recte tacere tacenda
ad honorem filii tui domini nostri
ihesu christi qui tecum vivit et reg-
nat in unitate spiritus sancti deus
per omnia secula seculorum amen.
Invocato igitur ad sedem principale
Veniens ad opus propositum recte
per domini spectabiles et honorandi
viri eximios veteris testamenti patres et
prophetas Novi quoque testamenti insignes
doctores almifice sancte facere [?] theo-
logie predicatores laudabiles in specie [?]
neque tantillus auctor [?] et sciam pu-
sillus primo vere nullum illis
comparatus conspicio [?] defecio et

quibus laudibus ipsum sacre scriptura
efferam nescio vix et eciam [?] preceptis
tuis [?] vel eloquiis A a a domine deus
nescio loqui quia puer sum Jeremie primo
et sapiencia hominum non est mecum prover-
biorum xxx Ista [?] hanc salomon inde-
clarans [?] ac insignis confert thesauris
et cunctis seculi opibus ad dicit
proverbiorum iii Beatus qui invenit sapienciam
et post melior est acquisicio eius ne-
gociacione argenti et auri primi
et purissimi fructus eius preciosior
est cunctis opibus et re preciosior [?]
que ut alibi subditur longitudo dierum
in dextera eius et in sinistra eius divi-
cie et gloria Vie eius vie pulcre
semite eius pacifice / lignum vite
est hiis qui apprehenderint eam
et qui tenuerit eam beatus / quo pro-
pter ille abissalium revelacionum
perscrutator in persona plurimum delectatus
dicit / Iniquia [?] testimoniorum tuorum delectatus
sum sicut in omnibus diviciis . Bonum
michi post subdens / Bonum michi
lex oris tui super milia auri et
argenti psalmo cxviii Sed quia ipsam
in sua sublimitate sacre scripture
laudibus attollando dixit se
defecisse eius inquit / mirabilis facta
est sciencia tua ex me et non potero
ad eam psalmo c xxxviii doctores ac
vero [?] Gregorii Augustini Ambrosii
Jeronimi et fere innumerabiles divinorum
eloquiorum tractatores almi ponti-
fices et sacerdotes clarissimi virtu-
te et prudencia perspicacissimi
quanti in suis codicibus eam laudi-
bus attollat / quis ad plenum
enarrare sufficiat / quorum ex-
cellencie sedulitati [?] michi / Sed lego
aut audio non iam lutum non
iam cinis non iam favilla
uti sicut Job de se ait dicens
Job xxx Comparatus sum luto
et assimilatus sum favillae et cineri

ymmo illud michi i pemo et rectius
michi putare tacere quam loqui et ponere
manum meam super os meum quia non est
michi sensus intellectus ymmo considerans
in thesauris diuine magnificencie que
intellectum dat paruulis ps Cxviij
cuius spiritus locuti sunt prophete et os
aperuit muti Zacharie luc primo
Et ipse est spes mea a iuuentute
mea ps lxx Ad laudem igitur eius
per aliquali recommendacione diuine
facie theologie assumpsi verbum hoc
Vocatum est nomen eius ihesus quod
scribitur luc ii° Unde circa primum
aduerte omni bonorum latitudine est
legendum Primum ergo certum quod dominus prestan-
tissimus / quia cuncta que fecit deus
sunt valde bona Gen i° Circa in
celestium orbium dispositionem omni vero
diuino et mensura expunctilo circa
elementorum dispariam secundum qualitates
in mixtis et speciem eius in corporum
compositione relucet diuina potencia sa-
piencia et bonitas Iudeorum magna
sunt opera domini ps Cx quibus sa-
cra scriptura connumeratur quia etiam
fecit eam deus in spiritu sancto Eccl i°
Inter ipsa tamen opera sacra scriptura
tenet principatum cuncta precellens
certa quia deo proximior similior
que est antonomastice Iuxta
illud Eccl xxiiij° Ego ex ore al-
tissimi prodiui primogenita ante omnem
creaturam / tamen quia iusta est / ymmo illud
Iustus dominus in omnibus verbis suis ps
Cxliiij / Iusta nichilominus quia occulta
est et apta / Apta quidem quam ap-
prehendi potest propheta dicente Apprehen-
dite disciplinam ps ii° Occulta
non quia comprehendi non potest Nullus enim
est qui cognouisset sensum domini
Ro xi quia ipsa est liber signatus
sigillis septem Apoc v Nec mira-
tum sit veritas que vincit omnia
ii° Esdre iii° Veritate enim omnia

consistunt et vniuersa reformantur
qua depulsa nulla remanet fede-
cam inuocant duo et simus
sapiens et indoctus iniustus et i-
niuste exactus ymmo in miseriis
iacens erigi et false accusatus
gloriatur pergi abeat ut dicit
Symon de Cassia hinc sacra
theologie magnum inter laudes lectio
inter libros ligwa salus omnia com-
paret cui nichil est similis / qua
demones impugnare non audet
ymmo horrent et compulsi recurrunt
cum victoria xpi qua fecit aduersus
sathanam Act iiij° declarat sola
tutificat homini animum admira-
cionem suspendit delectacionem refo-
ret et in imparem summa pre-
in qua est beatitudo plenius ele-
uat et manu ducit caute nam
quia virtus est ut ait beatus Augustinus
super ps ii° ex carnis quippiam
et oculorum abigit et tamen ad
seculi superbia procedit fuit ad
terram eternorum que nulla violen-
cia mutacionem sustollit Ipsa est
secundum Aug super Gen sua al-
titudine irridet superbos profun-
ditate tenet attentos veritate
pascit magnos affabilitate nu-
trit paruulos / Si quid honestatis
si quis profectus / si quis ardor
si que decens delectatio si quid
veritatis si quid pudicicie / si quid
iusticie / si quid sanctitatis si que
amabilia / si que bone fame
/ si que virtutis / si que laus / si
que disciplina Ad philip iiij°
Omnia hec reperiuntur in ea et
nulla pretius agendorum nullus
est ordo iustorum est qui non re-
luceat in ipsa Circa non solidad
dogmatis theoricas / sed et perfectio-
nem / vite mutabilis ne tur-
betur vltra omnem legem
Valencius cotinget ut dicit
Symon de Cassia quod hec

multi dicunt quis ostendit nobis
bona psalmo iiii° sicut si diuonari desideratis
si lutea tegumenta deponere si vasa
carnalis erroris abiciatis Si omnia
que ad vitam presentem pertinent amoue
si illud quod puerile et bestiale eradi
catis si corpus uestrum quasi iumentum
si pugnatis carnis castigacionem in
seruitutem redigendo et non blandi
aciam et si voletis esse reges ius
ticiam intelligite et erudimini qui
iudicatis terram apprehendite sacre scripture
disciplinam quia ipsa est presidium et
munimentum aduersus omnia que
possunt obesse Hec Augustinus et Cris
super quartum de ipsa dicit Christus cum quis
ignorat inuenit quod discat qui
scit inuenit quo crescat qui
credit inuenit quod ascendat qui
ascendit inuenit contemplacionis
exitum in quo quiescat qui
contrarius est inuenit quod timeat
qui laborat inuenit quod accipiat
piat in hoc igitur dignitate sacre
scripture basileus commendans in
admonicionis verba prorumpit sic
inquiens o sacra scriptura spiritualis
pro secus hitachim que de supplicibus
facis humiles de crudelibus mi
tes tu ociose legere fecimus
tu illuminans intellectum tu re
ficis affectum tu diligis ad perfec
tum tu nobis regis tu nos pro
tegis tu purissime simplicitatis
es magistra ac odio fraudulente
duplicitati ignaram tu facis
ut pastor quisque tuo kathedra
careat ut in disciplinis et
in moribus se a sua seruitute
compescat hec ille hec vera perducit
ad celestem patriam vocat auer
sus desideriis ad celestia amplec
tanda ut dicit bernardus Gregorius pro
lo moralium c° 1° ex quibus

luculenter apparet quod ipsa sit
salus omnium credencium per quam ad superne
na beatitudine laborantes
peruenire Vnde notum vobis facio amplius
vobis facio euangelium quod predi
caui vobis quod accepistis in quo
et statis per quod et saluamini
corinthiorum xv vbi glosa super
hic saluamini iam certitudine
spei et saluabimini in futuro
in veritate rei non diminuto sa
cra scriptura dicitur esse salus magis
tenet ea ad vitam pertinet Baruch
iiii° Et quia hoc nomen ihesus dicitur salus
vt patet per beatum Jeronimum in interpretacionibus
hebreorum Jhesus saluator vel
salutaris seu salus aut salu
tare interpretatur recte igitur et sacra
scriptura est salus vt expeditis
vocatur est nomine eius ihesus
que finit verba thematis Duo
circa illum tenens posita Inquibus
verbis thematis introducuntur tria ex
quibus commendabilis est sacra
theologia per ordinem innuuntur Primo
sacre scripture certitudo enim cum
putatur ambiguitate ad di
vocatur est quia tamen effectualis
proponens veritatis veritatem
importat verbum et secundum psalmum
lxx° etc Agitur recte dicitur
solo ipso et deus prima argumenta
facit que utique facta sunt Secundo
innuitur sacre scripture singularis
excellencia et dignitas cum subditur
nomine eius Nomen enim secundum
Johannem Damascenum significat quoque
dignitatem hoc nomen est nomen
nomen quod ob dominum nominatur ysaias
xlii et nomen effusum cantica
canticorum 1° Tertio innuitur multi
eius salutaris utilitatis cum dicitur
ihesus quod est interpretatum salus
Ipse enim saluum faciat populum suum

apertis cor que tu p ordine re-
sumendo Dixi p q i v bis summis
comis i nuit fac septive certitudis
omni amputata ambiguitate
ideo dr pecata est Certa tu certe
stie luce vbis huane q pter-
rae seruatur modo sue certitudis
hec sola scia certitudine capit
ex liuis dum reuelacon que ei
quaque est d fallibilis Ideo qz
nulla scia est q melius homini
in cogitacon determinaret ordinaret
decoraret q h Certa dicta sapia
que plenissime nouit omnia
huius doctrine certitudine reuelare
et reuelatois vitatem dignata
est hominibus argumentis quibus
ostende du ad conformacon eis
que nalem excedunt cognicom
opa visibilia ondit que totuus
ne supant facultatem vz imira-
bili curacon laguidor mortuor
suscitacon celestium corpm ima-
bili i mutacon Et q est mirabi-
lius huanam mentium inspiracoe
ut p deote et simpliciter dono
spus sci repleti summa sapia
et facundia conspicientur instituti
quibus inspectis p dicte pdicatois
efficacia no armor viole-
no voluptatum pmissio et qd
est mirabilissimum int persecutor
tyrannidem i mirabilis turba
no solum simpliciu sz sapientissimorum
hominum ad fidem xpiana conuolat
in qua omem huanum intellectum
excedentia pdicantur voluptates
carnis cohibentur et omnia q
d mundo sut docentur contempni et
animus mortuium asentie p
mayorum miraculor est et maius
dine inspiracois opus ut contempt
visibilibus sola d visibilia cupiantur
Sex glie stie d suis demon-
stranibus expetitur principiis pcul

et mathematice ingenio huano
cognitis hec aut sola scia vtitur
principiis diuinitus mentibus hominum
de supno cardine inspiratis Arti-
culi enim fidei admodum lumine i mei-
tes hoim instillati sunt pua
huius stie qui quamuis in se sint sta-
bilissimi et d vitate firmissimi
saluatoris asseuerante Celum et terra
transibunt uba aut mea no transibe-
tis q excedunt nalem potenciam
intellectus huani qui se habet ad
supna cognoscenda Sicud oculus
noctiuoracis ad lumine celi 2o Methaphysice
Ideo sacratissimi sagminis glo-
riosorum martirum copiosa effusione
euidentissime sut pbati ppt hoc
amicus dns Osee vi dolaui i pphis
et occidi eos in vbis oris mei
ut iudicia mea i sue vitates
sacre scripture tenebras omnis in-
fidelitatis atqz ambiguitatis de-
pellentes quasi lux egredianatur
hoc est vbum dni quo celi firmati sut
et spu oris eius omnis virtus eorum
et hic quo ad primum Tercio secundo
q i vbis thematis i nuitur huius
stie singlaris excellentia et
dignitatis ideo dr nomen eius
Certa licz secundum Ambrosium quelibet ve-
ritas aquocumque dicatur a spu sco
est hec tn mo eminencior ema-
nauit adeo q pcacom prin-
cipalem et in fusiom no solum ad
intellectum illuminandum sz et ad affectum
dulcorandum Ideo in compendio vbitatis
theologie dr theologia certe est sciarum prin-
ceps et regina cui certe artes cetere
tamquam pedissequee famulantur ab
ipa cum est omnis splendor Re-
thorice eloquencie omnis modi pre-
tate locucionis et quelibet varietas
decore pnunciacionis ab ipa
sumpsit exordium eius est singlaris
excellentia excellens licet Augustinus
in secundo libro de doctrina xpiana apparz
dicentis q q homo ex hanc

Tercio in fine
nomen eius

sciam in secularibus artibus didicerit si noxium est ibi dampnatur si utile est ibi invenitur. Verum multo pluribus certis perspicuis puriores tradit veritates omni falsitate inpermixtas et inmediate a prima veritate emanantes iuxta illud principium librorum veritas primus Iohannis. Et quamvis in litteris libri philosophorum sapienciam scripture cognoverit divinitas id est cognicionem veritatis in litteris, tamen eius altissima sciencia super egressa est universas prius ulterius. Verum licet philosophia prima dicat deum quod sit independens simplex purus actus, delectacio, vita optima eterna, et omnium finis ultimus; et principes universi movens non motus et alia, tamen nichil dicit de trinitate divine essencie et personarum trinitate de qua nobis apparet. Et attributis earum realibus rebus altissimis quibus mens contemplando elevatur supra se sanctis et quamvis doceat virtutes humanas sive consuetudinales acquirere, virtutes tamen que habitus mereri publice maior est non scit invenire. Moralis non et si doceat concludere hominibus dyabolus tamen fallacias nescit obviare. Naturalis philosophia loquatur quid hic distinguit celos, corporum motiones et intelligencias creatorem tamen celorum quamvis primum motorem ponat ignorat etiam angelorum et ministerium in salutem hominum ac pluralitas mansiones ad secula salvandis hominibus institutas numerus cognoscit. Superat itaque hec sciencia sive dignitatis excellencia omnem scienciam humanitus adinventam non modo rerum scibilium rerum causis et obiectis. Verum quia superat quoniam ordine disputacionis loice astucia, lingue directionis rethorice facundia, firme certitudinis arismetice peritiam, proporcionum perpessissima musice

consonancia personum refectivum geometrie mensura, pestilentia demonstrativum astronomie fiducia, presidium per se naturam. Hec causa fuit reliquis esse nota. Et quamvis nulla arcium predictarum careat iocunditate et delectacione, secundum quod ait philosophus in libro de presencia animi dicere quid pro certo quid rei conclusimus quod per regimen stellarum unum quod scientia pape, quod sanctius quod per logicam arcius falsa discernere, quid dulcius quam per rethoricam audiencium aures delectare, quid clarius quam numerorum agnitis utilitatibus per arismeticam eius infinitos effectus calculare subtiliter cognoscere, quid laudabilius quam consonanciarum proporcione per musicam sonorum amicabiles armonias audita delectare, quid magnificencius quam superficierum et corporum lateribus et angulis per mensuram per geometriam corporum quantitates investigare, et quid gloriosius quam stellarum motum cognitum per astronomiam eclipses et certa secreta celi rimari. Sciencia tamen hec que est inmediate de deo et a primo deo est iocundissima. Verum quamvis predicte sciencie artium liberalium a fidelibus sint recepte quia valent ad sacram scripturam intelligendam Apostolus secundum dogmatibus et exemplo turbant non sint tamen in se sciencie pietatis. De eadem Ex quibus quamvis et libri sunt legende ut non ignorentur, abiecta tamen scriptura sacra cuius veritatem amplecti de eadem. Velatiam [?] Cuius quod sciencie predicte ymitabilis dignitatis sapiencie dignitatis excellenciam superabit. Verumque videmus eam filie suarum id est artes liberales et beatissima predicavit eam. Parabolarum nono et tamen de eo. Vero in textu quod in verbis thematis sacre scripture innuitur salutaris utilitas. Verum secundum Augustinum

Vide supra

Vide meth[odum]

Vide mot[...]

Vide [...]

Vide [...]

[...] Angli [...]

Vide [...]

Vide hic c[apitulum] 7

mlto de doctrina sana talis tercio pro-
uidencia diuina nobis sacris litteris
prouidit audiendum et habitis salo per-
vos in altum scilicet transferendum scilicet
in illam ciuitatem manentem
de qua dicta sunt gloriosa ps lxxxvi
que ciuitas in quadro posita est
apoc xxi et ideo dubius tercius
tercio subdebetur ihesus quod secundum bernardum
dulcis super cantica sermone xv
est mel in ore in aure melos
corde iubilus et meditaciones et hoc est
nomen quod est super omne nomen ad
phil ii et non est nomen sub
celo aliud in quo nos saluari
oportet quod et in principio in-
se cantauit ihesus mea clara xc
Sexto perfecto septima et si non auc-
toritate tamen instruunt seu disposite
est salus mea et via ducens
in vitam eternam vnde Jacobi primo dicitur
Suscipite insitum verbum quod potest
saluare animas vestras quid enim vi-
lius salute sine vita beata cum
hominibus insita est naturalis cupi-
ditas Septimo quia est omnis sermo
dei et clipeus sperantibus in se
prouerbiorum xxx et que de tempore quibus
dolus que fortitudo que iusticia
que veritas que temptatio est
cum fine hec sermo non imponat
Octaua calumpnias non admittit
quia est vitatis de principe sediciose
sollicitantibus respicit vnde liberate tor appo-
ne ps lxxx Ecclesiastica sapiencia
dicit ea contemplacione quia in vita
sua non obsequitur alieno consilio
et habundat in suo nec pacifi-
ca si tumultuosa est si mundana
honorificem illa dicit exaltabo
quia in vita sapiens honoratus
suum honore non mutat mores
mutat et vilitate ipsa aspere
dedignat si mundana amiciciam ap-
tipit eius funiculos Decimo
quia legi dei subiecta non est iubet
fugere carnis voluptates et corporis
Jacobi x Et concupiscencias omnes et
stimulos sathane iubet fugere

auspicia implorare quia hoc genus
demoniorum non eicitur nisi in ieiunio
et oracione Et in glosa dicit quod de-
mones qui septime vitas non repellat
Octauo tamen aliquas persuasiones ad
subuertendum animas potuit expelle-
re quod alias non cessisset bonita-
tis sancti spiritus facere septime
esse salutaris vtilitas et ut per-
fectione aliquam eius salutaris
vtilitates perstringam ipsa est
carnalium viciorum extirpator fra-
gantissima mentis seruator clarissi-
ma in tribulacionibus consolator
iocundissima et in turbinibus huius
seculi tutissima animi pacifica-
tor Nam primum bonus secundum
scribit rusticis incitamenta sciam
septimarum et carnis vicia non
amabis Jeronymus ad scribendum Sapiencie
vii clara est que numquam mar-
cessit sapiencia participat eos qui
se concupiscunt esse mentis seruator
quia clara quam committere gaudio-
sa exultatio tamen statim sublimitate et
Deuijs suis ostendit se illis
hillariter occurrit Et Johannes in pro-
logo super epistolam ad ephesios Si
quicquam est quod in hac vita virum
sapientem teneat et inter pressuras
et turbines mundi equo animo
persuadeat manere illud esse primum
reor meditacionem et sciam scrip-
turarum sacrarum postremo dicitur Sap viii
videte quia modicum laboraui
et inueni michi multam requiem
habebis sit vestes mea in secu-
lo hoc huius quod elegi eam
ps cxviii Hanc amaui et
exquisiui eam a iuuentute mea
et quesiui sponsam michi assumere
eam et amator factus sum forme
illius proposuique eam adducere
mihi ad conuiuandum sciens quod commu-
nicabit mecum de bonis et erit allo-
cucio cogitacionis et tedii mei

Jeremie

Vide Jeremiam

et intrauit in domum meam tocies tam cum illa, que conuictus eius habet gaudium et leticiam Sapy viii quod michi gaudium et leticiam largiatur nobis dominus noster ihesus christus qui est benedictus in secula seculorum Amen. Expeditis igitur duobus primis in hoc actu expediendis nemo adverterit video considerans illud apostoli quid habes quod non accepisti j cor iiii maxime in me verificari et locum habere et cum michi mellifluus doctor beatus bernhardus in epistola ad emeritum cancellarium dantis rependi ...

marie genitricis domini nostri ihesu xpi cunctis post deum refero gratias ... deinde gloriosissimo Johanni apostolo et ewangeliste ... martini et pontifici ... beato Stanislao ... katherine ... et sancto floriano ... et patribus ... Deinde ... in xpo patri domino ac domino Sbigneo ... hujus alme vniuersitatis ... Wladislao Regi polonie ac fundatori huius alme vniuersitatis ... Sophie Regine polonie ... Deinde ... magistro Andree kokorzynski sacre theologie professori custodi ecclesie Sandomiriensis ... Nicolao kozlowski egregio sacre theologie professori ... sacre theologie ... singulis dominis studentibus in xpo dilectis qui dignati sunt hunc actum visitare et facultate theologica in persona mea ... honorare offerens me omnibus et singulis beniuolum et ad quis ... paratum gratia domini nostri ihesu xpi sit semper cum omnibus nobis Amen